SLUŽBENI GLASNIK BOSNE I HERCEGOVINE
dodatak
MEĐUNARODNI UGOVORI

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
додатак
МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ

Година XVI/XII
Четвртак, 23. фебруара 2012. године

Број/Broj
2

Godina XVI/XII
Četvrtak, 23. februara/veljače 2012. godine

ISSN 1512-7532

ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

14

На основу члана IV 4. д) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, на 8. сједници Дома народа, одржаној 21. децембра 2011. године, и на 19. сједници Представничког дома, одржаној 19. јануара 2012. године, донијела је

ОДЛУКУ

О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ ЗА РАТИФИКАЦИЈУ ЗАЈЕДНИЧКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О БЕЗБЈЕДНОСТИ ЗБРИЊАВАЊА ИСТРОШЕНОГ ГОРИВА И БЕЗБЈЕДНОСТИ ЗБРИЊАВАЊА РАДИОАКТИВНОГ ОТПАДА

I

Даје се сагласност за ратификацију Заједничке конвенције о безбједности збрињавања истрошеног горива и безбједности збрињавања радиоактивног отпада.

II

Одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" - Међународни уговори.

Број 01,02-05-2-1207/11
19. јануара 2012. године
Сарајево

Предсједавајући	Предсједавајући
Представничког дома	Дома народа
Парламентарне скупштине БиХ	Парламентарне скупштине БиХ
Др **Денис Бећировић**, с. р.	**Огњен Тадић**, с. р.

Na osnovu člana IV. 4. d) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 8. sjednici Doma naroda, održanoj 21. decembra 2011. godine, i na 19. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 19. januara 2012. godine, donijela je

ODLUKU

O DAVANJU SAGLASNOSTI ZA RATIFIKACIJU ZAJEDNIČKE KONVENCIJE O SIGURNOSTI ZBRINJAVANJA ISTROŠENOG GORIVA I SIGURNOSTI ZBRINJAVANJA RADIOAKTIVNOG OTPADA

I.

Daje se saglasnost za ratifikaciju Zajedničke konvencije o sigurnosti zbrinjavanja istrošenog goriva i sigurnosti zbrinjavanja radioaktivnog otpada.

II.

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" - Međunarodni ugovori.

Broj 01,02-05-2-1207/11
19. januara 2012. godine
Sarajevo

Predsjedavajući	Predsjedavajući
Predstavničkog doma	Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH	Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Denis Bećirović**, s. r.	**Ognjen Tadić**, s. r.

Temeljem članka IV.4.d) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na 8. sjednici Doma naroda, održanoj 21. prosinca 2011. godine, i na 19. sjednici Zastupničkog doma, održanoj 19. siječnja 2012. godine, donijela je

ODLUKU

O DAVANJU SUGLASNOSTI ZA RATIFICIRANJE ZAJEDNIČKE KONVENCIJE O SIGURNOSTI ZBRINJAVANJA ISTROŠENOG GORIVA I SIGURNOSTI ZBRINJAVANJA RADIOAKTIVNOG OTPADA

I.

Daje se suglasnost za ratificiranje Zajedničke konvencije o sigurnosti zbrinjavanja istrošenog goriva i sigurnosti zbrinjavanja radioaktivnog otpada.

II.

Odluka se objavljuje u "Službenom glasniku BiH" - Međunarodni ugovori.

Broj 01,02-05-2-1207/11
19. siječnja 2012. godine
Sarajevo

Predsjedatelj	Predsjedatelj
Zastupničkog doma	Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH	Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Denis Bećirović**, v. r.	**Ognjen Tadić**, v. r.

15

На основу члана IV 4. д) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, на 8. сједници Дома народа, одржаној 21. децембра 2011. године, и на 19. сједници Представничког дома, одржаној 19. јануара 2012. године, донијела је

ОДЛУКУ

О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ ЗА РАТИФИКАЦИЈУ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ИРСКЕ О ИЗБЈЕГАВАЊУ ДВОСТРУКОГ ОПОРЕЗИВАЊА И СПРЕЧАВАЊУ УТАЈЕ ПОРЕЗА У ОДНОСУ НА ПОРЕЗЕ НА ДОХОДАК И ПОРЕЗЕ НА ДОБИТ ОД ИМОВИНЕ

I

Даје се сагласност за ратификацију Споразума између Босне и Херцеговине и Ирске о избјегавању двоструког опорезивања и спречавању утаје пореза у односу на порезе на доходак и порезе на добит од имовине.

II

Одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" - међународни уговори.

Број 01,02-05-2-1210/11
19. јануара 2012. године
Сарајево

Предсједавајући	Предсједавајући
Представничког дома	Дома народа
Парламентарне скупштине БиХ	Парламентарне скупштине БиХ
Др **Денис Бећировић**, с. р.	**Огњен Тадић**, с. р.

Na osnovu člana IV. 4. d) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 8. sjednici Doma naroda, održanoj 21. decembra 2011. godine, i na 19. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 19. januara 2012. godine, donijela je

ODLUKU

O DAVANJU SAGLASNOSTI ZA RATIFIKACIJU SPORAZUMA IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I IRSKE O IZBJEGAVANJU DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA I SPREČAVANJU UTAJE POREZA U ODNOSU NA POREZE NA DOHODAK I POREZE NA DOBIT OD IMOVINE

I.

Daje se saglasnost za ratifikaciju Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Irske o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprečavanju utaje poreza u odnosu na poreze na dohodak i poreze na dobit od imovine.

II.

Odluka se objavljuje u "Službenom glasniku BiH" - Međunarodni ugovori.

Broj 01,02-05-2-1210/11
19. siječnja 2012. godine
Sarajevo

Predsjedatelj	Predsjedatelj
Zastupničkog doma	Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH	Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Denis Bećirović**, v. r.	**Ognjen Tadić**, v. r.

II.

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" - Međunarodni ugovori.

Broj 01,02-05-2-1210/11
19. januara 2012. godine
Sarajevo

Predsjedavajući	Predsjedavajući
Predstavničkog doma	Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH	Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Denis Bećirović**, s. r.	**Ognjen Tadić**, s. r.

Temeljem članka IV.4.d) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na 8. sjednici Doma naroda, održanoj 21. prosinca 2011. godine, i na 19. sjednici Zastupničkog doma, održanoj 19. siječnja 2012. godine, donijela je

ODLUKU

O DAVANJU SUGLASNOSTI ZA RATIFICIRANJE SPORAZUMA IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I IRSKE O IZBJEGAVANJU DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA I SPREČAVANJU UTAJE POREZA U ODNOSU NA POREZE NA DOHODAK I POREZE NA DOBIT OD IMOVINE

I.

Daje se suglasnost za ratificiranje Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Irske o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprečavanju utaje poreza u odnosu na poreze na dohodak i poreze na dobit od imovine.

II.

Odluka se objavljuje u "Službenom glasniku BiH" - Međunarodni ugovori.

Broj 01,02-05-2-1210/11
19. siječnja 2012. godine
Sarajevo

Predsjedatelj	Predsjedatelj
Zastupničkog doma	Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH	Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Denis Bećirović**, v. r.	**Ognjen Tadić**, v. r.

16

На основу члана IV 4. д) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, на 8. сједници Дома народа, одржаној 21. децембра 2011. године, и на 19. сједници Представничког дома, одржаној 19. јануара 2012. године, донијела је

ОДЛУКУ

О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ ЗА РАТИФИКАЦИЈУ УГОВОРА ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И САВЈЕТА МИНИСТАРА РЕПУБЛИКЕ АЛБАНИЈЕ О РЈЕШАВАЊУ ДУГА РЕПУБЛИКЕ АЛБАНИЈЕ И НАМИРИВАЊУ ИЗНОСА НА РАЧУНИМА ПО ОСНОВУ РОБНЕ РАЗМЈЕНЕ ИЗМЕЂУ РЕПУБЛИКЕ АЛБАНИЈЕ И БИВШЕ СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ ФЕДЕРАТИВНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

I

Даје се сагласност за ратификацију Уговора између Савјета министара Босне и Херцеговине и Савјета министара Републике Албаније о рјешавању дуга Републике Албаније и намиривању износа на рачунима по основу робне размјене између Републике Албаније и бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије.

II

Одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" - Међународни уговори.

Број 01,02-05-2-1248/11
19. јануара 2012. године
Сарајево

Предсједавајући	Предсједавајући
Представничког дома	Дома народа
Парламентарне скупштине БиХ	Парламентарне скупштине БиХ
Др **Денис Бећировић**, с. р.	**Огњен Тадић**, с. р.

Na osnovu člana IV. 4.d) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 8. sjednici Doma naroda, održanoj 21. decembra 2011. godine, i na 19. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 19. januara 2012. godine, donijela je

ODLUKU

O DAVANJU SAGLASNOSTI ZA RATIFIKACIJU UGOVORA IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VIJEĆA MINISTARA REPUBLIKE ALBANIJE O RJEŠAVANJU DUGA REPUBLIKE ALBANIJE I NAMIRIVANJU IZNOSA NA RAČUNIMA PO OSNOVU ROBNE RAZMJENE IZMEĐU REPUBLIKE ALBANIJE I BIVŠE SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

I.

Daje se saglasnost za ratifikaciju Ugovora između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vijeća ministara Republike Albanije o rješavanju duga Republike Albanije i namirivanju iznosa na računima po osnovu robne razmjene između Republike Albanije i bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

II.

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" - Međunarodni ugovori.

Broj 01,02-05-2-1248/11
19. januara 2012. godine
Sarajevo

Predsjedavajući	Predsjedavajući
Predstavničkog doma	Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH	Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Denis Bećirović**, s. r.	**Ognjen Tadić**, s. r.

Temeljem članka IV.4.d) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na 8. sjednici Doma naroda, održanoj 21. prosinca 2011. godine, i na 19. sjednici Zastupničkog doma, održanoj 19. siječnja 2012. godine, donijela je

ODLUKU

O DAVANJU SUGLASNOSTI ZA RATIFICIRANJE UGOVORA IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VIJEĆA MINISTARA REPUBLIKE ALBANIJE O RJEŠAVANJU DUGA REPUBLIKE ALBANIJE I NAMIRIVANJU IZNOSA NA RAČUNIMA PO OSNOVI ROBNE RAZMJENE IZMEĐU REPUBLIKE ALBANIJE I BIVŠE SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

I.

Daje se suglasnost za ratificiranje Ugovora između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vijeća ministara Republike Albanije o rješavanju duga Republike Albanije i namirivanju iznosa na računima po osnovi robne razmjene između Republike Albanije i bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

II.

Odluka se objavljuje u "Službenom glasniku BiH" - Međunarodni ugovori.

Broj 01,02-05-2-1248/11
19. siječnja 2012. godine
Sarajevo

Predsjedatelj	Predsjedatelj
Zastupničkog doma	Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH	Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Denis Bećirović**, v. r.	**Ognjen Tadić**, v. r.

17

На основу члана IV 4. д) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, на 8. сједници Дома народа, одржаној 21. децембра 2011. године, и на 19. сједници Представничког дома, одржаној 19. јануара 2012. године, донијела је

ОДЛУКУ

О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ ЗА РАТИФИКАЦИЈУ СПОРАЗУМА О ФИНАНСИРАЊУ ИЗМЕЂУ KfW, ФРАНКФУРТ НА МАЈНИ, ЊЕМАЧКА (KfW) И ВЛАДЕ ШВАЈЦАРСКЕ КОНФЕДЕРАЦИЈЕ КОЈУ ПРЕДСТАВЉА ДРЖАВНИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ЕКОНОМСКЕ ОДНОСЕ (SECO) И ВИЈЕЋА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ КОЈЕГ ПРЕДСТАВЉА МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА И ТРЕЗОРА (ПРИМАЛАЦ) ЗА 900.000 ЕВРА ЗА ПРУЖАЊЕ СТРУЧНИХ УСЛУГА ПРИМАОЦУ ЗА ПРИПРЕМУ ПРОГРАМА "ВОДОСНАБДИЈЕВАЊЕ И УПРАВЉАЊЕ ОТПАДНИМ ВОДАМА У БиХ II" (ТУЗЛА, ЗЕНИЦА, ТРАВНИК) КОЈИ СЕ ФИНАНСИРА ПОСЕБНИМ СРЕДСТВИМА ВЛАДЕ ЊЕМАЧКЕ (БР. 212 K 2012-0026/125) И СРЕДСТВИМА ВЛАДЕ ШВАЈЦАРСКЕ

I

Даје се сагласност за ратификацију Споразума о финансирању између KfW, Франкфурт на Мајни, Њемачка (KfW) и Владе Швајцарске Конфедерације коју представља Државни секретаријат за економске односе (SECO) и Вијећа министара Босне и Херцеговине којег представља Министарство финансија и трезора (прималац) за 900.000 евра за пружање Стручних услуга примаоцу за припрему програма "Водоснабдијевање и управљање отпадним водама у БиХ II" (Тузла, Зеница, Травник) који се финансира посебним средствима Владе Њемачке (бр. 212 K 2012-0026/125) и средствима Владе Швајцарске.

II

Одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" - међународни уговори.

Број 01,02-05-2-1250/11
19. јануара 2012. године
Сарајево

Предсједавајући	Предсједавајући
Представничког дома	Дома народа
Парламентарне скупштине БиХ	Парламентарне скупштине БиХ
Др **Денис Бећировић**, с. р.	**Огњен Тадић**, с. р.

Na osnovu člana IV.4.d) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 8. sjednici Doma naroda, održanoj 21. decembra 2011. godine, i na 19. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 19. januara 2012. godine, donijela je

ODLUKU

O DAVANJU SAGLASNOSTI ZA RATIFIKACIJU SPORAZUMA O FINANSIRANJU IZMEĐU KfW, FRANKFURT NA MAJNI, NJEMAČKA (KfW), I VLADE ŠVICARSKE KONFEDERACIJE, KOJU PREDSTAVLJA DRŽAVNI SEKRETARIJAT ZA EKONOMSKE ODNOSE (SECO), I VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE, KOJEG PREDSTAVLJA MINISTARSTVO FINANSIJA I TREZORA (PRIMALAC), ZA 900.000 EURA ZA PRUŽANJE STRUČNIH USLUGA PRIMAOCU ZA PRIPREMU PROGRAMA "VODOSNABDIJEVANJE I UPRAVLJANJE OTPADNIM VODAMA U BiH II" (TUZLA, ZENICA, TRAVNIK) KOJI SE FINANSIRA POSEBNIM SREDSTVIMA VLADE NJEMAČKE (BR. 212 K 2012-0026/125) I SREDSTVIMA VLADE ŠVICARSKE

I.

Daje se saglasnost za ratifikaciju Sporazuma o finansiranju između KfW, Frankfurt na Majni, Njemačka (KfW), i Vlade Švicarske Konfederacije, koju predstavlja Državni sekretarijat za ekonomske odnose (SECO), i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, kojeg predstavlja Ministarstvo finansija i trezora (primalac) za 900.000 eura za pružanje stručnih usluga primaocu za pripremu programa "Vodosnabdijevanje i upravljanje otpadnim vodama u BiH II" (Tuzla, Zenica, Travnik) koji se finansira posebnim sredstvima Vlade Njemačke (br. 212 K 2012-0026/125) i sredstvima Vlade Švicarske.

II.

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" - Međunarodni ugovori.

Broj 01,02-05-2-1250/11
19. januara 2012. godine
Sarajevo

Predsjedavajući	Predsjedavajući
Predstavničkog doma	Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH	Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Denis Bećirović**, s. r.	**Ognjen Tadić**, s. r.

Temeljem članka IV.4.d) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na 8. sjednici Doma naroda, održanoj 21. prosinca 2011. godine, i na 19. sjednici Zastupničkog doma, održanoj 19. siječnja 2012. godine, donijela je

ODLUKU

O DAVANJU SUGLASNOSTI ZA RATIFICIRANJE SPORAZUMA O FINANCIRANJU IZMEĐU KfW-A, FRANKFURT NA MAJNI, NJEMAČKA ("KfW"), I VLADE ŠVICARSKE KONFEDERACIJE, KOJU PREDSTAVLJA DRŽAVNO TAJNIŠTVO ZA EKONOMSKE ODNOSE ("SECO"), I VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE, KOJEG PREDSTAVLJA MINISTARSTVO FINANCIJA I TREZORA ("PRIMATELJ"), ZA 900.000 EURA ZA PRUŽANJE STRUČNIH USLUGA PRIMATELJU ZA PRIPREMU PROGRAMA "VODOOPSKRBA I GOSPODARENJE OTPADNIM VODAMA U BiH II" (TUZLA, ZENICA, TRAVNIK) KOJI SE FINANCIRA POSEBNIM SREDSTVIMA VLADE NJEMAČKE (BR. 212 K 2012-0026/125) I SREDSTVIMA VLADE ŠVICARSKE

I.

Daje su suglasnost za ratificiranje Sporazuma o financiranju između KfW-a, Frankfurt na Majni, Njemačka ("KfW"), i Vlade Švicarske Konfederacije, koju predstavlja Državno tajništvo za ekonomske odnose ("SECO"), i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, kojeg predstavlja Ministarstvo financija i trezora ("Primatelj"), za 900.000 eura za pružanje stručnih usluga Primatelju za pripremu programa "Vodoopskrba i gospodarenje otpadnim vodama u BiH II" (Tuzla, Zenica, Travnik) koji se financira posebnim sredstvima Vlade Njemačke (br. 212 K 2012-0026/125) i sredstvima Vlade Švicarske.

II.

Odluka se objavljuje u "Službenom glasniku BiH" - Međunarodni ugovori.

Broj 01,02-05-2-1250/11
19. siječnja 2012. godine
Sarajevo

Predsjedatelj	Predsjedatelj
Zastupničkog doma	Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH	Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Denis Bećirović**, v. r.	**Ognjen Tadić**, v. r.

18

На основу члана IV 4. д) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, на 8. сједници Дома народа одржаној 21. децембра 2011. године и на 19. сједници Представничког дома одржаној 19. јануара 2012. године, донијела је

ОДЛУКУ

О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ ЗА РАТИФИКАЦИЈУ СПОРАЗУМА О ФИНАНСИРАЊУ ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ЕВРОПСКЕ КОМИСИЈЕ У ВЕЗИ СА ВИШЕКОРИСНИЧКИМ ПРОГРАМОМ ЗА *ТЕМПУС* У ОКВИРУ ИПА-ине КОМПОНЕНТЕ: ПОМОЋ У ТРАНЗИЦИЈИ И ИЗГРАДЊИ ИНСТИТУЦИЈА ЗА 2010. ГОДИНУ

I

Даје се сагласност за ратификацију Споразума о финансирању између Босне и Херцеговине и Европске комисије у вези са вишекорисничким програмом за *Темпус* у оквиру ИПА-ине компоненте: помоћ у транзицији и изградњи институција за 2010. годину.

II

Одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" - Међународни уговори.

Број 01,02-05-2-1249/11
19. јануара 2012. године
Сарајево

Предсједавајући	Предсједавајући
Представничког дома	Дома народа
Парламентарне скупштине БиХ	Парламентарне скупштине БиХ
Др **Денис Бећировић**, с. р.	**Огњен Тадић**, с. р.

Na osnovu člana IV. 4.d) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 8. sjednici Doma naroda, održanoj 21. decembra 2011. godine, i na 19. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 19. januara 2012. godine, donijela je

ODLUKU

O DAVANJU SAGLASNOSTI ZA RATIFIKACIJU SPORAZUMA O FINANSIRANJU IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I EVROPSKE KOMISIJE U VEZI S VIŠEKORISNIČKIM PROGRAMOM ZA *TEMPUS* U SKLOPU IPA KOMPONENTE POMOĆ U TRANZICIJI I IZGRADNJI INSTITUCIJA ZA 2010. GODINU

I.

Daje se saglasnost za ratifikaciju Sporazuma o finansiranju između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije u vezi s

višekorisničkim programom za *Tempus* u sklopu IPA komponente pomoć u tranziciji i izgradnji institucija za 2010. godinu.

II.

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" - Međunarodni ugovori.

Broj 01,02-05-2-1249/11
19. januara 2012. godine
Sarajevo

Predsjedavajući	Predsjedavajući
Predstavničkog doma	Doma naroda
Parlametnarne skupštine BiH	Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Denis Bećirović**, s. r.	**Ognjen Tadić**, s. r.

Temeljem članka IV.4.d) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na 8. sjednici Doma naroda, održanoj 21. prosinca 2011. godine, i na 19. sjednici Zastupničkog doma, održanoj 19. siječnja 2012. godine, donijela je

ODLUKU

O DAVANJU SUGLASNOSTI ZA RATIFICIRANJE SPORAZUMA O FINANCIRANJU IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I EUROPSKE KOMISIJE U VEZI S VIŠEKORISNIČKIM PROGRAMOM ZA *TEMPUS* U SKLOPU IPA KOMPONENTE: POMOĆ U TRANZICIJI I IZGRADNJI INSTITUCIJA ZA 2010. GODINU

I.

Daje se suglasnost za ratificiranje Sporazuma o financiranju između Bosne i Hercegovine i Europske komisije u vezi s višekorisničkim programom za *Tempus* u sklopu IPA komponente: pomoć u tranziciji i izgradnji institucija za 2010. godinu.

II.

Odluka se objavljuje u "Službenom glasniku BiH" - Međunarodni ugovori.

Broj 01,02-05-2-1249/11
19. siječnja 2012. godine
Sarajevo

Predsjedatelj	Predsjedatelj
Zastupničkog doma	Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH	Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Denis Bećirović**, v. r.	**Ognjen Tadić**, v. r.

19

На основу члана IV 4. д) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, на 8. сједници Дома народа, одржаној 21. децембра 2011. године, и на 19. сједници Представничког дома, одржаној 19. јануара 2012. године, донијела је

ОДЛУКУ

О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ ЗА РАТИФИКАЦИЈУ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ МАКЕДОНИЈЕ О САРАДЊИ У ОБЛАСТИ ОБРАЗОВАЊА И НАУКЕ

I

Даје се сагласност за ратификацију Споразума између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Македоније о сарадњи у области образовања и науке.

II

Одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" - Међународни уговори.

Број 01,02-05-2-1265/11
19. јануара 2012. године
Сарајево

Предсједавајући	Предсједавајући
Представничког дома	Дома народа
Парламентарне скупштине БиХ	Парламентарне скупштине БиХ
Др **Денис Бећировић**, с. р.	**Огњен Тадић**, с. р.

Na osnovu člana IV. 4. d) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 8. sjednici Doma naroda, održanoj 21. decembra 2011. godine, i na 19. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 19. januara 2012. godine, donijela je

ODLUKU

O DAVANJU SAGLASNOSTI ZA RATIFIKACIJU SPORAZUMA IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE MAKEDONIJE O SARADNJI U OBLASTI OBRAZOVANJA I NAUKE

I.

Daje se saglasnost za ratifikaciju Sporazuma između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Makedonije o saradnji u oblasti obrazovanja i nauke.

II.

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" - Međunarodni ugovori.

Broj 01,02-05-2-1265/11
19. januara 2012. godine
Sarajevo

Predsjedavajući	Predsjedavajući
Predstavničkog doma	Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH	Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Denis Bećirović**, s. r.	**Ognjen Tadić**, s. r.

Temeljem članka IV.4.d) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na 8. sjednici Doma naroda, održanoj 21. prosinca 2011. godine, i na 19. sjednici Zastupničkog doma, održanoj 19. siječnja 2012. godine, donijela je

ODLUKU

O DAVANJU SUGLASNOSTI ZA RATIFICIRANJE SPORAZUMA IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE MAKEDONIJE O SURADNJI U PODRUČJU OBRAZOVANJA I ZNANOSTI

I.

Daje se suglasnost za ratificiranje Sporazuma između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Makedonije o suradnji u području obrazovanja i znanosti.

II.

Odluka se objavljuje u "Službenom glasniku BiH" - Međunarodni ugovori.

Broj 01,02-05-2-1265/11
19. siječnja 2012. godine
Sarajevo

Predsjedatelj	Predsjedatelj
Zastupničkog doma	Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH	Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Denis Bećirović**, v. r.	**Ognjen Tadić**, v. r.

20

На основу члана IV 4. д) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, на 8. сједници Дома народа, одржаној 21. децембра 2011. године, и на 19. сједници Представничког дома, одржаној 19. јануара 2012. године, донијела је

ОДЛУКУ

О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ ЗА РАТИФИКАЦИЈУ СПОРАЗУМА О ГРАНТУ У ОКВИРУ ДРЖАВНОГ ПРОГРАМА ИПА 2009 ЗА БОСНУ И ХЕРЦЕГОВИНУ - ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ВОДУ И ОТПАДНЕ ВОДЕ ИЗМЕЂУ ЕВРОПСКЕ ИНВЕСТИЦИОНЕ БАНКЕ И БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I

Даје се сагласност за ратификацију Споразума о гранту у оквиру Државног програма ИПА 2009 за Босну и Херцеговину - Инфраструктура за воду и отпадне воде између Европске инвестиционе банке и Босне и Херцеговине.

II

Одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" - Међународни уговори.

Број 01,02-05-2-1266/11
19. јануара 2012. године
Сарајево

Предсједавајући	Предсједавајући
Представничког дома	Дома народа
Парламентарне скупштине БиХ	Парламентарне скупштине БиХ
Др **Денис Бећировић**, с. р.	**Огњен Тадић**, с. р.

Na osnovu člana IV. 4. d) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 8. sjednici Doma naroda, održanoj 21. decembra 2011. godine, i na 19. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 19. januara 2012. godine, donijela je

ODLUKU

O DAVANJU SAGLASNOSTI ZA RATIFIKACIJU SPORAZUMA O GRANTU U SKLOPU DRŽAVNOG PROGRAMA IPA 2009 ZA BOSNU I HERCEGOVINU - INFRASTRUKTURA ZA VODU I OTPADNE VODE IZMEĐU EVROPSKE INVESTICIONE BANKE I BOSNE I HERCEGOVINE

I.

Daje se saglasnost za ratifikaciju Sporazuma o grantu u sklopu Državnog programa IPA 2009 za Bosnu i Hercegovinu - Infrastruktura za vodu i otpadne vode između Evropske investicione banke i Bosne i Hercegovine.

II.

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" - Međunarodni ugovori.

Broj 01,02-05-2-1266/11
19. januara 2012. godine
Sarajevo

Predsjedavajući	Predsjedavajući
Predstavničkog doma	Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH	Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Denis Bećirović**, s. r.	**Ognjen Tadić**, s. r.

Temeljem članka IV.4.d) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na 8. sjednici Doma naroda, održanoj 21. prosinca 2011. godine, i na 19. sjednici Zastupničkog doma, održanoj 19. siječnja 2012. godine, donijela je

ODLUKU

O DAVANJU SUGLASNOSTI ZA RATIFICIRANJE SPORAZUMA O GRANTU U SKLOPU DRŽAVNOG PROGRAMA IPA 2009 ZA BOSNU I HERCEGOVINU - INFRASTRUKTURA ZA VODU I OTPADNE VODE - IZMEĐU EUROPSKE INVESTICIJSKE BANKE I BOSNE I HERCEGOVINE

I.

Daje se suglasnost za ratificiranje Sporazuma o grantu u sklopu Državnog programa IPA 2009 za Bosnu i Hercegovinu - Infrastruktura za vodu i otpadne vode između Europske investicijske banke i Bosne i Hercegovine.

II.

Odluka se objavljuje u "Službenom glasniku BiH" - Međunarodni ugovori.

Broj 01,02-05-2-1266/11
19. siječnja 2012. godine
Sarajevo

Predsjedatelj	Predsjedatelj
Zastupničkog doma	Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH	Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Denis Bećirović**, v. r.	**Ognjen Tadić**, v. r.

21

На основу члана IV 4. д) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, на 8. сједници Дома народа, одржаној 21. децембра 2011. године, и на 19. сједници Представничког дома, одржаној 19. јануара 2012. године, донијела је

ОДЛУКУ

О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ ЗА РАТИФИКАЦИЈУ УГОВОРА О ФИНАНСИРАЊУ ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И ЕВРОПСКЕ ИНВЕСТИЦИОНЕ БАНКЕ - ПРОЈЕКАТ БОЛНИЦЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ/А

I

Даје се сагласност за ратификацију Уговора о финансирању између Босне и Херцеговине и Републике Српске и Европске инвестиционе банке - Пројекат болнице Републике Српске/А.

II

Одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" - Међународни уговори.

Број 01,02-05-2-1267/11
19. јануара 2012. године
Сарајево

Предсједавајући	Предсједавајући
Представничког дома	Дома народа
Парламентарне скупштине БиХ	Парламентарне скупштине БиХ
Др **Денис Бећировић**, с. р.	**Огњен Тадић**, с. р.

Na osnovu člana IV. 4. d) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 8. sjednici Doma naroda, održanoj 21. decembra 2011. godine, i na 19. sjednici Predstavničkog doma, održanoj 19. januara 2012. godine, donijela je

ODLUKU

О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ ЗА РАТИФИКАЦИЈУ УГОВОРА О ФИНАНСИРАЊУ ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И ЕВРОПСКЕ ИНВЕСТИЦИОНЕ БАНКЕ - ПРОЈЕКАТ БОЛНИЦЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ/A

I.

Daje se saglasnost za ratifikaciju Ugovora o finansiranju između Bosne i Hercegovine i Republike Srpske i Evropske investicione banke - Projekat bolnice Republike Srpske/A.

II.

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" - Međunarodni ugovori.

Broj 01,02-05-2-1267/11
19. januara 2012. godine
Sarajevo

Predsjedavajući	Predsjedavajući
Predstavničkog doma	Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH	Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Denis Bećirović**, s. r.	**Ognjen Tadić**, s. r.

Temeljem članka IV.4.d) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na 8. sjednici Doma naroda, održanoj 21. prosinca 2011. godine, i na 19. sjednici Zastupničkog doma, održanoj 19. siječnja 2012. godine, donijela je

ODLUKU

O DAVANJU SUGLASNOSTI ZA RATIFICIRANJE UGOVORA O FINANCIRANJU IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I REPUBLIKE SRPSKE I EUROPSKE INVESTICIJSKE BANKE - PROJEKT BOLNICE REPUBLIKE SRPSKE/A

I.

Daje se suglasnost za ratificiranje Ugovora o financiranju između Bosne i Hercegovine i Republike Srpske i Europske investicijske banke - Projekt bolnice Republike Srpske/A.

II.

Odluka se objavljuje u "Službenom glasniku BiH" - Međunarodni ugovori.

Broj 01,02-05-2-1267/11
19. siječnja 2012. godine
Sarajevo

Predsjedatelj	Predsjedatelj
Zastupničkog doma	Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH	Parlamentarne skupštine BiH
Dr. **Denis Bećirović**, v. r.	**Ognjen Tadić**, v. r.

ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

22

На основу члана V 3. д) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука број 01,02-05-2-943/11 од 01. децембра 2011. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 16. редовној сједници, одржаној 28. децембра 2011. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ СПОРАЗУМА О БЕСПОВРАТНОМ ЗАЈМУ ЗАСНОВАН НА ПОМОЋИ ХОЛАНДИЈЕ ИЗМЕЂУ МИНИСТАРСТВА ФИНАНСИЈА И ТРЕЗОРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И МИНИСТАРСТВА СПОЉНИХ ПОСЛОВА ХОЛАНДИЈЕ ЗА ФИНАНСИРАЊЕ ПРОЈЕКТА БРОЈ: KGS10/БА/3/1

Члан 1.

Ратификује се Споразум о бесповратном зајму заснован на помоћи Холандије између Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине и Министарства спољних послова Холандије за финансирање Пројекта број KGS10/БА/3/1, потписан у Сарајеву, 10. јуна 2011. године на енглеском језику.

Члан 2.

Текст Споразума у преводу гласи:

СПОРАЗУМ

О БЕСПОВРАТНОМ ЗАЈМУ

заснован на помоћи Холандије
између
Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине
и
Министарства спољних послова Холандије
за финансирање Пројекта број KGS10/БА/3/1

С обзиром да је Министарство спољних послова Холандије (у даљем тексту: Министарство) у Оквиру помоћи спремно да подржи пројекат Инвестициона помоћ за Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине, пројекат број KGS10/БА/3/1, до максималног износа од 420.000 евра (четиристотинедвадесет хиљада евра);

С обзиром да је Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Институција) спремно да преузме одговорност за имплементацију овог пројекта;

С обзиром да је сврха овог пројекта да помогне Министарству финансија и трезора Босне и Херцеговине у јачању своје организације у погледу развоја интегрисаног, функционалног и транспарентног јавног система информативног система за управљање јавним инвестирањем (PIMIS) и развојем софтвера за регистровање и обављештавање потписаних међународних споразума,

Министарство и Институција дошли су до сљедећег Споразума:

1. Имплементациона фаза пројекта почеће најкасније крајем 2010. године, а биће завршена прије 31. децембра 2012. године.

2. Институција ће бити одговорна за пружање услуга како је утврђено у пројектној документацији (Додатак 1). Институција ће учинити све да обезбиједи благовремену и пуну имплементацију пројекта. Никакве промјене се не могу вршити нити на пројекту нити на његовој имплементацији без писменог пристанка оба потписника. Министарство не сноси одговорност или обавезу према било којој трећој страни за пројекте или активности којима управља Институција и проводи у складу са овим споразумом.

3. Удио Министарства у пројекту неће прелазити износ од 420.000 евра, укључујући трошкове пројекта који су одговарајући, трошкове за подршку пројекта и обезбјеђивање непредвиђених издатака.

4. Новчана средства која треба да буду плаћена Институцији на основу овог споразума биће пренесена у ратама и у складу са планом исплате у Додатку 1. Прва рата од 104.000 евра биће пребачена на банковни рачун Институције, како је ниже утврђено, након што Министарство прими ваљано потписан и датиран оригинални примјерак овог споразума. Сљедеће рате биће преношене након пријема писменог захтјева за плаћање и релевантних финансијских и наративних извјештаја из Институције, и узимаће се у обзир споменути извјештаји, напредак пројекта и потребе за ликвидношћу.

Појединости о банковном рачуну Институције (назив банке, законска адреса и држављанство банке, банкарски рачун, IBAN број и SWIFT шифра и веза за плаћање KGS10/3/1) биће достављене одвојено након потписивања овог споразума.

5. Министарство може да утврди прецизан и дефинитиван финансијски допринос за пројекат након пријема и одобрења коначног извјештаја и финансијских извјештаја за пројекат како је утврђено чланом 9. Допринос за пројекат Министарства биће обезбиједјен само за пројектне активности које се стварно дешавају и засниваће се на стварним трошковима који настану. Рачун ће бити подмирен, а посљедна рата, ако доспије, биће пребачена Институцији у року од два мјесеца након што коначни допринос буде утврђен. Новчана средства која Министарство стави на располагање Институцији, а која остану неутрошена након завршетка пројекта, биће враћена Министарству одмах и безусловно.

6. Све камате које се нагомилају из привремених кредитних стања пројектних средстава и/или новчаних средстава која остају због флуктуација по BAM/EVR курсу користиће се да допуне пројектна новчана средства, уз консултацију са Министарством, или ће се задржати на располагању Министарству.

7. Институција ће управљати и правдати новчана средства у складу са својим финансијским прописима и другим одговарајућим правилима, процедурама и праксама и водиће одвојену евиденцију и књижења за пројекат.

8. Институција ће обезбјеђивати годишњи извјештај писмено састављен на енглеском језику. Извјештај ће обухватати период од датума потписа и биће подношен прије 12 мјесеци након потписивања за сљедећу годину. Он треба да садржи преглед пројектних активности и финансијски извјештај показујући како се новчана средства која обезбјеђује Министарство за пројекат додјељују и користе. Институција ће подносити извјештаје и финансијске обрачуне и захтјеве за плаћање у валути буџета.

Институција ће поднијети Министарству, не касније од четири мјесеца након датума завршетка пројекта, завршни извјештај плус финансијски обрачун који показује новчана средства која су примљена и стварне трошкове који су настали за пројекат.

9. Поред тога, Институција ће, кад год њени налази то гарантују, писмено извјештавати Министарство, правећи препоруке, гдје је потребно, у погледу имплементације пројекта. Такав извјештај такође ће бити поднесен ако Институција сматра да одступа од имплементације активности које су утврђене у пројектној документацији, као што се спомиње у члану 2., или плану пословања који се на њему заснива.

10. Институција и Министарство ће с времена на вријеме, на захтјев и једног и другог потписника, размијенити мишљења путем својих представника у погледу напретка пројекта и напретка релевантне агенције за имплементацију у провођењу пројекта у складу са предвиђеним планом и буџетом пројекта.

11. Министарство може, након претходне консултације са Институцијом, да смањи или престане да учествује у пројекту. Ако се финансирање смањи или престане, трошкови које је Институција већ направила до тог датума биће надокнађени и, унутар разумних граница, будуће финансијске обавезе које су започете у Институцији ће подмирити Министарство.

12. Институција ће ангажовати финансијску ревизију коју треба да проведе независни ревизор прихватљив и за Министарство и за Институцију.

13. Институција ће сарађивати у процјенама пројекта, које треба да проводи или овласти Министарство. Министарство ће обавјештавати Институцију о резултатима таквих процјена.

14. Канцеларије одговорне за координацију свих ствари које се односе на овај споразум су:

За Министарство:

EVD

Одјељење за међународну јавну сарадњу

Госп. Chris Baaré

Шеф Одјељења

Формална одговорна веза за Институцију биће утврђена одвојено након потписивања овог споразума.

15. Министарство може да заустави плаћање или да захтијева отплату за све или дио новчаних средстава која су пренесена ако уговорне и/или обавезе извјештавања и правдања нису испуњене, или ако се то појави, такође из извјештаја који се односе на горе споменуто или из неког другог извора, да се новчана средства не користе или се нису користила за имплементацију пројекта како је договорено, или ако се докаже да је било обезбијеђено алтернативно финансирање (или у цјелини или дјелимично), тако омогућујући настанак двоструког финансирања.

16. Институција ће захтијевати да се њено особље и консултанти који су постављени на пројектима или програмима које финансира Министарство не нуди трећим странама или да од њих траже или прихватају или да им треће стране обећавају, за себе или за неку другу страну, неки поклон, накнаду, компензацију или корист било које врсте, која би могла да се тумачи као нелегална или коруптивна пракса.

17. Ако Институција, осим путем неке своје грешке, како је регулисано чланом 16., буде могла да имплементира само дио пројекта, Министарство ће урадити правичан пропорционални удио за дио посла који је завршен.

18. Институција ће предузети све неопходне активности да се ослободи сва опрема и услуге који су обезбијеђени као бесповратни зајам од Министарства, одређени за пројекте унутар овог споразума, од пореза, царина, пореза на додатну вриједност и других оптерећења.

19. Ако настане неки спор између потписника у погледу тумачења, примјене или имплементације овог споразума или у вези са било којим даљним споразумом који може да резултира из тога, који не може да се ријеши пријатељски, и један и други потписник могу позвати другога да их помири на основу необавезних правила за помирење Сталног суда за арбитражу, као у пракси на датум овог споразума. Број помирилаца биће један.

20. Овај споразум ће ступити на снагу на дан измјене посљедњег обавјештења које потврђује довршење од стране потписника за њихове интерне процедуре неопходне за његово ступање на снагу. Овај споразум ће се примјењивати на привременом основу након потписивања, а трајаће до 31. 12. 2012. године.

ПОТПИСАНО у Сарајеву 10.06.2011., у двије оригиналне копије на енглеском језику.

За Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине
Министар
Драган Вранкић, с. р.

За Министарство спољних послова Холандије
Амбасадор
Sweder van Voorst tot Voorst, с. р.

Члан 3.

Ова одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-50-1-4025-20/11
28. децембра 2011. године
Сарајево

Предсједавајући
Жељко Комшић, с. р.

Na osnovu člana V 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-02-943/11 od 1. decembra 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 16. redovnoj sjednici, održanoj 28. decembra 2011. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA O BESPOVRATNOM ZAJMU ZASNOVAN NA POMOĆI HOLANDIJE IZMEĐU MINISTARSTVA FINANSIJA I TREZORA BOSNE I HERCEGOVINE I MINISTARSTVA VANJSKIH POSLOVA HOLANDIJE ZA FINANSIRANJE PROJEKTA BROJ: KGS10/BA/3/1

Član 1.

Ratifikuje se Sporazum o bespovratnom zajmu zasnovan na pomoći Holandije između Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine i Ministarstva vanjskih poslova Holandije za finansiranje Projekta broj KGS10/BA/3/1, potpisan u Sarajevu, 10. juna 2011. godine na engleskom jeziku.

Član 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

SPORAZUM

O BESPOVRATNOM ZAJMU

zasnovan na pomoći Holandije
između
Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine
i
Ministarstva vanjskih poslova Holandije
za finansiranje Projekta broj KGS10/BA/3/1

S obzirom da je Ministarstvo vanjskih poslova Holandije (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) u Okviru pomoći spremno da podrži projekat Investicijska pomoć za Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine, projekat broj KGS10/BA/3/1, do maksimalnog iznosa od 420,000 eura (četiristotinedvadesethiljada eura);

S obzirom da je Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Institucija) spremno da preuzme odgovornost za implementaciju ovog projekta;

S obzirom da je svrha ovog projekta da pomogne Ministarstvu finansija i trezora Bosne i Hercegovine u jačanju svoje organizacije u pogledu razvoja integriranog, funkcionalnog i transparentnog javnog sistema informativnog sistema za upravljanje javnim investiranjem (PIMIS) i razvojem softvera za registriranje i obavještavanje potpisanih međunarodnih sporazuma,

Ministarstvo i Institucija došli su do sljedećeg Sporazuma:

1. Implementacijska faza projekta počet će najkasnije krajem 2010. godine, a bit će završena prije 31. decembra 2012. godine.

2. Institucija će biti odgovorna za pružanje usluga kako je utvrđeno u projektnoj dokumentaciji (Dodatak 1). Institucija će učiniti sve da osigura pravovremenu i punu implementaciju projekta. Nikakve promjene se ne mogu vršiti niti na projektu niti na njegovoj implementaciji bez pismenog pristanka oba potpisnika. Ministarstvo ne snosi odgovornost ili obavezu prema bilo kojoj trećoj strani za projekte ili aktivnosti kojima upravlja Institucija i provodi u skladu sa ovim sporazumom.

3. Udio Ministarstva u projektu neće prelaziti iznos od 420.000 eura, uključujući troškove projekta koji su odgovarajući, troškove za podršku projekta i osiguravanje nepredviđenih izdataka.

4. Novčana sredstva koja treba da budu plaćena Instituciji na osnovu ovog sporazuma bit će prenesena u ratama i u skladu s planom isplate u Dodatku 1. Prva rata od 104.000 eura bit će prebačena na bankovni račun Institucije, kako je niže utvrđeno, nakon što Ministarstvo primi valjano potpisan i datiran originalni primjerak ovog sporazuma. Sljedeće rate bit će prenošene nakon prijema pismenog zahtjeva za plaćanje i relevantnih finansijskih i narativnih izvještaja iz Institucije, i uzimat će se u obzir spomenuti izvještaji, napredak projekta i potrebe za likvidnošću.

Pojedinosti o bankovnom računu Institucije (naziv banke, zakonska adresa i državljanstvo banke, bankarski račun, IBAN broj i SWIFT šifra i veza za plaćanje KGS10/3/1) bit će dostavljene odvojeno nakon potpisivanja ovog sporazuma.

5. Ministarstvo može utvrditi precizan i definitivan finansijski doprinos za projekat nakon prijema i odobrenja konačnog izvještaja i finansijskih izvještaja za projekat kako je utvrđeno članom 9. Doprinos za projekat Ministarstva bit će osiguran samo za projektne aktivnosti koje se stvarno dešavaju i zasnivat će se na stvarnim troškovima koji nastanu. Račun će biti podmiren a posljednja rata, ako dospije, bit će prebačena Instituciji u roku od dva mjeseca nakon što konačni doprinos bude utvrđen. Novčana sredstva koja Ministarstvo stavi na raspolaganje Instituciji a koja ostanu neutrošena nakon završetka projekta bit će vraćena Ministarstvu odmah i bezuvjetno.

6. Sve kamate koje se nagomilaju iz privremenih kreditnih stanja projektnih sredstava i/ili novčanih sredstava koja ostaju zbog fluktuacija po BAM/EUR kursu koristit će se da dopune projektna novčana sredstva, uz konsultaciju sa Ministarstvom, ili će se zadržati na raspolaganju Ministarstvu.

7. Institucija će upravljati i pravdati novčana sredstva u skladu sa svojim finansijskim propisima i drugim odgovarajućim pravilima, procedurama i praksama i vodit će odvojenu evidenciju i knjiženja za projekat.

8. Institucija će osiguravati godišnji izvještaj pismeno sastavljen na engleskom jeziku. Izvještaj će obuhvaćati period od datuma potpisa i bit će podnošen prije 12 mjeseci nakon potpisivanja za sljedeću godinu. On treba da sadrži pregled projektnih aktivnosti i finansijski izvještaj pokazujući kako se novčana sredstva koja osigurava Ministarstvo za projekat dodjeljuju i koriste. Institucija će podnositi izvještaje i finansijske obračune i zahtjeve za plaćanje u valuti budžeta.

Institucija će podnijeti Ministarstvu, ne kasnije od četiri mjeseca nakon datuma završetka projekta, završni izvještaj plus finansijski obračun koji pokazuje novčana sredstva koja su primljena i stvarne troškove koji su nastali za projekat.

9. Pored toga, Institucija će, kad god njeni nalazi to garantiraju, pismeno izvještavati Ministarstvo, praveći preporuke, gdje je potrebno, u pogledu implementacije projekta. Takav izvještaj će također biti podnesen ako Institucija smatra da odstupa od implementacije aktivnosti koje su utvrđene u projektnoj dokumentaciji, kao što se spominje u članu 2., ili planu poslovanja koji se na njemu zasniva.

10. Institucija i Ministarstvo će s vremena na vrijeme, na zahtjev i jednog i drugog potpisnika, razmijeniti mišljenja putem svojih predstavnika u pogledu napretka projekta i napretka relevantne agencije za implementaciju u provođenju projekta u skladu s predviđenim planom i budžetom projekta.

11. Ministarstvo može, nakon prethodne konsultacije s Institucijom, smanjiti ili prestati da učestvuje u projektu. Ako se finansiranje smanji ili prestane, troškovi koje je Institucija već napravila do tog datuma bit će nadoknađeni i, unutar razumnih granica, buduće finansijske obaveze koje su započete u Instituciji podmirit će Ministarstvo.

12. Institucija će angažirati finansijsku reviziju koju treba provesti nezavisni revizor prihvatljiv i za Ministarstvo i za Instituciju.

13. Institucija će sarađivati u procjenama projekta, koje treba provoditi ili ovlastiti Ministarstvo. Ministarstvo će obavještavati Instituciju o rezultatima takvih procjena.

14. Uredi odgovorni za koordinaciju svih stvari koje se odnose na ovaj sporazum su:

Za Ministarstvo:
EVD
Odjeljenje za međunarodnu javnu
suradnju
Gosp. Chris Baaré
Šef Odjeljenja

Formalna odgovorna veza za Instituciju bit će utvrđena odvojeno nakon potpisivanja ovog sporazuma.

15. Ministarstvo može zaustaviti plaćanje ili zahtijevati otplatu za sve ili dio novčanih sredstava koja su prenesena ako ugovorne i/ili obaveze izvještavanja i pravdanja nisu ispunjene, ili ako se to pojavi, također iz izvještaja koji se odnose na gore spomenuto ili iz nekog drugog izvora, da se novčana sredstva ne koriste ili se nisu koristila za implementaciju projekta kako je dogovoreno, ili ako se dokaže da je bilo osigurano alternativno finansiranje (ili u cjelini ili djelimično), tako omogućujući nastanak dvostrukog finansiranja.

16. Institucija će zahtijevati da se njeno osoblje i konsultanti koji su postavljeni na projektima ili programima koje finansira Ministarstvo ne nudi trećim stranama ili da od njih traže ili prihvaćaju ili da im treće strane obećavaju, za sebe ili za neku drugu stranu, neki poklon, naknadu, kompenzaciju ili korist bilo koje vrste, koja bi se mogla tumačiti kao nelegalna ili koruptivna praksa.

17. Ako Institucija, osim putem neke svoje greške, kako je regulirano članom 16., bude mogla implementirati samo dio projekta, Ministarstvo će uraditi pravičan proporcionalni udio za dio posla koji je završen.

18. Institucija će poduzeti sve neophodne aktivnosti da se oslobodi sva oprema i usluge koji su osigurani kao bespovratni zajam od Ministarstva, određeni za projekte unutar ovog sporazuma, od poreza, carina, poreza na dodatnu vrijednost i drugih opterećenja.

19. Ako nastane neki spor između potpisnika u pogledu tumačenja, primjene ili implementacije ovog sporazuma ili u vezi s bilo kojim daljnjim sporazumom koji može rezultirati iz toga, koji se ne može riješiti prijateljski, i jedan i drugi potpisnik mogu pozvati drugoga da ih pomiri na osnovu neobaveznih pravila za pomirenje Stalnog suda za arbitražu, kao u praksi na datum ovoga sporazuma. Broj pomirilaca bit će jedan.

20. Ovaj sporazum će stupiti na snagu na dan izmjene posljednjeg obavještenja koje potvrđuje dovršenje od strane potpisnika za njihove interne procedure neophodne za njegovo stupanje na snagu. Ovaj sporazum će se primjenjivati na privremenom osnovu nakon potpisivanja, a trajat će do 31. 12. 2012. godine.

POTPISANO u Sarajevu 10.06.2011., u dvije originalne kopije na engleskom jeziku.

Za Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine	Za Ministarstvo vanjskih poslova Holandije
Ministar	Ambasador
Dragan Vrankić, s. r.	**Sweder van Voorst tot Voorst**, s. r.

Član 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-50-1-4025-20/11
28. decembra 2011. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Željko Komšić, s. r.

Temeljem članka V. 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-943/11. od 1. prosinca 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 16. redovitoj sjednici, održanoj 28. prosinca 2011. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA O BESPOVRATNOM ZAJMU UTEMELJENOG NA POMOĆI NIZOZEMSKE IZMEĐU MINISTARSTVA FINANCIJA I TREZORA BOSNE I HERCEGOVINE I MINISTARSTVA VANJSKIH POSLOVA NIZOZEMSKE ZA FINANCIRANJE PROJEKTA BROJ: KGS10/BA/3/1

Članak 1.

Ratificira se Sporazum o bespovratnom zajmu utemeljen na pomoći Nizozemske između Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine i Ministarstva vanjskih poslova Nizozemske za financiranje Projekta broj KGS10/BA/3/1, potpisan u Sarajevu, 10. lipnja 2011. godine na engleskome jeziku.

Članak 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

SPORAZUM

O BESPOVRATNOM ZAJMU

utemeljen na pomoći Nizozemske
između Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine
i
Ministarstva vanjskih poslova Nizozemske
za financiranje Projekta broj KGS10/BA/3/1

Budući da je Ministarstvo vanjskih poslova Nizozemske (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) u Okviru pomoći spremno podržati projekt Investicijska pomoć za Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine, projekt broj KGS10/BA/3/1, do

maksimalnog iznosa od 420,000 eura (četiristotinedvadesettisuća eura);

Budući da je Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Institucija) spremno preuzeti odgovornost za provedbu ovoga projekta;

Budući da je svrha ovoga projekta pomoći Ministarstvu financija i trezora Bosne i Hercegovine u jačanju svoje organizacije u pogledu razvitka integriranog, funkcionalnog i transparentnog javnog sustava informativnog sustava za upravljanje javnim investiranjem (PIMIS) i razvitkom softvera za registriranje i obavještavanje potpisanih međunarodnih sporazuma,

Ministarstvo i Institucija došli su do sljedećeg Sporazuma:

1. Provedbena će faza projekta početi najkasnije krajem 2010. godine, a bit će završena prije 31. prosinca 2012. godine.

2. Institucija će biti odgovorna za pružanje usluga kako je utvrđeno u projektnoj dokumentaciji (Dodatak 1). Institucija će učiniti sve kako bi osigurala pravodobnu i punu provedbu projekta. Nikakve se promjene ne mogu vršiti niti na projektu niti na njegovoj provedbi bez pismenog pristanka oba potpisnika. Ministarstvo ne snosi odgovornost ili obvezu prema bilo kojoj trećoj strani za projekte ili aktivnosti kojima upravlja Institucija i provodi sukladno ovom sporazumu.

3. Udio Ministarstva u projektu neće prelaziti iznos od 420.000 eura, uključujući troškove projekta koji su odgovarajući, troškove za potporu projekta i osiguravanje nepredviđenih izdataka.

4. Novčana sredstva koja trebaju biti plaćena Instituciji na temelju ovoga sporazuma bit će prenesena u ratama i sukladno planu isplate u Dodatku 1. Prva rata od 104.000 eura bit će prebačena na bankovni račun Institucije, kako je niže utvrđeno, nakon što Ministarstvo primi valjano potpisan i datiran originalni primjerak ovoga sporazuma. Sljedeće će rate biti prenošene nakon prijema pismenog zahtjeva za plaćanje i relevantnih financijskih i narativnih izvješća iz Institucije, i uzimat će se u obzir spomenuta izvješća, napredak projekta i potrebe za likvidnošću.

Pojedinosti o bankovnom računu Institucije (naziv banke, zakonska adresa i državljanstvo banke, bankarski račun, IBAN broj i SWIFT šifra i veza za plaćanje KGS10/3/1) bit će dostavljene odvojeno nakon potpisivanja ovoga sporazuma.

5. Ministarstvo može utvrditi precizan i definitivan financijski doprinos za projekt nakon prijema i odobrenja konačnog izvješća i financijskih izvješća za projekt kako je utvrđeno člankom 9. Doprinos za projekt Ministarstva bit će osiguran samo za projektne aktivnosti koje se stvarno događaju i temeljit će se na stvarnim troškovima koji nastanu. Račun će biti podmiren, a posljednja rata, ako dospije, bit će prebačena Instituciji u roku od dva mjeseca nakon što konačni doprinos bude utvrđen. Novčana sredstva koja Ministarstvo stavi na raspolaganje Instituciji a koja ostanu neutrošena nakon završetka projekta bit će vraćena Ministarstvu odmah i bezuvjetno.

6. Sve kamate koje se nagomilaju iz privremenih kreditnih stanja projektnih sredstava i/ili novčanih sredstava koja ostaju zbog fluktuacija po BAM/EUR tečaju koristit će se da dopune projektna novčana sredstva, uz konzultaciju s Ministarstvom, ili će se zadržati na raspolaganju Ministarstvu.

7. Institucija će upravljati i pravdati novčana sredstva sukladno svojim financijskim propisima i drugim odgovarajućim pravilima, procedurama i praksama i vodit će odvojenu evidenciju i knjiženja za projekt.

8. Institucija će osiguravati godišnje izvješće pismeno sastavljeno na engleskom jeziku. Izvješće će obuhvaćati razdoblje od datuma potpisa i bit će podnošeno prije 12 mjeseci nakon potpisivanja za sljedeću godinu. Ono treba sadržavati pregled projektnih aktivnosti i financijsko izvješće, pokazujući kako se novčana sredstva koja osigurava Ministarstvo za projekt dodjeljuju i koriste. Institucija će podnositi izvješća i financijske obračune i zahtjeve za plaćanje u valuti proračuna.

Institucija će podnijeti Ministarstvu, ne kasnije od četiri mjeseca nakon datuma završetka projekta, završno izvješće plus financijski obračun koji pokazuje novčana sredstva koja su primljena i stvarne troškove koji su nastali za projekt.

9. Pored toga, Institucija će, kad god njezini nalazi to jamče, pismeno izvještavati Ministarstvo, praveći preporuke, gdje je potrebno, u pogledu provedbe projekta. Takvo će izvješće također biti podneseno ako Institucija smatra da odstupa od provedbe aktivnosti koje su utvrđene u projektnoj dokumentaciji, kao što se spominje u članku 2. ili planu poslovanja koji se na njemu temelji.

10. Institucija i Ministarstvo će s vremena na vrijeme, na zahtjev i jednog i drugog potpisnika, razmijeniti mišljenja putem svojih predstavnika u pogledu napretka projekta i napretka relevantne agencije za provedbu u provedbi projekta sukladno predviđenom planu i proračunu projekta.

11. Ministarstvo može, nakon prethodne konzultacije s Institucijom, smanjiti ili prestati sudjelovati u projektu. Ako se financiranje smanji ili prestane, troškovi koje je Institucija već napravila do tog datuma bit će nadoknađeni i, unutar razumnih granica, buduće financijske obveze koje su započete u Instituciji podmirit će Ministarstvo.

12. Institucija će angažirati financijsku reviziju koju treba provesti neovisni revizor prihvatljiv i za Ministarstvo i za Instituciju.

13. Institucija će surađivati u procjenama projekta, koje treba provoditi ili ovlastiti Ministarstvo. Ministarstvo će obavještavati Instituciju o rezultatima takvih procjena.

14. Uredi odgovorni za koordinaciju svih stvari koje se odnose na ovaj sporazum su:

Za Ministarstvo:

EVD

Odjel za međunarodnu javnu suradnju

Gosp. Chris Baaré

Šef Odjela

Formalna odgovorna veza za Instituciju bit će utvrđena odvojeno nakon potpisivanja ovoga sporazuma.

15. Ministarstvo može zaustaviti plaćanje ili zahtijevati otplatu za sve ili dio novčanih sredstava koja su prenesena ako ugovorne i/ili obveze izvještavanja i pravdanja nisu ispunjene, ili ako se to pojavi, također iz izvješća koja se odnose na gore spomenuto ili iz nekog drugog izvora, da se novčana sredstva ne koriste ili se nisu koristila za provedbu projekta kako je dogovoreno, ili ako se dokaže da je bilo osigurano alternativno financiranje (ili u cjelini ili djelomice), tako omogućujući nastanak dvostrukog financiranja.

16. Institucija će zahtijevati da se njezino osoblje i konzultanti koji su postavljeni na projektima ili programima koje financira Ministarstvo ne nudi trećim stranama ili da od njih traže ili prihvaćaju ili da im treće strane obećavaju, za sebe ili za neku drugu stranu, neki dar, naknadu, kompenzaciju ili korist bilo koje vrste, koja bi se mogla tumačiti kao nelegalna ili koruptivna praksa.

17. Ako Institucija, osim putem neke svoje pogreške, kako je regulirano člankom 16., bude mogla provesti samo dio projekta, Ministarstvo će uraditi pravičan proporcionalni udio za dio posla koji je završen.

18. Institucija će poduzeti sve nužne aktivnosti da se oslobodi sva oprema i usluge koji su osigurani kao bespovratni zajam od Ministarstva, određeni za projekte unutar ovoga sporazuma, od poreza, carina, poreza na dodanu vrijednost i drugih opterećenja.

19. Ako nastane neki spor između potpisnika u pogledu tumačenja, primjene ili provedbe ovoga sporazuma ili u vezi s bilo kojim daljnjim sporazumom koji može rezultirati iz toga, koji se ne može riješiti prijateljski, i jedan i drugi potpisnik mogu pozvati drugoga da ih pomiri na temelju neobvezatnih pravila za pomirenje Stalnog suda za arbitražu, kao u praksi na datum ovoga sporazuma. Broj pomiritelja bit će jedan.

20. Ovaj će sporazum stupiti na snagu na dan izmjene posljednje obavijesti koja potvrđuje dovršenje od strane potpisnika za njihove interne procedure nužne za njegovo stupanje na snagu. Ovaj će se sporazum primjenjivati na privremenoj osnovi nakon potpisivanja, a trajat će do 31. 12. 2012. godine.

POTPISANO u Sarajevu 10.06.2011., u dvije originalne kopije na engleskom jeziku.

	Za Ministarstvo vanjskih poslova
Za Ministarstvo financija i trezora	Nizozemske
Bosne i Hercegovine	Veleposlanik
Ministar	**Sweder van Voorst**
Dragan Vrankić, v. r.	**tot Voorst**, v. r.

Članak 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenome glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-50-1-4025-20/11
28. prosinca 2011. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Željko Komšić, v. r.

23

На основу члана V 3. д) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука број 01,02-05-2-876/10 од 01. децембра 2011. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 16. редовној сједници, одржаној 28. децембра 2011. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ДРЖАВЕ КУВАЈТ О ИЗБЈЕГАВАЊУ ДВОСТРУКОГ ОПОРЕЗИВАЊА И СПРЕЧАВАЊА УТАЈЕ ПОРЕЗА У ОДНОСУ НА ПОРЕЗЕ НА ДОХОДАК И ИМОВИНУ

Члан 1.

Ратификује се Споразум између Босне и Херцеговине и Државе Кувајт о избјегавању двоструког опорезивања и спречавања утаје пореза у односу на порезе на доходак и имовину, потписан у Кувајту, 28. октобра 2008. године на српском, хрватском, босанском, арапском и енглеском језику.

Члан 2.

Текст Споразума у преводу гласи:

СПОРАЗУМ

ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ДРЖАВЕ КУВАЈТ О ИЗБЈЕГАВАЊУ ДВОСТРУКОГ ОПОРЕЗИВАЊА И СПРЕЧАВАЊА УТАЈЕ ПОРЕЗА У ОДНОСУ НА ПОРЕЗЕ НА ДОХОДАК И ИМОВИНУ

Босна и Херцеговина и Држава Кувајт,

Желећи да унаприједе своје међусобне економске односе закључивањем Споразума о избјегавању двоструког опорезивања и спречавања фискалне евазије у односу на порезе на доходак и имовину,

споразумјеле су се о слиједећем:

Члан 1.

ЛИЦА НА КОЈЕ СЕ ПРИМЈЕЊУЈЕ СПОРАЗУМ

Овај споразум се примјењује на лица које су резиденти једне или обје Државе уговорнице.

Члан 2.

ПОРЕЗИ НА КОЈЕ СЕ ПРИМЈЕЊУЈЕ СПОРАЗУМ

1. Овај споразум се примјењује на порезе на доходак и на имовину, које заводи Држава уговорница или њене политичке јединице или локалне власти, независно од начина наплате.
2. Порезима на доходак и на имовину сматрају се сви порези који се заводе на укупан доходак, на укупну имовину или на дијелове дохотка или имовине, укључујући и порезе на приходе од отуђења покретне или непокретне имовине, порезе на укупне износе плата или наканда које исплаћују предузећа, као и порезе на прираст имовине.
3. Порези на које се примјењује овај споразум су, посебно:
   a) у Босни и Херцеговини:
      1) порез на доходак,
      2) порез на добит,
      3) порез на имовину
   b) (у даљем тексту: "босанскохерцеговачки порез"),
   a) у Кувајту:
      1) порез на доходак предузећа,
      2) доприноси од нето добити кувајтских дионичких компанија плативи Кувајтском фонду за унапређење науке (КФАС),
      3) Зекијат,
      4) порези којима се подлијеже у складу са националним законом о запосленима
   b) (у даљем тексту: "кувајтски порез").
4. Овај споразум се примјењује на исте или битно сличне порезе који се заводе према законима Државе уговорнице послије потписивања овог споразума поред или умјесто постојећих пореза. Надлежни органи Држава уговорница обавјештавају једни друге о суштинским промјенама у њиховим пореским законима.

Члан 3.

ОПШТЕ ДЕФИНИЦИЈЕ

1. За потребе овог споразума, уколико контекст другачије не захтијева:
   a) Изрази "Држава уговорница" и "друга Држава уговорница" означавају Босну и Херцеговину или Кувајт, зависно од контекста,
   b) Израз "Босна и Херцеговина" означава територију Државе Босне и Херцеговине, територијално море, као и поморске области над којима она има јурисидикцију и суверена права у сврху истраживања, искоришћавања и

очувања природних богатстава, у складу са међународним правом,

c) Израз "Кувајт" означава територију Државе Кувајт, укључујући било коју област ван територијалних вода, која, у складу са међународним правом је била или може бити означена, према законима Кувајта, као област над којом Кувајт може вршити своја суверена права или јурисдикцију,

d) Израз "политичка јединица" у Босни и Херцеговини означава ентитете: Федерацију Босне и Херцеговине и Републику Српску и Дистрикт Брчко Босне и Херцеговине,

e) Израз "лице" обухвата физичко лице, компанију или друштво лица,

f) Израз "држављнин" означава: било које физичко лице које има држављанство Државе уговорнице и било које правно лице, партнерство или удружење које такав свој статус остварује према законима на снази у Држави уговорници,

g) Израз "компанија" означава правно лице или лице које се сматра правним у порезне сврхе,

h) Изрази "предузеће Државе уговорнице" или "предузеће друге Државе уговорнице" означавају предузеће којим управља резидент Државе уговорнице, односно предузеће којим управља резидент друге Државе уговорнице,

i) Израз "међународни саобраћај" означава саобраћај поморским бродом, авионом или цестовним возилом, који обавља предузеће Државе уговорнице, осим ако се поморски брод, авион или цестовно возило користи искључиво између мјеста у другој Држави уговорници,

j) Израз "порез" означава кувајтски или босанскохерцеговачки порез, у зависности од контекста,

k) Израз "надлежни орган" означава:

(1) у Босни и Херцеговини: Министрство финансија и тезора или његовог овлаштеног представника,

(2) у Кувајту: Министра финансија, односно овлаштеног представника Министра финансија,

2. Када Држава уговорница примјењује Споразум у било које вријеме, сваки израз који у њему није дефинисан има значење, осим када контекст другачије захтијева, према закону те Државе уговорнице за потребе пореза на које се Споразум примјењује и било које значење према примјењивим порезним законима те Државе уговорнице има предност у односу на значење које том изразу дају други закони те Државе уговорнице.

Члан 4.

РЕЗИДЕНТ

1. Израз "резидент Државе уговорнице" за потребе овог споразума означава:
   a) У Босни и Херцеговини: било које лице које у складу са законима те државе подлијеже порезу у тој држави из разлога њеног пребивалишта, боравишта мјеста управе или другог мјерила сличног значења,
   b) У Кувајту: физичко лице које има пребивалиште у Кувајту и држављанин је Кувајта и компанију која је регистрована у Кувајту.
2. За потребе става 1, резидент Државе уговорнице обухвата све слиједеће:
   a) Владу те Државе уговорнице и њену политичку јединицу или локалну власт,
   b) Било коју владину институцију, основану у тој Држави уговорници у складу са јавним законом, као што је корпорација, централна банка, фонд, орган, фондација, агенција или друго слично правно лице,
   c) Било које правно лице основано у тој Држави уговорници чија је сва имовина осигурана од стране те Државе уговорнице или њене политичке јединице или локалне власти или било која владина институција како је дефинисана у подставу (б), заједно с осталим државама.
3. Ако је, према одредбама става 1. овог члана, физичко лице резидент обје Државе уговорнице, његов статус се одређује на слиједећи начин:
   a) сматра се да је резидент само Државе уговорнице у којој има стално мјесто становања, ако има стално мјесто становања у обје Државе уговорнице, сматра се да је резидент само Државе уговорнице са којом су његове личне и економске везе тјешње (средиште животних интереса),
   b) ако не може да се одреди у којој Држави уговорници има средиште животних интереса или ако ни у једној Држави уговорници нема стално мјесто становања, сматра се да је резидент само Државе уговорнице у којој има уобичајено мјесто становања,
   c) ако има уобичајено мјесто становања у обје Државе уговорнице или га нема ни у једној од њих, сматра се да је резидент само Државе уговорнице чији је држављанин,
   d) ако је држављанин обје Државе уговорнице или ни једне од њих, надлежни органи Држава уговорница ријешиће питање заједничким договором.
4. Ако је, према одредбама става 1., лице, осим физичког, резидент обје Државе уговорнице, сматра се да је резидент Државе уговорнице у којој је регистровано.

Члан 5.

СТАЛНА ЈЕДИНИЦА

1. Израз "стална јединица", за потребе овог споразума, означава стално мјесто пословања преко кога предузеће потпуно или дјелимично обавља пословање.
2. Под изразом "стална јединица" подразумијева се, посебно:
   a) сједиште управе,
   b) филијала,
   c) пословница,
   d) фабрика,
   e) радионица, и
   f) рудник, нафтни или плински извор, каменолом, или било које друго мјесто истраживања и искоришћавања природних богатстава.
3. Градилиште, грађевински, монтажни, пројекат изградње или инсталациони пројекат, или надзорне активности у вези с њима чине сталну јединицу, али само ако такви радови или активности трају у периоду дужем од 6 мјесеци.
4. Пружање услуга, укључујући повјерилачке или руководилачке услуге, од стране предузећа Државе уговорнице преко запослених или другог особља ангажованог од стране предузећа у ту сврху, у другој Држави уговорници чини сталну јединицу само ако се активности те природе наставе за период или периоде укупно не дуже од 6 мјесеци у оквиру било којег периода од дванаест мјесеци.
5. Сматра се да предузеће Државе уговорнице има сталну јединицу у другој Држави уговорници ако се значајна техничка, механичка или научна опрема или машинерија користи дуже од 6 мјесеци у оквиру било којег периода од дванаест мјесеци или је монтирана, у тој другој Држави уговорници од стране, за или према уговору са тим предузећем.
6. Изузетно од претходих одредаба овог члана, под изразом стална јединица не подразумијева се:
   a) коришћење објеката и опреме искључиво у сврхе ускладиштења, излагања или испоруке добара или робе која припада предузећу,
   b) одржавање залихе добара или робе која припада предузећу искључиво у сврху ускладиштења, излагања или испоруке,
   c) одржавање залихе добара или робе која припада предузећу искључиво са сврхом да је друго предузеће преради,

d) одржавање сталног мјеста пословања искључиво у сврху куповине добара или робе или прибављања обавјештења за предузеће,

e) одржавање сталног мјеста пословања искључиво у сврху извршења било којих других активности за предузеће, припремног или помоћног карактера,

f) одржавање сталног мјеста пословања искључиво ради дјелатности наведених у тачкама од a) до e), у било којој комбинацији, под условом да је укупна дјелатност сталног мјеста пословања, које настаје из ове комбинације припремног или помоћног карактера.

7. Изузетно од одредаба ставова 1. и 2., ако лице - осим заступника са самосталним статусом, на кога се примјењује став 8. - ради у Држави уговорници у име предузећа друге Државе уговорнице, сматра се да то предузеће има сталну јединицу у првопоменутој Држави уговорници у односу на дјелатности које то лице обавља за предузеће, ако:

a) има и уобичајно користи у Држави уговорници овлаштење да закључује уговоре у име предузећа, сматра се да то предузеће има сталну јединицу у тој држави у односу на дјелатности које то лице обавља за предузеће, осим ако су дјелатности тог лица ограничене на дјелатности наведене у ставу 6. које, ако би се обављале преко сталног мјеста пословања, не би ово стално мјесто пословања чиниле сталном јединицом према одредбама тог става,

b) нема такво овлаштење, али уобичајено одржава у првопоменутој Држави уговорници залихе добара и робе које припадају том предузећу из којег он редовно доставља добра и робу у име тог предузећа,

c) уобичајено обезбјеђује наруџбе у првопоменутој Држави уговорници, искључиво или скоро искључиво за само предузеће или за такво предузеће или друга предузећа која су контролисана од стране тог предузећа или имају имовину која се контролише у том предузећу,

d) у таквом свом дјеловању, производи или обрађује у тој Држави уговорници за предузеће добра или робу која припадају том предузећу.

8. Не сматра се да предузеће има сталну пословну јединицу у Држави уговорници само зато што у тој држави обавља своје послове преко посредника, генералног комисионог заступника или другог посредника са самосталним статусом ако та лица дјелују у оквиру своје редовне пословне дјелатности. Ипак, ако су активности таквог агента предузете у цијелости или скоро у цијелости у име тог предузећа и других предузећа, контролисаних од стране тог предузећа или имају имовину која се контролише у том предузећу, он се неће сматрати заступником са самосталним статусом у оквиру значења овог става.

9. Чињеница да компанија која је резидент Државе уговорнице контролише или је под контролом компаније која је резидент друге Државе уговорнице или која обавља пословање у тој другој држави (преко сталне јединице или на други начин), сама по себи није довољна да се једна компанија сматра сталном јединицом друге компаније.

Члан 6.

ДОХОДАК ОД НЕПОКРЕТНЕ ИМОВИНЕ

1. Доходак који оствари резидент Државе уговорнице од непокретне имовине (укључујући доходак од пољопривреде или шумарства), која се налазе у другој Држави уговорници, може се опорезивати у тој другој Држави уговорници.

2. Израз "непокретна имовина" има значење које има према прописима Државе уговорнице у којој се односна имовина налази. Овај израз у сваком случају укључује имовину која припада непокретној имовини, сточни фонд и опрему која се користи у пољопривреди и шумарству, права на која се примјењују одредбе општег закона о својини, плодоуживање имовине и права на промјењива или стална плаћања као накнаде за коришћење или право на коришћење минералних налазишта, извора и других природних богатстава; поморски бродови, авиони и цестовна возила не сматрају се некретнинама.

3. Одредбе става 1 примјењују се на доходак који се оствари непосредним коришћењем, изнајмљивањем или другим начином коришћења непокретне имовине.

4. Одредбе става 1. и 3. примјењују се и на доходак од непокретне имовине предузећа и на доходак од непокретне имовине која се користи за обављање самосталних личних дјелатности.

Члан 7.

ДОБИТ ОД ПОСЛОВАЊА

1. Добит предузећа Државе уговорнице опорезује се само у тој држави, осим ако предузеће обавља пословање у другој Држави уговорници преко сталне јединице која се у њој налази. Ако предузеће обавља или је обављало пословање у другој Држави уговорници преко сталне јединице, добит предузећа може се опорезовати у тој другој Држави уговорници, али само до износа који се приписује тој сталној јединици.

2. Зависно од одредаба става 3. овог члана, када предузеће Државе уговорнице обавља пословање у другој Држави уговорници преко сталне јединице која се у њој налази, у свакој Држави уговорници се тој сталној јединици приписује добит коју би могла оставарити да је била одвојено или посебно предузеће које се бави истим или сличним дјелатностима под истим или сличним условима и да је пословала потпуно самостално са предузећем чија је стална јединица.

3. При одређивању добити сталне јединице, признају се као одбици они трошкови који су направљени за потребе сталне јединице, укључујући и трошкове управљања и опште административне трошкове, било у Држави уговорници у којој се налази стална јединица или на другом мјесту, узимајући у обзир било који примјењиви закон или прописе. Стога, никакви одбици се неће признати у односу на било које износе, ако их буде, плаћене (осим оних као надокнаду стварних трошкова) од стране сталне јединице сједишту предузећа или било којој од пословница предузећа, путем хонорара, надокнада или сличних плаћања за коришћење патената или других права, или путем провизије за обављене посебне услуге или за управљање или осим у случају банкарског предузећа, путем камате на позајмљени новац сједишту или било којој од канцеларија предузећа. Такође, неће се водити рачуна при утврђивању добити сталне јединице о износима потраживаним (осим оних као надокнада за стварне трошкове) од стране сталне јединице према сједишту предузећа или било којој од пословница предузећа путем хонорара, надокнада или сличних плаћања за коришћење патената или других права или путем провизије за обављене посебне услуге или за управљање или осим у случају банкарског предузећа, путем камате на позајмљени новац сједишту или било којој од канцеларија предузећа.

4. Никаква добит се неће приписати сталној јединици само из разлога куповине од стране те сталне јединице добара и робе за предузеће.

5. Ако је уобичајено да се у Држави уговорници добит која се приписује сталној јединици одређује на основу расподјеле укупне добити предузећа на његове посебне дијелове, рјешење из става 2. овог члана не спријечава ту Државу уговорницу да таквом уобичајеном расподјелом одреди добит која се опорезује; усвојени метод расподјеле, међутим, треба бити такав да резултат буде у складу са начелима која су садржана у овом члану.

6. Ако су информације доступне надлежном органу Државе уговорнице неодговарајуће за утврђивање добити која се приписује сталној јединици лица, овај члан неће утицати на примјену било којег закона или прописа Државе уговорнице који се односе на утврђивање пореске обавезе те сталне јединице процјеном од стране надлежног органа Државе уговорнице добити те сталне јединице коју ће надлежни органи те Државе уговорнице подвргнути порезу, с тим да се примијењују такав закон или прописи, узимањем у обзир информација доступних надлежном органу, у складу с начелима овог члана.

7. За потребе претходних ставова, добит која се приписује сталној јединици одређује се истом методом из године у годину, осим ако постоји оправдан и довољан разлог да се поступи другачије.
8. Када добит обухвата поједини доходак или добитак који су регулисани посебним члановима овог споразума, одредбе овог члана не утичу на одредбе тих чланова.

Члан 8.

МЕЂУНАРОДНИ САОБРАЋАЈ

1. Добит предузећа Државе уговорнице од коришћења поморских бродова, авиона или цестовних возила у међународном саобраћају опорезује се само у тој Држави уговорници.
2. За потребе овог члана, добит од коришћења поморских бродова, авиона или цестовних возила у међународном саобраћају укључује слиједеће:
   a) Добит од изнајмљивања празних поморских бродова, авиона или цестовних возила;
   b) Добит од коришћења, одржавања или изнамљивања контејнера, укључујући приколице и повезну опрему за превоз контејнера, кориштених за транспорт добара и робе,

   ако је такво изнамљивање или коришћење, одражвање или изнајмљивање, у зависности од случаја, успутно коришћењу поморских бродова, авиона или цестовних возила у међународном саобраћају.
3. Одредбе става 1. и 2. примјењују се на добит од учешћа у пулу, заједничком пословању или међународној пословној агенцији.

Члан 9.

ПОВЕЗАНА ПРЕДУЗЕЋА

1. Ако
   a) предузеће Државе уговорнице учествује непосредно или посредно у управљању, контроли или имовини предузећа друге Државе уговорнице, или
   b) иста лица учествују непосредно или посредно у управљању, контроли или имовини предузећа Државе уговорнице и предузећа друге Државе уговорнице,

   и ако су у оба случаја између та два предузећа у њиховим трговинским и финанцијским односима договорени или наметнути услови који се разликују од услова који би били договорени између независних предузећа, добит коју би, да нема тих услова, остварило једно од предузећа, али је због тих услова није остварило, може се укључити у добит тог предузећа и сходно томе опорезовати.
2. Ако Држава уговорница укључује у добит предузећа те државе добит за коју је предузеће друге Државе уговорнице опорезивано у тој другој држави и сходно томе је опорезује, и ако је тако укључена добит она добит коју би предузеће првопомануте државе остварило да су услови договорени између та два предузећа били они које би договорила независна предузећа, тада та друга Држава уговорница врши одговарајуће корекције износа пореза који је у њој утврђен на ту добит. Приликом вршења те корекције, водиће се рачуна о осталим одредбама овог уговора и ако је то потребно, надлежни органи Држава уговорница међусобно ће се консултовати.

Члан 10.

ДИВИДЕНДЕ

1. Дивиденде које исплаћује компанија резидент Државе уговорнице резиденту друге Државе уговорнице може се опорезовати у тој другој Држави уговорници.
2. Међутим, такве дивиденде се могу опорезовати и у Држави уговорници чији је резидент компанија која исплаћује дивиденде, у складу са законима те државе, али ако је стварни власник дивиденди резидент, утврђени порез не може бити већи од 5 % (пет процената) бруто износа дивиденди.
3. Израз "дивиденде" у овом члану означава доходак од дионица, дионица уживања или права уживања, рударских дионица, оснивачких дионица и осталих права која учествују у добити која нису потраживања дуга, као и доходак који је порески изједначен са дохотком од дионица у законима државе чији је резидент компанија која врши расподјелу.
4. Одредбе ставова 1. и 2. не примјењују се ако стварни власник дивиденди, који је резидент Државе уговорнице, обавља пословање у тој другој Држави уговорници чији је резидент компанија која исплаћује дивиденде, преко сталне јединице у тој другој Држави уговорници или обавља у тој другој Држави уговорници самосталне личне дјелатности из сталне базе у тој другој Држави уговорници, а дионице на основу којих се дивиденде исплаћују стварно припадају тој сталној јединици или сталној бази. У том се случају примјењују одредбе члана 7. или члана 14. у зависности од случаја.
5. Ако компанија која је резидент Државе уговорнице остварује добит или доходак из друге Државе уговорнице, та друга Држава уговорница не може завести порез на дивиденде које исплаћује компанија, осим ако су те дивиденде исплаћене резиденту те друге државе који је стварни власник дивиденди или ако акције на основу којих се дивиденде исплаћују стварно припадају сталној јединици или сталној бази која се налази у тој другој држави, нити да нерасподијељену добит компаније опорезује порезом на нерасподијељену добит компаније, чак и ако се исплаћене дивиденде или нерасподијељена добит у потпуности или дјелимично састоје од добити или дохотка који су настали у тој другој држави.

Члан 11.

КАМАТЕ

1. Камата која настаје у Држави уговорници а исплаћује се резиденту друге Државе уговорнице може се опорезивати другој Држави уговорници.
2. Камата се може опорезовати и у Држави уговорници у којој настаје, сагласно законима те државе, али ако је резидент стварни власник те камате, утврђени порез не може бити већи од 5% (пет процената) бруто износа камате.
3. Изузетно од одредаба става 2., камата која настаје у Држави уговорници изузима се од пореза ако је остварује Влада друге Државе уговорнице или владина институција или њено друго правно лице, како је дефинисано у ставу 2. члана 4.
4. Израз "камата" у овом члану, означава доходак од потраживања дуга било које врсте, независно од тога да ли су осигурана залогом и да ли се на основу њега стиче право на учешће у добити дужника, а нарочито доходак од државних хартија од вриједности и доходак од обвезница или обвезница зајма, укључујући и премије и награде на такве вриједноснице, обвезнице или обвезнице зајма.
5. Одредбе става 1 и 2 не примјењују се ако стварни власник камате, који је резидент Државе уговорнице, обавља пословање у другој Држави уговорници у којој камата настаје, преко сталне јединце која се налази у тој Држави уговорници или обавља у тој другој Држави уговорници независне личне дјелатности из сталне базе у тој другој Држави уговорници, а потраживање дуга на који се плаћа камата је стварно повезано са таквом сталном јединицом или сталном базом. У том случају примјењују се одредбе члана 7 или члана 14 овог споразума, у зависности од случаја.
6. Сматра се да камата настаје у Држави уговорници када је исплатилац камате резидент те Државе уговорнице. Ако лице које плаћа камату, без обзира на то да ли је резидент Државе уговорнице, има у тој Држави уговорници сталну јединицу или сталну базу у вези са којом је настао дуг на који се плаћа камата, а ту камату сноси та стална јединица или стална база, сматра се да камата настаје у Држави уговорници у којој се налази стална јединица или стална база.
7. Ако износ камате, због посебног односа између платиоца и стварног власника или између њих и трећег лица, имајући у виду потраживање дуга за које се она плаћа, прелази износ који би био уговорен између платиоца камате и стварног власника, одредбе овог члана примијењују се само на износ

који би био уговорен да таквог односа нема. У том случају, више плаћени износ опорезује се сагласно са законима сваке Државе уговорнице, имајући у виду остале одредбе овог споразума.

Члан 12.

АУТОРСКЕ НАКНАДЕ

1. Ауторске накнаде које настају у Држави уговорници, а исплаћују се резиденту друге Државе уговорнице, могу се опорезовати у тој другој Држави уговорници.
2. Ауторске накнаде се могу опорезовати и у Држави уговорници у којој настају, у складу са законима те Државе уговорнице, али ако је стварни власник ауторских накнада резидент друге Државе уговорнице, порез не може бити већи од 10 процената бруто износа ауторских наканда.
3. Израз "ауторске накнаде", у овом члану, означава плаћања било које врсте примљена као наканада за коришћење или право на коришћење било којег ауторског права на књижевно, умјетничко или научно дјело, укључујући кинематографске филмове и радове на филму, траке или друга средства репродукције за коришћење у вези са телевизијским или радио емитовањем, било којег патента, трговинског знака, пројекта, или модела, плана, тајне формуле или поступка или за информације (know-how) у вези са индустријским, трговинским или научним искуством.
4. Одредбе ставова 1. и 2. не примјењују се ако стварни власник ауторских накнада, резидент Државе уговорнице, обавља пословање у другој Држави уговорници у којој ауторске накнаде настају преко сталне јединице која се налази у тој другој Држави уговорници или обавља у тој другој Држави уговорници самосталне личне дјелатности и сталне базе која се налази у тој Држави уговорници, а право или имовина на основу којих се ауторске накнаде плаћају стварно припадају тој сталној јединици или сталној бази. У том случају примјењују се одредбе члана 7. или члана 14., зависно од случаја.
5. Сматра се да ауторске накнаде настају у Држави уговорници када је исплатилац резидент те Државе уговорнице. Ако лице које плаћа ауторске накнаде, без обзира на то да ли је резидент Државе уговорнице има у Држави уговорници сталну јединицу или стлану базу везано са којом је настала обавеза плаћања ауторских наканада, а те ауторске накнаде падају на терет те сталне јединице или сталне базе, сматра се да ауторске накнаде настају у држави у којој се налази стална јединица.
6. Ако износ ауторских накнада, због посебног односа између платиоца и стварног власника или између њих и трећег лица узимајући у обзир коришћење, право или информацију за које се оне плаћају, прелази износ који би био уговорен између платиоца и стварног корисника да таквог односа нема, одредбе овог члана примјењују се на износ који би тада био уговорен. У том случају, више плаћени износ опорезује се у складу са законима сваке Државе уговорнице, имајући у виду остале одредбе овог споразума.

Члан 13.

ДОБИТ ОД ИМОВИНЕ

1. Добит коју оствари резидент Државе уговорнице од отуђења непокретне имовине наведене у члану 6., а која се налази у другој Држави уговорници, може се опорезовати у тој другој Држави уговорници.
2. Добит до отуђења покретне имовине која представља дио имовине намијењене за пословање сталне јединице коју предузеће Државе уговорнице има у другој Држави уговорници или од покретне имовине која припада сталној бази коју користи резидент Државе уговорнице у другој Држави уговорници за обављање самосталних личних дјелатности, укључујући и добит од отуђења сталне јединице (саме или заједно с предузећем) или такве сталне базе, може се опорезовати у тој другој држави.
3. Добит коју оствари предузеће Државе уговорнице од отуђења поморских бродова, авиона или цестовних возила који се користе у међународном саобраћају или покретне имовине која која служи за коришћење таквих поморских бродова, авиона или цестовних возила, опорезује се само у тој Држави уговорници.
4. Добит од отуђења било које имовине, осим имовине поменуте у ставовима 1., 2. и 3., ће бити опорезива само у Држави уговорници чији је резидент лице које је отуђило имовину.

Члан 14.

САМОСТАЛНЕ ЛИЧНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

1. Доходак којег оствари резидент Државе уговорнице од професионалних дјелатности или од других самосталних дјелатности опорезује се само у тој држави, осим:
   ако за обављање својих дјелатности има сталну базу коју редовно користи у другој Држави уговорници, у ком случају само онај доходак који се приписује тој сталној бази може се опорезовати у тој другој Држави уговорници или борави у другој Држави уговорници на период или периоде који не прелазе укупно 183 дана односне фискалне године, у ком случају само онај доходак којег оствари од својих активности обављених у другој Држави уговорници може бити опорезовано у тој другој Држави уговорници.
2. Израз "професионалне дјелатности" посебно обухвата научне, књижевне, умјетничке, образовне или наставне дјелатности, као и самосталне дјелатности љекара, правника, инжињера, архитеката, стоматолога и рачуновођа.

Члан 15.

РАДНИ ОДНОС

1. Зависно од одредаба члана 16., 18., 19., 20. и 21., зараде, накнаде и друга слична примања која резидент Државе уговорнице оствари из радног односа, опорезују се само у тој Држави уговорници, осим ако се рад обавља у другој Држави уговорници. Ако се рад обавља на такав начин, примања која се тако остварују могу се опорезовати у тој другој Држави уговорници.
2. Изузетно од одредаба става 1., примања која резидент Државе уговорнице оствари из радног односа у другој Држави уговорници опорезује се само у првоспоменутој држави:
   a) ако резидент борави у другој Држави уговорници у периоду или периодима који не прелазе укупно 183 дана у периоду од дванаест мјесеци који почиње или се завршава у односној фискалној години,
   b) ако се примања исплаћују од стране или у име послодавца који није резидент друге Државе уговорнице и
   c) ако примања не падају на терет сталне јединице или сталне базе коју послодавац има у тој другој Држави уговорници.
3. Изузетно од претходних одредаба овог члана, примања остварена за рад обављен на поморском броду, авиону или цестовном возилу које предузеће Државе уговорнице користи у међународном саобраћају опорезују се само у тој Држави уговорници.
4. Особље на копну, које не прелази више од двоје запослених из сједишта националног ваздухоплова или поморског предузећа Државе уговорнице у другој Држави уговорници се изузима од пореза на примања у тој другој Држави уговорници.

Члан 16.

ПРИМАЊА ДИРЕКТОРА

Примања директора и друга слична примања која оствари резидент Државе уговорнице, у својству члана одбора директора или сличног органа компаније која је резидент друге Државе уговорнице, опорезују се само у Држави уговорници у којој је прималац резидент.

Члан 17.

УМЈЕТНИЦИ И СПОРТИСТИ

1. Изузетно од одредаба члана 14. и 15., доходак којег оствари резидент Државе уговорнице у другој Држави уговорници личним обављањем дјелатности извођача као што је позоришни, филмски, радио или телевизијски умјетник или

музичар или спортиста, може се опорезовати у тој другој Држави уговорници.

2. Ако доходак од лично обављених дјелатности извођача или спортисте не припада лично извођачу или спортисти, него другом лицу, тај доходак се, изузетно од одредаба чланова 7., 14. и 15. овог споразума, може опорезивати у Држави уговорници у којој су обављене дјелатности извођача или спортисте.
3. Ставови 1. и 2. се не примјењују на доходак којег оствари извођач или спортиста који су резиденти Државе уговорнице од лично обављених дјелатности извођача или спортисте ако је њихов боравак у тој другој Држави уговорници значајно подржан јавним средствима првопомењуте Државе уговорнице, укључујући било коју њену политичку јединицу, локалну власт или уставно тијело, нити на доходак остварен од стране непрофитних организација у односу на такве активности, с тим да им се ни један дио дохотка не исплаћује или се на други начин може користити за личну корист њених власника, оснивача или чланова.

Члан 18.

ПЕНЗИЈЕ И АНУИТЕТИ

1. Зависно од одредаба става 2. члана 19., пензије и друга слична примања која се исплаћују физичком лицу које је резидент Државе уговорнице по основу ранијег радног односа, опорезују се само у тој Држави уговорници.
2. За потребе овог члана:
   a) израз "пензије и друге слична примања" означава периодочне исплате извршене након пензионисања по основу ранијег радног односа или као накнаде за повреде нанесене у вези са ранијим радним односом.
   b) Израз "ануитет" означава наведену суму плативу физичком лицу током његовог живота или током наведеног или утврдивог периода, под обавезом да се изврше плаћања као одговарајућа и пуна надокнада у новцу или у вриједности новца.

Члан 19.

УСЛУГЕ ЗА ПОТРЕБЕ ВЛАДЕ

1. а) Зараде и друга слична примања, осим пензије, које Држава уговорница или њена политичка јединица или локална власт плаћа физичком лицу за услуге пружене тој Држави или тој политичкој јединици или локалној власти, опорезују се само у тој Држави уговорници.
   б) Међутим, те зараде и слична примања, опорезују се само у другој Држави уговорници ако су услуге пружене у тој Држави уговорници, а физичко лице је резидент те Државе уговорнице које је:
      (i) држављанин те Државе уговорнице,
      (ii) није постало резидент те Државе уговорнице само због вршења услуге.
2. а) Пензија коју физичком лицу плаћа Држава уговорница или њена политичка јединица или локална власт директно или из фондова за услуге учињене тој Држави уговорници или њеној политичкој јединици или локалној власти, опорезује се само у тој Држави уговорници.
   б) Међутим, пензија се опорезује само у другој Држави уговорници ако је физичко лице резидент и држављанин те друге Државе уговорнице.
3. Одредбе члана 15., 16. и 18. примјењују се на зараде и друга слична примања и пензије за услуге учињене у тој Држави уговорници у вези са пословањем које обавља Држава уговорница или њена политичка јединица или локална власт.

Члан 20.

НАСТАВНИЦИ И ИСТРАЖИВАЧИ

Физичко лице које јесте или је било непосредно прије одласка у Државу уговорницу резидент друге Државе уговорнице и које борави у тој првоспомењутој Држави уговорници, на позив Владе те Државе уговорнице или универзитета, колеџа, школе, музеја или друге културне институције или у склопу званичног програма културне размјене, у периоду који не прелази двије узастопне године, искључиво ради обучавања, држања наставе или ангажовања у истраживачком раду у таквој институцији изузима се од опорезивања у тој Држави уговорници на примања за поменуте активности.

Члан 21.

СТУДЕНТИ И ЛИЦА НА ОБУЦИ

1. Студент или лице на пословној обуци које јесте или је било непосредно прије одласка у Државу уговорницу резидент друге Државе уговорнице, а борави у првоспомењутој Држави уговорници искључиво ради образовања или обучавања, не опорезује се у тој Држави уговорници за примања која добије за издржавање, образовање или обучавање.
2. Изузетно од одредаба става 1., примања која студент или лице на пословној обуци које је или је било непосредно пије одласка у Државу уговорницу резидент друге Дражаве уговорнице, а који борави у првопомењутој Држави уговорници искључиво ради образовања или обучавања, оствари привременим услугама пруженим у првопомењутој Држави уговорници се не опорезују у тој Држави уговорници, с тим да су такве услуге у вези са његовим образовањем или обуком и да су примања за такве услуге неопходна да допуни средства која су му доступна ради издржавања.

Члан 22.

ОСТАЛИ ДОХОДАК

1. Дијелови дохотка резидента Државе уговорнице, без обзира на то гдје настају, који нису регулисани у претходним члановима овог споразума опорезују се само у тој Држави уговорници.

Члан 23.

ИМОВИНА

1. Имовина која се састоји од непокретне имовине наведне у члану 6., коју посједује резидент Државе уговорнице и која се налази у другој Држави уговорници, може се опорезовати у тој другој Држави уговорници.
2. Имовина која се састоји од покретне имовине која представља дио имовине намијењене пословању сталне јединице коју предузеће Државе уговорнице има у другој Држави уговорници или од покретне имовине која припада сталној бази доступне резиденту Државе уговорнице у другој Држави уговорници за обављање самосталних личних дјелатности, може се опорезовати у тој другој држави.
3. Имовина која се састоји од поморских бродова, авиона или цестовних возила које предузеће Државе уговорнице користи у међународном саобраћају или покретне имовине која служи за коришћење тих поморских бродова, авиона или цестовних возила, опорезује се само у тој Држави уговорници.
4. Сва остала имовина резидента Државе уговорнице опорезује се само у тој Држави уговорници.

Члан 24.

ОТКЛАЊАЊЕ ДВОСТРУКОГ ОПОРЕЗИВАЊА

1. У случају резидента Босне и Херцеговине, двоструко опорезивање се избјегава на слиједећи начин: ако резидент Босне и Херцеговине остварује доходак или посједује имовину која, у складу с одредбама овог споразума, може бити опорезована у Кувајту, Босна и Херцеговина признаје
   a) као одбитак од пореза на доходак тог резидента износ једнак порезу на доходак плаћен у Кувајту;
   b) као одбитак од пореза на имовину тог резидента износ једнак порезу на имовину доходак плаћен у Кувајту.
   Тај одбитак ни у једном случају неће бити већи од дијела пореза на доходак или пореза на имовину, како је обрачунат прије извршеног одбијања, који одговара,

зависно од случаја, дохотку или имовини који се могу опорезивати у Кувајту.

ц) За потребе овог члана, кувајтски Закат, поменут у подставу а) става 3. члана 2., се сматра порезом на доходак.

2. У случају резидента Кувајта, двоструко опорезивање се избјегава на слиједећи начин:

Ако резидент Кувајта остварује доходак или посједује имовину која, у складу с одредбама овог споразума, може бити опорезована и у Босни и Херцеговини и у Кувајту, Кувајт одобрава као одбитак од пореза на доходак тог резидента износ једнак порезу на доходак плаћен у Босни и Херцеговини и као одбитак од пореза на имовину тог резидента износ једнак порезу на имовину плаћен у Босни и Херцеговини.

Тај одбитак ни у једном случају неће бити већи од дијела пореза на доходак или пореза на имовину, како је обрачунат прије извршеног одбијања, који одговара, зависно од случаја, дохотку или имовини који се могу опорезивати у Босни и Херцеговини.

Члан 25.

ЈЕДНАК ТРЕТМАН

1. Држављани Државе уговорнице не подлијежу у другој Држави уговорници опорезивању или захтјеву у вези са опорезивањем које је другачије или теже од опорезивања или захјева у вези са опорезивањем, којима држављани те друге државе, у истим условима, подлијежу или могу подлијегати.
2. Опорезивање сталне јединице коју предузеће Државе уговорнице има у другој Држави уговорници не може бити неповољније у тој другој Држави уговорници од опорезивања предузећа трећих држава, која обављају исту дјелатност у истим условима. Ова одредба не може се тумачити тако да обавезује Државу уговорницу да резидентима друге Државе уговорнице одобрава лична ослобађања, олакшице и умањења за сврхе опорезивања због личног статуса или породичних обавеза које одобрава својим резидентима.
3. Предузећа Државе уговорнице чију имовину потпуно или дјелимично посједују или контролишу, посредно или непосредно, један или више резидената друге Државе уговорнице, у првоспоменутој Држави уговорници не подлијежу опорезивању или обавези у вези с опорезивањем, које је другачије или теже од опорезивања или обавеза у вези са опорезивањем коме друга слична предузећа, чију имовину потпуно или дјелимично посједују или контролишу, посредно или непосредно, један или више резидената било којих трећих држава, подлијежу или могу подлијегати.
4. Овај члан се неће тумачити као наметање законске обавезе Држави уговорници да пружи резидентима друге Државе уговорнице корист од било каквог третмана, предности или привилегије, које се могу додијелити било којој трећој држави или њеним резидентима формирањем царинске уније, економске уније, слободнотрговинске зоне или било којег регионалног или субрегионалног аранжмана који се у цијелости или углавном односи на опорезивање или пресељење имовине у којој првопоменута Држава уговорница може бити страна.
5. У овом члану, израз "опорезивање" означава порезе који потпадају под овај споразум.
6. Камата, ауторске накнаде и друге исплате које предузеће Државе уговорнице плаћа резиденту друге Државе уговорнице, при утврђивању опорезиве добити тог предузећа, одбијају се под истим условима као да су плаћене резиденту првоспомените државе, осим када се примјењују одребе члана 9., члана 11. став 7. или члана 12. став 6. овог споразума. Такође, дугови предузећа Државе уговорнице према резиденту друге Државе уговорнице, при утврђивању опорезиве имовине тог предузећа, одбијају се под истим условима, као да су били уговорени са резидентом првоспомените државе.

Члан 26.

ПРОЦЕДУРА ЗАЈЕДНИЧКОГ ДОГОВАРАЊА

1. Ако лице сматра да мјере једне или обје Државе уговорнице додоводе или ће довести до тога да не буде опорезовано у складу са одредбама овог спразума, оно може, без обзира на правна средства предвиђена унтурашњим законом тих држава, да изложи свој случај надлежном органу Државе уговорнице чији је резидент или ако случај потпада под став 1. члана 25., оне Државе уговорнице чији је он држављанин. Случај мора бити изложен у року од три године од дана првог обавјештења о мјери која доводи до опорезивања које није у складу с одредбама овог споразума.
2. Ако надлежни орган сматра да је приговор оправдан и ако није у могућности да сам дође до задовољавајућег рјешења, настојаће да случај ријеши заједничким договором с надлежним органом друге Државе уговорнице ради избјегавања опорезивања које није у складу с овим уговором. Постигнути договор примјењује се без обзира на временска ограничења у унутрашњем закону Држава уговорница.
3. Надлежни органи Држава уговорница настоје да заједничким договором отклоне тешкоће или нејасноће које настају при тумачењу или примјени овог споразума. Они се могу и заједнички савјетовати ради отклањања двоструког опорезивања у случајевима који нису предвиђени овим споразумом.
4. Надлежни органи Држава уговорница могу непосредно међусобно комуницирати ради постизања договора у смислу претходних ставова.

Члан 27.

РАЗМЈЕНА ОБАВЈЕШТЕЊА

1. Надлежни органи Држава уговорница размјењују обавјештења потребна за примјену одредаба овог споразума или унутрашњег закона држава који се односе на порезе обухваћене овим споразумом, ако опорезивање предвиђено тим законима није у супротности са овим споразумом. Обавјештења које прими Држава уговорница сматраће се тајном исто као и обавјештења добивена према законима те државе и могу се саопштити само лицима и органима (укључујући судове и управне органе) који су надлежни за утврђивање или наплату или спровођење одлука или кривично гоњење или рјешавање жалби у односу на порезе обухваћене овим споразумом. Та лица или органи користе обавјештења само у такве сврхе. Она могу открити обавјештења у јавном судском поступку или у судским одлукама.
2. Одредбе става 1. не могу се ни у ком случају тумачити као обавеза надлежним органима Државе уговорнице да:
   a) предузима управне мјере супротне законима и управној пракси те или друге Државе уговорнице;
   b) даје обавјештења која се не могу добити на основу закона или редовним управним поступком те или друге Државе уговорнице.
   c) даје обавјештења која откривају трговинску, пословну, индустријску, комерцијалну или професионалну тајну или пословни поступак или информацију чије би откривање било супротно јавном поретку (ordre public).

Члан 28.

ЧЛАНОВИ ДИПЛОМАТСКИХ МИСИЈА И КОНЗУЛАТА

Одредбе овог споразума не утичу на пореске повластице чланова дипломатских мисија, конзулата или међународних организација предвиђене општим правилима међународног права или одредбама посебних уговора.

Члан 29.

СТУПАЊЕ НА СНАГУ

Свака Држава уговорница ће обавијестити другу Државу уговорницу о окончању њених уставних процедура за ступање на снагу овог споразума. Овај споразум ступа на снагу на датум посљедњег од тих обавјештења и његове одредбе ће потом имати дејство у обје Државе уговорнице:

a) у односу на порезе задржане на извору, за доходак који настане на дан или након првог дана јануара године у којој овај споразум ступа на снагу,

b) у односу на остале порезе, за пореске периоде који почињу на дан или након првог дана јануара године у којој овај споразум ступа на снагу.

Члан 30.

ТРАЈАЊЕ И ПРЕСТАНАК ВАЖЕЊА

Овај споразум остаје на снази на период од пет година и биће на снази након тога на сличан период или периоде осим ако било која Држава уговорница обавијести другу Државу уговорницу написмено, шест мјесеци прије истека почетног или било којег каснијег периода, о својој намјери да раскине овај споразум. У том случају, овај споразум престаје да се примјењује у обје Државе уговорнице:

a) у односу на порезе задржане на извору, за износе плаћене или кредитоване на дан или након првог дана јануара године која слиједи годину у којој је дато обавјештење о престанку важења.

b) у односу на остале порезе, за пореске периоде који почињу на дан или након првог дана јануара године која слиједи годину у којој је дато обавјештење о престанку важења.

У потврду чега су односни опуномоћеници обје Државе уговорнице потписали овај споразум.

Сачињено у Кувајту, дана 28 шаввала 1429. Х, што одговара 28.10.2008. године, у два оригинална примјерка на арапском, босанском/хрватском/српском и енглеском језику, с тим што су сви текстови подједнако вјеродостојни. У случају неслагања, мјеродаван је енглески текст.

За Босну и Херцеговину
Фуад Касумовић, с. р.

За Државу Кувајт
Халифа Ф. Хамада, с. р.

Члан 3.

Ова одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-50-1-4025-28/11
28. децембра 2011. године
Сарајево

Предсједавајући
Жељко Комшић, с. р.

Na osnovu člana V 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-876/11 od 1. decembra 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 16. redovnoj sjednici, održanoj 28. decembra 2011. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I DRŽAVE KUVAJT O IZBJEGAVANJU DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA I SPREČAVANJA UTAJE POREZA U ODNOSU NA POREZE NA DOHODAK I IMOVINU

Član 1.

Ratifikuje se Sporazum između Bosne i Hercegovine i Države Kuvajt o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprečavanja utaje poreza u odnosu na poreze na dohodak i imovinu, potpisan u Kuvajtu, 28. oktobra 2008. godine na bosanskom, hrvatskom, srpskom, arapskom i engleskom jeziku.

Član 2.

Tekst Sporazuma glasi:

SPORAZUM

IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I DRŽAVE KUVAJT O IZBJEGAVANJU DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA I SPREČAVANJA UTAJE POREZA U ODNOSU NA POREZE NA DOHODAK I IMOVINU

Bosna i Hercegovina i Država Kuvajt,

Želeći da unaprijede svoje međusobne ekonomske odnose zaključivanjem Sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprečavanja fiskalne evazije u odnosu na poreze na dohodak i imovinu,

sporazumjele su se o slijedećem:

Član 1.

LICA NA KOJE SE PRIMJENJUJE SPORAZUM

Ovaj sporazum se primjenjuje na lica koje su rezidenti jedne ili obje Države ugovornice.

Član 2.

POREZI NA KOJE SE PRIMJENJUJE SPORAZUM

1. Ovaj sporazum se primjenjuje na poreze na dohodak i na imovinu, koje zavodi Država ugovornica ili njene političke jedinice ili lokalne vlasti, nezavisno od načina naplate.
2. Porezima na dohodak i na imovinu smatraju se svi porezi koji se zavode na ukupan dohodak, na ukupnu imovinu ili na dijelove dohotka ili imovine, uključujući i poreze na prihode od otuđenja pokretne ili nepokretne imovine, poreze na ukupne iznose plata ili nakanda koje isplaćuju poduzeća, kao i poreze na prirast imovine.
3. Porezi na koje se primjenjuje ovaj sporazum su, posebno:
   a) u Bosni i Hercegovini:
      1) porez na dohodak,
      2) porez na dobit,
      3) porez na imovinu
      (u daljem tekstu: "bosanskohercegovački porez"),
   a) u Kuvajtu:
      1) porez na dohodak poduzeća,
      2) doprinosi od neto dobiti kuvajtskih dioničkih kompanija plativi Kuvajtskom fondu za unapređenje nauke (KFAS),
      3) Zekijat,
      4) porezi kojima se podliježe u skladu sa nacionalnim zakonom o zaposlenima
   b) (u daljem tekstu: "kuvajtski porez").
4. Ovaj sporazum se primjenjuje na iste ili bitno slične poreze koji se zavode prema zakonima Države ugovornice poslije potpisivanja ovog sporazuma pored ili umjesto postojećih poreza. Nadležni organi Država ugovornica obavještavaju jedni druge o suštinskim promjenama u njihovim poreskim zakonima.

Član 3.

OPŠTE DEFINICIJE

1. Za potrebe ovog sporazuma, ukoliko kontekst drugačije ne zahtijeva:
   a) Izrazi "Država ugovornica" i "druga Država ugovornica" označavaju Bosnu i Hercegovinu ili Kuvajt, zavisno od konteksta,
   b) Izraz "Bosna i Hercegovina" označava teritoriju Države Bosne i Hercegovine, teritorijalno more, kao i pomorske

oblasti nad kojima ona ima jurisidikciju i suverena prava u svrhu istraživanja, iskorištavanja i očuvanja prirodnih bogatstava, u skladu sa međunarodnim pravom,

c) Izraz "Kuvajt" označava teritoriju Države Kuvajt, uključujući bilo koju oblast van teritorijalnih voda, koja, u skladu sa međunarodnim pravom je bila ili može biti označena, prema zakonima Kuvajta, kao oblast nad kojom Kuvajt može vršiti svoja suverena prava ili jurisdikciju,

d) Izraz "politička jedinica" u Bosni i Hercegovini označava entitete: Federaciju Bosne i Hercegovine i Republiku Srpsku i Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine,

e) Izraz "lice" obuhvata fizičko lice, kompaniju ili društvo lica,

f) Izraz "državaljnin" označava: bilo koje fizičko lice koje ima državljanstvo Države ugovornice i bilo koje pravno lice, partnerstvo ili udruženje koje takav svoj status ostvaruje prema zakonima na snazi u Državi ugovornici,

g) Izraz "kompanija" označava pravno lice ili lice koje se smatra pravnim u porezne svrhe,

h) Izrazi "poduzeće Države ugovornice" ili "poduzeće druge Države ugovornice" označavaju poduzeće kojim upravlja rezident Države ugovornice, odnosno poduzeće kojim upravlja rezident druge Države ugovornice,

i) Izraz "međunarodni saobraćaj" označava saobraćaj pomorskim brodom, avionom ili cestovnim vozilom, koji obavlja poduzeće Države ugovornice, osim ako se pomorski brod, avion ili cestovno vozilo koristi isključivo između mjesta u drugoj Državi ugovornici,

j) Izraz "porez" označava kuvajtski ili bosanskohercegovački porez, u zavisnosti od konteksta,

k) Izraz "nadležni organ" označava:
   (1) u Bosni i Hercegovini: Ministarstvo financija i tezora ili njegovog ovlaštenog predstavnika,
   (2) u Kuvajtu: Ministra financija, odnosno ovlaštenog predstavnika Ministra financija,

2. Kada Država ugovornica primjenjuje Sporazum u bilo koje vrijeme, svaki izraz koji u njemu nije definisan ima značenje, osim kada kontekst drugačije zahtijeva, prema zakonu te Države ugovornice za potrebe poreza na koje se Sporazum primjenjuje i bilo koje značenje prema primjenjivim poreznim zakonima te Države ugovornice ima prednost u odnosu na značenje koje tom izrazu daju drugi zakoni te Države ugovornice.

Član 4.

REZIDENT

1. Izraz "rezident Države ugovornice" za potrebe ovog sporazuma označava:
   a) U Bosni i Hercegovini: bilo koje lice koje u skladu sa zakonima te države podliježe porezu u toj državi iz razloga njenog prebivališta, boravišta mjesta uprave ili drugog mjerila sličnog značenja,
   b) U Kuvajtu: fizičko lice koje ima prebivalište u Kuvajtu i državljanin je Kuvajta i kompaniju koja je registrovana u Kuvajtu.
2. Za potrebe stava 1, rezident Države ugovornice obuhvata sve slijedeće:
   a) Vladu te Države ugovornice i njenu političku jedinicu ili lokalnu vlast,
   b) Bilo koju vladinu instituciju, osnovanu u toj Državi ugovornici u skladu sa javnim zakonom, kao što je korporacija, centralna banka, fond, organ, fondacija, agencija ili drugo slično pravno lice,
   c) Bilo koje pravno lice osnovano u toj Državi ugovornici čija je sva imovina osigurana od strane te Države ugovornice ili njene političke jedinice ili lokalne vlasti ili bilo koja vladina institucija kako je definisana u podstavu (b), zajedno s ostalim državama.
3. Ako je, prema odredbama stava 1. ovog člana, fizičko lice rezident obje Države ugovornice, njegov status se određuje na slijedeći način:
   a) smatra se da je rezident samo Države ugovornice u kojoj ima stalno mjesto stanovanja, ako ima stalno mjesto stanovanja u obje Države ugovornice, smatra se da je rezident samo Države ugovornice sa kojom su njegove lične i ekonomske veze tješnje (središte životnih interesa),
   b) ako ne može da se odredi u kojoj Državi ugovornici ima središte životnih interesa ili ako ni u jednoj Državi ugovornici nema stalno mjesto stanovanja, smatra se da je rezident samo Države ugovornice u kojoj ima uobičajeno mjesto stanovanja,
   c) ako ima uobičajeno mjesto stanovanja u obje Države ugovornice ili ga nema ni u jednoj od njih, smatra se da je rezident samo Države ugovornice čiji je državljanin,
   d) ako je državljanin obje Države ugovornice ili ni jedne od njih, nadležni organi Država ugovornica riješiće pitanje zajedničkim dogovorom.
4. Ako je, prema odredbama stava 1., lice, osim fizičkog, rezident obje Države ugovornice, smatra se da je rezident Države ugovornice u kojoj je registrovano.

Član 5.

STALNA JEDINICA

1. Izraz "stalna jedinica", za potrebe ovog sporazuma, označava stalno mjesto poslovanja preko koga poduzeće potpuno ili djelimično obavlja poslovanje.
2. Pod izrazom "stalna jedinica" podrazumijeva se, posebno:
   a) sjedište uprave,
   b) filijala,
   c) poslovnica,
   d) fabrika,
   e) radionica, i
   f) rudnik, naftni ili plinski izvor, kamenolom, ili bilo koje drugo mjesto istraživanja i iskorišćavanja prirodnih bogatstava.
3. Gradilište, građevinski, montažni, projekat izgradnje ili instalacioni projekat, ili nadzorne aktivnosti u vezi s njima čine stalnu jedinicu, ali samo ako takvi radovi ili aktivnosti traju u periodu dužem od 6 mjeseci.
4. Pružanje usluga, uključujući povjerilačke ili rukovodilačke usluge, od strane poduzeća Države ugovornice preko zaposlenih ili drugog osoblja angažovanog od strane poduzeća u tu svrhu, u drugoj Državi ugovornici čini stalnu jedinicu samo ako se aktivnosti te prirode nastave za period ili periode ukupno ne duže od 6 mjeseci u okviru bilo kojeg perioda od dvanaest mjeseci.
5. Smatra se da poduzeće Države ugovornice ima stalnu jedinicu u drugoj Državi ugovornici ako se značajna tehnička, mehanička ili naučna oprema ili mašinerija koristi duže od 6 mjeseci u okviru bilo kojeg perioda od dvanaest mjeseci ili je montirana, u toj drugoj Državi ugovornici od strane, za ili prema ugovoru sa tim poduzećem.
6. Izuzetno od prethodih odredaba ovog člana, pod izrazom stalna jedinica ne podrazumijeva se:
   a) korišćenje objekata i opreme isključivo u svrhe uskladištenja, izlaganja ili isporuke dobara ili robe koja pripada poduzeću,
   b) održavanje zalihe dobara ili robe koja pripada poduzeću isključivo u svrhu uskladištenja, izlaganja ili isporuke,
   c) održavanje zalihe dobara ili robe koja pripada poduzeću isključivo sa svrhom da je drugo poduzeće preradi,
   d) održavanje stalnog mjesta poslovanja isključivo u svrhu kupovine dobara ili robe ili pribavljanja obavještenja za poduzeće,
   e) održavanje stalnog mjesta poslovanja isključivo u svrhu izvršenja bilo kojih drugih aktivnosti za poduzeće, pripremnog ili pomoćnog karaktera,
   f) održavanje stalnog mjesta poslovanja isključivo radi djelatnosti navedenih u tačkama od a) do e), u bilo kojoj kombinaciji, pod uslovom da je ukupna djelatnost stalnog mjesta poslovanja, koje nastaje iz ove kombinacije pripremnog ili pomoćnog karaktera.
7. Izuzetno od odredaba stavova 1. i 2., ako lice - osim zastupnika sa samostalnim statusom, na koga se primjenjuje stav 8. - radi u Državi ugovornici u ime poduzeća druge Države ugovornice, smatra se da to poduzeće ima stalnu

jedinicu u prvopomenutoj Državi ugovornici u odnosu na djelatnosti koje to lice obavlja za poduzeće, ako:

a) ima i uobičajno koristi u Državi ugovornici ovlaštenje da zaključuje ugovore u ime poduzeća, smatra se da to poduzeće ima stalnu jedinicu u toj državi u odnosu na djelatnosti koje to lice obavlja za poduzeće, osim ako su djelatnosti tog lica ograničene na djelatnosti navedene u stavu 6. koje, ako bi se obavljale preko stalnog mjesta poslovanja, ne bi ovo stalno mjesto poslovanja činile stalnom jedinicom prema odredbama tog stava,

b) nema takvo ovlaštenje, ali uobičajeno održava u prvopomenutoj Državi ugovornici zalihe dobara i robe koje pripadaju tom poduzeću iz kojeg on redovno dostavlja dobra i robu u ime tog poduzeća,

c) uobičajeno obezbjeđuje narudžbe u prvopomenutoj Državi ugovornici, isključivo ili skoro isključivo za samo poduzeće ili za takvo poduzeće ili druga poduzeća koja su kontrolisana od strane tog poduzeća ili imaju imovinu koja se kontroliše u tom poduzeću,

d) u takvom svom djelovanju, proizvodi ili obrađuje u toj Državi ugovornici za poduzeće dobra ili robu koja pripadaju tom poduzeću.

8. Ne smatra se da poduzeće ima stalnu poslovnu jedinicu u Državi ugovornici samo zato što u toj državi obavlja svoje poslove preko posrednika, generalnog komisionog zastupnika ili drugog posrednika sa samostalnim statusom ako ta lica djeluju u okviru svoje redovne poslovne djelatnosti. Ipak, ako su aktivnosti takvog agenta preduzete u cijelosti ili skoro u cijelosti u ime tog poduzeća i drugih poduzeća, kontrolisanih od strane tog poduzeća ili imaju imovinu koja se kontroliše u tom poduzeću, on se neće smatrati zastupnikom sa samostalnim statusom u okviru značenja ovog stava.
9. Činjenica da kompanija koja je rezident Države ugovornice kontroliše ili je pod kontrolom kompanije koja je rezident druge Države ugovornice ili koja obavlja poslovanje u toj drugoj državi (preko stalne jedinice ili na drugi način), sama po sebi nije dovoljna da se jedna kompanija smatra stalnom jedinicom druge kompanije.

Član 6.

DOHODAK OD NEPOKRETNE IMOVINE

1. Dohodak koji ostvari rezident Države ugovornice od nepokretne imovine (uključujući dohodak od poljoprivrede ili šumarstva), koja se nalaze u drugoj Državi ugovornici, može se oporezivati u toj drugoj Državi ugovornici.
2. Izraz "nepokretna imovina" ima značenje koje ima prema propisima Države ugovornice u kojoj se odnosna imovina nalazi. Ovaj izraz u svakom slučaju uključuje imovinu koja pripada nepokretnoj imovini, stočni fond i opremu koja se koristi u poljoprivredi i šumarstvu, prava na koja se primjenjuju odredbe opšteg zakona o svojini, plodouživanje imovine i prava na promjenjiva ili stalna plaćanja kao naknade za korišćenje ili pravo na korišćenje mineralnih nalazišta, izvora i drugih prirodnih bogatstava; pomorski brodovi, avioni i cestovna vozila ne smatraju se nekretninama.
3. Odredbe stava 1 primjenjuju se na dohodak koji se ostvari neposrednim korišćenjem, iznajmljivanjem ili drugim načinom korišćenja nepokretne imovine.
4. Odredbe stava 1. i 3. primjenjuju se i na dohodak od nepokretne imovine poduzeća i na dohodak od nepokretne imovine koja se koristi za obavljanje samostalnih ličnih djelatnosti.

Član 7.

DOBIT OD POSLOVANJA

1. Dobit poduzeća Države ugovornice oporezuje se samo u toj državi, osim ako poduzeće obavlja poslovanje u drugoj Državi ugovornici preko stalne jedinice koja se u njoj nalazi. Ako poduzeće obavlja ili je obavljalo poslovanje u drugoj Državi ugovornici preko stalne jedinice, dobit poduzeća može se oporezovati u toj drugoj Državi ugovornici, ali samo do iznosa koji se pripisuje toj stalnoj jedinici.
2. Zavisno od odredaba stava 3. ovog člana, kada poduzeće Države ugovornice obavlja poslovanje u drugoj Državi ugovornici preko stalne jedinice koja se u njoj nalazi, u svakoj Državi ugovornici se toj stalnoj jedinici pripisuje dobit koju bi mogla ostavariti da je bila odvojeno ili posebno poduzeće koje se bavi istim ili sličnim djelatnostima pod istim ili sličnim uslovima i da je poslovala potpuno samostalno sa poduzećem čija je stalna jedinica.
3. Pri određivanju dobiti stalne jedinice, priznaju se kao odbici oni troškovi koji su napravljeni za potrebe stalne jedinice, uključujući i troškove upravljanja i opšte administrativne troškove, bilo u Državi ugovornici u kojoj se nalazi stalna jedinica ili na drugom mjestu, uzimajući u obzir bilo koji primjenjivi zakon ili propise. Stoga, nikakvi odbici se neće priznati u odnosu na bilo koje iznose, ako ih bude, plaćene (osim onih kao nadoknadu stvarnih troškova) od strane stalne jedinice sjedištu poduzeća ili bilo kojoj od poslovnica poduzeća, putem honorara, nadoknada ili sličnih plaćanja za korištenje patenata ili drugih prava, ili putem provizije za obavljene posebne usluge ili za upravljanje ili osim u slučaju bankarskog poduzeća, putem kamate na pozajmljeni novac sjedištu ili bilo kojoj od kancelarija poduzeća. Također, neće se voditi računa pri utvrđivanju dobiti stalne jedinice o iznosima potraživanim (osim onih kao nadoknada za stvarne troškove) od strane stalne jedinice prema sjedištu poduzeća ili bilo kojoj od poslovnica poduzeća putem honorara, nadoknada ili sličnih plaćanja za korištenje patenata ili drugih prava ili putem provizije za obavljene posebne usluge ili za upravljanje ili osim u slučaju bankarskog poduzeća, putem kamate na pozajmljeni novac sjedištu ili bilo kojoj od kancelarija poduzeća.
4. Nikakva dobit se neće pripisati stalnoj jedinici samo iz razloga kupovine od strane te stalne jedinice dobara i robe za poduzeće.
5. Ako je uobičajeno da se u Državi ugovornici dobit koja se pripisuje stalnoj jedinici određuje na osnovu raspodjele ukupne dobiti poduzeća na njegove posebne dijelove, rješenje iz stava 2. ovog člana ne spriječava tu Državu ugovornicu da takvom uobičajenom raspodjelom odredi dobit koja se oporezuje; usvojeni metod raspodjele, međutim, treba biti takav da rezultat bude u skladu sa načelima koja su sadržana u ovom članu.
6. Ako su informacije dostupne nadležnom organu Države ugovornice neodgovarajuće za utvrđivanje dobiti koja se pripisuje stalnoj jedinici lica, ovaj član neće uticati na primjenu bilo kojeg zakona ili propisa Države ugovornice koji se odnose na utvrđivanje poreske obaveze te stalne jedinice procjenom od strane nadležnog organa Države ugovornice dobiti te stalne jedinice koju će nadležni organi te Države ugovornice podvrgnuti porezu, s tim da se primijenjuju takav zakon ili propisi, uzimanjem u obzir informacija dostupnih nadležnom organu, u skladu s načelima ovog člana.
7. Za potrebe prethodnih stavova, dobit koja se pripisuje stalnoj jedinici određuje se istom metodom iz godine u godinu, osim ako postoji opravdan i dovoljan razlog da se postupi drugačije.
8. Kada dobit obuhvata pojedini dohodak ili dobitak koji su regulisani posebnim članovima ovog sporazuma, odredbe ovog člana ne utiču na odredbe tih članova.

Član 8.

MEĐUNARODNI SAOBRAĆAJ

1. Dobit poduzeća Države ugovornice od korišćenja pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila u međunarodnom saobraćaju oporezuje se samo u toj Državi ugovornici.
2. Za potrebe ovog člana, dobit od korišćenja pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila u međunarodnom saobraćaju uključuje slijedeće:
   a) Dobit od iznajmljivanja praznih pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila;
   b) Dobit od korišćenja, održavanja ili iznamljivanja kontejnera, uključujući prikolice i poveznu opremu za prevoz kontejnera, korištenih za transport dobara i robe,

ako je takvo iznamljivanje ili korišćenje, održavanje ili iznajmljivanje, u zavisnosti od slučaja, usputno korišćenju pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila u međunarodnom saobraćaju.

3. Odredbe stava 1. i 2. primjenjuju se na dobit od učešća u pulu, zajedničkom poslovanju ili međunarodnoj poslovnoj agenciji.

Član 9.

POVEZANA PODUZEĆA

1. Ako
   a) poduzeće Države ugovornice učestvuje neposredno ili posredno u upravljanju, kontoroli ili imovini poduzeća druge Države ugovornice, ili
   b) ista lica učestvuju neposredno ili posredno u upravljanju, kontroli ili imovini poduzeća Države ugovornice i poduzeća druge Države ugovornice,

   i ako su u oba slučaja između ta dva poduzeća u njihovim trgovinskim i financijskim odnosima dogovoreni ili nametnuti uslovi koji se razlikuju od uslova koji bi bili dogovoreni između nezavisnih poduzeća, dobit koju bi, da nema tih uslova, ostvarilo jedno od poduzeća, ali je zbog tih uslova nije ostvarilo, može se uključiti u dobit tog poduzeća i shodno tome oporezovati.
2. Ako Država ugovornica uključuje u dobit poduzeća te države dobit za koju je poduzeće druge Države ugovornice oporezivano u toj drugoj državi i shodno tome je oporezuje, i ako je tako uključena dobit ona dobit koju bi poduzeće prvopomenute države ostvarilo da su uslovi dogovoreni između ta dva poduzeća bili oni koje bi dogovorila nezavisna poduzeća, tada ta druga Država ugovornica vrši odgovarajuće korekcije iznosa poreza koji je u njoj utvrđen na tu dobit. Prilikom vršenja te korekcije, vodiće se računa o ostalim odredbama ovog ugovora i ako je to potrebno, nadležni organi Država ugovornica međusobno će se konsultovati.

Član 10.

DIVIDENDE

1. Dividende koje isplaćuje komapnija rezident Države ugovornice rezidentu druge Države ugovornice može se oporezovati u toj drugoj Državi ugovornici.
2. Međutim, takve dividende se mogu oporezovati i u Državi ugovornici čiji je rezident kompanija koja isplaćuje dividende, u skladu sa zakonima te države, ali ako je stvarni vlasnik dividendi rezident, utvrđeni porez ne može biti veći od 5 % (pet procenata) bruto iznosa dividendi.
3. Izraz "dividende" u ovom članu označava dohodak od dionica, dionica uživanja ili prava uživanja, rudarskih dionica, osnivačkih dionica i ostalih prava koja učestvuju u dobiti koja nisu potraživanja duga, kao i dohodak koji je poreski izjednačen sa dohotkom od dionica u zakonima države čiji je rezident kompanija koja vrši raspodjelu.
4. Odredbe stavova 1. i 2. ne primjenjuju se ako stvarni vlasnik dividendi, koji je rezident Države ugovornice, obavlja poslovanje u toj drugoj Državi ugovornici čiji je rezident kompanija koja isplaćuje dividende, preko stalne jedinice u toj drugoj Državi ugovornici ili obavlja u toj drugoj Državi ugovornici samostalne lične djelatnosti iz stalne baze u toj drugoj Državi ugovornici, a dionice na osnovu kojih se dividende isplaćuju stvarno pripadaju toj stalnoj jedinici ili stalnoj bazi. U tom se slučaju primjenjuju odredbe člana 7. ili člana 14. u zavisnosti od slučaja.
5. Ako kompanija koja je rezident Države ugovornice ostvaruje dobit ili dohodak iz druge Države ugovornice, ta druga Država ugovornica ne može zavesti porez na dividende koje isplaćuje kompanija, osim ako su te dividende isplaćene rezidentu te druge države koji je stvarni vlasnik dividendi ili ako akcije na osnovu kojih se dividende isplaćuju stvarno pripadaju stalnoj jedinici ili stalnoj bazi koja se nalazi u toj drugoj državi, niti da neraspodijeljenu dobit kompanije oporezuje porezom na neraspodijeljenu dobit kompanije, čak i ako se isplaćene dividende ili neraspodjeljena dobit u potpunosti ili djelimično sastoje od dobiti ili dohotka koji su nastali u toj drugoj državi.

Član 11.

KAMATE

1. Kamata koja nastaje u Državi ugovornici a isplaćuje se rezidentu druge Države ugovornice može se oporezovati drugoj Državi ugovornici.
2. Kamata se može oporezovati i u Državi ugovornici u kojoj nastaje, saglasno zakonima te države, ali ako je rezident stvarni vlasnik te kamate, utvrđeni porez ne može biti veći od 5% (pet procenata) bruto iznosa kamate.
3. Izuzetno od odredaba stava 2., kamata koja nastaje u Državi ugovornici izuzima se od poreza ako je ostvaruje Vlada druge Države ugovornice ili vladina institucija ili njeno drugo pravno lice, kako je definisano u stavu 2. člana 4.
4. Izraz "kamata" u ovom članu, označava dohodak od potraživanja duga bilo koje vrste, nezavisno od toga da li su osigurana zalogom i da li se na osnovu njega stiče pravo na učešće u dobiti dužnika, a naročito dohodak od državnih hartija od vrijednosti i dohodak od obveznica ili obveznica zajma, uključujući i premije i nagrade na takve vrijednosnice, obveznice ili obveznice zajma.
5. Odredbe stava 1 i 2 ne primjenjuju se ako stvarni vlasnik kamate, koji je rezident Države ugovornice, obavlja poslovanje u drugoj Državi ugovornici u kojoj kamata nastaje, preko stalne jedince koja se nalazi u toj Državi ugovornici ili obavlja u toj drugoj Državi ugovornici nezavisne lične djelatnosti iz stalne baze u toj drugoj Državi ugovornici, a potraživanje duga na koji se plaća kamata je stvarno povezano sa takvom stalnom jedinicom ili stalnom bazom. U tom slučaju primjenjuju se odredbe člana 7 ili člana 14 ovog sporazuma, u zavisnosti od slučaja.
6. Smatra se da kamata nastaje u Državi ugovornici kada je isplatilac kamate rezident te Države ugovornice. Ako lice koje plaća kamatu, bez obzira na to da li je rezident Države ugovornice, ima u toj Državi ugovornici stalnu jedinicu ili stalnu bazu u vezi sa kojom je nastao dug na koji se plaća kamata, a tu kamatu snosi ta stalna jedinica ili stalna baza, smatra se da kamata nastaje u Državi ugovornici u kojoj se nalazi stalna jedinica ili stalna baza.
7. Ako iznos kamate, zbog posebnog odnosa između platioca i stvarnog vlasnika ili između njih i trećeg lica, imajući u vidu potraživanje duga za koje se ona plaća, prelazi iznos koji bi bio ugovoren između platioca kamate i stvarnog vlasnika, odredbe ovog člana primijenjuju se samo na iznos koji bi bio ugovoren da takvog odnosa nema. U tom slučaju, više plaćeni iznos oporezuje se saglasno sa zakonima svake Države ugovornice, imajući u vidu ostale odredbe ovog sporazuma.

Član 12.

AUTORSKE NAKNADE

1. Autorske naknade koje nastaju u Državi ugovornici, a isplaćuju se rezidentu druge Države ugovornice, mogu se oporezovati u toj drugoj Državi ugovornici.
2. Autorske naknade se mogu oporezovati i u Državi ugovornici u kojoj nastaju, u skladu sa zakonima te Države ugovornice, ali ako je stvarni vlasnik autorskih naknada rezident druge Države ugovornice, porez ne može biti veći od 10 procenata bruto iznosa autorskih nakanda.
3. Izraz "autorske naknade", u ovom članu, označava plaćanja bilo koje vrste primljena kao nakanada za korišćenje ili pravo na korišćenje bilo kojeg autorskog prava na književno, umjetničko ili naučno djelo, uključujući kinematografske filmove i radove na filmu, trake ili druga sredstva reprodukcije za korišćenje u vezi sa televizijskim ili radio emitovanjem, bilo kojeg patenta, trgovinskog znaka, projekta, ili modela, plana, tajne formule ili postupka ili za informacije (know-how) u vezi sa industrijskim, trgovinskim ili naučnim iskustvom.
4. Odredbe stavova 1. i 2. ne primjenjuju se ako stvarni vlasnik autorskih naknada, rezident Države ugovornice, obavlja poslovanje u drugoj Državi ugovornici u kojoj autorske

naknade nastaju preko stalne jedinice koja se nalazi u toj drugoj Državi ugovornici ili obavlja u toj drugoj Državi ugovornici samostalne lične djelatnosti i stalne baze koja se nalazi u toj Državi ugovornici, a pravo ili imovina na osnovu kojih se autorske naknade plaćaju stvarno pripadaju toj stalnoj jedinici ili stalnoj bazi. U tom slučaju primjenjuju se odredbe člana 7. ili člana 14., zavisno od slučaja.

5. Smatra se da autorske naknade nastaju u Državi ugovornici kada je isplatilac rezident te Države ugovornice. Ako lice koje plaća autorske naknade, bez obzira na to da li je rezident Države ugovornice ima u Državi ugovornici stalnu jedinicu ili stlanu bazu vezano sa kojom je nastala obaveza plaćanja autorskih nakanada, a te autorske naknade padaju na teret te stalne jedinice ili stalne baze, smatra se da autorske naknade nastaju u državi u kojoj se nalazi stalna jedinica.
6. Ako iznos autorskih naknada, zbog posebnog odnosa između platioca i stvarnog vlasnika ili između njih i trećeg lica uzimajući u obzir korišćenje, pravo ili informaciju za koje se one plaćaju, prelazi iznos koji bi bio ugovoren između platioca i stvarnog korisnika da takvog odnosa nema, odredbe ovog člana primjenjuju se na iznos koji bi tada bio ugovoren. U tom slučaju, više plaćeni iznos oporezuje se u skladu sa zakonima svake Države ugovornice, imajući u vidu ostale odredbe ovog sporazuma.

Član 13.

DOBIT OD IMOVINE

1. Dobit koju ostvari rezident Države ugovornice od otuđenja nepokretne imovine navedene u članu 6., a koja se nalazi u drugoj Državi ugovornici, može se oporezovati u toj drugoj Državi ugovornici.
2. Dobit do otuđenja pokretne imovine koja predstavlja dio imovine namijenjene za poslovanje stalne jedinice koju poduzeće Države ugovornice ima u drugoj Državi ugovornici ili od pokretne imovine koja pripada stalnoj bazi koju koristi rezident Države ugovornice u drugoj Državi ugovornici za obavljanje samostalnih ličnih djelatnosti, uključujući i dobit od otuđenja stalne jedinice (same ili zajedno s poduzećem) ili takve stalne baze, može se oporezovati u toj drugoj državi.
3. Dobit koju ostvari poduzeće Države ugovornice od otuđenja pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila koji se koriste u međunarodnom saobraćaju ili pokretne imovine koja koja služi za korišćenje takvih pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila, oporezuje se samo u toj Državi ugovornici.
4. Dobit od otuđenja bilo koje imovine, osim imovine pomenute u stavovima 1., 2. i 3., će biti oporeziva samo u Državi ugovornici čiji je rezident lice koje je otuđilo imovinu.

Član 14.

SAMOSTALNE LIČNE DJELATNOSTI

1. Dohodak kojeg ostvari rezident Države ugovornice od profesionalnih djelatnosti ili od drugih samostalnih djelatnosti oporezuje se samo u toj državi, osim:
   ako za obavljanje svojih djelatnosti ima stalnu bazu koju redovno koristi u drugoj Državi ugovornici, u kom slučaju samo onaj dohodak koji se pripisuje toj stalnoj bazi može se oporezovati u toj drugoj Državi ugovornici ili boravi u drugoj Državi ugovornici na period ili periode koji ne prelaze ukupno 183 dana odnosne fiskalne godine, u kom slučaju samo onaj dohodak kojeg ostvari od svojih aktivnosti obavljenih u drugoj Državi ugovornici može biti oporezovano u toj drugoj Državi ugovornici.
2. Izraz "profesionalne djelatnosti" posebno obuhvata naučne, književne, umjetničke, obrazovne ili nastavne djelatnosti, kao i samostalne djelatnosti ljekara, pravnika, inžinjera, arhitekata, stomatologa i računovođa.

Član 15.

RADNI ODNOS

1. Zavisno od odredaba člana 16., 18., 19., 20. i 21., zarade, naknade i druga slična primanja koja rezident Države ugovornice ostvari iz radnog odnosa, oporezuju se samo u toj Državi ugovornici, osim ako se rad obavlja u drugoj Državi ugovornici. Ako se rad obavlja na takav način, primanja koja se tako ostvaruju mogu se oporezovati u toj drugoj Državi ugovornici.
2. Izuzetno od odredaba stava 1., primanja koja rezident Države ugovornice ostvari iz radnog odnosa u drugoj Državi ugovornici oporezuje se samo u prvospomenutoj državi:
   a) ako rezident boravi u drugoj Državi ugovornici u periodu ili periodima koji ne prelaze ukupno 183 dana u periodu od dvanaest mjeseci koji počinje ili se završava u odnosnoj fiskalnoj godini,
   b) ako se primanja isplaćuju od strane ili u ime poslodavca koji nije rezident druge Države ugovornice i
   c) ako primanja ne padaju na teret stalne jedinice ili stalne baze koju poslodavac ima u toj drugoj Državi ugovornici.
3. Izuzetno od prethodnih odredaba ovog člana, primanja ostvarena za rad obavljen na pomorskom brodu, avionu ili cestovnom vozilu koje poduzeće Države ugovornice koristi u međunarodnom saobraćaju oporezuju se samo u toj Državi ugovornici.
4. Osoblje na kopnu, koje ne prelazi više od dvoje zaposlenih iz sjedišta nacionalnog vazduhoplova ili pomorskog poduzeća Države ugovornice u drugoj Državi ugovornici se izuzima od poreza na primanja u toj drugoj Državi ugovornici.

Član 16.

PRIMANJA DIREKTORA

Primanja direktora i druga slična primanja koja ostvari rezident Države ugovornice, u svojstvu člana odbora direktora ili sličnog organa kompanije koja je rezident druge Države ugovornice, oporezuju se samo u Državi ugovornici u kojoj je primalac rezident.

Član 17.

UMJETNICI I SPORTISTI

1. Izuzetno od odredaba člana 14. i 15., dohodak kojeg ostvari rezident Države ugovornice u drugoj Državi ugovornici ličnim obavljanjem djelatnosti izvođača kao što je pozorišni, filmski, radio ili televizijski umjetnik ili muzičar ili sportista, može se oporezovati u toj drugoj Državi ugovornici.
2. Ako dohodak od lično obavljenih djelatnosti izvođača ili sportiste ne pripada lično izvođaču ili sportisti, nego drugom licu, taj dohodak se, izuzetno od odredaba članova 7., 14. i 15. ovog sporazuma, može oporezivati u Državi ugovornici u kojoj su obavljene djelatnosti izvođača ili sportiste.
3. Stavovi 1. i 2. se ne primjenjuju na dohodak kojeg ostvari izvođač ili sportista koji su rezidenti Države ugovornice od lično obavljenih djelatnosti izvođača ili sportiste ako je njihov boravak u toj drugoj Državi ugovornici značajno podržan javnim sredstvima prvopomenute Države ugovornice, uključujući bilo koju njenu političku jedinicu, lokalnu vlast ili ustavno tijelo, niti na dohodak ostvaren od strane neprofitnih organizacija u odnosu na takve aktivnosti, s tim da im se ni jedan dio dohotka ne isplaćuje ili se na drugi način može koristiti za ličnu korist njenih vlasnika, osnivača ili članova.

Član 18.

PENZIJE I ANUITETI

1. Zavisno od odredaba stava 2. člana 19., penzije i druga slična primanja koja se isplaćuju fizičkom licu koje je rezident Države ugovornice po osnovu ranijeg radnog odnosa, oporezuju se samo u toj Državi ugovornici.
2. Za potrebe ovog člana:
   a) izraz "penzije i druge slična primanja" označava periodočne isplate izvršene nakon penzionisanja po osnovu ranijeg radnog odnosa ili kao naknade za povrede nanesene u vezi sa ranijim radnim odnosom.
   b) Izraz "anuitet" označava navedenu sumu plativu fizičkom licu tokom njegovog života ili tokom navedenog ili utvrdivog perioda, pod obavezom da se izvrše plaćanja

kao odgovarajuća i puna nadoknada u novcu ili u vrijednosti novca.

Član 19.

USLUGE ZA POTREBE VLADE

1. a) Zarade i druga slična primanja, osim penzije, koje Država ugovornica ili njena politička jedinica ili lokalna vlast plaća fizičkom licu za usluge pružene toj Državi ili toj političkoj jedinici ili lokalnoj vlasti, oporezuju se samo u toj Državi ugovornici.
   b) Međutim, te zarade i slična primanja, oporezuju se samo u drugoj Državi ugovornici ako su usluge pružene u toj Državi ugovornici, a fizičko lice je rezident te Države ugovornice koje je:
      (i) državljanin te Države ugovornice,
      (ii) nije postalo rezident te Države ugovornice samo zbog vršenja usluge.
2. a) Penzija koju fizičkom licu plaća Država ugovornica ili njena politička jedinica ili lokalna vlast direktno ili iz fondova za usluge učinjene toj Državi ugovornici ili njenoj političkoj jedinici ili lokalnoj vlasti, oporezuje se samo u toj Državi ugovornici.
   b) Međutim, penzija se oporezuje samo u drugoj Državi ugovornici ako je fizičko lice rezident i državljanin te druge Države ugovornice.
3. Odredbe člana 15., 16. i 18. primjenjuju se na zarade i druga slična primanja i penzije za usluge učinjene u toj Državi ugovornici u vezi sa poslovanjem koje obavlja Država ugovornica ili njena politička jedinica ili lokalna vlast.

Član 20.

NASTAVNICI I ISTRAŽIVAČI

Fizičko lice koje jeste ili je bilo neposredno prije odlaska u Državu ugovornicu rezident druge Države ugovornice i koje boravi u toj prvospomenutoj Državi ugovornici, na poziv Vlade te Države ugovornice ili univerziteta, koledža, škole, muzeja ili druge kulturne institucije ili u sklopu zvaničnog programa kulturne razmjene, u periodu koji ne prelazi dvije uzastopne godine, isključivo radi obučavanja, držanja nastave ili angažovanja u istraživačkom radu u takvoj instituciji izuzima se od oporezivanja u toj Državi ugovornici na primanja za pomenute aktivnosti.

Član 21.

STUDENTI I LICA NA OBUCI

1. Student ili lice na poslovnoj obuci koje jeste ili je bilo neposredno prije odlaska u Državu ugovornicu rezident druge Države ugovornice, a boravi u prvospomenutoj Državi ugovornici isključivo radi obrazovanja ili obučavanja, ne oporezuje se u toj Državi ugovornici za primanja koja dobije za izdržavanje, obrazovanje ili obučavanje.
2. Izuzetno od odredaba stava 1., primanja koja student ili lice na poslovnoj obuci koje je ili je bilo neposredno pije odlaska u Državu ugovornicu rezident druge Dražave ugovornice, a koji boravi u prvopomenutoj Državi ugovornici uskljućivo radi obrazovanja ili obučavanja, ostvari privremenim uslugama pruženim u prvopomenutoj Državi ugovornici se ne oporezuju u toj Državi ugovornici, s tim da su takve usluge u vezi sa njegovim obrazovanjem ili obukom i da su primanja za takve usluge neophodna da dopuni sredstva koja su mu dostupna radi izdržavanja.

Član 22.

OSTALI DOHODAK

1. Dijelovi dohotka rezidenta Države ugovornice, bez obzira na to gdje nastaju, koji nisu regulisani u prethodnim članovima ovog sporazuma oporezuju se samo u toj Državi ugovornici.

Član 23.

IMOVINA

1. Imovina koja se sastoji od nepokretne imovine navedne u članu 6., koju posjeduje rezident Države ugovornice i koja se nalazi u drugoj Državi ugovornici, može se oporezovati u toj drugoj Državi ugovornici.
2. Imovina koja se sastoji od pokretne imovine koja predstavlja dio imovine namijenjene poslovanju stalne jedinice koju poduzeće Države ugovornice ima u drugoj Državi ugovornici ili od pokretne imovine koja pripada stalnoj bazi dostupne rezidentu Države ugovornice u drugoj Državi ugovornici za obavljanje samostalnih ličnih djelatnosti, može se oporezovati u toj drugoj državi.
3. Imovina koja se sastoji od pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila koje poduzeće Države ugovornice koristi u međunarodnom saobraćaju ili pokretne imovine koja služi za korišćenje tih pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila, oporezuje se samo u toj Državi ugovornici.
4. Sva ostala imovina rezidenta Države ugovornice oporezuje se samo u toj Državi ugovornici.

Član 24.

OTKLANJANJE DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA

1. U slučaju rezidenta Bosne i Hercegovine, dvostruko oporezivanje se izbjegava na slijedeći način: ako rezident Bosne i Hercegovine ostvaruje dohodak ili posjeduje imovinu koja, u skladu s odredbama ovog sporazuma, može biti oporezovana u Kuvajtu, Bosna i Hercegovina priznaje
   a) kao odbitak od poreza na dohodak tog rezidenta iznos jednak porezu na dohodak plaćen u Kuvajtu;
   b) kao odbitak od poreza na imovinu tog rezidenta iznos jednak porezu na imovinu dohodak plaćen u Kuvajtu.
   Taj odbitak ni u jednom slučaju neće biti veći od dijela poreza na dohodak ili poreza na imovinu, kako je obračunat prije izvršenog odbijanja, koji odgovara, zavisno od slučaja, dohotku ili imovini koji se mogu oporezivati u Kuvajtu.
   c) Za potrebe ovog člana, kuvajtski Zakat, pomenut u podstavu a) stava 3. člana 2., se smatra porezom na dohodak.
2. U slučaju rezidenta Kuvajta, dvostruko oporezivanje se izbjegava na slijedeći način:
   Ako rezident Kuvajta ostvaruje dohodak ili posjeduje imovinu koja, u skladu s odredbama ovog sporazuma, može biti oporezovana i u Bosni i Hercegovini i u Kuvajtu, Kuvajt odobrava kao odbitak od poreza na dohodak tog rezidenta iznos jednak porezu na dohodak plaćen u Bosni i Hercegovini i kao odbitak od poreza na imovinu tog rezidenta iznos jednak porezu na imovinu plaćen u Bosni i Hercegovini.
   Taj odbitak ni u jednom slučaju neće biti veći od dijela poreza na dohodak ili poreza na imovinu, kako je obračunat prije izvršenog odbijanja, koji odgovara, zavisno od slučaja, dohotku ili imovini koji se mogu oporezivati u Bosni i Hercegovini.

Član 25.

JEDNAK TRETMAN

1. Državljani Države ugovornice ne podliježu u drugoj Državi ugovornici oporezivanju ili zahtjevu u vezi sa oporezivanjem koje je drugačije ili teže od oporezivanja ili zahjeva u vezi sa oporezivanjem, kojima državljani te druge države, u istim uslovima, podliježu ili mogu podlijegati.
2. Oporezivanje stalne jedinice koju poduzeće Države ugovornice ima u drugoj Državi ugovornici ne može biti nepovoljnije u toj drugoj Državi ugovornici od oporezivanja poduzeća trećih država, koja obavljaju istu djelatnost u istim uslovima. Ova odredba ne može se tumačiti tako da obavezuje Državu ugovornicu da rezidentima druge Države ugovornice odobrava lična oslobađanja, olakšice i umanjenja za svrhe oporezivanja zbog ličnog statusa ili porodičnih obaveza koje odobrava svojim rezidentima.
3. Poduzeća Države ugovornice čiju imovinu potpuno ili djelimično posjeduju ili kontrolišu, posredno ili neposredno, jedan ili više rezidenata druge Države ugovornice, u prvospomenutoj Državi ugovornici ne podliježu oporezivanju ili obavezi u vezi s oporezivanjem, koje je drugačije ili teže od oporezivanja ili obaveza u vezi sa oporezivanjem kome druga slična poduzeća, čiju imovinu

potpuno ili djelimično posjeduju ili kontrolišu, posredno ili neposredno, jedan ili više rezidenata bilo kojih trećih država, podliježu ili mogu podlijegati.

4. Ovaj član se neće tumačiti kao nametanje zakonske obaveze Državi ugovornici da pruži rezidentima druge Države ugovornice korist od bilo kakvog tretmana, prednosti ili privilegije, koje se mogu dodijeliti bilo kojoj trećoj državi ili njenim rezidentima formiranjem carinske unije, ekonomske unije, slobodnotrgovinske zone ili bilo kojeg regionalnog ili subregionalnog aranžmana koji se u cijelosti ili uglavnom odnosi na oporezivanje ili preseljenje imovine u kojoj prvopomenuta Država ugovornica može biti strana.
5. U ovom članu, izraz "oporezivanje" označava poreze koji potpadaju pod ovaj sporazum.
6. Kamata, autorske naknade i druge isplate koje poduzeće Države ugovornice plaća rezidentu druge Države ugovornice, pri utvrđivanju oporezive dobiti tog poduzeća, odbijaju se pod istim uslovima kao da su plaćene rezidentu prvospomenute države, osim kada se primjenjuju odrebe člana 9., člana 11. stav 7. ili člana 12. stav 6. ovog sporazuma. Također, dugovi poduzeća Države ugovornice prema rezidentu druge Države ugovornice, pri utvrđivanju oporezive imovine tog poduzeća, odbijaju se pod istim uslovima, kao da su bili ugovoreni sa rezidentom prvospomenute države.

Član 26.

PROCEDURA ZAJEDNIČKOG DOGOVARANJA

1. Ako lice smatra da mjere jedne ili obje Države ugovornice dodovode ili će dovesti do toga da ne bude oporezovano u skladu sa odredbama ovog sprazuma, ono može, bez obzira na pravna sredstva predviđena unturašnjim zakonom tih država, da izloži svoj slučaj nadležnom organu Države ugovornice čiji je rezident ili ako slučaj potpada pod stav 1. člana 25., one Države ugovornice čiji je on državljanin. Slučaj mora biti izložen u roku od tri godine od dana prvog obavještenja o mjeri koja dovodi do oporezivanja koje nije u skladu s odredbama ovog sporazuma.
2. Ako nadležni organ smatra da je prigovor opravdan i ako nije u mogućnosti da sam dođe do zadovoljavajućeg rješenja, nastojaće da slučaj riješi zajedničkim dogovorom s nadležnim organom druge Države ugovornice radi izbjegavanja oporezivanja koje nije u skladu s ovim ugovorom. Postignuti dogovor primjenjuje se bez obzira na vremenska ograničenja u unturašnjem zakonu Država ugovornica.
3. Nadležni organi Država ugovornica nastoje da zajedničkim dogovorom otklone teškoće ili nejasnoće koje nastaju pri tumačenju ili primjeni ovog sporazuma. Oni se mogu i zajednički savjetovati radi otklanjanja dvostrukog oporezivanja u slučajevima koji nisu predviđeni ovim sporazumom.
4. Nadležni organi Država ugovornica mogu neposredno međusobno komunicirati radi postizanja dogovora u smislu prethodnih stavova.

Član 27.

RAZMJENA OBAVJEŠTENJA

1. Nadležni organi Država ugovornica razmjenjuju obavještenja potrebna za primjenu odredaba ovog sporazuma ili unutrašnjeg zakona država koji se odnose na poreze obuhvaćene ovim sporazumom, ako oporezivanje predviđeno tim zakonima nije u suprotnosti sa ovim sporazumom. Obavještenja koje primi Država ugovornica smatraće se tajnom isto kao i obavještenja dobivena prema zakonima te države i mogu se saopštiti samo licima i organima (uključujući sudove i upravne organe) koji su nadležni za utvrđivanje ili naplatu ili sprovođenje odluka ili krivično gonjenje ili rješavanje žalbi u odnosu na poreze obuhvaćene ovim sporazumom. Ta lica ili organi koriste obavještenja samo u takve svrhe. Ona mogu otkriti obavještenja u javnom sudskom postupku ili u sudskim odlukama.
2. Odredbe stava 1. ne mogu se ni u kom slučaju tumačiti kao obaveza nadležnim organima Države ugovornice da:
   a) preduzima upravne mjere suprotne zakonima i upravnoj praksi te ili druge Države ugovornice;
   b) daje obavještenja koja se ne mogu dobiti na osnovu zakona ili redovnim upravnim postupkom te ili druge Države ugovornice.
   c) daje obavještenja koja otkrivaju trgovinsku, poslovnu, industrijsku, komercijalnu ili profesionalnu tajnu ili poslovni postupak ili informaciju čije bi otkrivanje bilo suprotno javnom poretku (ordre public).

Član 28.

ČLANOVI DIPLOMATSKIH MISIJA I KONZULATA

Odredbe ovog sporazuma ne utiču na poreske povlastice članova diplomatskih misija, konzulata ili međunarodnih organizacija predviđene opštim pravilima međunarodnog prava ili odredbama posebnih ugovora.

Član 29.

STUPANJE NA SNAGU

Svaka Država ugovornica će obavijestiti drugu Državu ugovornicu o okončanju njenih ustavnih procedura za stupanje na snagu ovog sporazuma. Ovaj sporazum stupa na snagu na datum posljednjeg od tih obavještenja i njegove odredbe će potom imati dejstvo u obje Države ugovornice:

a) u odnosu na poreze zadržane na izvoru, za dohodak koji nastane na dan ili nakon prvog dana januara godine u kojoj ovaj sporazum stupa na snagu,
b) u odnosu na ostale poreze, za poreske periode koji počinju na dan ili nakon prvog dana januara godine u kojoj ovaj sporazum stupa na snagu.

Član 30.

TRAJANJE I PRESTANAK VAŽENJA

Ovaj sporazum ostaje na snazi na period od pet godina i biće na snazi nakon toga na sličan period ili periode osim ako bilo koja Država ugovornica obavijesti drugu Državu ugovornicu napismeno, šest mjeseci prije isteka početnog ili bilo kojeg kasnijeg perioda, o svojoj namjeri da raskine ovaj sporazum. U tom slučaju, ovaj sporazum prestaje da se primjenjuje u obje Države ugovornice:

a) u odnosu na poreze zadržane na izvoru, za iznose plaćene ili kreditovane na dan ili nakon prvog dana januara godine koja slijedi godinu u kojoj je dato obavještenje o prestanku važenja.
b) u odnosu na ostale poreze, za poreske periode koji počinju na dan ili nakon prvog dana januara godine koja slijedi godinu u kojoj je dato obavještenje o prestanku važenja.

U potvrdu čega su odnosni opunomoćenici obje Države ugovornice potpisali ovaj sporazum.

Sačinjeno u Kuvajtu, dana 28. shawwal 1429. H, što odgovara 29.10.2008. godine, u dva originalna primjerka na arapskom, bosanskom/hrvatskom/srpskom i engleskom jeziku, s tim što su svi tekstovi podjednako vjerodostojni. U slučaju neslaganja, mjerodavan je engleski tekst.

Za Bosnu i Hercegovinu	Za Državu Kuvajt
Fuad Kasumović, s. r.	**Khalifa M. Hamada**, s. r.

Član 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-50-1-4025-28/11
28. decembra 2011. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Željko Komšić, s. r.

Temeljem članka V. 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-876/11 od 1. prosinca 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 16. redovnoj sjednici, održanoj 28. prosinca 2011. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I DRŽAVE KUVAJT O IZBJEGAVANJU DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA I SPRJEČAVANJA UTAJE POREZA U ODNOSU NA POREZE NA DOHODAK I IMOVINU

Članak 1.

Ratificira se Sporazum između Bosne i Hercegovine i Države Kuvajt o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprječavanja utaje poreza u odnosu na poreze na dohodak i imovinu, potpisan u Kuvajtu, 28. listopada 2008. godine na hrvatskome, srpskom, bosanskom, arapskom i engleskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Sporazuma glasi:

SPORAZUM

IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I DRŽAVE KUVAJT O IZBJEGAVANJU DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA I SPREČAVANJA UTAJE POREZA U ODNOSU NA POREZE NA DOHODAK I IMOVINU

Bosna i Hercegovina i Država Kuvajt,

Želeći da unaprijede svoje međusobne ekonomske odnose zaključivanjem Sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprečavanja fiskalne evazije u odnosu na poreze na dohodak i imovinu,

sporazumjele su se o slijedećem:

Članak 1.

LICA NA KOJE SE PRIMJENJUJE SPORAZUM

Ovaj sporazum se primjenjuje na osobe koje su rezidenti jedne ili obje Države ugovornice.

Članak 2.

POREZI NA KOJE SE PRIMJENJUJE SPORAZUM

1. Ovaj sporazum se primjenjuje na poreze na dohodak i na imovinu, koje zavodi Država ugovornica ili njene političke jedinice ili lokalne vlasti, neovisno od načina naplate.
2. Porezima na dohodak i na imovinu smatraju se svi porezi koji se zavode na ukupan dohodak, na ukupnu imovinu ili na dijelove dohotka ili imovine, uključujući i poreze na prihode od otuđenja pokretne ili nepokretne imovine, poreze na ukupne iznose plata ili nakanda koje isplaćuju poduzeća, kao i poreze na prirast imovine.
3. Porezi na koje se primjenjuje ovaj sporazum su, posebno:
   a) u Bosni i Hercegovini:
      1) porez na dohodak,
      2) porez na dobit,
      3) porez na imovinu
   b) (u daljem tekstu: "bosanskohercegovački porez"),
   a) u Kuvajtu:
      1) porez na dohodak poduzeća,
      2) doprinosi od neto dobiti kuvajtskih dioničkih kompanija plativi Kuvajtskom fondu za unapređenje nauke (KFAS),
      3) Zekijat,
      4) porezi kojima se podliježe u skladu sa nacionalnim zakonom o zaposlenima
   b) (u daljem tekstu: "kuvajtski porez").
4. Ovaj sporazum se primjenjuje na iste ili bitno slične poreze koji se zavode prema zakonima Države ugovornice poslije potpisivanja ovog sporazuma pored ili umjesto postojećih poreza. Nadležni organi Država ugovornica izvještavaju jedni druge o suštinskim promjenama u njihovim poreznim zakonima.

Članak 3.

OPĆE DEFINICIJE

1. Za potrebe ovog sporazuma, ukoliko kontekst drugačije ne zahtijeva:
   a) Izrazi "Država ugovornica" i "druga Država ugovornica" označavaju Bosnu i Hercegovinu ili Kuvajt, zavisno od konteksta,
   b) Izraz "Bosna i Hercegovina" označava teritoriju Države Bosne i Hercegovine, teritorijalno more, kao i pomorske oblasti nad kojima ona ima jurisdikciju i suverena prava u svrhu istraživanja, iskorištavanja i očuvanja prirodnih bogatstava, sukladno međunarodnom pravu,
   c) Izraz "Kuvajt" označava teritoriju Države Kuvajt, uključujući bilo koju oblast van teritorijalnih voda, koja, sukladno međunarodnom pravu je bila ili može biti označena, prema zakonima Kuvajta, kao oblast nad kojom Kuvajt može vršiti svoja suverena prava ili jurisdikciju,
   d) Izraz "politička jedinica" u Bosni i Hercegovini označava entitete: Federaciju Bosne i Hercegovine i Republiku Srpsku, i Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine,
   e) Izraz "lice" obuhvata fizičku osobu, kompaniju ili društvo osoba,
   f) Izraz "državaljnin" označava: bilo koju fizičku osobu koja ima državljanstvo Države ugovornice i bilo koje pravnu osobu, partnerstvo ili udruženje koje takav svoj status ostvaruje prema zakonima na snazi u Državi ugovornici,
   g) Izraz "kompanija" označava pravnu osobu ili osobu koja se smatra pravnom u porezne svrhe,
   h) Izrazi "poduzeće Države ugovornice" ili "poduzeće druge Države ugovornice" označavaju poduzeće kojim upravlja rezident Države ugovornice, odnosno poduzeće kojim upravlja rezident druge Države ugovornice,
   i) Izraz "međunarodni saobraćaj" označava saobraćaj pomorskim brodom, avionom ili cestovnim vozilom, koji obavlja poduzeće Države ugovornice, osim ako se pomorski brod, avion ili cestovno vozilo koristi isključivo između mjesta u drugoj Državi ugovornici,
   j) Izraz "porez" označava kuvajtski ili bosanskohercegovački porez, u zavisnosti od konteksta,
   k) Izraz "nadležni organ" označava:
(1) u Bosni i Hercegovini: Ministrstvo financija i tezora ili njegovog ovlaštenog predstavnika,
(2) u Kuvajtu: Ministra financija, odnosno ovlaštenog predstavnika Ministra financija,
2. Kada Država ugovornica primjenjuje Sporazum u bilo koje vrijeme, svaki izraz koji u njemu nije definiran ima značenje, osim kada kontekst drugačije zahtijeva, prema zakonu te Države ugovornice za potrebe poreza na koje se Sporazum primjenjuje i bilo koje značenje prema primjenjivim poreznim zakonima te Države ugovornice ima prednost u odnosu na značenje koje tom izrazu daju drugi zakoni te Države ugovornice.

Članak 4.

REZIDENT

1. Izraz "rezident Države ugovornice" za potrebe ovog sporazuma označava:
   a) U Bosni i Hercegovini: bilo koju osobu koja u skladu sa zakonima te države podliježe porezu u toj državi iz

razloga njenog prebivališta, boravišta mjesta uprave ili drugog mjerila sličnog značenja,
b) U Kuvajtu: fizičku osobu koja ima prebivalište u Kuvajtu i državljanin je Kuvajta i kompaniju koja je registrirana u Kuvajtu.

2. Za potrebe stavka 1, rezident Države ugovornice obuhvata sve sljedeće:
a) Vladu te Države ugovornice i njenu političku jedinicu ili lokalnu vlast,
b) Bilo koju vladinu instituciju, osnovanu u toj Državi ugovornici sukladno sa javnim zakonom, kao što je korporacija, centralna banka, fond, organ, fondacija, agencija ili drugo slično pravna osoba,
c) Bilo koja pravna osoba osnovana u toj Državi ugovornici čija je sva imovina osigurana od strane te Države ugovornice ili njene političke jedinice ili lokalne vlasti ili bilo koja vladina institucija kako je definirana u podstavu (b), zajedno s ostalim državama.
3. Ako je, prema odredbama stavka 1 ovog članka, fizička osoba rezident obje Države ugovornice, njegov status se određuje na sljedeći način:
a) smatra se da je rezident samo Države ugovornice u kojoj ima stalno mjesto stanovanja, ako ima stalno mjesto stanovanja u obje Države ugovornice, smatra se da je rezident samo Države ugovornice sa kojom su njegove lične i ekonomske veze tješnje (središte životnih interesa),
b) ako ne može da se odredi u kojoj Državi ugovornici ima središte životnih interesa ili ako ni u jednoj Državi ugovornici nema stalno mjesto stanovanja, smatra se da je rezident samo Države ugovornice u kojoj ima uobičajeno mjesto stanovanja,
c) ako ima uobičajeno mjesto stanovanja u obje Države ugovornice ili ga nema ni u jednoj od njih, smatra se da je rezident samo Države ugovornice čiji je državljanin,
d) ako je državljanin obje Države ugovornice ili ni jedne od njih, nadležni organi Država ugovornica riješiće pitanje zajedničkim dogovorom.
4. Ako je, prema odredbama stavka 1., osoba, osim fizičke, rezident obje Države ugovornice, smatra se da je rezident Države ugovornice u kojoj je registrirana.

Članak 5.

STALNA JEDINICA

1. Izraz "stalna jedinica", za potrebe ovog sporazuma, označava stalno mjesto poslovanja preko koga poduzeće potpuno ili djelimično obavlja poslovanje.
2. Pod izrazom "stalna jedinica" podrazumijeva se, posebno:
a) sjedište uprave,
b) filijala,
c) poslovnica,
d) fabrika,
e) radionica, i
f) rudnik, naftni ili plinski izvor, kamenolom, ili bilo koje drugo mjesto istraživanja i iskorišćavanja prirodnih bogatstava.
3. Gradilište, građevinski, montažni, projekat izgradnje ili instalacioni projekat, ili nadzorne aktivnosti u vezi s njima čine stalnu jedinicu, ali samo ako takvi radovi ili aktivnosti traju u periodu dužem od 6 mjeseci.
4. Pružanje usluga, uključujući povjerilačke ili rukovodilačke usluge, od strane poduzeća Države ugovornice preko zaposlenih ili drugog osoblja angažovanog od strane poduzeća u tu svrhu, u drugoj Državi ugovornici čini stalnu jedinicu samo ako se aktivnosti te prirode nastave za period ili periode ukupno ne duže od 6 mjeseci u okviru bilo kojeg perioda od dvanaest mjeseci.
5. Smatra se da poduzeće Države ugovornice ima stalnu jedinicu u drugoj Državi ugovornici ako se značajna tehnička, mehanička ili naučna oprema ili mašinerija koristi duže od 6 mjeseci u okviru bilo kojeg perioda od dvanaest mjeseci, ili je montirana, u toj drugoj Državi ugovornici od strane, za ili prema ugovoru sa tim poduzećem.
6. Izuzetno od prethodih odredaba ovog članka, pod izrazom stalna jedinica ne podrazumijeva se:
a) korištenje objekata i opreme isključivo u svrhe uskladištenja, izlaganja ili isporuke dobara ili robe koja pripada poduzeću,
b) održavanje zalihe dobara ili robe koja pripada poduzeću isključivo u svrhu uskladištenja, izlaganja ili isporuke,
c) održavanje zalihe dobara ili robe koja pripada poduzeću isključivo sa svrhom da je drugo poduzeće preradi,
d) održavanje stalnog mjesta poslovanja isključivo u svrhu kupovine dobara ili robe ili pribavljanja obavještenja za poduzeće,
e) održavanje stalnog mjesta poslovanja isključivo u svrhu izvršenja bilo kojih drugih aktivnosti za poduzeće, pripremnog ili pomoćnog karaktera,
f) održavanje stalnog mjesta poslovanja isključivo radi djelatnosti navedenih u točkama od a) do e), u bilo kojoj kombinaciji, pod uslovom da je ukupna djelatnost stalnog mjesta poslovanja, koje nastaje iz ove kombinacije pripremnog ili pomoćnog karaktera.
7. Izuzetno od odredaba stavaka 1. i 2., ako osoba - osim zastupnika sa samostalnim statusom, na koga se primjenjuje stavak 8. - radi u Državi ugovornici u ime poduzeća druge Države ugovornice, smatra se da to poduzeće ima stalnu jedinicu u prvopomenutoj Državi ugovornici u odnosu na djelatnosti koje to lice obavlja za poduzeće, ako:
a) ima i uobičajno koristi u Državi ugovornici ovlaštenje da zaključuje ugovore u ime poduzeća, smatra se da to poduzeće ima stalnu jedinicu u toj državi u odnosu na djelatnosti koje to lice obavlja za poduzeće, osim ako su djelatnosti te osobe ograničene na djelatnosti navedene u stavku 6. koje, ako bi se obavljale preko stalnog mjesta poslovanja, ne bi ovo stalno mjesto poslovanja činile stalnom jedinicom prema odredbama tog stavka,
b) nema takvo ovlaštenje, ali uobičajeno održava u prvopomenutoj Državi ugovornici zalihe dobara i robe koje pripadaju tom poduzeću iz kojeg on redovno dostavlja dobra i robu u ime tog poduzeća,
c) uobičajeno osigurava porudžbe u prvopomenutoj Državi ugovornici, isključivo ili skoro isključivo za samo poduzeće ili za takvo poduzeće ili druga poduzeća koja su kontrolisana od strane tog poduzeća ili imaju imovinu koja se kontroliše u tom poduzeću,
d) u takvom svom djelovanju, proizvodi ili obrađuje u toj Državi ugovornici za poduzeće dobra ili robu koja pripadaju tom poduzeću.
8. Ne smatra se da poduzeće ima stalnu poslovnu jedinicu u Državi ugovornici samo zato što u toj državi obavlja svoje poslove preko posrednika, generalnog komisionog zastupnika ili drugog posrednika sa samostalnim statusom ako te osobe djeluju u okviru svoje redovne poslovne djelatnosti. Ipak, ako su aktivnosti takvog agenta preduzete u cijelosti ili skoro u cijelosti u ime tog poduzeća i drugih poduzeća, kontrolisanih od strane tog poduzeća ili imaju imovinu koja se kontroliše u tom poduzeću, on se neće smatrati zastupnikom sa samostalnim statusom u okviru značenja ovog stavka.
9. Činjenica da kompanija koja je rezident Države ugovornice kontrolira ili je pod kontrolom kompanije koja je rezident druge Države ugovornice ili koja obavlja poslovanje u toj drugoj državi (preko stalne jedinice ili na drugi način), sama po sebi nije dovoljna da se jedna kompanija smatra stalnom jedinicom druge kompanije.

Članak 6.

DOHODAK OD NEPOKRETNE IMOVINE

1. Dohodak koji ostvari rezident Države ugovornice od nepokretne imovine (uključujući dohodak od poljoprivrede ili šumarstva), koja se nalaze u drugoj Državi ugovornici, može se oporezivati u toj drugoj Državi ugovornici.
2. Izraz "nepokretna imovina" ima značenje koje ima prema propisima Države ugovornice u kojoj se odnosna imovina nalazi. Ovaj izraz u svakom slučaju uključuje imovinu koja pripada nepokretnoj imovini, stočni fond i opremu koja se

koristi u poljoprivedi i šumarstvu, prava na koja se primjenjuju odredbe opšteg zakona o svojini, plodouživanje imovine i prava na promjenjiva ili stalna plaćanja kao naknade za korišćenje ili pravo na korišćenje mineralnih nalazišta, izvora i drugih prirodnih bogatstava; pomorski brodovi, avioni i cestovna vozila ne smatraju se nekretninama.

3. Odredbe stavka 1. primjenjuju se na dohodak koji se ostvari neposrednim korišćenjem, iznajmljivanjem ili drugim načinom korišćenja nepokretne imovine.
4. Odredbe stavka 1. i 3. primjenjuju se i na dohodak od nepokretne imovine poduzeća i na dohodak od nepokretne imovine koja se koristi za obavljanje samostalnih ličnih djelatnosti.

Članak 7.

DOBIT OD POSLOVANJA

1. Dobit poduzeća Države ugovornice oporezuje se samo u toj državi, osim ako poduzeće obavlja poslovanje u drugoj Državi ugovornici preko stalne jedinice koja se u njoj nalazi. Ako poduzeće obavlja ili je obavljalo poslovanje u drugoj Državi ugovornici preko stalne jedinice, dobit poduzeća može se oporezovati u toj drugoj Državi ugovornici, ali samo do iznosa koji se pripisuje toj stalnoj jedinici.
2. Zavisno od odredaba stavka 3. ovog članka, kada poduzeće Države ugovornice obavlja poslovanje u drugoj Državi ugovornici preko stalne jedinice koja se u njoj nalazi, u svakoj Državi ugovornici se toj stalnoj jedinici pripisuje dobit koju bi mogla ostvariti da je bila odvojeno ili posebno poduzeće koje se bavi istim ili sličnim djelatnostima pod istim ili sličnim uslovima i da je poslovala potpuno samostalno sa poduzećem čija je stalna jedinica.
3. Pri određivanju dobiti stalne jedinice, priznaju se kao odbici oni troškovi koji su napravljeni za potrebe stalne jedinice, uključujući i troškove upravljanja i opšte administrativne troškove, bilo u Državi ugovornici u kojoj se nalazi stalna jedinica ili na drugom mjestu, uzimajući u obzir bilo koji primjenjivi zakon ili propise. Stoga, nikakvi odbici se neće priznati u odnosu na bilo koje iznose, ako ih bude, plaćene (osim onih kao nadoknadu stvarnih troškova) od strane stalne jedinice sjedištu poduzeća ili bilo kojoj od poslovnica poduzeća, putem honorara, nadoknada ili sličnih plaćanja za korištenje patenata ili drugih prava, ili putem provizije za obavljene posebne usluge ili za upravljanje, ili, osim u slučaju bankarskog poduzeća, putem kamate na pozajmljeni novac sjedištu ili bilo kojoj od kancelarija poduzeća. Također, neće se voditi računa pri utvrđivanju dobiti stalne jedinice o iznosima potraživanim (osim onih kao nadoknada za stvarne troškove) od strane stalne jedinice prema sjedištu poduzeća ili bilo kojoj od poslovnica poduzeća putem honorara, nadoknada ili sličnih plaćanja za korištenje patenata ili drugih prava, ili putem provizije za obavljene posebne usluge ili za upravljanje, ili, osim u slučaju bankarskog poduzeća, putem kamate na pozajmljeni novac sjedištu ili bilo kojoj od kancelarija poduzeća.
4. Nikakva dobit se neće pripisati stalnoj jedinici samo iz razloga kupovine od strane te stalne jedinice dobara i robe za poduzeće.
5. Ako je uobičajeno da se u Državi ugovornici dobit koja se pripisuje stalnoj jedinici određuje na osnovu raspodjele ukupne dobiti poduzeća na njegove posebne dijelove, rješenje iz stava 2. ovog članka ne spriječava tu Državu ugovornicu da takvom uobičajenom raspodjelom odredi dobit koja se oporezuje; usvojeni metod raspodjele, međutim, treba biti takav da rezultat bude u skladu sa načelima koja su sadržana u ovom članku.
6. Ako su informacije dostupne nadležnom organu Države ugovornice neodgovarajuće za utvrđivanje dobiti koja se pripisuje stalnoj jedinici osobe, ovaj član neće uticati na primjenu bilo kojeg zakona ili propisa Države ugovornice koji se odnose na utvrđivanje porezne obveze te stalne jedinice procjenom od strane nadležnog organa Države ugovornice dobiti te stalne jedinice koju će nadležni organi te Države ugovornice podvrgnuti porezu, s tim da se primijenjuju takav zakon ili propisi, uzimanjem u obzir informacija dostupnih nadležnom organu, u skladu s načelima ovog članka.
7. Za potrebe prethodnih stavaka, dobit koja se pripisuje stalnoj jedinici određuje se istom metodom iz godine u godinu, osim ako postoji opravdan i dovoljan razlog da se postupi drugačije.
8. Kada dobit obuhvata pojedini dohodak ili dobitak koji su regulirani posebnim člancima ovog sporazuma, odredbe ovog članka ne utiču na odredbe tih članaka.

Članak 8.

MEĐUNARODNI SAOBRAĆAJ

1. Dobit poduzeća Države ugovornice od korištenja pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila u međunarodnom saobraćaju oporezuje se samo u toj Državi ugovornici.
2. Za potrebe ovog članka, dobit od korišćenja pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila u međunarodnom saobraćaju uključuje sljedeće:
   a) Dobit od iznajmljivanja praznih pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila;
   b) Dobit od korištenja, održavanja ili iznamljivanja kontejnera, uključujući prikolice i poveznu opremu za prevoz kontejnera, korištenih za transport dobara i robe,

   ako je takvo iznamljivanje ili korišćenje, održavanje ili iznajmljivanje, u zavisnosti od slučaja, usputno korišćenju pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila u međunarodnom saobraćaju.
3. Odredbe stavaka 1. i 2. primjenjuju se na dobit od učešća u pulu, zajedničkom poslovanju ili međunarodnoj poslovnoj agenciji.

Članak 9.

POVEZANA PODUZEĆA

1. Ako
   a) poduzeće Države ugovornice učestvuje neposredno ili posredno u upravljanju, kontroli ili imovini poduzeća druge Države ugovornice, ili
   b) ista osoba učestvuje neposredno ili posredno u upravljanju, kontroli ili imovini poduzeća Države ugovornice i poduzeća druge Države ugovornice,

   i ako su u oba slučaja između ta dva poduzeća u njihovim trgovinskim i financijskim odnosima dogovoreni ili nametnuti uvjeti koji se razlikuju od uvjeta koji bi bili dogovoreni između nezavisnih poduzeća, dobit koju bi, da nema tih uslova, ostvarilo jedno od poduzeća, ali je zbog tih uslova nije ostvarilo, može se uključiti u dobit tog poduzeća i shodno tome oporezovati.
2. Ako Država ugovornica uključuje u dobit poduzeća te države dobit za koju je poduzeće druge Države ugovornice oporezivano u toj drugoj državi, i shodno tome je oporezuje, i ako je tako uključena dobit ona dobit koju bi poduzeće prvopomenute države ostvarilo da su uvjeti dogovoreni između ta dva poduzeća bili oni koje bi dogovorila nezavisna poduzeća, tada ta druga Država ugovornica vrši odgovarajuće korekcije iznosa poreza koji je u njoj utvrđen na tu dobit. Prilikom vršenja te korekcije, vodiće se računa o ostalim odredbama ovog ugovora, i ako je to potrebno, nadležni organi Država ugovornica međusobno će se konsultirati.

Članak 10.

DIVIDENDE

1. Dividende koje isplaćuje komapnija rezident Države ugovornice rezidentu druge Države ugovornice može se oporezovati u toj drugoj Državi ugovornici.
2. Međutim, takve dividende se mogu oporezovati i u Državi ugovornici čiji je rezident kompanija koja isplaćuje dividende, sukladno zakonima te države, ali ako je stvarni vlasnik dividendi rezident, utvrđeni porez ne može biti veći od 5 % (pet procenata) bruto iznosa dividendi.
3. Izraz "dividende" u ovom članku označava dohodak od dionica, dionica uživanja ili prava uživanja, rudarskih dionica, osnivačkih dionica i ostalih prava koja učestvuju u dobiti koja nisu potraživanja duga, kao i dohodak koji je

porezno izjednačen sa dohotkom od dionica u zakonima države čiji je rezident kompanija koja vrši raspodjelu.

4. Odredbe stavaka 1. i 2. ne primjenjuju se ako stvarni vlasnik dividendi, koji je rezident Države ugovornice, obavlja poslovanje u toj drugoj Državi ugovornici čiji je rezident kompanija koja isplaćuje dividende, preko stalne jedinice u toj drugoj Državi ugovornici, ili obavlja u toj drugoj Državi ugovornici samostalne osobne djelatnosti iz stalne baze u toj drugoj Državi ugovornici, a dionice na osnovu kojih se dividende isplaćuju stvarno pripadaju toj stalnoj jedinici ili stalnoj bazi. U tom se slučaju primjenjuju odredbe članka 7. ili članka 14. zavisno od slučaja.
5. Ako kompanija koja je rezident Države ugovornice ostvaruje dobit ili dohodak iz druge Države ugovornice, ta druga Država ugovornica ne može zavesti porez na dividende koje isplaćuje kompanija, osim ako su te dividende isplaćene rezidentu te druge države koji je stvarni vlasnik dividendi ili ako akcije na osnovu kojih se dividende isplaćuju stvarno pripadaju stalnoj jedinici ili stalnoj bazi koja se nalazi u toj drugoj državi, niti da neraspodijeljenu dobit kompanije oporezuje porezom na neraspodjeljenu dobit kompanije, čak i ako se isplaćene dividende ili neraspodijeljena dobit u potpunosti ili djelimično sastoje od dobiti ili dohotka koji su nastali u toj drugoj državi.

Članak 11.

KAMATE

1. Kamata koja nastaje u Državi ugovornici a isplaćuje se rezidentu druge Države ugovornice može se oporezovati drugoj Državi ugovornici.
2. Kamata se može oporezovati i u Državi ugovornici u kojoj nastaje, suglasno zakonima te države, ali ako je rezident stvarni vlasnik te kamate, utvrđeni porez ne može biti veći od 5% (pet procenata) bruto iznosa kamate.
3. Izuzetno od odredaba stavaka 2, kamata koja nastaje u Državi ugovornici izuzima se od poreza ako je ostvaruje Vlada druge Države ugovornice ili vladina institucija ili njeno drugo pravno lice, kako je definisano u stavku 2. članka 4.
4. Izraz "kamata" u ovom članu, označava dohodak od potraživanja duga bilo koje vrste, neovisno od toga da li su osigurana zalogom i da li se na osnovu njega stiče pravo na učešće u dobiti dužnika, a naročito dohodak od državnih hartija od vrijednosti i dohodak od obveznica ili obveznica zajma, uključujući i premije i nagrade na takve vrijednosnice, obveznice ili obveznice zajma.
5. Odredbe stavaka 1. i 2. ne primjenjuju se ako stvarni vlasnik kamate, koji je rezident Države ugovornice, obavlja poslovanje u drugoj Državi ugovornici u kojoj kamata nastaje, preko stalne jedince koja se nalazi u toj Državi ugovornici, ili obavlja u toj drugoj Državi ugovornici nezavisne osobne djelatnosti iz stalne baze u toj drugoj Državi ugovornici, a potraživanje duga na koji se plaća kamata je stvarno povezano sa takvom stalnom jedinicom ili stalnom bazom. U tom slučaju primjenjuju se odredbe članka 7. ili članka 14. ovog sporazuma, u zavisnosti od slučaja.
6. Smatra se da kamata nastaje u Državi ugovornici kada je isplatilac kamate rezident te Države ugovornice. Ako osoba koja plaća kamatu, bez obzira na to da li je rezident Države ugovornice, ima u toj Državi ugovornici stalnu jedinicu ili stalnu bazu u vezi sa kojom je nastao dug na koji se plaća kamata, a tu kamatu snosi ta stalna jedinica ili stalna baza, smatra se da kamata nastaje u Državi ugovornici u kojoj se nalazi stalna jedinica ili stalna baza.
7. Ako iznos kamate, zbog posebnog odnosa između platioca i stvarnog vlasnika ili između njih i trećeg osobe, imajući u vidu potraživanje duga za koje se ona plaća, prelazi iznos koji bi bio ugovoren između platioca kamate i stvarnog vlasnika, odredbe ovog članka primijenjuju se samo na iznos koji bi bio ugovoren da takvog odnosa nema. U tom slučaju, više plaćeni iznos oporezuje se suglasno sa zakonima svake Države ugovornice, imajući u vidu ostale odredbe ovog sporazuma.

Članak 12.

AUTORSKE NAKNADE

1. Autorske naknade koje nastaju u Državi ugovornici, a isplaćuju se rezidentu druge Države ugovornice, mogu se oporezovati u toj drugoj Državi ugovornici.
2. Autorske naknade se mogu oporezovati i u Državi ugovornici u kojoj nastaju, u skladu sa zakonima te Države ugovornice, ali ako je stvarni vlasnik autorskih naknada rezident druge Države ugovornice, porez ne može biti veći od 10 procenata bruto iznosa autorskih nakanda.
3. Izraz "autorske naknade", u ovom članu, označava plaćanja bilo koje vrste primljena kao nakanada za korišćenje ili pravo na korišćenje bilo kojeg autorskog prava na književno, umjetničko ili naučno djelo, uključujući kinematografske filmove i radove na filmu, trake ili druga sredstva reprodukcije za korištenje u vezi sa televizijskim ili radio emitovanjem, bilo kojeg patenta, trgovinskog znaka, projekta, ili modela, plana, tajne formule ili postupka, ili za informacije (know-how) u vezi sa industrijskim, trgovinskim ili naučnim iskustvom.
4. Odredbe stavaka 1. i 2. ne primjenjuju se ako stvarni vlasnik autorskih naknada, rezident Države ugovornice, obavlja poslovanje u drugoj Državi ugovornici u kojoj autorske naknade nastaju preko stalne jedinice koja se nalazi u toj drugoj Državi ugovornici, ili obavlja u toj drugoj Državi ugovornici samostalne osobne djelatnosti, i stalne baze koja se nalazi u toj Državi ugovornici, a pravo ili imovina na osnovu kojih se autorske naknade plaćaju stvarno pripadaju toj stalnoj jedinici ili stalnoj bazi. U tom slučaju primjenjuju se odredbe članka 7. ili članka 14., zavisno od slučaja.
5. Smatra se da autorske naknade nastaju u Državi ugovornici kada je isplatilac rezident te Države ugovornice. Ako osoba koja plaća autorske naknade, bez obzira na to da li je rezident Države ugovornice, ima u Državi ugovornici stalnu jedinicu ili stalnu bazu vezano sa kojom je nastala obveza plaćanja autorskih nakanada, a te autorske naknade padaju na teret te stalne jedinice ili stalne baze, smatra se da autorske naknade nastaju u državi u kojoj se nalazi stalna jedinica.
6. Ako iznos autorskih naknada, zbog posebnog odnosa između platioca i stvarnog vlasnika ili između njih i treće osobe uzimajući u obzir korištenje, pravo ili informaciju za koje se one plaćaju, prelazi iznos koji bi bio ugovoren između platioca i stvarnog korisnika da takvog odnosa nema, odredbe ovog članka primjenjuju se na iznos koji bi tada bio ugovoren, U tom slučaju, više plaćeni iznos oporezuje se u skladu sa zakonima svake Države ugovornice, imajući u vidu ostale odredbe ovog sporazuma.

Članak 13.

DOBIT OD IMOVINE

1. Dobit koju ostvari rezident Države ugovornice od otuđenja nepokretne imovine navedene u članku 6., a koja se nalazi u drugoj Državi ugovornici, može se oporezovati u toj drugoj Državi ugovornici.
2. Dobit do otuđenja pokretne imovine koja predstavlja dio imovine namijenjene za poslovanje stalne jedinice koju poduzeće Države ugovornice ima u drugoj Državi ugovornici ili od pokretne imovine koja pripada stalnoj bazi koju koristi rezident Države ugovornice u drugoj Državi ugovornici za obavljanje samostalnih osobnih djelatnosti, uključujući i dobit od otuđenja stalne jedinice (same ili zajedno s poduzećem) ili takve stalne baze, može se oporezovati u toj drugoj državi.
3. Dobit koju ostvari poduzeće Države ugovornice od otuđenja pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila koji se koriste u međunarodnom saobraćaju ili pokretne imovine koja koja služi za korišćenje takvih pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila, oporezuje se samo u toj Državi ugovornici.
4. Dobit od otuđenja bilo koje imovine, osim imovine pomenute u stavcima 1., 2. i 3., će biti oporeziva samo u Državi ugovornici čiji je rezident osoba koja je otuđila imovinu.

Članak 14.

SAMOSTALNE LIČNE DJELATNOSTI

1. Dohodak kojeg ostvari rezident Države ugovornice od profesionalnih djelatnosti ili od drugih samostalnih djelatnosti oporezuje se samo u toj državi, osim:

ako za obavljanje svojih djelatnosti ima stalnu bazu koju redovno koristi u drugoj Državi ugovornici, u kom slučaju samo onaj dohodak koji se pripisuje toj stalnoj bazi može se oporezovati u toj drugoj Državi ugovornici, ili boravi u drugoj Državi ugovornici na period ili periode koji ne prelaze ukupno 183 dana odnosne fiskalne godine, u kom slučaju samo onaj dohodak kojeg ostvari od svojih aktivnosti obavljenih u drugoj Državi ugovornici može biti oporezovano u toj drugoj Državi ugovornici.

2. Izraz "profesionalne djelatnosti" posebno obuhvata naučne, književne, umjetničke, obrazovne ili nastavne djelatnosti, kao i samostalne djelatnosti liječnika, pravnika, inženjera, arhitekata, stomatologa i računovođa.

Članak 15.

RADNI ODNOS

1. Zavisno od odredaba članaka 16., 18., 19., 20. i 21., zarade, naknade i druga slična primanja koja rezident Države ugovornice ostvari iz radnog odnosa, oporezuju se samo u toj Državi ugovornici, osim ako se rad obavlja u drugoj Državi ugovornici. Ako se rad obavlja na takav način, primanja koja se tako ostvaruju mogu se oporezovati u toj drugoj Državi ugovornici.
2. Izuzetno od odredaba stavka 1., primanja koja rezident Države ugovornice ostvari iz radnog odnosa u drugoj Državi ugovornici oporezuje se samo u prvospomenutoj državi:
   a) ako rezident boravi u drugoj Državi ugovornici u periodu ili periodima koji ne prelaze ukupno 183 dana u periodu od dvanaest mjeseci koji počinje ili se završava u odnosnoj fiskalnoj godini,
   b) ako se primanja isplaćuju od strane ili u ime poslodavca koji nije rezident druge Države ugovornice, i
   c) ako primanja ne padaju na teret stalne jedinice ili stalne baze koju poslodavac ima u toj drugoj Državi ugovornici.
3. Izuzetno od prethodnih odredaba ovog članka, primanja ostvarena za rad obavljen na pomorskom brodu, avionu ili cestovnom vozilu koje poduzeće Države ugovornice koristi u međunarodnom saobraćaju oporezuju se samo u toj Državi ugovornici.
4. Osoblje na kopnu, koje ne prelazi više od dvoje zaposlenih iz sjedišta nacionalnog vazduhoplova ili pomorskog poduzeća Države ugovornice u drugoj Državi ugovornici se izuzima od poreza na primanja u toj drugoj Državi ugovornici.

Članak 16.

PRIMANJA DIREKTORA

Primanja direktora i druga slična primanja koja ostvari rezident Države ugovornice, u svojstvu člana odbora direktora ili sličnog organa kompanije koja je rezident druge Države ugovornice, oporezuju se samo u Državi ugovornici u kojoj je primalac rezident.

Članak 17.

UMJETNICI I SPORTISTI

1. Izuzetno od odredaba članaka 14. i 15., dohodak kojeg ostvari rezident Države ugovornice u drugoj Državi ugovornici osobnim obavljanjem djelatnosti izvođača kao što je pozorišni, filmski, radio ili televizijski umjetnik ili muzičar ili sportista, može se oporezovati u toj drugoj Državi ugovornici.
2. Ako dohodak od lično obavljenih djelatnosti izvođača ili sportiste ne pripada lično izvođaču ili sportisti, nego drugom licu, taj dohodak se, izuzetno od odredaba članaka 7., 14. i 15. ovog sporazuma, može oporezivati u Državi ugovornici u kojoj su obavljene djelatnosti izvođača ili sportiste.
3. Stavci 1. i 2. se ne primjenjuju na dohodak kojeg ostvari izvođač ili sportista koji su rezidenti Države ugovornice od osobno obavljenih djelatnosti izvođača ili sportiste ako je njihov boravak u toj drugoj Državi ugovornici značajno podržan javnim sredstvima prvopomenute Države ugovornice, uključujući bilo koju njenu političku jedinicu, lokalnu vlast ili ustavno tijelo, niti na dohodak ostvaren od strane neprofitnih organizacija u odnosu na takve aktivnosti, s tim da im se ni jedan dio dohotka ne isplaćuje, ili se na drugi način može koristiti za ličnu korist njenih vlasnika, osnivača ili članova.

Članak 18.

PENZIJE I ANUITETI

1. Zavisno od odredaba stavka 2. članka 19., penzije i druga slična primanja koja se isplaćuju fizičkoj osobi koja je rezident Države ugovornice po osnovu ranijeg radnog odnosa, oporezuju se samo u toj Državi ugovornici.
2. Za potrebe ovog člana:
   a) izraz "penzije i druge slična primanja" označava periodočne isplate izvršene nakon penzioniranja po osnovu ranijeg radnog odnosa ili kao naknade za povrede nanesene u vezi sa ranijim radnim odnosom.
   b) Izraz "anuitet" označava navedenu sumu plativu fizičkoj osobi tokom njegovog života, ili tokom navedenog ili utvrdivog perioda, pod obavezom da se izvrše plaćanja kao odgovarajuća i puna nadoknada u novcu ili u vrijednosti novca.

Članak 19.

USLUGE ZA POTREBE VLADE

1. a) Zarade i druga slična primanja, osim penzije, koje Država ugovornica ili njena politička jedinica ili lokalna vlast plaća fizičkoj osobi za usluge pružene toj Državi ili toj političkoj jedinici ili lokalnoj vlasti, oporezuju se samo u toj Državi ugovornici.
   b) Međutim, te zarade i slična primanja, oporezuju se samo u drugoj Državi ugovornici ako su usluge pružene u toj Državi ugovornici, a fizička osoba je rezident te Države ugovornice koja je:
      (i) državljanin te Države ugovornice,
      (ii) nije postala rezident te Države ugovornice samo zbog vršenja usluge.
2. a) Penzija koju fizičkoj osobi plaća Država ugovornica ili njena politička jedinica ili lokalna vlast direktno ili iz fondova za usluge učinjene toj Državi ugovornici ili njenoj političkoj jedinici ili lokalnoj vlasti, oporezuje se samo u toj Državi ugovornici.
   b) Međutim, penzija se oporezuje samo u drugoj Državi ugovornici ako je fizička osoba rezident i državljanin te druge Države ugovornice.
3. Odredbe članka 15., 16. i 18. primjenjuju se na zarade i druga slična primanja i penzije za usluge učinjene u toj Državi ugovornici u vezi sa poslovanjem koje obavlja Država ugovornica ili njena politička jedinica ili lokalna vlast.

Članak 20.

NASTAVNICI I ISTRAŽIVAČI

Fizička osoba koja jeste ili je bila neposredno prije odlaska u Državu ugovornicu rezident druge Države ugovornice i koja boravi u toj prvospomenutoj Državi ugovornici, na poziv Vlade te Države ugovornice ili univerziteta, koledža, škole, muzeja ili druge kulturne institucije ili u sklopu zvaničnog programa kulturne razmjene, u periodu koji ne prelazi dvije uzastopne godine, isključivo radi obučavanja, držanja nastave ili angažiranja u istraživačkom radu u takvoj instituciji izuzima se od oporezivanja u toj Državi ugovornici na primanja za pomenute aktivnosti.

Članak 21.

STUDENTI I OSOBE NA OBUCI

1. Student ili lice na poslovnoj obuci koje jeste ili je bilo neposredno prije odlaska u Državu ugovornicu rezident druge Države ugovornice, a boravi u prvospomenutoj Državi

ugovornici isključivo radi obrazovanja ili obučavanja, ne oporezuje se u toj Državi ugovornici za primanja koja dobije za izdržavanje, obrazovanje ili obučavanje.

2. Izuzetno od odredaba stavka 1., primanja koja student ili lice na poslovnoj obuci koje je ili je bilo neposredno pije odlaska u Državu ugovornicu rezident druge Dražave ugovornice, a koji boravi u prvopomenutoj Državi ugovornici uskljućivo radi obrazovanja ili obučavanja, ostvari privremenim uslugama pruženim u prvopomenutoj Državi ugovornici se ne oporezuju u toj Državi ugovornici, s tim da su takve usluge u vezi sa njegovim obrazovanjem ili obukom i da su primanja za takve usluge neophodna da dopuni sredstva koja su mu dostupna radi izdržavanja.

Članak 22.

OSTALI DOHODAK

1. Dijelovi dohotka rezidenta Države ugovornice, bez obzira na to gdje nastaju, koji nisu regulisani u prethodnim člancima ovog sporazuma oporezuju se samo u toj Državi ugovornici.

Članak 23.

IMOVINA

1. Imovina koja se sastoji od nepokretne imovine navedne u članku 6., koju posjeduje rezident Države ugovornice i koja se nalazi u drugoj Državi ugovornici, može se oporezovati u toj drugoj Državi ugovornici.
2. Imovina koja se sastoji od pokretne imovine koja predstavlja dio imovine namijenjene poslovanju stalne jedinice koju poduzeće Države ugovornice ima u drugoj Državi ugovornici ili od pokretne imovine koja pripada stalnoj bazi dostupne rezidentu Države ugovornice u drugoj Državi ugovornici za obavljanje samostalnih osobnih djelatnosti, može se oporezovati u toj drugoj državi.
3. Imovina koja se sastoji od pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila koje poduzeće Države ugovornice koristi u međunarodnom saobraćaju ili pokretne imovine koja služi za korištenje tih pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila, oporezuje se samo u toj Državi ugovornici.
4. Sva ostala imovina rezidenta Države ugovornice oporezuje se samo u toj Državi ugovornici.

Članak 24.

OTKLANJANJE DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA

1. U slučaju rezidenta Bosne i Hercegovine, dvostruko oporezivanje se izbjegava na slijedeći način: ako rezident Bosne i Hercegovine ostvaruje dohodak ili posjeduje imovinu koja, u skladu s odredbama ovog sporazuma, može biti oporezovana u Kuvajtu, Bosna i Hercegovina priznaje
   a) kao odbitak od poreza na dohodak tog rezidenta iznos jednak porezu na dohodak plaćen u Kuvajtu;
   b) kao odbitak od poreza na imovinu tog rezidenta iznos jednak porezu na imovinu dohodak plaćen u Kuvajtu.
   Taj odbitak ni u jednom slučaju neće biti veći od dijela poreza na dohodak ili poreza na imovinu, kako je obračunat prije izvršenog odbijanja, koji odgovara, zavisno od slučaja, dohotku ili imovini koji se mogu oporezivati u Kuvajtu.
   c) Za potrebe ovog člana, kuvajtski Zakat, pomenut u podstavku a) stavka 3. članka 2., se smatra porezom na dohodak.
2. U slučaju rezidenta Kuvajta, dvostruko oporezivanje se izbjegava na sljedeći način:

Ako rezident Kuvajta ostvaruje dohodak ili posjeduje imovinu koja, u skladu s odredbama ovog sporazuma, može biti oporezovana i u Bosni i Hercegovini i u Kuvajtu, Kuvajt odobrava kao odbitak od poreza na dohodak tog rezidenta iznos jednak porezu na dohodak plaćen u Bosni i Hercegovini i kao odbitak od poreza na imovinu tog rezidenta iznos jednak porezu na imovinu plaćen u Bosni i Hercegovini.

Taj odbitak ni u jednom slučaju neće biti veći od dijela poreza na dohodak ili poreza na imovinu, kako je obračunat prije izvršenog odbijanja, koji odgovara, zavisno od slučaja, dohotku ili imovini koji se mogu oporezivati u Bosni i Hercegovini.

Članak 25.

JEDNAK TRETMAN

1. Državljani Države ugovornice ne podliježu u drugoj Državi ugovornici oporezivanju ili zahtjevu u vezi sa oporezivanjem koje je drugačije ili teže od oporezivanja ili zahjeva u vezi sa oporezivanjem, kojima državljani te druge države, u istim uvjetima, podliježu ili mogu podlijegati.
2. Oporezivanje stalne jedinice koju poduzeće Države ugovornice ima u drugoj Državi ugovornici ne može biti nepovoljnije u toj drugoj Državi ugovornici od oporezivanja poduzeća trećih država, koja obavljaju istu djelatnost u istim uslovima. Ova odredba ne može se tumačiti tako da obvezuje Državu ugovornicu da rezidentima druge Države ugovornice odobrava osobna oslobađanja, olakšice i umanjenja za svrhe oporezivanja zbog osobnog statusa ili porodičnih obaveza koje odobrava svojim rezidentima.
3. Poduzeća Države ugovornice čiju imovinu potpuno ili djelimično posjeduju ili kontrolišu, izravno ili neizravno, jedan ili više rezidenata druge Države ugovornice, u prvospomenutoj Državi ugovornici ne podliježu oporezivanju ili obavezi u vezi s oporezivanjem, koje je drugačije ili teže od oporezivanja ili obaveza u vezi sa oporezivanjem kome druga slična poduzeća, čiju imovinu potpuno ili djelimično posjeduju ili kontrolišu, posredno ili neposredno, jedan ili više rezidenata bilo kojih trećih država, podliježu ili mogu podlijegati.
4. Ovaj član se neće tumačiti kao nametanje zakonske obveze Državi ugovornici da pruži rezidentima druge Države ugovornice korist od bilo kakvog tretmana, prednosti ili privilegije, koje se mogu dodijeliti bilo kojoj trećoj državi ili njenim rezidentima formiranjem carinske unije, ekonomske unije, slobodnotrgovinske zone ili bilo kojeg regionalnog ili subregionalnog aranžmana koji se u cijelosti ili uglavnom odnosi na oporezivanje ili preseljenje imovine u kojoj prvopomenuta Država ugovornica može biti strana.
5. U ovom članku, izraz "oporezivanje" označava poreze koji potpadaju pod ovaj sporazum.
6. Kamata, autorske naknade i druge isplate koje poduzeće Države ugovornice plaća rezidentu druge Države ugovornice, pri utvrđivanju oporezive dobiti tog poduzeća, odbijaju se pod istim uslovima kao da su plaćene rezidentu prvospomenute države, osim kada se primjenjuju odrebe članka 9., članka 11. stavak 7. ili članka 12. stavak 6. ovog sporazuma. Također, dugovi poduzeća Države ugovornice prema rezidentu druge Države ugovornice, pri utvrđivanju oporezive imovine tog poduzeća, odbijaju se pod istim uvjetima, kao da su bili ugovoreni sa rezidentom prvopomenute države.

Članak 26.

PROCEDURA ZAJEDNIČKOG DOGOVARANJA

1. Ako osoba smatra da mjere jedne ili obje Države ugovornice dovode ili će dovesti do toga da ne bude oporezovano u skladu sa odredbama ovog sporazuma, ono može, bez obzira na pravna sredstva predviđena unutarnjim zakonom tih država, da izloži svoj slučaj nadležnom organu Države ugovornice čiji je rezident ili, ako slučaj potpada pod stavak 1. članka 25., one Države ugovornice čiji je on državljanin. Slučaj mora biti izložen u roku od tri godine od dana prvog obavještenja o mjeri koja dovodi do oporezivanja koje nije u skladu s odredbama ovog sporazuma.
2. Ako nadležni organ smatra da je prigovor opravdan i ako nije u mogućnosti da sam dođe do zadovoljavajućeg rješenja, nastojaće da slučaj riješi zajedničkim dogovorom s nadležnim organom druge Države ugovornice radi izbjegavanja oporezivanja koje nije u skladu s ovim ugovorom. Postignuti dogovor primjenjuje se bez obzira na vremenska ograničenja u unutarnjem zakonu Država ugovornica.
3. Nadležni organi Država ugovornica nastoje da zajedničkim dogovorom otklone teškoće ili nejasnoće koje nastaju pri tumačenju ili primjeni ovog sporazuma. Oni se mogu i zajednički savjetovati radi otklanjanja dvostrukog

oporezivanja u slučajevima koji nisu predviđeni ovim sporazumom.

4. Nadležni organi Država ugovornica mogu neposredno međusobno komunicirati radi postizanja dogovora u smislu prethodnih stavova.

Članak 27.

RAZMJENA OBAVJESTI

1. Nadležni organi Država ugovornica razmjenjuju obavjesti potrebne za primjenu odredaba ovog sporazuma ili unutarnjeg zakona država koji se odnose na poreze obuhvaćene ovim sporazumom, ako oporezivanje predviđeno tim zakonima nije u suprotnosti sa ovim sporazumom. Obavjesti koje primi Država ugovornica smatraće se tajnom isto kao i obavjesti dobivena prema zakonima te države i mogu se saopštiti samo osobama i organima (uključujući sudove i upravne organe) koji su nadležni za utvrđivanje ili naplatu, ili provođenje odluka ili krivično gonjenje ili rješavanje žalbi u odnosu na poreze obuhvaćene ovim sporazumom. Te osobe ili organi koriste obavjesti samo u takve svrhe. Ona mogu otkriti obavjesti u javnom sudskom postupku ili u sudskim odlukama.
2. Odredbe stavka 1. ne mogu se ni u kom slučaju tumačiti kao obaveza nadležnim organima Države ugovornice da:
   a) preduzima upravne mjere suprotne zakonima i upravnoj praksi te ili druge Države ugovornice;
   b) daje obavjesti koje se ne mogu dobiti na osnovu zakona ili redovnim upravnim postupkom te ili druge Države ugovornice.
   c) daje obavjesti koje otkrivaju trgovinsku, poslovnu, industrijsku, komercijalnu ili profesionalnu tajnu ili poslovni postupak ili informaciju čije bi otkrivanje bilo suprotno javnom poretku (ordre public).

Članak 28.

ČLANOVI DIPLOMATSKIH MISIJA I KONZULATA

Odredbe ovog sporazuma ne utiču na porezne povlastice članova diplomatskih misija, konzulata ili međunarodnih organizacija predviđene opštim pravilima međunarodnog prava ili odredbama posebnih ugovora.

Članak 29.

STUPANJE NA SNAGU

Svaka Država ugovornica će obavijestiti drugu Državu ugovornicu o okončanju njenih ustavnih procedura za stupanje na snagu ovog sporazuma. Ovaj sporazum stupa na snagu na datum posljednje od tih obavjesti i njegove odredbe će, potom, imati dejstvo u obje Države ugovornice:

a) u odnosu na poreze zadržane na izvoru, za dohodak koji nastane na dan ili nakon prvog dana januara godine u kojoj ovaj sporazum stupa na snagu,
b) u odnosu na ostale poreze, za porezne periode koji počinju na dan ili nakon prvog dana januara godine u kojoj ovaj sporazum stupa na snagu.

Članak 30.

TRAJANJE I PRESTANAK VAŽENJA

Ovaj sporazum ostaje na snazi na period od pet godina i biće na snazi nakon toga na sličan period ili periode osim ako bilo koja Država ugovornica obavijesti drugu Državu ugovornicu napismeno, šest mjeseci prije isteka početnog ili bilo kojeg kasnijeg perioda, o svojoj namjeri da raskine ovaj sporazum. U tom slučaju, ovaj sporazum prestaje da se primjenjuje u obje Države ugovornice:

a) u odnosu na poreze zadržane na izvoru, za iznose plaćene ili kreditovane na dan ili nakon prvog dana siječnja godine koja slijedi godinu u kojoj je data obavjest o prestanku važenja.
b) u odnosu na ostale poreze, za poreske periode koji počinju na dan ili nakon prvog dana siječnja godine koja slijedi godinu u kojoj je data obavjest o prestanku važenja.

U potvrdu čega su odnosni opunomoćenici obje Države ugovornice potpisali ovaj sporazum.

Sačinjeno u Kuvajtu dana 28. shawwal 1429. H, što odgovara 29.10.2008. godine, u dva originalna primjerka na arapskom, bosanskom/hrvatskom/srpskom i engleskom jeziku, s tim što su svi tekstovi podjednako vjerodostojni. U slučaju neslaganja, mjerodavan je engleski tekst.

Za Bosnu i Hercegovinu	Za Državu Kuvajt
Fuad Kasumović, v. r.	**Khalifa M. Hamada**, v. r.

Članak 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenome glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-50-1-4025-28/11
28. prosinca 2011. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Željko Komšić, v. r.

24

На основу члана V 3. д) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука број 01,02-05-2-947/11 од 01. децембра 2011. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 16. редовној сједници, одржаној 28. децембра 2011. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ О ПРИВРЕМЕНОМ ЗАПОШЉАВАЊУ ДРЖАВЉАНА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ И ДРЖАВЉАНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Члан 1.

Ратификује се Споразум између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Србије о привременом запошљавању држављана Босне и Херцеговине у Републици Србији и држављана Републике Србије у Босни и Херцеговини, потписан у Београду, 9. јуна 2011. године на српском, босанском и хрватском језику, те на службеном језику Републике Србије - српском језику.

Члан 2.

Текст Споразума гласи:

Савјет министара Босне и Херцеговине и Влада Републике Србије (у даљем тексту: стране уговорнице), тежећи развијању добросусједских односа и свестране сарадње у области привременог запошљавања држављана страна уговорница на територији обје државе, закључили су сљедећи

СПОРАЗУМ

ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ О ПРИВРЕМЕНОМ ЗАПОШЉАВАЊУ ДРЖАВЉАНА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ И ДРЖАВЉАНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

I - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овај споразум примјењује се на држављане Босне и Херцеговине и држављане Републике Србије са пребивалиштем на територији једне стране уговорнице чији су они држављани, који се привремено запошљавају на територији друге стране уговорнице и на чланове њихових породица.

Овај споразум не примјењује се на лица која немају статус радника мигранта, у складу са овим споразумом.

Члан 2.

У циљу примјене овог споразума, сљедећи појмови значе:

1. "радник мигрант" - лице које је држављанин једне стране уговорнице, које легално борави и привремено се запошљава на територији друге стране уговорнице и нема пребивалиште у њој;
2. "члан породице" - лице које је у браку са радником мигрантом, као и малољетна дјеца и остала издржавана лица, у складу са законодавством државе запослења;
3. "привремено запошљавање" - запошљавање у смислу овог споразума;
4. "законодавство" - правни прописи обје државе у смислу овог споразума;
5. "држава запослења" - страна уговорница у којој радник мигрант из друге стране уговорнице привремено обавља послове на основу закљученог уговора о раду;
6. "послодавац" - правно или физичко лице, у складу са законодавством државе запослења које радника мигранта запошљава на основу уговора о раду.

Члан 3.

Надлежни носиоци страна уговорница (у даљем тексту: надлежни носиоци) за примјену овог споразума су:

– за Босну и Херцеговину - Агенција за рад и запошљавање Босне и Херцеговине
– за Републику Србију - Национална служба за запошљавање

Члан 4.

Надлежни носиоци међусобно сарађују и размјењују информације о законодавству државе запослења у области радне миграције.

Надлежни носиоци размјењују информације о броју радника миграната државе запослења, најмање једанпут годишње.

Члан 5.

Надлежни носиоци поступају по захтјевима за привремено запошљавање у складу са овим споразумом, у зависности од потреба и кретања на тржишту рада стране уговорнице.

Члан 6.

Стране уговорнице обезбјеђују остваривање права радника мигранта и чланова његове породице утврђених овим споразумом, без дискриминације по било ком основу.

Члан 7.

Надлежни носиоци обезбјеђују раднику мигранту објективну информацију о држави запослења, условима живота и рада, правима и обавезама на раду, законодавству, облицима и начину заштите у складу са уговором о раду, обичајима, правима по повратку са рада из државе запослења и другим чињеницама од значаја за његова права по основу привременог запошљавања.

II - ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 8.

Раднику мигранту издају се потребне дозволе о уласку и боравку на територији државе запослења, као и радна дозвола, у складу са овим споразумом и законодавством државе запослења.

Чланови породице радника мигранта имају право на улазак и боравак на територији државе запослења током трајања дозволе за боравак и рад радника мигранта, у складу са законодавством државе запослења.

Члан 9.

Радник мигрант привремено се запошљава у држави запослења, посредством надлежних носилаца, а на захтјев послодавца, у складу са овим споразумом и законодавством државе запослења.

Послодавац доставља свом надлежном носиоцу понуду за запошљавање радника мигранта, са потребним подацима.

Радник мигрант у тренутку запошљавања не може бити млађи од 18 година и треба да посједује одређену квалификацију, односно стручну спрему, одговарајућа знања и вјештине, као и да испуњава друге услове у складу са законодавством државе запослења.

Члан 10.

Понуда послодавца садржи сљедеће податке: назив и сједиште послодавца са идентификационим бројем; мјесто у којем ће се рад обављати; врсту и трајање понуђеног посла; број потребних радника миграната; потребну квалификацију, односно стручну спрему, знања и вјештине; износ мјесечне нето зараде, односно плате (без пореза и доприноса); радно вријеме и друге услове рада; услове смјештаја и исхране радника мигранта; приједлог уговора о раду, као и друге податке који могу бити од значаја за привремено запошљавање радника мигранта.

Члан 11.

Надлежни носиоци обавјештавају заводе за запошљавање, односно филијале, службе о понудама послодаваца и лицима која се желе привремено запослити у држави запослења.

Надлежни носиоци у сарадњи са заводима за запошљавање, односно филијалама, службама извршиће предселекцију заинтересованих лица у складу са захтјевом послодавца датим у понуди за запошљавање.

Послодавац обавља коначан избор лица у сарадњи са надлежним носиоцем.

Послодавац обезбјеђује изабраним лицима радну дозволу у држави запослења, у складу са њеним законодавством.

Члан 12.

Радник мигрант закључује са послодавцем уговор о раду на одређено вријеме, у складу са законодавством државе запослења.

Уговор о раду закључује се у писменој форми, на једном од службених језика Босне и Херцеговине и на српском језику, прије одласка на рад у државу запослења.

Уколико радник мигрант, без своје кривице, не може да ступи на рад у складу са уговором о раду о томе обавјештава надлежног носиоца државе у којој има пребивалиште, а који о томе обавјештава другог надлежног носиоца.

Члан 13.

Уговор о раду садржи све елементе прописане законодавством државе запослења, а нарочито: податке о послодавцу и раднику мигранту; вријеме на које се закључује уговор; дан почетка рада; радно мјесто, односно врсту и опис послова које радник мигрант треба да обавља; мјесто рада; новчани износ основне зараде, односно плате; накнаде зараде, односно плате; увећане зараде, односно плате и друга примања радника мигранта; рокове за исплату зараде, односно плате и других примања на која радник мигрант има право; трајање дневног и недељног радног времена и одмора; годишњи одмор;

мјере безбједности и здравља на раду и друга питања у вези са радом и условима рада.

Члан 14.

Послодавац је дужан да раднику мигранту са којим је закључио уговор о раду обезбиједи одговарајући смјештај и исхрану или одговарајућу накнаду трошкова за смјештај и исхрану (уколико то жели радник мигрант и уколико је то за њега повољније), као и да плати љекарски преглед или вакцинацију, који су потребни за улазак и рад у држави запослења, у складу са њеним законодавством, плати превоз од мјеста пребивалишта до мјеста рада у држави запослења и превоз у повратку у мјесто пребивалишта, као и друге уговорене обавезе.

Члан 15.

Заштита права радника мигранта и чланова његове породице у вези са социјалним осигурањем регулисана је Споразумом између Босне и Херцеговине и Савезне Републике Југославије о социјалном осигурању.

Члан 16.

Радник мигрант има иста права, услове рада и мјере безбједности и здравља на раду која имају и држављани државе запослења.

Зарада, односно плата радника мигранта не може бити нижа од зараде, односно плате држављанина државе запослења за исте или сличне послове.

Члан 17.

Радник мигрант не може обављати други плаћени посао на територији државе запослења, осим оног за који му је издата радна дозвола.

Раднику мигранту који обавља други плаћени посао или промијени послодавца, поништава се радна дозвола, у складу са законодавством државе запослења.

Послодавац не може радника мигранта са којим има закључен уговор о раду да упути на рад код другог послодавца.

Члан 18.

Послодавац је обавезан да, по истеку уговора о раду, односно раскиду уговора о раду по било ком основу, исплати раднику мигранту, прије његовог одласка из државе запослења, остварене а неисплаћене зараде, односно плате, као и друга примања предвиђена уговором о раду и путне трошкове од мјеста рада до мјеста пребивалишта.

Послодавац је обавезан да обавијести надлежног носиоца у држави запослења о престанку и разлозима престанка радног односа радника мигранта у смислу става 1. овог члана, а који о томе обавјештава другог надлежног носиоца.

Радник мигрант обавезан је да након истека, односно раскида уговора о раду, а прије истека привременог боравка, напусти територију државе запослења у складу са њеним законодавством.

Члан 19.

Радник мигрант може обављати трансфер новчаних средстава остварених на име зараде, односно плате и других примања из радног односа у држави запослења, у складу са њеним законодавством, у државу у којој има пребивалиште.

Члан 20.

Радник мигрант и чланови његове породице могу се обраћати надлежним носиоцима, односно другим органима непосредно, а по питањима у вези са овим споразумом.

Радни спор између радника мигранта и послодавца може се рјешавати мирним путем у складу са законодавством државе запослења.

Рјешавање радног спора између радника мигранта и послодавца у надлежности је суда државе запослења.

У оквиру својих овлашћења дипломатско-конзуларна представништва Босне и Херцеговине и Републике Србије пружају помоћ раднику мигранту и у том смислу могу се непосредно обраћати надлежним органима државе запослења.

Члан 21.

У циљу ефикасне примјене овог споразума могу се закључити посебни акти о његовом спровођењу.

III - ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 22.

Питања у вези са примјеном овог споразума, као и разлике у тумачењу или примјени његових одредби, рјешавају се путем преговора и усаглашавања између страна уговорница.

Члан 23.

Овај споразум ступа на снагу по истеку 30 дана од дана пријема посљедњег писменог обавјештења којим стране уговорнице обавјештавају једна другу дипломатским путем, да су испуњени услови предвиђени законодавством страна уговорница за ступање овог споразума на снагу.

Измјене и допуне овог споразума могу се вршити у складу са поступком утврђеним за његово закључивање.

Стране уговорнице могу отказати овај споразум писменим путем. Овај споразум престаје да важи по истеку рока од шест мјесеци од дана пријема писменог отказа, дипломатским путем.

Сачињено у Београду, дана 09. јуна 2011. године, у два оригинална примјерка на службеним језицима страна уговорница и то за Босну и Херцеговину на босанском, хрватском и српском језику, а за Републику Србију на српском језику, при чему су сви текстови једнако вјеродостојни.

За Савјет министара	За Владу
Босне и Херцеговине	Републике Србије
Средоје Новић, с. р.	**Небојша Ћирић**, с. р.

Члан 3.

Ова одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-50-1-4025-31/11
28. децембра 2011. године
Сарајево

Предсједавајући
Жељко Комшић, с. р.

Na osnovu člana V 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-947/11 od 1. decembra 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 16. redovnoj sjednici, održanoj 28. decembra 2011. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE SRBIJE O PRIVREMENOM ZAPOŠLJAVANJU DRŽAVLJANA BOSNE I HERCEGOVINE U REPUBLICI SRBIJI I DRŽAVLJANA REPUBLIKE SRBIJE U BOSNI I HERCEGOVINI

Član 1.

Ratifikuje se Sporazum između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Srbije o privremenom zapošljavanju državljana Bosne i Hercegovine u Republici Srbiji i državljana Republike Srbije u Bosni i Hercegovini, potpisan u Beogradu, 09. juna 2011. godine na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku, te na službenom jeziku Republike Srbije - srpskom jeziku.

Član 2.

Tekst Sporazuma glasi:

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Vlada Republike Srbije (u daljnjem tekstu: strane ugovornice), težeći razvijanju dobrosusjedskih odnosa i svestrane saradnje u oblasti privremenog zapošljavanja državljana strana ugovornica na teritoriji obje države, zaključili su sljedeći

SPORAZUM

IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE SRBIJE O PRIVREMENOM ZAPOŠLJAVANJU DRŽAVLJANA BOSNE I HERCEGOVINE U REPUBLICI SRBIJI I DRŽAVLJANA REPUBLIKE SRBIJE U BOSNI I HERCEGOVINI

I - OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovaj sporazum primjenjuje se na državljane Bosne i Hercegovine i državljane Republike Srbije sa prebivalištem na teritoriji jedne strane ugovornice čiji su oni državljani, koji se privremeno zapošljavaju na teritoriji druge strane ugovornice i na članove njihovih porodica.

Ovaj sporazum ne primjenjuje se na lica koja nemaju status radnika migranta, u skladu sa ovim sporazumom.

Član 2.

U cilju primjene ovog sporazuma, sljedeći pojmovi znače:

1. "radnik migrant" - lice koje je državljanin jedne strane ugovornice, koje legalno boravi i privremeno se zapošljava na teritoriji druge strane ugovornice i nema prebivalište u njoj;
2. "član porodice" - lice koje je u braku sa radnikom migrantom, kao i maloljetna djeca i ostala izdržavana lica, u skladu sa zakonodavstvom države zaposlenja;
3. "privremeno zapošljavanje" - zapošljavanje u smislu ovog sporazuma;
4. "zakonodavstvo" - pravni propisi obje države u smislu ovog sporazuma;
5. "država zaposlenja" - strana ugovornica u kojoj radnik migrant iz druge strane ugovornice privremeno obavlja poslove na osnovu zaključenog ugovora o radu;
6. "poslodavac" - pravno ili fizičko lice, u skladu sa zakonodavstvom države zaposlenja, koje radnika migranta zapošljava na osnovu ugovora o radu.

Član 3.

Nadležni nosioci strana ugovornica (u daljnjem tekstu: nadležni nosioci) za primjenu ovog sporazuma su:

- za Bosnu i Hercegovinu - Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine

- za Republiku Srbiju - Nacionalna služba za zapošljavanje

Član 4.

Nadležni nosioci međusobno sarađuju i razmjenjuju informacije o zakonodavstvu države zaposlenja u oblasti radne migracije.

Nadležni nosioci razmjenjuju informacije o broju radnika migranata države zaposlenja, najmanje jedanput godišnje.

Član 5.

Nadležni nosioci postupaju po zahtjevima za privremeno zapošljavanje u skladu sa ovim sporazumom, u zavisnosti od potreba i kretanja na tržištu rada strane ugovornice.

Član 6.

Strane ugovornice osiguravaju ostvarivanje prava radnika migranta i članova njegove porodice utvrđenih ovim sporazumom, bez diskriminacije po bilo kom osnovu.

Član 7.

Nadležni nosioci osiguravaju radniku migrantu objektivnu informaciju o državi zaposlenja, uslovima života i rada, pravima i obavezama na radu, zakonodavstvu, oblicima i načinu zaštite u skladu sa ugovorom o radu, običajima, pravima po povratku sa rada iz države zaposlenja i drugim činjenicama od značaja za njegova prava po osnovu privremenog zapošljavanja.

II - POSEBNE ODREDBE

Član 8.

Radniku migrantu izdaju se potrebne dozvole o ulasku i boravku na teritoriji države zaposlenja, kao i radna dozvola, u skladu sa ovim sporazumom i zakonodavstvom države zaposlenja.

Članovi porodice radnika migranta imaju pravo na ulazak i boravak na teritoriji države zaposlenja tokom trajanja dozvole za boravak i rad radnika migranta, u skladu sa zakonodavstvom države zaposlenja.

Član 9.

Radnik migrant privremeno se zapošljava u državi zaposlenja, posredstvom nadležnih nosilaca, a na zahtjev poslodavca, u skladu sa ovim sporazumom i zakonodavstvom države zaposlenja.

Poslodavac dostavlja svom nadležnom nosiocu ponudu za zapošljavanje radnika migranta, sa potrebnim podacima.

Radnik migrant u trenutku zapošljavanja ne može biti mlađi od 18 godina i treba da posjeduje određenu kvalifikaciju, odnosno stručnu spremu, odgovarajuća znanja i vještine, kao i da ispunjava druge uslove u skladu sa zakonodavstvom države zaposlenja.

Član 10.

Ponuda poslodavca sadrži sljedeće podatke: naziv i sjedište poslodavca sa identifikacionim brojem; mjesto u kojem će se rad obavljati; vrstu i trajanje ponuđenog posla; broj potrebnih radnika migranata; potrebnu kvalifikaciju, odnosno stručnu spremu, znanja i vještine; iznos mjesečne neto zarade, odnosno plate (bez poreza i doprinosa); radno vrijeme i druge uslove rada; uslove smještaja i ishrane radnika migranta; prijedlog ugovora o radu, kao i druge podatke koji mogu biti od značaja za privremeno zapošljavanje radnika migranta.

Član 11.

Nadležni nosioci obavještavaju zavode za zapošljavanje, odnosno filijale, službe o ponudama poslodavaca i licima koja se žele privremeno zaposliti u državi zaposlenja.

Nadležni nosioci u saradnji sa zavodima za zapošljavanje, odnosno filijalama, službama izvršit će predselekciju zainteresiranih lica u skladu sa zahtjevom poslodavca datim u ponudi za zapošljavanje.

Poslodavac obavlja konačan izbor lica u saradnji sa nadležnim nosiocem.

Poslodavac osigurava izabranim licima radnu dozvolu u državi zaposlenja, u skladu sa njenim zakonodavstvom.

Član 12.

Radnik migrant zaključuje sa poslodavcem ugovor o radu na određeno vrijeme, u skladu sa zakonodavstvom države zaposlenja.

Ugovor o radu zaključuje se u pisanoj formi, na jednom od službenih jezika Bosne i Hercegovine i na srpskom jeziku, prije odlaska na rad u državu zaposlenja.

Ukoliko radnik migrant, bez svoje krivice, ne može da stupi na rad u skladu sa ugovorom o radu o tome obavještava nadležnog nosioca države u kojoj ima prebivalište, a koji o tome obavještava drugog nadležnog nosioca.

Član 13.

Ugovor o radu sadrži sve elemente propisane zakonodavstvom države zaposlenja, a naročito: podatke o poslodavcu i radniku migrantu; vrijeme na koje se zaključuje ugovor; dan početka rada; radno mjesto, odnosno vrstu i opis poslova koje radnik migrant treba da obavlja; mjesto rada; novčani iznos osnovne zarade, odnosno plate; naknade zarade, odnosno plate; uvećane zarade, odnosno plate i druga primanja radnika migranta; rokove za isplatu zarade, odnosno plate i drugih primanja na koja radnik migrant ima pravo; trajanje dnevnog i nedeljnog radnog vremena i odmora; godišnji odmor; mjere sigurnosti i zdravlja na radu i druga pitanja u vezi sa radom i uslovima rada.

Član 14.

Poslodavac je dužan da radniku migrantu sa kojim je zaključio ugovor o radu osigura odgovarajući smještaj i ishranu ili odgovarajuću naknadu troškova za smještaj i ishranu (ukoliko to želi radnik migrant i ukoliko je to za njega povoljnije), kao i da plati ljekarski pregled ili vakcinaciju, koji su potrebni za ulazak i rad u državi zaposlenja, u skladu sa njenim zakonodavstvom, plati prijevoz od mjesta prebivališta do mjesta rada u državi zaposlenja i prijevoz u povratku u mjesto prebivališta, kao i druge ugovorene obaveze.

Član 15.

Zaštita prava radnika migranta i članova njegove porodice u vezi sa socijalnim osiguranjem regulirana je Sporazumom između Bosne i Hercegovine i Savezne Republike Jugoslavije o socijalnom osiguranju.

Član 16.

Radnik migrant ima ista prava, uslove rada i mjere sigurnosti i zdravlja na radu koja imaju i državljani države zaposlenja.

Zarada, odnosno plata radnika migranta ne može biti niža od zarade, odnosno plate državljanina države zaposlenja za iste ili slične poslove.

Član 17.

Radnik migrant ne može obavljati drugi plaćeni posao na teritoriji države zaposlenja, osim onog za koji mu je izdata radna dozvola.

Radniku migrantu koji obavlja drugi plaćeni posao ili promijeni poslodavca, poništava se radna dozvola, u skladu sa zakonodavstvom države zaposlenja.

Poslodavac ne može radnika migranta sa kojim ima zaključen ugovor o radu uputiti na rad kod drugog poslodavca.

Član 18.

Poslodavac je obavezan da, po isteku ugovora o radu, odnosno raskidu ugovora o radu po bilo kom osnovu, isplati radniku migrantu, prije njegovog odlaska iz države zaposlenja, ostvarene a neisplaćene zarade, odnosno plate, kao i druga primanja predviđena ugovorom o radu i putne troškove od mjesta rada do mjesta prebivališta.

Poslodavac je obavezan da obavijesti nadležnog nosioca u državi zaposlenja o prestanku i razlozima prestanka radnog odnosa radnika migranta u smislu stava 1. ovog člana, a koji o tome obavještava drugog nadležnog nosioca.

Radnik migrant obavezan je da nakon isteka, odnosno raskida ugovora o radu, a prije isteka privremenog boravka, napusti teritoriju države zaposlenja u skladu sa njenim zakonodavstvom.

Član 19.

Radnik migrant može obavljati transfer novčanih sredstava ostvarenih na ime zarade, odnosno plate i drugih primanja iz radnog odnosa u državi zaposlenja, u skladu sa njenim zakonodavstvom, u državu u kojoj ima prebivalište.

Član 20.

Radnik migrant i članovi njegove porodice mogu se obraćati nadležnim nosiocima, odnosno drugim organima neposredno, a po pitanjima u vezi sa ovim sporazumom.

Radni spor između radnika migranta i poslodavca može se rješavati mirnim putem u skladu sa zakonodavstvom države zaposlenja.

Rješavanje radnog spora između radnika migranta i poslodavca u nadležnosti je suda države zaposlenja.

U okviru svojih ovlašćenja diplomatsko-konzularna predstavništva Bosne i Hercegovine i Republike Srbije pružaju pomoć radniku migrantu i u tom smislu mogu se neposredno obraćati nadležnim organima države zaposlenja.

Član 21.

U cilju efikasne primjene ovog sporazuma mogu se zaključiti posebni akti o njegovom provođenju.

III - ZAVRŠNE ODREDBE

Član 22.

Pitanja u vezi sa primjenom ovog sporazuma, kao i razlike u tumačenju ili primjeni njegovih odredbi, rješavaju se putem pregovora i usaglašavanja između strana ugovornica.

Član 23.

Ovaj sporazum stupa na snagu po isteku 30 dana od dana prijema posljednjeg pisanog obavještenja kojim strane ugovornice obavještavaju jedna drugu diplomatskim putem, da su ispunjeni uslovi predviđeni zakonodavstvom strana ugovornica za stupanje ovog sporazuma na snagu.

Izmjene i dopune ovog sporazuma mogu se vršiti u skladu sa postupkom utvrđenim za njegovo zaključivanje.

Strane ugovornice mogu otkazati ovaj sporazum pisanim putem. Ovaj sporazum prestaje da važi po isteku roka od šest mjeseci od dana prijema pisanog otkaza, diplomatskim putem.

Sačinjeno u Beogradu, dana 09. juna 2011. godine, u dva originalna primjerka na službenim jezicima strana ugovornica i to za Bosnu i Hercegovinu na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku, a za Republiku Srbiju na srpskom jeziku, pri čemu su svi tekstovi jednako vjerodostojni.

Za Vijeće ministara	Za Vladu
Bosne i Hercegovine	Republike Srbije
Sredoje Nović, s. r.	**Nebojša Ćirić**, s. r.

Član 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-50-1-4025-31/11
28. decembra 2011. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Željko Komšić, s. r.

Temeljem članka V. 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-947/11 od 1. prosinca 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 16. redovitoj sjednici, održanoj 28. prosinca 2011. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE SRBIJE O PRIVREMENOM ZAPOŠLJAVANJU DRŽAVLJANA BOSNE I HERCEGOVINE U REPUBLICI SRBIJI I DRŽAVLJANA REPUBLIKE SRBIJE U BOSNI I HERCEGOVINI

Članak 1.

Ratificira se Sporazum između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Srbije o privremenom zapošljavanju državljana Bosne i Hercegovine u Republici Srbiji i državljana Republike Srbije u Bosni i Hercegovini, potpisan u Beogradu, 9. lipnja 2011. godine na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku, te na službenom jeziku Republike Srbije - srpskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Sporazuma glasi:

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Vlada Republike Srbije (u daljnjem tekstu: strane ugovornice), težeći razvijanju dobrosusjedskih odnosa i svestrane suradnje u području privremenog zapošljavanja državljana strana ugovornica na teritoriju obje države, zaključili su sljedeći

SPORAZUM

IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE SRBIJE O PRIVREMENOM ZAPOŠLJAVANJU DRŽAVLJANA BOSNE I HERCEGOVINE U REPUBLICI SRBIJI I DRŽAVLJANA REPUBLIKE SRBIJE U BOSNI I HERCEGOVINI

I - OSNOVNE ODREDBE

Članak 1.

Ovaj Sporazum primjenjuje se na državljane Bosne i Hercegovine i državljane Republike Srbije sa prebivalištem na teritoriju jedne strane ugovornice čiji su oni državljani, koji se privremeno zapošljavaju na teritoriju druge strane ugovornice i na članove njihovih obitelji.

Ovaj Sporazum ne primjenjuje se na osobe koje nemaju status radnika migranta, sukladno ovom Sporazumu.

Članak 2.

U cilju primjene ovog Sporazuma, sljedeći pojmovi znače:

1. "radnik migrant" - osoba koja je državljanin jedne strane ugovornice, koje legalno boravi i privremeno se zapošljava na teritoriju druge strane ugovornice i nema prebivalište u njoj;
2. "član obitelji" - osoba koja je u braku sa radnikom migrantom, kao i malodobna djeca i ostale izdržavane osobe, sukladno zakonodavstvu države zaposlenja;
3. "privremeno zapošljavanje" - zapošljavanje u smislu ovog Sporazuma;
4. "zakonodavstvo" - pravni propisi obje države u smislu ovog Sporazuma;
5. "država zaposlenja" - strana ugovornica u kojoj radnik migrant iz druge strane ugovornice privremeno vrši poslove na temelju zaključenog ugovora o radu;
6. "poslodavac" - pravna ili fizička osoba, sukladno zakonodavstvu države zaposlenja, koja radnika migranta zapošljava na temelju ugovora o radu.

Članak 3.

Nadležni nositelji strana ugovornica (u daljnjem tekstu: nadležni nositelji) za primjenu ovog Sporazuma su:

– za Bosnu i Hercegovinu - Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine
– za Republiku Srbiju - Nacionalna služba za zapošljavanje

Članak 4.

Nadležni nositelji međusobno surađuju i razmjenjuju informacije o zakonodavstvu države zaposlenja u području radne migracije.

Nadležni nositelji razmjenjuju informacije o broju radnika migranata države zaposlenja, najmanje jedanput godišnje.

Članak 5.

Nadležni nositelji postupaju po zahtjevima za privremeno zapošljavanje sukladno ovom Sporazumu, u ovisnosti od potreba i kretanja na tržištu rada strane ugovornice.

Članak 6.

Strane ugovornice osiguravaju ostvarivanje prava radnika migranta i članova njegove obitelji utvrđenih ovim Sporazumom, bez diskriminacije po bilo kom temelju.

Članak 7.

Nadležni nositelji osiguravaju radniku migrantu objektivnu informaciju o državi zaposlenja, uvjetima života i rada, pravima i obvezama na radu, zakonodavstvu, oblicima i načinu zaštite sukladno ugovoru o radu, običajima, pravima po povratku sa rada iz države zaposlenja i drugim činjenicama od značaja za njegova prava po osnovu privremenog zapošljavanja.

II - POSEBNE ODREDBE

Članak 8.

Radniku migrantu izdaju se potrebne dozvole o ulasku i boravku na teritoriji države zaposlenja, kao i radna dozvola, sukladno ovom Sporazumu i zakonodavstvu države zaposlenja.

Članovi obitelji radnika migranta imaju pravo na ulazak i boravak na teritoriju države zaposlenja tijekom trajanja dozvole za boravak i rad radnika migranta, sukladno zakonodavstvu države zaposlenja.

Članak 9.

Radnik migrant privremeno se zapošljava u državi zaposlenja, posredstvom nadležnih nositelja, a na zahtjev poslodavca, sukladno ovom Sporazumu i zakonodavstvu države zaposlenja.

Poslodavac dostavlja svom nadležnom nositelju ponudu za zapošljavanje radnika migranta, sa potrebnim podacima.

Radnik migrant u trenutku zapošljavanja ne može biti mlađi od 18 godina i treba da posjeduje određenu kvalifikaciju, odnosno stručnu spremu, odgovarajuća znanja i vještine, kao i da ispunjava druge uvjete sukladno zakonodavstvu države zaposlenja.

Članak 10.

Ponuda poslodavca sadrži sljedeće podatke: naziv i sjedište poslodavca sa identifikacijskim brojem; mjesto u kojem će se rad obavljati; vrstu i trajanje ponuđenog posla; broj potrebnih radnika migranata; potrebnu kvalifikaciju, odnosno stručnu spremu, znanja i vještine; iznos mjesečne neto zarade, odnosno plaće (bez poreza i doprinosa); radno vrijeme i druge uvjete rada; uvjete smještaja i ishrane radnika migranta; prijedlog ugovora o radu, kao i druge podatke koji mogu biti od značaja za privremeno zapošljavanje radnika migranta.

Članak 11.

Nadležni nositelji obavještavaju zavode za zapošljavanje, odnosno filijale, službe o ponudama poslodavaca i osobama koje se žele privremeno zaposliti u državi zaposlenja.

Nadležni nositelji u suradnji sa zavodima za zapošljavanje, odnosno filijalama, službama izvršit će predselekciju zainteresiranih osoba sukladno zahtjevu poslodavca danim u ponudi za zapošljavanje.

Poslodavac obavlja konačan izbor osoba u suradnji s nadležnim nositeljem.

Poslodavac osigurava izabranim osobama radnu dozvolu u državi zaposlenja, sukladno njezinom zakonodavstvu.

Članak 12.

Radnik migrant zaključuje s poslodavcem ugovor o radu na određeno vrijeme, sukladno zakonodavstvu države zaposlenja.

Ugovor o radu zaključuje se u pisanoj formi, na jednom od službenih jezika Bosne i Hercegovine i na srpskom jeziku, prije odlaska na rad u državu zaposlenja.

Ukoliko radnik migrant, bez svoje krivice, ne može da stupi na rad sukladno ugovoru o radu o tome obavještava nadležnog nositelja države u kojoj ima prebivalište, a koji o tome obavještava drugog nadležnog nositelja.

Članak 13.

Ugovor o radu sadrži sve elemente propisane zakonodavstvom države zaposlenja, a naročito: podatke o poslodavcu i radniku migrantu; vrijeme na koje se zaključuje ugovor; dan početka rada; radno mjesto, odnosno vrstu i opis poslova koje radnik migrant treba da obavlja; mjesto rada; novčani iznos osnovne zarade, odnosno plaće; naknade zarade, odnosno plaće; uvećane zarade, odnosno plaće i druga primanja radnika migranta; rokove za isplatu zarade, odnosno plaće i drugih primanja na koja radnik migrant ima pravo; trajanje dnevnog i tjednog radnog vremena i odmora; godišnji odmor; mjere sigurnosti i zdravlja na radu i druga pitanja u vezi s radom i uvjetima rada.

Članak 14.

Poslodavac je dužan da radniku migrantu s kojim je zaključio ugovor o radu osigura odgovarajući smještaj i ishranu ili odgovarajuću naknadu troškova za smještaj i ishranu (ukoliko to želi radnik migrant i ukoliko je to za njega povoljnije), kao i da plati liječnički pregled ili vakcinaciju, koji su potrebni za ulazak i rad u državi zaposlenja, sukladno njezinom zakonodavstvu, plati prijevoz od mjesta prebivališta do mjesta rada u državi zaposlenja i prijevoz u povratku u mjesto prebivališta, kao i druge ugovorene obveze.

Članak 15.

Zaštita prava radnika migranta i članova njegove obitelji u vezi sa socijalnim osiguranjem regulirana je Sporazumom između Bosne i Hercegovine i Savezne Republike Jugoslavije o socijalnom osiguranju.

Članak 16.

Radnik migrant ima ista prava, uvjete rada i mjere sigurnosti i zdravlja na radu koja imaju i državljani države zaposlenja.

Zarada, odnosno plaća radnika migranta ne može biti niža od zarade, odnosno plaće državljanina države zaposlenja za iste ili slične poslove.

Članak 17.

Radnik migrant ne može vršiti drugi plaćeni posao na teritoriju države zaposlenja, osim onog za koji mu je izdana radna dozvola.

Radniku migrantu koji vrši drugi plaćeni posao ili promijeni poslodavca, poništava se radna dozvola, sukladno zakonodavstvu države zaposlenja.

Poslodavac ne može radnika migranta sa kojim ima zaključen ugovor o radu uputiti na rad kod drugog poslodavca.

Članak 18.

Poslodavac je obvezan da, po isteku ugovora o radu, odnosno raskidu ugovora o radu po bilo kom osnovu, isplati radniku migrantu, prije njegovog odlaska iz države zaposlenja, ostvarene a neisplaćene zarade, odnosno plaće, kao i druga primanja predviđena ugovorom o radu i putne troškove od mjesta rada do mjesta prebivališta.

Poslodavac je obvezan da obavijesti nadležnog nositelja u državi zaposlenja o prestanku i razlozima prestanka radnog odnosa radnika migranta u smislu stavka 1. ovog članka, a koji o tome obavještava drugog nadležnog nositelja.

Radnik migrant obvezan je da nakon isteka, odnosno raskida ugovora o radu, a prije isteka privremenog boravka, napusti teritorij države zaposlenja sukladno njezinom zakonodavstvu.

Članak 19.

Radnik migrant može vršiti transfer novčanih sredstava ostvarenih na ime zarade, odnosno plaće i drugih primanja iz radnog odnosa u državi zaposlenja, sukladno njezinom zakonodavstvu, u državu u kojoj ima prebivalište.

Članak 20.

Radnik migrant i članovi njegove obitelji mogu se obraćati nadležnim nositeljima, odnosno drugim tijelima neposredno, a po pitanjima u vezi sa ovim Sporazumom.

Radni spor između radnika migranta i poslodavca može se rješavati mirnim putem sukladno zakonodavstvu države zaposlenja.

Rješavanje radnog spora između radnika migranta i poslodavca u nadležnosti je suda države zaposlenja.

U okviru svojih ovlaštenja diplomatsko-konzularna predstavništva Bosne i Hercegovine i Republike Srbije pružaju pomoć radniku migrantu i u tom smislu mogu se neposredno obraćati nadležnim tijelima države zaposlenja.

Članak 21.

S ciljem učinkovite primjene ovog Sporazuma mogu se zaključiti posebni akti o njegovom provođenju.

III - ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 22.

Pitanja u vezi sa primjenom ovog Sporazuma, kao i razlike u tumačenju ili primjeni njegovih odredbi, rješavaju se putem pregovora i usuglašavanja između strana ugovornica.

Članak 23.

Ovaj Sporazum stupa na snagu po isteku 30 dana od dana prijema posljednje pisane obavijesti kojim strane ugovornice obavještavaju jedna drugu diplomatskim putem, da su ispunjeni uvjeti predviđeni zakonodavstvom strana ugovornica za stupanje ovog Sporazuma na snagu.

Izmjene i dopune ovog Sporazuma mogu se vršiti sukladno postupku utvrđenim za njegovo zaključivanje.

Strane ugovornice mogu otkazati ovaj Sporazum pisanim putem. Ovaj Sporazum prestaje da važi po isteku roka od šest mjeseci od dana prijema pisanog otkaza, diplomatskim putem.

Sačinjeno u Beogradu, dana 09. lipnja 2011. godine, u dva originalna primjerka na službenim jezicima strana ugovornica i to za Bosnu i Hercegovinu na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku, a za Republiku Srbiju na srpskom jeziku, pri čemu su svi tekstovi jednako vjerodostojni.

Za Vijeće ministara Bosne i Hercegovine **Sredoje Nović**, v. r.	Za Vladu Republike Srbije **Nebojša Ćirić**, v. r.

Članak 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenome glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-50-1-4025-31/11
28. prosinca 2011. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Željko Komšić, v. r.

25

На основу члана V 3. д) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука број 01,02-05-2-978/11 од 01. децембра 2011. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 16. редовној сједници, одржаној 28. децембра 2011. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ СПОРАЗУМА О ПОВОЉНОМ ЗАЈМУ ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ КОЈУ ПРЕДСТАВЉА МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА И ТРЕЗОРА И ERSTE BANK DER ÖESTERREICHISCHEN SPARKASSEN AG ЗА ПРОЈЕКАТ *НАБАВКА МЕДИЦИНСКЕ ОПРЕМЕ ЗА ОПШТУ БОЛНИЦУ У НЕВЕСИЊУ*

Члан 1.

Ратификује се Споразум о повољном зајму између Босне и Херцеговине коју представља Министарство финансија и трезора и Erste Bank Der Öesterreichischen Sparkassen AG за Пројекат - *Набавка медицинске опреме за Општу болницу у Невесињу*, потписан 22. јуна 2011. године у Бечу и 27. јуна 2011. године у Сарајеву, на енглеском језику.

Члан 2.

Текст Споразума у преводу гласи:

СПОРАЗУМ

О ПОВОЉНОМ ЗАЈМУ

Између

БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

коју представља Министарство финансија и трезора

(у даљњем тексту "Зајмопримац")

и

ERSTE BANK

DER OESTERREICHISCHEN SPARKASSEN AG

(у даљњем тексту "Зајмодавац")

за Пројекат

"Набавка медицинске опреме за Општу болницу у Невесињу"

ОВАЈ СПОРАЗУМ (у даљњем тексту "Споразум") је направљен између Босне и Херцеговине, коју представља Министарство финансија и трезора, и Erste Bank der Öesterreichischen Sparkassen AG.

С ОБЗИРОМ ДА

Савјет министара Босне и Херцеговине, који представља Министарство финансија и трезора, и Влада Републике Аустрије, коју представља Федерално министарство финансија, закључили су Споразум о финансијској сарадњи 30. марта 2006. године, уз амандмане 30. октобра 2008. године и 16. децембра 2010. године.

Влада Републике Српске, коју представља Министарство здравља и социјалне заштите, и BRAINCON Handels-GmbH, Беч, закључили су Уговор о продаји и испоруци медицинске опреме у износу 2.489.850,00 евра на дан 3. новембра 2010. године (заједно са било којим амандманима на "Уговор о извршењу пројекта") за набавку роба са циљем имплементације пројекта под називом "Набавка медицинске опреме за Општу болницу у Невесињу".

Öesterreichische Kontrollbank Aktiengesellschaft ("OeKB") је овлашћен од стране својих компетентних власти да обећа финансирање Пројекта под условима концесије у складу са ОЕЦД Консензусом са нивоом концесије од 35,53%, под сљедећим условима:

- До 373.477,00 евра неповратног гранта; и
- До 2.116.373,00 евра исплате повољног зајма који је дао Зајмодавац.

Зајмодавац је прихватио да обезбиједи повољан зајам за финансирање дијела уговорне цијене за Уговор о извршењу пројекта покривен од стране ОЕКБ у име Републике Аустрије и да изврши расподјелу неповратног гранта под условима и по предмету овог Споразума.

Овим преузимајући обавезе, Зајмопримац дјелује као главни и примарни обвезник vis-a-vis Зајмопримца, а не као агент.

Зајмопримац ће Републици Српској (Супсидијарни зајмопримац) прослиједити Кредитну погодност и неповратни грант који је доступан Зајмопримцу према овом Споразуму под истим условима наведеним у овом Споразуму да би се омогућила реализација пројекта.

Овај Споразум и Уговор о извршењу пројекта су одвојени и независни документи. Никакво неиспуњавање обавеза из Уговора о извршењу пројекта од стране Извозника пројекта и Купца пројекта неће утицати на обавезе Зајмопримца према Зајмодавцу, нити ће Зајмодавац бити одговоран за било какво неиспуњавање обавеза Извозника пројекта или Купца пројекта.

ОВИМ ЈЕ ДОГОВОРЕНО како слиједи:

1. ДЕФИНИЦИЈЕ

У овом Споразуму и његовим Анексима сљедећи изрази ће имати сљедећа значења:

"Анекс" документ приложен овом Споразуму и услови по којима ће се Анекс сматрати да је инкорпорисан у овај Споразум и чини његов дио.

Период доступности период наведен у Анексу 2 током којег се може дати зајам из Кредитне погодности.

Зајмопримац значи држава Босна и Херцеговина, коју представља Министарство финансија и трезора.

Задужење износ подигнут из Кредитне погодности у складу са овим Споразумом.

"Радни дан" дан на који су банке отворене за рад у Бечу, Бриселу и Сарајеву и на који је ЦИЈ отворен и потпуно оперативан. За избјегавање сумњи, у случају да се наводи референца на "дане" у овом Споразуму, то ће значити референцу на календарске дане.

"Кредитна погодност" износ наведен у Анексу 2 у оквиру којег се Задужење може подићи током Периода доступности.

"Датум ступања на снагу" датум дефинисан у Дијелу 8 овог Споразума.

"Евро" или "ЕВР" јединствена европска валута коју су увеле државе-чланице Европске уније које учествују у Европској монетарној унији.

"Рачун за кредит" рачун отворен у име Зајмопримца у складу са одредбама Дијела 2.02.

"Зајмодавац" Erste Bank der Oesterreichischen Sparkassen AG, са сједиштем у Грабен 21, А-1010 Беч, и регистрована у Комерцијалном суду Аустрије са ФН 286283 ф.

"Зајам" укупан износ Задужења прослијеђених у складу са Кредитном погодности и који је тренутно неподмирен.

"Обавезни датуми отплате" датуми у свакој календарској години наведени у Анексу 2.

"Неповратни грант" 15% (петнаест процената) цијене која се треба исплатити Извознику пројекта у складу са Уговором о извршењу пројекта, али у било којем случају не више од 373.477,00 евра.

"Споразум о неповратном гранту" споразум закључен између ОеКБ и Зајмодавца у вези са овим Споразумом за неповратни грант.

"Дио неповратног гранта" 15% (петнаест процената) сваке дјеломичне исплате која се треба исплатити Извознику пројекта у складу са Уговором о извршењу пројекта, али у било којем случају не више од 373.477,00 евра укупно.

"ОеКБ" Oesterreichische Kontrollbank Aktiengesellschaft, Ам Хоф 4, 1011 Беч, Аустрија

"ОеКБ гаранција" извозна гаранција Републике Аустрије коју је издала ОеКБ у вези са овим Споразумом.

"Споразум о ОеКБ рефинансирању" споразум о рефинансирању закључен између ОеКБ и Зајмодавца у вези са овим Споразумом на 85% Кредитне погодности, тј. максимално 2.116.373,00 ЕВР.

"Процедура плаћања" процедура за плаћање Задужења наведена у Анексу 3.

"Пројекат" пројекат наведен у Анексу 1.

"Купац пројекта" купац дефинисан у Анексу 1.

"Уговор о извршењу пројекта" споразум везан за Пројекат који су закључили Извозник пројекта и Купац пројекта наведени у Анексу 1.

"Извозник пројекта" аустријски извозник наведен у Анексу 1.

"Цертификат о привременом прихваћању" цертификат потписан од стране Извозника пројекта и Купца пројекта који потврђује прихваћање од стране Купца пројекта цјелокупне медицинске опреме, укључујући и техничку документацију и обуку, у складу са Уговором о извршењу пројекта.

"Дио" дио овог Споразума.

"Проценат повољног зајма" 85% цијене која се треба исплатити Извознику пројекта у складу са Уговором о извршењу пројекта који се финансира овим Споразумом.

"Дио повољног зајма" 85% (осамдесет и пет процената) сваке дјеломичне исплате која се треба исплатити Извознику пројекта у складу са Уговором о извршењу пројекта, али у било којем случају не више од 2.116.373,00 евра укупно.

"Супсидијарни зајмопримац" значи Република Српска, коју представља њено Министарство финансија.

2. КРЕДИТНА ПОГОДНОСТ

2. 01. Кредитна погодност

Зајмодавац се овим слаже да Кредитна погодност буде доступна Зајмопримцу у току Периода доступности под условима наведеним у овом Споразуму, под условом да:

(i) Задужења се дају директно Извознику пројекта у складу са Процедуром плаћања наведеном у Анексу 3, на Радни дан унутар Периода доступности и примјењиваће се за плаћања цијене која се треба платити Извознику пројекта у складу са Уговором о извршењу пројекта. Међутим, Зајмодавац није обавезан да надгледа или потврди употребу Зајма. Било које исплате Извознику пројекта од стране Зајмодавца у складу са овим сматраће се Зајмом и аутоматски ће узроковати да Зајмодавац задужи Рачун за кредит са тим износом;

(ii) Укупни износ Задужења неће прећи Проценат повољног зајма или 2.116.373,00 евра, шта год је ниже;

(iii) Зајмопримац неће вршити никакве уплате након истека Периода доступности;

(iv) Ако то буде одобрено од стране ОеКБ и органа за доношење одлука Зајмодавца, Зајмодавац може да продужи Период доступности на писмени захтјев Зајмопримца.

2. 02. Рачун за кредит

Зајмодавац ће отворити Рачун за кредит у еврима на име Зајмопримца, под називом "Рачун за кредит, Пројекат Невесиње". Свако Задужење дато у складу са овим биће стављено на Рачун за кредит, заједно са датумом плаћања тог Задужења од стране Зајмодавца и Зајмодавац ће обавијестити Зајмопримца о томе путем писма или факса.

3. УПРАВЉАЊЕ НЕПОВРАТНИМ ГРАНТОМ И ИСПЛАТА НЕПОВРАТНОГ ГРАНТА

У сваком случају када се врше исплате Извознику пројекта у складу са овим, Зајмодавац ће тражити одговарајући Дио неповратног гранта за такву уплату од ОеКБ и прослиједиће тај Дио неповратног гранта Извознику пројекта у исто вријеме када плати одговарајући Дио повољног зајма за такво плаћање Извознику пројекта. За избјегавање сумњи, Зајмодавац се обавезује само да изврши Дио неповратног гранта у складу са условима овог Споразума и у складу са споразумом са ОеКБ везано за Неповратни грант ("Споразум о неповратном гранту"). Ни под којим околностима Зајмопримац неће бити одговоран за исплату било којег Дијела неповратног гранта у случају да ОеКБ не прими одговарајућу уплату.

Генерално, Зајмопримац не отплаћује Неповратни грант, са изузетком сљедећих случајева:

(а) Пријевремена исплата

У случају пријевремене исплате цијелог или дијела Зајма из било којег разлога, Зајмопримац ће исплатити Неповратни грант Зајмодавцу (који ће прослиједити било које такве уплате ОеКБ) *pro rata* у омјеру пријевремено исплаћеног дијела Зајма у односу на укупни износ свих Задужења према Кредитној погодности. Таква исплата, међутим, неће бити потребна у случају да се ОеКБ договори другачије или у случају да у вријеме такве пријевремене исплате амортизована обавезна плаћања у складу са Дијелом 6.01. износе најмање 75% (седамдесет и пет процената) укупног износа свих Задужења према Кредитној погодности.

(б) Убрзавање

У случају да Зајмопримац убрза Зајам у складу са Дијелом 9.02., Зајмопримац ће исплатити Неповратни грант Зајмодавцу (који ће прослиједити било које такве уплате ОеКБ) *pro rata* у омјеру убрзаног износа зајма у односу на неисплаћени Зајам.

4. КАМАТЕ

4. 01. Камате на Рачун за кредит

Са изузетком било каквих затезних камата плативих у складу са Дијелом 4.02, никакве камате неће бити плативе на износ Зајма који с времена на вријеме буде неисплаћен на Рачуну за кредит.

4. 02. Затезне камате

У случају да Зајмопримац не успије да исплати било који износ у датом року, Зајмопримац ће платити камате на такав износ дуга до датума његовог стварног плаћања по стопи коју је одредио Зајмодавац и која износи 1% (словима: један одсто) годишње изнад тада доступне каматне стопе ОеКБ.

Неисплаћене затезне камате у складу са овим Дијелом обрачунаће се од дана до дана, рачунаће се на бази стварног броја дана који су прошли и године од 360 дана, и Зајмопримац ће их плаћати Зајмодавцу тромјесечно за претходни период на дане 31. марта, 30. јуна, 30. септембра и 31. децембра сваке године.

У случају да рефинансирање није доступно од ОеКБ, примењљива каматна стопа (која ће бити повећана за маржу затезне камате како је то наведено изнад) биће одређена од стране Зајмодавца на бази стопе по којој првокласне аустријске банке у релевантно вријеме могу рефинансирати себе на мађубанкарском новчаном тржишту Европске уније за период од 30 (тридесет) дана (или такве краће периоде које Зајмодавац може да одабере по свом нахођењу).

5. НАКНАДЕ И ТРОШКОВИ

Обавезе Зајмопримца према овом Дијелу 5 остаће на снази без обзира на стварну исплату Зајма и остаће и након било какве пријевремене исплате или поништења или развргавања овог Споразума.

5. 01. ОеКБ накнаде за гаранцију

Зајмопримац ће надокнадити штету Зајмодавцу за све накнаде и трошкове плативе од стране Зајмодавца према ОеКБ у вези са ОеКБ гаранцијом.

Зајмопримац ће платити Зајмодавцу накнаду за ОеКБ гаранцију у складу са одредбом ОеКБ.

У складу са периодом транше и распоредом отплате које су поднесене ОеКБ од стране Извозника пројекта и Зајмодавца и тренутне процјене ОеКБ, ОеКБ ће наплатити ОеКБ гаранцију по фиксној стопи од 2,829% годишње умањено за грант елемент од 50% од стране Републике Аустрије у износу 157.775,61 евра, што ће резултирати са 1,301% ("ОеКБ накнада за гаранцију") на износ Кредитне погодности како је то наведено испод.

ОеКБ израчунавање ОеКБ накнаде за гаранцију је базирано на стварном броју дана који су прошли (под претпоставком да сваки мјесец има 30 дана) и године од 360 дана. ОеКБ накнаде за гаранцију се могу плаћати тромјесечно за претходни период на дане 31. марта, 30. јуна, 30. септембра и 31. децембра сваке године. Прво плаћање ОеКБ накнада за гаранцију ће се требати извршити 30. јуна 2012. године.

Тачну стопу и износе који се требају платити одредиће ОеКБ по ступању на снагу ОеКБ гаранције.

ОеКБ израчунава ОеКБ накнаду за гаранцију под претпоставком да се поштује дати период транше и распоред отплате. У случају да дође до одступања од оригиналног периода транше и распореда отплате, што резултира већим ризиком (нпр. продужењем периода трајања датог Зајма), ОеКБ може поново израчунати ОеКБ накнаду за гаранцију у складу са тим. Зајмопримац ће надокнадити штету Зајмодавцу за било које повећање ОеКБ накнада за гаранцију коју узрокују таква одступања.

5. 02. Управљачка провизија

Зајмопримац ће у року 15 (петнаест) дана од Датума ступања на снагу овог Споразума платити Зајмодавцу управљачку провизију у износу 12.449,25 евра, што је 0,5% (нула зарез пет процената) Неповратног гранта од 373.477,00 евра и Кредитне погодности од 2.116.373,00 евра.

5. 03. Накнада за преузимање обавезе

Од Датума ступања на снагу, Зајмопримац ће током Периода доступности платити Зајмодавцу накнаду за преузимање обавезе по стопи од 0,3% (нула зарез три процента) годишње. Накнада за преузимање обавезе ће се израчунавати на неискоришћени салдо Кредитне погодности на почетку сваког календарског тромјесечја и плаћаће се тромјесечно уназад од стране Зајмопримца Зајмодавцу на посљедњи дан сваког календарског тромјесечја. Прва исплата накнаде за преузимање обавезе у складу са овим извршиће се на посљедњи дан календарског тромјесечја након Датума ступања на снагу овог Споразума.

5. 04. Остали трошкови

Зајмопримац ће надокнадити Зајмодавцу било какве трошкове настале Зајмодавцу у вези са уговарањем, припремом и потписивањем овог Споразума. Такви трошкови неће прелазити износ од 10.000,00 евра (десет хиљада евра). Зајмопримац ће, надаље, на захтјев Зајмодавца надокнадити трошкове (укључујући правне трошкове и путне трошкове) настале Зајмодавцу у вези са одржавањем, заштитом и провођењем или очувањем било којег од његових права у складу са овим Споразумом или везаним споразумима и у вези са било којом допуном, ослобађањем од обавезе, одобрењем или изузећем од права које тражи Зајмопримац или неко други у његово име.

Зајмопримац ће платити, или надокнадити Зајмодавцу, све трошкове такси и других накнада и пореза, ако их има, који могу бити плативи за или у вези са овим Споразумом.

5. 05. Повећани трошкови

Ако (I) поштовање било каквих захтјева било које регулаторне институције у Аустрији или Босни и Херцеговини или другдје од стране Зајмодавца, или (II) било каква промјена у званичном тумачењу или примјени било којег закона или прописа, или (III) провођење било којег закона или прописа након Датума ступања на снагу који намеће или мијења било који депозит за резерве или сличан захтјев у вези са било којом класом средстава или обавезе депозита или зајмова од стране Зајмодавца, или (IV) било које друге околности у вези са овим Споразумом резултирају било каквим повећањем трошкова за Зајмодавца у вези са овим Споразумом или било каквим смањењем било којег износа плативог Зајмодавцу, онда ће Зајмопримац у потпуности надокнадити трошкове Зајмодавцу за износ тог повећања трошкова или за износ тог смањења у износу који је платив у складу са тим. Исплата такве надокнаде трошкова Зајмопримцу ће бити извршена у року од петнаест Радних дана од датума када Зајмодавац пошаље обавјештење Зајмопримцу.

6. ОТПЛАТА

6. 01. Обавезна отплата

Зајмопримац ће отплатити износ неотплаћеног Зајма на крају Периода доступности на Датуме обавезне отплате наведене у Анексу 2, а ако тај датум не буде Радни дан, исплата ће се извршити претходни Радни дан. Такве рате отплате ће бити стављене на Рачун кредита.

6. 02. Опционална пријевремена отплата

Зајмопримац може, уз претходно обавјештење Зајмодавцу и под условом да је добио претходно безусловно одобрење ОеКБ, за које ће Зајмодавац аплицирати на захтјев Зајмопримца, пријевремено отплатити Зајам у складу са условима наведеним од стране ОеКБ и у складу са ОеКБ одредбама у вези са отплатом неповратног гранта.

Било која пријевремена отплата Зајма испуњаваће обавезе за отплатом под Дијелом 6.01 (Обавезна отплата) и примјењиваће се *pro rata* за отплату износа који се дугују према овом Споразуму. Зајмопримац ће надокнадити штету Зајмодавцу за било какве трошкове пријевремене отплате у вези са ОеКБ Споразумом за рефинансирање (укључујући и трошкове везане за ОеКБ гаранцију) који су направљени Зајмодавцу ради било каквих опционалних пријевремених плаћања.

За избјегавање сумње, без обзира на смањени главни износ и рате отплате у вези са тиме који су узроковани таквим пријевременим плаћањем, ОеКБ може да тражи накнаду за ОеКБ гаранцију на бази оригиналног распореда плаћања. Подешавање ових накнада за ОеКБ гаранције је предмет одобрења од стране ОеКБ за смањивање накнада за ОеКБ гаранцију.

Било каква пријевремена уплата ће, ако се изврши у току Периода доступности, смањити износ Кредитне погодности за износ једнак таквом пријевременом плаћању и референце на Кредитну погодност у овом Споразуму ће се тиме сматрати референцама на износе који су тако умањени. Било какво такво пријевремено плаћање ће се, ако се изврши након истека Периода доступности, примијенити да смањи у једнаким износима неисплаћене рате отплате Зајма.

Пријевремено уплаћени износи се не могу поново позајмити.

Износ Кредитне погодности који није подигнут на крају Периода доступности ће се аутоматски поништити на крају радног времена у Бечу на посљедњи дан Периода доступности.

6. 03. Нелегалност

Ако је или постане незаконито у било којем својству за Зајмодавца да испуњава било које своје обавезе како је то уговорено овим Споразумом или да финансира или одржава Зајам, онда:

(i) Зајмодавац може обавијестити Зајмопримца о томе; и

(ii) Зајмопримац ће без одгађања пријевремено отплатити Зајам; и

(iii) Кредитна погодност ће бити поништена без одгађања.

7. ПЛАЋАЊА

7. 01. Обавјештење о плаћању

Не касније од четрнаест дана прије сваког датума доспијећа накнада за преузимање обавезе и ОеКБ накнаде за гаранцију или, што може да буде случај, Обавезног датума отплате, Зајмодавац ће обавијестити Зајмопримца о тим износима које треба да уплати Зајмопримац Зајмодавцу, с тим да ако се не пошаље обавјештење како је то наведено изнад, то неће ослободити Зајмопримца његове обавезе да изврши плаћања тих износа наведених изнад када они доспију на плаћање.

7. 02. Метода плаћања

На сваки датум плаћања, Зајмопримац ће извршити уплату плативих износа на такав датум у Бечу, узимајући у обзир релевантни датум доспијећа.

Ако датум плаћања не буде Радни дан, исплата ће се извршити сљедећи радни дан. За избјегавање сумње у случају отплата, примјењиваће се одредбе Дијела 6.01.

Све уплате износа које ће Зајмопримац вршити према Зајмодавцу биће у слободно конвертибилним и преносивим еврима.

Зајмопримац се овим одриче свих и било којих права на надокнаду или противзахтјеве које може имати у вези са било којим износом плативим Зајмодавцу и слаже се да неће задржавати плаћање, из било којих разлога, било каквих износа који су плативи. Посебно, Зајмопримац неће задржавати плаћање износа који се дугују Зајмодавцу у складу са овим Споразумом на основу тога што Зајмопримац или Купац пројекта могу имати било каква потраживања, права на дјеловање, друга права или захтјеве према Извознику пројекта или других добављача у вези са Пројектом или Уговором о извршењу пројекта.

Зајмодавац може да надокнади било коју доспјелу обавезу Зајмопримца у складу са овим Споразумом са било којом обавезом (доспјелом или не) Зајмодавца према Зајмопримцу, без обзира на мјесто плаћања или валуту било које од ових обавеза. Ако су обавезе у различитим валутама, Зајмодавац може претворити обавезу по тржишној стопи размјене у свом свакодневном раду у циљу надокнаде.

Зајмопримац овим даје овлашћење Зајмодавцу, ако и у толикој мјери када плаћање није извршено по доспијећу, да с времена на вријеме терети било који или све рачуне које Зајмопримац има код Зајмодавца за било који неисплаћени износ. Све док такви рачуни нису у валути која се дугује, Зајмодавац је овлашћен да наплати износ у било којој другој валути једнак еквиваленту плативог износа у другој таквој валути. Еквивалент те валуте одредиће Зајмодавац по тржишној стопи размјене у свом свакодневном пословању.

7. 03. Плаћања ослобођена пореза по одбитку и других накнада

Зајмопримац изјављује да ће све активности у складу са овим Споразумом и/или Уговором о извршењу пројекта који се овим финансира бити ослобођене било каквих царинских дажбина, пореза, такси или других накнада у Босни и Херцеговини.

Све уплате које ће извршити Зајмопримац у складу са овим ће се вршити без надокнаде или противзахтјева и биће ослобођене и изузете, без смањивања за износ или у сврху, од било каквих садашњих или будућих пореза или других накнада које се могу наметнути у Босни и Херцеговини. Међутим, ако је Зајмопримац по закону обавезан да изврши такво умањење, онда ће, ако се то тражи, Зајмопримац уплатити тражене износе у вези са главницом, надокнадом трошкова ОеКБ гаранције или друго да би нето износи који преостају након умањења за износе пореза, дажбина, умањења, задржавања или других накнада били једнаки износима који су се требали уплатити да није било таквих умањења или задржавања. Зајмопримац ће надокнадити штету Зајмодавцу за било какве губитке или трошкове направљене због пропуста Зајмопримца да изврши наведена умањења или задржавања.

Зајмопримац ће Зајмодавцу платити све накнаде за порезе и регистрацију печата или било какве сличне накнаде плативе у вези са овим Споразумом.

7. 04. Расподјела уплата

Све уплате које Зајмодавац прими од Зајмопримца у складу са овим (осим ако Зајмодавац не промијени редослијед извршења) користиће се од стране Зајмодавца за плаћање износа који се дугују у складу са овим према сљедећем редослиједу и Зајмопримац се овим слаже са коришћењем таквих уплата према сљедећем редослиједу (и било каквом измјеном редослиједа од стране Зајмодавца):

(i) Износи који се требају уплатити у складу са Дијелом 5.04 (Остали трошкови)

(ii) Износи који се требају уплатити у складу са Дијелом 5.02 (Управљачка провизија)

(iii) Износи који се требају уплатити у складу са Дијелом 5.01 (ОеКБ накнаде за гаранцију)

(iv) Износи који се требају уплатити у складу са Дијелом 5.03 (Накнада за преузимање обавезе)

(v) Износи који се требају уплатити у складу са Дијелом 4.02 (Затезне камате)

(vi) Износи који се требају уплатити у складу са Дијелом 5.05 (Повећани трошкови)

(vii) Износи који се дугују у складу са Дијелом 6.01 (Обавезна отплата)

(viii) Износи који се требају уплатити у складу са Дијелом 6.01 (Обавезна отплата)

(ix) Износи који се требају уплатити у складу са Дијелом 6.02 (Опционална пријевремена отплата)

(x) Било који други износи који се требају уплатити у складу са овим Споразумом (ако постоје)

8. ПРЕСУДНИ УСЛОВИ

Овај Споразум неће постати безуслован и Кредитна погодност неће бити доступна Зајмопримцу у било којем случају до датума ("Датума ступања на снагу") до којег је Зајмодавац обавијестио Зајмопримца да су сљедећи услови испуњени:

(i) Зајмодавац треба да прими све од сљедећих докумената на енглеском језику или са службеним преводом на енглески језик и у облику и садржају који је задовољавајући за Зајмодавца:

(а) Копија одлуке Предсједништва Босне и Херцеговине која ће потврдити:

- Овлашћење лица или лицâ која извршавају овај Споразум;

- Да је Босна и Херцеговина прихватила овај Споразум.

(б) Примјерци потписа лица или лицâ која су овлашћена да потпишу било каква обавјештења, изјаве и потврде у вези са овим Споразумом;

(ц) Примјерци потписа особе или лицâ која су овлашћена да потпишу било каква обавјештења која се дају у вези са Анексом 3 - ПРОЦЕДУРА ПЛАЋАЊА;

(д) Копија Уговора о извршењу пројекта заједно са потврдом Извозника пројекта у облику наведеном у Анексу 5 који потврђује да су сви услови (осим услова везаних за ступање на снагу Споразума о повољном кредиту) за ступање на снагу Уговора о извршењу пројекта испуњени, посебно, укључујући али не ограничено на неповратну гаранцију за добро извршење посла коју је издао Зајмодавац у износу једнаком 10% вриједности Уговора о извршењу пројекта, што износи 248.985,00 евра, и

(е) Правно мишљење Министарства правде Босне и Херцеговине, у облику Анекса 4.

(ii) Зајмопримац ће набавити:

(a) ОеКБ гаранцију у облику и садржају који су прихватљиви за Зајмодавца;

(b) ОеКБ Споразум о рефинансирању у облику и садржају који су прихватљиви за Зајмодавца; и

(c) Споразум о неповратном гранту

(iii) Зајмопримац ће направити попратно писмо са Извозником пројекта у облику и садржају који су прихватљиви за Зајмодавца.

По испуњавању горе наведених услова, Зајмодавац ће након тога обавијестити Зајмопримца у вези са тим. Ако ови услови не буду испуњени до Датума ступања на снагу који је наведен у Анексу 2, овај Споразум ће престати да буде обавезујући за стране у Споразуму.

9. НЕИСПУЊАВАЊЕ УГОВОРНИХ ОБАВЕЗА

9. 01. Неиспуњавање уговорних обавеза

Сваки од сљедећих случајева ће се сматрати неиспуњавањем уговорних обавеза:

(i) Ако Зајмопримац не исплати главницу, надокнаду за трошкове ОеКБ гаранције, накнаде или било које друге износе плативе у складу са овим Споразумом; или

(ii) Ако Зајмопримац не испуни или не поштује било који услов или обавезу садржане у овом Споразуму осим плаћања уговорних обавеза описаних под (i) изнад у периоду од 30 дана од датума када Зајмопримац постане свјестан неиспуњавања и датума када се писмено обавјештење о том неиспуњавању у којем се тражи да Зајмопримац то исправи буде послано Зајмопримцу од Зајмодавца, који год од ова два датума је раније, или у било које вријеме ако је или ће постати незаконито за Зајмопримца да изврши или поштује било коју или све своје обавезе у складу са овим Споразумом или ако било које обавезе Зајмопримца у складу са овим Споразумом тренутно нису или ће престати бити законите, важеће и обавезујуће; или

(iii) Ако се докаже да је било која гаранција дата или која се сматра датом од стране Зајмопримца у вези са овим Споразумом неважећа или нетачна када се дала или када се сматра датом или ако се не може обновити у складу са одредбама у било којем материјалном смислу; или

(iv) Ако Зајмопримац не исплати било који дуг у складу са било којим споразумом по којем је обавезан да исплати новац, или било какве камате или премије у вези са тим, по доспијећу (било према распореду доспијећа, траженом привременом плаћању, убрзавању, потражњи или другачије) и ако се то неиспуњавање обавеза настави након примјењивог грејс периода, ако он постоји, наведеног у споразуму у вези са таквим дугом, или било које друге обавезе према било којем споразуму у вези са таквим дугом, и ако се то неиспуњавање обавеза догоди и настави након примјењивог грејс периода, ако он постоји, наведеног у таквом споразуму, ако је учинак такве уговорне обавезе или догађаја да убрза, или да дозволи убрзавање, доспијеће таквог дуга, или ако се било какав такав дуг сматра дужним и плативим, или се тражи да се привремено уплати (осим путем редовног привременог плаћања које се захтијева према распореду) прије доспијећа; или

(v) Ако Зајмопримац није у могућности да плати своје дугове како доспијевају, или је мораторијум или аранжман са кредиторима или било која слична процедура или аранжман примијењен или се о истом разговара, или ако извршење има утицај на било који дио капитала Зајмопримца; или

(vi) Ако било које дозволе, одобрења, регистрације или одобрења (владина или друга) потребна за важност, проведивост или законитост овог Споразума, Зајма, ОеКБ гаранције, ОеКБ Споразума о рефинансирању и Споразума о неповратном гранту или њихово извршење буду повучена или из било којег разлога престану да буду у потпуности на снази; или

(vii) Ако након Датума ступања на снагу дође до промјене у финансијском стању Зајмопримца и таква промјена има неповољан материјални утицај на способност Зајмопримца да извршава своје обавезе у складу са Споразумом; или

(viii) Ако Босна и Херцеговина прогласи општи мораториј на своје обавезе плаћања својим кредиторима или покрене преговоре за промјену распореда својих исплата; или

(ix) Ако Уговор о извршењу пројекта постане, или је из било којег разлога или неиспуњавања уговорних обавеза или било којег разлога који би заједно са истеком времена или са давањем било каквог обавјештења о неиспуњавању уговорних обавеза, у цијелости или једним дијелом, ништаван и неважећи или престане да буде у потпуности на снази; или

(x) Ако ОеКБ гаранција буде дјеломично или у потпуности повучена или престане да буде проведива; или

(xi) Ако ОеКБ Споразум о рефинансирању или Споразум о неповратном гранту буду дјеломично или у потпуности повучени или престану да буду важећи и проведиви; или

(xii) Ако Босна и Херцеговина престане да буде чланица Међународног монетарног фонда или престане да буде овлашћена да користи опште и специфичне ресурсе или постројења; или

(xiii) Ако Зајмопримац одбаци овај Споразум или учини или узрокује чињење било којег дјела које се сматра доказом намјере да жели да одбаци овај Споразум.

9. 02. Активности у случају неиспуњавања уговорних обавеза

У тренутку или било када након што дође до неиспуњавања уговорних обавеза, Зајмодавац може:

(i) Писменим обавјештењем Зајмопримцу да прогласи доспјелим и плативим главницу или било које акумулиране (затезне) камате на Зајам и све друге износе плативе Зајмодавцу са тим у вези, по чему ће исти постати доспјели и плативи, без прегледања, потражње, протеста или било којег другог обавјештења било које врсте, чега се Зајмопримац овим изричито одриче;

(ii) Писменим обавјештењем Зајмопримцу да прогласи главницу или било које акумулиране (затезне) камате на Зајам и све друге износе плативе Зајмодавцу са тим у вези плативим на захтјев, по чему ће исти постати доспјели и плативи на захтјев, без прегледања, потражње, протеста или било којег другог обавјештења било које врсте, чега се Зајмопримац овим изричито одриче;

(iii) Писменим обавјештењем Зајмопримцу да прогласи Кредитну погодност прекинутом, при чему ће се обавеза Зајмодавца да изврши и настави Зајам одмах прекинути;

(iv) Да предузме друге активности као Зајмодавац, које по свом нахођењу одлучи да подузме.

Зајмопримац се овим слаже да надокнади штету Зајмодавцу на захтјев за све губитке, трошкове и обавезе које Зајмодавац може да претрпи као посљедица било каквог неиспуњавања уговорних обавеза (укључујући али не и ограничено на било какве камате које је Зајмодавац платио онима који су позајмили

средства од њега да одрже било које износе за неиспуњавање обавеза). Цертификат од уредно овлашћеног званичника Зајмодавца који одређује износе тих губитака, трошкова и обавеза и базу за њихово израчунавање, када се прослиједи Зајмопримцу, биће (осим очигледних грешака) доказ о износу таквих губитака, трошкова и обавеза.

Зајмопримац ће, чим постане свјестан истог, дати писмено обавјештење Зајмодавцу о:

(а) Било каквом неиспуњавању уговорних обавеза, или

(б) Било којем услову, догађају или дјелу које би, заједно са давањем обавјештења о губитку времена или испуњавању било којег услова, водило ка или представљало неиспуњавање уговорних обавеза.

10. ГАРАНЦИЈЕ И ЗАСТУПАЊЕ

10. 01. Гаранције

Да би се Зајмодавац навео да уђе у овај Споразум и да би се покренуо и одржао овај Зајам, Зајмопримац даје сљедеће гаранције:

(i) Зајмопримац има непрекидно постојање, способан је да тужи и буде тужен, и има овлашћење да уђе у овај Споразум и остварује своја права и извршава своје обавезе у складу са овим Споразумом, као и трансакције уговорене овим Споразумом; и да су све друге активности потребне да се овласти извршење овог Уговора од стране Зајмопримца као и извршавање његових обавеза уредно предузете. Овлашћен је да има властита средства која су без ограничења доступна Зајмопримцу;

(ii) Зајмопримац није страна ни у којем споразуму који има негативан утицај или који би вјероватно имао негативан утицај на финансијско стање Зајмопримца;

(iii) Зајмопримац испуњава своје обавезе плаћања или вршења било каквих обавеза за позајмљена средства и није дошло ни до каквог неиспуњавања уговорних обавеза (нити било којих других услова, догађаја или дјела која би, заједно са давањем обавјештења о губитку времена или испуњавању било којег услова, водила ка или представљала неиспуњавање уговорних обавеза);

(iv) Колико Зајмопримац зна, никакав парнични поступак, арбитража или административна процедура није неријешена нити се пријети овим поступцима Зајмопримцу или његовим средствима, што би могло да има материјалан и негативан утицај на финансијско стање Зајмодавца;

(v) Све информације су пренесене Зајмодавцу у вези са Зајмопримцем и његовом финансијском ситуацијом а које су материјалне и требају се уредно пренијети било којем лицу или лицима која предлажу пласирање или уступање новца Зајмопримцу и која треба да омогуће Зајмодавцу да добије тачан и истински поглед на такво пословање, заступање, средства и пословање;

(vi) Зајмопримац има овлашћење да ступи у овај Споразум и да изврши позајмицу, као и да изврши, испоручи и проведе овај Споразум и предузео је све неопходне активности да одобри услове овог Споразума и да одобри извршење, испоруку и провођење овог Споразума који представља законску, важећу и обавезујућу обавезу Зајмопримца, проведиву у складу са њеним условима;

(vii) Извршење, испорука и провођење овог Споразума не крше нити ће кршити било какве одредбе било којих постојећих закона или прописа примјењивих на Зајмопримца;

(viii) Све дозволе, сагласности, регистрације или одобрења (владина или друга) неопходна за извршење, испоруку, провођење, валидност или проведивост овог Споразума су добивена и у потпуности су на снази;

(ix) Обавезе Зајмопримца према овом Споразуму су директне, опште и безусловне обавезе Зајмопримца и рангиране су и биће рангиране најмање pari passu са свим другим тренутним и будућим неосигураним и несубординисаним обавезама (укључујући потенцијалне обавезе) Зајмопримца, са изузетком таквих обавеза које се обавезно преферишу законом а не уговором.

(x) При ступању у овај Споразум, Зајмопримац дјелује у своје име а не као агент или повјереник било које треће стране.

Гаранције наведене изнад ће се сматрати да се понављају на сваки датум Задужења и на сваки датум плаћања и Датум обавезне исплате као да је дата у свако такво вријеме.

10. 02. Заступања

Зајмопримац се овим обавезује од датума наведеног овдје и док год се дугује било који износ платив у складу с овим или било које Задужење се још увијек може направити како слиједи:

(i) Информације

Зајмопримац ће послати уредно писмено обавјештење Зајмодавцу о

(а) Било којој активности, поступку или процедури испред или на било којем суду или арбитражном трибуналу или административном органу или комисији против њега или који утичу на њега, који, ако се негативно одреде, могу се очекивати да имају материјалан негативан утицај на финансијске услове Зајмопримца, и

(б) Било којем питању за које се може разумно очекивати да материјално и негативно утиче на способност Зајмопримца да у потпуности проводи своје обавезе у складу са овим Споразумом, или финансијском ситуацијом Зајмопримца, и

(ц) Било којем дешавању или околности које резултирају или се може разумно очекивати да резултирају тиме да било која гаранција није исправна у било које вријеме, и

(д) Неиспуњавању уговорних обавеза или догађајима који би, заједно са давањем обавјештења о губитку времена или испуњавању било којег услова, представљали неиспуњавање уговорних обавеза, са описивањем било каквих корака које предузима или разматра да предузме да би се поправили или ублажили ефекти, по постајању свјесним таквог догађаја.

(ii) Евиденција и друга општа заступања

Зајмопримац ће

(а) Одржавати адекватну евиденцију за идентификовање роба и услуга које се финансирају овим Споразумом, објавити употребу евиденције у Пројекту, евидентирати напредак Пројекта, укључујући и његове трошкове, и приказивати, у складу са конзистентно одржаваним и међународно признатим рачуноводственим праксама, операције и финансијско стање Зајмопримца; и

(б) Дозволити (или омогућити дозволу) представницима Зајмодавца да испитају Пројекат, Купца пројекта и Извозника пројекта, робе и услуге испоручене у складу са Уговором о извршењу пројекта и било којим релевантним евиденцијама и документима неопходним да Зајмодавац потврди да Купац пројекта поштује своје обавезе у складу са овим Споразумом; и

(ц) Достављати или узроковати достављање Зајмодавцу свих таквих информација које ће Зајмодавац тражити у вези са трошковима Зајма, Пројектом и робама и услугама испорученим у складу са Уговором о извршењу пројекта;

(д) Урадити све што је неопходно да би му било омогућено да обавља своје пословне операције, поштује све примјењиве законе и све услове за сва овлашћења, одобрења и регистрације у вези са овим Споразумом и добије и обнавља с времена на вријеме таква даљња овлашћења и одобрења и утиче на даљње регистрације како то може евентуално бити неопходно да би му се омогућило да извршава своје обавезе у складу са овим Споразумом;

(е) Неће продати, пребацити, додијелити, изнајмити или се на други начин ријешити свих или дијела својих средстава (у једној трансакцији или у серији трансакција без обзира да ли су повезане или не) осим у редовном току свог трговања;

(ф) Одмах по захтјеву Зајмодавца доставити или омогућити доставу такве документације и других доказа које Зајмодавац

разумно тражи, посебно у вези са свим информацијама које се траже и које су везане за овај Споразум да би се извршиле трансакције уговорене овим.

(iii) Амандман на Уговор о извршењу пројекта

Зајмопримац се неће сложити са материјалним допунама, измјенама или промјенама или раскидањем Уговора о извршењу пројекта без претходног писменог одобрења Зајмодавца.

(iv) Pari Passu и негативне обавезе

Обавезе Зајмопримца према овом Споразуму ће бити рангиране најмање pari passu и једнаке са свим другим неплаћеним обавезама Зајмопримца. Зајмопримац није направио нити се сложио да направи и неће направити нити се сложити да ће направити било какву хипотеку, накнаду, обећање, дуг или други безбједоносни интерес за сва или дио својих средстава да би обезбиједио било какве обавезе или да обезбиједи гаранцију за било какву обавезу, осим ако Зајам не буде тиме једнако обезбијеђен на задовољство Зајмодавца.

11. ЗАКОН И АРБИТРАЖА

(i) Овај Споразум ће бити регулисан и тумачен у складу са законима Републике Аустрије.

(ii) Сви спорови који могу произаћи из овог Споразума и у вези са његовим кршењем, раскидањем или поништавањем рјешаваће се у складу са Правилима арбитраже и мирења Међународног арбитражног центра Федералне привредне коморе Аустрије у Бечу/Аустрија (Бечка правила) од стране једног или више арбитара који су именовани у складу са овим правилима, под условом да Зајмодавац и Зајмопримац буду слободни да изаберу да траже своја права и предузму активности против друге стране пред судом прије подношења суду који је надлежан за случај у питању у Бечу или било којем суду компетентном за саслушање тужби против друге стране. За избјегавање сумње, било који будући избор Зајмодавца и Зајмопримца да затраже арбитражу неће ограничити права Зајмодавца и права Зајмопримца да у било које вријеме траже привремене или конзерваторне мјере од компетентне судске власти. Мјесто арбитраже ће бити Беч. Језик који ће се користити у арбитражној процедури ће бити енглески.

(iii) Арбитражна одлука ће укључивати одлуку о трошковима арбитраже.

(iv) И Зајмопримац и Зајмодавац се овим неповратно одричу свог права да се позову на било какав имунитет који они или њихова имовина могу да имају у било које вријеме или које могу да добију, без обзира да ли се карактерише као суверени имунитет или другачије, од било каквог надокнађивања или правних активности у Аустрији, Босни и Херцеговини или другдје, укључујући и имунитет од процеса, имунитет од надлежности било којег суда или арбитражног трибунала, било какав имунитет било које њихове имовине од запљене прије пресуде или извршења пресуде.

(v) Потписивањем овог Споразума, Зајмопримац и Зајмодавац изричито потврђују да закључивање овог Споразума и преузимање обавеза које из њега проистичу за Зајмодавца и Зајмопримца представља само њихове комерцијалне активности.

12. ОПШТЕ

11. 01. Сва обавјештења, захтјеви, потраживања и друга комуникација у вези са овим (која ће бити на енглеском језику) биће уредно дата или направљена када буду достављена писмено препорученом (авионском) поштом или путем курира или у случају када се шаљу факсом када се добију уз потврду пријема, страни којој су таква обавјештења, захтјеви, потраживања или друга обавјештења потребни или дозвољени да се дају, адресирани на стране на које се односе:

Зајмопримац: Босна и Херцеговина, коју представља Министарство финансија и трезора

Адреса: Трг Босне и Херцеговине 1, 71000 Сарајево, Босна и Херцеговина

Телефон: +387 33 703 205 345

Факс: +387 33 203 601 или +387 33 202 930

E-mail: jjeremic@trezorbih.gov.ba

Зајмодавац: Erste Bank der Oesterreichischen Sparkassen AG

Адреса: Грабен 21, 1010 Беч, Аустрија

Одјељење: OE 0198 0681 / Финансирање трговине и извоза

Задужено лице или лица: Гђица Бригите Шуберт

Телефон: 00 43 5 0100 - 18536

Факс: 00 43 5 0100 9 - 18536

E-mail: brigitte.schubert@erstebank.at

Swift: GIBAATWW

или на другу адресу коју било која уговорна страна може касније да наведе другој страни писменим путем у складу са овим Дијелом 12.01.

12. 02. Описни наслови

Наслови у овом Споразуму су само за подесне референце и неће дефинисати или ограничавати одредбе.

12. 03. Одрицања, кумулативни правни лијекови

Ниједно неиспуњавање или одгађање од стране Зајмодавца у коришћењу било којег права, овлашћења или привилегије и никакав ток операција између Зајмодавца и Зајмопримца неће служити као одрицање од тога; нити ће било какво појединачно или дјеломично коришћење било којег права, овлашћења или привилегије спречавати било које друго или даљње коришћење или коришћење било којег другог права, овлашћења или привилегије. Права и правни лијекови изричито дати овдје су кумулативни и не укључују никаква права нити правне лијекове које би Зајмодавац иначе имао.

Никакво обавјештење нити захтјев Зајмопримца у било којем случају неће дати право Зајмопримцу на било каква друга или даљња обавјештења или захтјеве у вези са истим околностима нити ће чинити одрицање од права Зајмодавца на било какве даљње активности у вези са таквим околностима без обавјештења или захтјева.

12. 04. Накнада штете

Зајмопримац ће надокнадити штету Зајмодавцу, без прејудицирања било којих својих других права у складу са овим Споразумом, за било какве губитке или трошкове (укључујући губитак марже) које ће Зајмодавац потврдити да их је направио као посљедица

(i) Било којег неиспуњавања уговорне обавезе плаћања од стране Зајмопримца било које суме када доспије на плаћање,

(ii) Неиспуњавања уговорних обавеза

(iii) Неизвршења пријевремене уплате из било којег разлога (искључујући било које неиспуњавање уговорних обавеза од стране Зајмодавца) након што је издато обавјештење о пријевременом плаћању.

Ако, због уплата које врши Зајмопримац у складу са Дијелом 6.02, или због убрзања доспијећа Зајма или било којих других разлога, било какве уплате буду примљене осим оних које су на распореду датума за уплате, Зајмопримац ће платити Зајмодавцу на захтјев било које износе који су потребни да се надокнаде Зајмодавцу било какви додатни губици или трошкови до којих може да дође као резултат такве уплате. Обавеза Зајмопримца у таквим случајевима укључује било које губитке или трошкове за позајмљена средства, уговорена или искоришћена за финансирање било којег износа плативог или било којег износа исплаћеног или пријевремено уплаћеног као и било којег губитка марже.

Никаква уплата Зајмодавцу према овом Споразуму у складу са било којом пресудом или наређењем било којег суда или другачије неће ослободити Зајмопримца обавеза у вези са којим је направљена осим ако и док потпуна уплата не буде примљена

у валути у којој је релевантна сума плативa у складу са овим ("Валута обавезе") и, до те мјере да ће износ било које такве уплате у званичној конверзији у Валуту обавезе, изражен у Валути обавезе, бити мањи од суме која се оригинално требала уплатити Зајмодавцу у Валути обавезе, Зајмодавац ће имати даље и одвојене разлоге за акцију против Зајмопримца за обнову таквог износа који ће након конверзије у Валуту обавезе бити једнак износу мањка.

12. 05. Дјеломична неважност

Ако се било која одредба овог Споразума прогласи непроведивом од стране било којег суда или другог компетентног трибунала, валидност, законитост и проведивост преосталих одредби наведених овдје неће ни на који начин бити угрожени нити умањени и стране у споразуму ће уложити своје највеће напоре да ревидирају неважећу одредбу тако да је направе проведивом у складу са намјером наведеном ту.

12. 06. Додјељивање

Зајмопримац не може додијелити нити пребацити сва или било који дио својих права и обавеза према овом Споразуму без претходног писменог одобрења Зајмодавца.

12. 07. Достављање података

Зајмопримац се овим слаже да (а) Зајмодавац може доставити било које податке који му постану познати у току своје пословне везе са Зајмопримцем у облику који је редован за банке, посебно у сврху заштите кредитора, за консолидацију која се тражи супервизорским прописима у складу са аустријским Законом о банкама или за банковне трансакције; (б) у случају примјене субвенција, Зајмодавац може размијенити било које документе везане за финансирање, податке или било које друге информације са релевантном институцијом и партнерима за финансирање; и (ц) овлашћење за достављање у складу са Параграфом 38, параграф 2 број 5 аустријског Закона о банкама, остаће важеће током трајања овог Споразума. Надаље, Зајмодавац има право да достави ОеКБ било какве податке (укључујући и документацију) која му постане позната у вези са односима са клијентом. Сврха овог достављања је процјена ризика.

12. 08. ОеКБ гаранција и Споразум о неповратном гранту

Зајмопримац прихвата да ће (а) Кредитна погодност бити гарантована путем ОеКБ гаранције у складу са аустријским Законом о промоцији извоза из 1981. године и његовим допунама; и (б) ОеКБ одобрити неповратни грант у складу са Споразумом о неповратном гранту. Зајмопримац надаље потврђује да је Зајмодавац, у складу са уцловима који регулишу ОеКБ гаранцију и неповратни грант, обавезан да прати упутства која даје ОеКБ и изричито се слаже да ће поштовати било какве активности или пропусте од стране Зајмодавца након таквих упутстава.

12. 09. Цјелокупни Споразум и амандмани на Споразум

Овај Споразум чини цјелокупни споразум између страна о предметној материји.

Било какви амандмани или измјене овог Споразума биће само писмени и морају их уредно потписати обје стране.

Овај Споразум је направљен у пет оригиналних примјерака на енглеском језику, који чине један и исти Споразум. Зајмопримац ће добити четири оригинална примјерка док ће Зајмодавац добити један оригинални примјерак.

Овај Споразум је начињен:

Беч, 22. јуни 2011. године

Erste Bank der Öesterreichischen

Sparkassen AG

Karl Mayrl, с. р.

Brigitte Schubert, с. р.

Сарајево, 27. јуни 2011. године

Босна и Херцеговина, коју представља

Министарство финансија и трезора

Драган Вранкић, с. р.

АНЕКС 1

ПРОЈЕКАТ

1. Пројекат

Набавка медицинске опреме (укључујући уређаје, материјале и услуге), цјелокупну техничку документацију и обуку потребну за инсталирање, пробни рад, нормални рад, одржавање као и рад медицинске опреме за пројекат "Набавка медицинске опреме за Општу болницу у Невесињу", која ће бити испоручена болницама у Невесињу, Требињу, Добоју, Источном Сарајеву и Приједору."

2. Уговор о извршењу пројекта

Уговор за продају и испоруку медицинске опреме, датиран 3. новембра 2010. године и амандмани на њега, ако их има, између Извозника пројекта и Купца пројекта у вези са пројектом.

3. Купац пројекта

Влада Републике Српске, Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске, Трг Републике Српске 1, Бања Лука, Република Српска, Босна и Херцеговина, коју представља министар др. Ранко Шкрбић.

4. Извозник пројекта

BRAINCON Handels-GmbH, Innstrasse 24, 1020 Беч, Аустрија.

Нова адреса од 1. априла 2011. године: Grinyinger Allee 5, 1190 Беч, Аустрија.

АНЕКС 2

КРЕДИТНА ПОГОДНОСТ

1. Износ (Дио 2.01)

Износ који не прелази 2.116.373,00 евра (словима: два милиона сто шеснаест хиљада три стотине седамдесет три) или Проценат повољног зајма, шта год је ниже.

2. Период доступности (Дио 2.01)

Од Датума ступања на снагу (како је то дефинисано у Дијелу 8) до 6 (шест мјесеци) након тога, али најдаље до 30. јуна 2012. године, осим ако се Зајмодавац и Зајмопримац нису договорили о другом датуму осим 30. јуна 2012. године.

3. Обавезни датуми отплате (Дио 6.01)

У 17 (седамнаест) једнаких узастопних полугодишњих рата отплате. Прва од којих ће доспјети на плаћање 36 (тридесет и шест) мјесеци након датума Цертификата о привременом прихваћању, али у сваком случају 30. јуна 2015. године, шта год је раније.

4. Датум ступања на снагу

Датум ступања на снагу ће бити најдаље 31. децембар 2011. године, осим ако се Зајмодавац и Зајмопримац нису договорили о другом датуму осим 31. децембра 2011. године.

АНЕКС 3

ПРОЦЕДУРА ПЛАЋАЊА

Задужења у складу са овим Споразумом ће бити направљена само директним уплатама од стране Зајмодавца Извознику пројекта у складу са сљедећом процедуром:

1. Извозник пројекта ће представити сљедеће документе наведене у Уговору о извршењу пројекта Зајмодавцу, које ће онда Зајмодавац послати назад Купцу пројекта путем курира. У исто вријеме, Зајмодавац ће послати копије таквих докумената Зајмопримцу путем факса.

За 90% цијене пројекта, до 2.240.865,00 евра, плативо *про рата* испоруке.

- Комерцијална фактура у три оригинала и три фотокопије;
- Детаљна листа паковања у шест копија
- Цертификат о преузимању за робе потписан од стране Извозника пројекта и Купца пројекта.

За 10% цијене пројекта, до 248.985,00 евра, плативо по прихваћању цјелокупног пројекта

- Комерцијална фактура у три оригинала и три фотокопије;

- Копија Цертификата о привременом прихваћању уредно потписана од стране Извозника пројекта и Купца пројекта, или писмена потврда Извозника пројекта у којој се наводи да је потписивање Цертификата о привременом прихваћању одгођено на више од 60 дана од датума потписивања цертификата о преузимању из разлога који нису везани за извршавање обавеза од стране Извозника пројекта према Уговору о извршењу пројекта и да је привремено прихваћање прихваћено;

- Банковна гаранција у износу 74.695,50 евра (гаранција).

2. Зајмопримац ће након пријема копија докумената упутити Зајмодавца путем факса да ослободи износ дијела Неповратног гранта и дијела Повољног уговора о зајму Извознику пројекта.

3. У случају да Зајмодавац није добио инструкције за плаћање од Зајмопримца како је то наведено у тачки 2 и није добио никакав писмени приговор на плаћање овог износа путем факса у року 30 (тридесет) дана након датума слања факса Зајмодавца, Зајмопримац овим неповратно даје овлашћење Зајмодавцу да аутоматски изврши плаћање дијела Неповратног гранта и дијела Повољног уговора о зајму Извознику пројекта на сљедећи Радни дан након периода од 30 (тридесет) дана.

4. Зајмодавац ће обавијестити Зајмопримца о вриједности датума сваког Задужења путем факса 3 радна дана након што изврши свако плаћање.

АНЕКС 4

ОБЛИК ПРАВНОГ МИШЉЕЊА

За: Erste Bank

der Öesterreichischen Sparkassen AG

ОЕ 681 / Финансирање трговине и извоза

Грабен 21

А-1010 Беч

Споразум о повољном кредиту ("Споразум") за пројекат "Набавка медицинске опреме за Општу болницу у Невесињу"

Поштовани господине или госпођо,

Прегледали смо оригинале или копије сљедећих докумената који су цертификовани на наше задовољство:

(i) Споразум

(ii) Одлука Предсједништва

Извршили смо друга испитивања и испитали друге документе које смо сматрали одговарајућим у сврху давања потврда наведених испод.

Ми (назив компетентног органа) потврђујемо сљедеће:

(1) Зајмопримац је Босна и Херцеговина, коју представља Министарство финансија и трезора, и посједује трајно постојање и способан је да тужи и буде тужен у властито име. Зајмопримац има овлашћење да посједује своју имовину и друга средства.

(2) Зајмопримац има овлашћења да извршава, испоручује и проводи своје обавезе у складу са Споразумом и Зајмопримац је овлашћен да позајми Кредитну погодност; све неопходне активности су предузете да се исто одобри и никаква ограничења овлашћења Зајмопримца да изврши позајмицу неће бити прекорачена као резултат тога. Споразум, како је извршен и испоручен, представља важеће и правно обавезујуће обавезе Зајмопримца проведиве у складу са његовим условима.

(3) (Гдин/Гђа) (име) је уредно овлашћена у име Зајмопримца да изврши и испоручи Споразум и било које друге документе и обавјештења у складу са или у вези са Споразумом и његов/њен потпис правно обавезује Зајмопримца.

(4) Извршење и испорука Споразума, провођење обавеза у складу са Споразумом и поштовање одредби Споразума од стране Зајмопримца неће

(i) Бити у супротности са било којим постојећим примјењивим законом, статутом, правилом или прописом или било којом пресудом, декретом или дозволом којом је Зајмопримац предмет;

(ii) Бити у супротности са било којом одредбом уставних докумената Зајмопримца;

(iii) Бити у супротности са, или резултирати кршењем било којег услова, или представљати неиспуњавање уговорних обавеза, било којег споразума или другог инструмента у којем је Зајмопримац једна од страна или предмет или којим је везана било која његова имовина.

(5) Никакво одобрење, овлашћење, дозвола или одобрење или регистрација или изјава владиним или јавним органима или властима или судовима је потребна Зајмопримцу или у вези са извршењем, испоруком, валидности, проведивости и прихватањем доказа о Споразуму или извођењу од стране Зајмопримца његових обавеза у складу са тим, укључујући без ограничења, задужења која је направио Зајмопримац према Споразуму и све исплате од стране Зајмопримца у складу са одредбама Споразума.

(6) Одабир закона Аустрије који ће бити надлежан за Споразум је важећи избор закона и закон Аустрије ће се према томе примјењивати од стране судова у Босни и Херцеговини ако Споразум или било које потраживање у складу с тим дође под његову надлежност по доказивању релевантних одредби закона Аустрије. Подношење од стране Зајмопримца парнице/арбитраже пред судом који има предметну надлежност у Бечу је важеће и обавезујуће за Зајмопримца. Зајмопримац нема право да потражује било какав имунитет у вези са собом или својим средствима према законима Босне и Херцеговине у вези са правним процедурама, надокнађивању или противзахтјевима у вези са Споразумом или у вези са провођењем било које пресуде или наређења које произилази из таквих процедура.

(7) Арбитражна одлука/пресуда направљена у вези са Споразумом ће се препознати као важећа, коначна и проведива у складу са законима Босне и Херцеговине и правилима процедуре.

(8) Зајмопримац је предмет грађанског закона у вези са својим обавезама према Споразуму. Ступање у и извршење Споразума од стране Зајмопримца представљају приватне и комерцијалне одлуке. Одрицање од имунитета у Споразуму је важеће и обавезујуће по Зајмопримца.

Ова потврда је ограничена на питања закона Босне и Херцеговине. Ми не потврђујемо ништа у вези са законом нити било којом другом надлежности.

Са поштовањем,

АНЕКС 5

ПОТВРДА У ВЕЗИ СА УГОВОРОМ О ИЗВРШЕЊУ ПРОЈЕКТА

Од: BRAINCON Handels-GmbH

Беч

За: Erste Bank

der Öesterreichischen Sparkassen AG

ОЕ 681 / Финансирање трговине и извоза

Грабен 21

А-1010 Беч

Датум:

Споразум о повољном кредиту у износу 2.116.373,00 евра између Erste Bank der Öesterreichischen Sparkassen AG и Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине.

Поштовани господине или госпођо,

Овим потврђујемо да су сви услови (осим услова везаних за ступање на снагу Споразума о повољном кредиту) за ступање на снагу Уговора о извршењу пројекта између BRAINCON Handels-GmbH, Беч, Аустрија и Владе Републике Српске, коју

представља Министарство здравља и социјалне заштите, испуњени.

(мјесто, датум)

.....

BRAINCON Handels-GmbH

Члан 3.

Ова одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-50-1-4025-49/11
28. децембра 2011. године
Сарајево

Предсједавајући
Жељко Комшић, с. р.

Na osnovu člana V 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-978/11 od 1. decembra 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 16. redovnoj sjednici, održanoj 28. decembra 2011. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA O POVOLJNOM ZAJMU IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE KOJU PREDSTAVLJA MINISTARSTVO FINANSIJA I TREZORA I ERSTE BANK DER ÖESTERREICHISCHEN SPARKASSEN AG ZA PROJEKAT *NABAVKA MEDICINSKE OPREME ZA OPĆU BOLNICU U NEVESINJU*

Član 1.

Ratifikuje se Sporazum o povoljnom zajmu između Bosne i Hercegovine koju predstavlja Ministarstvo finansija i trezora i Erste Bank Der Öesterreichischen Sparkassen AG za Projekat - *Nabavka medicinske opreme za Opću bolnicu u Nevesinju*, potpisan 22. juna 2011. godine u Beču i 27. juna 2011. godine u Sarajevu, na engleskom jeziku.

Član 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

SPORAZUM

O POVOLJNOM ZAJMU

Između
BOSNE I HERCEGOVINE
koju predstavlja Ministarstvo finansija i trezora
(u daljnjem tekstu "Zajmoprimac")
i
ERSTE BANK
DER OESTERREICHISCHEN SPARKASSEN AG
(u daljnjem tekstu "Zajmodavac")
za Projekat
"Nabavka medicinske opreme za Opću bolnicu u Nevesinju"

OVAJ SPORAZUM (u daljnjem tekstu "Sporazum") je napravljen između Bosne i Hercegovine, koju predstavlja Ministarstvo finansija i trezora, i Erste Bank der Oesterreichischen Sparkassen AG.

BUDUĆI DA

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, koje predstavlja Ministarstvo finansija i trezora, i Vlada Republike Austrije, koju predstavlja Federalno ministarstvo finansija, zaključili su Sporazum o finansijskoj saradnji 30. marta 2006. godine, uz amandmane 30. oktobra 2008. godine i 16. decembra 2010. godine.

Vlada Republike Srpske, koju predstavlja Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite, i BRAINCON Handels-GmbH, Beč, zaključili su Ugovor o prodaji i isporuci medicinske opreme u iznosu 2.489.850,00 eura na dan 3. novembra 2010. godine (zajedno sa bilo kojim amandmanima na "Ugovor o izvršenju projekta") za nabavku roba sa ciljem implementacije projekta pod nazivom "Nabavka medicinske opreme za Opću bolnicu u Nevesinju".

Oesterreichische Kontrollbank Aktiengesellschaft ("OeKB") je ovlašten od strane svojih kompetentnih vlasti da obeća finansiranje Projekta pod uvjetima koncesije u skladu sa OECD Konsenzusom sa nivoom koncesije od 35,53%, pod sljedećim uvjetima:

- Do 373.477,00 eura nepovratnog granta; i
- Do 2.116.373,00 eura isplate povoljnog zajma koji je dao Zajmodavac.

Zajmodavac je prihvatio da osigura povoljan zajam za finansiranje dijela ugovorne cijene za Ugovor o izvršenju projekta pokriven od strane OEKB u ime Republike Austrije i da izvrši raspodjelu nepovratnog granta pod uvjetima i po predmetu ovog Sporazuma.

Ovim preuzimajući obaveze, Zajmoprimac djeluje kao glavni i primarni obveznik vis-a-vis Zajmoprimca, a ne kao agent.

Zajmoprimac će Republici Srpskoj (Supsidijarni zajmoprimac) proslijediti Kreditnu pogodnost i nepovratni grant koji je dostupan Zajmoprimcu prema ovom Sporazumu pod istim uvjetima navedenim u ovom Sporazumu da bi se omogućila realizacija projekta.

Ovaj Sporazum i Ugovor o izvršenju projekta su odvojeni i nezavisni dokumenti. Nikakvo neispunjavanje obaveza iz Ugovora o izvršenju projekta od strane Izvoznika projekta i Kupca projekta neće utjecati na obaveze Zajmoprimca prema Zajmodavcu, niti će Zajmodavac biti odgovoran za bilo kakvo neispunjavanje obaveza Izvoznika projekta ili Kupca projekta.

OVIM JE DOGOVORENO kako slijedi:

1. DEFINICIJE

U ovom Sporazumu i njegovim Aneksima sljedeći izrazi će imati sljedeća značenja:

"Aneks" dokument priložen ovom Sporazumu i uvjeti po kojima će se Aneks smatrati da je inkorporiran u ovaj Sporazum i čini njegov dio.

Period dostupnosti period naveden u Aneksu 2 tokom kojeg se može dati zajam iz Kreditne pogodnosti.

Zajmoprimac znači država Bosna i Hercegovina, koju predstavlja Ministarstvo finansija i trezora.

Zaduženje iznos podignut iz Kreditne pogodnosti u skladu sa ovim Sporazumom.

"Radni dan" dan na koji su banke otvorene za rad u Beču, Briselu i Sarajevu i na koji je CILJ otvoren i potpuno operativan. Za izbjegavanje sumnji, u slučaju da se navodi referenca na "dane" u ovom Sporazumu, to će značiti referencu na kalendarske dane.

"Kreditna pogodnost" iznos naveden u Aneksu 2 u okviru kojeg se Zaduženje može podići tokom Perioda dostupnosti.

"Datum stupanja na snagu" datum definiran u Dijelu 8 ovog Sporazuma.

"Euro" ili "EUR" jedinstvena evropska valuta koju su uvele države-članice Evropske unije koje učestvuju u Evropskoj monetarnoj uniji.

"Račun za kredit" račun otvoren u ime Zajmoprimca u skladu sa odredbama Dijela 2.02.

"Zajmodavac" Erste Bank der Oesterreichischen Sparkassen AG, sa sjedištem u Graben 21, A-1010 Beč, i registrirana u Komercijalnom sudu Austrije sa FN 286283 f.

"Zajam" ukupni iznos Zaduženja proslijeđenih u skladu sa Kreditnom pogodnosti i koji je trenutno nepodmiren.

"Obavezni datumi otplate" datumi u svakoj kalendarskoj godini navedeni u Aneksu 2.

"Nepovratni grant" 15% (petnaest odsto) cijene koja se treba isplatiti Izvozniku projekta u skladu sa Ugovorom o izvršenju projekta, ali u bilo kojem slučaju ne više od 373.477,00 eura.

"Sporazum o nepovratnom grantu" sporazum zaključen između OeKB i Zajmodavca u vezi sa ovim Sporazumom za nepovratni grant.

"Dio nepovratnog granta" 15% (petnaest odsto) svake djelomične isplate koja se treba isplatiti Izvozniku projekta u skladu sa Ugovorom o izvršenju projekta, ali u bilo kojem slučaju ne više od 373.477,00 eura ukupno.

"OeKB" Oesterreichische Kontrollbank Aktiengesellschaft, Am Hof 4, 1011 Beč, Austrija

"OeKB garancija" izvozna garancija Republike Austrije koju je izdala OeKB u vezi sa ovim Sporazumom.

"Sporazum o OeKB refinansiranju" sporazum o refinansiranju zaključen između OeKB i Zajmodavca u vezi sa ovim Sporazumom na 85% Kreditne pogodnosti, tj. maksimalno 2.116.373,00 EUR.

"Procedura plaćanja" procedura za plaćanje Zaduženja navedena u Aneksu 3.

"Projekat" projekat naveden u Aneksu 1.

"Kupac projekta" kupac definiran u Aneksu 1.

"Ugovor o izvršenju projekta" sporazum vezan za Projekat koji su zaključili Izvoznik projekta i Kupac projekta navedeni u Aneksu 1.

"Izvoznik projekta" austrijski izvoznik naveden u Aneksu 1.

"Certifikat o privremenom

prihvatanju" certifikat potpisan od strane Izvoznika projekta i Kupca projekta koji potvrđuje prihvatanje od strane Kupca projekta cjelokupne medicinske opreme, uključujući i tehničku dokumentaciju i obuku, u skladu sa Ugovorom o izvršenju projekta.

"Dio" dio ovog Sporazuma.

"Procenat povoljnog zajma" 85% cijene koja se treba isplatiti Izvozniku projekta u skladu sa Ugovorom o izvršenju projekta koji se finansira ovim Sporazumom.

"Dio povoljnog zajma" 85% (osamdeset i pet odsto) svake djelomične isplate koja se treba isplatiti Izvozniku projekta u skladu sa Ugovorom o izvršenju projekta, ali u bilo kojem slučaju ne više od 2.116.373,00 eura ukupno.

"Supsidijarni zajmoprimac" znači Republika Srpska, koju predstavlja njeno Ministarstvo finansija.

2. KREDITNA POGODNOST

2. 01. Kreditna pogodnost

Zajmodavac se ovim slaže da Kreditna pogodnost bude dostupna Zajmoprimcu u toku Perioda dostupnosti pod uvjetima navedenim u ovom Sporazumu, pod uvjetom da:

(i) Zaduženja se daju direktno Izvozniku projekta u skladu sa Procedurom plaćanja navedenom u Aneksu 3, na Radni dan unutar Perioda dostupnosti i primjenjivat će se za plaćanja cijene koja se treba platiti Izvozniku projekta u skladu sa Ugovorom o izvršenju projekta. Međutim, Zajmodavac nije obavezan da nadgleda ili potvrdi upotrebu Zajma. Bilo koje isplate Izvozniku projekta od strane Zajmodavca u skladu sa ovim će se smatrati Zajmom i automatski će uzrokovati da Zajmodavac zaduži Račun za kredit sa tim iznosom;

(ii) Ukupni iznos Zaduženja neće preći Procenat povoljnog zajma ili 2.116.373,00 eura, šta god je niže;

(iii) Zajmoprimac neće vršiti nikakve uplate nakon isteka Perioda dostupnosti;

(iv) Ako to bude odobreno od strane OeKB i tijela za donošenje odluka Zajmodavca, Zajmodavac može produžiti Period dostupnosti na pismeni zahtjev Zajmoprimca.

2. 02. Račun za kredit

Zajmodavac će otvoriti Račun za kredit u eurima na ime Zajmoprimca, pod nazivom "Račun za kredit, Projekat Nevesinje". Svako Zaduženje dato u skladu sa ovim će biti stavljeno na Račun za kredit, zajedno sa datumom plaćanja tog Zaduženja od strane Zajmodavca i Zajmodavac će obavijestiti Zajmoprimca o tome putem pisma ili faksa.

3. UPRAVLJANJE NEPOVRATNIM GRANTOM I ISPLATA NEPOVRATNOG GRANTA

U svakom slučaju kada se vrše isplate Izvozniku projekta u skladu s ovim, Zajmodavac će tražiti odgovarajući Dio nepovratnog granta za takvu uplatu od OeKB i proslijedit će taj Dio nepovratnog granta Izvozniku projekta u isto vrijeme kada plati odgovarajući Dio povoljnog zajma za takvo plaćanje Izvozniku projekta. Za izbjegavanje sumnji, Zajmodavac se obavezuje samo da izvrši Dio nepovratnog granta u skladu sa uvjetima ovog Sporazuma i u skladu sa sporazumom sa OeKB vezano za Nepovratni grant ("Sporazum o nepovratnom grantu"). Ni pod kojim okolnostima Zajmoprimac neće biti odgovoran za isplatu bilo kojeg Dijela nepovratnog granta u slučaju da OeKB ne primi odgovarajuću uplatu.

Generalno, Zajmoprimac ne otplaćuje Nepovratni grant, sa izuzetkom sljedećih slučajeva:

(a) Prijevremena isplata

U slučaju prijevremene isplate cijelog ili dijela Zajma iz bilo kojeg razloga, Zajmoprimac će isplatiti Nepovratni grant Zajmodavcu (koji će proslijediti bilo koje takve uplate OeKB) *pro rata* u omjeru prijevremeno isplaćenog dijela Zajma u odnosu na ukupni iznos svih Zaduženja prema Kreditnoj pogodnosti. Takva isplata, međutim, neće biti potrebna u slučaju da se OeKB dogovori drugačije ili u slučaju da u vrijeme takve prijevremene isplate amortizirana obavezna plaćanja u skladu sa Dijelom 6.01. iznose najmanje 75% (sedamdeset i pet odsto) ukupnog iznosa svih Zaduženja prema Kreditnoj pogodnosti.

(b) Ubrzavanje

U slučaju da Zajmoprimac ubrza Zajam u skladu sa Dijelom 9.02., Zajmoprimac će isplatiti Nepovratni grant Zajmodavcu (koji će proslijediti bilo koje takve uplate OeKB) *pro rata* u omjeru ubrzanog iznosa zajma u odnosu na neisplaćeni Zajam.

4. KAMATE

4. 01. Kamate na Račun za kredit

Sa izuzetkom bilo kakvih zateznih kamata plativih u skladu sa Dijelom 4.02, nikakve kamate neće biti plative na iznos Zajma koji s vremena na vrijeme bude neisplaćen na Računu za kredit.

4. 02. Zatezne kamate

U slučaju da Zajmoprimac ne uspije da isplati bilo koji iznos u datom roku, Zajmoprimac će platiti kamate na takav iznos duga do datuma njegovog stvarnog plaćanja po stopi koju je odredio Zajmodavac i koja iznosi 1% (slovima: jedan odsto) godišnje iznad tada dostupne kamatne stope OeKB.

Neisplaćene zatezne kamate u skladu sa ovim Dijelom će se obračunati od dana do dana, računat će se na osnovu stvarnog broja dana koji su prošli i godine od 360 dana, i Zajmoprimac će ih plaćati Zajmodavcu tromjesečno za prethodni period na dane 31. marta, 30. juna, 30. septembra i 31. decembra svake godine.

U slučaju da refinansiranje nije dostupno od OeKB, primjenljiva kamatna stopa (koja će biti povećana za maržu zatezne kamate kako je to navedeno iznad) bit će određena od

strane Zajmodavca na osnovu stope po kojoj prvoklasne austrijske banke u relevantno vrijeme mogu refinansirati sebe na mađubankarskom novčanom tržištu Evropske unije za period od 30 (trideset) dana (ili takve kraće periode koje Zajmodavac može odabrati po svom nahođenju).

5. NAKNADE I TROŠKOVI

Obaveze Zajmoprimca prema ovom Dijelu 5 će ostati na snazi bez obzira na stvarnu isplatu Zajma i ostat će i nakon bilo kakve prijevremene isplate ili poništenja ili razvrgavanja ovog Sporazuma.

5. 01. OeKB naknade za garanciju

Zajmoprimac će nadoknaditi štetu Zajmodavcu za sve naknade i troškove plative od strane Zajmodavca prema OeKB u vezi sa OeKB garancijom.

Zajmoprimac će platiti Zajmodavcu naknadu za OeKB garanciju u skladu sa odredbom OeKB.

U skladu sa periodom tranše i rasporedom otplate koje su podnesene OeKB od strane Izvoznika projekta i Zajmodavca i trenutne procjene OeKB, OeKB će naplatiti OeKB garanciju po fiksnoj stopi od 2,829% godišnje umanjeno za grant element od 50% od strane Republike Austrije u iznosu 157.775,61 eura, što će rezultirati sa 1,301% ("OeKB naknada za garanciju") na iznos Kreditne pogodnosti kako je to navedeno ispod.

OeKB izračunavanje OeKB naknade za garanciju je zasnovano na stvarnom broju dana koji su prošli (pod pretpostavkom da svaki mjesec ima 30 dana) i godine od 360 dana. OeKB naknade za garanciju se mogu plaćati tromjesečno za prethodni period na dane 31. marta, 30. juna, 30. septembra i 31. decembra svake godine. Prvo plaćanje OeKB naknada za garanciju će se trebati izvršiti 30. juna 2012. godine.

Tačnu stopu i iznose koji se trebaju platiti će odrediti OeKB po stupanju na snagu OeKB garancije.

OeKB izračunava OeKB naknadu za garanciju pod pretpostavkom da se poštuje dati period tranše i raspored otplate. U slučaju da dođe do odstupanja od originalnog perioda tranše i rasporeda otplate, što rezultira većim rizikom (npr. produženjem perioda trajanja datog Zajma), OeKB može ponovo izračunati OeKB naknadu za garanciju u skladu s tim. Zajmoprimac će nadoknaditi štetu Zajmodavcu za bilo koje povećanje OeKB naknada za garanciju koju uzrokuju takva odstupanja.

5. 02. Upravljačka provizija

Zajmoprimac će u roku 15 (petnaest) dana od Datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma platiti Zajmodavcu upravljačku proviziju u iznosu 12.449,25 eura, što je 0,5% (nula zarez pet odsto) Nepovratnog granta od 373.477,00 eura i Kreditne pogodnosti od 2.116.373,00 eura.

5. 03. Naknada za preuzimanje obaveze

Od Datuma stupanja na snagu, Zajmoprimac će tokom Perioda dostupnosti platiti Zajmodavcu naknadu za preuzimanje obaveze po stopi od 0,3% (nula zarez tri odsto) godišnje. Naknada za preuzimanje obaveze će se izračunavati na neiskorišteni saldo Kreditne pogodnosti na početku svakog kalendarskog tromjesečja i plaćat će se tromjesečno unatrag od strane Zajmoprimca Zajmodavcu na posljednji dan svakog kalendarskog tromjesečja. Prva isplata naknade za preuzimanje obaveze u skladu sa ovim će se izvršiti na posljednji dan kalendarskog tromjesečja nakon Datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

5. 04. Ostali troškovi

Zajmoprimac će nadoknaditi Zajmodavcu bilo kakve troškove nastale Zajmodavcu u vezi sa ugovaranjem, pripremom i potpisivanjem ovog Sporazuma. Takvi troškovi neće prelaziti iznos od 10.000,00 eura (deset hiljada eura). Zajmoprimac će, nadalje, na zahtjev Zajmodavca nadoknaditi troškove (uključujući pravne troškove i putne troškove) nastale Zajmodavcu u vezi sa održavanjem, zaštitom i provođenjem ili očuvanjem bilo kojeg od njegovih prava u skladu sa ovim Sporazumom ili vezanim sporazumima i u vezi sa bilo kojom dopunom, oslobađanjem od obaveze, odobrenjem ili izuzećem od prava koje traži Zajmoprimac ili neko drugi u njegovo ime.

Zajmoprimac će platiti, ili nadoknaditi Zajmodavcu, sve troškove taksi i drugih naknada i poreza, ako ih ima, koji mogu biti plativi za ili u vezi sa ovim Sporazumom.

5. 05. Povećani troškovi

Ako (i) poštivanje bilo kakvih zahtjeva bilo koje regulatorne institucije u Austriji ili Bosni i Hercegovini ili drugdje od strane Zajmodavca, ili (ii) bilo kakva promjena u zvaničnom tumačenju ili primjeni bilo kojeg zakona ili propisa, ili (iii) provođenje bilo kojeg zakona ili propisa nakon Datuma stupanja na snagu koji nameće ili mijenja bilo koji depozit za rezerve ili sličan zahtjev u vezi sa bilo kojom klasom sredstava ili obaveze depozita ili zajmova od strane Zajmodavca, ili (iv) bilo koje druge okolnosti u vezi sa ovim Sporazumom rezultiraju bilo kakvim povećanjem troškova za Zajmodavca u vezi sa ovim Sporazumom ili bilo kakvim smanjenjem bilo kojeg iznosa plativog Zajmodavcu, onda će Zajmoprimac u potpunosti nadoknaditi troškove Zajmodavcu za iznos tog povećanja troškova ili za iznos tog smanjenja u iznosu koji je plativ u skladu s tim. Isplata takve nadoknade troškova Zajmoprimcu će biti izvršena u roku od petnaest Radnih dana od datuma kada Zajmodavac pošalje obavještenje Zajmoprimcu.

6. OTPLATA

6. 01. Obavezna otplata

Zajmoprimac će otplatiti iznos neotplaćenog Zajma na kraju Perioda dostupnosti na Datume obavezne otplate navedene u Aneksu 2, a ako taj datum ne bude Radni dan, isplata će se izvršiti prethodni Radni dan. Takve rate otplate će biti stavljene na Račun kredita.

6. 02. Opcionalna prijevremena otplata

Zajmoprimac može, uz prethodno obavještenje Zajmodavcu i pod uvjetom da je dobio prethodno bezuvjetno odobrenje OeKB, za koje će Zajmodavac aplicirati na zahtjev Zajmoprimca, prijevremeno otplatiti Zajam u skladu sa uvjetima navedenim od strane OeKB i u skladu sa OeKB odredbama u vezi sa otplatom nepovratnog granta.

Bilo koja prijevremena otplata Zajma će ispunjavati obaveze za otplatom pod Dijelom 6.01 (Obavezna otplata) i primjenjivat će se *pro rata* za otplatu iznosa koji se duguju prema ovom Sporazumu. Zajmoprimac će nadoknaditi štetu Zajmodavcu za bilo kakve troškove prijevremene otplate u vezi sa OeKB Sporazumom za refinansiranje (uključujući i troškove vezane za OeKB garanciju) koji su napravljeni Zajmodavcu radi bilo kakvih opcionalnih prijevremenih plaćanja.

Za izbjegavanje sumnje, bez obzira na smanjeni glavni iznos i rate otplate u vezi s time koji su uzrokovani takvim prijevremenim plaćanjem, OeKB može tražiti naknadu za OeKB garanciju na osnovu originalnog rasporeda plaćanja. Podešavanje ovih naknada za OeKB garancije je predmet odobrenja od strane OeKB za smanjivanje naknada za OeKB garanciju.

Bilo kakva prijevremena uplata će, ako se izvrši u toku Perioda dostupnosti, smanjiti iznos Kreditne pogodnosti za iznos jednak takvom prijevremenom plaćanju i reference na Kreditnu pogodnost u ovom Sporazumu će se time smatrati referencama na iznose koji su tako umanjeni. Bilo kakvo takvo prijevremeno plaćanje će se, ako se izvrši nakon isteka Perioda dostupnosti, primijeniti da smanji u jednakim iznosima neisplaćene rate otplate Zajma.

Prijevremeno uplaćeni iznosi se ne mogu ponovo pozajmiti.

Iznos Kreditne pogodnosti koji nije podignut na kraju Perioda dostupnosti će se automatski poništiti na kraju radnog vremena u Beču na posljednji dan Perioda dostupnosti.

6. 03. Nelegalnost

Ako je ili postane nezakonito u bilo kojem svojstvu za Zajmodavca da ispunjava bilo koje svoje obaveze kako je to

ugovoreno ovim Sporazumom ili da finansira ili održava Zajam, onda:

(i) Zajmodavac može obavijestiti Zajmoprimca o tome; i

(ii) Zajmoprimac će bez odgađanja prijevremeno otplatiti Zajam; i

(iii) Kreditna pogodnost će biti poništena bez odgađanja.

7. PLAĆANJA

7. 01. Obavještenje o plaćanju

Ne kasnije od četrnaest dana prije svakog datuma dospijeća naknada za preuzimanje obaveze i OeKB naknade za garanciju ili, što može biti slučaj, Obaveznog datuma otplate, Zajmodavac će obavijestiti Zajmoprimca o tim iznosima koje treba da uplati Zajmoprimac Zajmodavcu, s tim da ako se ne pošalje obavještenje kako je to navedeno iznad, to neće osloboditi Zajmoprimca njegove obaveze da izvrši plaćanja tih iznosa navedenih iznad kada oni dospiju na plaćanje.

7. 02. Metoda plaćanja

Na svaki datum plaćanja, Zajmoprimac će izvršiti uplatu plativih iznosa na takav datum u Beču, uzimajući u obzir relevantni datum dospijeća.

Ako datum plaćanja ne bude Radni dan, isplata će se izvršiti sljedeći radni dan. Za izbjegavanje sumnje u slučaju otplata, primjenjivat će se odredbe Dijela 6.01.

Sve uplate iznosa koje će Zajmoprimac vršiti prema Zajmodavcu bit će u slobodno konvertibilnim i prenosivim eurima.

Zajmoprimac se ovim odriče svih i bilo kojih prava na nadoknadu ili protuzahtjeve koje može imati u vezi sa bilo kojim iznosom plativim Zajmodavcu i slaže se da neće zadržavati plaćanje, iz bilo kojih razloga, bilo kakvih iznosa koji su plativi. Posebno, Zajmoprimac neće zadržavati plaćanje iznosa koji se duguju Zajmodavcu u skladu sa ovim Sporazumom na osnovu toga što Zajmoprimac ili Kupac projekta mogu imati bilo kakva potraživanja, prava na djelovanje, druga prava ili zahtjeve prema Izvozniku projekta ili drugih dobavljača u vezi sa Projektom ili Ugovorom o izvršenju projekta.

Zajmodavac može nadoknaditi bilo koju dospjelu obavezu Zajmoprimca u skladu sa ovim Sporazumom sa bilo kojom obavezom (dospjelom ili ne) Zajmodavca prema Zajmoprimcu, bez obzira na mjesto plaćanja ili valutu bilo koje od ovih obaveza. Ako su obaveze u različitim valutama, Zajmodavac može pretvoriti obavezu po tržišnoj stopi razmjene u svom svakodnevnom radu u cilju nadoknade.

Zajmoprimac ovim daje ovlaštenje Zajmodavcu, ako i u tolikoj mjeri kada plaćanje nije izvršeno po dospijeću, da s vremena na vrijeme tereti bilo koji ili sve račune koje Zajmoprimac ima kod Zajmodavca za bilo koji neisplaćeni iznos. Sve dok takvi računi nisu u valuti koja se duguje, Zajmodavac je ovlašten da naplati iznos u bilo kojoj drugoj valuti jednak ekvivalentu plativog iznosa u drugoj takvoj valuti. Ekvivalent te valute će odrediti Zajmodavac po tržišnoj stopi razmjene u svom svakodnevnom poslovanju.

7. 03. Plaćanja oslobođena poreza po odbitku i drugih naknada

Zajmoprimac izjavljuje da će sve aktivnosti u skladu sa ovim Sporazumom i/ili Ugovorom o izvršenju projekta koji se ovim finansira biti oslobođene bilo kakvih carinskih dažbina, poreza, taksi ili drugih naknada u Bosni i Hercegovini.

Sve uplate koje će izvršiti Zajmoprimac u skladu s ovim će se vršiti bez nadoknade ili protuzahtjeva i bit će oslobođene i izuzete, bez smanjivanja za iznos ili u svrhu, od bilo kakvih sadašnjih ili budućih poreza ili drugih naknada koje se mogu nametnuti u Bosni i Hercegovini. Međutim, ako je Zajmoprimac po zakonu obavezan da izvrši takvo umanjenje, onda će, ako se to traži, Zajmoprimac uplatiti tražene iznose u vezi sa glavnicom, nadoknadom troškova OeKB garancije ili drugo da bi neto iznosi koji preostaju nakon umanjenja za iznose poreza, dažbina, umanjenja, zadržavanja ili drugih naknada bili jednaki iznosima koji su se trebali uplatiti da nije bilo takvih umanjenja ili zadržavanja. Zajmoprimac će nadoknaditi štetu Zajmodavcu za bilo kakve gubitke ili troškove napravljene zbog propusta Zajmoprimca da izvrši navedena umanjenja ili zadržavanja.

Zajmoprimac će Zajmodavcu platiti sve naknade za poreze i registraciju pečata ili bilo kakve slične naknade plative u vezi sa ovim Sporazumom.

7. 04. Raspodjela uplata

Sve uplate koje Zajmodavac primi od Zajmoprimca u skladu sa ovim (osim ako Zajmodavac ne promijeni redoslijed izvršenja) koristit će se od strane Zajmodavca za plaćanje iznosa koji se duguju u skladu sa ovim prema sljedećem redoslijedu i Zajmoprimac se ovim slaže sa korištenjem takvih uplata prema sljedećem redoslijedu (i bilo kakvom izmjenom redoslijeda od strane Zajmodavca):

(i) Iznosi koji se trebaju uplatiti u skladu sa Dijelom 5.04 (Ostali troškovi)

(ii) Iznosi koji se trebaju uplatiti u skladu sa Dijelom 5.02 (Upravljačka provizija)

(iii) Iznosi koji se trebaju uplatiti u skladu sa Dijelom 5.01 (OeKB naknade za garanciju)

(iv) Iznosi koji se trebaju uplatiti u skladu sa Dijelom 5.03 (Naknada za preuzimanje obaveze)

(v) Iznosi koji se trebaju uplatiti u skladu sa Dijelom 4.02 (Zatezne kamate)

(vi) Iznosi koji se trebaju uplatiti u skladu sa Dijelom 5.05 (Povećani troškovi)

(vii) Iznosi koji se duguju u skladu sa Dijelom 6.01 (Obavezna otplata)

(viii) Iznosi koji se trebaju uplatiti u skladu sa Dijelom 6.01 (Obavezna otplata)

(ix) Iznosi koji se trebaju uplatiti u skladu sa Dijelom 6.02 (Opcionalna prijevremena otplata)

(x) Bilo koji drugi iznosi koji se trebaju uplatiti u skladu sa ovim Sporazumom (ako postoje)

8. PRESUDNI UVJETI

Ovaj Sporazum neće postati bezuvjetan i Kreditna pogodnost neće biti dostupna Zajmoprimcu u bilo kojem slučaju do datuma ("Datuma stupanja na snagu") do kojeg je Zajmodavac obavijestio Zajmoprimca da su sljedeći uvjeti ispunjeni:

(i) Zajmodavac treba da primi sve od sljedećih dokumenata na engleskom jeziku ili sa službenim prijevodom na engleski jezik i u obliku i sadržaju koji je zadovoljavajući za Zajmodavca:

(a) Kopija odluke Predsjedništva Bosne i Hercegovine koja će potvrditi:

- Ovlasti osobe ili osoba koje izvršavaju ovaj Sporazum;

- Da je Bosna i Hercegovina prihvatila ovaj Sporazum.

(b) Primjerci potpisa osobe ili osoba koje su ovlaštene da potpišu bilo kakva obavještenja, izjave i potvrde u vezi sa ovim Sporazumom;

(c) Primjerci potpisa osobe ili osoba koje su ovlaštene da potpišu bilo kakva obavještenja koja se daju u vezi sa Aneksom 3 - PROCEDURA PLAĆANJA;

(d) Kopija Ugovora o izvršenju projekta zajedno sa potvrdom Izvoznika projekta u obliku navedenom u Aneksu 5 koji potvrđuje da su svi uvjeti (osim uvjeta vezanih za stupanje na snagu Sporazuma o povoljnom kreditu) za stupanje na snagu Ugovora o izvršenju projekta ispunjeni, posebno, uključujući ali ne ograničeno na nepovratnu garanciju za dobro izvršenje posla koju je izdao Zajmodavac u iznosu jednakom 10% vrijednosti Ugovora o izvršenju projekta, što iznosi 248.985,00 eura, i

(e) Pravno mišljenje Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, u obliku Aneksa 4.

(ii) Zajmoprimac će nabaviti:

(a) OeKB garanciju u obliku i sadržaju koji su prihvatljivi za Zajmodavca;

(b) OeKB Sporazum o refinansiranju u obliku i sadržaju koji su prihvatljivi za Zajmodavca; i

(c) Sporazum o nepovratnom grantu

(iii) Zajmoprimac će napraviti popratno pismo sa Izvoznikom projekta u obliku i sadržaju koji su prihvatljivi za Zajmodavca.

Po ispunjavanju gore navedenih uvjeta, Zajmodavac će nakon toga obavijestiti Zajmoprimca u vezi s tim. Ako ovi uvjeti ne budu ispunjeni do Datuma stupanja na snagu koji je naveden u Aneksu 2, ovaj Sporazum će prestati da bude obavezujući za strane u Sporazumu.

9. NEISPUNJAVANJE UGOVORNIH OBAVEZA

9. 01. Neispunjavanje ugovornih obaveza

Svaki od sljedećih slučajeva će se smatrati neispunjavanjem ugovornih obaveza:

(i) Ako Zajmoprimac ne isplati glavnicu, nadoknadu za troškove OeKB garancije, naknade ili bilo koje druge iznose plative u skladu sa ovim Sporazumom; ili

(ii) Ako Zajmoprimac ne ispuni ili ne poštuje bilo koji uvjet ili obavezu sadržane u ovom Sporazumu osim plaćanja ugovornih obaveza opisanih pod (i) iznad u periodu od 30 dana od datuma kada Zajmoprimac postane svjestan neispunjavanja i datuma kada se pismeno obavještenje o tom neispunjavanju u kojem se traži da Zajmoprimac to ispravi bude poslano Zajmoprimcu od Zajmodavca, koji god od ova dva datuma je ranije, ili u bilo koje vrijeme ako je ili će postati nezakonito za Zajmoprimca da izvrši ili poštuje bilo koju ili sve svoje obaveze u skladu sa ovim Sporazumom ili ako bilo koje obaveze Zajmoprimca u skladu sa ovim Sporazumom trenutno nisu ili će prestati biti zakonite, važeće i obavezujuće; ili

(iii) Ako se dokaže da je bilo koja garancija data ili koja se smatra datom od strane Zajmoprimca u vezi sa ovim Sporazumom nevažeća ili netačna kada se dala ili kada se smatra datom ili ako se ne može obnoviti u skladu sa odredbama u bilo kojem materijalnom smislu; ili

(iv) Ako Zajmoprimac ne isplati bilo koji dug u skladu sa bilo kojim sporazumom po kojem je obavezan da isplati novac, ili bilo kakve kamate ili premije u vezi s tim, po dospijeću (bilo prema rasporedu dospijeća, traženom prijevremenom plaćanju, ubrzavanju, potražnji ili drugačije) i ako se to neispunjavanje obaveza nastavi nakon primjenljivog grejs perioda, ako on postoji, navedenog u sporazumu u vezi sa takvim dugom, ili bilo koje druge obaveze prema bilo kojem sporazumu u vezi sa takvim dugom, i ako se to neispunjavanje obaveza dogodi i nastavi nakon primjenljivog grejs perioda, ako on postoji, navedenog u takvom sporazumu, ako je učinak takve ugovorne obaveze ili događaja da ubrza, ili da dozvoli ubrzavanje, dospijeće takvog duga, ili ako se bilo kakav takav dug smatra dužnim i plativim, ili se traži da se prijevremeno uplati (osim putem redovnog prijevremenog plaćanja koje se zahtijeva prema rasporedu) prije dospijeća; ili

(v) Ako Zajmoprimac nije u mogućnosti da plati svoje dugove kako dospijevaju, ili je moratorij ili aranžman sa kreditorima ili bilo koja slična procedura ili aranžman primijenjen ili se o istom razgovara, ili ako izvršenje ima utjecaj na bilo koji dio kapitala Zajmoprimca; ili

(vi) Ako bilo koje dozvole, odobrenja, registracije ili odobrenja (vladina ili druga) potrebna za važnost, provedivost ili zakonitost ovog Sporazuma, Zajma, OeKB garancije, OeKB Sporazuma o refinansiranju i Sporazuma o nepovratnom grantu ili njihovo izvršenje budu povučena ili iz bilo kojeg razloga prestanu da budu u potpunosti na snazi; ili

(vii) Ako nakon Datuma stupanja na snagu dođe do promjene u finansijskom stanju Zajmoprimca i takva promjena ima nepovoljan materijalni utjecaj na sposobnost Zajmoprimca da izvršava svoje obaveze u skladu sa Sporazumom; ili

(viii) Ako Bosna i Hercegovina proglasi opći moratorij na svoje obaveze plaćanja svojim kreditorima ili pokrene pregovore za promjenu rasporeda svojih isplata; ili

(ix) Ako Ugovor o izvršenju projekta postane, ili je iz bilo kojeg razloga ili neispunjavanja ugovornih obaveza ili bilo kojeg razloga koji bi zajedno sa istekom vremena ili sa davanjem bilo kakvog obavještenja o neispunjavanju ugovornih obaveza, u cijelosti ili jednim dijelom, ništavan i nevažeći ili prestane da bude u potpunosti na snazi; ili

(x) Ako OeKB garancija bude djelomično ili u potpunosti povučena ili prestane biti provediva; ili

(xi) Ako OeKB Sporazum o refinansiranju ili Sporazum o nepovratnom grantu budu djelomično ili u potpunosti povučeni ili prestanu biti važeći i provedivi; ili

(xii) Ako Bosna i Hercegovina prestane da bude članica Međunarodnog monetarnog fonda ili prestane da bude ovlaštena da koristi opće i specifične resurse ili postrojenja; ili

(xiii) Ako Zajmoprimac odbaci ovaj Sporazum ili učini ili uzrokuje činjenje bilo kojeg djela koje se smatra dokazom namjere da želi odbaciti ovaj Sporazum.

9. 02. Aktivnosti u slučaju neispunjavanja ugovornih obaveza

U trenutku ili bilo kada nakon što dođe do neispunjavanja ugovornih obaveza, Zajmodavac može:

(i) Pismenim obavještenjem Zajmoprimcu proglasiti dospjelim i plativim glavnicu ili bilo koje akumulirane (zatezne) kamate na Zajam i sve druge iznose plative Zajmodavcu s tim u vezi, po čemu će isti postati dospjeli i plativi, bez pregledanja, potražnje, protesta ili bilo kojeg drugog obavještenja bilo koje vrste, čega se Zajmoprimac ovim izričito odriče;

(ii) Pismenim obavještenjem Zajmoprimcu proglasiti glavnicu ili bilo koje akumulirane (zatezne) kamate na Zajam i sve druge iznose plative Zajmodavcu s tim u vezi plativim na zahtjev, po čemu će isti postati dospjeli i plativi na zahtjev, bez pregledanja, potražnje, protesta ili bilo kojeg drugog obavještenja bilo koje vrste, čega se Zajmoprimac ovim izričito odriče;

(iii) Pismenim obavještenjem Zajmoprimcu proglasiti Kreditnu pogodnost prekinutom, pri čemu će se obaveza Zajmodavca da izvrši i nastavi Zajam odmah prekinuti;

(iv) Poduzeti druge aktivnosti kao Zajmodavac, koje po svom nahođenju odluči da poduzme.

Zajmoprimac se ovim slaže da nadoknadi štetu Zajmodavcu na zahtjev za sve gubitke, troškove i obaveze koje Zajmodavac može pretrpjeti kao posljedica bilo kakvog neispunjavanja ugovornih obaveza (uključujući ali ne i ograničeno na bilo kakve kamate koje je Zajmodavac platio onima koji su pozajmili sredstva od njega da održe bilo koje iznose za neispunjavanje obaveza). Certifikat od uredno ovlaštenog zvaničnika Zajmodavca koji određuje iznose tih gubitaka, troškova i obaveza i osnovu za njihovo izračunavanje, kada se proslijedi Zajmoprimcu, bit će (osim očiglednih grešaka) dokaz o iznosu takvih gubitaka, troškova i obaveza.

Zajmoprimac će, čim postane svjestan istog, dati pismeno obavještenje Zajmodavcu o:

(a) Bilo kakvom neispunjavanju ugovornih obaveza, ili

(b) Bilo kojem uvjetu, događaju ili djelu koje bi, zajedno sa davanjem obavještenja o gubitku vremena ili ispunjavanju bilo kojeg uvjeta, vodilo ka ili predstavljalo neispunjavanje ugovornih obaveza.

10. GARANCIJE I ZASTUPANJE

10. 01. Garancije

Da bi se Zajmodavac naveo da uđe u ovaj Sporazum i da bi se pokrenuo i održao ovaj Zajam, Zajmoprimac daje sljedeće garancije:

(i) Zajmoprimac ima neprekidno postojanje, sposoban je da tuži i bude tužen, i ima ovlaštenje da uđe u ovaj Sporazum i ostvaruje svoja prava i izvršava svoje obaveze u skladu sa ovim

Sporazumom, kao i transakcije ugovorene ovim Sporazumom; i da su sve druge aktivnosti potrebne da se ovlasti izvršenje ovog Ugovora od strane Zajmoprimca kao i izvršavanje njegovih obaveza uredno poduzete. Ovlašten je da ima vlastita sredstva koja su bez ograničenja dostupna Zajmoprimcu;

(ii) Zajmoprimac nije strana ni u kojem sporazumu koji ima negativan utjecaj ili koji bi vjerovatno imao negativan utjecaj na finansijsko stanje Zajmoprimca;

(iii) Zajmoprimac ispunjava svoje obaveze plaćanja ili vršenja bilo kakvih obaveza za pozajmljena sredstva i nije došlo ni do kakvog neispunjavanja ugovornih obaveza (niti bilo kojih drugih uvjeta, događaja ili djela koja bi, zajedno sa davanjem obavještenja o gubitku vremena ili ispunjavanju bilo kojeg uvjeta, vodila ka ili predstavljala neispunjavanje ugovornih obaveza);

(iv) Koliko Zajmoprimac zna, nikakav parnični postupak, arbitraža ili administrativna procedura nije neriješena niti se prijeti ovim postupcima Zajmoprimcu ili njegovim sredstvima, što bi moglo imati materijalan i negativan utjecaj na finansijsko stanje Zajmodavca;

(v) Sve informacije su prenesene Zajmodavcu u vezi sa Zajmoprimcem i njegovom finansijskom situacijom a koje su materijalne i trebaju se uredno prenijeti bilo kojoj osobi ili osobama koje predlažu plasiranje ili ustupanje novca Zajmoprimcu i koje trebaju omogućiti Zajmodavcu da dobije tačan i istinski pogled na takvo poslovanje, zastupanje, sredstva i poslovanje;

(vi) Zajmoprimac ima ovlaštenje da stupi u ovaj Sporazum i da izvrši pozajmicu, kao i da izvrši, isporuči i provede ovaj Sporazum i preduzeo je sve neophodne aktivnosti da odobri uvjete ovog Sporazuma i da odobri izvršenje, isporuku i provedbu ovog Sporazuma koji predstavlja zakonsku, važeću i obavezujuću obavezu Zajmoprimca, provedivu u skladu sa njenim uvjetima;

(vii) Izvršenje, isporuka i provedba ovog Sporazuma ne krše niti će kršiti bilo kakve odredbe bilo kojih postojećih zakona ili propisa primjenljivih na Zajmoprimca;

(viii) Sve dozvole, saglasnosti, registracije ili odobrenja (vladina ili druga) neophodna za izvršenje, isporuku, provedbu, validnost ili provedivost ovog Sporazuma su dobivena i u potpunosti su na snazi;

(ix) Obaveze Zajmoprimca prema ovom Sporazumu su direktne, opće i bezuvjetne obaveze Zajmoprimca i rangirane su i bit će rangirane najmanje pari passu sa svim drugim trenutnim i budućim neosiguranim i nesubordiniranim obavezama (uključujući potencijalne obaveze) Zajmoprimca, sa izuzetkom takvih obaveza koje se obavezno preferiraju zakonom a ne ugovorom.

(x) Pri stupanju u ovaj Sporazum, Zajmoprimac djeluje u svoje ime a ne kao agent ili povjerenik bilo koje treće strane.

Garancije navedene iznad će se smatrati da se ponavljaju na svaki datum Zaduženja i na svaki datum plaćanja i Datum obavezne isplate kao da je data u svako takvo vrijeme.

10. 02. Zastupanja

Zajmoprimac se ovim obavezuje od datuma navedenog ovdje i dok god se duguje bilo koji iznos plativ u skladu s ovim ili bilo koje Zaduženje se još uvijek može napraviti kako slijedi:

(i) Informacije

Zajmoprimac će poslati uredno pismeno obavještenje Zajmodavcu o

(a) Bilo kojoj aktivnosti, postupku ili proceduri ispred ili na bilo kojem sudu ili arbitražnom tribunalu ili administrativnom tijelu ili komisiji protiv njega ili koji utječu na njega, koji, ako se negativno odrede, mogu se očekivati da imaju materijalan negativan utjecaj na finansijske uvjete Zajmoprimca, i

(b) Bilo kojem pitanju za koje se može razumno očekivati da materijalno i negativno utječe na sposobnost Zajmoprimca da u potpunosti provodi svoje obaveze u skladu sa ovim Sporazumom, ili finansijskom situacijom Zajmoprimca, i

(c) Bilo kojem dešavanju ili okolnosti koje rezultiraju ili se može razumno očekivati da rezultiraju time da bilo koja garancija nije ispravna u bilo koje vrijeme, i

(d) Neispunjavanju ugovornih obaveza ili događajima koji bi, zajedno sa davanjem obavještenja o gubitku vremena ili ispunjavanju bilo kojeg uvjeta, predstavljali neispunjavanje ugovornih obaveza, sa opisivanjem bilo kakvih koraka koje poduzima ili razmatra da poduzme da bi se popravili ili ublažili efekti, po postajanju svjesnim takvog događaja.

(ii) Evidencija i druga opća zastupanja

Zajmoprimac će

(a) Održavati adekvatnu evidenciju za identificiranje roba i usluga koje se finansiraju ovim Sporazumom, objaviti upotrebu evidencije u Projektu, evidentirati napredak Projekta, uključujući i njegove troškove, i prikazivati, u skladu sa konzistentno održavanim i međunarodno priznatim računovodstvenim praksama, operacije i finansijsko stanje Zajmoprimca; i

(b) Dozvoliti (ili omogućiti dozvolu) predstavnicima Zajmodavca da ispitaju Projekat, Kupca projekta i Izvoznika projekta, robe i usluge isporučene u skladu sa Ugovorom o izvršenju projekta i bilo kojim relevantnim evidencijama i dokumentima neophodnim da Zajmodavac potvrdi da Kupac projekta poštuje svoje obaveze u skladu sa ovim Sporazumom; i

(c) Dostavljati ili uzrokovati dostavljanje Zajmodavcu svih takvih informacija koje će Zajmodavac tražiti u vezi sa troškovima Zajma, Projektom i robama i uslugama isporučenim u skladu sa Ugovorom o izvršenju projekta;

(d) Uraditi sve što je neophodno da bi mu bilo omogućeno da obavlja svoje poslovne operacije, poštuje sve primjenljive zakone i sve uvjete za sva ovlaštenja, odobrenja i registracije u vezi sa ovim Sporazumom i dobije i obnavlja s vremena na vrijeme takva daljnja ovlaštenja i odobrenja i utječe na daljnje registracije kako to može eventualno biti neophodno da bi mu se omogućilo da izvršava svoje obaveze u skladu sa ovim Sporazumom;

(e) Neće prodati, prebaciti, dodijeliti, iznajmiti ili se na drugi način riješiti svih ili dijela svojih sredstava (u jednoj transakciji ili u seriji transakcija bez obzira da li su povezane ili ne) osim u redovnom toku svog trgovanja;

(f) Odmah po zahtjevu Zajmodavca dostaviti ili omogućiti dostavu takve dokumentacije i drugih dokaza koje Zajmodavac razumno traži, posebno u vezi sa svim informacijama koje se traže i koje su vezane za ovaj Sporazum da bi se izvršile transakcije ugovorene ovim.

(iii) Amandman na Ugovor o izvršenju projekta

Zajmoprimac se neće složiti sa materijalnim dopunama, izmjenama ili promjenama ili raskidanjem Ugovora o izvršenju projekta bez prethodnog pismenog odobrenja Zajmodavca.

(iv) Pari Passu i negativne obaveze

Obaveze Zajmoprimca prema ovom Sporazumu će biti rangirane najmanje pari passu i jednake sa svim drugim neplaćenim obavezama Zajmoprimca. Zajmoprimac nije napravio niti se složio da napravi i neće napraviti niti se složiti da će napraviti bilo kakvu hipoteku, naknadu, obećanje, dug ili drugi sigurnosni interes za sva ili dio svojih sredstava da bi osigurao bilo kakve obaveze ili da osigura garanciju za bilo kakvu obavezu, osim ako Zajam ne bude time jednako osiguran na zadovoljstvo Zajmodavca.

11. ZAKON I ARBITRAŽA

(i) Ovaj Sporazum će biti regulisan i tumačen u skladu sa zakonima Republike Austrije.

(ii) Svi sporovi koji mogu proizaći iz ovog Sporazuma i u vezi sa njegovim kršenjem, raskidanjem ili poništavanjem će se rješavati u skladu sa Pravilima arbitraže i mirenja Međunarodnog arbitražnog centra Federalne privredne komore Austrije u

Beču/Austrija (Bečka pravila) od strane jednog ili više arbitara koji su imenovani u skladu sa ovim pravilima, pod uvjetom da Zajmodavac i Zajmoprimac budu slobodni da izaberu da traže svoja prava i poduzmu aktivnosti protiv druge strane pred sudom prije podnošenja sudu koji je nadležan za slučaj u pitanju u Beču ili bilo kojem sudu kompetentnom za saslušanje tužbi protiv druge strane. Za izbjegavanje sumnje, bilo koji budući izbor Zajmodavca i Zajmoprimca da zatraže arbitražu neće ograničiti prava Zajmodavca i prava Zajmoprimca da u bilo koje vrijeme traže privremene ili konzervatorne mjere od kompetentne sudske vlasti. Mjesto arbitraže će biti Beč. Jezik koji će se koristiti u arbitražnoj proceduri će biti engleski.

(iii) Arbitražna odluka će uključivati odluku o troškovima arbitraže.

(iv) I Zajmoprimac i Zajmodavac se ovim nepovratno odriču svog prava da se pozovu na bilo kakav imunitet koji oni ili njihova imovina mogu imati u bilo koje vrijeme ili koje mogu dobiti, bez obzira da li se karakteriše kao suvereni imunitet ili drugačije, od bilo kakvog nadoknađivanja ili pravnih aktivnosti u Austriji, Bosni i Hercegovini ili drugdje, uključujući i imunitet od procesa, imunitet od nadležnosti bilo kojeg suda ili arbitražnog tribunala, bilo kakav imunitet bilo koje njihove imovine od zapljene prije presude ili izvršenja presude.

(v) Potpisivanjem ovog Sporazuma, Zajmoprimac i Zajmodavac izričito potvrđuju da zaključivanje ovog Sporazuma i preuzimanje obaveza koje iz njega proistječu za Zajmodavca i Zajmoprimca predstavlja samo njihove komercijalne aktivnosti.

12. OPĆE

12. 01. Sva obavještenja, zahtjevi, potraživanja i druga komunikacija u vezi s ovim (koja će biti na engleskom jeziku) će biti uredno data ili napravljena kada budu dostavljena pismeno preporučenom (avionskom) poštom ili putem kurira ili u slučaju kada se šalju faksom kada se dobiju uz potvrdu prijema, strani kojoj su takva obavještenja, zahtjevi, potraživanja ili druga obavještenja potrebni ili dozvoljeni da se daju, adresirani na strane na koje se odnose:

Zajmoprimac: Bosna i Hercegovina, koju predstavlja Ministarstvo finansija i trezora

Adresa: Trg Bosne i Hercegovine 1, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Telefon: +387 33 703 205 345

Fax: +387 33 203 601 ili +387 33 202 930

E-mail: jjeremic@trezorbih.gov.ba

Zajmodavac: Erste Bank der Oesterreichischen Sparkassen AG

Adresa: Graben 21, 1010 Beč, Austrija

Odjeljenje: OE 0198 0681 / Finansiranje trgovine i izvoza

Zadužena osoba ili osobe: Gđica Brigitte Schubert

Telefon: 00 43 5 0100 - 18536

Fax: 00 43 5 0100 9 - 18536

E-mail: brigitte.schubert@erstebank.at

Swift: GIBAATWW

ili na drugu adresu koju bilo koja ugovorna strana može kasnije navesti drugoj strani pismenim putem u skladu sa ovim Dijelom 12.01.

12. 02. Opisni naslovi

Naslovi u ovom Sporazumu su samo za podesne reference i neće definirati ili ograničavati odredbe.

12. 03. Odricanja, kumulativni pravni lijekovi

Nijedno neispunjavanje ili odgađanje od strane Zajmodavca u korištenju bilo kojeg prava, ovlasti ili privilegije i nikakav tok operacija između Zajmodavca i Zajmoprimca neće služiti kao odricanje od toga; niti će bilo kakvo pojedinačno ili djelomično korištenje bilo kojeg prava, ovlasti ili privilegije sprečavati bilo koje drugo ili daljnje korištenje ili korištenje bilo kojeg drugog prava, ovlasti ili privilegije. Prava i pravni lijekovi izričito dati ovdje su kumulativni i ne uključuju nikakva prava niti pravne lijekove koje bi Zajmodavac inače imao.

Nikakvo obavještenje niti zahtjev Zajmoprimca u bilo kojem slučaju neće dati pravo Zajmoprimcu na bilo kakva druga ili daljnja obavještenja ili zahtjeve u vezi sa istim okolnostima niti će činiti odricanje od prava Zajmodavca na bilo kakve daljnje aktivnosti u vezi sa takvim okolnostima bez obavještenja ili zahtjeva.

12. 04. Naknada štete

Zajmoprimac će nadoknaditi štetu Zajmodavcu, bez prejudiciranja bilo kojih svojih drugih prava u skladu sa ovim Sporazumom, za bilo kakve gubitke ili troškove (uključujući gubitak marže) koje će Zajmodavac potvrditi da ih je napravio kao posljedica

(i) Bilo kojeg neispunjavanja ugovorne obaveze plaćanja od strane Zajmoprimca bilo koje sume kada dospije na plaćanje,

(ii) Neispunjavanja ugovornih obaveza

(iii) Neizvršenja prijevremene uplate iz bilo kojeg razloga (isključujući bilo koje neispunjavanje ugovornih obaveza od strane Zajmodavca) nakon što je izdato obavještenje o prijevremenom plaćanju.

Ako, zbog uplata koje vrši Zajmoprimac u skladu sa Dijelom 6.02, ili zbog ubrzanja dospijeća Zajma ili bilo kojih drugih razloga, bilo kakve uplate budu primljene osim onih koje su na rasporedu datuma za uplate, Zajmoprimac će platiti Zajmodavcu na zahtjev bilo koje iznose koji su potrebni da se nadoknade Zajmodavcu bilo kakvi dodatni gubici ili troškovi do kojih može doći kao rezultat takve uplate. Obaveza Zajmoprimca u takvim slučajevima uključuje bilo koje gubitke ili troškove za pozajmljena sredstva, ugovorena ili iskorištena za finansiranje bilo kojeg iznosa plativog ili bilo kojeg iznosa isplaćenog ili prijevremeno uplaćenog kao i bilo kojeg gubitka marže.

Nikakva uplata Zajmodavcu prema ovom Sporazumu u skladu sa bilo kojom presudom ili naređenjem bilo kojeg suda ili drugačije neće osloboditi Zajmoprimca obaveza u vezi s kojim je napravljena osim ako i dok potpuna uplata ne bude primljena u valuti u kojoj je relevantna suma plativa u skladu s ovim ("Valuta obaveze") i, do te mjere da će iznos bilo koje takve uplate u zvaničnoj konverziji u Valutu obaveze, izražen u Valuti obaveze, biti manji od sume koja se originalno trebala uplatiti Zajmodavcu u Valuti obaveze, Zajmodavac će imati dalje i odvojene razloge za akciju protiv Zajmoprimca za obnovu takvog iznosa koji će nakon konverzije u Valutu obaveze biti jednak iznosu manjka.

12. 05. Djelomična nevažnost

Ako se bilo koja odredba ovog Sporazuma proglasi neprovedivom od strane bilo kojeg suda ili drugog kompetentnog tribunala, validnost, zakonitost i provedivost preostalih odredbi navedenih ovdje neće niti na koji način biti ugroženi niti umanjeni i strane u sporazumu će uložiti svoje najveće napore da revidiraju nevažeću odredbu tako da je naprave provedivom u skladu sa namjerom navedenom tu.

12. 06. Dodjeljivanje

Zajmoprimac ne može dodijeliti niti prebaciti sva ili bilo koji dio svojih prava i obaveza prema ovom Sporazumu bez prethodnog pismenog odobrenja Zajmodavca.

12. 07. Dostavljanje podataka

Zajmoprimac se ovim slaže da (a) Zajmodavac može dostaviti bilo koje podatke koji mu postanu poznati u toku svoje poslovne veze sa Zajmoprimcem u obliku koji je redovan za banke, posebno u svrhu zaštite kreditora, za konsolidaciju koja se traži supervizorskim propisima u skladu sa austrijskim Zakonom o bankama ili za bankovne transakcije; (b) u slučaju primjene subvencija, Zajmodavac može razmijeniti bilo koje dokumente vezane za finansiranje, podatke ili bilo koje druge informacije sa relevantnom institucijom i partnerima za finansiranje; i (c) ovlaštenje za dostavljanje u skladu sa Paragrafom 38, paragraf 2 broj 5 austrijskog Zakona o bankama, ostat će važeće tokom trajanja ovog Sporazuma. Nadalje, Zajmodavac ima pravo da

dostavi OeKB bilo kakve podatke (uključujući i dokumentaciju) koja mu postane poznata u vezi sa odnosima sa klijentom. Svrha ovog dostavljanja je procjena rizika.

12. 08. OeKB garancija i Sporazum o nepovratnom grantu

Zajmoprimac prihvata da će (a) Kreditna pogodnost biti garantovana putem OeKB garancije u skladu sa austrijskim Zakonom o promociji izvoza iz 1981. godine i njegovim dopunama; i (b) OeKB odobriti nepovratni grant u skladu sa Sporazumom o nepovratnom grantu. Zajmoprimac nadalje potvrđuje da je Zajmodavac, u skladu sa uvjetima koji regulišu OeKB garanciju i nepovratni grant, obavezan da prati uputstva koja daje OeKB i izričito se slaže da će poštivati bilo kakve aktivnosti ili propuste od strane Zajmodavca nakon takvih uputstava.

12. 09. Cjelokupni Sporazum i amandmani na Sporazum

Ovaj Sporazum čini cjelokupni sporazum između strana o predmetnoj materiji.

Bilo kakvi amandmani ili izmjene ovog Sporazuma bit će samo pismeni i moraju ih uredno potpisati obje strane.

Ovaj Sporazum je napravljen u pet originalnih primjeraka na engleskom jeziku, koji čine jedan i isti Sporazum. Zajmoprimac će dobiti četiri originalna primjerka dok će Zajmodavac dobiti jedan originalni primjerak.

Ovaj Sporazum je načinjen:

Beč, 22. juni 2011. godine

Erste Bank der Oesterreichischen Sparkassen AG

Karl Mayrl, s. r.

Brigitte Schubert, s. r.

Sarajevo, 27. juni 2011. godine

Bosna i Hercegovina, koju predstavlja Ministarstvo finansija i trezora

Dragan Vrankić, s. r.

ANEKS 1

PROJEKAT

1. Projekat

Nabavka medicinske opreme (uključujući uređaje, materijale i usluge), cjelokupnu tehničku dokumentaciju i obuku potrebnu za instaliranje, probni rad, normalni rad, održavanje kao i rad medicinske opreme za projekat "Nabavka medicinske opreme za Opću bolnicu u Nevesinju", koja će biti isporučena bolnicama u Nevesinju, Trebinju, Doboju, Istočnom Sarajevu i Prijedoru."

2. Ugovor o izvršenju projekta

Ugovor za prodaju i isporuku medicinske opreme, datiran 3. novembra 2010. godine i amandmani na njega, ako ih ima, između Izvoznika projekta i Kupca projekta u vezi sa projektom.

3. Kupac projekta

Vlada Republike Srpske, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, Trg Republike Srpske 1, Banja Luka, Republika Srpska, Bosna i Hercegovina, koju predstavlja ministar dr. Ranko Škrbić.

4. Izvoznik projekta

BRAINCON Handels-GmbH, Innstrasse 24, 1020 Beč, Austrija.

Nova adresa od 1. aprila 2011. godine: Grinyinger Allee 5, 1190 Beč, Austrija.

ANEKS 2

KREDITNA POGODNOST

1. Iznos (Dio 2.01)

Iznos koji ne prelazi 2.116.373,00 eura (slovima: dva miliona sto šesnaest hiljada tri stotine sedamdeset tri) ili Procenat povoljnog zajma, šta god je niže.

2. Period dostupnosti (Dio 2.01)

Od Datuma stupanja na snagu (kako je to definirano u Dijelu 8) do 6 (šest mjeseci) nakon toga, ali najdalje do 30. juna 2012. godine, osim ako se Zajmodavac i Zajmoprimac nisu dogovorili o drugom datumu osim 30. juna 2012. godine.

3. Obavezni datumi otplate (Dio 6.01)

U 17 (sedamnaest) jednakih uzastopnih polugodišnjih rata otplate. Prva od kojih će dospjeti na plaćanje 36 (trideset i šest) mjeseci nakon datuma Certifikata o privremenom prihvatanju, ali u svakom slučaju 30. juna 2015. godine, šta god je ranije.

4. Datum stupanja na snagu

Datum stupanja na snagu će biti najdalje 31. decembar 2011. godine, osim ako se Zajmodavac i Zajmoprimac nisu dogovorili o drugom datumu osim 31. decembra 2011. godine.

ANEKS 3

PROCEDURA PLAĆANJA

Zaduženja u skladu sa ovim Sporazumom će biti napravljena samo direktnim uplatama od strane Zajmodavca Izvozniku projekta u skladu sa sljedećom procedurom:

1. Izvoznik projekta će predstaviti sljedeće dokumente navedene u Ugovoru o izvršenju projekta Zajmodavcu, koje će onda Zajmodavac poslati nazad Kupcu projekta putem kurira. U isto vrijeme, Zajmodavac će poslati kopije takvih dokumenata Zajmoprimcu putem faksa.

Za 90% cijene projekta, do 2.240.865,00 eura, plativo *pro rata* isporuke.

- Komercijalna faktura u tri originala i tri fotokopije;
- Detaljna lista pakovanja u šest kopija
- Certifikat o preuzimanju za robe potpisan od strane Izvoznika projekta i Kupca projekta.

Za 10% cijene projekta, do 248.985,00 eura, plativo po prihvatanju cjelokupnog projekta

- Komercijalna faktura u tri originala i tri fotokopije;
- Kopija Certifikata o privremenom prihvatanju uredno potpisana od strane Izvoznika projekta i Kupca projekta, ili

pismena potvrda Izvoznika projekta u kojoj se navodi da je potpisivanje Certifikata o privremenom prihvatanju odgođeno na više od 60 dana od datuma potpisivanja certifikata o preuzimanju iz razloga koji nisu vezani za izvršavanje obaveza od strane Izvoznika projekta prema Ugovoru o izvršenju projekta i da je privremeno prihvatanje prihvaćeno;

- Bankovna garancija u iznosu 74.695,50 eura (garancija).

2. Zajmoprimac će nakon prijema kopija dokumenata uputiti Zajmodavca putem faksa da oslobodi iznos dijela Nepovratnog granta i dijela Povoljnog ugovora o zajmu Izvozniku projekta.

3. U slučaju da Zajmodavac nije dobio instrukcije za plaćanje od Zajmoprimca kako je to navedeno u tački 2 i nije dobio nikakav pismeni prigovor na plaćanje ovog iznosa putem faksa u roku 30 (trideset) dana nakon datuma slanja faksa Zajmodavca, Zajmoprimac ovim nepovratno daje ovlast Zajmodavcu da automatski izvrši plaćanje dijela Nepovratnog granta i dijela Povoljnog ugovora o zajmu Izvozniku projekta na sljedeći Radni dan nakon perioda od 30 (trideset) dana.

4. Zajmodavac će obavijestiti Zajmoprimca o vrijednosti datuma svakog Zaduženja putem faksa 3 radna dana nakon što izvrši svako plaćanje.

ANEKS 4

OBLIK PRAVNOG MIŠLJENJA

Za: Erste Bank
der Oesterreichischen Sparkassen AG
OE 681 / Finansiranje trgovine i izvoza
Graben 21
A-1010 Beč

Sporazum o povoljnom kreditu ("Sporazum") za projekat "Nabavka medicinske opreme za Opću bolnicu u Nevesinju"

Poštovani gospodine ili gospođo,

Pregledali smo originale ili kopije sljedećih dokumenata koji su certificirani na naše zadovoljstvo:

(i) Sporazum

(ii) Odluka Predsjedništva

Izvršili smo druga ispitivanja i ispitali druge dokumente koje smo smatrali odgovarajućim u svrhu davanja potvrda navedenih ispod.

Mi (naziv kompetentnog tijela) potvrđujemo sljedeće:

(1) Zajmoprimac je Bosna i Hercegovina, koju predstavlja Ministarstvo finansija i trezora, i posjeduje trajno postojanje i sposoban je da tuži i bude tužen u vlastito ime. Zajmoprimac ima ovlast da posjeduje svoju imovinu i druga sredstva.

(2) Zajmoprimac ima ovlasti da izvršava, isporučuje i provodi svoje obaveze u skladu sa Sporazumom i Zajmoprimac je ovlašten da pozajmi Kreditnu pogodnost; sve neophodne aktivnosti su poduzete da se isto odobri i nikakva ograničenja ovlasti Zajmoprimca da izvrši pozajmicu neće biti prekoračena kao rezultat toga. Sporazum, kako je izvršen i isporučen, predstavlja važeće i pravno obavezujuće obaveze Zajmoprimca provedive u skladu sa njegovim uvjetima.

(3) (Gdin/Gđa) (ime) je uredno ovlaštena u ime Zajmoprimca da izvrši i isporuči Sporazum i bilo koje druge dokumente i obavještenja u skladu sa ili u vezi sa Sporazumom i njegov/njen potpis pravno obavezuje Zajmoprimca.

(4) Izvršenje i isporuka Sporazuma, provođenje obaveza u skladu sa Sporazumom i poštivanje odredbi Sporazuma od strane Zajmoprimca neće

(i) Biti u suprotnosti sa bilo kojim postojećim primjenljivim zakonom, statutom, pravilom ili propisom ili bilo kojom presudom, dekretom ili dozvolom kojom je Zajmoprimac predmet;

(ii) Biti u suprotnosti sa bilo kojom odredbom ustavnih dokumenata Zajmoprimca;

(iii) Biti u suprotnosti sa, ili rezultirati kršenjem bilo kojeg uvjeta, ili predstavljati neispunjavanje ugovornih obaveza, bilo kojeg sporazuma ili drugog instrumenta u kojem je Zajmoprimac jedna od strana ili predmet ili kojim je vezana bilo koja njegova imovina.

(5) Nikakvo odobrenje, ovlaštenje, dozvola ili odobrenje ili registracija ili izjava vladinim ili javnim tijelima ili vlastima ili sudovima nije potrebna Zajmoprimcu ili u vezi sa izvršenjem, isporukom, validnosti, provedivosti i prihvatanjem dokaza o Sporazumu ili izvedbi od strane Zajmoprimca njegovih obaveza u skladu sa tim, uključujući bez ograničenja, zaduženja koja je napravio Zajmoprimac prema Sporazumu i sve isplate od strane Zajmoprimca u skladu sa odredbama Sporazuma.

(6) Odabir zakona Austrije koji će biti nadležan za Sporazum je važeći izbor zakona i zakon Austrije će se prema tome primjenjivati od strane sudova u Bosni i Hercegovini ako Sporazum ili bilo koje potraživanje u skladu s tim dođe pod njegovu nadležnost po dokazivanju relevantnih odredbi zakona Austrije. Podnošenje od strane Zajmoprimca parnice /arbitraže pred sudom koji ima predmetnu nadležnost u Beču je važeće i obavezujuće za Zajmoprimca. Zajmoprimac nema pravo da potražuje bilo kakav imunitet u vezi sa sobom ili svojim sredstvima prema zakonima Bosne i Hercegovine u vezi sa pravnim procedurama, nadoknađivanju ili protuzahtjevima u vezi sa Sporazumom ili u vezi sa provođenjem bilo koje presude ili naređenja koje proizilazi iz takvih procedura.

(7) Arbitražna odluka/presuda napravljena u vezi sa Sporazumom će se prepoznati kao važeća, konačna i provediva u skladu sa zakonima Bosne i Hercegovine i pravilima procedure.

(8) Zajmoprimac je predmet građanskog zakona u vezi sa svojim obavezama prema Sporazumu. Stupanje u i izvršenje Sporazuma od strane Zajmoprimca predstavljaju privatne i komercijalne odluke. Odricanje od imuniteta u Sporazumu je važeće i obavezujuće po Zajmoprimca.

Ova potvrda je ograničena na pitanja zakona Bosne i Hercegovine. Mi ne potvrđujemo ništa u vezi sa zakonom niti bilo kojom drugom nadležnosti.

S poštovanjem,

ANEKS 5

POTVRDA U VEZI SA UGOVOROM O IZVRŠENJU PROJEKTA

Od: BRAINCON Handels-GmbH
Beč
Za: Erste Bank
der Oesterreichischen Sparkassen AG
OE 681 / Finansiranje trgovine i izvoza
Graben 21
A-1010 Beč
Datum:

Sporazum o povoljnom kreditu u iznosu 2.116.373,00 eura između Erste Bank der Oesterreichischen Sparkassen AG i Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine.

Poštovani gospodine ili gospođo,

Ovim potvrđujemo da su svi uvjeti (osim uvjeta vezanih za stupanje na snagu Sporazuma o povoljnom kreditu) za stupanje na snagu Ugovora o izvršenju projekta između BRAINCON Handels-GmbH, Beč, Austrija i Vlade Republike Srpske, koju predstavlja Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite, ispunjeni.

(mjesto, datum)

.....

BRAINCON Handels-GmbH

Član 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-50-1-4025-49/11
28. decembra 2011. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Željko Komšić, s. r.

Temeljem članka V. 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-978/11. od 1. prosinca 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 16. redovitoj sjednici, održanoj 28. prosinca 2011. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA O POVOLJNOM ZAJMU IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE KOJU PREDSTAVLJA MINISTARSTVO FINANCIJA I TREZORA I ERSTE BANK DER ÖESTERREICHISCHEN SPARKASSEN AG ZA *PROJEKT NABAVA MEDICINSKE OPREME ZA OPĆU BOLNICU U NEVESINJU*

Članak 1.

Ratificira se Sporazum o povoljnom zajmu između Bosne i Hercegovine koju predstavlja Ministarstvo financija i trezora i Erste Bank Der Öesterreichischen Sparkassen AG za Projekt - *Nabava medicinske opreme za Opću bolnicu u Nevesinju*, potpisan 22. lipnja 2011. godine u Beču i 27. lipnja 2011. godine u Sarajevu, na engleskome jeziku.

Članak 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

SPORAZUM

O POVOLJNOM ZAJMU

Između
BOSNE I HERCEGOVINE
koju predstavlja Ministarstvo financija i trezora
(u daljnjem tekstu "Zajmoprimac")
i
ERSTE BANK
DER OESTERREICHISCHEN SPARKASSEN AG
(u daljnjem tekstu "Zajmodavac")
za Projekt
"Nabava medicinske opreme za Opću bolnicu u Nevesinju"

OVAJ SPORAZUM (u daljnjem tekstu "Sporazum") napravljen je između Bosne i Hercegovine, koju predstavlja Ministarstvo financija i trezora, i Erste Bank der Oesterreichischen Sparkassen AG.

BUDUĆI DA

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, koje predstavlja Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite, i BRAINCON Handels-GmbH, Beč, zaključili su Ugovor o prodaji i isporuci medicinske opreme u iznosu 2.489.850,00 eura na dan 3. studenoga 2010. godine (zajedno s bilo kojim amandmanima na "Ugovor o izvršenju projekta") za nabavu roba s ciljem implementacije projekta pod nazivom "Nabava medicinske opreme za Opću bolnicu u Nevesinju".

Oesterreichische Kontrollbank Aktiengesellschaft ("OeKB") ovlašten je od strane svojih kompetentnih vlasti obećati financiranje Projekta pod uvjetima koncesije sukladno OECD Konsenzusu s razinom koncesije od 35,53%, pod sljedećim uvjetima:

- Do 373.477,00 eura nepovratnog granta; i
- Do 2.116.373,00 eura isplate povoljnog zajma koji je dao Zajmodavac.

Zajmodavac je prihvatio osigurati povoljan zajam za financiranje dijela ugovorne cijene za Ugovor o izvršenju projekta pokriven od strane OEKB uime Republike Austrije i da izvrši raspodjelu nepovratnog granta pod uvjetima i po predmetu ovoga Sporazuma.

Ovim preuzimajući obveze, Zajmoprimac djeluje kao glavni i primarni obveznik vis-a-vis Zajmoprimca, a ne kao agent.

Zajmoprimac će Republici Srpskoj (Supsidijarni zajmoprimac) proslijediti Kreditnu pogodnost i nepovratni grant koji je dostupan Zajmoprimcu prema ovome Sporazumu pod istim uvjetima navedenim u ovome Sporazumu kako bi se omogućila realizacija projekta.

Ovaj Sporazum i Ugovor o izvršenju projekta odvojeni su i neovisni dokumenti. Nikakvo neispunjavanje obveza iz Ugovora o izvršenju projekta od strane Izvoznika projekta i Kupca projekta neće utjecati na obveze Zajmoprimca prema Zajmodavcu, niti će Zajmodavac biti odgovoran za bilo kakvo neispunjavanje obveza Izvoznika projekta ili Kupca projekta.

OVIM JE DOGOVORENO kako slijedi:

1. DEFINICIJE

U ovome Sporazumu i njegovim Dodatcima sljedeći će izrazi imati sljedeća značenja:

"Dodatak" dokument priložen ovomu Sporazumu i uvjeti po kojima će se Dodatak smatrati da je inkorporiran u ovaj Sporazum i čini njegov dio.

Razdoblje dostupnosti razdoblje navedeno u Dodatku 2 tijekom kojeg se može dati zajam iz Kreditne pogodnosti.

Zajmoprimac znači država Bosna i Hercegovina, koju predstavlja Ministarstvo financija i trezora.

Zaduženje iznos podignut iz Kreditne pogodnosti sukladno ovom Sporazumu.

"Radni dan" dan na koji su banke otvorene za rad u Beču, Briselu i Sarajevu i na koji je CILJ otvoren i potpuno operativan. Za izbjegavanje sumnji, u slučaju da se navodi referenca na "dane" u ovome Sporazumu, to će značiti referencu na kalendarske dane.

"Kreditna pogodnost" iznos naveden u Dodatku 2 u okviru kojeg se Zaduženje može podići tijekom Razdoblja dostupnosti.

"Datum stupanja na snagu" datum definiran u Dijelu 8 ovoga Sporazuma.

"Euro" ili "EUR" jedinstvena europska valuta koju su uvele države-članice Europske unije koje sudjeluju u Europskoj monetarnoj uniji.

"Račun za kredit" račun otvoren uime Zajmoprimca sukladno odredbama Dijela 2.02.

"Zajmodavac" Erste Bank der Oesterreichischen Sparkassen AG, sa sjedištem u Graben 21, A-1010 Beč, i registrirana u Komercijalnom sudu Austrije sa FN 286283 f.

"Zajam" ukupni iznos Zaduženja proslijeđenih sukladno Kreditnoj pogodnosti i koji je trenutačno nepodmiren.

"Obvezatni datumi otplate" datumi u svakoj kalendarskoj godini navedeni u Dodatku 2.

"Nepovratni grant" 15% (petnaest odsto) cijene koja se treba isplatiti Izvozniku projekta sukladno Ugovoru o izvršenju projekta, ali u bilo kojem slučaju ne više od 373.477,00 eura.

"Sporazum o nepovratnom grantu" sporazum zaključen između OeKB i Zajmodavca u svezi s ovim Sporazumom za nepovratni grant.

"Dio nepovratnog granta" 15% (petnaest odsto) svake djelomične isplate koja se treba isplatiti Izvozniku projekta sukladno Ugovoru o izvršenju projekta, ali u bilo kojem slučaju ne više od 373.477,00 eura ukupno.

"OeKB" Oesterreichische Kontrollbank Aktiengesellschaft, Am Hof 4, 1011 Beč, Austrija

"OeKB jamstvo" izvozno jamstvo Republike Austrije koje je izdala OeKB u svezi s ovim Sporazumom.

"Sporazum o OeKB refinanciranju" sporazum o refinanciranju zaključen između OeKB i Zajmodavca u svezi s ovim Sporazumom na 85% Kreditne pogodnosti, tj. maksimalno 2.116.373,00 EUR.

"Procedura plaćanja" procedura za plaćanje Zaduženja navedena u Dodatku 3.

"Projekt" projekt naveden u Dodatku 1.

"Kupac projekta" kupac definiran u Dodatku 1.

"Ugovor o izvršenju projekta" sporazum vezan za Projekt koji su zaključili Izvoznik projekta i Kupac projekta navedeni u Dodatku 1.

"Izvoznik projekta" austrijski izvoznik naveden u Dodatku 1.

"Certifikat o privremenom prihvatanju" certifikat potpisan od strane Izvoznika projekta i Kupca projekta koji potvrđuje prihvatanje od strane Kupca projekta cjelokupne medicinske opreme, uključujući i tehničku dokumentaciju i obuku, sukladno Ugovoru o izvršenju projekta.

"Dio" dio ovoga Sporazuma.

"Procenat povoljnog zajma" 85% cijene koja se treba isplatiti Izvozniku projekta sukladno Ugovoru o izvršenju projekta koji se financira ovim Sporazumom.

"Dio povoljnog zajma" 85% (osamdeset i pet odsto) svake djelomične isplate koja se treba isplatiti Izvozniku projekta sukladno Ugovoru o izvršenju projekta, ali u bilo kojem slučaju ne više od 2.116.373,00 eura ukupno.

"Supsidijarni zajmoprimac" znači Republika Srpska, koju predstavlja njezino Ministarstvo financija.

2. KREDITNA POGODNOST

2. 01. Kreditna pogodnost

Zajmodavac se ovim slaže da Kreditna pogodnost bude dostupna Zajmoprimcu tijekom Razdoblja dostupnosti pod uvjetima navedenim u ovome Sporazumu, pod uvjetom da:

(i) Zaduženja se daju izravno Izvozniku projekta sukladno Proceduri plaćanja navedenoj u Dodatku 3, na Radni dan unutar Razdoblja dostupnosti i primjenjivat će se za plaćanja cijene koja se treba platiti Izvozniku projekta sukladno Ugovoru o izvršenju projekta. Međutim, Zajmodavac nije obvezan nadgledati ili potvrditi uporabu Zajma. Bilo koje isplate Izvozniku projekta od strane Zajmodavca sukladno ovom smatrat će se Zajmom i automatski će uzrokovati da Zajmodavac zaduži Račun za kredit s tim iznosom;

(ii) Ukupni iznos Zaduženja neće prijeći Procenat povoljnog zajma ili 2.116.373,00 eura, što god je niže;

(iii) Zajmoprimac neće vršiti nikakve uplate nakon isteka Razdoblja dostupnosti;

(iv) Ako to bude odobreno od strane OeKB i tijela za donošenje odluka Zajmodavca, Zajmodavac može produljiti Razdoblje dostupnosti na pismeni zahtjev Zajmoprimca.

2. 02. Račun za kredit

Zajmodavac će otvoriti Račun za kredit u eurima na ime Zajmoprimca, pod nazivom "Račun za kredit, Projekt Nevesinje". Svako će Zaduženje dato sukladno ovomu biti stavljeno na Račun za kredit, zajedno s datumom plaćanja tog Zaduženja od strane Zajmodavca i Zajmodavac će obavijestiti Zajmoprimca o tome putem pisma ili faksa.

3. UPRAVLJANJE NEPOVRATNIM GRANTOM I ISPLATA NEPOVRATNOG GRANTA

U svakom slučaju kada se vrše isplate Izvozniku projekta sukladno ovomu, Zajmodavac će tražiti odgovarajući Dio nepovratnog granta za takvu uplatu od OeKB i proslijedit će taj Dio nepovratnog granta Izvozniku projekta u isto vrijeme kada plati odgovarajući Dio povoljnog zajma za takvo plaćanje Izvozniku projekta. Za izbjegavanje sumnji, Zajmodavac se obvezuje samo izvršiti Dio nepovratnog granta sukladno uvjetima ovoga Sporazuma i sukladno sporazumu s OeKB vezano uz Nepovratni grant ("Sporazum o nepovratnom grantu"). Ni pod kojim okolnostima Zajmoprimac neće biti odgovoran za isplatu bilo kojeg Dijela nepovratnog granta u slučaju da OeKB ne primi odgovarajuću uplatu.

Generalno, Zajmoprimac ne otplaćuje Nepovratni grant, s iznimkom sljedećih slučajeva:

(a) Prijevremena isplata

U slučaju prijevremene isplate cijelog ili dijela Zajma iz bilo kojeg razloga, Zajmoprimac će isplatiti Nepovratni grant Zajmodavcu (koji će proslijediti bilo koje takve uplate OeKB) pro rata u omjeru prijevremeno isplaćenog dijela Zajma u odnosu na ukupni iznos svih Zaduženja prema Kreditnoj pogodnosti. Takva isplata, međutim, neće biti potrebna u slučaju da se OeKB dogovori drukčije ili u slučaju da u vrijeme takve prijevremene isplate amortizirana obvezatna plaćanja sukladno Dijelu 6.01. iznose najmanje 75% (sedamdeset i pet odsto) ukupnog iznosa svih Zaduženja prema Kreditnoj pogodnosti.

(b) Ubrzavanje

U slučaju da Zajmoprimac ubrza Zajam sukladno Dijelu 9.02., Zajmoprimac će isplatiti Nepovratni grant Zajmodavcu (koji će proslijediti bilo koje takve uplate OeKB) *pro rata* u omjeru ubrzanog iznosa zajma u odnosu na neisplaćeni Zajam.

4. KAMATE

4. 01. Kamate na Račun za kredit

S iznimkom bilo kakvih zateznih kamata plativih sukladno Dijelu 4.02, nikakve kamate neće biti plative na iznos Zajma koji s vremena na vrijeme bude neisplaćen na Računu za kredit.

4. 02. Zatezne kamate

U slučaju da Zajmoprimac ne uspije isplatiti bilo koji iznos u datom roku, Zajmoprimac će platiti kamate na takav iznos duga do datuma njegova stvarnog plaćanja po stopi koju je odredio Zajmodavac i koja iznosi 1% (slovima: jedan odsto) godišnje iznad tada dostupne kamatne stope OeKB.

Neisplaćene zatezne kamate sukladno ovom Dijelu obračunat će se od dana do dana, računat će se na temelju stvarnoga broja dana koji su prošli i godine od 360 dana, i Zajmoprimac će ih plaćati Zajmodavcu tromjesečno za prethodno razdoblje na dane 31. ožujka, 30. lipnja, 30. rujna i 31. prosinca svake godine.

U slučaju da refinanciranje nije dostupno od OeKB, primjenljiva kamatna stopa (koja će biti povećana za maržu zatezne kamate kako je to navedeno iznad) bit će određena od strane Zajmodavca na temelju stope po kojoj prvoklasne austrijske banke u relevantno vrijeme mogu refinancirati sebe na međubankarskom novčanom tržištu Europske unije za razdoblje od 30 (trideset) dana (ili takva kraća razdoblja koja Zajmodavac može odabrati po svome nahođenju).

5. NAKNADE I TROŠKOVI

Obveze Zajmoprimca prema ovom Dijelu 5 ostat će na snazi bez obzira na stvarnu isplatu Zajma i ostat će i nakon bilo kakve prijevremene isplate ili poništenja ili razvrgavanja ovoga Sporazuma.

5. 01. OeKB naknade za jamstvo

Zajmoprimac će nadoknaditi štetu Zajmodavcu za sve naknade i troškove plative od strane Zajmodavca prema OeKB u svezi s OeKB jamstvom.

Zajmoprimac će platiti Zajmodavcu naknadu za OeKB jamstvo sukladno odredbi OeKB.

Sukladno razdoblju tranše i rasporedu otplate koje su podnesene OeKB od strane Izvoznika projekta i Zajmodavca i trenutačne procjene OeKB, OeKB će naplatiti OeKB jamstvo po fiksnoj stopi od 2,829% godišnje umanjeno za grant element od 50% od strane Republike Austrije u iznosu 157.775,61 eura, što će rezultirati sa 1,301% ("OeKB naknada za jamstvo") na iznos Kreditne pogodnosti kako je to navedeno ispod.

OeKB izračunavanje OeKB naknade za jamstvo utemeljeno je na stvarnom broju dana koji su prošli (pod pretpostavkom da svaki mjesec ima 30 dana) i godine od 360 dana. OeKB naknade za jamstvo mogu se plaćati tromjesečno za prethodno razdoblje na dane 31. ožujka, 30. lipnja, 30. rujna i 31. prosinca svake godine. Prvo će se plaćanje OeKB naknada za jamstvo trebati izvršiti 30. lipnja 2012. godine.

Točnu stopu i iznose koji se trebaju platiti odredit će OeKB po stupanju na snagu OeKB jamstva.

OeKB izračunava OeKB naknadu za jamstvo pod pretpostavkom da se poštuje dato razdoblje tranše i raspored otplate. U slučaju da dođe do odstupanja od originalnog razdoblja tranše i rasporeda otplate, što rezultira većim rizikom (npr. produljenjem razdoblja trajanja datog Zajma), OeKB može ponovo izračunati OeKB naknadu za jamstvo sukladno tomu. Zajmoprimac će nadoknaditi štetu Zajmodavcu za bilo koje povećanje OeKB naknada za jamstvo koje uzrokuju takva odstupanja.

5. 02. Upravljačka provizija

Zajmoprimac će u roku 15 (petnaest) dana od Datuma stupanja na snagu ovoga Sporazuma platiti Zajmodavcu upravljačku proviziju u iznosu 12.449,25 eura, što je 0,5% (nula zarez pet odsto) Nepovratnog granta od 373.477,00 eura i Kreditne pogodnosti od 2.116.373,00 eura.

5. 03. Naknada za preuzimanje obveze

Od Datuma stupanja na snagu, Zajmoprimac će tijekom Razdoblja dostupnosti platiti Zajmodavcu naknadu za preuzimanje obveze po stopi od 0,3% (nula zarez tri odsto) godišnje. Naknada za preuzimanje obveze izračunavat će se na neiskorišteni saldo Kreditne pogodnosti na početku svakog kalendarskog tromjesečja i plaćat će se tromjesečno unatrag od strane Zajmoprimca Zajmodavcu na posljednji dan svakog kalendarskog tromjesečja. Prva isplata naknade za preuzimanje obveze sukladno ovom izvršit će se na posljednji dan kalendarskog tromjesečja nakon Datuma stupanja na snagu ovoga Sporazuma.

5. 04. Ostali troškovi

Zajmoprimac će nadoknaditi Zajmodavcu bilo kakve troškove nastale Zajmodavcu u svezi sa ugovaranjem, pripremom i potpisivanjem ovoga Sporazuma. Takvi troškovi neće prelaziti iznos od 10.000,00 eura (deset tisuća eura). Zajmoprimac će, nadalje, na zahtjev Zajmodavca nadoknaditi troškove (uključujući pravne troškove i putne troškove) nastale Zajmodavcu u svezi s održavanjem, zaštitom i provedbom ili očuvanjem bilo kojeg od njegovih prava sukladno ovom Sporazumu ili vezanim sporazumima i u svezi s bilo kojom dopunom, oslobađanjem od obveze, odobrenjem ili izuzećem od prava koje traži Zajmoprimac ili netko drugi u njegovo ime.

Zajmoprimac će platiti, ili nadoknaditi Zajmodavcu, sve troškove pristojbi i drugih naknada i poreza, ako ih ima, koji mogu biti plativi za ili u svezi s ovim Sporazumom.

5. 05. Povećani troškovi

Ako (i) poštivanje bilo kakvih zahtjeva bilo koje regulatorne institucije u Austriji ili Bosni i Hercegovini ili drugdje od strane Zajmodavca, ili (ii) bilo kakva promjena u zvaničnom tumačenju ili primjeni bilo kojeg zakona ili propisa, ili (iii) provedba bilo kojeg zakona ili propisa nakon Datuma stupanja na snagu koji nameće ili mijenja bilo koji depozit za pričuve ili sličan zahtjev u svezi s bilo kojom klasom sredstava ili obveze depozita ili zajmova od strane Zajmodavca, ili (iv) bilo koje druge okolnosti u svezi s ovim Sporazumom rezultiraju bilo kakvim povećanjem troškova za Zajmodavca u svezi s ovim Sporazumom ili bilo kakvim smanjenjem bilo kojeg iznosa plativog Zajmodavcu, onda će Zajmoprimac u potpunosti nadoknaditi troškove Zajmodavcu za iznos tog povećanja troškova ili za iznos tog smanjenja u iznosu koji je plativ sukladno tomu. Isplata takve nadoknade troškova Zajmoprimcu će biti izvršena u roku od petnaest Radnih dana od datuma kada Zajmodavac pošalje obavijest Zajmoprimcu.

6. OTPLATA

6. 01. Obvezatna otplata

Zajmoprimac će otplatiti iznos neotplaćenog Zajma na kraju Razdoblja dostupnosti na Datume obvezatne otplate navedene u Dodatku 2, a ako taj datum ne bude Radni dan, isplata će se izvršiti prethodni Radni dan. Takve će rate otplate biti stavljene na Račun kredita.

6. 02. Opcionalna prijevremena otplata

Zajmoprimac može, uz prethodnu obavijest Zajmodavcu i pod uvjetom da je dobio prethodno bezuvjetno odobrenje OeKB, za koje će Zajmodavac aplicirati na zahtjev Zajmoprimca, prijevremeno otplatiti Zajam sukladno uvjetima navedenim od strane OeKB i sukladno OeKB odredbama u svezi s otplatom nepovratnog granta.

Bilo koja prijevremena otplata Zajma ispunjavat će obveze za otplatom pod Dijelom 6.01 (Obvezatna otplata) i primjenjivat će se *pro rata* za otplatu iznosa koji se duguju prema ovom Sporazumu. Zajmoprimac će nadoknaditi štetu Zajmodavcu za bilo kakve troškove prijevremene otplate u svezi sa OeKB Sporazumom za refinanciranje (uključujući i troškove vezane uz OeKB jamstvo) koji su napravljeni Zajmodavcu radi bilo kakvih opcionalnih prijevremenih plaćanja.

Za izbjegavanje sumnje, bez obzira na smanjeni glavni iznos i rate otplate u svezi s time koji su uzrokovani takvim prijevremenim plaćanjem, OeKB može tražiti naknadu za OeKB jamstvo na temelju originalnog rasporeda plaćanja. Podešavanje ovih naknada za OeKB jamstva predmet je odobrenja od strane OeKB za smanjivanje naknada za OeKB jamstvo.

Bilo kakva prijevremena uplata će, ako se izvrši tijekom Razdoblja dostupnosti, smanjiti iznos Kreditne pogodnosti za iznos jednak takvom prijevremenom plaćanju i reference na Kreditnu pogodnost u ovome Sporazumu time će se smatrati referencama na iznose koji su tako umanjeni. Bilo kakvo takvo prijevremeno plaćanje će se, ako se izvrši nakon isteka Razdoblja dostupnosti, primijeniti da smanji u jednakim iznosima neisplaćene rate otplate Zajma.

Prijevremeno uplaćeni iznosi ne mogu se ponovno pozajmiti.

Iznos Kreditne pogodnosti koji nije podignut na kraju Razdoblja dostupnosti automatski će se poništiti na kraju radnog vremena u Beču na posljednji dan Razdoblja dostupnosti.

6. 03. Nelegalnost

Ako je ili postane nezakonito u bilo kojem svojstvu za Zajmodavca da ispunjava bilo koje svoje obveze kako je to ugovoreno ovim Sporazumom ili da financira ili održava Zajam, onda:

(i) Zajmodavac može obavijestiti Zajmoprimca o tome; i

(ii) Zajmoprimac će bez odgađanja prijevremeno otplatiti Zajam; i

(iii) Kreditna će pogodnost biti poništena bez odgađanja.

7. PLAĆANJA

7. 01. Obavijest o plaćanju

Ne kasnije od četrnaest dana prije svakog datuma dospijeća naknada za preuzimanje obveze i OeKB naknade za jamstvo ili, što može biti slučaj, Obvezatnog datuma otplate, Zajmodavac će obavijestiti Zajmoprimca o tim iznosima koje treba uplatiti Zajmoprimac Zajmodavcu, s tim da ako se ne pošalje obavijest kako je to navedeno iznad, to neće osloboditi Zajmoprimca njegove obveze da izvrši plaćanja tih iznosa navedenih iznad kada oni dospiju na plaćanje.

7. 02. Metoda plaćanja

Na svaki datum plaćanja, Zajmoprimac će izvršiti uplatu plativih iznosa na takav datum u Beču, uzimajući u obzir relevantni datum dospijeća.

Ako datum plaćanja ne bude Radni dan, isplata će se izvršiti sljedeći radni dan. Za izbjegavanje sumnje u slučaju otplata, primjenjivat će se odredbe Dijela 6.01.

Sve uplate iznosa koje će Zajmoprimac vršiti prema Zajmodavcu bit će u slobodno konvertibilnim i prenosivim eurima.

Zajmoprimac se ovim odriče svih i bilo kojih prava na nadoknadu ili protuzahtjeve koje može imati u svezi s bilo kojim iznosom plativim Zajmodavcu i slaže se da neće zadržavati plaćanje, iz bilo kojih razloga, bilo kakvih iznosa koji su plativi. Posebice, Zajmoprimac neće zadržavati plaćanje iznosa koji se duguju Zajmodavcu sukladno ovom Sporazumu na temelju toga

što Zajmoprimac ili Kupac projekta mogu imati bilo kakva potraživanja, prava na djelovanje, druga prava ili zahtjeve prema Izvozniku projekta ili drugih dobavljača u svezi s Projektom ili Ugovorom o izvršenju projekta.

Zajmodavac može nadoknaditi bilo koju dospjelu obvezu Zajmoprimca sukladno ovom Sporazumu s bilo kojom obvezom (dospjelom ili ne) Zajmodavca prema Zajmoprimcu, bez obzira na mjesto plaćanja ili valutu bilo koje od ovih obveza. Ako su obveze u različitim valutama, Zajmodavac može pretvoriti obvezu po tržišnoj stopi razmjene u svome svakodnevnom radu u cilju nadoknade.

Zajmoprimac ovim daje ovlast Zajmodavcu, ako i u tolikoj mjeri kada plaćanje nije izvršeno po dospijeću, da s vremena na vrijeme tereti bilo koji ili sve račune koje Zajmoprimac ima kod Zajmodavca za bilo koji neisplaćeni iznos. Sve dok takvi računi nisu u valuti koja se duguje, Zajmodavac je ovlašten naplatiti iznos u bilo kojoj drugoj valuti jednak ekvivalentu plativog iznosa u drugoj takvoj valuti. Ekvivalent te valute odredit će Zajmodavac po tržišnoj stopi razmjene u svome svakodnevnom poslovanju.

7. 03. Plaćanja oslobođena poreza po odbitku i drugih naknada

Zajmoprimac izjavljuje da će sve aktivnosti sukladno ovom Sporazumu i/ili Ugovoru o izvršenju projekta koji se ovim financira biti oslobođene bilo kakvih carinskih dažbina, poreza, pristojbi ili drugih naknada u Bosni i Hercegovini.

Sve uplate koje će izvršiti Zajmoprimac sukladno ovom vršit će se bez nadoknade ili protuzahtjeva i bit će oslobođene i izuzete, bez smanjivanja za iznos ili u svrhu, od bilo kakvih sadašnjih ili budućih poreza ili drugih naknada koje se mogu nametnuti u Bosni i Hercegovini. Međutim, ako je Zajmoprimac po zakonu obvezan izvršiti takvo umanjenje, onda će, ako se to traži, Zajmoprimac uplatiti tražene iznose u svezi s glavnicom, nadoknadom troškova OeKB jamstva ili drugo kako bi neto iznosi koji preostaju nakon umanjenja za iznose poreza, dažbina, umanjenja, zadržavanja ili drugih naknada bili jednaki iznosima koji su se trebali uplatiti da nije bilo takvih umanjenja ili zadržavanja. Zajmoprimac će nadoknaditi štetu Zajmodavcu za bilo kakve gubitke ili troškove napravljene zbog propusta Zajmoprimca da izvrši navedena umanjenja ili zadržavanja.

Zajmoprimac će Zajmodavcu platiti sve naknade za poreze i registraciju pečata ili bilo kakve slične naknade plative u svezi s ovim Sporazumom.

7. 04. Raspodjela uplata

Sve uplate koje Zajmodavac primi od Zajmoprimca sukladno ovom (osim ako Zajmodavac ne promijeni redoslijed izvršenja) koristit će se od strane Zajmodavca za plaćanje iznosa koji se duguju sukladno ovom prema sljedećem redoslijedu i Zajmoprimac se ovim slaže s korištenjem takvih uplata prema sljedećem redoslijedu (i bilo kakvom izmjenom redoslijeda od strane Zajmodavca):

(i) Iznosi koji se trebaju uplatiti sukladno Dijelu 5.04 (Ostali troškovi)

(ii) Iznosi koji se trebaju uplatiti sukladno Dijelu 5.02 (Upravljačka provizija)

(iii) Iznosi koji se trebaju uplatiti sukladno Dijelu 5.01 (OeKB naknade za jamstvo)

(iv) Iznosi koji se trebaju uplatiti sukladno Dijelu 5.03 (Naknada za preuzimanje obveze)

(v) Iznosi koji se trebaju uplatiti sukladno Dijelu 4.02 (Zatezne kamate)

(vi) Iznosi koji se trebaju uplatiti sukladno Dijelu 5.05 (Povećani troškovi)

(vii) Iznosi koji se duguju sukladno Dijelu 6.01 (Obvezatna otplata)

(viii) Iznosi koji se trebaju uplatiti sukladno Dijelu 6.01 (Obvezatna otplata)

(ix) Iznosi koji se trebaju uplatiti sukladno Dijelu 6.02 (Opcionalna prijevremena otplata)

(x) Bilo koji drugi iznosi koji se trebaju uplatiti sukladno ovom Sporazumu (ako postoje)

8. PRESUDNI UVJETI

Ovaj Sporazum neće postati bezuvjetan i Kreditna pogodnost neće biti dostupna Zajmoprimcu u bilo kojem slučaju do datuma ("Datuma stupanja na snagu") do kojeg je Zajmodavac obavijestio Zajmoprimca da su sljedeći uvjeti ispunjeni:

(i) Zajmodavac treba primiti sve od sljedećih dokumenata na engleskom jeziku ili sa službenim prijevodom na engleski jezik i u obliku i sadržaju koji je zadovoljavajući za Zajmodavca:

(a) Kopija odluke Predsjedništva Bosne i Hercegovine koja će potvrditi:

- Ovlasti osobe ili osoba koje izvršavaju ovaj Sporazum;

- Da je Bosna i Hercegovina prihvatila ovaj Sporazum.

(b) Primjerci potpisa osobe ili osoba koje su ovlaštene potpisati bilo kakve obavijesti, izjave i potvrde u svezi s ovim Sporazumom;

(c) Primjerci potpisa osobe ili osoba koje su ovlaštene potpisati bilo kakve obavijesti koje se daju u svezi s Dodatkom 3 - PROCEDURA PLAĆANJA;

(d) Kopija Ugovora o izvršenju projekta zajedno s potvrdom Izvoznika projekta u obliku navedenom u Dodatku 5 koji potvrđuje da su svi uvjeti (osim uvjeta vezanih uz stupanje na snagu Sporazuma o povoljnom kreditu) za stupanje na snagu Ugovora o izvršenju projekta ispunjeni, posebice, uključujući ali ne ograničeno na nepovratno jamstvo za dobro izvršenje posla koje je izdao Zajmodavac u iznosu jednakom 10% vrijednosti Ugovora o izvršenju projekta, što iznosi 248.985,00 eura, i

(e) Pravno mišljenje Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, u obliku Dodatka 4.

(ii) Zajmoprimac će nabaviti:

(a) OeKB jamstvo u obliku i sadržaju koji su prihvatljivi za Zajmodavca;

(b) OeKB Sporazum o refinanciranju u obliku i sadržaju koji su prihvatljivi za Zajmodavca; i

(c) Sporazum o nepovratnom grantu

(iii) Zajmoprimac će napraviti popratno pismo s Izvoznikom projekta u obliku i sadržaju koji su prihvatljivi za Zajmodavca.

Po ispunjavanju gore navedenih uvjeta, Zajmodavac će nakon toga obavijestiti Zajmoprimca glede toga. Ako ovi uvjeti ne budu ispunjeni do Datuma stupanja na snagu koji je naveden u Dodatku 2, ovaj će Sporazum prestati biti obvezujući za strane u Sporazumu.

9. NEISPUNJAVANJE UGOVORNIH OBVEZA

9. 01. Neispunjavanje ugovornih obveza

Svaki će se od sljedećih slučajeva smatrati neispunjavanjem ugovornih obveza:

(i) Ako Zajmoprimac ne isplati glavnicu, nadoknadu za troškove OeKB jamstva, naknade ili bilo koje druge iznose plative sukladno ovom Sporazumu; ili

(ii) Ako Zajmoprimac ne ispuni ili ne poštuje bilo koji uvjet ili obvezu sadržane u ovome Sporazumu osim plaćanja ugovornih obveza opisanih pod (i) iznad u razdoblju od 30 dana od datuma kada Zajmoprimac postane svjestan neispunjavanja i datuma kada se pismena obavijest o tom neispunjavanju u kojem se traži da Zajmoprimac to ispravi bude poslano Zajmoprimcu od Zajmodavca, koji god od ova dva datuma je ranije, ili u bilo koje vrijeme ako je ili će postati nezakonito za Zajmoprimca da izvrši ili poštuje bilo koju ili sve svoje obveze sukladno ovom Sporazumu ili ako bilo koje obveze Zajmoprimca sukladno ovom Sporazumu trenutačno nisu ili će prestati biti zakonite, važeće i obvezujuće; ili

(iii) Ako se dokaže da je bilo koje jamstvo dato ili koje se smatra datim od strane Zajmoprimca u svezi s ovim Sporazumom nevažeće ili netočno kada se dalo ili kada se smatra datim ili ako

se ne može obnoviti sukladno odredbama u bilo kojem materijalnom smislu; ili

(iv) Ako Zajmoprimac ne isplati bilo koji dug sukladno bilo kojem sporazumu po kojem je obvezan isplatiti novac, ili bilo kakve kamate ili premije u svezi s tim, po dospijeću (bilo prema rasporedu dospijeća, traženom prijevremenom plaćanju, ubrzavanju, potražnji ili drukčije) i ako se to neispunjavanje obveza nastavi nakon primjenljivog grejs razdoblja, ako ono postoji, navedenog u sporazumu u svezi sa takvim dugom, ili bilo koje druge obveze prema bilo kojem sporazumu u svezi s takvim dugom, i ako se to neispunjavanje obveza dogodi i nastavi nakon primjenljivog grejs razdoblja, ako ono postoji, navedenog u takvom sporazumu, ako je učinak takve ugovorne obveze ili događaja da ubrza, ili da dozvoli ubrzavanje, dospijeće takvog duga, ili ako se bilo kakav takav dug smatra dužnim i plativim, ili se traži da se prijevremeno uplati (osim putem redovitog prijevremenog plaćanja koje se zahtijeva prema rasporedu) prije dospijeća; ili

(v) Ako Zajmoprimac nije u mogućnosti platiti svoje dugove kako dospijevaju, ili je moratorij ili aranžman s kreditorima ili bilo koja slična procedura ili aranžman primijenjen ili se o istom razgovara, ili ako izvršenje ima utjecaj na bilo koji dio kapitala Zajmoprimca; ili

(vi) Ako bilo koje dozvole, odobrenja, registracije ili odobrenja (vladina ili druga) potrebna za važnost, provedivost ili zakonitost ovoga Sporazuma, Zajma, OeKB jamstva, OeKB Sporazuma o refinanciranju i Sporazuma o nepovratnom grantu ili njihovo izvršenje budu povučena ili iz bilo kojeg razloga prestanu biti u potpunosti na snazi; ili

(vii) Ako nakon Datuma stupanja na snagu dođe do promjene u financijskom stanju Zajmoprimca i takva promjena ima nepovoljan materijalni utjecaj na sposobnost Zajmoprimca da izvršava svoje obveze sukladno Sporazumu; ili

(viii) Ako Bosna i Hercegovina proglasi opći moratorij na svoje obveze plaćanja svojim kreditorima ili pokrene pregovore za promjenu rasporeda svojih isplata; ili

(ix) Ako Ugovor o izvršenju projekta postane, ili je iz bilo kojeg razloga ili neispunjavanja ugovornih obveza ili bilo kojeg razloga koji bi zajedno s istekom vremena ili s davanjem bilo kakve obavijesti o neispunjavanju ugovornih obveza, u cijelosti ili jednim dijelom, ništavan i nevažeći ili prestane biti u potpunosti na snazi; ili

(x) Ako OeKB jamstvo bude djelomično ili u potpunosti povučeno ili prestane biti provedivo; ili

(xi) Ako OeKB Sporazum o refinanciranju ili Sporazum o nepovratnom grantu budu djelomično ili u potpunosti povučeni ili prestanu biti važeći i provedivi; ili

(xii) Ako Bosna i Hercegovina prestane biti članicom Međunarodnog monetarnog fonda ili prestane biti ovlaštena da koristi opće i specifične resurse ili postrojenja; ili

(xiii) Ako Zajmoprimac odbaci ovaj Sporazum ili učini ili uzrokuje činjenje bilo kojeg djela koje se smatra dokazom namjere da želi odbaciti ovaj Sporazum.

9. 02. Aktivnosti u slučaju neispunjavanja ugovornih obveza

U trenutku ili bilo kada nakon što dođe do neispunjavanja ugovornih obveza, Zajmodavac može:

(i) Pismenom obaviješću Zajmoprimcu proglasiti dospjelim i plativim glavnicu ili bilo koje akumulirane (zatezne) kamate na Zajam i sve druge iznose plative Zajmodavcu s tim u svezi, po čemu će isti postati dospjeli i plativi, bez pregledanja, potražnje, protesta ili bilo koje druge obavijesti bilo koje vrste, čega se Zajmoprimac ovim izričito odriče;

(ii) Pismenom obaviješću Zajmoprimcu proglasiti glavnicu ili bilo koje akumulirane (zatezne) kamate na Zajam i sve druge iznose plative Zajmodavcu s tim u svezi plativim na zahtjev, po čemu će isti postati dospjeli i plativi na zahtjev, bez pregledanja, potražnje, protesta ili bilo koje druge obavijesti bilo koje vrste, čega se Zajmoprimac ovim izričito odriče;

(iii) Pismenom obaviješću Zajmoprimcu proglasiti Kreditnu pogodnost prekinutom, pri čemu će se obveza Zajmodavca da izvrši i nastavi Zajam odmah prekinuti;

(iv) Poduzeti druge aktivnosti kao Zajmodavac, koje po svome nahođenju odluči poduzeti.

Zajmoprimac se ovim slaže da nadoknadi štetu Zajmodavcu na zahtjev za sve gubitke, troškove i obveze koje Zajmodavac može pretrpjeti kao posljedica bilo kakvog neispunjavanja ugovornih obveza (uključujući ali ne i ograničeno na bilo kakve kamate koje je Zajmodavac platio onima koji su pozajmili sredstva od njega da održe bilo koje iznose za neispunjavanje obveza). Certifikat od uredno ovlaštenog zvaničnika Zajmodavca koji određuje iznose tih gubitaka, troškova i obveza i osnovu za njihovo izračunavanje, kada se proslijedi Zajmoprimcu, bit će (osim očiglednih pogrešaka) dokaz o iznosu takvih gubitaka, troškova i obveza.

Zajmoprimac će, čim postane svjestan istog, dati pismenu obavijest Zajmodavcu o:

(a) Bilo kakvom neispunjavanju ugovornih obveza, ili

(b) Bilo kojem uvjetu, događaju ili djelu koje bi, zajedno s davanjem obavijesti o gubitku vremena ili ispunjavanju bilo kojeg uvjeta, vodilo ka ili predstavljalo neispunjavanje ugovornih obveza.

10. JAMSTVA I ZASTUPANJE

10. 01. Jamstva

Kako bi se Zajmodavac naveo da uđe u ovaj Sporazum i kako bi se pokrenuo i održao ovaj Zajam, Zajmoprimac daje sljedeća jamstva:

(i) Zajmoprimac ima neprekidno postojanje, sposoban je tužiti i biti tužen, i ima ovlast da uđe u ovaj Sporazum i ostvaruje svoja prava i izvršava svoje obveze sukladno ovom Sporazumu, kao i transakcije ugovorene ovim Sporazumom; i da su sve druge aktivnosti potrebne da se ovlasti izvršenje ovoga Ugovora od strane Zajmoprimca kao i izvršavanje njegovih obveza uredno poduzete. Ovlašten je imati vlastita sredstva koja su bez ograničenja dostupna Zajmoprimcu;

(ii) Zajmoprimac nije strana ni u kojem sporazumu koji ima negativan utjecaj ili koji bi vjerojatno imao negativan utjecaj na financijsko stanje Zajmoprimca;

(iii) Zajmoprimac ispunjava svoje obveze plaćanja ili vršenja bilo kakvih obveza za pozajmljena sredstva i nije došlo ni do kakvog neispunjavanja ugovornih obveza (niti bilo kojih drugih uvjeta, događaja ili djela koja bi, zajedno s davanjem obavijesti o gubitku vremena ili ispunjavanju bilo kojeg uvjeta, vodila ka ili predstavljala neispunjavanje ugovornih obveza);

(iv) Koliko Zajmoprimac zna, nikakav parnični postupak, arbitraža ili administrativna procedura nije neriješena niti se prijeti ovim postupcima Zajmoprimcu ili njegovim sredstvima, što bi moglo imati materijalan i negativan utjecaj na financijsko stanje Zajmodavca;

(v) Sve su informacije prenesene Zajmodavcu u svezi sa Zajmoprimcem i njegovom financijskom situacijom a koje su materijalne i trebaju se uredno prenijeti bilo kojoj osobi ili osobama koje predlažu plasiranje ili ustupanje novca Zajmoprimcu i koje trebaju omogućiti Zajmodavcu da dobije točan i istinski pogled na takvo poslovanje, zastupanje, sredstva i poslovanje;

(vi) Zajmoprimac ima ovlast stupiti u ovaj Sporazum i izvršiti pozajmicu, kao i izvršiti, isporučiti i provesti ovaj Sporazum i poduzeo je sve neophodne aktivnosti da odobri uvjete ovoga Sporazuma i da odobri izvršenje, isporuku i provedbu ovoga Sporazuma koji predstavlja zakonsku, važeću i obvezujuću obvezu Zajmoprimca, provedivu sukladno njezinim uvjetima;

(vii) Izvršenje, isporuka i provedba ovoga Sporazuma ne krše niti će kršiti bilo kakve odredbe bilo kojih postojećih zakona ili propisa primjenljivih na Zajmoprimca;

(viii) Sve dozvole, suglasnosti, registracije ili odobrenja (vladina ili druga) neophodna za izvršenje, isporuku, provedbu, validnost ili provedivost ovoga Sporazuma dobivena su i u potpunosti su na snazi;

(ix) Obveze Zajmoprimca prema ovom Sporazumu su izravne, opće i bezuvjetne obveze Zajmoprimca i rangirane su i bit će rangirane najmanje pari passu sa svim drugim trenutačnim i budućim neosiguranim i nesubordiniranim obvezama (uključujući potencijalne obveze) Zajmoprimca, s iznimkom takvih obveza koje se obvezatno preferiraju zakonom a ne ugovorom.

(x) Pri stupanju u ovaj Sporazum, Zajmoprimac djeluje u svoje ime a ne kao agent ili povjerenik bilo koje treće strane.

Jamstva navedena iznad smatrat će se da se ponavljaju na svaki datum Zaduženja i na svaki datum plaćanja i Datum obvezatne isplate kao da je data u svako takvo vrijeme.

10. 02. Zastupanja

Zajmoprimac se ovim obvezuje od datuma navedenog ovdje i dok god se duguje bilo koji iznos plativ sukladno ovomu ili bilo koje Zaduženje još uvijek se može napraviti kako slijedi:

(i) Informacije

Zajmoprimac će poslati urednu pismenu obavijest Zajmodavcu o

(a) Bilo kojoj aktivnosti, postupku ili proceduri ispred ili na bilo kojem sudu ili arbitražnom tribunalu ili administrativnom tijelu ili povjerenstvu protiv njega ili koji utječu na njega, koji, ako se negativno odrede, mogu se očekivati da imaju materijalan negativan utjecaj na financijske uvjete Zajmoprimca, i

(b) Bilo kojem pitanju za koje se može razumno očekivati da materijalno i negativno utječe na sposobnost Zajmoprimca da u potpunosti provodi svoje obveze sukladno ovom Sporazumu, ili financijskoj situaciji Zajmoprimca, i

(c) Bilo kojem dešavanju ili okolnosti koje rezultiraju ili se može razumno očekivati da rezultiraju time da bilo koje jamstvo nije ispravno u bilo koje vrijeme, i

(d) Neispunjavanju ugovornih obveza ili događajima koji bi, zajedno s davanjem obavijesti o gubitku vremena ili ispunjavanju bilo kojeg uvjeta, predstavljali neispunjavanje ugovornih obveza, s opisivanjem bilo kakvih koraka koje poduzima ili razmatra da poduzme kako bi se popravili ili ublažili efekti, po postajanju svjesnim takvog događaja.

(ii) Evidencija i druga opća zastupanja

Zajmoprimac će

(a) Održavati adekvatnu evidenciju za identificiranje roba i usluga koje se financiraju ovim Sporazumom, objaviti uporabu evidencije u Projektu, evidentirati napredak Projekta, uključujući i njegove troškove, i prikazivati, sukladno konzistentno održavanim i međunarodno priznatim računovodstvenim praksama, operacije i financijsko stanje Zajmoprimca; i

(b) Dozvoliti (ili omogućiti dozvolu) predstavnicima Zajmodavca da ispitaju Projekt, Kupca projekta i Izvoznika projekta, robe i usluge isporučene sukladno Ugovoru o izvršenju projekta i bilo kojim relevantnim evidencijama i dokumentima neophodnim da Zajmodavac potvrdi da Kupac projekta poštuje svoje obveze sukladno ovom Sporazumu; i

(c) Dostavljati ili uzrokovati dostavljanje Zajmodavcu svih takvih informacija koje će Zajmodavac tražiti u svezi s troškovima Zajma, Projektom i robama i uslugama isporučenim sukladno Ugovoru o izvršenju projekta;

(d) Uraditi sve što je neophodno kako bi mu bilo omogućeno da obavlja svoje poslovne operacije, poštuje sve primjenljive zakone i sve uvjete za sve ovlasti, odobrenja i registracije u svezi sa ovim Sporazumom i dobije i obnavlja s vremena na vrijeme takve daljnje ovlasti i odobrenja i utječe na daljnje registracije kako to može eventualno biti neophodno kako bi mu se omogućilo da izvršava svoje obveze sukladno ovom Sporazumu;

(e) Neće prodati, prebaciti, dodijeliti, iznajmiti ili se na drugi način riješiti svih ili dijela svojih sredstava (u jednoj transakciji ili u seriji transakcija bez obzira jesu li povezane ili ne) osim u redovitom tijeku svoga trgovanja;

(f) Odmah po zahtjevu Zajmodavca dostaviti ili omogućiti dostavu takve dokumentacije i drugih dokaza koje Zajmodavac razumno traži, posebice u svezi sa svim informacijama koje se traže i koje su vezane za ovaj Sporazum kako bi se izvršile transakcije ugovorene ovim.

(iii) Amandman na Ugovor o izvršenju projekta

Zajmoprimac se neće složiti s materijalnim dopunama, izmjenama ili promjenama ili raskidanjem Ugovora o izvršenju projekta bez prethodnog pismenog odobrenja Zajmodavca.

(iv) Pari Passu i negativne obveze

Obveze Zajmoprimca prema ovom Sporazumu bit će rangirane najmanje pari passu i jednake sa svim drugim neplaćenim obvezama Zajmoprimca. Zajmoprimac nije napravio niti se složio da napravi i neće napraviti niti se složiti da će napraviti bilo kakvu hipoteku, naknadu, obećanje, dug ili drugi sigurnosni interes za sva ili dio svojih sredstava kako bi osigurao bilo kakve obveze ili da osigura jamstvo za bilo kakvu obvezu, osim ako Zajam ne bude time jednako osiguran na zadovoljstvo Zajmodavca.

11. ZAKON I ARBITRAŽA

(i) Ovaj će Sporazum biti reguliran i tumačen sukladno zakonima Republike Austrije.

(ii) Svi sporovi koji mogu proizaći iz ovoga Sporazuma i u svezi s njegovim kršenjem, raskidanjem ili poništavanjem rješavat će se sukladno Pravilima arbitraže i mirenja Međunarodnog arbitražnog centra Federalne gospodarske komore Austrije u Beču/Austrija (Bečka pravila) od strane jednog ili više arbitara koji su imenovani sukladno ovim pravilima, pod uvjetom da Zajmodavac i Zajmoprimac budu slobodni izabrati da traže svoja prava i poduzmu aktivnosti protiv druge strane pred sudom prije podnošenja sudu koji je mjerodavan za slučaj u pitanju u Beču ili bilo kojem sudu kompetentnom za saslušanje tužbi protiv druge strane. Za izbjegavanje sumnje, bilo koji budući izbor Zajmodavca i Zajmoprimca da zatraže arbitražu neće ograničiti prava Zajmodavca i prava Zajmoprimca da u bilo koje vrijeme traže privremene ili konzervatorne mjere od kompetentne sudske vlasti. Mjesto arbitraže bit će Beč. Jezik koji će se koristiti u arbitražnoj proceduri bit će engleski.

(iii) Arbitražna će odluka uključivati odluku o troškovima arbitraže.

(iv) I Zajmoprimac i Zajmodavac se ovim nepovratno odriču svoga prava da se pozovu na bilo kakav imunitet koji oni ili njihova imovina mogu imati u bilo koje vrijeme ili koje mogu dobiti, bez obzira da li se karakterizira kao suvereni imunitet ili drukčije, od bilo kakvog nadoknađivanja ili pravnih aktivnosti u Austriji, Bosni i Hercegovini ili drugdje, uključujući i imunitet od procesa, imunitet od mjerodavnosti bilo kojeg suda ili arbitražnog tribunala, bilo kakav imunitet bilo koje njihove imovine od zapljene prije presude ili izvršenja presude.

(v) Potpisivanjem ovoga Sporazuma, Zajmoprimac i Zajmodavac izričito potvrđuju da zaključivanje ovoga Sporazuma i preuzimanje obveza koje iz njega proistječu za Zajmodavca i Zajmoprimca predstavlja samo njihove komercijalne aktivnosti.

12. OPĆE

12. 01. Sve će obavijesti, zahtjevi, potraživanja i druga komunikacija u svezi s ovim (koja će biti na engleskom jeziku) biti uredno data ili napravljena kada budu dostavljena pismeno preporučenom (avionskom) poštom ili putem kurira ili u slučaju kada se šalju faksom kada se dobiju uz potvrdu prijema, strani kojoj su takve obavijesti, zahtjevi, potraživanja ili druge obavijesti potrebni ili dozvoljeni da se daju, adresirani na strane na koje se odnose:

Zajmoprimac: Bosna i Hercegovina, koju predstavlja Ministarstvo financija i trezora

Adresa: Trg Bosne i Hercegovine 1, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Telefon: +387 33 703 205 345

Fax: +387 33 203 601 ili +387 33 202 930

E-mail: jjeremic@trezorbih.gov.ba

Zajmodavac: Erste Bank der Oesterreichischen Sparkassen AG

Adresa: Graben 21, 1010 Beč, Austrija

Odjeljenje: OE 0198 0681 / Financiranje trgovine i izvoza

Zadužena osoba ili osobe: Gđica Brigitte Schubert

Telefon: 00 43 5 0100 - 18536

Fax: 00 43 5 0100 9 - 18536

E-mail: brigitte.schubert@erstebank.at

Swift: GIBAATWW

ili na drugu adresu koju bilo koja ugovorna strana može kasnije navesti drugoj strani pismenim putem sukladno ovom Dijelu 12.01.

12. 02. Opisni naslovi

Naslovi u ovome Sporazumu samo su za podesne reference i neće definirati ili ograničavati odredbe.

12. 03. Odricanja, kumulativni pravni lijekovi

Nijedno neispunjavanje ili odgađanje od strane Zajmodavca u korištenju bilo kojeg prava, ovlasti ili privilegije i nikakav tijek operacija između Zajmodavca i Zajmoprimca neće služiti kao odricanje od toga; niti će bilo kakvo pojedinačno ili djelomično korištenje bilo kojeg prava, ovlasti ili privilegije sprječavati bilo koje drugo ili daljnje korištenje ili korištenje bilo kojeg drugog prava, ovlasti ili privilegije. Prava i pravni lijekovi izričito dati ovdje su kumulativni i ne uključuju nikakva prava niti pravne lijekove koje bi Zajmodavac inače imao.

Nikakva obavijest niti zahtjev Zajmoprimca u bilo kojem slučaju neće dati pravo Zajmoprimcu na bilo kakve druge ili daljnje obavijesti ili zahtjeve u svezi s istim okolnostima niti će činiti odricanje od prava Zajmodavca na bilo kakve daljnje aktivnosti u svezi s takvim okolnostima bez obavijesti ili zahtjeva.

12. 04. Naknada štete

Zajmoprimac će nadoknaditi štetu Zajmodavcu, bez prejudiciranja bilo kojih svojih drugih prava sukladno ovom Sporazumu, za bilo kakve gubitke ili troškove (uključujući gubitak marže) koje će Zajmodavac potvrditi da ih je napravio kao posljedica

(i) Bilo kojeg neispunjavanja ugovorne obveze plaćanja od strane Zajmoprimca bilo koje sume kada dospije na plaćanje,

(ii) Neispunjavanja ugovornih obveza

(iii) Neizvršenja prijevremene uplate iz bilo kojeg razloga (isključujući bilo koje neispunjavanje ugovornih obveza od strane Zajmodavca) nakon što je izdata obavijest o prijevremenom plaćanju.

Ako, zbog uplata koje vrši Zajmoprimac sukladno Dijelu 6.02, ili zbog ubrzanja dospijeća Zajma ili bilo kojih drugih razloga, bilo kakve uplate budu primljene osim onih koje su na rasporedu datuma za uplate, Zajmoprimac će platiti Zajmodavcu na zahtjev bilo koje iznose koji su potrebni da se nadoknade Zajmodavcu bilo kakvi dodatni gubitci ili troškovi do kojih može doći kao rezultat takve uplate. Obveza Zajmoprimca u takvim slučajevima uključuje bilo koje gubitke ili troškove za pozajmljena sredstva, ugovorena ili iskorištena za financiranje bilo kojeg iznosa plativog ili bilo kojeg iznosa isplaćenog ili prijevremeno uplaćenog kao i bilo kojeg gubitka marže.

Nikakva uplata Zajmodavcu prema ovome Sporazumu sukladno bilo kojoj presudi ili naređenju bilo kojeg suda ili drukčije neće osloboditi Zajmoprimca obveza u svezi s kojim je napravljena osim ako i dok potpuna uplata ne bude primljena u valuti u kojoj je relevantna suma plativa sukladno ovom ("Valuta obveze") i, do te mjere da će iznos bilo koje takve uplate u zvaničnoj konverziji u Valutu obveze, izražen u Valuti obveze, biti manji od sume koja se originalno trebala uplatiti Zajmodavcu u Valuti obveze, Zajmodavac će imati dalje i odvojene razloge za akciju protiv Zajmoprimca za obnovu takvog iznosa koji će nakon konverzije u Valutu obveze biti jednak iznosu manjka.

12. 05. Djelomična nevažnost

Ako se bilo koja odredba ovoga Sporazuma proglasi neprovedivom od strane bilo kojeg suda ili drugog kompetentnog tribunala, validnost, zakonitost i provedivost preostalih odredbi navedenih ovdje neće niti na koji način biti ugroženi niti umanjeni i strane će u sporazumu uložiti svoje najveće napore da revidiraju nevažeću odredbu tako da je naprave provedivom sukladno namjeri navedenoj tu.

12. 06. Dodjeljivanje

Zajmoprimac ne može dodijeliti niti prebaciti sva ili bilo koji dio svojih prava i obveza prema ovom Sporazumu bez prethodnog pismenog odobrenja Zajmodavca.

12. 07. Dostavljanje podataka

Zajmoprimac se ovim slaže da (a) Zajmodavac može dostaviti bilo koje podatke koji mu postanu poznati tijekom svoje poslovne veze sa Zajmoprimcem u obliku koji je redovit za banke, posebice u svrhu zaštite kreditora, za konsolidaciju koja se traži supervizorskim propisima sukladno austrijskom Zakonu o bankama ili za bankovne transakcije; (b) u slučaju primjene subvencija, Zajmodavac može razmijeniti bilo koje dokumente vezane za financiranje, podatke ili bilo koje druge informacije s relevantnom institucijom i partnerima za financiranje; i (c) ovlast za dostavljanje sukladno Paragrafu 38, paragraf 2 broj 5 austrijskog Zakona o bankama, ostat će važeće tijekom trajanja ovoga Sporazuma. Nadalje, Zajmodavac ima pravo dostaviti OeKB bilo kakve podatke (uključujući i dokumentaciju) koja mu postane poznata u svezi s odnosima s klijentom. Svrha ovoga dostavljanja je procjena rizika.

12. 08. OeKB jamstvo i Sporazum o nepovratnom grantu

Zajmoprimac prihvata da će (a) Kreditna pogodnost biti jamčena putem OeKB jamstva sukladno austrijskom Zakonu o promociji izvoza iz 1981. godine i njegovim dopunama; i (b) OeKB odobriti nepovratni grant sukladno Sporazumu o nepovratnom grantu. Zajmoprimac nadalje potvrđuje da je Zajmodavac, sukladno uvjetima koji reguliraju OeKB jamstvo i nepovratni grant, obvezan pratiti naputke koje daje OeKB i izričito se slaže da će poštivati bilo kakve aktivnosti ili propuste od strane Zajmodavca nakon takvih naputaka.

12. 09. Cjelokupni Sporazum i amandmani na Sporazum

Ovaj Sporazum čini cjelokupni sporazum između strana o predmetnoj materiji.

Bilo kakvi amandmani ili izmjene ovoga Sporazuma bit će samo pismeni i moraju ih uredno potpisati obje strane.

Ovaj Sporazum napravljen je u pet originalnih primjeraka na engleskom jeziku, koji čine jedan i isti Sporazum. Zajmoprimac će dobiti četiri originalna primjerka dok će Zajmodavac dobiti jedan originalni primjerak.

Ovaj Sporazum je načinjen:

Beč, 22. lipnja 2011. godine

Erste Bank der Oesterreichischen

Sparkassen AG

Karl Mayrl, v. r.

Brigitte Schubert, v. r.

Sarajevo, 27. lipnja 2011. godine

Bosna i Hercegovina, koju predstavlja

Ministarstvo financija i trezora

Dragan Vrankić, v. r.

DODATAK 1

PROJEKT

1. Projekt

Nabava medicinske opreme (uključujući uređaje, materijale i usluge), cjelokupnu tehničku dokumentaciju i obuku potrebnu za instaliranje, probni rad, normalni rad, održavanje kao i rad medicinske opreme za projekt "Nabava medicinske opreme za Opću bolnicu u Nevesinju", koja će biti isporučena bolnicama u Nevesinju, Trebinju, Doboju, Istočnom Sarajevu i Prijedoru."

2. Ugovor o izvršenju projekta

Ugovor za prodaju i isporuku medicinske opreme, datiran 3. studenoga 2010. godine i amandmani na njega, ako ih ima, između Izvoznika projekta i Kupca projekta u svezi s projektom.

3. Kupac projekta

Vlada Republike Srpske, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, Trg Republike Srpske 1, Banja Luka, Republika Srpska, Bosna i Hercegovina, koju predstavlja ministar dr. Ranko Škrbić.

4. Izvoznik projekta

BRAINCON Handels-GmbH, Innstrasse 24, 1020 Beč, Austrija.

Nova adresa od 1. travnja 2011. godine: Grinyinger Allee 5, 1190 Beč, Austrija.

DODATAK 2

KREDITNA POGODNOST

1. Iznos (Dio 2.01)

Iznos koji ne prelazi 2.116.373,00 eura (slovima: dva milijuna sto šesnaest tisuća tri stotine sedamdeset tri) ili Procenat povoljnog zajma, što god je niže.

2. Razdoblje dostupnosti (Dio 2.01)

Od Datuma stupanja na snagu (kako je to definirano u Dijelu 8) do 6 (šest mjeseci) nakon toga, ali najdalje do 30. lipnja 2012. godine, osim ako se Zajmodavac i Zajmoprimac nisu dogovorili o drugom datumu osim 30. lipnja 2012. godine.

3. Obvezatni datumi otplate (Dio 6.01)

U 17 (sedamnaest) jednakih uzastopnih polugodišnjih rata otplate. Prva od kojih će dospjeti na plaćanje 36 (trideset i šest) mjeseci nakon datuma Certifikata o privremenom prihvatanju, ali u svakom slučaju 30. lipnja 2015. godine, što god je ranije.

4. Datum stupanja na snagu

Datum stupanja na snagu bit će najdalje 31. prosinca 2011. godine, osim ako se Zajmodavac i Zajmoprimac nisu dogovorili o drugom datumu osim 31. prosinca 2011. godine.

DODATAK 3

PROCEDURA PLAĆANJA

Zaduženja sukladno ovom Sporazumu bit će napravljena samo izravnim uplatama od strane Zajmodavca Izvozniku projekta sukladno sljedećoj proceduri:

1. Izvoznik će projekta predstaviti sljedeće dokumente navedene u Ugovoru o izvršenju projekta Zajmodavcu, koje će onda Zajmodavac poslati nazad Kupcu projekta putem kurira. U isto vrijeme, Zajmodavac će poslati kopije takvih dokumenata Zajmoprimcu putem faksa.

Za 90% cijene projekta, do 2.240.865,00 eura, plativo *pro rata* isporuke.

- Komercijalna faktura u tri originala i tri fotokopije;
- Detaljna lista pakiranja u šest kopija
- Certifikat o preuzimanju za robe potpisan od strane Izvoznika projekta i Kupca projekta.

Za 10% cijene projekta, do 248.985,00 eura, plativo po prihvatanju cjelokupnog projekta

- Komercijalna faktura u tri originala i tri fotokopije;
- Kopija Certifikata o privremenom prihvatanju uredno potpisana od strane Izvoznika projekta i Kupca projekta, ili pismena potvrda Izvoznika projekta u kojoj se navodi da je potpisivanje Certifikata o privremenom prihvatanju odgođeno na više od 60 dana od datuma potpisivanja certifikata o preuzimanju iz razloga koji nisu vezani uz izvršavanje obveza od strane Izvoznika projekta prema Ugovoru o izvršenju projekta i da je privremeno prihvatanje prihvaćeno;
- Bankovno jamstvo u iznosu 74.695,50 eura (jamstvo).

2. Zajmoprimac će nakon prijema kopija dokumenata uputiti Zajmodavca putem faksa da oslobodi iznos dijela Nepovratnog granta i dijela Povoljnog ugovora o zajmu Izvozniku projekta.

3. U slučaju da Zajmodavac nije dobio instrukcije za plaćanje od Zajmoprimca kako je to navedeno u točki 2 i nije dobio nikakav pismeni prigovor na plaćanje ovoga iznosa putem faksa u roku 30 (trideset) dana nakon datuma slanja faksa Zajmodavca, Zajmoprimac ovim nepovratno daje ovlast Zajmodavcu da automatski izvrši plaćanje dijela Nepovratnog granta i dijela Povoljnog ugovora o zajmu Izvozniku projekta na sljedeći Radni dan nakon razdoblja od 30 (trideset) dana.

4. Zajmodavac će obavijestiti Zajmoprimca o vrijednosti datuma svakog Zaduženja putem faksa 3 radna dana nakon što izvrši svako plaćanje.

DODATAK 4

OBLIK PRAVNOGA MIŠLJENJA

Za: Erste Bank
der Oesterreichischen Sparkassen AG
OE 681 / Financiranje trgovine i izvoza
Graben 21
A-1010 Beč

Sporazum o povoljnom kreditu ("Sporazum") za projekt "Nabava medicinske opreme za Opću bolnicu u Nevesinju"

Poštovani gospodine ili gospođo,

Pregledali smo originale ili kopije sljedećih dokumenata koji su certificirani na naše zadovoljstvo:

(i) Sporazum

(ii) Odluka Predsjedništva

Izvršili smo druga ispitivanja i ispitali druge dokumente koje smo smatrali odgovarajućim u svrhu davanja potvrda navedenih ispod.

Mi (naziv kompetentnog tijela) potvrđujemo sljedeće:

(1) Zajmoprimac je Bosna i Hercegovina, koju predstavlja Ministarstvo financija i trezora, i posjeduje trajno postojanje i sposoban je tužiti i biti tužen u vlastito ime. Zajmoprimac ima ovlast posjedovati svoju imovinu i druga sredstva.

(2) Zajmoprimac ima ovlasti da izvršava, isporučuje i provodi svoje obveze sukladno Sporazumu i Zajmoprimac je ovlašten da pozajmi Kreditnu pogodnost; sve su neophodne aktivnosti poduzete da se isto odobri i nikakva ograničenja ovlasti Zajmoprimca da izvrši pozajmicu neće biti prekoračena kao rezultat toga. Sporazum, kako je izvršen i isporučen, predstavlja važeće i pravno obvezujuće obveze Zajmoprimca provedive sukladno njegovim uvjetima.

(3) (Gdin/Gđa) (ime) je uredno ovlaštena u ime Zajmoprimca da izvrši i isporuči Sporazum i bilo koje druge dokumente i obavijesti sukladno ili u svezi sa Sporazumom i njegov/njezin potpis pravno obvezuje Zajmoprimca.

(4) Izvršenje i isporuka Sporazuma, provedba obveza sukladno Sporazumu i poštivanje odredbi Sporazuma od strane Zajmoprimca neće

(i) Biti u suprotnosti s bilo kojim postojećim primjenljivim zakonom, statutom, pravilom ili propisom ili bilo kojom presudom, dekretom ili dozvolom kojom je Zajmoprimac predmet;

(ii) Biti u suprotnosti s bilo kojom odredbom ustavnih dokumenata Zajmoprimca;

(iii) Biti u suprotnosti sa, ili rezultirati kršenjem bilo kojeg uvjeta, ili predstavljati neispunjavanje ugovornih obveza, bilo kojeg sporazuma ili drugog instrumenta u kojem je Zajmoprimac jedna od strana ili predmet ili kojim je vezana bilo koja njegova imovina.

(5) Nikakvo odobrenje, ovlast, dozvola ili odobrenje ili registracija ili izjava vladinim ili javnim tijelima ili vlastima ili sudovima nije potrebna Zajmoprimcu ili u svezi s izvršenjem, isporukom, validnosti, provedivosti i prihvatanjem dokaza o Sporazumu ili izvedbi od strane Zajmoprimca njegovih obveza sukladno tomu, uključujući bez ograničenja, zaduženja koja je napravio Zajmoprimac prema Sporazumu i sve isplate od strane Zajmoprimca sukladno odredbama Sporazuma.

(6) Odabir zakona Austrije koji će biti mjerodavan za Sporazum važeći je izbor zakona i zakon Austrije će se prema tome primjenjivati od strane sudova u Bosni i Hercegovini ako Sporazum ili bilo koje potraživanje sukladno tomu dođe pod njegovu mjerodavnost po dokazivanju relevantnih odredbi zakona Austrije. Podnošenje od strane Zajmoprimca parnice /arbitraže pred sudom koji ima predmetnu mjerodavnost u Beču je važeće i obvezujuće za Zajmoprimca. Zajmoprimac nema pravo potraživati bilo kakav imunitet u vezi sa sobom ili svojim sredstvima prema zakonima Bosne i Hercegovine u svezi s pravnim procedurama, nadoknađivanju ili protuzahtjevima u svezi sa Sporazumom ili u svezi s provedbom bilo koje presude ili naređenja koje proizilazi iz takvih procedura.

(7) Arbitražna odluka/presuda napravljena u svezi sa Sporazumom prepoznat će se kao važeća, konačna i provediva sukladno zakonima Bosne i Hercegovine i pravilima procedure.

(8) Zajmoprimac je predmet građanskog zakona u svezi sa svojim obvezama prema Sporazumu. Stupanje u i izvršenje Sporazuma od strane Zajmoprimca predstavljaju privatne i komercijalne odluke. Odricanje od imuniteta u Sporazumu je važeće i obvezujuće po Zajmoprimca.

Ova je potvrda ograničena na pitanja zakona Bosne i Hercegovine. Mi ne potvrđujemo ništa u svezi sa zakonom niti bilo kojom drugom mjerodavnosti.

S poštovanjem,

DODATAK 5

POTVRDA U SVEZI S UGOVOROM O IZVRŠENJU PROJEKTA

Od: BRAINCON Handels-GmbH
Beč
Za: Erste Bank
der Oesterreichischen Sparkassen AG
OE 681 / Financiranje trgovine i izvoza
Graben 21
A-1010 Beč
Datum:

Sporazum o povoljnom kreditu u iznosu 2.116.373,00 eura između Erste Bank der Oesterreichischen Sparkassen AG i Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine.

Poštovani gospodine ili gospođo,

Ovim potvrđujemo da su svi uvjeti (osim uvjeta vezanih za stupanje na snagu Sporazuma o povoljnom kreditu) za stupanje na snagu Ugovora o izvršenju projekta između BRAINCON Handels-GmbH, Beč, Austrija i Vlade Republike Srpske, koju predstavlja Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite, ispunjeni.

(mjesto, datum)

.....

BRAINCON Handels-GmbH

Članak 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenome glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-50-1-4025-49/11
28. prosinca 2011. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Željko Komšić, v. r.

26

На основу члана V 3. д) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука број 01,02-05-2-549/11 од 01. децембра 2011. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 16. редовној сједници, одржаној 28. децембра 2011. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ БУГАРСКЕ О МЕЂУСОБНОЈ ЗАШТИТИ И РАЗМЈЕНИ ТАЈНИХ ПОДАТАКА

Члан 1.

Ратификује се Споразум између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Бугарске о међусобној заштити и размјени тајних података, потписан у Сарајеву, 18. марта 2011. године, на српском, босанском, хрватском, бугарском и енглеском језику.

Члан 2.

Текст Споразума гласи:

СПОРАЗУМ

ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ БУГАРСКЕ О МЕЂУСОБНОЈ ЗАШТИТИ И РАЗМЈЕНИ ТАЈНИХ ПОДАТАКА

Савјет министара Босне и Херцеговине и Влада Републике Бугарске (у даљем тексту "Стране"),

Договориле су се да одрже разговоре о политичким и безбједносним питањима, као и да прошире и ојачају политичку, војну и економску сарадњу,

Свјесне промјена у политичкој ситуацији у свијету и препознајући значајну улогу међусобне сарадње у стабилизацији мира, међународној безбједности и међусобном повјерењу,

Схватајући да добра сарадња може захтијевати размјену тајних података између Страна,

У жељи да креирају сет правила који ће се имплементирати између Страна, а којим се регулише обострана заштита тајних података и који је примјењив на све будуће споразуме о сарадњи и класификоване уговоре који садржавају или укључују тајне податке,

Договориле су слиједеће:

Члан 1.

Дефиниције

У сврху овог Споразума:

(1) "Тајни податак" значи информацију било којег облика, без обзира на њену природу или начин преношења, која је већ сачињена или је у процесу израде, а којој је додијељен степен безбједносне класификације и која, у интересу националне безбједности и у складу са националним законима и прописима, захтијева заштиту од неовлаштеног приступа или уништавања.

(2) "Неовлаштени приступ тајним подацима" значи било који облик откривања тајних података, укључујући злоупотребу, оштећење, достављање и нетачно класификовање, као и било које друге активности које резултирају повредом безбједности или губитком таквих информација, као и све друге активности или изостанак активности које имају за посљедицу одавање информације неовлаштеној особи.

(3) "Степен безбједносне класификације" значи категорију, према националним законима и прописима, која карактерише значај тајног податка, ниво ограничења приступа и ниво његове заштите од Страна, као и категорију на основу које је информација означена.

(4) "Безбједносна дозвола" значи позитивну одлуку која произлази из процедуре безбједносне провјере која ће утврдити лојалност и повјерљивост особе или правног лица, као и друге безбједносне аспекте у складу са националним законима и прописима. Таква одлука омогућава да се особи или правном лицу додијели приступ и да му се дозволи да рукује тајним подацима одређеног нивоа без безбједносног ризика.

(5) "Страна оригинатор" значи Страна која иницира тајне податке.

(6) "Страна прималац" значи Страна којој се тајни подаци шаљу.

(7) "Надлежни орган" значи орган, који у складу са националним законима и прописима дотичне Стране, проводи државну политику за заштиту тајних података, врши општу контролу у овом подручју те, такође, проводи имплементацију овог Споразума. Такви органи су наведени у члану 5. овог Споразума.

(8) "Уговарач", према одредбама овог Споразума, значи особа или правно лице које посједује правну способност да закључи уговоре, и/или Страна у класификованом уговору.

(9) "Класификовани уговор" значи споразум између два или више уговарача који садржи или омогућава приступ тајним подацима.

(10) ""Need-to-know" принцип" значи неопходност приступа тајним подацима у складу са службеним дужностима и/или извршењем конкретног службеног задатка.

(11) "Трећа страна" значи било која међународна организација или држава, укључујући физичка или правна лица која су под њеном јурисдикцијом, која није Страна у овом Споразуму.

(12) "Повреда безбједности" значи чин или омашка која је у супротности са националним законима и прописима, а која доводи или може довести до неовлаштеног приступа или уништавања тајних података.

Члан 2.

Циљ

Циљ овог Споразума је да се осигура заштита тајних података који се уобичајено креирају или размјењују, директно или индиректно, између Страна.

Члан 3.

Степени безбједносне класификације

Стране се слажу да су слиједећи степени безбједносне класификације еквивалентни и да одговарају степенима безбједносне класификације, утврђеним националним законима и прописима дотичне Стране:

За Босну и Херцеговину	За Републику Бугарску	Еквивалент на енглеском
ВРЛО ТАЈНО	СТРОГО СЕКРЕТНО	TOP SECRET
ТАЈНО	СЕКРЕТНО	SECRET
ПОВЈЕРЉИВО	ПОВЕРИТЕЛНО	CONFIDENTIAL
ИНТЕРНО	ЗА СЛУЖЕБНО ПОЛЗВАНЕ	RESTRICTED

Члан 4.

Безбједносни принципи

(1) У складу са својим националним законима и прописима, Стране ће имплементирати све одговарајуће мјере за заштиту тајних података који се углавном креирају или размјењују, директно или индиректно, у оквиру овог Споразума. За такве тајне податке ће се осигурати исти ниво заштите као за националне тајне податке, са одговарајућим степеном класификације.

(2) Заштита и кориштење тајних података размијењених између држава Страна, одвија се према слиједећим начелима:

а) Страна прималац ће запримљеним тајним подацима додијелити степен заштите који је еквивалентан ознакама датим тајном податку од стране оригинатора;

б) Приступ тајним подацима је ограничен на особе које, у циљу обављања својих дужности, морају имати приступ тајним подацима на основу принципа "need to know" и личну безбједносну дозволу за приступ тајним подацима;

ц) Страна прималац неће слати тајне податке трећој Страни без претходног писменог овлаштења Стране оригинатора;

д) Страна прималац не може снизити степен класификације нити декласификовати добивене тајне податке без претходне писмене сагласности Стране оригинатора;

е) Тајни подаци које је једна Страна послала другој ће се користити само за специфичну сврху за коју су дати.

(3) Како би се постигли и одржали успоредиви безбједносни стандарди, надлежни безбједносни органи ће, на захтјев, обезбиједити један другом информације о својим безбједносним стандардима, процедурама и праксама за заштиту тајних података.

Члан 5.

Надлежни органи

(1) Надлежни органи Страна су:

За Босну и Херцеговину

– Министарство безбједности Босне и Херцеговине

Државни безбједносни орган

За Републику Бугарску:

– Државна комисија за информациону безбједност.

(2) Надлежни органи ће обавијестити један другог о националним законима и прописима на снази који регулишу заштиту тајних података.

(3) Како би се осигурала блиска сарадња у имплементацији овог Споразума надлежни органи могу одржати конслутације на захтјев једног од њих.

(4) Дотични надлежни органи могу закључити извршне документе у вези са овим Споразумом.

(5) Стране ће информисати једна другу, путем дипломатских канала, о свакој измјени у њиховим надлежним органима.

Члан 6.

Помоћ у безбједносним провјерама

(1) На захтјев, и у складу са својим националним законима и прописима, надлежни органи ће помоћи једни другима током процедура безбједносних провјера њихових грађана који бораве на територији државе друге Стране, које претходе одлуци о издавању личне безбједносне дозволе.

(2) Стране ће признати личну безбједносну дозволу издату у складу са националним законима и прописима државе друге Стране. Безбједносна дозвола ће бити у складу са степенима класификације из члана 3. овог Споразума.

(3) Надлежни органи ће међусобно размјењивати сваку информацију у вези са промјенама личних безбједносних дозвола, а посебно у случајевима одузимања или смањивања степена класификације безбједносних дозвола.

Члан 7.

Пријенос тајних података

(1) У правилу, тајни подаци ће се преносити путем дипломатских курира или на друге начине који задовољавају захтјеве националних закона и прописа Страна. Страна прималац ће писменим путем потврдити пријем тајних података.
(2) Тајни подаци се могу преносити путем заштићених телекомуникационих система, мрежа или других електромагнетских средстава која су одобрена од стране надлежних органа и која посједују прописно издат цертификат који је у складу са националним законима и прописима сваке Стране.
(3) Друга одобрена средства преноса тајних података могу се користити само уколико су договорена између надлежних органа.
(4) У случају преноса велике пошиљке која садржи тајне податке, надлежни органи ће сходно међусобном договору одобрити начине преноса, руте и друге безбједносне мјере.

Члан 8.

Превођење, копирање и уништавање

(1) Тајни подаци означени степеном безбједносне класификације ВРЛО ТАЈНО/СТРОГО СЕКРЕТНО/TOP SECRET ће се преводити или копирати само уз писмено одобрење надлежног органа Стране оригинатора.
(2) Све преводе тајних података врше особе које имају одговарајућу безбједносну дозволу. Такви преводи ће носити једнаку ознаку безбједносне класификације.
(3) Када се класификоване информације копирају, све оригиналне безбједносне ознаке које се на њему налазе ће такође бити репродуциране или означене на свакој копији. Такве копиране информације ће бити под истом контролом као и оригиналне информације. Број копија ће бити ограничен на онај који се захтијева у службене сврхе.
(4) Тајни подаци се уништавају или мијењају у мјери у којој је то неопходно ради спрјечавања њихове потпуне или дјеломичне реконструкције.
(5) Страна оригинатор може изричито забранити копирање, мијењање или уништавање тајних података, означавањем одговарајућег преносника тајних података или слањем накнадне писмене обавијести. Уколико је уништавање тајних података забрањено, исти се враћају надлежном органу Стране оригинатора.
(6) Тајни подаци степена безбједносне класификације ВРЛО ТАЈНО/ СТРОГО СЕКРЕТНО/TOP SECRET неће се уништавати. Они се враћају надлежном органу Стране оригинатора.
(7) У случају ситуације у којој је немогуће заштитити и вратити тајне податке креиране или пренесене у складу са овим Споразумом, тајни подаци се одмах уништавају, у складу са националним законима и прописима. Страна прималац обавјештава надлежни орган Стране оригинатора о уништавању тајних података, што је могуће прије.

Члан 9.

Класификовани уговори

(1) На захтјев, надлежни органи потврђују да предложени уговарачи као и особе које учествују у предуговорним преговорима или у примјени класификованих уговора имају одговарајуће безбједносне дозволе.
(2) Надлежни органи могу захтијевати да се проведе безбједносна инспекција у објекту како би се осигурало континуирано поштовање безбједносих стандарда у складу са државним законима и прописима.
(3) Класификовани уговори садржавају поглавље о безбједности/анекс о безбједносним мјерама и степену класификације сваког дијела класификованог уговора. Копија програма безбједносних инструкција просљеђује се надлежном органу Стране под чијом ће се надлежношћу проводити класификовани уговор.
(4) Уговори који укључују тајне податке са степеном тајности ИНТЕРНО/ЗА СЛУЖЕБНО ПОЛЗВАНЕ/RESTRICTED садржавају одговарајућу клаузулу којом се дефинише минимум мјера које је потребно провести за заштиту таквог тајног податка. За ову врсту уговора није потребна безбједносна дозвола.

Члан 10.

Посјете

(1) Посјете које укључују приступ тајним подацима од стране држављана државе једне Стране држави друге Стране, подлијежу претходном писменом одобрењу којег издаје надлежни орган Стране домаћина.
(2) Држава једне Стране одобрава посјете које укључују приступ тајним подацима посјетиоцима државе друге Стране, само уколико су исти:
   а) добили одговарајућу личну безбједносну дозволу, издату од стране надлежног органа државе пошиљаоца;
   б) овлаштени да запримје или имају приступ тајним подацима у складу са њиховим националним законима и прописима.
(3) Посјете које укључују приступ тајним подацима од стране држављана трећих земаља, одобравају се само на основу заједничког споразума између држава Страна.
(4) Надлежни орган државе пошиљаоца обавјештава надлежни орган земље домаћина о планираној посјети путем захтјева за посјету, који се мора запримити најмање тридесет дана прије обављања исте.
(5) У хитним случајевима захтјев за посјете се просљеђује најмање седам дана прије обављања исте.
(6) Захтјев за посјету треба да садржи:
   а) име и презиме посјетиоца, датум и мјесто рођења, држављанство, пасош или идентификациони број идентификационог документа;
   б) назив правног лица којег посјетилац представља или којем припада;
   ц) назив и адресу правног лица које се посјећује;
   д) потврду о личној безбједносној дозволи посјетиоца и пуноважности исте;
   е) предмет и циљ посјете;
   ф) очекивани датум и трајање тражене посјете. У случају вишекратних посјета потребно је навести укупну временску дужину посјета;
   г) датум, потпис и службени печат надлежног органа.
(7) Након што је посјета одобрена, надлежни орган земље домаћина прибавља копију захтјева за посјету, безбједносним службеницима правног лица које се посјећује.
(8) Рок важности одобрења посјете не може бити дужи од једне године.
(9) Надлежни органи сачињавају листу особа овлаштених за вишекратне посјете. Ове листе важе за почетни период од дванаест мјесеци. Услови појединачних посјета директно се договарају са одговарајућим тачкама контакта правног лица којег посјећују те особе, у складу са већ усаглашеним терминима и условима.
(10) Свака страна гарантује заштиту личних података посјетилаца, у складу са властитим националним законима и прописима.

Члан 11.

Повреда безбједности

(1) У случају повреде безбједности, надлежни орган у чијој држави је дошло до повреде безбједности, обавјештава надлежни орган друге Стране што је прије могуће, и проводи одговарајућу истрагу. Друга Страна сарађује у истрази, ако је то потребно.
(2) У случају повреде безбједности у трећој земљи, надлежни орган Стране пошиљаоца подузима радње из става 1., гдје је то могуће.
(3) У сваком случају, друга Страна ће бити обавијештена о резултатима истраге и запримиће коначни извјештај о разлозима и обиму учињене штете.

Члан 12.

Трошкови

Свака Страна сноси своје трошкове настале током провођења њених обавеза из овог Споразума.

Члан 13.

Завршне одредбе

(1) Овај Споразум је закључен на неодређен период и ступа на снагу првог дана другог мјесеца, након запримања посљедњег писменог обавјештења у којем Стране једна другу обавјештавају о испуњењу свих интерних законских процедура, потребних за ступање истог на снагу.
(2) Измјене и допуне овог Споразума могу се вршити на основу узајамне писмене сагласности обје Стране. Такве измјене и допуне ступају на снагу у складу са ставом 1. овог члана.
(3) Свака Страна може раскинути овај Споразум путем писаног обавјештења другој Страни. Раскид ће ступити на снагу шест мјесеци након датума пријема обавијести. Без обзира на прекид овог Споразума, сви тајни подаци пренесени у складу с овим Споразумом, и даље ће бити заштићени у складу са одредбама дефинисаним овим Споразумом, све док Страна оригинатор не ослободи Страну примаоца од те обавезе.
(4) Сваки спор везан за тумачење или примјену овог Споразума рјешаваће се мирним путем, кроз консултације између Страна, без прибјегавања ванској јурисдикцији.

Закључено у Сарајеву дана 18. марта 2011. године у два оригинална примјерка, и то сваки на службеним језицима Босне и Херцеговине (босанском, хрватском и српском), бугарском и енглеском језику, при чему су сви текстови једнако аутентични. У случају разлике у тумачењу, мјеродаван је енглески текст.

За Савјет министара БиХ	За Владу Републике Бугарске
Помоћник министра	Директорица Државне комисије за
безбједности БиХ	информациону безбједност
Мате Милетић, с. р.	**Цвета Маркова**, с. р.

Члан 3.

Ова одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-50-1-4025-17/11
28. децембра 2011. године
Сарајево

Предсједавајући
Жељко Комшић, с. р

Na osnovu člana V 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-549/11 od 01. decembra 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 16. redovnoj sjednici, održanoj 28. decembra 2011. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE BUGARSKE O MEĐUSOBNOJ ZAŠTITI I RAZMJENI TAJNIH PODATAKA

Član 1.

Ratifikuje se Sporazum između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Bugarske o međusobnoj zaštiti i razmjeni tajnih podataka, potpisan u Sarajevu, 18. marta 2011. godine, na bosanskom, hvatskom, srpskom, bugarskom i engleskom jeziku.

Član 2.

Tekst Sporazuma glasi:

SPORAZUM

IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE BUGARSKE O MEĐUSOBNOJ ZAŠTITI I RAZMJENI TAJNIH PODATAKA

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Vlada Republike Bugarske (u daljem tekstu "Strane"),

Dogovorile su se da održe razgovore o političkim i sigurnosnim pitanjima, kao i da prošire i ojačaju političku, vojnu i ekonomsku saradnju,

Svjesne promjena u političkoj situaciji u svijetu i prepoznajući značajnu ulogu međusobne saradnje u stabilizaciji mira, međunarodnoj sigurnosti i međusobnom povjerenju,

Shvatajući da dobra saradnja može zahtijevati razmjenu tajnih podataka između Strana,

U želji da kreiraju set pravila koji će se implementirati između Strana, a kojim se reguliše obostrana zaštita tajnih podataka i koji je primjenjiv na sve buduće sporazume o saradnji i klasifikovane ugovore koji sadržavaju ili uključuju tajne podatke,

Dogovorile su slijedeće:

Član 1.

Definicije

U svrhu ovog Sporazuma:

(1) "Tajni podatak" znači informaciju bilo kojeg oblika, bez obzira na njenu prirodu ili način prijenosa, koja je već sačinjena ili je u procesu izrade, a kojoj je dodijeljen stepen sigurnosne klasifikacije i koja, u interesu nacionalne sigurnosti i u skladu sa nacionalnim zakonima i propisima, zahtijeva zaštitu od neovlaštenog pristupa ili uništavanja.
(2) "Neovlašteni pristup tajnim podacima" znači bilo koji oblik otkrivanja tajnih podataka, uključujući zloupotrebu, oštećenje, dostavljanje i netačno klasifikovanje, kao i bilo koje druge aktivnosti koje rezultiraju povredom sigurnosti ili gubitkom takvih informacija, kao i sve druge aktivnosti ili izostanak aktivnosti koje imaju za posljedicu odavanje informacije neovlaštenoj osobi.
(3) "Stepen sigurnosne klasifikacije" znači kategoriju, prema nacionalnim zakonima i propisima, koja karakteriše značaj tajnog podatka, nivo ograničenja pristupa i nivo njegove zaštite od Strana, kao i kategoriju na osnovu koje je informacija označena.
(4) "Sigurnosna dozvola" znači pozitivnu odluku koja proizlazi iz procedure sigurnosne provjere koja će utvrditi lojalnost i povjerljivost osobe ili pravnog lica, kao i druge sigurnosne aspekte u skladu sa nacionalnim zakonima i propisima. Takva odluka omogućava da se osobi ili pravnom licu dodijeli pristup i da mu se dozvoli da rukuje tajnim podacima određenog nivoa bez sigurnosnog rizika.
(5) "Strana originator" znači Strana koja inicira tajne podatke.
(6) "Strana primalac" znači Strana kojoj se tajni podaci šalju.
(7) "Nadležni organ" znači organ, koji u skladu sa nacionalnim zakonima i propisima dotične Strane, provodi državnu politiku za zaštitu tajnih podataka, vrši opštu kontrolu u ovom području te, također, provodi implementaciju ovog Sporazuma. Takvi organi su navedeni u članu 5. ovog Sporazuma.

(8) "Ugovarač", prema odredbama ovog Sporazuma, znači osoba ili pravno lice koje posjeduje pravnu sposobnost da zaključi ugovore, i/ili Strana u klasifikovanom ugovoru.
(9) "Klasifikovani ugovor" znači sporazum između dva ili više ugovarača koji sadrži ili omogućava pristup tajnim podacima.
(10)""Need-to-know" princip" znači neophodnost pristupa tajnim podacima u skladu sa službenim dužnostima i/ili izvršenjem konkretnog službenog zadatka.
(11)"Treća strana" znači bilo koja međunarodna organizacija ili država, uključujući fizička ili pravna lica koja su pod njenom jurisdikcijom, koja nije Strana u ovom Sporazumu.
(12)"Povreda sigurnosti" znači čin ili omaška koja je u suprotnosti sa nacionalnim zakonima i propisima, a koja dovodi ili može dovesti do neovlaštenog pristupa ili uništavanja tajnih podataka.

Član 2.

Cilj

Cilj ovog Sporazuma je da se osigura zaštita tajnih podataka koji se uobičajeno kreiraju ili razmjenjuju, direktno ili indirektno, između Strana.

Član 3.

Stepeni sigurnosne klasifikacije

Strane se slažu da su slijedeći stepeni sigurnosne klasifikacije ekvivalentni i da odgovaraju stepenima sigurnosne klasifikacije, utvrđenim nacionalnim zakonima i propisima dotične Strane:

Za Bosnu i Hercegovinu	Za Republiku Bugarsku	Ekvivalent na engleskom
VRLO TAJNO	СТРОГО СЕКРЕТНО	TOP SECRET
TAJNO	СЕКРЕТНО	SECRET
POVJERLJIVO	ПОВЕРИТЕЛНО	CONFIDENTIAL
INTERNO	ЗА СЛУЖЕБНО ПОЛЗВАНЕ	RESTRICTED

Član 4.

(Sigurnosni principi

(1) U skladu sa svojim nacionalnim zakonima i propisima, Strane će implementirati sve odgovarajuće mjere za zaštitu tajnih podataka koji se uglavnom kreiraju ili razmjenjuju, direktno ili indirektno, u okviru ovog Sporazuma. Za takve tajne podatke će se osigurati isti nivo zaštite kao za nacionalne tajne podatke, sa odgovarajućim stepenom klasifikacije.
(2) Zaštita i korištenje tajnih podataka razmijenjenih između država Strana, odvija se prema slijedećim načelima:
   a) Strana primalac će zaprimljenim tajnim podacima dodijeliti stepen zaštite koji je ekvivalentan oznakama datim tajnom podatku od strane originatora;
   b) Pristup tajnim podacima je ograničen na osobe koje, u cilju obavljanja svojih dužnosti, moraju imati pristup tajnim podacima na osnovu principa "need to know" i ličnu sigurnosnu dozvolu za pristup tajnim podacima;
   c) Strana primalac neće slati tajne podatke trećoj Strani bez prethodnog pismenog ovlaštenja Strane originatora;
   d) Strana primalac ne može sniziti stepen klasifikacije niti deklasifikovati dobivene tajne podatke bez prethodne pismene saglasnosti Strane originatora;
   e) Tajni podaci koje je jedna Strana poslala drugoj će se koristiti samo za specifičnu svrhu za koju su dati.
(3) Kako bi se postigli i održali usporedivi sigurnosni standardi, nadležni sigurnosni organi će, na zahtjev, obezbijediti jedan drugom informacije o svojim sigurnosnim standardima, procedurama i praksama za zaštitu tajnih podataka.

Član 5.

Nadležni organi

(1) Nadležni organi Strana su:
   Za Bosnu i Hercegovinu
   – Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine
   Državni sigurnosni organ
   Za Republiku Bugarsku:
   – Državna komisija za informacionu sigurnost.
(2) Nadležni organi će obavijestiti jedan drugog o nacionalnim zakonima i propisima na snazi koji regulišu zaštitu tajnih podataka.
(3) Kako bi se osigurala bliska saradnja u implementaciji ovog Sporazuma nadležni organi mogu održati konsultacije na zahtjev jednog od njih.
(4) Dotični nadležni organi mogu zaključiti izvršne dokumente u vezi sa ovim Sporazumom.
(5) Strane će informisati jedna drugu, putem diplomatskih kanala, o svakoj izmjeni u njihovim nadležnim organima.

Član 6.

Pomoć u sigurnosnim provjerama

(1) Na zahtjev, i u skladu sa svojim nacionalnim zakonima i propisima, nadležni organi će pomoći jedni drugima tokom procedura sigurnosnih provjera njihovih građana koji borave na teritoriji države druge Strane, koje prethode odluci o izdavanju lične sigurnosne dozvole.
(2) Strane će priznati ličnu sigurnosnu dozvolu izdatu u skladu sa nacionalnim zakonima i propisima države druge Strane. Sigurnosna dozvola će biti u skladu sa stepenima klasifikacije iz člana 3. ovog Sporazuma.
(3) Nadležni organi će međusobno razmjenjivati svaku informaciju u vezi sa promjenama ličnih sigurnosnih dozvola, a posebno u slučajevima oduzimanja ili smanjivanja stepena klasifikacije sigurnosnih dozvola.

Član 7.

Prijenos tajnih podataka

(1) U pravilu, tajni podaci će se prenositi putem diplomatskih kurira ili na druge načine koji zadovoljavaju zahtjeve nacionalnih zakona i propisa Strana. Strana primalac će pismenim putem potvrditi prijem tajnih podataka.
(2) Tajni podaci se mogu prenositi putem zaštićenih telekomunikacionih sistema, mreža ili drugih elektromagnetskih sredstava koja su odobrena od strane nadležnih organa i koja posjeduju propisno izdat certifikat koji je u skladu sa nacionalnim zakonima i propisima svake Strane.
(3) Druga odobrena sredstva prijenosa tajnih podataka mogu se koristiti samo ukoliko su dogovorena između nadležnih organa.
(4) U slučaju prijenosa velike pošiljke koja sadrži tajne podatke, nadležni organi će shodno međusobnom dogovoru odobriti načine prijenosa, rute i druge sigurnosne mjere.

Član 8.

Prevođenje, kopiranje i uništavanje

(1) Tajni podaci označeni stepenom sigurnosne klasifikacije VRLO TAJNO/СТРОГО СЕКРЕТНО/TOP SECRET će se prevoditi ili kopirati samo uz pismeno odobrenje nadležnog organa Strane originatora.
(2) Sve prijevode tajnih podataka vrše osobe koje imaju odgovarajuću sigurnosnu dozvolu. Takvi prijevodi će nositi jednaku oznaku sigurnosne klasifikacije.
(3) Kada se klasifikovane informacije kopiraju, sve originalne sigurnosne oznake koje se na njemu nalaze će također biti reproducirane ili označene na svakoj kopiji. Takve kopirane informacije će biti pod istom kontrolom kao i originalne informacije. Broj kopija će biti ograničen na onaj koji se zahtijeva u službene svrhe.
(4) Tajni podaci se uništavaju ili mijenjaju u mjeri u kojoj je to neophodno radi sprječavanja njihove potpune ili djelomične rekonstrukcije.
(5) Strana originator može izričito zabraniti kopiranje, mijenjanje ili uništavanje tajnih podataka, označavanjem odgovarajućeg prijenosnika tajnih podataka ili slanjem naknadne pismene obavijesti. Ukoliko je uništavanje tajnih podataka zabranjeno, isti se vraćaju nadležnom organu Strane originatora.
(6) Tajni podaci stepena sigurnosne klasifikacije VRLO TAJNO/СТРОГО СЕКРЕТНО/TOP SECRET neće se uništavati. Oni se vraćaju nadležnom organu Strane originatora.

(7) U slučaju situacije u kojoj je nemoguće zaštititi i vratiti tajne podatke kreirane ili prenesene u skladu sa ovim Sporazumom, tajni podaci se odmah uništavaju, u skladu sa nacionalnim zakonima i propisima. Strana primalac obavještava nadležni organ Strane originatora o uništavanju tajnih podataka, što je moguće prije.

Član 9.

Klasifikovani ugovori

(1) Na zahtjev, nadležni organi potvrđuju da predloženi ugovarači kao i osobe koje učestvuju u predugovornim pregovorima ili u primjeni klasifikovanih ugovora imaju odgovarajuće sigurnosne dozvole.
(2) Nadležni organi mogu zahtijevati da se provede sigurnosna inspekcija u objektu kako bi se osiguralo kontinuirano poštovanje sigurnosnih standarda u skladu sa državnim zakonima i propisima.
(3) Klasifikovani ugovori sadržavaju poglavlje o sigurnosti/aneks o sigurnosnim mjerama i stepenu klasifikacije svakog dijela klasifikovanog ugovora. Kopija programa sigurnosnih instrukcija prosljeđuje se nadležnom organu Strane pod čijom će se nadležnošću provoditi klasifikovani ugovor.
(4) Ugovori koji uključuju tajne podatke sa stepenom tajnosti INTERNO/ЗА СЛУЖЕБНО ПОЛЗВАНЕ/RESTRICTED sadržavaju odgovarajuću klauzulu kojom se definiše minimum mjera koje je potrebno provesti za zaštitu takvog tajnog podatka. Za ovu vrstu ugovora nije potrebna sigurnosna dozvola.

Član 10.

Posjete

(1) Posjete koje uključuju pristup tajnim podacima od strane državljana države jedne Strane državi druge Strane, podliježu prethodnom pismenom odobrenju kojeg izdaje nadležni organ Strane domaćina.
(2) Država jedne Strane odobrava posjete koje uključuju pristup tajnim podacima posjetiocima države druge Strane, samo ukoliko su isti:
   a) dobili odgovarajuću ličnu sigurnosnu dozvolu, izdatu od strane nadležnog organa države pošiljaoca;
   b) ovlašteni da zaprime ili imaju pristup tajnim podacima u skladu sa njihovim nacionalnim zakonima i propisima.
(3) Posjete koje uključuju pristup tajnim podacima od strane državljana trećih zemalja, odobravaju se samo na osnovu zajedničkog sporazuma između država Strana.
(4) Nadležni organ države pošiljaoca obavještava nadležni organ zemlje domaćina o planiranoj posjeti putem zahtjeva za posjetu, koji se mora zaprimiti najmanje trideset dana prije obavljanja iste.
(5) U hitnim slučajevima zahtjev za posjete se prosljeđuje najmanje sedam dana prije obavljanja iste.
(6) Zahtjev za posjetu treba da sadrži:
   a) ime i prezime posjetioca, datum i mjesto rođenja, državljanstvo, pasoš ili identifikacioni broj identifikacionog dokumenta;
   b) naziv pravnog lica kojeg posjetilac predstavlja ili kojem pripada;
   c) naziv i adresu pravnog lica koje se posjećuje;
   d) potvrdu o ličnoj sigurnosnoj dozvoli posjetioca i punovažnosti iste;
   e) predmet i cilj posjete;
   f) očekivani datum i trajanje tražene posjete. U slučaju višekratnih posjeta potrebno je navesti ukupnu vremensku dužinu posjeta;
   g) datum, potpis i službeni pečat nadležnog organa.
(7) Nakon što je posjeta odobrena, nadležni organ zemlje domaćina pribavlja kopiju zahtjeva za posjetu, sigurnosnim službenicima pravnog lica koje se posjećuje.
(8) Rok važnosti odobrenja posjete ne može biti duži od jedne godine.
(9) Nadležni organi sačinjavaju listu osoba ovlaštenih za višekratne posjete. Ove liste važe za početni period od dvanaest mjeseci. Uslovi pojedinačnih posjeta direktno se dogovaraju sa odgovarajućim tačkama kontakta pravnog lica kojeg posjećuju te osobe, u skladu sa već usaglašenim terminima i uslovima.
(10) Svaka strana garantuje zaštitu ličnih podataka posjetilaca, u skladu sa vlastitim nacionalnim zakonima i propisima.

Član 11.

Povreda sigurnosti

(1) U slučaju povrede sigurnosti, nadležni organ u čijoj državi je došlo do povrede sigurnosti, obavještava nadležni organ druge Strane što je prije moguće, i provodi odgovarajuću istragu. Druga Strana sarađuje u istrazi, ako je to potrebno.
(2) U slučaju povrede sigurnosti u trećoj zemlji, nadležni organ Strane pošiljaoca poduzima radnje iz stava 1., gdje je to moguće.
(3) U svakom slučaju, druga Strana će biti obaviještena o rezultatima istrage i zaprimit će konačni izvještaj o razlozima i obimu učinjene štete.

Član 12.

Troškovi

Svaka Strana snosi svoje troškove nastale tokom provođenja njenih obaveza iz ovog Sporazuma.

Član 13.

Završne odredbe

(1) Ovaj Sporazum je zaključen na neodređen period i stupa na snagu prvog dana drugog mjeseca, nakon zaprimanja posljednjeg pismenog obavještenja u kojem Strane jedna drugu obavještavaju o ispunjenju svih internih zakonskih procedura, potrebnih za stupanje istog na snagu.
(2) Izmjene i dopune ovog Sporazuma mogu se vršiti na osnovu uzajamne pismene saglasnosti obje Strane. Takve izmjene i dopune stupaju na snagu u skladu sa stavom 1. ovog člana.
(3) Svaka Strana može raskinuti ovaj Sporazum putem pisanog obavještenja drugoj Strani. Raskid će stupiti na snagu šest mjeseci nakon datuma prijema obavijesti. Bez obzira na prekid ovog Sporazuma, svi tajni podaci preneseni u skladu s ovim Sporazumom, i dalje će biti zaštićeni u skladu sa odredbama definisanim ovim Sporazumom, sve dok Strana originator ne oslobodi Stranu primaoca od te obaveze.
(4) Svaki spor vezan za tumačenje ili primjenu ovog Sporazuma rješavat će se mirnim putem, kroz konsultacije između Strana, bez pribjegavanja vanjskoj jurisdikciji.

Zaključeno u Sarajevu dana 18. marta 2011. godine u dva originalna primjerka, i to svaki na službenim jezicima Bosne i Hercegovine (bosanskom, hrvatskom i srpskom), bugarskom i engleskom jeziku, pri čemu su svi tekstovi jednako autentični. U slučaju razlike u tumačenju, mjerodavan je engleski tekst.

	Za Vladu Republike Bugarske
Za Vijeće ministara BiH	Direktorica Državne komisije za
Pomoćnik ministra sigurnosti BiH	informacionu sigurnost
Mate Miletić, s. r.	**Tsveta Markova**, s. r.

Član 3.

Ova odluka će objavljuje u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-50-1-4025-17/11
28. decembra 2011. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Željko Komšić, s. r.

Temeljem članka V. 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01, 02-05-2-549/11 od 01. prosinca 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 16. redovitoj sjednici, održanoj 28. prosinca 2011. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE BUGARSKE O MEĐUSOBNOJ ZAŠTITI I RAZMJENI TAJNIH PODATAKA

Članak 1.

Ratificira se Sporazum između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Bugarske o međusobnoj zaštiti i razmjeni tajnih podataka potpisan u Sarajevu, 18. ožujka 2011. godine na hrvatskome, srpskom, bosanskom, bugarskom i engleskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Sporazuma glasi:

SPORAZUM

IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE BUGARSKE O UZAJAMNOJ ZAŠTITI I RAZMJENI TAJNIH PODATAKA

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Vlada Republike Bugarske (u daljem tekstu "Stranke"),

Dogovorile su se da održe razgovore o političkim i sigurnosnim pitanjima, kao i da prošire i ojačaju političku, vojnu i ekonomsku suradnju,

Svjesne promjena u političkoj situaciji u svijetu i prepoznajući značajnu ulogu uzajamne suradnje u stabilizaciji mira, međunarodnoj sigurnosti i uzajamnom povjerenju,

Shvatajući da dobra suradnja može zahtijevati razmjenu tajnih podataka između Stranaka,

U želji da kreiraju set pravila koji će se implementirati između Stranaka, a kojim se regulira obostrana zaštita tajnih podataka i koji je primjenjiv na sve buduće sporazume o suradnji i klasificirane ugovore koji sadržavaju ili uključuju tajne podatke,

Dogovorile su sljedeće:

Članak 1.

Definicije

U svrhu ovog Sporazuma:

(1) "Tajni podatak" znači informaciju bilo kojeg oblika, bez obzira na njenu prirodu ili način prijenosa, koja je već sačinjena ili je u procesu izrade, a kojoj je dodijeljen stepen sigurnosne klasifikacije i koja, u interesu nacionalne sigurnosti sukladno sa nacionalnim zakonima i propisima, zahtijeva zaštitu od neovlaštenog pristupa ili uništenja.

(2) "Neovlašteni pristup tajnim podacima" znači bilo koji oblik otkrivanja tajnih podataka, uključujući zlouporabu, oštećenje, dostavljanje i netočno klasificiranje, kao i bilo koje druge aktivnosti koje rezultiraju povredom sigurnosti ili gubitkom takvih informacija, kao i sve druge aktivnosti ili izostanak aktivnosti koje imaju za posljedicu odavanje informacije neovlaštenoj osobi.

(3) "Stepen sigurnosne klasifikacije" znači kategoriju, prema nacionalnim zakonima i propisima, koja karakterizira značaj tajnog podatka, razinu ograničenja pristupa i razinu njegove zaštite od Stranaka, kao i kategoriju na temelju koje je informacija označena.

(4) "Sigurnosna dozvola" znači pozitivnu odluku koja proizlazi iz procedure sigurnosne provjere koja će utvrditi lojalnost i povjerljivost osobe ili pravne osobe, kao i druge sigurnosne aspekte sukladno nacionalnim zakonima i propisima. Takva odluka omogućava da se osobi ili pravnoj osobi dodijeli pristup i da mu se dozvoli da rukuje tajnim podacima određene razine bez sigurnosnog rizika.

(5) "Stranka originator" znači Stranka koja inicira tajne podatke.

(6) "Stranka primalac" znači Stranka kojoj se tajni podaci šalju.

(7) "Nadležno tijelo" znači tijelo, koje sukladno nacionalnim zakonima i propisima dotične Stranke, provodi državnu politiku za zaštitu tajnih podataka, vrši opću kontrolu u ovom području te, također, provodi implementaciju ovog Sporazuma. Takva tijela su navedena u članku 5. ovog Sporazuma.

(8) "Ugovarač", prema odredbama ovog Sporazuma, znači osoba ili pravna osoba koje posjeduje pravnu sposobnost da zaključi ugovore, i/ili Stranka u klasificiranom ugovoru.

(9) "Klasificirani ugovor" znači sporazum između dva ili više ugovarača koji sadrži ili omogućava pristup tajnim podacima.

(10) ""Need-to-know" princip" znači neophodnost pristupa tajnim podacima sukladno službenim dužnostima i/ili izvršenjem konkretnog službenog zadatka.

(11) "Treća stranka" znači bilo koja međunarodna organizacija ili država, uključujući fizičke ili pravne osobe koje su pod njenom jurisdikcijom, koja nije Stranka u ovom Sporazumu.

(12) "Povreda sigurnosti" znači čin ili omaška koja je u suprotnosti sa nacionalnim zakonima i propisima, a koja dovodi ili može dovesti do neovlaštenog pristupa ili uništenja tajnih podataka.

Članak 2.

Cilj

Cilj ovog Sporazuma je da se osigura zaštita tajnih podataka koji se uobičajeno kreiraju ili razmjenjuju, direktno ili indirektno, između Stranaka.

Članak 3.

Stepeni sigurnosne klasifikacije

Stranke se slažu da su sljedeći stepeni sigurnosne klasifikacije ekvivalentni i da odgovaraju stepenima sigurnosne klasifikacije, utvrđenim nacionalnim zakonima i propisima dotične Stranke:

Za Bosnu i Hercegovinu	Za Republiku Bugarsku	Ekvivalent na engleskom
VRLO TAJNO	СТРОГО СЕКРЕТНО	TOP SECRET
TAJNO	СЕКРЕТНО	SECRET
POVJERLJIVO	ПОВЕРИТЕЛНО	CONFIDENTIAL
INTERNO	ЗА СЛУЖЕБНО ПОЛЗВАНЕ	RESTRICTED

Članak 4.

Sigurnosni principi

(1) Sukladno svojim nacionalnim zakonima i propisima, Stranke će implementirati sve odgovarajuće mjere za zaštitu tajnih podataka koji se uglavnom kreiraju ili razmjenjuju, direktno ili indirektno, u okviru ovog Sporazuma. Za takve tajne podatke će se osigurati ista razina zaštite kao za nacionalne tajne podatke, sa odgovarajućim stepenom klasifikacije.

(2) Zaštita i korištenje tajnih podataka razmijenjenih između država Stranaka, odvija se prema slijedećim načelima:

a) Stranka primalac će zaprimljenim tajnim podacima dodijeliti stepen zaštite koji je ekvivalentan oznakama datim tajnom podatku od strane originatora;

b) Pristup tajnim podacima je ograničen na osobe koje, u cilju obavljanja svojih dužnosti, moraju imati pristup tajnim podacima na temelju principa "need to know" i osobnu sigurnosnu dozvolu za pristup tajnim podacima;

c) Stranka primalac neće slati tajne podatke trećoj Stranci bez prethodnog pisanog ovlaštenja Stranke originatora;
d) Stranka primalac ne može sniziti stepen klasifikacije niti deklasificirati dobivene tajne podatke bez prethodne pisane suglasnosti Stranke originatora;
e) Tajni podaci koje je jedna Stranka poslala drugoj će se koristiti samo za specifičnu svrhu za koju su dati.

(3) Kako bi se postigli i održali usporedivi sigurnosni standardi, nadležno sigurnosno tijelo će, na zahtjev, obezbijediti jedno drugom informacije o svojim sigurnosnim standardima, procedurama i praksama za zaštitu tajnih podataka.

Članak 5.

Nadležna tijela

(1) Nadležna tijela Stranaka su:
Za Bosnu i Hercegovinu
– Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine
Državno sigurnosno tijelo
Za Republiku Bugarsku:
– Državna komisija za informacionu sigurnost.

(2) Nadležna tijela će obavijestiti jedno drugo o nacionalnim zakonima i propisima na snazi koji reguliraju zaštitu tajnih podataka.

(3) Kako bi se osigurala bliska suradnja u implementaciji ovog Sporazuma nadležna tijela mogu održati konslutacije na zahtjev jednog od njih.

(4) Dotična nadležna tijela mogu zaključiti izvršne dokumente u vezi sa ovim Sporazumom.

(5) Stranke će informirati jedna drugu, putem diplomatskih kanala, o svakoj izmjeni u njihovim nadležnim tijelima.

Članak 6.

Pomoć u sigurnosnim provjerama

(1) Na zahtjev, i sukladno svojim nacionalnim zakonima i propisima, nadležna tijela će pomoći jedna drugima tijekom procedura sigurnosnih provjera njihovih građana koji borave na teritoriji države druge Stranke, koje prethode odluci o izdavanju osobne sigurnosne dozvole.

(2) Stranke će priznati osobnu sigurnosnu dozvolu izdatu sukladno nacionalnim zakonima i propisima države druge Stranke. Sigurnosna dozvola će biti sukladna stepenima klasifikacije iz članka 3. ovog Sporazuma.

(3) Nadležna tijela će uzajamno razmjenjivati svaku informaciju u vezi sa promjenama osobnih sigurnosnih dozvola, a posebice u slučajevima oduzimanja ili smanjivanja stepena klasifikacije sigurnosnih dozvola.

Članak 7.

Prijenos tajnih podataka

(1) U pravilu, tajni podaci će se prenositi putem diplomatskih kurira ili na druge načine koji zadovoljavaju zahtjeve nacionalnih zakona i propisa Stranaka. Stranka primalac će pismenim putem potvrditi prijem tajnih podataka.

(2) Tajni podaci se mogu prenositi putem zaštićenih telekomunikacijskih sustava, mreža ili drugih elektromagnetskih sredstava koja su odobrena od strane nadležnih tijela i koja posjeduju propisno izdat certifikat koji je sukladan nacionalnim zakonima i propisima svake Stranke.

(3) Druga odobrena sredstva prijenosa tajnih podataka mogu se koristiti samo ukoliko su dogovorena između nadležnih tijela.

(4) U slučaju prijenosa velike pošiljke koja sadrži tajne podatke, nadležna tijela će shodno uzajamnom dogovoru odobriti načine prijenosa, rute i druge sigurnosne mjere.

Članak 8.

Prevođenje, kopiranje i uništenje

(1) Tajni podaci označeni stepenom sigurnosne klasifikacije VRLO TAJNO/STROGO SEKRETNO/TOP SECRET će se prevoditi ili kopirati samo uz pismeno odobrenje nadležnog tijela Stranke originatora.

(2) Sve prijevode tajnih podataka vrše osobe koje imaju odgovarajuću sigurnosnu dozvolu. Takvi prijevodi će nositi jednaku oznaku sigurnosne klasifikacije.

(3) Kada se klasificirane informacije kopiraju, sve originalne sigurnosne oznake koje se na njemu nalaze će također biti reproducirane ili označene na svakoj kopiji. Takve kopirane informacije će biti pod istom kontrolom kao i originalne informacije. Broj kopija će biti ograničen na onaj koji se zahtijeva u službene svrhe.

(4) Tajni podaci se uništavaju ili mijenjaju u mjeri u kojoj je to neophodno radi sprječavanja njihove potpune ili djelomične rekonstrukcije.

(5) Stranka originator može izričito zabraniti kopiranje, mijenjanje ili uništenje tajnih podataka, označavanjem odgovarajućeg prijenosnika tajnih podataka ili slanjem naknadne pismene obavijesti. Ukoliko je uništenje tajnih podataka zabranjeno, isti se vraćaju nadležnom tijelu Stranke originatora.

(6) Tajni podaci stepena sigurnosne klasifikacije VRLO TAJNO/CTPOGO CEKPETHO/TOP SECRET neće se uništavati. Oni se vraćaju nadležnom tijelu Stranke originatora.

(7) U slučaju situacije u kojoj je nemoguće zaštititi i vratiti tajne podatke kreirane ili prenesene sukladno ovom Sporazumu, tajni podaci se odmah uništavaju, sukladno nacionalnim zakonima i propisima. Stranka primalac obavještava nadležno tijelo Stranke originatora o uništenju tajnih podataka, što je moguće prije.

Članak 9.

Klasificirani ugovori

(1) Na zahtjev, nadležna tijela potvrđuju da predloženi ugovarači kao i osobe koje sudjeluju u predugovornim pregovorima ili u primjeni klasificiranih ugovora imaju odgovarajuće sigurnosne dozvole.

(2) Nadležna tijela mogu zahtijevati da se provede sigurnosna inspekcija u objektu kako bi se osiguralo kontinuirano poštivanje sigurnosnih standarda sukladno državnim zakonima i propisima.

(3) Klasificirani ugovori sadržavaju poglavlje o sigurnosti/aneks o sigurnosnim mjerama i stepenu klasifikacije svakog dijela klasificiranog ugovora. Kopija programa sigurnosnih instrukcija prosljeđuje se nadležnom tijelu Stranke pod čijom će se nadležnošću provoditi klasificirani ugovor.

(4) Ugovori koji uključuju tajne podatke sa stepenom tajnosti INTERNO/ZA SLUŽEBNO POLZVANE/RESTRICTED sadrže odgovarajuću klauzulu kojom se definira minimum mjera koje je potrebno provesti za zaštitu takvog tajnog podatka. Za ovu vrstu ugovora nije potrebita sigurnosna dozvola.

Članak 10.

Posjete

(1) Posjete koje uključuju pristup tajnim podacima od strane državljana države jedne Stranke državi druge Stranke, podliježu prethodnom pisanom odobrenju kojeg izdaje nadležno tijelo Stranke domaćina.

(2) Država jedne Stranke odobrava posjete koje uključuju pristup tajnim podacima posjetiocima države druge Stranke, samo ukoliko su isti:
a) dobili odgovarajuću osobnu sigurnosnu dozvolu, izdatu od strane nadležnog tijela države pošiljaoca;
b) ovlašteni da zaprime ili imaju pristup tajnim podacima sukladno njihovim nacionalnim zakonima i propisima.

(3) Posjete koje uključuju pristup tajnim podacima od strane državljana trećih zemalja, odobravaju se samo na temelju zajedničkog sporazuma između država Stranaka.

(4) Nadležno tijelo države pošiljaoca obavještava nadležno tijelo zemlje domaćina o planiranoj posjeti putem zahtjeva za posjetu, koji se mora zaprimiti najmanje trideset dana prije obavljanja iste.

(5) U hitnim slučajevima zahtjev za posjete se prosljeđuje najmanje sedam dana prije obavljanja iste.

(6) Zahtjev za posjetu treba da sadrži:

a) ime i prezime posjetioca, datum i mjesto rođenja, državljanstvo, putovnicu ili identifikacijski broj identifikacijskog dokumenta;
b) naziv pravne osobe koju posjetilac predstavlja ili kojoj pripada;
c) naziv i adresu pravne osobe koja se posjećuje;
d) potvrdu o osobnoj sigurnosnoj dozvoli posjetioca i punovaljanosti iste;
e) predmet i cilj posjete;
f) očekivani datum i trajanje tražene posjete. U slučaju višekratnih posjeta potrebno je navesti ukupnu vremensku dužinu posjeta;
g) datum, potpis i službeni pečat nadležnog tijela.

(7) Nakon što je posjeta odobrena, nadležno tijelo zemlje domaćina pribavlja kopiju zahtjeva za posjetu, sigurnosnim časnicima pravnog lica koje se posjećuje.
(8) Rok valjanosti i odobrenja posjete ne može biti duži od jedne godine.
(9) Nadležna tijela sačinjavaju listu osoba ovlaštenih za višekratne posjete. Ove liste važe za početni period od dvanaest mjeseci. Uvjeti pojedinačnih posjeta direktno se dogovaraju sa odgovarajućim točkama kontakta pravne osobe koju posjećuju te osobe, sukladno već usaglašenim terminima i uvjetima.
(10) Svaka stranka garantira zaštitu osobnih podataka posjetilaca, sukladno vlastitim nacionalnim zakonima i propisima.

Članak 11.

Povreda sigurnosti

(1) U slučaju povrede sigurnosti, nadležno tijelo u čijoj državi je došlo do povrede sigurnosti, obavještava nadležno tijelo druge Stranke što je prije moguće, i provodi odgovarajuću istragu. Druga Stranka surađuje u istrazi, ako je to potrebito.
(2) U slučaju povrede sigurnosti u trećoj zemlji, nadležno tijelo Stranke pošiljaoca poduzima radnje iz stavka 1., gdje je to moguće.
(3) U svakom slučaju, druga Stranka će biti obaviještena o rezultatima istrage i zaprimit će konačno izvješće o razlozima i obujmu učinjene štete.

Članak 12.

Troškovi

Svaka Stranka snosi svoje troškove nastale tijekom provođenja njenih obveza iz ovog Sporazuma.

Članak 13.

Završne odredbe

(1) Ovaj Sporazum je zaključen na neodređeno razdoblje i stupa na snagu prvog dana drugog mjeseca, nakon zaprimanja posljednje pismene obavijesti u kojoj Stranke jedna drugu obavještavaju o ispunjenju svih internih zakonskih procedura, potrebitih za stupanje istog na snagu.
(2) Izmjene i dopune ovog Sporazuma mogu se vršiti na temelju uzajamne pismene suglasnosti obje Stranke. Takve izmjene i dopune stupaju na snagu sukladno stavku 1. ovog članka.
(3) Svaka Stranka može raskinuti ovaj Sporazum putem pisanog obavještenja drugoj Stranci. Raskid će stupiti na snagu šest mjeseci nakon datuma primitka obavijesti. Bez obzira na prekid ovog Sporazuma, svi tajni podaci preneseni sukladno ovom Sporazumu, i dalje će biti zaštićeni sukladno odredbama definiranim ovim Sporazumom, sve dok Stranka originator ne oslobodi Stranku primaoca od te obveze.
(4) Svaki spor vezan za tumačenje ili primjenu ovog Sporazuma rješavat će se mirnim putem, kroz konsultacije između Stranaka, bez pribjegavanja vanjskoj jurisdikciji.

Zaključeno u Sarajevu dana 18. ožujka 2011. godine u dva originalna primjerka, i to svaki na službenim jezicima Bosne i Hercegovine (bosanskom, hrvatskom i srpskom), bugarskom i engleskom jeziku, pri čemu su svi tekstovi jednako autentični. U slučaju razlike u tumačenju, mjerodavan je engleski tekst.

Za Vijeće ministara BiH
Pomoćnik ministra sigurnosti BiH
Mate Miletić, v. r.

Za Vladu Republike Bugarske
Direktorica Državne komisije za informacionu sigurnost
Tsveta Markova, v. r.

Članak 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenome glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-50-1-4025-17/11
28. prosinca 2011. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Željko Komšić, v. r.

27

На основу члана V 3. д) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука број 01,02-05-2-877/11 од 1. децембра 2011. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 16. редовној сједници, одржаној 28. децембра 2011. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ УГОВОРА ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ВЛАДЕ ЦРНЕ ГОРЕ О ВЕТЕРИНАРСКОЈ САРАДЊИ

Члан 1.

Ратификује се Уговор између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Црне Горе о ветеринарској сарадњи, потписан у Подгорици 20. априла 2011. године на српском, босанском, хрватском и црногорском језику.

Члан 2.

Текст Уговора гласи:

УГОВОР

ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ВЛАДЕ ЦРНЕ ГОРЕ О ВЕТЕРИНАРСКОЈ САРАДЊИ

Савјет министара Босне и Херцеговине и Влада Црне Горе (у даљем тексту: "Уговорне стране"), у жељи да олакшају промет животиња и производа животињског поријекла и да истовремено онемогуће уношење заразних болести и по здравље штетних производа животињског поријекла, као и да развијају сарадњу у ветеринарству, одлучиле су да закључе овај Уговор.

Уговорне стране су сагласне:

Члан 1.

Увоз и провоз животиња и производа животињског поријекла (у даљем тексту: "пошиљака") може да се обави само ако је удовољено прописаним ветеринарско - здравственим

условима и ако је претходно прибављено одобрење надлежног органа земље увознице, односно земље преко чије се територије пошиљка провози.

Надлежни органи Уговорних страна вршиће размјену копија ветеринарско - здравствених увјерења (цертификата) које морају пратити пошиљке у Босну и Херцеговину односно у Црну Гору и обавјештавати једни друге о њиховим промјенама и подацима.

Ветеринарско - здарвствена увјерења морају да буду написана на једном од службених језика Босне и Херцеговине (српском, босанском, хрватском), на језику који је у званичној употреби у Црној Гори и на енглеском језику.

Члан 2.

Надлежни органи Уговорних страна ће да:

1. обавјештавају једни друге о ветеринаско - санитарним условима за увоз и провоз пошиљака;
2. размјењују мјесечно извјештаје о стању заразних болести животиња у њиховим земљама које подлијежу обавезном пријављивању, наводећи имена мјеста, ознаку и назив епизоотилошког и епидемиолошког подручја;
3. узајамно, писмено у року од 24 часа, извјештавају једни друге о свакој појави болести животиња, а нарочито опасних заразних болести животиња са листе Међународне канцеларије за епизоотије (OIE), као и о току болести, а при појави слинавке и шапа мора се навести тип вируса, карактер болести, извор болести и предузете мјере.

Члан 3.

У циљу развијања сарадње у ветеринарству, надлежни органи Уговорних страна ће да:

1. размјењују прописе и стручне публикације из области ветеринарства;
2. размјењују план узорковања резидуа за текућу годину и резултате тестирања резидуа из претходне године;
3. остварују сарадњу научних институција у проучавању и истраживању болести животиња и система здравствене контроле намирница животињског поријекла и сарадњу између дијагностичких и аналитичких лабораторија;
4. пружају узајамну помоћ у производњи и набавци потребних средстава за сузбијање болести и лијечење животиња;
5. размјењују, у случају потребе, сојеве узрочника заразних и паразитарних болести у експерименталне и дијагностичке сврхе, као и дијагностичка средства;
6. остварују сарадњу ветеринаских управа и врше размјену ветеринарских стручњака ради упознавања организације и дјеловања ветеринарске службе, стања извозних објеката, стања здравља животиња и система података о здрављу животиња.

Члан 4.

Ако се на граничном прелазу или на мјесту одредишта утврди да пошиљка не задовољава услове из ветеринарско - здравственог увјерења, надлежни орган Уговорне стране на чијем државном подручју је утврђен недостатак одмах ће о томе да обавијести надлежни орган друге Уговорне стране и предузме одређене мјере у складу са својим прописима.

Члан 5.

Ако се на државном подручју једне Уговорне стране утврди нека од заразних болести, надлежни орган друге Уговорне стране има право да ограничи или забрани увоз и провоз животиња, у зависности од врсте заразне болести које припадају врстама пријемчивим за ту заразу, са државног подручја на којем се зараза појавила и о томе одмах обавијести надлежни орган.

Ограничење и забрана увоза и провоза може се проширити уз исте услове и на остале пошиљке којима се може преносити болест.

Члан 6.

Спорна питања настала примјеном одредаба овог Уговора рјешаваће се на нивоу представника надлежних органа Уговорних страна.

Ако се на тај начин не постигне жељени резултат спорна питања ће се рјешавати дипломатским путем.

Члан 7.

Надлежни орган за спровођење Уговора у Босни и Херцеговини је Министарство спољне трговине и економских односа - Канцеларија за ветеринарство Босне и Херцеговине са сједиштем у Сарајеву.

Надлежни орган за спровођење Уговора у Црној Гори је Министарство пољопривреде и руралног развоја - Ветеринарска управа Црне Горе са сједиштем у Подгорици.

Члан 8.

Одредбе овог Уговора могу се допуњавати и/или мијењати уз пристанак обје Уговорне стране.

Члан 9.

Овај Уговор не утиче на права и обавезе Уговорних страна које произилазе из других међународних уговора које су потписале Уговорне стране.

Члан 10.

Потписивањем овог Уговора и његовим ступањем на снагу престаје да важи Протокол о ветеринарској сарадњи, потписан 26. фебруара 2004. године, између Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине и Министарства унутрашњих економских односа Србије и Црне Горе ("Службени гласник БиХ", број 1/04).

Члан 11.

Овај Уговор привремено се примјењује од дана потписивања, а ступа на снагу првог дана мјесеца који слиједи након што је примљено посљедње писано обавјештење дипломатским путем којим Уговорне стране обавјештавају једна другу да су испуњени унутрашњи правни услови за ступање на снагу овог Уговора.

Овај Уговор се склапа на период од пет година и аутоматски се продужава за наредни петогодишњи период, уколико га ни једна од Уговорних страна не откаже писмено, дипломатским путем, најмање 6 (шест) мјесеци прије истека текућег петогодишњег периода.

Закључено у Подгорици, дана 20. априла 2011. године, у два истовјетна примјерка, на службеним језицима Босне и Херцеговине (српском, босанском и хрватском) и црногорском језику, при чему су сви текстови једнако вјеродостојни.

За Савјет министара Босне и Херцеговине Министар вањске трговине и економских односа **Младен Зиројевић**, с. р.	За Владу Црне Горе Министар пољопривреде и руралног развоја **Тарзан Милошевић**, с. р.

Члан 3.

Ова одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-50-1-4025-18/11
28. децембра 2011. године
Сарајево

Предсједавајући
Жељко Комшић, с. р.

Na osnovu člana V 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-877/11 od 1. decembra 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 16. redovnoj sjednici, održanoj 28. decembra 2011. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI UGOVORA IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE CRNE GORE O VETERINARSKOJ SARADNJI

Član 1.

Ratifikuje se Ugovor između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Crne Gore o veterinarskoj saradnji, potpisan u Podgorici 20. aprila 2011. godine na bosanskom, hrvatskom, srpskom i crnogorskom jeziku.

Član 2.

Tekst Ugovora glasi:

UGOVOR

IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE CRNE GORE O VETERINARSKOJ SARADNJI

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Vlada Crne Gore (u daljnjem tekstu: "Ugovorne strane"), u želji da olakšaju promet životinja i proizvoda životinjskog porijekla i da istovremeno onemoguće unošenje zaraznih bolesti i po zdravlje štetnih proizvoda životinjskog porijekla, kao i da razvijaju saradnju u veterinarstvu, odlučile su zaključiti ovaj Ugovor.

Ugovorne strane su saglasne:

Član 1.

Uvoz i provoz životinja i proizvoda životinjskog porijekla (u daljnjem tekstu: "pošiljaka") može se obaviti samo ako je udovoljeno propisanim veterinarsko - zdravstvenim uslovima i ako je prethodno pribavljeno odobrenje nadležnog organa zemlje uvoznice, odnosno zemlje preko čije se teritorije pošiljka provozi.

Nadležni organi Ugovornih strana vršit će razmjenu kopija veterinarsko - zdravstvenih uvjerenja (certifikata) koje moraju pratiti pošiljke u Bosnu i Hercegovinu odnosno u Crnu Goru i obavještavati jedna drugu o njihovim promjenama i podacima.

Veterinarsko - zdravstvena uvjerenja moraju biti napisana na jednom od službenih jezika Bosne i Hercegovine (srpskom, bosanskom, hrvatskom), na jeziku koji je u zvaničnoj upotrebi u Crnoj Gori i na engleskom jeziku.

Član 2.

Nadležni organi Ugovornih strana će:

1. obavještavati jedni druge o veterinarsko - sanitarnim uslovima za uvoz i provoz pošiljaka;
2. razmjenjivati mjesečno izvještaje o stanju zaraznih bolesti životinja u njihovim zemljama koje podliježu obaveznom prijavljivanju, navodeći imena mjesta, oznaku i naziv epizootiloškog i epidemiološkog područja;
3. uzajamno će pismeno u roku od 24 sata, izvještavati jedni druge o svakoj pojavi bolesti životinja, a naročito opasnih zaraznih bolesti životinja s liste Međunarodnog ureda za epizootije (OIE), kao i o toku bolesti, a pri pojavi slinavke i šapa mora se navesti tip virusa, karakter bolesti, izvor bolesti i poduzete mjere.

Član 3.

U cilju razvijanja saradnje u veterinarstvu, nadležni organi Ugovornih strana će:

1. razmjenjivati propise i stručne publikacije iz oblasti veterinarstva;
2. razmjenjivati plan uzorkovanja rezidua za tekuću godinu i rezultate testiranja rezidua iz prethodne godine;
3. ostvariti saradnju naučnih institucija u proučavanju i istraživanju bolesti životinja i sistema zdravstvene kontrole namirnica životinjskog porijekla i saradnju između dijagnostičkih i analitičkih laboratorija;
4. pružati uzajamnu pomoć u proizvodnji i nabavci potrebnih sredstava za suzbijanje bolesti i liječenje životinja;
5. razmjenjivati, u slučaju potrebe, sojeve uzročnika zaraznih i parazitarnih bolesti u eksperimentalne i dijagnostičke svrhe, kao i dijagnostička sredstva;
6. ostvariti saradnju veterinarskih uprava i vršiti razmjenu veterinarskih stručnjaka radi upoznavanja organizacije i djelovanja veterinarske službe, stanja izvoznih objekata, stanja zdravlja životinja i sistema podataka o zdravlju životinja.

Član 4.

Ako se na graničnom prijelazu ili na mjestu odredišta utvrdi da pošiljka ne zadovoljava uslove iz veterinarsko - zdravstvenog uvjerenja, nadležni organ Ugovorne strane na čijem državnom području je utvrđen nedostatak odmah će o tome obavijestiti nadležni organ druge Ugovorne strane i poduzeti određene mjere u skladu sa svojim propisima.

Član 5.

Ako se na državnom području jedne Ugovorne strane utvrdi neka od zaraznih bolesti, nadležni organ druge Ugovorne strane ima pravo ograničiti ili zabraniti uvoz i provoz životinja, u ovisnosti od vrste zarazne bolesti koje pripadaju vrstama prijemčivim za tu zarazu, s državnog područja na kojem se zaraza pojavila i o tome odmah obavijestiti nadležni organ.

Ograničenje i zabrana uvoza i provoza može se proširiti uz iste uslove i na ostale pošiljke kojima se može prenositi bolest.

Član 6.

Sporna pitanja nastala primjenom odredbi ovog Ugovora rješavati će se na nivou predstavnika nadležnih organa Ugovornih strana.

Ako se na taj način ne postigne željeni rezultat sporna pitanja će se rješavati diplomatskim putem.

Član 7.

Nadležni organ za provođenje Ugovora u Bosni i Hercegovini je Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa - Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine sa sjedištem u Sarajevu.

Nadležni organ za provođenje Ugovora u Crnoj Gori je Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja - Veterinarska uprava Crne Gore sa sjedištem u Podgorici.

Član 8.

Odredbe ovog Ugovora mogu se dopunjavati i/ili mijenjati uz pristanak obje Ugovorne strane.

Član 9.

Ovaj Ugovor ne utiče na prava i obaveze Ugovornih strana koje proizilaze iz drugih međunarodnih ugovora koje su potpisale Ugovorne strane.

Član 10.

Potpisivanjem ovog Ugovora i njegovim stupanjem na snagu prestaje važiti Protokol o veterinarskoj saradnji, potpisan 26. februara 2004. godine, između Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine i Ministarstva unutrašnjih ekonomskih odnosa Srbije i Crne Gore ("Službeni glasnik BiH", broj 1/04).

Član 11.

Ovaj Ugovor privremeno se primjenjuje od dana potpisivanja, a stupa na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon što je zaprimljena posljednja pisana obavijest diplomatskim putem kojim Ugovorne strane obavještavaju jedna drugu da su ispunjeni unutrašnji pravni uslovi za stupanje na snagu ovog Ugovora.

Ovaj Ugovor se sklapa na period od pet godina i automatski se produžava za naredni petogodišnji period, ukoliko ga ni jedna od Ugovornih strana ne otkaže pismeno, diplomatskim putem, najmanje 6 (šest) mjeseci prije isteka tekućeg petogodišnjeg perioda.

Zaključeno u Podgorici, dana 20. aprila 2011. godine, u dva istovjetna primjerka, na službenim jezicima Bosne i Hercegovine (srpskom, bosanskom i hrvatskom) i crnogorskom jeziku, pri čemu su svi tekstovi jednako vjerodostojni.

Za Vijeće ministara Bosne i Hercegovine	Za Vladu Crne Gore
Ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	Ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja
Mladen Zirojević, s. r.	**Tarzan Milošević**, s. r.

Član 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-50-1-4025-18/11
28. decembra 2011. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Željko Komšić, s. r.

Temeljem članka V 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-877/10 od 1. prosinca 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 16. redovnoj sjednici, održanoj 28. prosinca 2011. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI UGOVORA IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE CRNE GORE O VETERINARSKOJ SURADNJI

Članak 1.

Ratificira se Ugovor između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Crne Gore o veterinarskoj suradnji, potpisan u Podgorici 20. travnja 2011. godine na hrvatskome, bosanskom, srpskom i crnogorskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Ugovora glasi:

UGOVOR

IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE CRNE GORE O VETERINARSKOJ SURADNJI

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Vlada Crne Gore (u daljnjem tekstu: "Ugovorne strane"), u želji da olakšaju promet životinja i proizvoda životinjskog podrijetla i da istovremeno onemoguće unošenje zaraznih bolesti i po zdravlje štetnih proizvoda životinjskog podrijetla, kao i da razvijaju suradnju u veterinarstvu, odlučile su zaključiti ovaj Ugovor.

Ugovorne strane su suglasne:

Članak 1.

Uvoz i provoz životinja i proizvoda životinjskog podrijetla (u daljnjem tekstu: "pošiljaka") može se obaviti samo ako je udovoljeno propisanim veterinarsko - zdravstvenim uvjetima i ako je prethodno pribavljeno odobrenje mjerodavnog tijela zemlje uvoznice, odnosno zemlje preko čijeg se teritorija pošiljka provozi.

Mjerodavna tijela Ugovornih strana vršit će razmjenu preslika veterinarsko - zdravstvenih uvjerenja (certifikata) koje moraju pratiti pošiljke u Bosnu i Hercegovinu odnosno u Crnu Goru i obavještavati jedna drugu o njihovim promjenama i podacima.

Veterinarsko - zdravstvena uvjerenja moraju biti napisana na jednom od službenih jezika Bosne i Hercegovine (srpskom, bosanskom, hrvatskom), na jeziku koji je u zvaničnoj uporabi u Crnoj Gori i na engleskom jeziku.

Članak 2.

Mjerodavna tijela Ugovornih strana će:

1. obavještavati jedna druge o veterinarsko - sanitarnim uvjetima za uvoz i provoz pošiljaka;
2. razmjenjivati mjesečno izvješća o stanju zaraznih bolesti životinja u njihovim zemljama koje podliježu obveznom prijavljivanju, navodeći imena mjesta, oznaku i naziv epizootiloškog i epidemiološkog područja;
3. uzajamno će pismeno u roku od 24 sata, izvještavati jedna druge o svakoj pojavi bolesti životinja, a naročito opasnih zaraznih bolesti životinja s liste Međunarodnog ureda za epizootije (OIE), kao i o tijeku bolesti, a pri pojavi slinavke i šapa mora se navesti tip virusa, karakter bolesti, izvor bolesti i poduzete mjere.

Članak 3.

U cilju razvijanja suradnje u veterinarstvu, mjerodavna tijela Ugovornih strana će:

1. razmjenjivati propise i stručne publikacije iz oblasti veterinarstva;
2. razmjenjivati plan uzorkovanja rezidua za tekuću godinu i rezultate testiranja rezidua iz prethodne godine;
3. ostvariti suradnju znanstvenih institucija u proučavanju i istraživanju bolesti životinja i sustava zdravstvene kontrole namirnica životinjskog podrijetla i suradnju između dijagnostičkih i analitičkih laboratorija;
4. pružati uzajamnu pomoć u proizvodnji i nabavci potrebitih sredstava za suzbijanje bolesti i liječenje životinja;
5. razmjenjivati, u slučaju potrebe, sojeve uzročnika zaraznih i parazitarnih bolesti u eksperimentalne i dijagnostičke svrhe, kao i dijagnostička sredstva;
6. ostvariti suradnju veterinarskih uprava i vršiti razmjenu veterinarskih stručnjaka radi upoznavanja organizacije i djelovanja veterinarske službe, stanja izvoznih objekata, stanja zdravlja životinja i sustava podataka o zdravlju životinja.

Članak 4.

Ako se na graničnom prijelazu ili na mjestu odredišta utvrdi da pošiljka ne zadovoljava uvjete iz veterinarsko - zdravstvenog uvjerenja, mjerodavno tijelo Ugovorne strane na čijem državnom području je utvrđen nedostatak odmah će o tome obavijestiti mjerodavno tijelo druge Ugovorne strane i poduzeti određene mjere sukladno svojim propisima.

Članak 5.

Ako se na državnom području jedne Ugovorne strane utvrdi neka od zaraznih bolesti, mjerodavno tijelo druge Ugovorne strane ima pravo ograničiti ili zabraniti uvoz i provoz životinja, u ovisnosti od vrste zarazne bolesti koje pripadaju vrstama prijemljivim za tu zarazu, s državnog područja na kojem se zaraza pojavila i o tome odmah obavijestiti mjerodavno tijelo.

Ograničenje i zabrana uvoza i provoza može se proširiti uz iste uvjete i na ostale pošiljke kojima se može prenositi bolest.

Članak 6.

Sporna pitanja nastala primjenom odredbi ovoga Ugovora rješavat će se na razini predstavnika mjerodavnih tijela Ugovornih strana.

Ako se na taj način ne postigne željeni rezultat sporna pitanja će se rješavati diplomatskim putem.

Članak 7.

Mjerodavno tijelo za provođenje Ugovora u Bosni i Hercegovini je Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa - Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine sa sjedištem u Sarajevu.

Mjerodavno tijelo za provođenje Ugovora u Crnoj Gori je Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja - Veterinarska uprava Crne Gore sa sjedištem u Podgorici.

Članak 8.

Odredbe ovoga Ugovora mogu se dopunjavati i/ili mijenjati uz pristanak obje Ugovorne strane.

Članak 9.

Ovaj Ugovor ne utječe na prava i obveze Ugovornih strana koje proizlaze iz drugih međunarodnih ugovora koje su potpisale Ugovorne strane.

Članak 10.

Potpisivanjem ovoga Ugovora i njegovim stupanjem na snagu prestaje važiti Protokol o veterinarskoj suradnji, potpisan 26. veljače 2004. godine, između Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine i Ministarstva unutrašnjih ekonomskih odnosa Srbije i Crne Gore ("Službeni glasnik BiH", broj 1/04).

Članak 11.

Ovaj Ugovor privremeno se primjenjuje od dana potpisivanja, a stupa na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon što je primljena posljednja pisana obavijest diplomatskim putem kojim Ugovorne strane obavještavaju jedna drugu da su ispunjeni unutarnji pravni uvjeti za stupanje na snagu ovoga Ugovora.

Ovaj Ugovor se sklapa na razdoblje od pet godina i automatski se produžava za naredno petogodišnje razdoblje, ukoliko ga ni jedna od Ugovornih strana ne otkaže pismeno, diplomatskim putem, najmanje 6 (šest) mjeseci prije isteka tekućeg petogodišnjeg razdoblja.

Zaključeno u Podgorici, dana 20. travnja 2011. godine, u dva istovjetna primjerka, na službenim jezicima Bosne i Hercegovine (srpskom, bosanskom i hrvatskom) i crnogorskom jeziku, pri čemu su svi tekstovi jednako vjerodostojni.

Za Vijeće ministara Bosne i Hercegovine Ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa **Mladen Zirojević**, v. r.	Za Vladu Crne Gore Ministar poljoprivrede i ruralnog odnosa razvoja **Tarzan Milošević**, v. r.

Članak 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenome glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-50-1-4025-18/11
28. prosinca 2011. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Željko Komšić, v. r.

28

На основу члана V 3. д) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука број 01,02-05-2-951/11 од 01. децембра 2011. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 16. редовној сједници, одржаној 28. децембра 2011. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ УГОВОРА О ПРАВНОЈ ПОМОЋИ У ГРАЂАНСКИМ И КРИВИЧНИМ СТВАРИМА ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ИСЛАМСКЕ РЕПУБЛИКЕ ИРАН

Члан 1.

Ратификује се Уговор о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима између Босне и Херцеговине и Исламске Републике Иран, потписан у Техерану, 14. јуна 2011. године на српском, босанском, хрватском, персијском и енглеском језику.

Члан 2.

Текст Уговора гласи:

УГОВОР

О ПРАВНОЈ ПОМОЋИ У ГРАЂАНСКИМ И КРИВИЧНИМ СТВАРИМА ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ИСЛАМСКЕ РЕПУБЛИКЕ ИРАН

Босна и Херцеговина и Исламска Република Иран (у даљем тексту: Уговорне стране) желећи да развијају сарадњу у подручју правне помоћи у грађанским и кривичним стварима у сврху остваривања ефикаснијих права и интереса својих држављана, заједно са унапређењем цјелокупних односа и сарадње између двије земље, споразумјеле су се како слиједи:

Глава I

Опште одредбе

Члан 1.

1. Држављани било које Уговорне стране ће уживати на територији друге Уговорне стране, у вези са личним и имовинским правима, исту правну заштиту као и држављани те Уговорне стране, у складу са својим националним законима те државе, под истим условима као и држављани те уговорне стране.
2. Држављани било које Уговорне стране имаће на територији друге Уговорне стране слободан приступ судовима и другим органима који су релевантни за вођење грађанског и кривичног поступка.

1. Одредбе ставова 1. и 2. овог члана такође се примјењују на правна лица успостављена у складу са законима Уговорне стране на чијој се територији налази њихово сједиште.

Члан 2.

1. Од држављана било које Уговорне стране који се појављују пред судовима друге Уговорне стране, у својству тужиоца или странке у поступку, неће бити затражено да дају гаранцију само зато што нису држављани те Уговорне стране и немају боравиште у тој земљи.
2. Одредбе из става 1. овог члана такође се примјењују на правна лица.

Члан 3.

Комуникација између Уговорних страна на основу овог Уговора вршити ће се дипломатским или конзуларним путем, путем Министарства правде Босне и Херцеговине, с једне стране, и правосудних органа власти Исламске Републике Иран, с друге стране.

Члан 4.

Осим ако није другачије прописано овим Уговором, замолница за правну помоћ, као и документи у прилогу замолнице, састављају се на језику Уговорне стране која тражи правну помоћ попраћени преводом на енглески језик. Захтјев ће бити овјерен службеним печатом.

Превод мора овјерити стални судски тумач за енглески језик или дипломатски или конзуларни представник Уговорне стране.

Члан 5.

На захтјев, Уговорне стране достављају једна другој информације о закону који је на снази или је био на снази на њеној територији и, ако је потребно, изводе из правних текстова.

Члан 6.

1. У смислу овог Уговора, јавне исправе и документи приложени уз њих са потписима и службеним печатом надлежног органа издати у било којој Уговорној страни биће прихваћени на територији друге Уговорне стране, без било какве легализације те ће имати исту снагу као у земљи у којој су издати.
2. Јавни документи који се односе на лични статус, а издати су од једне Уговорне стране, користе се на територији друге Уговорне стране, требају бити овјерени од стране Министарства ванъских послова стране молитељице и преведени на енглески језик.

Глава II

ПРАВОСУДНА ПОМОЋ

Члан 7.

Држављани било које Уговорне стране уживаће бесплатну правну помоћ пред правосудним органима друге Уговорне стране, биће ослобођени или ће им бити смањене судске таксе које се одобравају властитим држављанима, узимајући у обзир њихово материјално стање, како је прописано под истим условима за држављане те Уговорне стране. Ове олакшице такође ће се примјењивати у случајевима извршења одлука и уручивања докумената.

Члан 8.

Увјерење о имовинском стању које се мора осигурати како би се уживале олакшице из члана 7. овог Уговора издају надлежни органи Уговорне стране на чијој територији подносилац молбе има пребивалиште.

Увјерење које издаје дипломатско или конзуларно представништво које је надлежно на територији Уговорне стране или чији држављанин је подносилац молбе, сматраће се довољна чак и ако подносилац молбе има пребивалиште на територији треће земље.

Члан 9.

Орган од којег се тражи бесплатна правна помоћ или олакшица из члана 7. овог Уговора, доноси одлуку у складу са својим домаћим законима и од надлежних правосудних органа друге Уговорне стране може тражити информације.

Члан 10.

1. Ако држављанин једне Уговорне стране који има боравиште на територији те Уговорне стране жели користити помоћ пред правосудним органима друге Уговорне стране, може је писменим путем тражити од правосудних органа, гдје има пребивалиште, у складу са законима те државе.
2. Правосудни орган којем је поднесена молба у складу са ставом 1. овог члана, издаје увјерење из члана 8. овог Уговора.

Глава III

УРУЧИВАЊЕ СУДСКИХ И ВАНСУДСКИХ ПИСМЕНА И ИЗВРШЕЊЕ ЗАМОЛНИЦА

Члан 11.

Осим ако није другачије прописано овим Уговором, замолница треба садржавати слиједеће:

а) назив органа који подноси замолницу и, ако је могуће, назив органа којем се подноси замолница,
б) предмет замолнице,
ц) име и презиме, занимање, националност, сједиште странака, жртве оптуженог, лица којим се суди и осуђених лица, те када се односи на правна лица потребно је навести назив и сједиште,
д) име, презиме и адресу правних заступника, ако су познати,
е) кратак опис чињеничног стања и законски опис кривичног дјела, као и објашњење или подношење текста релевантних закона, с потребним информацијама које се односе на вријеме и мјесто гдје је почињено, под условом да нису изричито укључене у приложеним актима и документима,
ф) разлоге и детаље специфичних поступака или правила које Уговорна страна молитељица жели да буду испоштовани, укључујући подношење овјерених исправа,
г) навођење оптималног рока за правилно пружање судске помоћи,
х) остале потребне информације за правилно пружање помоћи.

Члан 12.

1. Замољени правосудни орган ће уручити судска писмена у складу са својим националним законодавством. Ако судско писмено или прилог не одговарају захтјевима из овог Уговора, замољени правосудни орган ће уручити писмено примаоцу, под условом да је он вољан да га прими.
2. У случају да адреса наведена у захтјеву није потпуна или тачна или прималац није познат на тој адреси, замољени орган ће, у кривичним стварима, учинити све да утврди адресу примаоца, у складу са властитим законима.

Члан 13.

Ако замољени правосудни орган нема надлежност да удовољи замолници, прослиједиће замолницу надлежним правосудним органима и обавијестити правосудни орган молиоца о томе.

Члан 14.

Уручивање писмена ће бити доказано доставницом, с датумом доставе, потписом примаоца и лица које је доставило писмено, као и потврдом надлежног органа или записником надлежног органа уз навођење датума и начин уручивање писмена.

Члан 15.

1. Замољени орган примјењује своје домаће законе у пружању правне помоћи. Ипак, може се примијенити одређено правило или процедуре које жели орган молилац да буду испоштовани, под условом да нису у супротности са законима односне државе.
2. Ако замољени правосудни орган то затражи, биће обавијештен о датуму и мјесту поступања по замолници,

како би се омогућило заинтересованим странама да буде присутне у току поступка или да пошаљу свог представника.

3. Након пружања замољене правне помоћи, замољени орган ће вратити записе и документе о помоћи као и документе и доказе који су произишли из извршења замолнице. Ако замолници није могуће удовољити, разлози за неудовољавање замолници ће бити достављени правосудном органу молитељице и примљени документи ће се вратити.

Члан 16.

1. Трошкове пружања правне помоћи сноси замољена Уговорна страна, осим трошкова вјештачења.
2. У случају да се трошкови пружања правне помоћи покажу великим или ванредним, Уговорне стране ће унапријед преговарати и договорити се о условима у вези њих и начину плаћања трошкова.

Члан 17.

Замољена Уговорна страна може одбити пружање правне помоћи, ако је у супротности с њеним јавним редом, суверенитетом, сигурношћу или Уставом.

Глава IV

ЗАШТИТА СВЈЕДОКА И ВЈЕШТАКА

Члан 18.

1. Свједок или вјештак који се појављују пред правосудним органима Уговорне стране молитељице, на основу позива којег му је уручио судски орган замољене Уговорне стране, не смије бити подвргнут кривичном гоњењу, притвору, суђењу и кажњавању за кривична дјела која су предмет претреса на којем се тражи његово присуство или за дјела почињена прије преласка границе Уговорне стране молитељице.
2. Свједок или вјештак ће изгубити заштиту која му је дата на основу става 1. овог Уговора ако није напустио територију Уговорне стране у року од 15 дана након што је обавијештен да је његово присуство потребно и ако је имао прилику да то учини.Временски рок предвиђен у ставу 1. овог члана не обухвата вријеме када свједок или вјештак није могао, из оправданих разлога, напустити територију Уговорне стране молитељице.

Члан 19.

Свједок и вјештак који се појављују на територији друге Уговорне стране имају право да добију од органа молитељице трошкове путовања и боравка у иностранству, као и накнаде које произилазе за дане које ће бити на путу.

Глава V

ПРИЗНАВАЊЕ И ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА

Члан 20.

У складу с условима утврђеним у овом Уговору, Уговорне стране ће признати и извршавати у односној земљи сљедеће одлуке донесене на територији друге Уговорне стране:

а) судске одлуке које су донесене у парничном поступку, заједно с одлукама које се односе на трошкове;
б) судске одлуке које су донесене у области кривичног поступка које се односе на захтјеве за накнаду штете и поврат предмета;
ц) арбитражне одлуке.

Члан 21.

Одлуке из члана 20. овога Уговора биће признате и извршене под сљедећим условима:

а) ако је одлука постала извршна у складу са законима Уговорне стране на чијој територији је издата;
б) ако правосудни орган Уговорне стране, на чијој територији је одлука донесена, има надлежност у том подручју према законодавству Уговорне стране на чијој територији признање и извршење се тражи;
ц) ако странка против које је донесена одлука, није била присутна у поступку, уредно позвана, у складу са законима Уговорне стране на чијој територији је одлука донесена, и под условом да је странка била уредно заступљена у случају да није била у стању предузети радњу поступка;
д) ако претходну извршну одлуку нису издали, у вези истих странака, истог случаја и исте правне основе, надлежни правосудни органи Уговорне стране на чијој територији одлуку треба признати и извршити;
е) ако признање или извршење одлуке није у супротности са Уставом, суверенитетом, сигурношћу или јавним редом Уговорне стране на чијој територији одлука ће се признати и извршити;
ф) у случајевима у којим, у складу с одредбама овог Уговора, или због чињенице да у њему нису предвиђени, увидом у природу питања које, према законима замољене Уговорне стране, спада у искључиву надлежност њених судова.

Члан 22.

1. Замолница за извршење донесених одлука треба да се прослиједи дипломатским путем, надлежним правосудним органима Уговорне стране на чијој територији одлука треба да се изврши.
2. Уз замолницу из става 1. овог члана морају се приложити:
   а) овјерени препис одлуке, заједно са потврдом о извршности, под условом да то није назначено у самој одлуци;
   б) потврду у којој се наводи да странка, против које је донесена одлука и која није присуствовала поступку, а била је уредно позвана, и ако је странка била исправно заступљена у случају да није била у стању предузети радње поступка;
   ц) овјерен превод на енглески језик докумената наведених под тачкама а) и б) овог става.

Члан 23.

1. Правосудни орган Уговорне стране на чијем подручју ће се одлука признати и извршавати ће извршавати одлуку у складу са својим националним законодавством.
2. Судски орган, одлучујући о захтјеву за извршење одлуке, неће испитивати меритум одлуке, међутим, дужан је испитати да ли су задовољени услови предвиђени члановима 21. и 22. овог Уговора.

Члан 24.

Правоснажне судске одлуке које доносе судови једне од Уговорних страна у споровима о личном статусу њених држављана признаће се и оне ће производити правни ефекат на територији друге Уговорне стране, само ако нису у супротности са законодавством Уговорне стране гдје се признају и извршавају.

Члан 25.

Арбитражне одлуке донесене на територији једне од Уговорних страна, као чланица Конвенције о признању и извршењу страних арбитражних одлука (Њујорк, 10. јуна 1958. године), ће, у складу с одредбама поменуте Конвенције, бити признате и извршене.

Члан 26.

Одредбе овог Уговора о извршењу судских и арбитражних одлука не могу бити препрека за примјену законских одредби Уговорних страна у извршењу одлуке коју је донио суд треће државе, а која се признаје на територији једне од Уговорних страна.

Глава VI

ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ У ОБЛАСТИ КРИВИЧНОГ ПРАВА

Члан 27.

Уговорне стране су дужне да, једна другој пружи правну помоћ у области кривичног права под условима прописаним овим Уговором.

Члан 28.

Правна помоћ у кривичним стварима обухвата достављање докумената и доказа, као и спровођење процесних радњи као што су испитивање оптужених, саслушање свједока и вјештака, претресање станова и лица.

Члан 29.

1. Уговорне стране ће извјештавати једна другу о пресудама које судови једне уговорне стране изричу против држављана друге Уговорне стране и које се уписују у кривичне евиденције.
2. На захтјев, Уговорне стране доставиће једна другој извод из кривичне евиденције за лица против којих је покренут поступак у Уговорној страни молитељици.

Члан 30.

1. Замољена држава може одбити пружање правне помоћи:
   а) ако се захтјев односи на дјело које није кривично дјело према праву замољене Уговорне стране;
   б) ако замољена Уговорна страна сматра да би извршење замолнице кршило устав, суверенитет, сигурност и јавни ред;
   ц) ако дјело за које се тражи правна помоћ се састоји искључиво од кршења војних закона;
   д) ако је дјело, према процјени замољене Уговорне стране, политичко кривично дјело или у вези са политичким кривичним дјелом.
2. За потребе овог Уговора, те у складу са ставом 1. (д) овог члана, сљедеће се неће сматрати политичким кривичним дјелима:
   – злочин геноцида предвиђен Конвенцијом Уједињених нација о спрјечавању и кажњавању злочина геноцида (09.12.1948. године);
   – кривична дјела предвиђена у четири Женевске конвенције из 1949. године.

Члан 31.

Свака Уговорна страна се обавезује на изручење, на захтјев друге Уговорне стране, лица које се нађе на њеној територији против којег надлежни орган Уговорне стране молитељице води кривични поступак због извршеног дјела или извршења казне.

Члан 32.

1. Изручење ће се допустити ако је лице које се тражи починило дјело које представља кривично дјело према законима Уговорних страна и које је кажњиво казном затвора у трајању од једне или више година.
2. Изручење у вези извршења казне за почињено дјело с квалификацијом из става 1. овог члана биће допуштено ако је осуђени осуђен на годину дана или дужу затворску казну или више година.

Члан 33.

Изручење се не може догодити у случају лица:

а) ако је држављанин замољене Уговорне стране, или
б) коме је одобрен азил на територији замољене Уговорне стране.

Члан 34.

Изручење неће бити допуштено:

1. ако је кривично дјело почињено на територији замољене Уговорне стране;
2. ако је дјело, за које се тражи изручење, било почињено ван територије Уговорне стране молитељице и ако законодавство замољене Уговорне стране не прописује кривично гоњење у случају сличних кривичних дјела почињених изван њене територије;
3. ако, у односу на дјело за које се тражи изручење, у складу са законима једне Уговорне стране, немогућност извршења казне или помиловање ступи на снагу или, ако постоји други правни разлог који спрјечава покретање кривичног поступка или извршење казне;
4. ако је извршна пресуда била донесена против лица за које је затражено изручење, у односу на исто кривично дјело, или ако су правосудни органи замољене Уговорне стране покренули кривични поступак за исто кривично дјело;
5. ако се изручење одбија у складу са одредбама члана 33. замољена Уговорна страна може процесуирати оптуженога и покренути кривични поступак против њега пред надлежним судовима. У таквим случајевима Уговорна страна молитељица ће осигурати замољеној Уговорној странки доказе и средства која се односе на почињење кривичног дјела.

Члан 35.

1. Ако постоји кривични поступак против било којег лица за које се тражи изручење или ако је оно осуђено на територији замољене Уговорне стране за друго кривично дјело, изручење се може одгодити док се кривични поступак и издржавање казне не заврше.
2. Ако одлагање изручења повлачи застаријевање кривичног гоњења или озбиљно омета кривично гоњење лица за које се тражи изручење, замољена Уговорна страна може, ако је замолницу правилно засновала Уговорна страна молитељица, дозволити привремено изручења у сврху спровођења кривичног поступка. Уговорна страна молитељица је дужна у том случају вратити изручено лице када се поступак заврши.

Члан 36.

Изручено лице не може бити притворено, кривично гоњено, суђено или кажњено за било који други кривично дјело, осим за које је изручење дозвољено, нити ће бити изручено трећој земљи, осим:

а) ако постоји претходна сагласност замољене Уговорне стране;
б) ако изручено лице, иако је имало прилику, није напустило територију стране молитељице у року од 30 дана од дана пуштање из притвора или се вратило на територију Уговорне стране молитељице.

Члан 37.

Ако законодавство Уговорне стране молитељице прописује смртну казну за кривично дјело за које се тражи изручење, а законодавство замољене Уговорне стране не прописује такву казну или се у дотичној земљи смртна казна не извршава, изручење ће бити допуштено искључиво под условом да Уговорна страна пружи јамства да се смртна казна неће извршити.

Члан 38.

Замолница за изручење послана замољеној Уговорној страни ће имати сљедеће прилоге:

а) овјерену копију налога за хапшење или рјешења о притвору, а ако се изручење тражи за издржавање казне - овјерен препис правоснажне пресуде. Ако налог за хапшење не наводи кривично дјело, мјесто и вријеме извршења, нити законску квалификацију, ти елементи морају бити садржани у овјереним прилозима;
б) копију текстова закона који се примјењују на овај случај;
ц) трајање преостале казне у случају изручења лица које је осуђено, а које је само дјелимично одслужило казну;
д) све потребне информације за идентификацију траженог лица, име и презиме, имена родитеља, држављанство, адресу пребивалишта или боравишта, фотографију, личне знакове препознавања, отиске прстију и све остале потребне информације, ако је могуће.
е) Замољена Уговорна страна може захтијевати додатне информације и документе, ако су информације које су предвиђене у ставу 1. овог члана непотпуне. Уговорна страна молитељица ће одговорити на овај захтјев у року од 30 дана.

Члан 39.

Када су задовољени формални услови за изручење, замољена Уговорна страна, након што је примила замолницу за изручење, ће без одгађања притворити тражено лице, осим ако се, у складу с овим Уговором, изручење не може одобрити.

Члан 40.

1. У хитним случајевима, на изричиту молбу Уговорне стране молитељице, лице такође може бити притворено прије пријема замолнице за изручење, ако се надлежни судски орган Уговорне стране молиље позове на налог за хапшење, односно извршну пресуду и најави замолницу за изручење.

2. Притвор, у складу с одредбама става 1. овог члана, ће бити без одгађања пријављен страни молитељици.
3. Екстрадициони притвор и притвор у односу на почињење кривичног дјела, због којег је замолница за изручење поднесена, урачунава се у дио казне који је тражено лице издржало.

Члан 41.

1. Ако потребне додатне информације нису поднесене у предвиђеном року, замољена Уговорна страна ће одмах обуставити поступак изручења и пустити притворено лице на слободу.
2. Лице које је притворено на основу одредби члана 40. ће бити ослобођено ако замолница није поднесена у року од 30 дана након што друга Уговорна страна буде службено обавиештена о притвору.

Члан 42.

1. Замољена Уговорна страна ће обавиестити Уговорну страну молитељицу што је прије могуће о својој одлуци о замолници за изручење.
2. Ако је изручење договорено, замољена Уговорна страна ће обавиестити Уговорну страну молитељицу о мјесто и датум изручења, као и о временском периоду у којем је тражено лице било у притвору у ту сврху.
3. Лице за које је одобрено изручење ће бити пуштено ако га Уговорна страна молитељица не преузме у року од 30 дана од дана одређеног за преузимање. Ако се у том случају замолница за предају обнови, она може бити одбијена.

Члан 43.

1. Ако више од једне државе затражи изручење истог лица за почињење истог или различитих кривичних дјела, замољена Уговорна страна ће одлучити којој замолници ће удовољити.
2. При доношењу одлуке, замољена Уговорна страна ће узети у обзир све релевантне факторе, укључујући и да ли је замолница упућена у складу са Уговором, мјесто на којем је свако дјело почињено, датуме замолница, тежину дјела, држављанство лица које се тражи и могућност накнадног изручења другим државама молитељицама.

Члан 44.

Ако изручено лице избјегне на било који начин кривични поступак или издржавање казне и већ је боравило на територији замољене Уговорне стране, биће изручено на поновну молбу без подношење било којих докумената из члана 38. овог Уговора.

Члан 45.

1. На захтјев Уговорне стране молитељице, замољена Уговорна страна доставља сљедеће:
   а) предмете који могу послужити као доказ у кривичном поступку, ови предмети ће се такође подносити у случајевима када изручење није могуће јер је оптужени у бијегу или других околности;
   б) предмете који су директно везани уз кривично дјело или су служили за почињење кривичног дјела.
2. Сва права замољене Уговорне стране или трећих лица на те предмете биће задржана. Предмети на које се односе таква права морају бити послани што је прије могуће, без накнаде, замољеној Уговорној страни да врати ове предмете трећем лицу. Ако треће лице живи на територији Уговорне стране молитељице, оно може те предмете директно предати њима под условом да има одобрење од замољене Уговорне стране.

Члан 46.

1. На захтјев, Уговорне стране ће одобрити транзит преко њихових територија лица које изручује у једну од Уговорних страна трећа земља. Замољена Уговорна страна није обавезна одобрити транзит у случајевима за које овај уговор не предвиђа изручење.
2. Замолница за транзит се подноси и рјешава по истом поступку као замолница за изручење.
3. Замољена Уговорна страна ће одобрити транзит преко своје територије на начин који је најприкладнији за то.

Члан 47.

1. Трошкове изручења сноси Уговорна страна на чијој државној територији су настали.
2. Трошкове транзита сноси Уговорна страна молитељица.

Члан 48.

1. Уговорна страна молитељица обавјештава замољену Уговорну страну о исходу кривичног поступка који се води против изученог лица.
2. Ако је изручено лице осуђено, Уговорна страна подноси примјерак извршне пресуде.

Глава VII

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 49.

Овај Уговор подлијеже ратификацији. Ступа на снагу тридесетог дана од датума пријема посљедњег обавјештења којим се Уговорне стране обавијештавају о ратификацији која се врши по поступку у складу са њиховим законодавством.

Овај Уговор се закључује на неодређено вријеме, осим ако једна од Уговорних страна не обавијести другу Уговорну страну о његовом престанку у писаном облику дипломатским путем. У том случају сматраће се да је Уговор раскинут 6 мјесеци након наведеног обавјештења.

Престанак важења овог Уговора неће утицати на правосудну помоћ, изручења, доставе судских и вансудских писмена и извршење замолница и признање и извршење одлука које су поднесене за вријеме његова важења.

Састављено у Техерану дана 14.06.2011. који одговара _____ (перзијски календар) у два истовјетна примјерка на српском, босанском, хрватском, перзијском и енглеском језику, с тим да су сви текстови једнако ваљани. У случају разлика у тумачењу одредаба текста Уговора, енглеска верзија ће превладати.

За Босну и Херцеговину
Бариша Чолак, с. р.

За Исламску Републику Иран
Seyed-Mortez Bakhtiari, с. р.

Члан 3.

Ова одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-50-1-4025-19/11
28. децембра 2011. године
Сарајево

Предсједавајући
Жељко Комшић, с. р.

Na osnovu člana V 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-951/11 od 1. decembra 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 16. redovnoj sjednici, održanoj 28. decembra 2011. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI UGOVORA O PRAVNOJ POMOĆI U GRAĐANSKIM I KRIVIČNIM STVARIMA IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I ISLAMSKE REPUBLIKE IRAN

Član 1.

Ratifikuje se Ugovor o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima između Bosne i Hercegovine i Islamske Republike Iran, potpisan u Teheranu, 14. juna 2011. godine na bosanskom, hrvatskom, srpskom, persijskom i engleskom jeziku.

Član 2.

Tekst Ugovora glasi:

UGOVOR

O PRAVNOJ POMOĆI U GRAĐANSKIM I KRIVIČNIM STVARIMA IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I ISLAMSKE REPUBLIKE IRAN

Bosna i Hercegovina i Islamska Republika Iran (u daljnjem tekstu: Ugovorne strane) želeći da razvijaju saradnju u području pravne pomoći u građanskim i krivičnim stvarima u svrhu ostvarivanja efikasnijih prava i interesa svojih državljana, zajedno sa unaprjeđenjem cjelokupnih odnosa i saradnje između dvije zemlje, sporazumjele su se kako slijedi:

Poglavlje I.

Opće odredbe

Član 1.

1. Državljani bilo koje Ugovorne strane će uživati na teritoriji druge Ugovorne strane, u vezi sa ličnim i imovinskim pravima, istu pravnu zaštitu kao i državljani te Ugovorne strane, u skladu sa svojim nacionalnim zakonima te države, pod istim uslovima kao i državljani te ugovorne strane.
2. Državljani bilo koje Ugovorne strane imat će na teritoriji druge Ugovorne strane slobodan pristup sudovima i drugim organima koji su relevantni za vođenje građanskog i krivičnog postupka.
3. Odredbe stavova 1. i 2. ovoga člana također se primjenjuju na pravna lica uspostavljena u skladu sa zakonima Ugovorne strane na čijoj se teritoriji nalazi njihovo sjedište.

Član 2.

1. Od državljana bilo koje Ugovorne strane koji se pojavljuju pred sudovima druge Ugovorne strane, u svojstvu tužioca ili stranke u postupku, neće biti zatraženo da daju garanciju samo zato što nisu državljani te Ugovorne strane i nemaju boravište u toj zemlji.
2. Odredbe iz stava 1. ovog člana također se primjenjuju na pravna lica.

Član 3.

Komunikaciju između Ugovornih strana na osnovu ovog Ugovora vršit će se diplomatskim ili konzularnim putem, putem Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, s jedne strane, i pravosudnih organi vlasti Islamske Republike Iran, s druge strane.

Član 4.

Osim ako nije drugačije propisano ovim Ugovorom, zamolnica za pravnu pomoć, kao i dokumenti u prilogu zamolnice, sastavljaju se na jeziku Ugovorne strane koja traži pravnu pomoć popraćeni prijevodom na engleski jezik. Zahtjev će biti ovjeren službenim pečatom.

Prijevod mora ovjeriti stalni sudski tumač za engleski jezik ili diplomatski ili konzularni predstavnik Ugovorne strane.

Član 5.

Na zahtjev, Ugovorne strane dostavljaju jedna drugoj informacije o zakonu koji je na snazi ili je bio na snazi na njezinoj teritoriji i, ako je potrebno, izvode iz pravnih tekstova.

Član 6.

1. U smislu ovog Ugovora, javne isprave i dokumenti priloženi uz njih sa potpisima i službenim pečatom nadležnog organa izdati u bilo kojoj Ugovornoj strani bit će prihvaćeni na teritoriji druge Ugovorne strane, bez bilo kakve legalizacije te će imati istu snagu kao u zemlji u kojoj su izdati.
2. Javni dokumenti koji se odnose na lični status, a izdati su od jedne Ugovorne strane, koriste se na teritoriji druge Ugovorne strane, trebaju biti ovjereni od strane Ministarstva vanjskih poslova strane moliteljice i prevedeni na engleski jezik.

Poglavlje II.

PRAVOSUDNA POMOĆ

Član 7.

Državljani bilo koje Ugovorne strane uživat će besplatnu pravnu pomoć pred pravosudnim organima druge Ugovorne strane, bit će oslobođeni ili će im biti smanjene sudske takse koje se odobravaju vlastitim državljanima, uzimajući u obzir njihovo materijalno stanje, kako je propisano pod istim uslovima za državljane te Ugovorne strane. Ove olakšice također će se primjenjivati u slučajevima izvršenja odluka i uručivanja dokumenata.

Član 8.

Uvjerenje o imovinskom stanju koje se mora osigurati kako bi se uživale olakšice iz člana 7. ovog Ugovora izdaju nadležni organi Ugovorne strane na čijoj teritoriji podnosilac molbe ima prebivalište.

Uvjerenje koje izdaje diplomatsko ili konzularno predstavništvo koje je nadležno na teritoriji Ugovorne strane ili čiji državljanin je podnosilac molbe, smatrat će se dovoljna čak i ako podnosilac molbe ima prebivalište na teritoriji treće zemlje.

Član 9.

Organ od kojeg se traži besplatna pravna pomoć ili olakšica iz člana 7. ovog Ugovora, donosi odluku u skladu sa svojim domaćim zakonima i od nadležnih pravosudnih organa druge Ugovorne strane može tražiti informacije.

Član 10.

1. Ako državljanin jedne Ugovorne strane koji ima boravište na teritoriji te Ugovorne strane želi koristiti pomoć pred pravosudnim organima druge Ugovorne strane, može je pismenim putem tražiti od pravosudnih organa, gdje ima prebivalište, u skladu sa zakonima te države.
2. Pravosudni organ kojem je podnesena molba u skladu sa stavom 1. ovog člana, izdaje uvjerenje iz člana 8. ovog Ugovora.

Poglavlje III.

URUČIVANJE SUDSKIH I VANSUDSKIH PISMENA I IZVRŠENJE ZAMOLNICA

Član 11.

Osim ako nije drugačije propisano ovim Ugovorom, zamolnica treba sadržavati slijedeće:

a) naziv tijela koji podnosi zamolnicu i, ako je moguće, naziv organa kojem se podnosi zamolnica;
b) predmet zamolnice;
c) ime i prezime, zanimanje, nacionalnost, sjedište stranaka, žrtve optuženog, lica kojim se sudi i osuđenih lica, te kada se odnosi na pravna lica potrebno je navesti naziv i sjedište;
d) ime, prezime i adresu pravnih zastupnika, ako su poznati;
e) kratak opis činjeničnog stanja i zakonski opis krivičnog djela, kao i objašnjenje ili podnošenje teksta relevantnih zakona, s potrebnim informacijama koje se odnose na vrijeme i mjesto gdje je počinjeno, pod uslovom da nisu izričito uključene u priloženim aktima i dokumentima;

f) razloge i detalje specifičnih postupaka ili pravila koje Ugovorna strana moliteljica želi da budu ispoštovani, uključujući podnošenje ovjerenih isprava;
g) navođenje optimalnog roka za pravilno pružanje sudske pomoći;
h) ostale potrebne informacije za pravilno pružanje pomoći.

Član 12.

1. Zamoljeni pravosudni organ će uručiti sudska pismena u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom. Ako sudsko pismeno ili prilog ne odgovaraju zahtjevima iz ovog Ugovora, zamoljeni pravosudni organ će uručiti pismeno primaocu, pod uslovom da je on voljan da ga primi.
2. U slučaju da adresa navedena u zahtjevu nije potpuna ili tačna ili primalac nije poznat na toj adresi, zamoljeni organ će, u krivičnim stvarima, učiniti sve da utvrdi adresu primaoca, u skladu sa vlastitim zakonima.

Član 13.

Ako zamoljeni pravosudni organ nema nadležnost da udovolji zamolnici, proslijedit će zamolnicu nadležnim pravosudnim organima i obavijestiti pravosudni organ molioca o tome.

Član 14.

Uručivanje pismena će biti dokazano dostavnicom, s datumom dostave, potpisom primaoca i lica koje je dostavilo pismeno, kao i potvrdom nadležnog organa ili zapisnikom nadležnog organa uz navođenje datuma i način uručivanje pismena.

Član 15.

1. Zamoljeni organ primjenjuje svoje domaće zakone u pružanju pravne pomoći. Ipak, može se primijeniti određeno pravilo ili procedure koje želi organ molilac da budu ispoštovani, pod uslovom da nisu u suprotnosti sa zakonima odnosne države.
2. Ako zamoljeni pravosudni organ to zatraži, bit će obaviješten o datumu i mjestu postupanja po zamolnici, kako bi se omogućilo zainteresiranim stranama da bude prisutne u toku postupka ili da pošalju svog predstavnika.
3. Nakon pružanja zamoljene pravne pomoći, zamoljeni organ će vratiti zapise i dokumente o pomoći kao i dokumente i dokaze koji su proizišli iz izvršenja zamolnice. Ako zamolnici nije moguće udovoljiti, razlozi za neudovoljavanje zamolnici će biti dostavljeni pravosudnom organu moliteljice i primljeni dokumenti će se vratiti.

Član 16.

1. Troškove pružanja pravne pomoći snosi zamoljena Ugovorna strana, osim troškova vještačenja.
2. U slučaju da se troškovi pružanja pravne pomoći pokažu velikim ili vanrednim, Ugovorne strane će unaprijed pregovarati i dogovoriti se o uslovima u vezi njih i načinu plaćanja troškova.

Član 17.

Zamoljena Ugovorna strana može odbiti pružanje pravne pomoći, ako je u suprotnosti s njenim javnim redom, suverenitetom, sigurnošću ili Ustavom.

Poglavlje IV.

ZAŠTITA SVJEDOKA I VJEŠTAKA

Član 18.

1. Svjedok ili vještak koji se pojavljuju pred pravosudnim organima Ugovorne strane moliteljice, na osnovu poziva kojeg mu je uručio sudski organ zamoljene Ugovorne strane, ne smije biti podvrgnut krivičnom gonjenju, pritvoru, suđenju i kažnjavanju za krivična djela koja su predmet pretresa na kojem se traži njegovo prisustvo ili za djela počinjena prije prelaska granice Ugovorne strane moliteljice.
2. Svjedok ili vještak će izgubiti zaštitu koja mu je data na osnovu stava 1. ovog Ugovora ako nije napustio teritoriju Ugovorne strane u roku od 15 dana nakon što je obaviješten da je njegovo prisustvo potrebno i ako je imao priliku da to učini.Vremenski rok predviđen u stavu 1. ovog člana ne obuhvaća vrijeme kada svjedok ili vještak nije mogao, iz opravdanih razloga, napustiti teritoriju Ugovorne strane moliteljice.

Član 19.

Svjedok i vještak koji se pojavljuju na teritoriji druge Ugovorne strane imaju pravo da dobiju od organa moliteljice troškove putovanja i boravka u inostranstvu, kao i naknade koje proizilaze za dane koje će biti na putu.

Poglavlje V.

PRIZNAVANJE I IZVRŠENJE ODLUKA

Član 20.

U skladu s uslovima utvrđenim u ovom Ugovoru, Ugovorne strane će priznati i izvršavati u odnosnoj zemlji slijedeće odluke donesene na teritoriji druge Ugovorne strane:
a) sudske odluke koje su donesene u parničnom postupku, zajedno s odlukama koje se odnose na troškove;
b) sudske odluke koje su donesene u oblasti krivičnog postupka koje se odnose na zahtjeve za naknadu štete i povrat predmeta;
c) arbitražne odluke.

Član 21.

Odluke iz člana 20. ovoga Ugovora bit će priznate i izvršene pod slijedećim uslovima:
a) ako je odluka postala izvršna u skladu sa zakonima Ugovorne strane na čijoj teritoriji je izdata;
b) ako pravosudni organ Ugovorne strane, na čijoj teritoriji je odluka donesena, ima nadležnost u tom području prema zakonodavstvu Ugovorne strane na čijoj teritoriji priznanje i izvršenje se traži;
c) ako stranka protiv koje je donesena odluka, nije bila prisutna u postupku, uredno pozvana, u skladu sa zakonima Ugovorne strane na čijoj teritoriji je odluka donesena, i pod uslovom da je stranka bila uredno zastupljena u slučaju da nije bila u stanju preduzeti radnju postupka;
d) ako prethodnu izvršnu odluku nisu izdali, u vezi istih stranaka, istog slučaja i iste pravne osnove, nadležni pravosudni organi Ugovorne strane na čijoj teritoriji odluku treba priznati i izvršiti;
e) ako priznanje ili izvršenje odluke nije u suprotnosti sa Ustavom, suverenitetom, sigurnošću ili javnim redom Ugovorne strane na čijoj teritoriji odluka će se priznati i izvršiti,
f) u slučajevima u kojima, u skladu s odredbama ovog Ugovora, ili zbog činjenice da u njemu nisu predviđeni, uvidom u prirodu pitanja koje, prema zakonima zamoljene Ugovorne strane, spada u isključivu nadležnost njenih sudova.

Član 22.

1. Zamolnica za izvršenje donesenih odluka treba da se proslijedi diplomatskim putem, nadležnim pravosudnim organima Ugovorne strane na čijoj teritoriji odluka treba da se izvrši.
2. Uz zamolnicu iz stava 1. ovog člana moraju se priložiti:
   a) ovjereni prijepis odluke, zajedno sa potvrdom o izvršnosti, pod uslovom da to nije naznačeno u samoj odluci;
   b) potvrdu u kojoj se navodi da stranka, protiv koje je donesena odluka i koja nije prisustvovala postupku, a bila je uredno pozvana, i ako je stranka bila ispravno zastupljena u slučaju da nije bila u stanju preduzeti radnje postupka;
   c) ovjeren prijevod na engleski jezik dokumenata navedenih pod tačkama a) i b) ovog stava.

Član 23.

1. Pravosudni organ Ugovorne strane na čijem području će se odluka priznati i izvršavati će izvršavati odluku u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom.
2. Sudski organ, odlučujući o zahtjevu za izvršenje odluke, neće ispitivati meritum odluke, međutim, dužan je ispitati da

li su zadovoljeni uslovi predviđeni članovima 21. i 22. ovog Ugovora.

Član 24.

Pravosnažne sudske odluke koje donose sudovi jedne od Ugovornih strana u sporovima o ličnom statusu njenih državljana priznat će se i one će proizvoditi pravni učinak na teritoriji druge Ugovorne strane, samo ako nisu u suprotnosti sa zakonodavstvom Ugovorne strane gdje se priznaju i izvršavaju.

Član 25.

Arbitražne odluke donesene na teritoriji jedne od Ugovornih strana, kao članica Konvencije o priznanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka (Njujork, 10. juna 1958. godine), će, u skladu s odredbama spomenute Konvencije, biti priznate i izvršene.

Član 26.

Odredbe ovog Ugovora o izvršenju sudskih i arbitražnih odluka ne mogu biti prepreka za primjenu zakonskih odredbi Ugovornih strana u izvršenju odluke koju je donio sud treće države, a koja se priznaje na teritoriji jedne od Ugovornih strana.

Poglavlje VI.

POSEBNE ODREDBE U OBLASTI KRIVIČNOG PRAVA

Član 27.

Ugovorne strane su dužne da, jedna drugoj pruži pravnu pomoć u oblasti krivičnog prava pod uslovima propisanim ovim Ugovorom.

Član 28.

Pravna pomoć u krivičnim stvarima obuhvata dostavljanje dokumenata i dokaza, kao i provođenje procesnih radnji kao što su ispitivanje optuženih, saslušanje svjedoka i vještaka, pretresanje stanova i lica.

Član 29.

1. Ugovorne strane će izvještavati jedna drugu o presudama koje sudovi jedne ugovorne strane izriču protiv državljana druge Ugovorne strane i koje se upisuju u krivične evidencije.
2. Na zahtjev, Ugovorne strane dostavit će jedna drugoj izvod iz krivične evidencije za lica protiv kojih je pokrenut postupak u Ugovornoj strani moliteljici.

Član 30.

1. Zamoljena država može odbiti pružanje pravne pomoći:
   a) ako se zahtjev odnosi na djelo koje nije krivično djelo prema pravu zamoljene Ugovorne strane;
   b) ako zamoljena Ugovorna strana smatra da bi izvršenje zamolnice kršilo ustav, suverenitet, sigurnost i javni red;
   c) ako djelo za koje se traži pravna pomoć se sastoji isključivo od kršenja vojnih zakona;
   d) ako je djelo, prema procjeni zamoljene Ugovorne strane, političko krivično djelo ili u vezi sa političkim krivičnim djelom.
2. Za potrebe ovog Ugovora, te u skladu sa stavom 1. (d) ovog člana, slijedeće se neće smatrati političkim krivičnim djelima:
   – zločin genocida predviđen Konvencijom Ujedinjenih nacija o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida (09.12.1948. godine);
   – krivična djela predviđena u četiri Ženevske konvencije iz 1949. godine.

Član 31.

Svaka Ugovorna strana se obavezuje na izručenje, na zahtjev druge Ugovorne strane, lica koje se nađe na njenoj teritoriji protiv kojeg nadležni organ Ugovorne strane moliteljice vodi krivični postupak zbog izvršenog djela ili izvršenja kazne.

Član 32.

1. Izručenje će se dopustiti ako je lice koje se traži počinilo djelo koje predstavlja krivično djelo prema zakonima Ugovornih strana i koje je kažnjivo kaznom zatvora u trajanju od jedne ili više godina.
2. Izručenje u vezi izvršenja kazne za počinjeno djelo s kvalifikacijom iz stava 1. ovog člana bit će dopušteno ako je osuđeni osuđen na godinu dana ili dužu zatvorsku kaznu ili više godina.

Član 33.

Izručenje se ne može dogoditi u slučaju lica:
a) ako je državljanin zamoljene Ugovorne strane, ili
b) kome je odobren azil na teritoriji zamoljene Ugovorne strane.

Član 34.

Izručenje neće biti dopušteno:
a) ako je krivično djelo počinjeno na teritoriji zamoljene Ugovorne strane;
b) ako je djelo, za koje se traži izručenje, bilo počinjeno van teritorije Ugovorne strane moliteljice i ako zakonodavstvo zamoljene Ugovorne strane ne propisuje krivično gonjenje u slučaju sličnih krivičnih djela počinjenih izvan njene teritorije;
c) ako, u odnosu na djelo za koje se traži izručenje, u skladu sa zakonima jedne Ugovorne strane, nemogućnost izvršenja kazne ili pomilovanje stupi na snagu ili, ako postoji drugi pravni razlog koji sprječava pokretanje krivičnog postupka ili izvršenje kazne;
d) ako je izvršna presuda bila donesena protiv lica za koje je zatraženo izručenje, u odnosu na isto krivično djelo, ili ako su pravosudni organi zamoljene Ugovorne strane pokrenuli krivični postupak za isto krivično djelo;
e) ako se izručenje odbija u skladu sa odredbama člana 33. zamoljena Ugovorna strana može procesuirati optuženoga i pokrenuti krivični postupak protiv njega pred nadležnim sudovima. U takvim slučajevima Ugovorna strana moliteljica će osigurati zamoljenoj Ugovornoj stranki dokaze i sredstva koja se odnose na počinjenje krivičnog djela.

Član 35.

1. Ako postoji krivični postupak protiv bilo koje lica za koje se traži izručenje ili ako je ono osuđeno na teritoriji zamoljene Ugovorne strane za drugo krivično djelo, izručenje se može odgoditi dok se krivični postupak i izdržavanje kazne ne završe.
2. Ako odlaganje izručenja povlači zastarijevanje krivičnog gonjenja ili ozbiljno ometa krivično gonjenje lica za koje se traži izručenje, zamoljena Ugovorna strana može, ako je zamolnicu pravilno zasnovala Ugovorna strana moliteljica, dozvoliti privremeno izručenja u svrhu provođenja krivičnog postupka. Ugovorna strana moliteljica je dužna u tom slučaju vratiti izručeno lice kada se postupak završi.

Član 36.

Izručeno lice ne može biti pritvoreno, krivično gonjeno, suđeno ili kažnjeno za bilo koji drugo krivično djelo, osim za koje je izručenje dozvoljeno, niti će biti izručeno trećoj zemlji, osim:
a) ako postoji prethodna saglasnost zamoljene Ugovorne strane;
b) ako izručeno lice, iako je imalo priliku, nije napustilo teritoriju strane molilje u roku od 30 dana od dana puštanje iz pritvora ili se vratilo na teritoriju Ugovorne strane moliteljice.

Član 37.

Ako zakonodavstvo Ugovorne strane moliteljice propisuje smrtnu kaznu za krivično djelo za koje se traži izručenje, a zakonodavstvo zamoljene Ugovorne strane ne propisuje takvu kaznu ili se u dotičnoj zemlji smrtna kazna ne izvršava, izručenje će biti dopušteno isključivo pod uslovom da Ugovorna strana pruži jamstva da se smrtna kazna neće izvršiti.

Član 38.

1. Zamolnica za izručenje poslana zamoljenoj Ugovornoj strani će imati slijedeće priloge:
   a) ovjerenu kopiju naloga za hapšenje ili rješenja o pritvoru, a ako se izručenje traži za izdržavanje kazne - ovjeren prijepis pravosnažne presude. Ako

nalog za hapšenje ne navodi krivično djelo, mjesto i vrijeme izvršenja, niti zakonsku kvalifikaciju, ti elementi moraju biti sadržani u ovjerenim prilozima;
b) kopiju tekstova zakona koji se primjenjuju na ovaj slučaj;
c) trajanje preostale kazne u slučaju izručenja lica koje je osuđeno, a koje je samo djelimično odslužilo kaznu;
d) sve potrebne informacije za identifikaciju traženog lica, ime i prezime, imena roditelja, državljanstvo, adresu prebivališta ili boravišta, fotografiju, lične znakove prepoznavanja, otiske prstiju i sve ostale potrebne informacije, ako je moguće.

2. Zamoljena Ugovorna strana može zahtijevati dodatne informacije i dokumente, ako su informacije koje su predviđene u stavu 1. ovog člana nepotpune. Ugovorna strana moliteljica će odgovoriti na ovaj zahtjev u roku od 30 dana.

Član 39.

Kada su zadovoljeni formalni uslovi za izručenje, zamoljena Ugovorna strana, nakon što je primila zamolnicu za izručenje, će bez odgađanja pritvoriti traženo lice, osim ako se, u skladu s ovim Ugovorom, izručenje ne može odobriti.

Član 40.

1. U hitnim slučajevima, na izričitu molbu Ugovorne strane moliteljice, lice također može biti pritvoreno prije prijema zamolnice za izručenje, ako se nadležni sudski organ Ugovorne strane molilje pozove na nalog za hapšenje, odnosno izvršnu presudu i najavi zamolnicu za izručenje.
2. Pritvor, u skladu s odredbama stava 1. ovoga člana, će biti bez odgađanja prijavljen strani moliteljici.
3. Ekstradicioni pritvor i pritvor u odnosu na počinjenje krivičnog djela, zbog kojeg je zamolnica za izručenje podnesena, uračunava se u dio kazne koji je traženo lice izdržalo.

Član 41.

1. Ako potrebne dodatne informacije nisu podnesene u predviđenom roku, zamoljena Ugovorna strana će odmah obustaviti postupak izručenja i pustiti pritvoreno lice na slobodu.
2. Lice koje je pritvoreno na osnovu odredbi člana 40. će biti oslobođeno ako zamolnica nije podnesena u roku od 30 dana nakon što druga Ugovorna strana bude službeno obaviještena o pritvoru.

Član 42.

1. Zamoljena Ugovorna strana će obavijestiti Ugovornu stranu moliteljicu što je prije moguće o svojoj odluci o zamolnici za izručenje.
2. Ako je izručenje dogovoreno, zamoljena Ugovorna strana će obavijestiti Ugovornu stranu moliteljicu o mjesto i datum izručenja, kao i o vremenskom periodu u kojem je traženo lice bilo u pritvoru u tu svrhu.
3. Lice za koje je odobreno izručenje će biti pušteno ako ga Ugovorna strana moliteljica ne preuzme u roku od 30 dana od dana određenog za preuzimanje. Ako se u tom slučaju zamolnica za predaju obnovi, ona može biti odbijena.

Član 43.

1. Ako više od jedne države zatraži izručenje istog lica za počinjenje istog ili različitih krivičnih djela, zamoljena Ugovorna strana će odlučiti kojoj zamolnici će udovoljiti.
2. Pri donošenju odluke, zamoljena Ugovorna strana će uzeti u obzir sve relevantne faktore, uključujući i da li je zamolnica upućena u skladu sa Ugovorom, mjesto na kojem je svako djelo počinjeno, datume zamolnica, težinu djela, državljanstvo lica koje se traži i mogućnost naknadnog izručenja drugim državama moliteljicama.

Član 44.

Ako izručeno lice izbjegne na bilo koji način krivični postupak ili izdržavanje kazne i već je boravilo na teritoriji zamoljene Ugovorne strane, bit će izručeno na ponovnu molbu bez podnošenje bilo kojih dokumenata iz člana 38. ovoga Ugovora.

Član 45.

1. Na zahtjev Ugovorne strane moliteljice, zamoljena Ugovorna strana dostavlja slijedeće:
a) predmete koji mogu poslužiti kao dokaz u krivičnom postupku; ovi predmeti će se također podnositi u slučajevima kada izručenje nije moguće jer je optuženi u bijegu ili drugih okolnosti;
b) predmete koji su direktno vezani uz krivično djelo ili su služili za počinjenje krivičnog djela.
2. Sva prava zamoljene Ugovorne strane ili trećih lica na te predmete bit će zadržana. Predmeti na koje se odnose takva prava moraju biti poslani što je prije moguće, bez naknade, zamoljenoj Ugovornoj strani da vrati ove predmete trećem licu. Ako treće lice živi na teritoriji Ugovorne strane moliteljice, ono može te predmete direktno predati njima pod uslovom da ima odobrenje od zamoljene Ugovorne strane.

Član 46.

1. Na zahtjev, Ugovorne strane će odobriti tranzit preko njihovih teritorija lica koje izručuje u jednu od Ugovornih strana treća zemlja. Zamoljena Ugovorna strana nije obavezna odobriti tranzit u slučajevima za koje ovaj ugovor ne predviđa izručenje.
2. Zamolnica za transit se podnosi i rješava po istom postupku kao zamolnica za izručenje.
3. Zamoljena Ugovorna strana će odobriti tranzit preko svoje teritorije na način koji je najprikladniji za to.

Član 47.

1. Troškove izručenja snosi Ugovorna strana na čijoj državnoj teritoriji su nastali.
2. Troškove tranzita snosi Ugovorna strana moliteljica.

Član 48.

1. Ugovorna strana moliteljica obavještava zamoljenu Ugovornu stranu o ishodu krivičnog postupka koji se vodi protiv izručenog lica.
2. Ako je izručeno lice osuđeno, Ugovorna strana podnosi primjerak izvršne presude.

Poglavlje VII.

ZAVRŠNE ODREDBE

Član 49.

Ovaj Ugovor podliježe ratifikaciji. Stupa na snagu tridesetog dana od datuma prijema posljednjeg obavještenja kojim se Ugovorne strane obaviještavaju o ratifikaciji koja se vrši po postupku u skladu sa njihovim zakonodavstvom.

Ovaj Ugovor se zaključuje na neodređeno vrijeme, osim ako jedna od Ugovornih strana ne obavijesti drugu Ugovornu stranu o njegovom prestanku u pisanom obliku diplomatskim putem. U tom slučaju smatrat će se da je Ugovor raskinut 6 mjeseci nakon navedenog obavještenja.

Prestanak važenja ovog Ugovora neće uticati na pravosudnu pomoć, izručenja, dostave sudskih i vansudskih pismena i izvršenje zamolnica i priznanje i izvršenje odluka koje su podnesene za vrijeme njegova važenja.

Sastavljeno u Teheranu dana 14.06.2011. koji odgovara _____ (perzijski kalendar) u dva istovjetna primjerka na bosanskom, hrvatskom, srpskom, perzijskom i engleskom jeziku, s tim da su svi tekstovi jednako valjani. U slučaju razlika u tumačenju odredbi teksta Ugovora, engleska verzija će prevladati.

Za Bosnu i Hercegovinu	Za Islamsku Republiku Iran
Bariša Čolak, s. r.	**Seyed-Mortez Bakhtiari**, s. r.

Član 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-50-1-4025-19/11
28. decembra 2011. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Željko Komšić, s. r.

Temeljem članka V. 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-951/11 od 1. prosinca 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 16. redovitoj sjednici, održanoj 28. prosinca 2011. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI UGOVORA O PRAVNOJ POMOĆI U GRAĐANSKIM I KAZNENIM STVARIMA IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I ISLAMSKE REPUBLIKE IRAN

Članak 1.

Ratificira se Ugovor o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima između Bosne i Hercegovine i Islamske Republike Iran, potpisan u Teheranu, 14. lipnja 2011. godine na hrvatskome, srpskom, bosanskom, persijskom i engleskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Ugovora glasi:

UGOVOR

O PRAVNOJ POMOĆI U GRAĐANSKIM I KAZNENIM STVARIMA IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I ISLAMSKE REPUBLIKE IRAN

Bosna i Hercegovina i Islamska Republika Iran (u daljnjem tekstu: Ugovorne strane) želeći da razvijaju suradnju u području pravne pomoći u građanskim i kaznenim stvarima u svrhu ostvarivanja učinkovitijih prava i interesa svojih državljana, zajedno sa unaprjeđenjem cjelokupnih odnosa i suradnje između dvije zemlje, sporazumjele su se kako slijedi:

Poglavlje I.

Opće odredbe

Članak 1.

1. Državljani bilo koje Ugovorne strane će uživati na teritoriju druge Ugovorne strane, u svezi s osobnim i imovinskim pravima, istu pravnu zaštitu kao i državljani te Ugovorne strane, sukladno svojim nacionalnim zakonima te države, pod istim uvjetima kao i državljani te ugovorne strane.
2. Državljani bilo koje Ugovorne strane imat će na teritoriju druge Ugovorne strane slobodan pristup sudovima i drugim tijelima koji su relevantni za vođenje građanskog i kaznenog postupka.
3. Odredbe stavaka 1. i 2. ovoga članka također se primjenjuju na pravne osobe uspostavljene sukladno zakonima Ugovorne strane na čijem se teritoriju nalazi njihovo sjedište.

Članak 2.

1. Od državljana bilo koje Ugovorne strane koji se pojavljuju pred sudovima druge Ugovorne strane, u svojstvu tužitelja ili stranke u postupku, neće biti zatraženo da daju garanciju samo zato što nisu državljani te Ugovorne strane i nemaju boravište u toj zemlji.
2. Odredbe iz stavka 1. ovoga članka također se primjenjuju na pravne osobe.

Članak 3.

Komunikacija između Ugovornih strana na temelju ovog Ugovora vršiti će se diplomatskim ili konzularnim putem, putem Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, s jedne strane, i pravosudnih tijela vlasti Islamske Republike Iran, s druge strane.

Članak 4.

Izuzev ako nije drukčije propisano ovim Ugovorom, zamolnica za pravnu pomoć, kao i dokumenti u privitku zamolnice, sastavljaju se na jeziku Ugovorne strane koja traži pravnu pomoć popraćeni prijevodom na engleski jezik. Zahtjev će biti ovjeren službenim pečatom.

Prijevod mora ovjeriti stalni sudbeni tumač za engleski jezik ili diplomatski ili konzularni predstavnik Ugovorne strane.

Članak 5.

Na zahtjev, Ugovorne strane dostavljaju jedna drugoj informacije o zakonu koji je na snazi ili je bio na snazi na njezinom teritoriju i, ako je potrebno, izvadke iz pravnih tekstova.

Članak 6.

1. U smislu ovog Ugovora, javne isprave i dokumenti priloženi uz njih sa potpisima i službenim pečatom nadležnog tijela izdati u bilo kojoj Ugovornoj strani bit će prihvaćeni na teritoriju druge Ugovorne strane, bez bilo kakvog legaliziranja te će imati istu snagu kao u zemlji u kojoj su izdati.
2. Javni dokumenti koji se odnose na osobni status, a izdati su od jedne Ugovorne strane, koriste se na teritoriju druge Ugovorne strane, trebaju se ovjeriti od strane Ministarstva vanjskih poslova strane moliteljice i prevedeni na engleski jezik.

Poglavlje II.

PRAVOSUDNA POMOĆ

Članak 7.

Državljani bilo koje Ugovorne strane uživat će besplatnu pravnu pomoć pred pravosudnim tijelima druge Ugovorne strane, oslobodit će se ili će im se smanjiti sudbene pristojbe koje se odobravaju vlastitim državljanima, uzimajući u obzir njihovo materijalno stanje, kako je propisano pod istim uvjetima za državljane te Ugovorne strane. Ove olakšice također će se primjenjivati u slučajevima izvršenja odluka i uručenja dokumenata.

Članak 8.

Uvjerenje o imovinskom stanju koje se mora osigurati kako bi se uživale olakšice iz članka 7. ovoga Ugovora izdaju nadležna tijela Ugovorne strane na čijem teritoriju podnositelj molbe ima prebivalište.

Uvjerenje koje izdaje diplomatsko ili konzularno predstavništvo koje je nadležno na teritoriju Ugovorne strane ili čiji državljanin je podnositelj molbe, smatrat će se dovoljno čak i ako podnositelj molbe ima prebivalište na teritoriju treće zemlje.

Članak 9.

Tijelo od kojega se traži besplatna pravna pomoć ili olakšica iz članka 7. ovoga Ugovora, donosi odluku sukladno svojim domaćim zakonima i od nadležnih pravosudnih tijela druge Ugovorne strane može tražiti informacije.

Članak 10.

1. Ako državljanin jedne Ugovorne strane koji ima boravište na teritoriju te Ugovorne strane želi koristiti pomoć pred pravosudnim tijelima druge Ugovorne strane, može je

pismenim putem tražiti od pravosudnih tijela, gdje ima prebivalište, sukladno zakonima te države.
2. Pravosudno tijelo kojem je podnesena molba sukladno stavku 1. ovoga članka, izdaje uvjerenje iz članka 8. ovoga Ugovora.

Poglavlje III.

URUČIVANJE SUDSKIH I IZVANSUDSKIH PISMENA I IZVRŠENJE ZAMOLNICA

Članak 11.

Izuzev ako nije drukčije propisano ovim Ugovorom, zamolnica treba sadržavati sljedeće:
a) naziv tijela koje podnosi zamolnicu i, ako je moguće, naziv tijela kojem se podnosi zamolnica;
b) predmet zamolnice;
c) ime i prezime, zanimanje, nacionalnost, sjedište stranaka, žrtve optuženika, osoba kojim se sudi i osuđenih osoba, te kada se odnosi na pravne osobe potrebno je navesti naziv i sjedište;
d) ime, prezime i adresu pravnih zastupnika, ako su poznati;
e) kratak opis činjeničnog stanja i zakonski opis kaznenog djela, kao i objašnjenje ili podnošenje teksta relevantnih zakona, s potrebnim informacijama koje se odnose na vrijeme i mjesto gdje je počinjeno, pod uvjetom da nisu izričito uključene u priloženim aktima i dokumentima;
f) razloge i detalje specifičnih postupaka ili pravila koje Ugovorna strana moliteljica želi da budu ispoštovani, uključujući podnošenje ovjerenih isprava;
g) navođenje optimalnog roka za pravilno pružanje sudbene pomoći;
h) ostale potrebne informacije za pravilno pružanje pomoći.

Članak 12.

1. Zamoljena pravosudna tijela će uručiti sudbena pismena sukladno svom nacionalnom zakonodavstvu. Ako sudbeno pismeno ili prilog ne odgovaraju zahtjevima iz ovoga Ugovora, zamoljena pravosudna tijela će uručiti pismeno primatelju, pod uvjetima da je on voljan da ga primi.
2. U slučaju da adresa navedena u zahtjevu nije potpuna ili točna ili primatelj nije poznat na toj adresi, zamoljeno tijelo će, u kaznenim stvarima, učiniti sve da utvrdi adresu primatelja, sukladno vlastitim zakonima.

Članak 13.

Ako zamoljeno pravosudno tijelo nema nadležnost da udovolji zamolnici, proslijedit će zamolnicu nadležnim pravosudnim tijelima i izvijestiti pravosudno tijelo molitelja o tome.

Članak 14.

Uručenje pismena će se dokazati dostavnicom, s nadnevkom dostave, potpisom primatelja i osobe koja je dostavila pismeno, kao i potvrdom nadležnog tijela ili zapisnikom nadležnog tijela uz navođenje nadnevka i način uručenje pismena.

Članak 15.

1. Zamoljeno tijelo primjenjuje svoje domaće zakone u pružanju pravne pomoći. Ipak, može se primijeniti određeno pravilo ili procedure koje želi tijelo moliteljice da budu ispoštovani, pod uvjetom da nisu oprečni zakonima odnosne države.
2. Ako zamoljeno pravosudno tijelo to zatraži, bit će izviješteno o nadnevku i mjestu postupanja po zamolnici, kako bi se omogućilo zainteresiranim stranama da bude prisutne tijkom postupka ili da pošalju svog predstavnika.
3. Nakon pružanja zamoljene pravne pomoći, zamoljeno tijelo će vratiti zapise i dokumente o pomoći kao i dokumente i dokaze koji su proizišli iz izvršenja zamolnice. Ako zamolnici nije moguće udovoljiti, razlozi za neudovoljavanje zamolnici će se dostaviti pravosudnom tijelu moliteljice i primljeni dokumenti će se vratiti.

Članak 16.

1. Troškove pružanja pravne pomoći snosi zamoljena Ugovorna strana, izuzev troškova vještačenja.
2. U slučaju da se troškovi pružanja pravne pomoći pokažu velikim ili izvanrednim, Ugovorne strane će unaprijed pregovarati i dogovoriti se o uvjetima u svezi njih i načinu plaćanja troškova.

Članak 17.

Zamoljena Ugovorna strana može odbiti pružanje pravne pomoći, ako je oprečna njezinom javnom redu, suverenitetu, sigurnosti ili Ustavu.

Poglavlje IV.

ZAŠTITA SVJEDOKA I VJEŠTAKA

Članak 18.

1. Svjedok ili vještak koji se pojavljuju pred pravosudnim tijelima Ugovorne strane moliteljice, temeljem poziva kojeg mu je uručilo sudbeno tijelo zamoljene Ugovorne strane, ne smije biti podvrgnut kaznenom gonjenju, pritvoru, suđenju i kažnjavanju za kaznena djela koja su predmet pretresa na kojem se traži njegovo prisustvo ili za djela počinjena prije prelaska granice Ugovorne strane moliteljice.
2. Svjedok ili vještak će izgubiti zaštitu koja mu je data na temelju stavka 1. ovoga Ugovora ako nije napustio teritorij Ugovorne strane u roku od 15 dana nakon što je obaviješten da je njegovo prisustvo potrebno i ako je imao priliku da to učini.Vremenski rok predviđen u stavku 1. ovoga članka ne obuhvaća vrijeme kada svjedok ili vještak nije mogao, iz opravdanih razloga, napustiti teritorij Ugovorne strane moliteljice.

Članak 19.

Svjedok i vještak koji se pojavljuju na teritoriju druge Ugovorne strane imaju pravo da dobiju od tijela moliteljice troškove putovanja i boravka u inozemstvu, kao i naknade koje proizlaze za dane koje će biti na putu.

Poglavlje V.

PRIZNANJE I IZVRŠENJE ODLUKA

Članak 20.

Sukladno uvjetima utvrđenim u ovom Ugovoru, Ugovorne strane će priznati i izvršavati u odnosnoj zemlji slijedeće odluke donesene na teritoriju druge Ugovorne strane:
a) sudbene odluke koje su donesene u parničnom postupku, zajedno s odlukama koje se odnose na troškove;
b) sudbene odluke koje su donesene u oblasti kaznenog postupka koje se odnose na zahtjeve za naknadu štete i povrat predmeta;
c) arbitražne odluke.

Članak 21.

Odluke iz članka 20. ovog Ugovora će se priznati i izvršiti pod sljedećim uvjetima:
a) ako je odluka postala izvršna sukladno zakonima Ugovorne strane na čijem teritoriju je izdata;
b) ako pravosudno tijelo Ugovorne strane, na čijem teritoriju je odluka donesena, ima nadležnost u tom području prema zakonodavstvu Ugovorne strane na čijem teritoriju priznanje i izvršenje se traži;
c) ako stranka protiv koje je donesena odluka, nije bila prisutna u postupku, uredno pozvana, sukladno zakonima Ugovorne strane na čijem teritoriju je odluka donesena, i pod uvjetom da je stranka bila uredno zastupljena u slučaju da nije bila u stanju poduzeti radnju postupka;
d) ako prethodnu izvršnu odluku nisu izdali, u svezi istih stranaka, istog slučaja i iste pravne osnove, nadležna pravosudna tijela Ugovorne strane na čijem teritoriju odluku treba priznati i izvršiti;
e) ako priznanje ili izvršenje odluke nije oprečno Ustavu, suverenitetu, sigurnosti ili javnom redu Ugovorne strane na čijem će se teritoriju odluka priznati i izvršiti;
f) u slučajevima u kojima, sukladno odredbama ovog Ugovora, ili zbog činjenice da u njemu nisu predviđeni, uvidom u narav pitanja koje, prema zakonima zamoljene Ugovorne strane, spada u isključivu nadležnost njezinih sudova.

Članak 22.

1. Zamolnica za izvršenje donesenih odluka treba da se proslijedi diplomatskim putem, nadležnim pravosudnim tijelima Ugovorne strane na čijem teritoriju odluka treba da se izvrši.
2. Uz zamolnicu iz stavka 1. ovoga članka moraju se priložiti:
   a) ovjereni prijepis odluke, zajedno sa potvrdom o izvršnosti, pod uvjetom da to nije naznačeno u samoj odluci;
   b) potvrdu u kojoj se navodi da stranka, protiv koje je donesena odluka i koja nije prisustvovala postupku, a bila je uredno pozvana, i ako je stranka bila ispravno zastupljena u slučaju da nije bila u stanju poduzeti radnje postupka;
   c) ovjeren prijevod na engleski jezik dokumenata navedenih pod točkama a) i b) ovoga stavka.

Članak 23.

1. Pravosudna tijela Ugovorne strane na čijem području će odluku priznati i izvršavati će izvršavati odluku sukladno svom nacionalnom zakonodavstvu.
2. Sudbeno tijelo, odlučujući o zahtjevu za izvršenje odluke, neće ispitivati meritum odluke, međutim, dužan je ispitati da li su zadovoljeni uvjeti predviđeni člancima 21. i 22. ovoga Ugovora.

Članak 24.

Pravomoćne sudbene odluke koje donose sudovi jedne od Ugovornih strana u sporovima o osobnom statusu njenih državljana priznat će se i one će proizvoditi pravni učinak na teritoriju druge Ugovorne strane, samo ako nisu oprečne zakonodavstvu Ugovorne strane gdje se priznaju i izvršavaju.

Članak 25.

Arbitražne odluke donesene na teritoriju jedne od Ugovornih strana, kao članica Konvencije o priznanju i izvršenju stranih arbitražnih odluka (Njujork, 10. lipnja 1958. godine), će, sukladno odredbama spomenute Konvencije, biti priznate i izvršene.

Članak 26.

Odredbe ovog Ugovora o izvršenju sudbenih i arbitražnih odluka ne mogu biti prepreka za primjenu zakonskih odredaba Ugovornih strana u izvršenju odluke koju je donio sud treće države, a koja se priznaje na teritoriju jedne od Ugovornih strana.

Poglavlje VI.

POSEBNE ODREDBE U OBLASTI KAZNENOG PRAVA

Članak 27.

Ugovorne strane su dužne da, jedna drugoj pruži pravnu pomoć u oblasti kaznenog prava pod uvjetima propisanim ovim Ugovorom.

Članak 28.

Pravna pomoć u kaznenim stvarima obuhvaća dostavljanje dokumenata i dokaza, kao i provedbu procesnih radnji kao što su ispitivanje optuženika, saslušanje svjedoka i vještaka, pretres stanova i osoba.

Članak 29.

1. Ugovorne strane će izvještavati jedna drugu o presudama koje sudovi jedne ugovorne strane izriču protiv državljana druge Ugovorne strane i koje se upisuju u kaznene evidencije.
2. Na zahtjev, Ugovorne strane dostavit će jedna drugoj izvadak iz kaznene evidencije za osobe protiv kojih je pokrenut postupak u Ugovornoj strani moliteljici.

Članak 30.

1. Zamoljena država može odbiti pružanje pravne pomoći:
   a) ako se zahtjev odnosi na djelo koje nije kazneno djelo prema pravu zamoljene Ugovorne strane;
   b) ako zamoljena Ugovorna strana smatra da bi izvršenje zamolnice kršilo ustav, suverenitet, sigurnost i javni red;
   c) ako djelo za koje se traži pravna pomoć se sastoji isključivo od kršenja vojnih zakona;
   d) ako je djelo, prema procjeni zamoljene Ugovorne strane, političko kazneno djelo ili u svezi s političkim kaznenim djelom.
2. Za potrebe ovog Ugovora, te sukladno stavku 1. (d) ovoga članka, slijedeće se neće smatrati političkim kaznenim djelima:
   – zločin genocida predviđen Konvencijom Ujedinjenih naroda o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida (9.12.1948. godine);
   – kaznena djela predviđena u četiri Ženevske konvencije iz 1949. godine.

Članak 31.

Svaka Ugovorna strana se obvezuje na izručenje, na zahtjev druge Ugovorne strane, osobe koja se nađe na njezinom teritoriju protiv koje nadležno tijelo Ugovorne strane moliteljice vodi kazneni postupak zbog izvršenog djela ili izvršenja kazne.

Članak 32.

1. Izručenje će se dopustiti ako je osoba koja se traži počinila djelo koje predstavlja kazneno djelo prema zakonima Ugovornih strana i koje je kažnjivo kaznom zatvora u trajanju od jedne ili više godina.
2. Izručenje u svezi izvršenja kazne za počinjeno djelo s kvalifikacijom iz stavka 1. ovoga članka će se dopustiti ako je osuđenik osuđen na godinu dana ili dužu zatvorsku kaznu ili više godina.

Članak 33.

Izručenje se ne može dogoditi u slučaju osobe:
a) ako je državljanin zamoljene Ugovorne strane, ili
b) kojoj je odobren azil na teritoriju zamoljene Ugovorne strane.

Članak 34.

Izručenje neće biti dopušteno:
a) ako je kazneno djelo počinjeno na teritoriju zamoljene Ugovorne strane;
b) ako je djelo, za koje se traži izručenje, bilo počinjeno van teritorija Ugovorne strane moliteljice i ako zakonodavstvo zamoljene Ugovorne strane ne propisuje kazneno gonjenje u slučaju sličnih kaznenih djela počinjenih izvan njezina teritorija;
c) ako, u odnosu na djelo za koje se traži izručenje, sukladno zakonima jedne Ugovorne strane, nemogućnost izvršenja kazne ili pomilovanje stupi na snagu ili, ako postoji drugi pravni razlog koji sprječava pokretanje kaznenog postupka ili izvršenje kazne;
d) ako je izvršna presuda bila donesena protiv osobe za koju je zatraženo izručenje, u odnosu na isto kazneno djelo, ili ako su pravosudna tijela zamoljene Ugovorne strane pokrenula kazneni postupak za isto kazneno djelo;
e) ako se izručenje odbija sukladno odredbama članka 33. zamoljena Ugovorna strana može procesuirati optuženika i pokrenuti kazneni postupak protiv njega pred nadležnim sudovima. U takvim slučajevima Ugovorna strana moliteljica će osigurati zamoljenoj Ugovornoj stranki dokaze i sredstva koja se odnose na počinjenje kaznenog djela.

Članak 35.

1. Ako postoji kazneni postupak protiv bilo koje osobe za koju se traži izručenje ili ako je ona osuđena na teritoriju zamoljene Ugovorne strane za drugo kazneno djelo, izručenje se može odgoditi dok se kazneni postupak i izdržavanje kazne ne završe.
2. Ako odlaganje izručenja povlači zastarijevanje kaznenog gonjenja ili ozbiljno ometa kazneno gonjenje osobe za koju se traži izručenje, zamoljena Ugovorna strana može, ako je zamolnicu pravilno zasnovala Ugovorna strana moliteljica, dozvoliti privremeno izručenja u svrhu provedbe kaznenog postupka. Ugovorna strana moliteljica je dužna u tom slučaju vratiti izručenu osobu kada se postupak završi.

Članak 36.

Izručena osoba ne može biti pritvorena, kazneno gonjena, suđena ili kažnjena za bilo koje drugo kazneno djelo, izuzev za

koje je izručenje dozvoljeno, niti će biti izručeno trećoj zemlji, izuzev:

a) ako postoji prethodna suglasnost zamoljene Ugovorne strane;
b) ako izručena osoba, iako je imala priliku, nije napustila teritorij strane moliteljice u roku od 30 dana od dana puštanje iz pritvora ili se vratila na teritorij Ugovorne strane moliteljice.

Članak 37.

Ako zakonodavstvo Ugovorne strane moliteljice propisuje smrtnu kaznu za kazneno djelo za koje se traži izručenje, a zakonodavstvo zamoljene Ugovorne strane ne propisuje takvu kaznu ili se u dotičnoj zemlji smrtna kazna ne izvršava, izručenje će se dopustiti isključivo pod uvjetom da Ugovorna strana pruži jamstva da se smrtna kazna neće izvršiti.

Članak 38.

1. Zamolnica za izručenje poslana zamoljenoj Ugovornoj strani će imati slijedeće priloge:
   a) ovjerenu presliku naloga za uhićenje ili rješenja o pritvoru, a ako se izručenje traži za izdržavanje kazne - ovjeren prijepis pravomoćne presude. Ako nalog za uhićenje ne navodi kazneno djelo, mjesto i vrijeme izvršenja, niti zakonsku kvalifikaciju, ti elementi moraju biti sadržani u ovjerenim prilozima;
   b) presliku tekstova zakona koji se primjenjuju na ovaj slučaj;
   c) trajanje preostale kazne u slučaju izručenja osobe koja je osuđena, a koja je samo djelomično odslužila kaznu;
   d) sve potrebne informacije za identificiranje tražene osobe, ime i prezime, imena roditelja, državljanstvo, adresu prebivališta ili boravišta, fotografiju, osobne znakove prepoznavanja, otiske prstiju i sve ostale potrebne informacije, ako je moguće.
2. Zamoljena Ugovorna strana može zahtijevati dodatne informacije i dokumente, ako su informacije koje su predviđene u stavku 1. ovoga članka nepotpune. Ugovorna strana moliteljica će odgovoriti na ovaj zahtjev u roku od 30 dana.

Članak 39.

Kada su zadovoljeni formalni uvjeti za izručenje, zamoljena Ugovorna strana, nakon što je primila zamolnicu za izručenje, će bez odgađanja pritvoriti traženu osobu, izuzev ako se, sukladno ovom Ugovoru, izručenje ne može odobriti.

Članak 40.

1. U žurnim slučajevima, na izričitu molbu Ugovorne strane moliteljice, također može biti pritvorena prije prijema zamolnice za izručenje, ako se nadležno sudbeno tijelo Ugovorne strane moliteljice pozove na nalog za uhićenje, odnosno izvršnu presudu i najavi zamolnicu za izručenje.
2. Pritvor, sukladno odredbama stavka 1. ovoga članka, će biti bez odgađanja prijavljen strani moliteljici.
3. Ekstradicioni pritvor i pritvor u odnosu na počinjenje kaznenog djela, zbog kojeg je zamolnica za izručenje podnesena, uračunava se u dio kazne koji je tražena osoba izdržala.

Članak 41.

1. Ako potrebne dodatne informacije nisu podnesene u predviđenom roku, zamoljena Ugovorna strana će odmah obustaviti postupak izručenja i pustiti pritvorenu osobu na slobodu.
2. Osoba koja se pritvori na temelju odredaba članka 40. će se osloboditi ako se zamolnica ne podnese u roku od 30 dana nakon što se druga Ugovorna strana službeno obavijesti o pritvoru.

Članak 42.

1. Zamoljena Ugovorna strana će izvijestiti Ugovornu stranu moliteljicu što je prije moguće o svojoj odluci o zamolnici za izručenje.
2. Ako je izručenje dogovoreno, zamoljena Ugovorna strana će izvijestiti Ugovornu stranu moliteljicu o mjesto i nadnevku izručenja, kao i o vremenskom razdoblju u kojem je tražena osoba bila u pritvoru u tu svrhu.
3. Osoba za koju je odobreno izručenje će se pustiti ako je Ugovorna strana moliteljica ne preuzme u roku od 30 dana od dana određenog za preuzimanje. Ako se u tom slučaju zamolnica za predaju obnovi, ona se može odbiti.

Članak 43.

1. Ako više od jedne države zatraži izručenje iste osobe za počinjenje istog ili različitih kaznenih djela, zamoljena Ugovorna strana će odlučiti kojoj zamolnici će udovoljiti.
2. Pri donošenju odluke, zamoljena Ugovorna strana će uzeti u obzir sve relevantne faktore, uključujući i da li je zamolnica upućena sukladna Ugovoru, mjesto na kojem je svako djelo počinjeno, nadnevke zamolnica, težinu djela, državljanstvo osobe kojoj se traži i mogućnost naknadnog izručenja drugim državama moliteljicama.

Članak 44.

Ako izručena osoba izbjegne na bilo koji način kazneni postupak ili izdržavanje kazne i već je boravila na teritoriju zamoljene Ugovorne strane, bit će izručena na ponovnu molbu bez podnošenje bilo kojih dokumenata iz članka 38. ovoga Ugovora.

Članak 45.

1. Na zahtjev Ugovorne strane moliteljice, zamoljena Ugovorna strana dostavlja sljedeće:
   a) predmete koji mogu poslužiti kao dokaz u kaznenom postupku; ovi predmeti će se također podnositi u slučajevima kada izručenje nije moguće jer je optuženi u bijegu ili drugih okolnosti;
   b) predmete koji su izravno vezani uz kazneno djelo ili su služili za počinjenje kaznenog djela.
2. Sva prava zamoljene Ugovorne strane ili trećih osoba na te predmete bit će zadržana. Predmeti na koje se odnose takva prava moraju biti poslani što je prije moguće, bez naknade, zamoljenoj Ugovornoj strani da vrati ove predmete trećoj osobi. Ako treća osoba živi na teritoriju Ugovorne strane moliteljice, ona može te predmete izravno predati njima pod uvjetom da ima odobrenje od zamoljene Ugovorne strane.

Članak 46.

1. Na zahtjev, Ugovorne strane će odobriti tranzit preko njihovih teritorija osobe koju izručuje u jednu od Ugovornih strana treća zemlja. Zamoljena Ugovorna strana nije obvezna odobriti tranzit u slučajevima za koje ovaj ugovor ne predviđa izručenje.
2. Zamolnica za tranzit se podnosi i rješava po istom postupku kao zamolnica za izručenje.
3. Zamoljena Ugovorna strana će odobriti tranzit preko svog teritorija na način koji je najprikladniji za to.

Članak 47.

1. Troškove izručenja snosi Ugovorna strana na čijem državnom teritoriju su nastali.
2. Troškove tranzita snosi Ugovorna strana moliteljica.

Članak 48.

1. Ugovorna strana moliteljica izvještava zamoljenu Ugovornu stranu o ishodu kaznenog postupka koji se vodi protiv izručene osobe.
2. Ako je izručena osoba osuđena, Ugovorna strana podnosi primjerak izvršne presude.

Poglavlje VII.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 49.

Ovaj Ugovor podliježe ratifikaciji. Stupa na snagu tridesetog dana od nadnevka prijema posljednje obavijesti kojom se Ugovorne strane izvještavaju o ratifikaciji koja se vrši po postupku sukladno njihovom zakonodavstvu.

Ovaj Ugovor se zaključuje na neodređeno vrijeme, izuzev ako jedna od Ugovornih strana ne obavijesti drugu Ugovornu stranu o njegovom prestanku u pisanom obliku diplomatskim

putem. U tom slučaju smatrat će se da je Ugovor raskinut 6 mjeseci nakon navedene obavijesti.

Prestanak važenja ovog Ugovora neće utjecati na pravosudnu pomoć, izručenja, dostave sudbenih i vansudbenih pismena i izvršenje zamolnica i priznanje i izvršenje odluka koje su podnesene za vrijeme njegova važenja.

Sastavljeno u Teheranu dana 14.06.2011. koji odgovara _____ (perzijski kalendar) u dva istovjetna primjerka na hrvatskom, bosanskom, srpskom, perzijskom i engleskom jeziku, s tim da su svi tekstovi jednako valjani. U slučaju razlika u tumačenju odredaba teksta Ugovora, engleska verzija će prevladati.

Za Bosnu i Hercegovinu
Bariša Čolak, v. r.

Za Islamsku Republiku Iran
Seyed-Mortez Bakhtiari, v. r.

Članak 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenome glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-50-1-4025-19/11
28. prosinca 2011. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Željko Komšić, v. r.

29

На основу члана V 3. д) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука БиХ број 01,02-05-2-1151/11 од 01. децембра 2011. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 16. редовној сједници, одржаној 28. децембра 2011. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ КРЕДИТНОГ СПОРАЗУМА ЗА ПРОЈЕКАТ ГЛАВНЕ ГРАДСКЕ МАГИСТРАЛЕ У ЗЕНИЦИ ИЗМЕЂУ САУДИЈСКОГ ФОНДА ЗА РАЗВОЈ И БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.

Ратификује се Кредитни споразум за Пројекат главне градске магистрале у Зеници између Саудијског фонда за развој и Босне и Херцеговине, потписан у Сарајеву, 08. априла 2011. године, на арапском језику.

Члан 2.

Текст Споразума у преводу гласи:

КРЕДИТНИ СПОРАЗУМ

ПРОЈЕКАТ ГЛАВНЕ ГРАДСКЕ МАГИСТРАЛЕ У ЗЕНИЦИ ИЗМЕЂУ САУДИЈСКОГ ФОНДА ЗА РАЗВОЈ И БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

КРЕДИТ БРОЈ: 3/539

Споразум потписан дана 04. џумаду-л-ула 1432. хиџретске године, што одговара 8. април 2011. години

Кредит број 3/539

Кредитни споразум

Споразум од: 04. џумаду-л-ула 1432. хиџретске године, што одговара 08.04.2011. години, између:

1. Саудијског Фонда за развој, са сједиштем у Ријаду, Краљевина Саудијска Арабија (у даљем тексту Фонд), кога представља у потписивању овог споразума цењени господин инжењер/ Јусуф бин Ибрахим ал-Бассам, заступник предсједника и делегирани члан,

   и

2. Босне и Херцеговине (у даљем тексту Корисник кредита), коју представља у потписивању овог споразума цењени господин/ Фуад Касумовић, заменик министра финансија и трезора.

УВОД

A. Будући да је Корисник кредита тражио од Фонда да му одобри кредит за учешће у финансирању пројекта главне градске магистрале у Зеници, како стоји у табели број (2) овог споразума (у даљем тексту Пројекат),

B. Будући да је циљ Фонда помоћи земљама у развоју, њихове привредне структуре и њихов напредак, кредитима потребним за реализацију њихових пројеката и развојних програма,

C. Будући да је Фонд потврдио значај и корист поменутог Пројекта у привредном и социјалном развоју пријатељског народа Босне и Херцеговине,

D. Будући да је Управни одбор Фонда, у складу с оним што је претходило, одлуком број 3/100/1173 одобрио кредит сходно одредбама и условима које садржи овај споразум, и

На основу онога што је претходило двије стране овог споразума су договориле следеће:

ПРВО ПОГЛАВЉЕ

Опште одредбе - дефиниције

Члан 1 - 1: Двије стране овог споразума прихватају све опште одредбе кредитних споразума Фонда, издатих одлуком Управног одбора Фонда број 11/14, 29. реџепа 1396. хиџретске године, што одговара 26. јулу 1976. години, са истом снагом и утицајем као да су у потпуности наведене у овом споразуму (на те опште одредбе кредитних споразума Фонда указује оно што слиједи у општим одредбама),

Члан 1-2: Дефиниција термина из општих одредби и увода су дио овог споразума - ма шта било у овом споразуму и тексту споразума се не може разматрати без тих значења, одређених за сваку од две стране.

ДРУГО ПОГЛАВЉЕ

Кредит

Члан 2-1: Фонд се сагласио да кредитира Корисника кредита, сходно одредбама и условима за то или како стоји у овом споразуму, да да кредит од 93 милиона и 750 хиљада саудијских ријала.

Члан 2-2: Корисник кредита има право да подигне износ кредита са кредитног рачуна сходно томе како стоји у табели број (1) овог споразума, и сходно ономе како стоји у овој табели о крајњем року за исправке споразума између Фонда и Корисника кредита, и сходно процедури подизања кредитних средстава Фонда за покривање износа чија промена је извршена или - ако се Фонд сагласи са тим - износа који ће се променити, за финансирање разумних трошкова потребних роба и услуга за пројекат а који се финансирају из износа кредита.

Члан 2-3: Корисник кредита се обавезује да користи кредитна средства за финансирање разумних трошкова потребних роба за реализацију Пројекта и више ништа, а те робе и услуге ће се добити сходно водећу правила и процедури за добивање роба и договора за реализацију послова и коришћењу саветника од развојних институција, чланова координационе

групе 2001. године. Обавезује се Корисник кредита на добивање сагласности Фонда прије потписивања уговора који се финансирају од кредитних средстава или пре провођења било какве битне измене која би била убудуће уврштавана.

Члан 2-4: Право Корисника кредита за подизање кредитних средстава истиче 31. јула 2014. године или било који следећи датум који одреди Фонд, а Фонд ће одмах обавестити Корисника о новом датуму.

Члан 2-5: Корисник кредита плаћа трошкове кредита 2% годишње, и то на кориштени новац од основице кредита - а који није враћен.

Члан 2-6: Трошкови кредита и други трошкови се плаћају сваких шест месеци, 15. фебруара и 15. августа сваке године.

Члан 2-7: Период кредита је двадесет пет (25) година, у оквиру чега је грејс период од пет (5) година. Корисник кредита исплаћује главницу кредита сходно табели отплате како је појашњено у табели број (3) овог споразума.

(ТРЕЋИ ЧЛАН)

Реализација Пројекта

Члан 3-1: А) Корисник кредита се обавезује да ће реализовати Пројекат савјесно и квалитетно, и сходно техничким, финансијским и пратећим административно - управним узусима. Такође се обавезује да ће обезбедити или радити на обезбеђивању свих средстава, могучности, услуга и других извора потребних за реализацију Пројекта, и то одмах по потреби за тим.

Б)Корисник кредита се обавезује да ће обезбедити - поред овог кредита - и то одмах и кад год се појави потреба за тим -потребан новац за реализацију Пројекта, укључујући у то било какав новац који ће бити потребан за суочавање са било каквим повећањем трошкова која буду изнад оних предвиђених овим споразумом. Одређује се да се сво обезбеђивање тих средстава врши сходно одредбама и условима које прихвата Фонд.

Члан 3-2: Корисник кредита се обавезује да пружи Фонду детаљно све планове, спецификације, извештаје, уговоре који се односе на Пројекат и временску табелу која се односи на реализацију Пројекта, и обезбеди потребну робу и услуге, и то одмах по њиховој припреми.

Такође се обавезује на то да му Фонд одобрава једно по једно одобрење за било какву измену или допуну која ће се дешавати убудуће, и то све детаљно како то захтева Фонд.

Члан 3-3: Корисник кредита се обавезује да користи способне саветнике инжењере, с искуством, чије квалификације и искуство као и одредбе и услови кориштења њихових услуга буду прихватљиви за Фонд, и то како би се Кориснику кредита помогло у надзору реализације Пројекта.

Члан 3-4: Корисник кредита се обавезује да ће користити за реализацију Пројекта подузетнике чије ће квалификације и искуство, као и одредбе и услови кориштења њихових услуга, бити прихватљиви за Фонд.

Члан 3-5: Корисник кредита се обавезује да ће обезбедити довољно средстава, у висини свог удела у трошковима Пројекта, и сносити локалну компоненту трошкова Пројекта.

Члан 3-6: Корисник кредита се обавезује да ће осигурати робу, набављену од средстава кредита, против опасности које се односе на њену купњу, пренос и доставу на место кориштења или инсталирања. Условљава се да осигурање буде такво да у случају наплате буде у валути коју ће Корисник кредита моћи користити без запрека у облику замене робе или њене поправке.

Члан 3-7: Корисник кредита се обавезује да ће користити робу и услуге, које се финансирају из кредитних средстава, само за реализацију пројекта.

Члан 3-8: Корисник кредита се обавезује:

А.- Да ће водити достатан број регистара, књига и другог помоћу којих ће пратити напредак тока послова у реализацији пројекта (у шта спадају и трошкови)

и упознавати се с робом и услугама које се финансирају из кредитних средстава као и извјештаје о њиховом кориштењу за реализацију Пројекта и извјештаје о свим операцијама и средствима и банкама везаним за Пројекат.

Б.- Да ће за опуномоћене представнике Фонда организовати посјете у разумно време, које ће се односити на циљеве кредита и вођење бриге о Пројекту и робама које се финансирају из кредитних средстава као и због контроле свих регистара, књига, и документације везане за Пројекат.

Ц.- Да ће Фонду достављати све информације које се односе на Пројекат и трошење кредитних средстава и роба и услуга које се финансирају из кредитних средстава.

Члан 3-9: Обавезује се Корисник кредите да подузме све потребне радње везане за посједовање земље и права непокретне имовине, везаних за простор потребан за реализацију пројекта.

(ЧЕТВРТО ПОГЛАВЉЕ)

Посебни споразуми

Члан 4-1: А) Потврђују Корисник кредита и Фонд својим договором да се неће користити ниједан други кредит извана, приоритетно над кредитом Фонда, путем успоставе гаранције по виђењу која је заснована на државним основама. Остварујући то Корисник кредита се обавезује да ће, у случају успоставе гаранције по виђењу, по било ком од државних узуса за гарантовање плаћања било ког кредита извана, постати та гаранција по виђењу - док Фонд не одобри другачије - сама по себи и у истој висини и степену приоритета, гаранцијом за плаћање главнице кредита Фонда са његовим трошковима и другим трошковима који произилазе из кредита тако да Фонд не сноси било какве трошкове попут тих.

Корисник кредита при прављењу те гаранције по виђењу поставља текст изјаве у овом значењу.

Б) Не важи обавезивање које стоји у параграфу под А за:

1. - У ситуацијама успоставе гаранција по виђењу на средства у време њихове куповине како би се заштитила куповна цена тих средстава, само.

2. - У ситуацијама распореда гаранција по виђењу на трговинску робу ради гаранције плаћања дугова чији рок плаћања не прелази годину дана од оригиналног датума уговора у циљу њеног плаћања из продајног износа те трговинске робе.

3. - У ситуацијама успоставе визуелних гаранција у току уобичајеном за банковне трансакције због гаранције плаћања дугова чији рок враћања не прелази годину дана од датума дуга.

Члан 4-2: Корисник кредита се обавезује да ће радити на одржавању пројекта сходно позитивним техничким узусима и провођењем потребних мера за дознаку потребне своте за осигурање послова одржавања Пројекта.

Члан 4-3: Корисник кредита се обавезује да ће поставити меморијалну плочу одговарајућих димензија од бетона или неког одговарајућег метала на видном месту на једном од делова пројекта која ће указивати на подршку Фонда у финансирању Пројекта.

Члан 4-4: Корисник кредита се обавезује да ће сам, или преко посредника, водити, онако како је то прописано, књиге, регистре, књиговодство - сходно позитивним књиговодственим узусима у којима ће јасно бити приказане све радње, извори, издаци, који су у вези с Пројектом - као и послове везане за управу и друге органе дужника одговорне за реализацију пројекта или његовог дела.

Члан 4-5: Одмах по завршетку пројекта, као и у било којој другој ситуацији рока који не прелази 12 месеци након датума завршетка права Корисника кредита да подигне са кредитног рачуна - или било ког другог датума који одобри Фонд у том циљу - Корисника кредита се обавезује да ће припремити и послати Фонду извештај о завршетку Пројекта, у форми детаљно, онако како то захтева Фонд. Извештај треба да садржи реализацију Пројекта, запошљавање од почетка, трошкове Пројекта и произашлу корист или ону која ће произаћи из њега и

извршење обавеза Корисника кредита сходно Кредитном споразуму и остварењу циљева кредита.

(ПЕТО ПОГЛАВЉЕ)

Накнаде које је прописао Фонд

Члан 5-1: У циљевима члана 6-2 Општих одредби, врши се допуна следећим садржајима сходно параграфу (W) како слиједи:

А) Уз вођење бриге о одредби написаној у параграфу "Б" овог члана:

1.- Ако се стопира право Корисника кредита за дизањем било којег кредита од кредита намењених за финансирање Пројекта или откаже или заврши, потпуно или делимично, у складу с одредбама споразума.

2.- Ако је доспела рате кредита и потребно је вратити кредит прије термина како је договорено.

В) Не важе одредбе из параграфа "А" овог дела ако Корисник кредита да аргументе - тако да то прихвати Фонд - за седеће:

- Да то стопирање или отказивање или укидање рока неће наштетити Кориснику кредита у реализацији његових обавеза сходно одредбама кредитних споразума. Да се достатна средсва за реализацију пројекта сакупе из других извора сходно одредбама и условима који се не косе са обавезама Корисника кредита сходно одредбама овог споразума.

Члан 5-2: У циљевима члана 7-1: општих одредби, додаје се следећи садржај сходно параграфу (Д) како слиједи:

"Ако се деси како стоји у параграфу А, тачка 2, члан 5 - 1 овог споразума."

(ШЕСТО ПОГЛАВЉЕ)

Рокови извршења - истицање споразума

Члан 6 - 1: Одређује се период од шест месеци од датума потписивања овог споразума у циљу члана 12 - 4 општих одредби.

(СЕДМО ПОГЛАВЉЕ)

Представник Корисника кредита - адресе

Члан 7 - 1: Представник Корисника кредита је министар за финансије и трезор у циљевима члана 11 - 3 општих одредби.

Члан 7 - 2: Одређене су следеће адресе у циљевима члана 11 - 1 општих одредби:

ФОНД:

Саудијски Фонд за развој

ПОБох: 50483

Ријад: 11523

Краљевина Саудијска Арабија

Телефон: +966 - 2794000

Фах: +966 - 4647450

е-маил: info@sfd.gov.sa

Корисник кредита

(ДУЖНИК):

Министарство финансија и трезора

Сарајево Трг БиХ 1

Босна и Херцеговина

Телефон: +387 33 205345

фах: +387 33 202930

Уз овјеру горе наведеног двије стране потписују овај споразум у Сарајеву, Босна и Херцеговина, поменутог датума уз издавање овог уговора посредством законски опуномоћених представника од две стране и то у два примерка на арапском језику. Оба примерка се сматрају оригиналом и извршено је уручење по једног примерка свакој од страна.

За/Босна и Херцеговина:

Замјеник министра финансија и трезора

Фуад Касумовић, с. р.

За/Саудијски Фонд за развој:

Заступник предсједника и делегирани члан

Јусуф бин Ибрахим ал-Бассам, с. р.

Табела број (1)

Подизање кредитног износа

А) Појашњава садржај табела доље наведене категорије роба и услуга, које се финансирају из кредитног износа и посебних акредитива за сваку од њих из кредитних средстава, као и проценат издатака који се финансирају за сваку од категорија:

Категорија	Дознаке средстава из кредита у саудијским ријалима	Проценат издатака који се финанцира
1. - Грађевински радови за успоставу првог дела пута Секција 1 пројекта	83.600.000	100% од укупних издатака
2.- Резерве	10.150.000	100% од укупних издатака
УКУПНО:	93 750 000	

Б) Без обзира на текст параграфа А, горе наведеног, не може се подизати кредитни износ у следећим случајевима:

1.- Финанцрања уплата за покривање издатака направљених прије датума овог споразума.

2.- Финанцирање пореза на које је обавезан Корисник кредита или текућих пореза важећих у његовој регији на робе и услуге или за њихов увоз или њихову производњу или допрему.

С) Без обзира на то што је одређен износ кредита и одређен постотак плаћања у списку како је појашњено у параграфу А, горе наведеном, ако износ одређен за категорију која се финанцира није довољан - по процјени Фонда - за финансирање договореним постотком за сваки издатак у тој категорији, онда Фонд може послати обавест Кориснику кредита:

1.- Да се тој категорији одреди додатни новац од кредита, или од новца одређеног за другу категорију, ако ту не буде потребан - ако Фонд тако сматра, - за покривање других издатака и то све у висини покривања мањка одређене категорије.

2.- Да се смањи - ако додатно одређивање не буде достатно за попуњавање мањка у потпуности - проценат уплате, тако да се наставља дизање новца под датом котегоријом док не буду сви трошкови везани за одређену категорију покривени.

D)Корисник кредита се обавезује да све активности у овом споразуму или уговорима буду ослобођене од царина, пореза, царинских такси или других такси у Босни и Херцеговини.

Табела број (2)

Опис пројекта

Циљ Пројекта је да подржи привредни и социјални развој у земљи у који улази и развој града Зенице, нарочито туристичког и индустријског сектора и то путем успоставе магистралног пута у дужини од 7,75 км који се састоји од четири траке у оба правца, острва у средини, бочних кракова, пјешачких путева и инфраструктуре која употпуњује пут.

Пројекат се састоји од следећих елемената:

Дио 1 - Грађевински радови за успоставу првог дела пута који се протеже од Краља Тврткa до Бојиног Вира, у укупној дужини од 3,25 км и ширине 24,25 м. Дужину обухвата и 40 м за прелаз реке Косове и инфраструктуре која употпуњује пут

Дио 2 - Грађевински радови за успоставу другог дела пута који се протеже од Бојиног Вира до Европског пута у укупној дужини од 4,60 км и ширине 11,50 м, обухвата и мост у дужини од 210 м за прелаз преко жељезничке пруге и реке Босне и инфраструктуре која употпуњује пут.

Дио 3 - Савјетодавне услуге које су везане за надзор пројекта

****

Процењују се укупни издаци за Пројекат на око 57,40 милиона долара или у саудијским ријалима 210,25 милиона. Очекује се да се реализација горе поменутих елемената Пројекта заврши у јулу 2014. године.

/потписи представника на свакој од страница кредитног споразума/

Табела број (3)

Отплатна листа

Редни број	Датум доспијећа рате	Износ рате у саудијским ријалима
1.	15. август 2016.	2 334 000
2.	15. фебруар 2017.	2 344 000
3.	15. август 2017.	2 344 000
4.	15. фебруар 2018.	2 344 000
5.	15. август 2018.	2 344 000
6.	15. фебруар 2019.	2 344 000
7.	15. август 2019.	2 344 000
8.	15. фебруар 2020.	2 344 000
9.	15. август 2020.	2.344 000
10.	15. фебруар 2021.	2 344 000
11.	15. август 2021.	2 344 000
12.	15. фебруар 2022.	2 344 000
13.	15. август 2022.	2 344 000
14.	15. фебруар 2023.	2 344 000
15.	15. август 2023.	2 344 000
16.	15. фебруар 2024.	2 344 000
17.	15. август 2024.	2 344 000
18.	15. фебруар 2025.	2 344 000
19.	15. август 2025.	2 344 000
20.	15. фебруар 2026.	2 344 000
21.	15. авугуст 2026.	2 344 000
22.	15. фебруар 2027.	2 344 000
23.	15. август 2027.	2 344 000
24.	15. фебруар 2028.	2 344 000
25.	15. август 2028.	2 344 000
26.	15. фебруар 2029.	2 344 000
27.	15. август 2029.	2 344 000
28.	15. фебруар 2030.	2 344 000
29.	15. август 2030.	2 344 000
30.	15. фебруар 2031.	2 344 000
31.	15. август 2031.	2 344 000
32.	15. фебруар 2032.	2 344 000
33.	15. август 2032.	2 344 000
34.	15. фебруар 2033.	2 344 000
35.	15. август 2033.	2 344 000
36.	15. фебруар 2034.	2 344 000
37.	15. август 2034.	2 344 000
38.	15. фебруар 2035.	2 344 000
39.	15. август 2035.	2 344 000
40.	15. фебруар 2036.	2 344 000
	УКУПНО	93 750 000

/потписи представника/

Члан 3.

Ова одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-50-1-4025-25/11
28. децембра 2011. године
Сарајево

Предсједавајући
Жељко Комшић, с. р.

Na osnovu člana V 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka BiH broj 01,02-05-2-1151/11 od 01. decembra 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, na 16. redovnoj sjednici održanoj 28. decembra 2011. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI KREDITNOG SPORAZUMA ZA PROJEKAT GLAVNE GRADSKE MAGISTRALE U ZENICI IZMEĐU SAUDIJSKOG FONDA ZA RAZVOJ I BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1.

Ratifikuje se Kreditni sporazum za Projekat glavne gradske magistrale u Zenici između Saudijskog fonda za razvoj i Bosne i Hercegovine, potpisan u Sarajevu, 08. aprila 2011. godine, na arapskom jeziku.

Član 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

KREDITNI SPORAZUM

PROJEKAT GLAVNE GRADSKE MAGISTRALE U ZENICI IZMEĐU SAUDIJSKOG FONDA ZA RAZVOJ I BOSNE I HERCEGOVINE

KREDIT BROJ: 3/539

Sporazum potpisan dana 04. džumadu-l-ula 1432. hidžretske godine, što odgovara 08.04.2011. godini

Kredit broj 3/539

Kreditni sporazum

Sporazum od: 4. džumadu-l-ula 1432. hidžretske godine, što odgovara 8. aprilu 2011. godini, između:

1. Saudijskog Fonda za razvoj, sa sjedištem u Rijadu, Kraljevina Saudijska Arabija (u daljem tekstu Fond), koga predstavlja u potpisivanju ovog sporazuma cijenjeni gospodin inženjer/Jusuf bin Ibrahim al-Bassam, zastupnik predsjednika i delegirani član,
   i
2. Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu Korisnik kredita), koju predstavlja u potpisivanju ovog sporazuma cijenjeni gospodin/ Fuad Kasumović, zamjenik ministra finansija i trezora.

UVOD

A. Budući da je Korisnik kredita tražio od Fonda da mu odobri kredit za učešće u financiranju projekta glavne gradske magistrale u Zenici, kako stoji u tabeli broj (2) ovog sporazuma (u daljem tekstu Projekat),

B. Budući da je cilj Fonda pomoći zemljama u razvoju, njihove privredne strukture i njihov napredak, kreditima potrebnim za realiziranje njihovih projekata i razvojnih programa,

C. Budući da je Fond potvrdio značaj i korist pomenutog Projekta u privrednom i socijalnom razvoju prijateljskog naroda Bosne i Hercegovine,

D. Budući da je Upravni odbor Fonda, u skladu s onim što je prethodilo, odlukom broj 3/100/1173 odobrio kredit prema odredbama i uvjetima koje sadrži ovaj sporazum, i

Na osnovu onoga što je prethodilo dvije strane ovog sporazuma su dogovorile sljedeće:

PRVO POGLAVLJE

Opće odredbe - definicije

Član 1-1: Dvije strane ovog sporazuma prihvaćaju sve opće odredbe kreditnih sporazuma Fonda, izdatih odlukom Upravnog odbora Fonda broj 11/14, 29. redžepa 1396. hidžretske godine, što odgovara 26. julu 1976. godini, sa istom snagom i utjecajem kao da su u potpunosti navedene u ovom sporazumu (na te opće odredbe kreditnih sporazuma Fonda ukazuje ono što slijedi u općim odredbama),

Član 1-2: Definicija termina iz općih odredbi i uvoda su dio ovog sporazuma - ma što bilo u ovom sporazumu i tekstu sporazuma se ne može razmatrati bez tih značenja, određenih za svaku od dvije strane.

DRUGO POGLAVLJE

Kredit

Član 2-1: Fond se saglasio s tim da kreditira Korisnika kredita, shodno odredbama i uvjetima za to ili kako stoji u ovom sporazumu, da da kredit od 93 miliona i 750 hiljada saudijskih rijala.

Član 2-2: Korisnik kredita ima pravo da podigne iznos kredita sa kreditnog računa shodno tome kako stoji u tabeli broj (1) ovog sporazuma, i prema onome kako stoji u ovoj tabeli o krajnjem roku za ispravke sporazuma između Fonda i Korisnika kredita, i prema proceduri podizanja kreditnih sredstava Fonda za pokrivanje iznosa čija promjena je izvršena ili - ako se Fond suglasi sa tim - iznosa koji će se promijeniti, za financiranje razumnih troškova potrebnih roba i usluga za projekat a koji se financiraju iz iznosa kredita.

Član 2-3: Korisnik kredita se obavezuje da koristi kreditna sredstva za financiranje razumnih troškova potrebnih roba za realizaciju Projekta i više ništa, a te robe i usluge će se dobiti prema vodiću pravila i proceduri za dobivanje roba i dogovora za realiziranje poslova i korištenju savjetnika od razvojnih institucija, članova koordinacione grupe 2001. godine. Obavezuje se Korisnik kredita na dobivanje saglasnosti Fonda prije potpisivanja ugovora koji se financiraju od kreditnih sredstava ili prije provođenja bilo kakve bitne izmjene koja bi bila ubuduće urađena.

Član 2-4: Pravo Korisnika kredita za podizanje kreditnih sredstava ističe 31. jula 2014. godine ili bilo kojeg sljedećeg datuma koji odredi Fond, a Fond će odmah obavijestiti Korisnika o novom datumu.

Član 2-5: Korisnik kredita plaća troškove kredita 2% godišnje, i to na korišteni novac od osnovice kredita - a koji nije vraćen.

Član 2-6: Troškovi kredita i drugi troškovi se plaćaju svakih šest mjeseci, 15. februara i 15. augusta svake godine.

Član 2-7: Period kredita je dvadeset pet (25) godina, u okviru čega je grejs period od pet (5) godina. Korisnik kredita isplaćuje glavnicu kredita prema tabeli otplate kako je pojašnjeno u tabeli broj (3) ovog sporazuma.

(TREĆI ČLAN)

Realizacija Projekta

Član 3-1: A) Korisnik kredita se obavezuje da će realizirati Projekat savjesno i kvalitetno, i shodno tehničkim, finansijskim i pratećim administrativno - upravnim pravilima. Također se obvezuje da će osigurati ili raditi na osiguranju svih sredstava, mogućnosti, usluga i drugih izvora potrebnih za realizaciju Projekta, i to odmah po potrebi za tim.

B)Korisnik kredita se obavezuje da će osigurati - pored ovog kredita - i to odmah i kad god se pojavi potreba za tim -potreban novac za realiziranje Projekta, uključujući u to bilo kakav novac koji će biti potreban za suočavanje sa bilo kakvim povećanjem troškova koja budu iznad onih predviđenih ovim sporazumom. Određuje se da se svo osiguranje tih sredstava vrši prema odredbama i uvjetima koje prihvata Fond.

Član 3-2: Korisnik kredita se obavezuje da pruži Fondu detaljno sve planove, specifikacije, izvještaje, ugovore koji se odnose na Projekat i vremensku tabelu koja se odnosi na realiziranje Projekta, i osigurati potrebnu robu i usluge, i to odmah po njihovoj pripremi.

Također se obavezuje na to da mu Fond odobrava jedno po jedno odobrenje za bilo kakvu izmjenu ili dopunu koja će se dešavati ubuduće, i to sve detaljno kako to zahtijeva Fond.

Član 3-3: Korisnik kredita se obavezuje da koristi sposobne savjetnike inženjere, s iskustvom, čije kvalifikacije i iskustvo kao i odredbe i uvjeti korištenja njihovih usluga budu prihvatljivi za Fond, i to kako bi se Korisniku kredita pomoglo u nadzoru realiziranja Projekta.

Član 3-4: Korisnik kredita se obavezuje da će koristiti za realiziranje Projekta poduzetnike čije će kvalifikacije i iskustvo, kao i odredbe i uvjeti korištenja njihovih usluga, biti prihvatljivi za Fond.

Član 3-5: Korisnik kredita se obavezuje da će obezbijediti dovoljno sredstava, u visini svog udjela u troškovima Projekta, i snositi lokalnu komponentu troškova Projekta.

Član 3-6: Korisnik kredita se obavezuje da će osigurati robu, nabavljenu od sredstava kredita, protiv opasnosti koje se odnose na njenu kupnju, prenos i dostavu na mjesto korištenja ili instaliranja. Uvjetuje se da osiguranje bude takvo da u slučaju naplate bude u valuti koju će Korisnik kredita moći koristiti bez zapreka u obliku zamjene robe ili njene popravke.

Član 3-7: Korisnik kredita se obavezuje da će koristiti robu i usluge, koje se financiraju iz kreditnih sredstava, samo za realiziranje projekta.

Član 3-8: Korisnik kredita se obavezuje:

A.- Da će voditi dostatan broj registara, knjiga i drugog pomoću kojih će pratiti napredak toka poslova u realiziranju projekta (u što spadaju i troškovi) i upoznavati se s robom i uslugama koje se financiraju iz kreditnih sredstava kao i izvještaje o njihovom korištenju za realiziranje Projekta i izvještaje o svim operacijama i sredstvima i bankama vezanim za Projekat.

B.- Da će za opunomoćene predstavnike Fonda organizirati posjete u razumno vrijeme, koje će se odnositi na ciljeve kredita i vođenje brige o Projektu i robama koje se financiraju iz kreditnih sredstava kao i zbog kontrole svih registara, knjiga, i dokumentacije vezane za Projekat.

C.- Da će Fondu dostavljati sve informacije koje se odnose na Projekat i trošenje kreditnih sredstava i roba i usluga koje se financiraju iz kreditnih sredstava.

Član 3-9: Obavezuje se Korisnik kredite da poduzme sve potrebne radnje vezane za posjedovanje zemlje i prava nepokretne imovine, vezanih za prostor potreban za realizaciju projekta.

(ČETVRTO POGLAVLJE)

Posebni sporazumi

Član 4-1: A) Potvrđuju Korisnik kredita i Fond svojim dogovorom da se neće koristiti nijedan drugi kredit izvana, prioritetno nad kreditom Fonda, putem uspostave garancije po viđenju koja je zasnovana na državnim osnovama. Ostvarujući to Korisnik kredita se obavezuje da će, u slučaju uspostave garancije po viđenju, po bilo kom od državnih odredbi za garantiranje plaćanja bilo kog kredita izvana, postati ta garancija po viđenju - dok Fond ne odobri drugačije - sama po sebi i u istoj visini i stepenu prioriteta, garancijom za plaćanje glavnice kredita Fonda sa njegovim troškovima i drugim troškovima koji proizilaze iz kredita tako da Fond ne snosi bilo kakve troškove poput tih.

Korisnik kredita pri pravljenju te garancije po viđenju postavlja tekst izjave u ovom značenju.

B) Ne važi obavezivanje koje stoji u stavki A za:

1. - U situacijama uspostave garancija po viđenju na sredstva u vrijeme njihove kupovine kako bi se zaštitila kupovna cijena tih sredstava, samo.

2. - U situacijama rasporeda garancija po viđenju na trgovinsku robu radi garancije plaćanja dugova čiji rok plaćanja ne prelazi godinu dana od originalnog datuma ugovora u cilju njenog plaćanja iz prodajnog iznosa te trgovinske robe.

3. - U situacijama uspostave vizualnih garancija u toku uobičajenom za bankovne transakcije zbog garancije plaćanja dugova čiji rok vraćanja ne prelazi godinu dana od datuma duga.

Član 4-2: Korisnik kredita se obavezuje da će raditi na održavanju projekta shodno pozitivnim tehničkim pravilima i provođenjem potrebnih mjera za doznaku potrebne svote za osiguranje poslova održavanja Projekta.

Član 4-3: Korisnik kredita se obavezuje da će postaviti memorijalnu ploču odgovarajućih dimenzija od betona ili nekog odgovarajučeg metala na vidnom mjestu na jednom od dijelova projekta koja će ukazivati na podršku Fonda u financiranju Projekta.

Član 4-4: Korisnik kredita se obavezuje da će sam, ili preko posrednika, voditi, onako kako je to propisano, knjige, registre, knjigovodstvo - shodno pozitivnim knjigovodstvenim pravilima u kojima će jasno biti prikazane sve radnje, izvori, izdaci, koji su u vezi s Projektom - kao i poslove vezane za upravu i druge organe dužnika odgovorne za realiziranje projekta ili njegovog dijela.

Član 4-5: Odmah po završetku projekta, kao i u bilo kojoj drugoj situaciji roka koji ne prelazi 12 mjeseci nakon datuma završetka prava Korisnika kredita da podigne sa kreditnog računa - ili bilo kog drugog datuma koji odobri Fond u tom cilju - Korisnika kredita se obavezuje da će pripremiti i poslati Fondu izvještaj o završetku Projekta, u formi detaljno, onako kako to zahtijeva Fond. Izvještaj treba da sadrži realiziranje Projekta, zapošljavanje od početka, troškove Projekta i proizašlu korist ili onu koja će proizaći iz njega i izvršenje obveza Korisnika kredita shodno Kreditnom sporazumu i ostvarenju ciljeva kredita.

(PETO POGLAVLJE)

Naknade koje je propisao Fond

Član 5-1: U ciljevima člana 6-2 Općih odredbi, vrši se dopuna sljedećim sadržajima shodno paragrafu (W) kako slijedi:

A)Uz vođenje brige o odredbi napisanoj u paragrafu "B" ovog člana:

1.- Ako se stopira pravo Korisnika kredita za dizanjem bilo kojeg kredita od kredita namijenjenih za finansiranje Projekta ili otkaže ili završi, potpuno ili djelomično, shodno odredbama sporazuma.

2.- Ako je dospjela rate kredita i potrebno je vratiti kredit prije termina kako je dogovoreno.

B)Ne važe odredbe iz paragrafa "A" ovog dijela ako Korisnik kredita da argumente - tako da to prihvati Fond - za sljedeće:

- Da to stopiranje ili otkazivanje ili ukidanje roka neće naštetiti Korisniku kredita u realizaciji njegovih obaveza shodno odredbama kreditnih sporazuma. Da se dostatna sredstva za realizaciju projekta sakupe iz drugih izvora shodno odredbama i uvjetima koji se ne kose sa obavezama Korisnika kredita shodno odredbama ovog sporazuma.

Član 5-2: U ciljevima člana 7-1: općih odredbi, dodaje se sljedeći sadržaj shodno paragrafu (D) kako slijedi:

"Ako se desi kako stoji u paragrafu A, točka 2, član 5 - 1 ovog sporazuma."

(ŠESTO POGLAVLJE)

Rokovi izvršenja - isticanje sporazuma

Član 6 - 1: Određuje se period od šest mjeseci od datuma potpisivanja ovog sporazuma u cilju člana 12 - 4 općih odredbi.

(SEDMO POGLAVLJE)

Predstavnik Korisnika kredita - adrese

Član 7 - 1: Predstavnik Korisnika kredita je ministar za finansije i trezor u ciljevima člana 11 - 3 općih odredbi.

Član 7 - 2: Određene su sljedeće adrese u ciljevima člana 11 - 1 općih odredbi:

FOND:
Saudijski Fond za razvoj
POBox: 50483
Rijad: 11523
Kraljevina Saudijska Arabija
Telefon: +966 - 2794000
Fax: +966 - 4647450
e-mail: info@sfd.gov.sa
Korisnik kredita (DUŽNIK):
Ministarstvo finansija i trezora
Sarajevo Trg BiH 1
Bosna i Hercegovina
Telefon: +387 33 205345
fax: +387 33 202930

Uz ovjeru gore navedenog dvije strane potpisuju ovaj sporazum u Sarajevu, Bosna i Hercegovina, pomenutog datuma uz izdavanje ovog ugovora posredstvom zakonski opunomoćenih predstavnika od dvije strane i to u dva primjerka na arapskom jeziku. Oba primjerka se smatraju originalom i izvršeno je uručenje po jednog primjerka svakoj od strana.

Za/Bosna i Hercegovina

Fuad Kasumović, s. r.

Zamjenik ministra finansija i trezora

Za/Saudijski Fond za razvoj

Jusuf bin Ibrahim al-Bassam, s. r.

Zastupnik predsjednika i delegirani član

Tabela broj (1)

Podizanje kreditnog iznosa

A)Pojašnjava sadržaj tabela dole navedene kategorije roba i usluga, koje se finansiraju iz kreditnog iznosa i posebnih akreditiva za svaku od njih iz kreditnih sredstava, kao i procenat izdataka koji se finansiraju za svaku od kategorija:

Kategorija	Doznake sredstava iz kredita u saudijskim rijalima	Procenat izdataka koji se financira
1. - Građevinski radovi za uspostavu prvog dijela puta Sekcija 1 projekta	83.600.000	100% od ukupnih izdataka
2. - Rezerve	10.150.000	100% od ukupnih izdataka
UKUPNO:	93 750 000	

B) Bez obzira na tekst stavke A, gore navedene, ne može se podizati kreditni iznos u sljedećim slučajevima:

1.- Finansiranja uplata za pokrivanje izdataka napravljenih prije datuma ovog sporazuma.

2.- Finansiranje poreza na koje je obavezan Korisnik kredita ili tekućih poreza važećih u njegovoj regiji na robe i usluge ili za njihov uvoz ili njihovu proizvodnju ili dopremu.

C) Bez obzira na to što je određen iznos kredita i određen postotak plaćanja u spisku kako je pojašnjeno u stavki A, gore navedenoj, ako iznos određen za kategoriju koja se finansira nije dovoljan - po procjeni Fonda - za finansiranje dogovorenim postotkom za svaki izdatak u toj kategoriji, onda Fond može poslati obavijest Korisniku kredita:

1.- Da se toj kategoriji odredi dodatni novac od kredita, ili od novca određenog za drugu kategoriju, ako tu ne bude potreban - ako Fond tako smatra, - za pokrivanje drugih izdataka i to sve u visini pokrivanja manjka određene kategorije.

2.- Da se smanji - ako dodatno određivanje ne bude dostatno za popunjavanje manjka u potpunosti - procenat uplate, tako da se nastavlja dizanje novca pod datom kategorijom dok ne budu svi troškovi vezani za određenu kategoriju pokriveni.

D) Korisnik kredita se obavezuje da sve aktivnosti u ovom sporazumu ili ugovorima budu oslobođene od carina, poreza, carinskih taksi ili drugih taksi u Bosni i Hercegovini.

Tabela broj (2)

Opis projekta

Cilj Projekta je da podrži privredni i socijalni razvoj u zemlji u koji ulazi i razvoj grada Zenice, naročito turističkog i industrijskog sektora i to putem uspostave magistralnog puta u dužini od 7,75 km koji se sastoji od četiri trake u oba pravca, ostrva u sredini, bočnih krakova, pješačkih puteva i infrastrukture koja upotpunjuje put.

Projekat se sastoji od sljedećih elemenata:

Dio 1 - Građevinski radovi za uspostavu prvog dijela puta koji se proteže od Kralja Tvrtka do Bojinog Vira, u ukupnoj dužini od 3,25 km i širine 24,25 m. Dužinu obuhvata i 40 m za prelaz rijeke Kosove i infrastrukture koja upotpunjuje put

Dio 2 - Građevinski radovi za uspostavu drugog dijela puta koji se proteže od Bojinog Vira do Evropskog puta u ukupnoj dužini od 4,60 km i širine 11,50 m, obuhvata i most u dužini od 210 m za prelaz preko željezničke pruge i rijeke Bosne i infrastrukture koja upotpunjuje put.

Dio 3 - Savjetodavne usluge koje su vezane za nadzor projekta.

****

Procjenjuju se ukupni izdaci za Projekat na oko 57,40 miliona dolara ili u saudijskim rijalima 210,25 miliona. Očekuje se da se realizacija gore pomenutih elemenata Projekta završi u julu 2014. godine.

/potpisi predstavnka na svakoj od stranica kreditnog sporazuma/

Tabela broj (3)

Otplatna lista

Redni broj	Datum dospijeća rate	Iznos rate u saudijskim rijalima
1.	15. august 2016.	2 334 000
2.	15. februar 2017.	2 344 000
3.	15. august 2017.	2 344 000
4.	15. februar 2018.	2 344 000
5.	15. august 2018.	2 344 000
6.	15. februar 2019.	2 344 000
7.	15. august 2019.	2 344 000
8.	15. februar 2020.	2 344 000
9.	15. august 2020.	2.344 000
10.	15. februar 2021.	2 344 000
11.	15. august 2021.	2 344 000
12.	15. februar 2022.	2 344 000
13.	15. august 2022.	2 344 000
14.	15. februar 2023.	2 344 000
15.	15. august 2023.	2 344 000
16.	15. februar 2024.	2 344 000
17.	15. august 2024.	2 344 000
18.	15. februar 2025.	2 344 000
19.	15. august 2025.	2 344 000
20.	15. februar 2026.	2 344 000
21.	15. august 2026.	2 344 000
22.	15. februar 2027.	2 344 000
23.	15. august 2027.	2 344 000
24.	15. februar 2028.	2 344 000
25.	15. august 2028.	2 344 000
26.	15. februar 2029.	2 344 000
27.	15. august 2029.	2 344 000
28.	15. februar 2030.	2 344 000
29.	15. august 2030.	2 344 000
30.	15. februar 2031	2 344 000
31.	15. august 2031.	2 344 000
32.	15. februar 2032.	2 344 000
33.	15. august 2032.	2 344 000
34.	15. februar 2033.	2 344 000
35.	15. august 2033.	2 344 000
36.	15. februar 2034.	2 344 000
37.	15. august 2034.	2 344 000
38.	15. februar 2035.	2 344 000
39.	15. august 2035.	2 344 000
40.	15. februar 2036.	2 344 000
	UKUPNO	93 750 000

/potpisi predstavnika/

Član 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-50-1-4025-25/11
28. decembra 2011. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Željko Komšić, s. r.

Temeljem članka V. 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-1151/11 od 1. prosinca 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 16. redovitoj sjednici, održanoj 28. prosinca 2011. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI KREDITNOG SPORAZUMA ZA PROJEKAT GLAVNE GRADSKE MAGISTRALE U ZENICI IZMEĐU SAUDIJSKOG FONDA ZA RAZVITAK I BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 1.

Ratificira se Kreditni sporazum za Projekt glavne gradske magistrale u Zenici između Saudijskog fonda za razvitak i Bosne i Hercegovine, potpisan u Sarajevu 08. travnja 2011. godine, na arapskome jeziku.

Članak 2.

Tekst Kreditnog sporazuma u prijevodu glasi:

KREDITNI SPORAZUM

PROJEKT GLAVNE GRADSKE MAGISTRALE U ZENICI IZMEĐU SAUDIJSKOG FONDA ZA RAZVITAK I BOSNE I HERCEGOVINE

KREDIT BROJ: 3/539

Sporazum potpisan dana 04. džumadu-l-ula 1432. hidžretske godine, što odgovara 08. travnju 2011. godini

Kredit broj 3/539

Kreditni sporazum

Sporazum od: 4. džumadu-l-ula 1432. hidžretske godine, što odgovara 8. travnju 2011. godini, između:

1. Saudijskog Fonda za razvitak, sa sjedištem u Rijadu, Kraljevina Saudijska Arabija (u daljem tekstu Fond), koga predstavlja u potpisivanju ovog sporazuma cijenjeni

gospodin inžinjer/ Jusuf bin Ibrahim al-Bassam, zastupnik predsjednika i delegirani član,
i
2. Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu Korisnik kredita), koju predstavlja u potpisivanju ovog sporazuma cijenjeni gospodin/ Fuad Kasumović, zamjenik ministra financija i trezora.

UVOD

A. Kako je Korisnik kredita tražio od Fonda da mu odobri kredit za sudjelovanje u financiranju projekta glavne gradske magistrale u Zenici, kako stoji u tabeli broj (2) ovog sporazuma (u daljem tekstu Projekt),
B. Kako je cilj Fonda pomoći zemljama u razvitku, njihove privredne strukture i njihov napredak, kreditima potrebnim za realiziranje njihovih projekta i razvojnih programa,
C. Kako je Fond potvrdio značaj i korist pomenutog Projekta u privrednom i socijalnom razvoju prijateljskog naroda Bosne i Hercegovine,
D. Kako je Upravni odbor Fonda, sukladno onom što je prethodilo, odlukom broj 3/100/1173 odobrio kredit prema odredbama i uvjetima koje sadrži ovaj sporazum, i

Na osnovu onoga što je prethodilo dvije strane ovog sporazuma su dogovorile sljedeće:

PRVO POGLAVLJE

Opće odredbe - definicije

Članak 1 - 1: Dvije strane ovog sporazuma prihvaćaju sve opće odredbe kreditnih sporazuma Fonda, izdatih odlukom Upravnog odbora Fonda broj 11/14, 29. redžepa 1396. hidžretske godine, što odgovara 26. srpnju 1976. godini, sa istom snagom i utjecajem kao da su u potpunosti navedene u ovom sporazumu (na te opće odredbe kreditnih sporazuma Fonda ukazuje ono što slijedi u općim odredbama),

Članak 1-2: Definicija termina iz općih odredbi i uvoda su dio ovog sporazuma - ma što bilo u ovom sporazumu i tekstu sporazuma se ne može razmatrati bez tih značenja, određenih za svaku od dvije strane.

DRUGO POGLAVLJE

Kredit

Članak 2-1: Fond se suglasio da kreditira Korisnika kredita, sukladno odredbama i uvjetima za to ili kako stoji u ovom sporazumu, da da kredit od 93 milijuna i 750 tisuća saudijskih rijala.

Članak 2-2: Korisnik kredita ima pravo da podigne iznos kredita sa kreditnog računa sukladno tome kako stoji u tabeli broj (1) ovog sporazuma, i prema onome kako stoji u ovoj tabeli o krajnjem roku za ispravke sporazuma između Fonda i Korisnika kredita, i prema proceduri podizanja kreditnih sredstava Fonda za pokrivanje iznosa čija promjena je izvršena ili - ako se Fond suglasi sa tim - iznosa koji će se promijeniti, za financiranje razumnih troškova potrebnih roba i usluga za projekt a koji se financiraju iz iznosa kredita.

Članak 2-3: Korisnik kredita se obvezuje da koristi kreditna sredstva za financiranje razumnih troškova potrebnih roba za realiziranje Projekta i više ništa, a te robe i usluge će se dobiti prema vodiću pravila i proceduri za dobivanje roba i dogovora za realiziranje poslova i korištenju savjetnika od institucija za razvitak, članova koordinacione grupe 2001. godine. Obvezuje se Korisnik kredita na dobivanje suglasnosti Fonda prije potpisivanja ugovora koji se financiraju od kreditnih sredstava ili prije provođenja bilo kakve bitne izmjene koja bi bila ubuduće urađena.

Članak 2-4: Pravo Korisnika kredita za podizanje kreditnih sredstava ističe 31. srpnja 2014. godine ili bilo kojeg sljedećeg datuma koji odredi Fond, a Fond će odmah obavijestiti Korisnika o novom datumu.

Članak 2-5: Korisnik kredita plaća troškove kredita 2% godišnje, i to na korišteni novac od osnovice kredita - a koji nije vraćen.

Članak 2-6: Troškovi kredita i drugi troškovi se plaćaju svakih šest mjeseci, 15. veljače i 15. kolovoza svake godine.

Članak 2-7: Period kredita je dvadeset pet (25) godina, u okviru čega je grejs period od pet (5) godina. Korisnik kredita isplaćuje glavnicu kredita prema tabeli otplate kako je pojašnjeno u tabeli broj (3) ovog sporazuma.

(TREĆE POGLAVLJE)

Realiziranje Projekta

Članak 3-1: A) Korisnik kredita se obvezuje da će realizirati Projekt savjesno i kvalitetno, i sukladno tehničkim, financijskim i pratećim administrativno - upravnim pravilima. Također se obvezuje da će osigurati ili raditi na osiguranju svih sredstava, mogućnosti, usluga i drugih izvora potrebnih za realizaciju Projekta, i to odmah po potrebi za tim.

B) Korisnik kredita se obvezuje da će osigurati - pored ovog kredita - i to odmah i kad god se pojavi potreba za tim -potreban novac za realiziranje Projekta, uključujući u to bilo kakav novac koji će biti potreban za suočavanje sa bilo kakvim povećanjem troškova koja budu iznad onih predviđenih ovim sporazumom. Određuje se da se svo osiguranje tih sredstava vrši prema odredbama i uvjetima koje prihvata Fond.

Članak 3-2: Korisnik kredita se obvezuje da pruži Fondu detaljno sve planove, specifikacije, izvješća, ugovore koji se odnose na Projekt i vremensku tabelu koja se odnosi na realiziranje Projekta, i osigurati potrebnu robu i usluge, i to odmah po njihovoj pripremi.

Također se obvezuje na to da mu Fond odobrava jedno po jedno odobrenje za bilo kakvu izmjenu ili dopunu koja će se dešavati ubuduće, i to sve detaljno kako to zahtijeva Fond.

Članak 3-3: Korisnik kredita se obvezuje da koristi sposobne savjetnike inženjere, s iskustvom, čije kvalifikacije i iskustvo kao i odredbe i uvjeti korištenja njihovih usluga budu prihvatljivi za Fond, i to kako bi se Korisniku kredita pomoglo u nadzoru realiziranja Projekta.

Članak 3-4: Korisnik kredita se obvezuje da će koristiti za realiziranje Projekta poduzetnike čije će kvalifikacije i iskustvo, kao i odredbe i uvjeti korištenja njihovih usluga, biti prihvatljivi za Fond.

Članak 3-5: Korisnik kredita se obvezuje da će osigurati dovoljno sredstava, u visini svog udjela u troškovima Projekta, i snositi lokalnu komponentu troškova Projekta.

Članak 3-6: Korisnik kredita se obvezuje da će osigurati robu, nabavljenu od sredstava kredita, protiv opasnosti koje se odnose na njenu kupnju, prenos i dostavu na mjesto korištenja ili instaliranja. Uvjetuje se da osiguranje bude takvo da u slučaju naplate bude u valuti koju će Korisnik kredita moći koristiti bez zapreka u obliku zamjene robe ili njene popravke.

Članak 3-7: Korisnik kredita se obvezuje da će koristiti robu i usluge, koje se financiraju iz kreditnih sredstava, samo za realiziranje projekta.

Članak 3-8: Korisnik kredita se obvezuje:

A.- Da će voditi dostatan broj registara, knjiga i drugog pomoću kojih će pratiti napredak toka poslova u realiziranju projekta (u što spadaju i troškovi) i upoznavati se s robom i uslugama koje se financiraju iz kreditnih sredstava kao i izvješća o njihovom korištenju za realiziranje Projekta i izvješća o svim operacijama i sredstvima i bankama vezanim za Projekt.

B.- Da će za opunomoćene predstavnike Fonda organizirati posjete u razumno vrijeme, koje će se odnositi na ciljeve kredita i vođenje brige o Projektu i robama koje se financiraju iz kreditnih sredstava kao i zbog kontrole svih registara, knjiga, i dokumentacije vezane za Projekt.

C.- Da će Fondu dostavljati sve informacije koje se odnose na Projekt i trošenje kreditnih sredstava i roba i usluga koje se financiraju iz kreditnih sredstava.

Članak 3-9: Obvezuje se Korisnik kredite da poduzme sve potrebne radnje vezane za posjedovanje zemlje i prava

nepokretne imovine, vezanih za prostor potreban za realiziranje projekta.

(ČETVRTO POGLAVLJE)

Posebni sporazumi

Članak 4-1: A) Potvrđuju Korisnik kredita i Fond svojim dogovorom da se neće koristiti nijedan drugi kredit izvana, prioritetno nad kreditom Fonda, putem uspostave garancije po viđenju koja je zasnovana na državnim osnovama. Ostvarujući to Korisnik kredita se obvezuje da će, u slučaju uspostave garancije po viđenju, po bilo kom od državnih odredbi za garantiranje plaćanja bilo kog kredita izvana, postati ta garancija po viđenju - dok Fond ne odobri drugčije - sama po sebi i u istoj visini i stupnju prioriteta, garancijom za plaćanje glavnice kredita Fonda sa njegovim troškovima i drugim troškovima koji proizilaze iz kredita tako da Fond ne snosi bilo kakve troškove poput tih.

Korisnik kredita pri pravljenju te garancije po viđenju postavlja tekst izjave u ovom značenju.

B)Ne važi obvezivanje koje stoji u stavki A za:

1. - U situacijama uspostave garancija po viđenju na sredstva u vrijeme njihove kupnje kako bi se zaštitila cijena kupnje tih sredstava, samo.

2. - U situacijama rasporeda garancija po viđenju na trgovinsku robu radi garancije plaćanja dugova čiji rok plaćanja ne previšuje godinu dana od originalnog datuma ugovora u cilju njenog plaćanja iz prodajnog iznosa te trgovinske robe.

3.- U situacijama uspostave vizualnih garancija u toku uobičajenom za bankovne transakcije zbog garancije plaćanja dugova čiji rok vraćanja ne prelazi godinu dana od datuma duga.

Članak 4-2: Korisnik kredita se obvezuje da će raditi na održavanju Projekta sukladno pozitivnim tehničkim pravilima i provođenjem potrebnih mjera za doznaku potrebne svote za osiguranje poslova održavanja Projekta.

Članak 4-3: Korisnik kredita se obvezuje da će postaviti memorijalnu ploču

odgovarajućih dimenzija od betona ili nekog odgovarajućeg metala na

vidnom mjestu na jednom od dijelova Projekta koja će ukazivati na podršku Fonda u financiranju Projekta.

Članak 4-4: Korisnik kredita se obvezuje da će sam, ili preko posrednika, voditi, onako kako je to propisano, knjige, registre, knjigovodstvo - sukladno pozitivnim knjigovodstvenim pravilima u kojima će jasno biti prikazane sve radnje, izvori, izdaci, koji su u vezi s Projektom - kao i poslove vezane za upravu i druge organe dužnika odgovorne za realiziranje projekta ili njegovog dijela.

Članak 4-5: Odmah po završetku projekta, kao i u bilo kojoj drugoj situaciji roka koji ne prelazi 12 mjeseci nakon datuma završetka prava Korisnika kredita da podigne sa kreditnog računa - ili bilo kog drugog datuma koji odobri Fond u tom cilju - Korisnika kredita se obvezuje da će pripremiti i poslati Fondu izvješće o završetku Projekta, u formi detaljno, onako kako to zahtijeva Fond. Izvješće treba da sadrži realiziranje Projekta, zapošljavanje od početka, troškove Projekta i proizašlu korist ili onu koja će proizaći iz njega i izvršenje obveza Korisnika kredita sukladno Kreditnom sporazumu i ostvarenju ciljeva kredita.

(PETO POGLAVLJE)

Naknade koje je propisao Fond

Članak 5-1: U ciljevima članka 6-2 Općih odredbi, vrši se dopuna sljedećim sadržajima sukladno paragrafu (W) kako slijedi:

A)Uz vođenje brige o odredbi napisanoj u paragrafu "B" ovog članka:

1.- Ako se stopira pravo Korisnika kredita za dizanjem bilo kojeg kredita od kredita namijenjenih za financiranje Projekta ili otkaže ili završi, potpuno ili djelomično, sukladno odredbama sporazuma.

2.- Ako je dospjela rate kredita i potrebno je vratiti kredit prije termina kako je dogovoreno.

B)Ne važe odredbe iz paragrafa "A" ovog dijela ako Korisnik kredita da argumente - tako da to prihvati Fond - za sljedeće:

- Da to stopiranje ili otkazivanje ili ukidanje roka neće štetiti Korisniku kredita u realiziranju njegovih obveza sukladno odredbama kreditnih sporazuma. Da se dostatna sredstva za realiziranje projekta sakupe iz drugih izvora sukladno odredbama i uvjetima koji se ne kose sa obvezama Korisnika kredita sukladno odredbama ovog sporazuma.

Članak 5-2: U ciljevima članka 7-1: općih odredbi, dodaje se sljedeći sadržaj sukladno paragrafu (D) kako slijedi:

"Ako se desi kako stoji u paragrafu A, točka 2, član 5 - 1 ovog sporazuma."

(ŠESTO POGLAVLJE)

Rokovi realiziranja - isticanje sporazuma

Članak 6 - 1: Određuje se period od šest mjeseci od datuma potpisivanja ovog sporazuma u cilju članka 12 - 4 općih odredbi.

(SEDMO POGLAVLJE)

Predstavnik Korisnika kredita - adrese

Članak 7 - 1: Predstavnik Korisnika kredita je ministar za financije i trezor u ciljevima članka 11 - 3 općih odredbi.

Članak 7 - 2: Određene su sljedeće adrese u ciljevima članaka 11 - 1 općih odredbi:

FOND:
Saudijski Fond za razvitak
POBox: 50483
Rijad: 11523
Kraljevina Saudijska Arabija
Telefon: +966 - 2794000
Fax: +966 - 4647450
e-mail: info@sfd.gov.sa
Korisnik kredita (DUŽNIK):
Ministarstvo financija i trezora
Sarajevo Trg BiH 1
Bosna i Hercegovina
Telefon: +387 33 205345
fax: +387 33 202930

Uz ovjeru gore navedenog dvije strane potpisuju ovaj sporazum u Sarajevu, Bosna i Hercegovina, pomenutog datuma uz izdavanje ovog ugovora posredstvom zakonski ovlaštenih predstavnika od dvije strane i to u dva primjerka na arapskom jeziku. Oba primjerka se smatraju originalom i izvršeno je uručenje po jednog primjerka svakoj od strana.

Za/Bosna i Hercegovina:
Fuad Kasumović, v. r.
Zamjenik ministra financija i trezora
Za/Saudijski Fond za razvitak
Jusuf bin Ibrahim al-Bassam, v. r.
Zastupnik predsjednika i delegirani član

Tabela broj (1)

Podizanje kreditnog iznosa

A) Pojašnjava sadržaj tabela dolje navedene kategorije roba i usluga, koje se financiraju iz kreditnog iznosa i posebnih akreditiva za svaku od njih iz kreditnih sredstava, kao i procent izdataka koji se financiraju za svaku od kategorija:

Kategorija	Doznake sredstava iz kredita u saudijskim rijalima	Procent izdataka koji se financira
1. Građevinski radovi za uspostavu prvog dijela puta Sekcija 1 projekta	83.600.000	100% od ukupnih izdataka
2. - Rezerve	10.150.000	100% od ukupnih izdataka
UKUPNO:	93 750 000	

B) Bez obzira na tekst stavke A, gore navedene, ne može se podizati kreditni iznos u sljedećim slučajevima:

1.- Financiranja uplata za pokrivanje izdataka napravljenih prije datuma ovog sporazuma.

2.- Financiranje poreza na koje je obvezan Korisnik kredita ili tekućih poreza važećih u njegovoj regiji na robe i usluge ili za njihov uvoz ili njihovu proizvodnju ili dopremu.

C) Bez obzira na to što je određen iznos kredita i određen postotak plaćanja u spisku kako je pojašnjeno u stavki A, gore navedenoj, ako iznos određen za kategoriju koja se financira nije dovoljan - po procjeni Fonda - za financiranje dogovorenim postotkom za svaki izdatak u toj kategoriji, onda Fond može poslati obavijest Korisniku kredita:

1.- Da se toj kategoriji odredi dodatni novac od kredita, ili od novca određenog za drugu kategoriju, ako tu ne bude potreban - ako Fond tako smatra, - za pokrivanje drugih izdataka i to sve u visini pokrivanja manjka određene kategorije.

2.- Da se smanji - ako dodatno određivanje ne bude dostatno za popunjavanje manjka u potpunosti - procent uplate, tako da se nastavlja dizanje novca pod datom kategorijom dok ne budu svi troškovi vezani za određenu kategoriju pokriveni.

D)Korisnik kredita se obvezuje da sve aktivnosti u ovom sporazumu ili ugovorima budu oslobođene od carina, poreza, carinskih taksi ili drugih taksi u Bosni i Hercegovini.

Tabela broj (2)

Opis projekta

Cilj Projekta je da podrži privredni i socijalni razvoj u zemlji u koji ulazi i razvoj grada Zenice, naročito turističkog i industrijskog sektora i to putem uspostave magistralnog puta u dužini od 7,75 km koji se sastoji od četiri trake u oba pravca, otoka u sredini, bočnih krakova, pješačkih puteva i infrastrukture koja upotpunjuje put.

Projekt se sastoji od sljedećih elemenata:

Dio 1 - Građevinski radovi za uspostavu prvog dijela puta koji se proteže od Kralja Tvrtka do Bojinog Vira, u ukupnoj dužini od 3,25 km i širine 24,25 m. Dužinu obuhvata i 40 m za prelaz rijeke Kosove i infrastrukture koja upotpunjuje put

Dio 2 - Građevinski radovi za uspostavu drugog dijela puta koji se proteže od Bojinog Vira do Europskog puta u ukupnoj dužini od 4,60 km i širine 11,50 m, obuhvata i most u dužini od 210 m za prelaz preko željezničke pruge i rijeke Bosne i infrastrukture koja upotpunjuje put.

Dio 3 - Savjetodavne usluge koje su vezane za nadzor projekta.

****

Procjenjuju se ukupni izdaci za Projekt na oko 57,40 milijuna dolara ili u saudijskim rijalima 210,25 milijuna. Očekuje se da se realizacija gore pomenutih elemenata Projekta završi u srpnju 2014. godine.

Tabela broj (3)

Otplatna lista

Redni broj	Datum dospjeća rate	Iznos rate u saudijskim rijalima
1.	15. kolovoz 2016.	2 334 000
2.	15. veljača 2017.	2 344 000
3.	15. kolovoz 2017.	2 344 000
4.	15. veljača 2018.	2 344 000
5.	15. kolovoz 2018.	2 344 000
6.	15. veljača 2019.	2 344 000
7.	15. kolovoz 2019.	2 344 000
8.	15. veljača 2020.	2 344 000
9.	15. kolovoz 2020.	2.344 000
10.	15. veljača 2021.	2 344 000
11.	15. kolovoz 2021.	2 344 000
12.	15. veljača 2022.	2 344 000
13.	15. kolovoz 2022.	2 344 000
14.	15. veljača 2023.	2 344 000
15.	15. kolovoz 2023.	2 344 000
16.	15. veljača 2024.	2 344 000
17.	15. kolovoz 2024.	2 344 000
18.	15. veljača 2025.	2 344 000
19.	15. kolovoz 2025.	2 344 000
20.	15. veljača 2026.	2 344 000
21.	15. kolovoz 2026.	2 344 000
22.	15. veljača 2027.	2 344 000
23.	15.kolovoz 2027.	2 344 000
24.	15. veljača 2028.	2 344 000
25.	15. kolovoz 2028.	2 344 000
26.	15. veljača 2029.	2 344 000
27.	15. kolovoz 2029.	2 344 000
28.	15. veljača 2030.	2 344 000
29.	15. kolovoz 2030.	2 344 000
30.	15. veljača 2031.	2 344 000
31.	15. kolovoz 2031.	2 344 000
32.	15. veljača 2032.	2 344 000
33.	15. kolovoz 2032.	2 344 000
34.	15. veljača 2033.	2 344 000
35.	15. kolovoz 2033.	2 344 000
36.	15. veljača 2034.	2 344 000
37.	15. kolovoz 2034.	2 344 000
38.	15. veljača 2035.	2 344 000
39.	15. kolovoz 2035.	2 344 000
40.	15. veljača 2036.	2 344 000
	UKUPNO	93.750,00

Članak 3.

Ova odluka se objavljuje u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-50-1-4025-25/11
28. prosinca 2011. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Željko Komšić, v. r.

30

На основу члана V 3. д) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука број 01,02-05-2-976/11 од 01. децембра 2011. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 16. редовној сједници, одржаној 28. децембра 2011. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ АМАНДМАНА НА СПОРАЗУМ У ВЕЗИ СА СПОРАЗУМОМ О ЗАЈМУ, ФИНАНСИРАЊУ И ПРОЈЕКТУ ОД ДАНА 23. ЈУНА 2008.Г. ЗА 17,000,000.00 ЕВР ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ КОЈУ ПРЕДСТАВЉА МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА И ТРЕЗОРА ("ЗАЈМОПРИМАЦ") И ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ КОЈУ ПРЕДСТАВЉА ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА И ЕЛЕКТРОПРИВРЕДЕ ХРВАТСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ХЕРЦЕГ БОСНА Д.Д. МОСТАР (ЕП ХЗХБ) КАО АГЕНЦИЈЕ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ ПРОЈЕКТА ("АГЕНЦИЈА ЗА ИЗВОЂЕЊЕ ПРОЈЕКТА") И KREDITANSTALT FÜR WIEDERAUFBAU (KFW) FRANKFUR AM MAIN ("KFW") РЕХАБИЛИТАЦИЈА ХИДРОЕЛЕКТРАНЕ РАМА

Члан 1.

Ратификује се Амандман на споразум u вези са Споразумом о зајму, финансирању и пројекту од дана 23. јуна 2008.г. за 17,000,000.00 ЕВР између Босне и Херцеговине коју представља Министарство финансија и трезора ("Зајмопримац") и Федерације Босне и Херцеговине коју представља Федерално министарство финансија и Електропривреде Хрватске заједнице Херцег Босна д.д. Мостар (ЕП ХЗХБ) као Агенције за извођење пројекта ("Агенција за извођење пројекта") и Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) Frankfur am Main ("KfW") - Рехабилитација Хидроелектране Рама, потписан у Сарајеву, 24. јуна 2011. године на енглеском језику.

Члан 2.

Текст Амандмана у преводу гласи:

АМАНДМАН НА СПОРАЗУМ

Дана 24. јуни 2011.г.

У вези са Споразумом о зајму, финансирању и пројекту
од дана 23. јуна 2008.г.
за 17,000,000.00 ЕВР
између
Босне и Херцеговине
коју представља Министарство финансија и трезора
("Зајмопримац")
и
Федерације Босне и Херцеговине
коју представља Федерално министарство финансија
и
Електропривреде Хрватске заједнице Херцег Босна д.д. Мостар (ЕП ХЗХБ) као Агенције за извођење пројекта ("Агенција за извођење пројекта")
и
Kreditanstalt fur Wiederaufbau (KfW)
Frankfur am Main
("KfW")
- Рехабилитација Хидроелектране Рама-

Преамбула

Дана 23. јуна 2008.г., KfW, Зајмопримац, Федерација Босне и Херцеговине и Агенција за извођење пројекта су склопили Споразум о зајму, финансирању и пројекту за до 17.000.000,00 ЕВР да би се финансирала рехабилитација Хидроелектране Рама ("пројекат").

Зајмопримац је обавијестио KfW да је због значајних кашњења Пројекат прошао у својој даљној припреми рок за исплату као и да оригинални распоред отплате није више реалан.

На основу горе наведеног, Стране намјеравају да измијене и поново уобличе Споразум о зајму, финансирању и пројекту путем овог Споразума ("Споразум") и усаглашено је како слиједи:

Дио 1

Дефиниције

Подложно било каквим изричитим супротним одредбама у овом Споразуму или ако контекст другачије захтијева, дефинисани појмови у овом Споразуму имаће исто значење као и у Споразуму о зајму, финансирању и пројекту.

Дио 2

Измјене Споразума о зајму

Сљедеће одредбе Споразума о зајму, финансирању и пројекту биће измијењене како слиједи:

У члану 2. - Исплата - Дио 3.7. ће бити замијењен сљедећим:

3.7. KfW има право да одбије исплату након 31. децембра 2013.г. У случају да извршење Уговора у извозу касни, KfW ће прегледати да ли и под којим условима овај рок може да се продужи.

У члану 4 - Накнада за управљање, обавезна накнада, камата и отплата - прва реченица Дијела 4.5 биће замијењена сљедећом:

4.5 Зајмопримац ће отплатити зајам у 18 једнаких консекутивних полугодишњих рата, од којих ће прва бити шест мјесеци након датума почетка зајма, дефинисаног као датум прихваћања робе и услуга од стране АИП у складу са релевантним условима Извозне кредитне агенције (ЕКА), у складу са чланом 9. Споразума о зајму, финансирању и пројекту, али не касније од 30. јуна 2014.г. Документовани доказ о пријему роба и услуга биће дан у складу са потврдом приложеном овом Споразуму као Анекс 1.

Анекс 1 овог Споразума ће се сматрати као Анекс 1 Споразума о зајму, финансирању и пројекту.

Дио 3

Континуитет

Све друге одредбе Споразума о зајму, финансирању и пројекту ће остати непромијењене и биће настављене, изузев оних које су измијењене овим Споразумом, у пуној снази и дјеловању.

Дио 4

Опште одредбе

Чланови 10.3, 10.4, 12.3, 12.6 и члан 12.7 Споразума о зајму, финансирању и пројекту ће се примјењивати на овај Споразум као да су овдје у потпуности наведени.

Направљено у четири оригинална примјерка на енглеском језику.

Сарајево, 24. јуна 2011.г.	Франкфурт, овог 24. јуна 2011.г.
Босна и Херцеговина **Драган Вранкић**, с. р.	KfW **Olaf Zymelka**, с. р. **Fritz Rosskopf**, с. р.
Федерација Босне и Херцеговине **Анте Крајина**, с. р.	Електропривреда Хрватске заједнице Херцег Босна д.д. Мостар (ЕП ХЗХБ) **Матан Жарић**, с. р.

Анекс 1

(зачеље писма АИП)

Kreditanstalt fur Wiederaufbau
Postfach 11 11 41
60046 Frankfurt am Main
Њемачка

Потврда о пријему роба и услуга

Као по члану 4.5. Споразума о зајму, финансирању и пројекту, ми овиме потврђујемо да смо примили робу и услуге испоручене по горе наведеном уговору од .....

_____ _____
(мјесто) (датум)

_____
(потпис Агенције за извођење пројекта)

_____ _____
(мјесто) (датум)

_____
(потпис релевантних страна у пројекту, нпр. Извозника/Консултанта)

Члан 3.

Ова одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-50-1-4025-10/11
28. децембра 2011. године
Сарајево

Предсједавајући
Жељко Комшић, с. р.

Na osnovu člana V 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-976/11 od 1. decembra 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 16. redovnoj sjednici, održanoj 28. decembra 2011. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI AMANDMANA NA SPORAZUM U VEZI SA SPORAZUMOM O ZAJMU, FINANSIRANJU I PROJEKTU OD DANA 23. JUNA 2008.G. ZA 17,000,000.00 EUR IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE, KOJU PREDSTAVLJA MINISTARSTVO FINANSIJA I TREZORA ("ZAJMOPRIMAC") I FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, KOJU PREDSTAVLJA FEDERALNO MINISTARSTVO FINANSIJA I ELEKTROPRIVREDE HRVATSKE ZAJEDNICE HERCEG BOSNA D.D. MOSTAR (EP HZHB) KAO AGENCIJE ZA IZVEDBU PROJEKTA ("AGENCIJA ZA IZVEDBU PROJEKTA") I KREDITANSTALT FÜR WIEDERAUFBAU (KFW) FRANKFUR AM MAIN ("KfW") REHABILITACIJA HIDROELEKTRANE RAMA

Član 1.

Ratifikuje se Amandman na sporazum u vezi sa Sporazumom o zajmu, finansiranju i projektu od dana 23. juna 2008.g. za 17,000,000.00 EUR između Bosne i Hercegovine, koju predstavlja Ministarstvo finansija i trezora ("Zajmoprimac") i Federacije Bosne i Hercegovine, koju predstavlja Federalno ministarstvo finansija i Elektroprivrede Hrvatske zajednice Herceg Bosna d.d. Mostar (EP HZHB) kao Agencije za izvedbu projekta ("Agencija za izvedbu projekta") i Kreditanstalt fur Wiederaufbau (KfW) Frankfur am Main ("KfW") - Rehabilitacija Hidroelektrane Rama, potpisan u Sarajevu, 24. juna 2011. godine na engleskom jeziku.

Član 2.

Tekst Amandmana u prijevodu glasi:

AMANDMAN NA SPORAZUM

Dana 24. juni 2011.g.
U vezi sa Sporazumom o zajmu, finansiranju i projektu
od dana 23. juna 2008.g.
za 17,000,000.00 EUR
između
Bosne i Hercegovine
koju predstavlja Ministarstvo finansija i trezora
("Zajmoprimac")
i
Federacije Bosne i Hercegovine
koju predstavlja Federalno ministarstvo finansija
i
Elektroprivrede Hrvatske zajednice Herceg Bosna d.d. Mostar (EP HZHB) kao Agencije za izvedbu projekta ("Agencija za izvedbu projekta")
i
Kreditanstalt fur Wiederaufbau (KfW)
Frankfur am Main
("KfW")
- Rehabilitacija Hidroelektrane Rama-

Preambula

Dana 23. juna 2008.g., KfW, Zajmoprimac, Federacija Bosne i Hercegovine i Agencija za izvedbu projekta su sklopili Sporazum o zajmu, finansiranju i projektu za do 17.000.000,00 EUR kako bi se finansirala rehabilitacija Hidroelektrane Rama ("projekat").

Zajmoprimac je obavijestio KfW da je zbog značajnih kašnjenja Projekat prošao u svojoj daljnoj pripremi rok za isplatu kao i da originalni raspored otplate nije više realan.

Na osnovu gore navedenog, Strane namjeravaju da izmijene i ponovo uobliče Sporazum o zajmu, finansiranju i projektu putem ovog Sporazuma ("Sporazum") i usuglašeno je kako slijedi:

Dio 1

Definicije

Podložno bilo kakvim izričitim suprotnim odredbama u ovom Sporazumu ili ako kontekst drugačije zahtijeva, definirani pojmovi u ovom Sporazumu će imati isto značenje kao i u Sporazumu o zajmu, finansiranju i projektu.

Dio 2

Izmjene Sporazuma o zajmu

Sljedeće odredbe Sporazuma o zajmu, finansiranju i projektu će biti izmijenjene kako slijedi:

U članu 2. - Isplata - Dio 3.7. će biti zamijenjen sljedećim:

3.7. KfW ima pravo da odbije isplatu nakon 31. decembra 2013.g. U slučaju da izvršenje Ugovora u izvozu kasni, KfW će pregledati da li i pod kojim uvjetima se ovaj rok može produžiti.

U članu 4 - Naknada za upravljanje, obavezna naknada, kamata i otplata - prva rečenica Dijela 4.5 bit će zamijenjena sljedećom:

4.5 Zajmoprimac će otplatiti zajam u 18 jednakih konsekutivnih polugodišnjih rata, od kojih će prva biti šest mjeseci nakon datuma početka zajma, definiranog kao datum prihvaćanja robe i usluga od strane AIP u skladu sa relevantnim uvjetima Izvozne kreditne agencije (EKA), u skladu sa članom 9. Sporazuma o zajmu, finansiranju i projektu, ali ne kasnije od 30. juna 2014.g. Dokumentirani dokaz o prijemu roba i usluga bit će dan u skladu sa potvrdom priloženom ovom Sporazumu kao Aneks 1.

Aneks 1 ovog Sporazuma će se smatrati kao Aneks 1 Sporazuma o zajmu, finansiranju i projektu.

Dio 3

Kontinuitet

Sve druge odredbe Sporazuma o zajmu, finansiranju i projektu će ostati nepromijenjene i bit će nastavljene, izuzev onih koje su izmijenjene ovim Sporazumom, u punoj snazi i djelovanju.

Dio 4

Opće odredbe

Članovi 10.3, 10.4, 12.3, 12.6 i član 12.7 Sporazuma o zajmu, finansiranju i projektu će se primjenjivati na ovaj Sporazum kao da su ovdje u potpunosti navedeni.

Napravljeno u četiri originalna primjerka na engleskom jeziku.

Sarajevo, 24. juna 2011.g.

Bosna i Hercegovina
Dragan Vrankić, s. r.

Federacija Bosne i Hercegovine
Ante Krajina, s. r.

Frankfurt, ovog 24. juna 2011.g.

KfW
Olaf Zymelka, s. r.
Fritz Rosskopf, s. r.

Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg Bosna d.d. Mostar (EP HZHB)
Matan Žarić, s. r.

Aneks 1

(začelje pisma AIP)

Kreditanstalt fur Wiederaufbau
Postfach 11 11 41
60046 Frankfurt am Main
Njemačka

Potvrda o prijemu roba i usluga

Kao po članu 4.5. Sporazuma o zajmu, finansiranju i projektu, mi ovime potvrđujemo da smo primili robu i usluge isporučene po gore navedenom ugovoru od .....

_____ _____
(mjesto) (datum)

_____
(potpis Agencije za izvedbu projekta)

_____ _____
(mjesto) (datum)

_____
(potpis relevantnih strana u projektu, npr. Izvoznika/Konsultanta)

Član 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj: 01-50-1-4025-10/11
28. decembra 2011. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Željko Komšić, s. r.

Temeljem članka V. 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-976/11. od 1. prosinca 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 16. redovitoj sjednici, održanoj 28. prosinca 2011. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI AMANDMANA NA SPORAZUM U VEZI SA SPORAZUMOM O ZAJMU, FINANSIRANJU I PROJEKTU OD DANA 23. LIPNJA 2008.G. ZA 17,000,000.00 EUR IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE KOJU PREDSTAVLJA MINISTARSTVO FINANCIJA I TREZORA ("ZAJMOPRIMAC") I FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE KOJU PREDSTAVLJA FEDERALNO MINISTARSTVO FINANCIJA I ELEKTROPRIVREDE HRVATSKE ZAJEDNICE HERCEG BOSNA D.D. MOSTAR (EP HZHB) KAO AGENCIJE ZA IZVEDBU PROJEKTA ("AGENCIJA ZA IZVEDBU PROJEKTA") I KREDITANSTALT FÜR WIEDERAUFBAU (KfW) FRANKFUR AM MAIN ("KfW") REHABILITACIJA HIDROELEKTRANE RAMA

Članak 1.

Ratificira se Amandman na sporazum u vezi sa Sporazumom o zajmu, finansiranju i projektu od dana 23. lipnja 2008.g. za 17,000,000.00 EUR između Bosne i Hercegovine koju predstavlja Ministarstvo financija i trezora ("Zajmoprimac") i Federacije Bosne i Hercegovine koju predstavlja Federalno ministarstvo financija i Elektroprivrede Hrvatske zajednice Herceg Bosna d.d. Mostar (EP HZHB) kao Agencije za izvedbu projekta ("Agencija za izvedbu projekta") i Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) Frankfur am Main ("KfW") - Rehabilitacija Hidroelektrane Rama, potpisan u Sarajevu, 24. lipnja 2011. godine na engleskome jeziku.

Članak 2.

Tekst Amandmana u prijevodu glasi:

AMANDMAN NA SPORAZUM

Dana 24. lipnja 2011.g.
Glede Sporazuma o zajmu, financiranju i projektu
od dana 23. lipnja 2008.g.
za 17,000,000.00 EUR
između
Bosne i Hercegovine
koju predstavlja Ministarstvo financija i trezora
("Zajmoprimac")
i
Federacije Bosne i Hercegovine
koju predstavlja Federalno ministarstvo financija
i
Elektroprivrede Hrvatske zajednice Herceg Bosna d.d. Mostar (EP HZHB) kao Agencije za izvedbu projekta ("Agencija za izvedbu projekta")
i
Kreditanstalt fur Wiederaufbau (KfW)
Frankfur am Main
("KfW")
- Rehabilitacija Hidroelektrane Rama-

Preambula

Dana 23. lipnja 2008.g., KfW, Zajmoprimac, Federacija Bosne i Hercegovine i Agencija za izvedbu projekta sklopili su Sporazum o zajmu, financiranju i projektu za do 17.000.000,00 EUR kako bi se financirala rehabilitacija Hidroelektrane Rama ("projekt").

Zajmoprimac je obavijestio KfW kako je zbog značajnih kašnjenja Projekt prošao u svojoj daljnoj pripremi rok za isplatu kao i da originalni raspored otplate nije više realan.

Na temelju gore navedenog, Strane namjeravaju izmijeniti i ponovno uobličiti Sporazum o zajmu, financiranju i projektu putem ovoga Sporazuma ("Sporazum") i usuglašeno je kako slijedi:

Dio 1

Definicije

Podložno bilo kakvim izričitim suprotnim odredbama u ovome Sporazumu ili ako kontekst drukčije zahtijeva, definirani će pojmovi u ovome Sporazumu imati isto značenje kao i u Sporazumu o zajmu, financiranju i projektu.

Dio 2

Izmjene Sporazuma o zajmu

Sljedeće će odredbe Sporazuma o zajmu, financiranju i projektu biti izmijenjene kako slijedi:

U članku 2. - Isplata - Dio 3.7. bit će zamijenjen sljedećim:

3.7. KfW ima pravo odbiti isplatu nakon 31. prosinca 2013.g. U slučaju da izvršenje Ugovora u izvozu kasni, KfW će pregledati može li se i pod kojim uvjetima ovaj rok produljiti.

U članku 4 - Naknada za upravljanje, obvezna naknada, kamata i otplata - prva rečenica Dijela 4.5 bit će zamijenjena sljedećom:

4.5 Zajmoprimac će otplatiti zajam u 18 jednakih konsekutivnih polugodišnjih rata, od kojih će prva biti šest mjeseci nakon datuma početka zajma, definiranog kao datum prihvaćanja robe i usluga od strane AIP sukladno relevantnim uvjetima Izvozne kreditne agencije (EKA), sukladno članku 9. Sporazuma o zajmu, financiranju i projektu, ali ne kasnije od 30. lipnja 2014.g. Dokumentirani dokaz o prijemu roba i usluga bit će dan sukladno potvrdi priloženoj ovom Sporazumu kao Dodatak 1.

Dodatak 1 ovoga Sporazuma smatrat će se kao Dodatak 1 Sporazuma o zajmu, financiranju i projektu.

Dio 3

Kontinuitet

Sve će druge odredbe Sporazuma o zajmu, financiranju i projektu ostati nepromijenjene i bit će nastavljene, izuzev onih koje su izmijenjene ovim Sporazumom, u punoj snazi i djelovanju.

Dio 4

Opće odredbe

Članci 10.3, 10.4, 12.3, 12.6 i članak 12.7 Sporazuma o zajmu, financiranju i projektu primjenjivat će se na ovaj Sporazum kao da su ovdje u potpunosti navedeni.

Napravljeno u četiri originalna primjerka na engleskome jeziku.

Sarajevo, 24. lipnja 2011.g. Frankfurt, ovoga 24. lipnja 2011.g.

Bosna i Hercegovina
Dragan Vrankić, v. r.

KfW
Olaf Zymelka, v. r.
Fritz Rosskopf, v. r.

Federacija Bosne i Hercegovine
Ante Krajina, v. r.

Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg Bosna d.d. Mostar (EP HZHB)
Matan Žarić, v. r.

Dodatak 1

(začelje pisma AIP)

Kreditanstalt fur Wiederaufbau
Postfach 11 11 41
60046 Frankfurt am Main
Njemačka

Potvrda o prijemu roba i usluga

Kao po članku 4.5. Sporazuma o zajmu, financiranju i projektu, mi ovime potvrđujemo da smo primili robu i usluge isporučene po gore navedenom ugovoru od .....

_____ _____
(mjesto) (datum)

_____
(potpis Agencije za izvedbu projekta)

_____ _____
(mjesto) (datum)

_____
(potpis relevantnih strana u projektu, npr. Izvoznika/Konzultanta)

Članak 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenome glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-50-1-4025-10/11
28. prosinca 2011. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Željko Komšić, v. r.

31

На основу члана V 3. д) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука број 01,02-05-2-937/11 од 01. децембра 2011. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 16. редовној сједници, одржаној 28. децембра 2011. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ ДОПУНЕ ФИНАНСИЈСКОГ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ЕВРОПСКЕ КОМИСИЈЕ У ПОГЛЕДУ ПРЕКОГРАНИЧНОГ ПРОГРАМА БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА - СРБИЈА У ОКВИРУ ИПА КОМПОНЕНТЕ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ ЗА 2007. ГОДИНУ

Члан 1.

Ратификује се Допуна Финансијског споразума између Босне и Херцеговине и Европске комисије у погледу прекограничног програма Босна и Херцеговина - Србија у оквиру ИПА компоненте прекограничне сарадње за 2007. годину, потписан 02. јуна 2010. године у Бриселу и 07. септембра 2010. године у Сарајеву, на енглеском језику.

Члан 2.

Текст Допуне споразума у преводу гласи:

ДОПУНА ФИНАНСИЈСКОГ СПОРАЗУМА

ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ЕВРОПСКЕ КОМИСИЈЕ У ПОГЛЕДУ ПРЕКОГРАНИЧНОГ ПРОГРАМА БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА - СРБИЈА У ОКВИРУ ИПА КОМПОНЕНТЕ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ ЗА 2007. ГОДИНУ

ДОПУНА

Финансијског споразума у погледу прекограничног програма Босна и Херцеговина - Србија у оквиру ИПА компоненте прекограничне сарадње за 2007. годину, који је првобитно закључен 31. јула 2008. године између Босне и Херцеговине и Европске комисије

С обзиром да је

a) Европска комисија 18. децембра 2007. (Одлуком Ц(2007)6344) усвојила прекогранични програм између Босне и Херцеговине и Србије за 2007. годину. Финансијски споразум је закључен 31. јула 2008. године између Босне и Херцеговине и Европске комисије за имплементацију програма.

b) Прекогранични програм имплементиран кроз позиве за понуде. Продужење крајњег рока за уговарање за Одлуку из 2007. је неопходно да би се омогућило закључивање евалуације примљених апликација и додијелили грантови одабраним пројектима. Стога је Одлука Комисије из 2007. године допуњена Одлуком Комисије Ц(2010)1612 од 15. марта 2010. године, којом се крајњи рок за уговарање продужава.

c) Допуна Финансијском споразуму ће стога бити закључена у складу са Одлуком Комисије Ц(2010)1612.

Члан 1.

Члан 5. се мијења као што слиједи:

1. Став (1) се замјењује сљедећим:
   (1) Појединачни уговори и споразуми, којим се имплементира овај Споразум, ће бити закључени најкасније до 04. априла 2011. године.
2. Став (2) се брише.
3. Став (3) остаје непромијењен.

Члан 2.

Сви остали услови Финансијског споразума остају непромијењени.

Потписано, за и у име Босне и Херцеговине, у Сарајеву, дана 07.09.2010.

Драган Вранкић, с. р., министар, Министарство финансија и трезора

Потписано, за и у име Европске комисије, у Бриселу, дана 02.06.2010.

Pierre Mirel, директор, с. р., Генерални директорат за проширење, Европска комисија

Члан 3.

Ова одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-50-1-4025-36/11
28. децембра 2011. године
Сарајево

Предсједавајући
Жељко Комшић, с. р.

Na osnovu člana V 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-937/11 od 1. decembra 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 16. redovnoj sjednici, održanoj 28. decembra 2011. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI DOPUNE FINANSIJSKOG SPORAZUMA IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I EVROPSKE KOMISIJE U POGLEDU PREKOGRANIČNOG PROGRAMA BOSNA I HERCEGOVINA - SRBIJA U OKVIRU IPA KOMPONENTE PREKOGRANIČNE SARADNJE ZA 2007. GODINU

Član 1.

Ratifikuje se Dopuna Finansijskog sporazuma između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije u pogledu prekograničnog programa Bosna i Hercegovina - Srbija u okviru IPA komponente prekogranične saradnje za 2007. godinu, potpisan 02. juna 2010. godine u Briselu i 07. septembra 2010. godine u Sarajevu, na engleskom jeziku.

Član 2.

Tekst Dopune sporazuma u prijevodu glasi:

DOPUNA FINANSIJSKOG SPORAZUMA

IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I EVROPSKE KOMISIJE U POGLEDU PREKOGRANIČNOG PROGRAMA BOSNA I HERCEGOVINA - SRBIJA U OKVIRU IPA KOMPONENTE PREKOGRANIČNE SARADNJE ZA 2007. GODINU

DOPUNA

Finansijskog sporazuma u pogledu prekograničnog programa Bosna i Hercegovina - Srbija u okviru IPA komponente prekogranične saradnje za 2007. godinu, koji je prvobitno zaključen 31. jula 2008. godine između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije

S obzirom da je

a) Evropska komisija 18. decembra 2007. (Odlukom C(2007)6344) usvojila prekogranični program između Bosne i Hercegovine i Srbije za 2007. godinu. Finansijski sporazum je zaključen 31. jula 2008. godine između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije za implementaciju programa.

b) Prekogranični program implementiran kroz pozive za ponude. Produženje krajnjeg roka za ugovaranje za Odluku iz 2007. je neophodno da bi se omogućilo zaključivanje evaluacije primljenih aplikacija i dodijelili grantovi odabranim projektima. Stoga je Odluka Komisije iz 2007. godine dopunjena Odlukom Komisije C(2010)1612 od 15. marta 2010. godine, kojom se krajnji rok za ugovaranje produžava.

c) Dopuna Finansijskom sporazumu će stoga biti zaključena u skladu s Odlukom Komisije C(2010)1612.

Član 1.

Član 5. se mijenja kao što slijedi:

1. Stav (1) se zamjenjuje sljedećim:
   (1) Pojedinačni ugovori i sporazumi kojima se implementira ovaj Sporazum će biti zaključeni najkasnije do 04. aprila 2011. godine.
2. Stav (2) se briše.
3. Stav (3) ostaje nepromijenjen.

Član 2.

Svi ostali uvjeti Finansijskog sporazuma ostaju nepromijenjeni.

Potpisano, za i u ime Bosne i Hercegovine, u Sarajevu, dana 07.09.2010.

Dragan Vrankić, s. r., ministar, Ministarstvo finansija i trezora

Potpisano, za i u ime Evropske komisije, u Bruxellesu, dana 02.06.2010.

Pierre Mirel, s. r., direktor, Generalni direktorat za proširenje, Evropska komisija

Član 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-50-1-4025-36/11
28. decembra 2011. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Željko Komšić, s. r.

Temeljem članka V. 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-937/11. od 1. prosinca 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 16. redovitoj sjednici, održanoj 28. prosinca 2011. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI DOPUNE FINANCIJSKOG SPORAZUMA IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I EUROPSKE KOMISIJE U POGLEDU PREKOGRANIČNOG PROGRAMA BOSNA I HERCEGOVINA - SRBIJA U OKVIRU IPA KOMPONENTE PREKOGRANIČNE SURADNJE ZA 2007. GODINU

Članak 1.

Ratificira se Dopuna Financijskog sporazuma između Bosne i Hercegovine i Europske komisije u pogledu prekograničnog programa Bosna i Hercegovina - Srbija u okviru IPA komponente prekogranične suradnje za 2007. godinu, potpisan 2. lipnja 2010. godine u Bruxellesu i 7. rujna 2010. godine u Sarajevu, na engleskome jeziku.

Članak 2.

Tekst Dopune sporazuma u prijevodu glasi:

DOPUNA FINANCIJSKOG SPORAZUMA

IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I EUROPSKE KOMISIJE U POGLEDU PREKOGRANIČNOG PROGRAMA BOSNA I HERCEGOVINA - SRBIJA U OKVIRU IPA KOMPONENTE PREKOGRANIČNE SURADNJE ZA 2007. GODINU

DOPUNA

Financijskog sporazuma u pogledu prekograničnog programa Bosna i Hercegovina - Srbija u okviru IPA komponente prekogranične suradnje za 2007. godinu, koji je prvobitno zaključen 31. srpnja 2008. godine između Bosne i Hercegovine i Europske komisije

S obzirom da je

a) Europska komisija 18. prosinca 2007. (Odlukom C(2007)6344) usvojila prekogranični program između Bosne i Hercegovine i Srbije za 2007. godinu. Financijski sporazum je zaključen 31. srpnja 2008. godine između Bosne i Hercegovine i Europske komisije za provedbu programa.

b) Prekogranični program proveden kroz pozive za ponude. Produženje krajnjeg roka za ugovaranje za Odluku iz 2007. je nužno da bi se omogućilo zaključivanje evaluacije primljenih aplikacija i dodijelili grantovi odabranim projektima. Stoga je Odluka Komisije iz 2007. godine dopunjena Odlukom Komisije C(2010)1612 od 15. ožujka 2010. godine, kojom se krajnji rok za ugovaranje produžava.

c) Dopuna Financijskom sporazumu će stoga biti zaključena sukladno Odluci Komisije C(2010)1612.

Članak 1.

Članak 5. se mijenja kao što slijedi:

1. Stavak (1) se zamjenjuje sljedećim:
   (1) Pojedinačni ugovori i sporazumi kojima se provodi ovaj Sporazum će biti zaključeni najkasnije do 04. travnja 2011. godine.
2. Stavak (2) se briše.
3. Stavak (3) ostaje nepromijenjen.

Članak 2.

Svi ostali uvjeti Financijskog sporazuma ostaju nepromijenjeni.

Potpisano, za i u ime Bosne i Hercegovine, u Sarajevu, dana 07.09.2010.

Dragan Vrankić, v. r., ministar, Ministarstvo financija i trezora

Potpisano, za i u ime Europske komisije, u Bruxellesu, dana 02.06.2010.

Pierre Mirel, direktor, v. r., Generalni direktorat za proširenje, Europska komisija

Članak 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenome glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-50-1-4025-36/11
28. prosinca 2011. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Željko Komšić, v. r.

32

На основу члана V 3. д) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука број 01,02-05-2-878/11 од 01. децембра 2011. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 16. редовној сједници, одржаној 28. децембра 2011. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ АМАНДМАНА БРОЈ 1 НА СПОРАЗУМ О ФИНАНСИРАЊУ, ПОТПИСАН 27.02.2006. ГОДИНЕ, ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, КОЈУ ЗАСТУПА МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА И ТРЕЗОРА, И KfW, ФРАНКФУРТ НА МАЈНИ, ЗА УСТАНОВЉАВАЊЕ ЕВРОПСКОГ ФОНДА ЗА БОСНУ И ХЕРЦЕГОВИНУ

Члан 1.

Ратификује се Амандман број 1 на Споразум о финансирању, потписан 27.02.2006. године, између Босне и Херцеговине, коју заступа Министарство финансија и трезора, и KfW, Франкфурт на Мајни, за установљавање Европског фонда за Босну и Херцеговину, потписан у Сарајеву 21. марта 2011. године, на енглеском језику.

Члан 2.

Текст Амандмана у преводу гласи:

Датум 21.03.2011.

АМАНДМАН БР. 1

на

Споразум о финансирању

потписан дана 27.02.2006. год.

између

Босне и Херцеговине

заступане по Министарству финансија и трезора

и

KfW, Франкфурт на Мајни

("KfW ")

(заједно "Стране")

Европски фонд за Босну и Херцеговину

Преамбула

(А) Дана 27.02.2006. године KfW и Савјет министара БиХ потписали су Споразум о финансирању у вези са успостављањем Европског фонда за Босну и Херцеговину ("ЕФБХ") у настојању да остваре заједнички циљ повећања броја стамбених јединица путем реновирања постојећих, изградње и куповине нових стамбених јединица ("Програм стамбених кредита") и повећања прилика за запошљавање путем пружања подршке инвестиционим активностима малих и средњих предузећа, нарочито у руралним срединама ("Програм кредита за мала и средња предузећа") ("Споразум о финансирању").

(Б) Дана 13.10.2009. године, између осталог, Савјет министара БиХ и делегација Владе СР Њемачке, су потписали меморандум путем којег је предвиђено да се испита и да се договори повећање ЕФБХ ("Додатно финансирање ЕФБХ") и проширење намјене ЕФБХ како би такође покривао инвестиције у мјере општинске инфраструктуре ("Општински програм") и у мјере енергетске ефикасности малих и средњих предузећа (МСП) и приватних домаћинстава ("Програм енергетске ефикасности").

(Ц) Додатно финансирање ЕФБХ ће бити омогућено из сљедећих извора:

Дана 21.07.2000. године, KfW и Савјет министара БиХ су потписали Споразум о финансирању и управљању фондом за износ од 5.112.918,81 евра ("CGF I износ") у вези са успостављањем Фонда за кредитне гаранције (Credit Guarantee Fund - "CGF") ("CGF I Споразум").

Дана 30.07.2004. године, KfW и Савјет министара БиХ су потписали Допунски споразум о финансирању и управљању фондом путем којег је CGF I Споразум дјелимично допуњен ("CGF II Споразум", који заједно са CGF I Споразумом чини "CGF Споразуме"). Притом, посебно, износ дефинисан CGF I Споразумом увећан је за додатних 2.556.459,51 евра ("CGF II износ", који заједно са CGF I износом чини "CGF износе").

Дјелимични износ од 5.044.378,22 евра, из укупних CGF износа, се више не користи за сврхе CGF-а ("Слободни CGF износ"). Дјелимични износ од 2.625.000,00 евра из укупних CGF износа се још увијек користи за сврхе CGF-а ("Преостали CGF износ"). Једном када ни Преостали CGF износ не буде више кориштен за сврхе CGF-а, он ће такође постати Слободни CGF износ.

На или око датума овог Споразума, CGF Споразуми су измијењени са циљем да обезбиједе услове за поновно кориштење Слободних CGF износа за потребе додатног финансирања ЕФБХ.

(Д) Стране имају намјеру да дјелимично измијене Споразум о финансирању, путем овог споразума ("Споразум"). На мјестима на којима у Споразуму о финансирању постоје референце према Савјету министара БиХ, сматраће се да се оне односе на Босну и Херцеговину.

Договорено је сљедеће:

Дио 1

Дефиниције

Уколико у овом Споразуму није изричито другачије наглашено или уколико контекст не захтијева другачије, термини написани великим словом у Споразуму о финансирању ће имати исто значење у овом Споразуму.

Дио 2

Измјене Споразума о финансирању

Сљедеће одредбе Споразума о финансирању ће бити измијењене како слиједи.

Члан 1 (2) (Обим и дефиниције):

Дефиниција "Подкредит" ће бити замијењена сљедећим:

"Подкредит" подразумијева кредит којег партнерска кредитна институција даје Кориснику из средстава позајмљених од KfW према Оквирном споразуму за побољшање ситуације у области становања или предузетништва код Корисника, за побољшање енергетске ефикасности или општинске инфраструктуре Корисника, и"

Члан II (1) (Допринос БиХ ЕФБХ-у):

Намјена ЕФБХ и допринос БиХ у Члану II (1) ће бити замијењени сљедећим:

"У складу са условима и одредбама овог Споразума, Босна и Херцеговина ће дати свој допринос ЕФБХ-овом Програму стамбених кредита, Програму кредита за мала и средња предузећа, Програму енергетске ефикасности као и Општинском програму (сва четири програма заједно, "Програми") са износима из BiHSSF, слободним CGF износом, и такође преосталим CGF износом чим он постане доступан као слободни CGF износ (ова три износа заједно, "Допринос БиХ")."

Члан II (4) (Допринос БиХ ЕФБХ-у):

За слободне CGF износе биће отворен нови рачун па ће Члан II (4) бити замијењен сљедећим:

"KfW је отворио каматоносни EURO рачун који гласи на име KfW, Palmengartenstr. 5-9, 60325 Frankfurt a.M., Germany, Bank code (BLZ) 500 204 00, на који се уредно уплаћују средства БиХ доприноса која се односе на BiHSSF износе ("Постојећи рачун БиХ за ЕФБХ"). KfW ће отворити каматоносни EURO рачун на име KfW, Palmengartenstr. 5-9, 60325 Frankfurt a.M., Germany, Bank code (BLZ) 500 204 00, на који ће се уплаћивати допринос БиХ који се односи на CGF износе ("Нови рачун БиХ за ЕФБХ", који заједно са Постојећим рачуном БиХ за ЕФБХ чини "Рачун БиХ за ЕФБХ"). Сваки од рачуна БиХ за ЕФБХ ће бити вођен одвојено од других рачуна KfW-а као и од других рачуна намијењених осталим даваоцима средстава за ЕФБХ и биће резервисан искључиво за управљање доприносима БиХ. За вријеме трајања овог Споразума, постојећи рачун БиХ за ЕФБХ ће бити кориштен само за BiHSSF износе укључујући камате и друге износе повезане са њима, док ће Нови рачун БиХ за ЕФБХ бити кориштен само за CGF износе укључујући камате и друге износе повезане са њима."

Члан II (5) (Допринос БиХ ЕФБХ-у):

Инструкције за плаћање за допринос БиХ у Члану II (5) ће бити замијењене сљедећим:

"Допринос БиХ који се односи на CGF износе ће бити уплаћиван на Нови рачун БиХ за ЕФБХ, на сљедећи начин:

i.У року од 7 дана након што овај Споразум постане важећи, слободни CGF износ од 5.044.378,22 евра ће бити пребачен са рачуна Фонда за кредитне гаранције онако како је то дефинисано Споразумом о CGF на Нови рачун БиХ за ЕФБХ; и

ii.Преостали CGF износ од 2.625.000,00 евра ће, чим постане доступан као Слободни CGF износ али не касније од 07.05.2012. године, бити пребачен са рачуна Фонда за кредитне гаранције онако како је то дефинисано Споразумом о CGF (укључујући било каква додатна средства која стоје на том рачуну) на Нови рачун БиХ за ЕФБХ."

Члан V (1), (2) и (3) (Отплата БиХ доприноса):

Члан V (1) ће бити замијењен сљедећим:

"KfW ће управљати доприносом БиХ који се односи на BiHSSF износе и Постојећи рачун БиХ за ЕФБХ у складу са условима и одредбама овог Споразума до 31.12.2012. године. KfW ће управљати доприносом БиХ који се односи на CGF износе и Нови рачун БиХ за ЕФБХ у складу са условима и одредбама овог Споразума до 31.12.2015. године. "

Члан V (2) ће бити замијењен сљедећим:

"По истеку одговарајућег периода из Члана V (1), KfW ће почети са ликвидацијом одговарајућег рачуна БиХ за ЕФБХ и свих инвестиција у складу са Чланом III (7) овог Споразума а који су у вези са Постојећим или Новим рачуном БиХ за ЕФБХ, већ према потреби. Ова ликвидација ће бити завршена не касније од 6 мјесеци након пуне отплате (или било ког другог договора којег је одобрила Босна и Херцеговина а са којим је сагласан KfW) свих кредитних линија проширених и на партнерске кредитне институције од стране KfW-а, а у вези са BiHSSF износима или CGF износима, већ према потреби."

Члан V (3) ће бити замијењен сљедећим:

"Што се тиче BiHSSF износа, по завршетку ликвидације, KfW ће извршити пренос свих прилива који су у вези са BiHSSF износима на Постојећем рачуну БиХ за ЕФБХ како је то одређено од стране Босне и Херцеговине. Што се тиче CGF износа, KfW може повући све износе, а који су у вези са CGF износима, који се у том тренутку налазе на Новом рачуну БиХ за ЕФБХ и неће имати обавезу да их пребаци у Босну и Херцеговину. Међутим, KfW може, по истеку одговарајућег времена након завршетка ликвидације у складу са Чланом V (2), сачинити приједлог о успостављању и природи механизма поновног кориштења средстава CGF износа."

Члан VI (1) (Накнада KfW-у):

Постојећа реченица 2 Члана VI (1) ће постати реченица 3. Нова реченица 2 Члана VI (1) ће бити уметнута иза постојеће реченице 1 Члана VI (1) и гласиће како слиједи:

"Међутим, у вези са Преосталим CGF износом од 2.625.000,00 евра, накнада KfW-у, како је дефинисано у реченици 1, ће се плаћати од дана када је износ пребачен на Нови рачун БиХ за ЕФБХ."

Члан IX (8) (Разне одредбе):

Нови подпараграф (8) ће бити уметнут иза Члана IX (7) и гласиће како слиједи:

"Измјене или допуне овог Споразума, укључујући ову писмену форму захтјева, морају бити у писменом облику."

Дио 3

Разне одредбе

Све друге одредбе Споразума о финансирању ће остати неизмијењене и у потпуности на снази, осим оних које су допуњене овим Споразумом.

Чланови IX (1) до (8) Споразума о финансирању ће се примјењивати на овај Споразум mutatis mutandis, као да су саставни дио овог Споразума.

Сарајево

Босна и Херцеговина

заступана по Министарству финансија и трезора

Име и презиме: Драган Вранкић, с. р.

Функција: Министар финансија и трезора

Франкфурт на Мајни

KfW

Име и презиме: Roland Siller, с. р.

Функција: Директор KfW

Име и презиме: Stephan Leudesdorff, с. р.

Функција: Директор Уреда KfW у БиХ

Члан 3.

Ова одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-50-1-4025-11/11
28. децембра 2011. године
Сарајево

Предсједавајући
Жељко Комшић, с. р.

Na osnovu člana V 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-878/11 od 01. decembra 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 16. redovnoj sjednici, održanoj 28. decembra 2011. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI AMANDMANA BROJ 1 NA SPORAZUM O FINANSIRANJU POTPISAN 27.2.2006. GODINE, IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE, KOJU ZASTUPA MINISTARSTVO FINANSIJA I TREZORA, I KfW, FRANKFURT NA MAJNI, ZA USTANOVLJAVANJE EVROPSKOG FONDA ZA BOSNU I HERCEGOVINU

Član 1.

Ratifikuje se Amandman broj 1 na Sporazum o finansiranju, potpisan 27.2.2006. godine, između Bosne i Hercegovine, koju zastupa Ministarstvo finansija i trezora i KfW, Frankfurt na Majni, za ustanovljavanje Evropskog fonda za Bosnu i Hercegovinu, potpisan u Sarajevu 21. marta 2011. godine, na engleskom jeziku.

Član 2.

Tekst Amandmana u prijevodu glasi:

Datum 21.03.2011.

AMANDMAN BR. 1

na

Sporazum o finansiranju

potpisan dana 27.02.2006. god.

između

Bosne i Hercegovine

zastupane po Ministarstvu finansija i trezora

i

KfW, Frankfurt na Majni

("KfW")

(zajedno "Strane")

Evropski fond za Bosnu i Hercegovinu

Preambula

(A) Dana 27.02.2006. godine KfW i Vijeće ministara BiH potpisali su Sporazum o finansiranju u vezi sa uspostavljanjem Evropskog fonda za Bosnu i Hercegovinu ("EFBH") u nastojanju da ostvare zajednički cilj povećanja broja stambenih jedinica putem renoviranja postojećih, izgradnje i kupovine novih stambenih jedinica ("Program stambenih kredita") i povećanja prilika za zapošljavanje putem pružanja podrške investicionim aktivnostima malih i srednjih preduzeća, naročito u ruralnim sredinama ("Program kredita za mala i srednja preduzeća") ("Sporazum o finansiranju").

(B) Dana 13.10.2009. godine, između ostalog, Vijeće ministara BiH i delegacija Vlade SR Njemačke, su potpisali memorandum putem kojeg je predviđeno da se ispita i da se dogovori povećanje EFBH ("Dodatno finansiranje EFBH") i proširenje namjene EFBH kako bi također pokrivao investicije u mjere općinske infrastrukture ("Opštinski program") i u mjere energetske efikasnosti malih i srednjih preduzeća (MSP) i privatnih domaćinstava ("Program energetske efikasnosti").

(C) Dodatno finansiranje EFBH će biti omogućeno iz sljedećih izvora:

Dana 21.07.2000. godine, KfW i Vijeće ministara BiH su potpisali Sporazum o finansiranju i upravljanju fondom za iznos od 5.112.918,81 eura ("CGF I iznos") u vezi sa uspostavljanjem Fonda za kreditne garancije (Credit Guarantee Fund - "CGF") ("CGF I Sporazum").

Dana 30.07.2004. godine, KfW i Vijeće ministara BiH su potpisali Dopunski sporazum o finansiranju i upravljanju fondom putem kojeg je CGF I Sporazum djelimično dopunjen ("CGF II Sporazum", koji zajedno sa CGF I Sporazumom čini "CGF Sporazume"). Pritom, posebno, iznos definiran CGF I Sporazumom uvećan je za dodatnih 2.556.459,51 eura ("CGF II iznos", koji zajedno sa CGF I iznosom čini "CGF iznose").

Djelimični iznos od 5.044.378,22 eura, iz ukupnih CGF iznosa, se više ne koristi za svrhe CGF-a ("Slobodni CGF iznos"). Djelimični iznos od 2.625.000,00 eura iz ukupnih CGF iznosa se još uvijek koristi za svrhe CGF-a ("Preostali CGF iznos"). Jednom kada ni Preostali CGF iznos ne bude više korišten za svrhe CGF-a, on će također postati Slobodni CGF iznos.

Na ili oko datuma ovog Sporazuma, CGF Sporazumi su izmijenjeni sa ciljem da osiguraju uvjete za ponovno korištenje Slobodnih CGF iznosa za potrebe dodatnog finansiranja EFBH.

(D) Strane imaju namjeru djelimično izmijeniti Sporazum o finansiranju, putem ovog sporazuma ("Sporazum"). Na mjestima na kojima u Sporazumu o finansiranju postoje reference prema Vijeću ministara BiH, smatrat će se da se one odnose na Bosnu i Hercegovinu.

Dogovoreno je sljedeće:

Dio 1

Definicije

Ukoliko u ovom Sporazumu nije izričito drugačije naglašeno ili ukoliko kontekst ne zahtijeva drugačije, termini napisani velikim slovom u Sporazumu o finansiranju će imati isto značenje u ovom Sporazumu.

Dio 2

Izmjene Sporazuma o finansiranju

Sljedeće odredbe Sporazuma o finansiranju će biti izmijenjene kako slijedi.

Član 1 (2) (Obim i definicije):

Definicija "Podkredit" će biti zamijenjena sljedećim:

"Podkredit" podrazumijeva kredit kojeg partnerska kreditna institucija daje Korisniku iz sredstava pozajmljenih od KfW prema Okvirnom sporazumu za poboljšanje situacije u oblasti stanovanja ili preduzetništva kod Korisnika, za poboljšanje energetske efikasnosti ili općinske infrastrukture Korisnika, i"

Član II (1) (Doprinos BiH EFBH-u):

Namjena EFBH i doprinos BiH u Članu II (1) će biti zamijenjeni sljedećim:

"U skladu sa uvjetima i odredbama ovog Sporazuma, Bosna i Hercegovina će dati svoj doprinos EFBH-ovom Programu stambenih kredita, Programu kredita za mala i srednja preduzeća, Programu energetske efikasnosti kao i Općinskom programu (sva četiri programa zajedno, "Programi") sa iznosima iz BiHSSF, slobodnim CGF iznosom, i također preostalim CGF

iznosom čim on postane dostupan kao slobodni CGF iznos (ova tri iznosa zajedno, "Doprinos BiH").

Član II (4) (Doprinos BiH EFBH-u):

Za slobodne CGF iznose bit će otvoren novi račun pa će Član II (4) biti zamijenjen sljedećim:

"KfW je otvorio kamatonosni EURO račun koji glasi na ime KfW, Palmengartenstr. 5-9, 60325 Frankfurt a.M., Germany, Bank code (BLZ) 500 204 00, na koji se uredno uplaćuju sredstva BiH doprinosa koja se odnose na BiHSSF iznose ("Postojeći račun BiH za EFBH"). KfW će otvoriti kamatonosni EURO račun na ime KfW, Palmengartenstr. 5-9, 60325 Frankfurt a.M., Germany, Bank code (BLZ) 500 204 00, na koji će se uplaćivati doprinos BiH koji se odnosi na CGF iznose ("Novi račun BiH za EFBH", koji zajedno sa Postojećim računom BiH za EFBH čini "Račun BiH za EFBH"). Svaki od računa BiH za EFBH će biti vođen odvojeno od drugih računa KfW-a kao i od drugih računa namijenjenih ostalim davaocima sredstava za EFBH i bit će rezerviran isključivo za upravljanje doprinosima BiH. Za vrijeme trajanja ovog Sporazuma, postojeći račun BiH za EFBH će biti korišten samo za BiHSSF iznose uključujući kamate i druge iznose povezane sa njima, dok će Novi račun BiH za EFBH biti korišten samo za CGF iznose uključujući kamate i druge iznose povezane sa njima".

Član II (5) (Doprinos BiH EFBH-u):

Instrukcije za plaćanje za doprinos BiH u Članu II (5) će biti zamijenjene sljedećim:

"Doprinos BiH koji se odnosi na CGF iznose će biti uplaćivan na Novi račun BiH za EFBH, na sljedeći način:

i. U roku od 7 dana nakon što ovaj Sporazum postane važeći, slobodni CGF iznos od 5.044.378,22 eura će biti prebačen sa računa Fonda za kreditne garancije onako kako je to definirano Sporazumom o CGF na Novi račun BiH za EFBH; i
ii. Preostali CGF iznos od 2.625.000,00 eura će, čim postane dostupan kao Slobodni CGF iznos ali ne kasnije od 07.05.2012. godine, biti prebačen sa računa Fonda za kreditne garancije onako kako je to definirano Sporazumom o CGF (uključujući bilo kakva dodatna sredstva koja stoje na tome računu) na Novi račun BiH za EFBH."

Član V (1), (2) i (3) (Otplata BiH doprinosa):

Član V (1) će biti zamijenjen sljedećim:

"KfW će upravljati doprinosom BiH koji se odnosi na BiHSSF iznose i Postojeći račun BiH za EFBH u skladu sa uvjetima i odredbama ovog Sporazuma do 31.12.2012. godine. KfW će upravljati doprinosom BiH koji se odnosi na CGF iznose i Novi račun BiH za EFBH u skladu sa uvjetima i odredbama ovog Sporazuma do 31.12.2015. godine. "

Član V (2) će biti zamijenjen sljedećim:

"Po isteku odgovarajućeg perioda iz Člana V (1), KfW će početi sa likvidacijom odgovarajućeg računa BiH za EFBH i svih investicija u skladu sa Članom III (7) ovog Sporazuma a koji su u vezi sa Postojećim ili Novim računom BiH za EFBH, već prema potrebi. Ova likvidacija će biti završena ne kasnije od 6 mjeseci nakon pune otplate (ili bilo kojeg drugog dogovora koji je odobrila Bosna i Hercegovina a sa kojim je saglasan KfW) svih kreditnih linija proširenih i na partnerske kreditne institucije od strane KfW-a, a u vezi sa BiHSSF iznosima ili CGF iznosima, već prema potrebi."

Član V (3) će biti zamijenjen sljedećim:

"Što se tiče BiHSSF iznosa, po završetku likvidacije, KfW će izvršiti prijenos svih priliva koji su u vezi sa BiHSSF iznosima na Postojećem računu BiH za EFBH kako je to određeno od strane Bosne i Hercegovine. Što se tiče CGF iznosa, KfW može povući sve iznose, a koji su u vezi sa CGF iznosima, koji se u tom trenutku nalaze na Novom računu BiH za EFBH i neće imati obavezu da ih prebaci u Bosnu i Hercegovinu. Međutim, KfW može, po isteku odgovarajućeg vremena nakon završetka likvidacije u skladu sa Članom V (2), sačiniti prijedlog o uspostavljanju i prirodi mehanizma ponovnog korištenja sredstava CGF iznosa."

Član VI (1) (Naknada KfW-u):

Postojeća rečenica 2 Člana VI (1) će postati rečenica 3. Nova rečenica 2 Člana VI (1) će biti umetnuta iza postojeće rečenice 1 Člana VI (1) i glasit će kako slijedi:

"Međutim, u vezi sa Preostalim CGF iznosom od 2.625.000,00 eura, naknada KfW-u, kako je definirano u rečenici 1, će se plaćati od dana kada je iznos prebačen na Novi račun BiH za EFBH."

Član IX (8) (Razne odredbe):

Novi potparagraf (8) će biti umetnut iza Člana IX (7) i glasit će kako slijedi:

"Izmjene ili dopune ovog Sporazuma, uključujući ovu pismenu formu zahtjeva, moraju biti u pismenom obliku."

Dio 3

Razne odredbe

Sve druge odredbe Sporazuma o finansiranju će ostati neizmijenjene i u potpunosti na snazi, osim onih koje su dopunjene ovim Sporazumom.

Članovi IX (1) do (8) Sporazuma o finansiranju će se primjenjivati na ovaj Sporazum mutatis mutandis, kao da su sastavni dio ovog Sporazuma.

Sarajevo
Bosna i Hercegovina
zastupana po Ministarstvu finansija i trezora
Ime i prezime: Dragan Vrankić, s. r.
Funkcija: Ministar finansija i trezora
Frankfurt na Majni
KfW
Ime i prezime: Roland Siller, s. r.
Funkcija: Direktor KfW
Ime i prezime: Stephan Leudesdorff, s. r.
Funkcija: Direktor Ureda KfW u BiH

Član 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-50-1-4025-11/11
28. decembra 2011. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Željko Komšić, s. r.

Temeljem članka V. 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-878/11 od 1. prosinca 2011. godine, Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 16. redovitoj sjednici, održanoj 28. prosinca 2011. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI AMANDMANA BROJ 1 NA SPORAZUM O FINANCIRANJU, POTPISAN 27.02.2006. GODINE, IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE, KOJU ZASTUPA MINISTARSTVO FINANCIJA I TREZORA, I KfW, FRANKFURT NA MAJNI, ZA USTANOVLJAVANJE EUROPSKOG FONDA ZA BOSNU I HERCEGOVINU

Članak 1.

Ratificira se Amandman broj 1 na Sporazum o financiranju, potpisan 27.02.2006. godine, između Bosne i Hercegovine, koju zastupa Ministarstvo financija i trezora, i KfW, Frankfurt na Majni, za ustanovljavanje Europskog fonda za Bosnu i Hercegovinu, potpisan u Sarajevu, 21. ožujka 2011. godine, na engleskome jeziku.

Članak 2.

Tekst Amandmana u prijevodu glasi:

Datum 21.03.2011.

AMANDMAN BR. 1

na

Sporazum o financiranju

potpisan dana 27.02.2006. god.

između

Bosne i Hercegovine

zastupane po Ministarstvu financija i trezora

i

KfW, Frankfurt na Majni

("KfW ")

(zajedno "Strane")

Europski fond za Bosnu i Hercegovinu

Preambula

(A) Dana 27.02.2006. godine KfW i Vijeće ministara BiH potpisali su Sporazum o financiranju u svezi sa uspostavljanjem Europskoga fonda za Bosnu i Hercegovinu ("EFBH") u nastojanju da ostvare zajednički cilj povećanja broja stambenih jedinica putem renoviranja postojećih, izgradnje i kupovine novih stambenih jedinica ("Program stambenih kredita") i povećanja prilika za zapošljavanje putem pružanja potpore investicijskim aktivnostima malih i srednjih poduzeća, osobito u ruralnim sredinama ("Program kredita za mala i srednja poduzeća") ("Sporazum o financiranju").

(B) Dana 13.10.2009. godine, između ostaloga, Vijeće ministara BiH i izaslanstvo Vlade SR Njemačke, su potpisali memorandum putem kojega je predviđeno da se ispita i da se dogovori povećanje EFBH ("Dodatno financiranje EFBH") i proširenje namjene EFBH kako bi također pokrivao investicije u mjere općinske infrastrukture ("Opštinski program") i u mjere energetske efikasnosti malih i srednjih poduzeća (MSP) i privatnih domaćinstava ("Program energetske efikasnosti").

(C) Dodatno financiranje EFBH će biti omogućeno iz sljedećih izvora:

Dana 21.07.2000. godine, KfW i Vijeće ministara BiH su potpisali Sporazum o financiranju i upravljanju fondom za iznos od 5.112.918,81 eura ("CGF I iznos") u svezi sa uspostavljanjem Fonda za kreditna jamstva (Credit Guarantee Fund - "CGF") ("CGF I Sporazum").

Dana 30.07.2004. godine, KfW i Vijeće ministara BiH su potpisali Dopunski sporazum o financiranju i upravljanju fondom putem kojega je CGF I Sporazum djelomice dopunjen ("CGF II Sporazum", koji zajedno sa CGF I Sporazumom čini "CGF Sporazume"). Pri tome, posebno, iznos definiran CGF I Sporazumom uvećan je za dodatnih 2.556.459,51 eura ("CGF II iznos", koji zajedno sa CGF I iznosom čini "CGF iznose").

Djelomični iznos od 5.044.378,22 eura, iz ukupnih CGF iznosa, se više ne koristi za svrhe CGF-a ("Slobodni CGF iznos"). Djelimični iznos od 2.625.000,00 eura iz ukupnih CGF iznosa se još uvijek koristi za svrhe CGF-a ("Preostali CGF iznos"). Jednom kada ni Preostali CGF iznos ne bude više korišten za svrhe CGF-a, on će također postati Slobodni CGF iznos.

Na ili oko datuma ovoga Sporazuma, CGF Sporazumi su izmijenjeni sa ciljem da osiguraju uvjete za ponovno korištenje Slobodnih CGF iznosa za potrebe dodatnoga financiranja EFBH.

(D) Strane imaju namjeru djelomice izmijeniti Sporazum o financiranju, putem ovoga sporazuma ("Sporazum"). Na mjestima na kojima u Sporazumu o financiranju postoje reference prema Vijeću ministara BiH, smatrat će se da se one odnose na Bosnu i Hercegovinu.

Dogovoreno je sljedeće:

Dio 1

Definicije

Ukoliko u ovome Sporazumu nije izričito drugačije naglašeno ili ukoliko kontekst ne zahtijeva drugačije, termini napisani velikim slovom u Sporazumu o financiranju će imati isto značenje u ovome Sporazumu.

Dio 2

Izmjene Sporazuma o financiranju

Sljedeće odredbe Sporazuma o financiranju će biti izmijenjene kako slijedi.

Članak 1 (2) (Obim i definicije):

Definicija "Podkredit" će biti zamijenjena sljedećim:

"Podkredit" podrazumijeva kredit kojega partnerska kreditna institucija daje Korisniku iz sredstava pozajmljenih od KfW prema Okvirnome sporazumu za poboljšanje situacije u oblasti stanovanja ili poduzetništva kod Korisnika, za poboljšanje energetske efikasnosti ili općinske infrastrukture Korisnika, i"

Članak II (1) (Doprinos BiH EFBH-u):

Namjena EFBH i doprinos BiH u Članku II (1) će biti zamijenjeni sljedećim:

"Sukladno uvjetima i odredbama ovoga Sporazuma, Bosna i Hercegovina će dati svoj doprinos EFBH-ovom Programu stambenih kredita, Programu kredita za mala i srednja poduzeća, Programu energetske efikasnosti kao i Općinskome programu (sva četiri programa zajedno, "Programi") sa iznosima iz BiHSSF, slobodnim CGF iznosom, i također preostalim CGF iznosom čim on postane dostupan kao slobodni CGF iznos (ova tri iznosa zajedno, "Doprinos BiH")."

Članak II (4) (Doprinos BiH EFBH-u):

Za slobodne CGF iznose bit će otvoren novi račun pa će Članak II (4) biti zamijenjen sljedećim:

"KfW je otvorio kamatonosni EURO račun koji glasi na ime KfW, Palmengartenstr. 5-9, 60325 Frankfurt a.M., Germany, Bank code (BLZ) 500 204 00, na koji se uredno uplaćuju sredstva BiH doprinosa koja se odnose na BiHSSF iznose ("Postojeći račun BiH za EFBH"). KfW će otvoriti kamatonosni EURO račun na ime KfW, Palmengartenstr. 5-9, 60325 Frankfurt a.M., Germany, Bank code (BLZ) 500 204 00, na koji će se uplaćivati doprinos BiH koji se odnosi na CGF iznose ("Novi račun BiH za EFBH", koji zajedno sa Postojećim računom BiH za EFBH čini "Račun BiH za EFBH"). Svaki od računa BiH za EFBH će biti vođen odvojeno od drugih računa KfW-a kao i od drugih računa namijenjenih ostalim davateljima sredstava za EFBH i bit će rezerviran isključivo za upravljanje doprinosima BiH. Za vrijeme trajanja ovoga Sporazuma, postojeći račun BiH za EFBH će biti korišten samo za BiHSSF iznose uključujući kamate i druge iznose povezane sa njima, dok će Novi račun BiH za EFBH

biti korišten samo za CGF iznose uključujući kamate i druge iznose povezane sa njima."

Članak II (5) (Doprinos BiH EFBH-u):

Instrukcije za plaćanje za doprinos BiH u Članku II (5) će biti zamijenjene sljedećim:

"Doprinos BiH koji se odnosi na CGF iznose će biti uplaćivan na Novi račun BiH za EFBH, na sljedeći način:

i. U roku od 7 dana nakon što ovaj Sporazum postane važeći, slobodni CGF iznos od 5.044.378,22 eura će biti prebačen sa računa Fonda za kreditne garancije onako kako je to definirano Sporazumom o CGF na Novi račun BiH za EFBH; i
ii. Preostali CGF iznos od 2.625.000,00 eura će, čim postane dostupan kao Slobodni CGF iznos ali ne kasnije od 07.05.2012. godine, biti prebačen sa računa Fonda za kreditne garancije onako kako je to definirano Sporazumom o CGF (uključujući bilo kakva dodatna sredstva koja stoje na tome računu) na Novi račun BiH za EFBH."

Članak V (1), (2) i (3) (Otplata BiH doprinosa):

Članak V (1) će biti zamijenjen sljedećim:

"KfW će upravljati doprinosom BiH koji se odnosi na BiHSSF iznose i Postojeći račun BiH za EFBH sukladno uvjetima i odredbama ovoga Sporazuma do 31.12.2012. godine. KfW će upravljati doprinosom BiH koji se odnosi na CGF iznose i Novi račun BiH za EFBH sukladno uvjetima i odredbama ovoga Sporazuma do 31.12.2015. godine. "

Članak V (2) će biti zamijenjen sljedećim:

"Po istjeku odgovarajućega perioda iz Članka V (1), KfW će početi sa likvidacijom odgovarajućega računa BiH za EFBH i svih investicija sukladno Članku III (7) ovoga Sporazuma a koji su u svezi sa Postojećim ili Novim računom BiH za EFBH, već prema potrebi. Ova likvidacija će biti završena ne kasnije od 6 mjeseci nakon pune otplate (ili bilo kojega drugoga dogovora kojega je odobrila Bosna i Hercegovina a sa kojim je suglasan KfW) svih kreditnih linija proširenih i na partnerske kreditne institucije od strane KfW-a, a u svezi sa BiHSSF iznosima ili CGF iznosima, već prema potrebi."

Članak V (3) će biti zamijenjen sljedećim:

"Što se tiče BiHSSF iznosa, po završetku likvidacije, KfW će izvršiti prijenos svih priliva koji su u svezi sa BiHSSF iznosima na Postojećem računu BiH za EFBH kako je to određeno od strane Bosne i Hercegovine. Što se tiče CGF iznosa, KfW može povući sve iznose, a koji su u svezi sa CGF iznosima, koji se u tome trenutku nalaze na Novom računu BiH za EFBH i neće imati obvezu da ih prebaci u Bosnu i Hercegovinu. Međutim, KfW može, po istjeku odgovarajućega vremena nakon završetka likvidacije sukladno Članku V (2), sačiniti prijedlog o uspostavljanju i prirodi mehanizma ponovnoga korištenja sredstava CGF iznosa."

Članak VI (1) (Naknada KfW-u):

Postojeća rečenica 2 Članka VI(1) će postati rečenica 3 Nova rečenica 2 Članka VI(1) će biti umetnuta iza postojeće rečenice 1 Članka VI(1) i glasit će kako slijedi:

"Međutim, u svezi sa Preostalim CGF iznosom od 2.625.000,00 eura, naknada KfW-u, kako je definirano u rečenici 1, će se plaćati od dana kada je iznos prebačen na Novi račun BiH za EFBH."

Članak IX (8) (Razne odredbe):

Novi potparagraf (8) će biti umetnut iza Članka IX (7) i glasit će kako slijedi:

"Izmjene ili dopune ovoga Sporazuma, uključujući ovu pismenu formu zahtjeva, moraju biti u pismenome obliku."

Dio 3

Razne odredbe

Sve druge odredbe Sporazuma o financiranju će ostati neizmijenjene i u potpunosti na snazi, osim onih koje su dopunjene ovim Sporazumom.

Članci IX (1) do (8) Sporazuma o financiranju će se primjenjivati na ovaj Sporazum mutatis mutandis, kao da su sastavni dio ovoga Sporazuma.

Sarajevo
Bosna i Hercegovina
zastupana po Ministarstvu financija i trezora
Ime i prezime: Dragan Vrankić, v. r.
Funkcija: Ministar financija i trezora
Frankfurt na Majni
KfW
Ime i prezime: Roland Siller, v. r.
Funkcija: Direktor KfW
Ime i prezime: Stephan Leudesdorff, v. r.
Funkcija: Direktor Ureda KfW u BiH

Članak 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenome glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-50-1-4025-11/11
28. prosinca 2011. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Željko Komšić, v. r.

33

На основу члана V 3. д) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука број 01,02-05-2-879/11 од 01. децембра 2011. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 16. редовној сједници, одржаној 28. децембра 2011. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ АМАНДМАНА БРОЈ 2 НА СПОРАЗУМ О ФИНАНСИРАЊУ И УПРАВЉАЊУ ФОНДОМ, ПОТПИСАН 21.07.2000. ГОДИНЕ, А КОЈИ ЈЕ ДОПУЊЕН ДОПУНСКИМ СПОРАЗУМОМ О ФИНАНСИРАЊУ И УПРАВЉАЊУ ФОНДОМ, ПОТПИСАНИМ 30.07.2004. ГОДИНЕ, ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И KfW, ФРАНКФУРТ НА МАЈНИ - ФОНД ЗА КРЕДИТНЕ ГАРАНЦИЈЕ

Члан 1.

Ратификује се Амандман број 2 на Споразум о финансирању и управљању Фондом, потписан 21.07.2000. године, а који је допуњен Допунским споразумом о финансирању и управљању Фондом, потписаним 30.07.2004. године, између Босне и Херцеговине и KfW, Франкфурт на Мајни - Фонд за кредитне гаранције, потписан у Сарајеву 21. марта 2011. године, на енглеском језику.

Члан 2.

Текст Амандмана у преводу гласи:

Датум 21.03.2011.

АМАНДМАН БР. 2

на

Споразум о финансирању и управљању фондом

потписан 21.07.2000. године

а који је допуњен

Допунским споразумом о финансирању и управљању Фондом потписаним дана 30.07.2004. године

између

Босне и Херцеговине

заступане по Министарству финансија и трезора

и

KfW, Франкфурт на Мајни

("KfW")

(заједно "Стране")

Фонд за кредитне гаранције

Преамбула

(А) Дана 21.07.2000. године, KfW и Савјет министара БиХ су потписали Споразум о финансирању и управљању фондом за износ од 5.112.918,81 евра ("CGF I износ") у вези са успостављањем Фонда за кредитне гаранције ("CGF") ("CGF I Споразум") и Споразум о арбитражи у вези са тим ("Споразум о арбитражи").

(Б) Дана 30.07.2004. године, KfW и Савјет министара БиХ су потписали Допунски споразум о финансирању и управљању фондом путем којег је CGF I Споразум дјелимично допуњен ("CGF II Споразум", који заједно са CGF I Споразумом чини "CGF Споразуме"). Притом, посебно, износ дефинисан CGF I Споразумом увећан је за додатних 2.556.459,51 евра ("CGF II износ", који заједно са CGF I износом чини "CGF износе").

(Ц) Дјелимични износ од 5.044.378,22 евра, из укупних CGF износа, се више не користи за сврхе CGF-а ("Слободни CGF износ"). Дјелимични износ од 2.625.000,00 евра из укупних CGF износа се још увијек користи за сврхе CGF-а ("Преостали CGF износ"). Једном када ни Преостали CGF износ не буде више кориштен за сврхе CGF-а, он ће такође постати Слободни CGF износ.

(Д) Дана 13.10.2009. године, између осталог, Савјет министара БиХ и делегација Владе СР Њемачке, су потписали меморандум путем којег је предвиђено да се испита и да се договори поновно кориштење CGF износа ("Додатно финансирање ЕФБХ") за повећање Европског фонда за Босну и Херцеговину ("ЕФБХ") успостављеног Споразумом о финансирању потписаним између KfW и Савјета министара БиХ 27.02.2006. године ("Споразум о финансирању").

На или око датума овог Споразума, Споразум о финансирању је измијењен са циљем да се обезбиједе услови, између осталог, за поновно кориштење Слободних CGF износа за потребе додатног финансирања ЕФБХ ("Измијењени споразум о ЕФБХ").

(Е) Стране имају намјеру да дјелимично измијене CGF Споразуме и Споразум о арбитражи, путем овог споразума ("Споразум").

Договорено је сљедеће:

Дио 1

Дефиниције

Уколико у овом Споразуму није изричито другачије наглашено или уколико контекст не захтијева другачије, термини написани великим словом у CGF Споразумима ће имати исто значење у овом Споразуму.

Дио 2

Измјене CGF Споразума и Споразума о арбитражи

У вези са Слободним CGF износом, CGF Споразуми и Споразум о арбитражи неће се више примјењивати. Нарочито, обавеза KfW-а према CGF Споразумима да управља CGF-ом неће се више примјењивати и Босна и Херцеговина овим путем потврђује да нема никаквих потраживања од KfW-а у вези са Слободним CGF износом.

CGF Споразуми и Споразум о арбитражи ће остати неизмијењени и у потпуности на снази у вези са Преосталим CGF износом. Они се више неће примјењивати чим се престане са кориштењем Преосталог CGF износа за сврхе CGF-а и он такође постане Слободни CGF износ.

Слободни CGF износ од 5.044.378,22 евра ће бити пребачен са рачуна Фонда за кредитне гаранције како је наведено у Измијењеном споразуму о ЕФБХ. Преостали CGF износ од 2.625.000,00 евра (укључујући било каква додатна средства која се такође налазе на том рачуну), чим постане доступан као Слободни CGF износ, али не касније од 07.05.2012. ће такође бити пребачен са рачуна Фонда за кредитне гаранције како је наведено у Измијењеном споразуму о ЕФБХ.

Члан 8.1 (Трајање CGF-а):

Трајање од десет година ће бити продужено тако да ће Члан 8.1 бити замијењен сљедећим:

"KfW ће управљати CGF-ом у складу са условима и одредбама овог Споразума до 31.12.2015. године или - уколико се уговорне стране сагласе о томе - до трансформације CGF-а (и пребацивања средстава која се у том тренутку налазе на рачуну Фонда за кредитне гаранције) у одговарајуће правно лице или други одговарајући механизам за подршку МСП у БиХ."

Дио 3

Разне одредбе

Све остале одредбе CGF Споразума и Споразума о арбитражи ће остати неизмијењене и у потпуности на снази, осим оних које су допуњене овим Споразумом.

Позивајући се на Члан 6.1 CGF I Споразума, Министарство финансија и трезора БиХ овим путем потврђује да је такође овлаштено да заступа Босну и Херцеговину у својству Уговорне стране KfW-у за CGF Споразуме.

Споразум о арбитражи и Чланови 6.3, 12.1 до 12.4 CGF Споразума ће се примјењивати на овај Споразум mutatis mutandis као да су саставни дио овог Споразума.

Овај Уговор ступа на снагу након што га обе Стране потпишу.

Овај Споразум је сачињен на енглеском језику у двије копије, по једна за сваку Страну.

Сарајево

Босна и Херцеговина

заступана по Министарству финансија и трезора

Име и презиме: Драган Вранкић, с. р.

Функција: Министар финансија и трезора

Франкфурт на Мајни

KfW

Име и презиме: Roland Siller, с. р.

Функција: Директор KfW

Име и презиме: Stephan Leudesdorff, с. р.

Функција: Директор Уреда KfW у БиХ

Члан 3.

Ова одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-50-1-4025-14/11
28. децембра 2011. године
Сарајево

Предсједавајући
Жељко Комшић, с. р.

Na osnovu člana V 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka BiH broj 01, 02-05-2-879/11 od 1. decembra 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 16. redovnoj sjednici, održanoj 28. decembra 2011. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI AMANDMANA BROJ 2 NA SPORAZUM O FINANSIRANJU I UPRAVLJANJU FONDOM, POTPISAN 21.7.2000. GODINE, A KOJI JE DOPUNJEN DOPUNSKIM SPORAZUMOM O FINANSIRANJU I UPRAVLJANJU FONDOM, POTPISANIM 30.7.2004. GODINE, IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I KfW, FRANKFURT NA MAJNI - FOND ZA KREDITNE GARANCIJE

Član 1.

Ratifikuje se Amandman broj 2 na Sporazum o finansiranju i upravljanju Fondom, potpisan 21.7.2000. godine) a koji je dopunjen Dopunskim sporazumom o finansiranju i upravljanju Fondom, potpisanim 30.7.2004. godine, između Bosne i Hercegovine i KfW, Frankfurt na Majni - Fond za kreditne garancije, potpisan u Sarajevu 21. marta 2011. godine, na engleskom jeziku.

Član 2.

Tekst Amandmana u prijevodu glasi:

Datum 21.03.2011.

AMANDMAN BR. 2

na

Sporazum o finansiranju i upravljanju fondom

potpisan 21.07.2000. godine a koji je dopunjen

Dopunskim sporazumom o finansiranju i upravljanju Fondom potpisanim dana 30.07.2004. godine

između

Bosne i Hercegovine zastupane po Ministarstvu finansija i trezora

i

KfW, Frankfurt na Majni

("KfW")

(zajedno "Strane")

Fond za kreditne garancije

Preambula

(A) Dana 21.07.2000. godine, KfW i Vijeće ministara BiH su potpisali Sporazum o finansiranju i upravljanju fondom za iznos od 5.112.918,81 eura ("CGF I iznos") u vezi sa uspostavljanjem Fonda za kreditne garancije ("CGF") ("CGF I Sporazum") i Sporazum o arbitraži u vezi sa tim ("Sporazum o arbitraži").

(B) Dana 30.07.2004. godine, KfW i Vijeće ministara BiH su potpisali Dopunski sporazum o finansiranju i upravljanju fondom putem kojeg je CGF I Sporazum djelimično dopunjen ("CGF II Sporazum", koji zajedno sa CGF I Sporazumom čini "CGF Sporazume"). Pritom, posebno, iznos definiran CGF I Sporazumom uvećan je za dodatnih 2.556.459,51 eura ("CGF II iznos", koji zajedno sa CGF I iznosom čini "CGF iznose").

(C) Djelimični iznos od 5.044.378,22 eura, iz ukupnih CGF iznosa, se više ne koristi za svrhe CGF-a ("Slobodni CGF iznos"). Djelimični iznos od 2.625.000,00 eura iz ukupnih CGF iznosa se još uvijek koristi za svrhe CGF-a ("Preostali CGF iznos"). Jednom kada ni Preostali CGF iznos ne bude više korišten za svrhe CGF-a, on će također postati Slobodni CGF iznos.

(D) Dana 13.10.2009. godine, između ostalog, Vijeće ministara BiH i delegacija Vlade SR Njemačke, su potpisali memorandum putem kojeg je predviđeno da se ispita i da se dogovori ponovno korištenje CGF iznosa ("Dodatno finansiranje EFBH") za povećanje Evropskog fonda za Bosnu i Hercegovinu ("EFBH") uspostavljenog Sporazumom o finansiranju potpisanim između KfW i Vijeća ministara BiH 27.02.2006. godine ("Sporazum o finansiranju").

Na ili oko datuma ovog Sporazuma, Sporazum o finansiranju je izmijenjen sa ciljem da se osiguraju uvjeti, između ostalog, za ponovno korištenje Slobodnih CGF iznosa za potrebe dodatnog finansiranja EFBH ("Izmijenjeni sporazum o EFBH").

(E) Strane imaju namjeru da djelimično izmijene CGF Sporazume i Sporazum o arbitraži, putem ovog sporazuma ("Sporazum").

Dogovoreno je sljedeće:

Dio 1

Definicije

Ukoliko u ovom Sporazumu nije izričito drugačije naglašeno ili ukoliko kontekst ne zahtijeva drugačije, termini napisani velikim slovom u CGF Sporazumima će imati isto značenje u ovom Sporazumu.

Dio 2

Izmjene CGF Sporazuma i Sporazuma o arbitraži

U vezi sa Slobodnim CGF iznosom, CGF Sporazumi i Sporazum o arbitraži neće se više primjenjivati. Naročito, obaveza KfW-a prema CGF Sporazumima da upravlja CGF-om neće se više primjenjivati i Bosna i Hercegovina ovim putem potvrđuje da nema nikakvih potraživanja od KfW-a u vezi sa Slobodnim CGF iznosom.

CGF Sporazumi i Sporazum o arbitraži će ostati neizmijenjeni i u potpunosti na snazi u vezi sa Preostalim CGF iznosom. Oni se više neće primjenjivati čim se prestane sa korištenjem Preostalog CGF iznosa za svrhe CGF-a i on također postane Slobodni CGF iznos.

Slobodni CGF iznos od 5.044.378,22 eura će biti prebačen sa računa Fonda za kreditne garancije kako je navedeno u Izmijenjenom sporazumu o EFBH. Preostali CGF iznos od 2.625.000,00 eura (uključujući bilo kakva dodatna sredstva koja se također nalaze na tom računu), čim postane dostupan kao Slobodni CGF iznos, ali ne kasnije od 07.05.2012. će također biti prebačen sa računa Fonda za kreditne garancije kako je navedeno u Izmijenjenom sporazumu o EFBH.

Član 8.1 (Trajanje CGF-a):

Trajanje od deset godina će biti produženo tako da će Član 8.1 biti zamijenjen sljedećim:

"KfW će upravljati CGF-om u skladu sa uvjetima i odredbama ovog Sporazuma do 31.12.2015. godine ili - ukoliko

se ugovorne strane saglase o tome - do transformacije CGF-a (i prebacivanja sredstava koja se u tom trenutku nalaze na računu Fonda za kreditne garancije) u odgovarajuće pravno lice ili drugi odgovarajući mehanizam za podršku MSP u BiH."

Dio 3

Razne odredbe

Sve ostale odredbe CGF Sporazuma i Sporazuma o arbitraži će ostati neizmijenjene i u potpunosti na snazi, osim onih koje su dopunjene ovim Sporazumom.

Pozivajući se na Član 6.1 CGF I Sporazuma, Ministarstvo finansija i trezora BiH ovim putem potvrđuje da je također ovlašteno da zastupa Bosnu i Hercegovinu u svojstvu Ugovorne strane KfW-u za CGF Sporazume.

Sporazum o arbitraži i Članovi 6.3, 12.1 do 12.4 CGF Sporazuma će se primjenjivati na ovaj Sporazum mutatis mutandis kao da su sastavni dio ovog Sporazuma.

Ovaj Ugovor stupa na snagu nakon što ga obje Strane potpišu.

Ovaj Sporazum je sačinjen na engleskom jeziku u dvije kopije, po jedna za svaku Stranu.

Sarajevo
Bosna i Hercegovina
zastupana po Ministarstvu finansija i trezora
Ime i prezime: Dragan Vrankić, s. r.
Funkcija: Ministar finansija i trezora
Frankfurt na Majni
KfW
Ime i prezime: Roland Siller, s. r.
Funkcija: Direktor KfW
Ime i prezime: Stephan Leudesdorff, s. r.
Funkcija: Direktor Ureda KfW u BiH

Član 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-50-1-4025-14/11
28. decembra 2011. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Željko Komšić, s. r.

Temeljem članka V. 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka BiH broj 01.02-05-2-879/11 od 1. prosinca 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 16. redovitoj sjednici, održanoj 28. prosinca 2011. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI AMANDMANA BROJ 2 NA SPORAZUM O FINANCIRANJU I UPRAVLJANJU FONDOM, POTPISAN 21.7.2000. GODINE, A KOJI JE DOPUNJEN DOPUNSKIM SPORAZUMOM O FINANCIRANJU I UPRAVLJANJU FONDOM, POTPISANIM 30.7.2004. GODINE, IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I KfW, FRANKFURT NA MAJNI - FOND ZA KREDITNE GARANCIJE

Članak 1.

Ratificira se Amandman broj 2 na Sporazum o financiranju i upravljanju Fondom, potpisan 21.7.2000. godine, a koji je dopunjen Dopunskim sporazumom o financiranju i upravljanju Fondom, potpisan 30.07.2004. godine, između Bosne i Hercegovine i KfW, Frankfurt na Majni - Fond za kreditne garancije, potpisan u Sarajevu 21. ožujka 2011. godine, na engleskome jeziku.

Članak 2.

Tekst Amandmana u prijevodu glasi:

Datum 21.03.2011.

AMANDMAN BR. 2

na
Sporazum o financiranju i upravljanju fondom
potpisan 21.07.2000. godine
a koji je dopunjen
Dopunskim sporazumom o financiranju i upravljanju Fondom potpisanim dana 30.07.2004. godine
između
Bosne i Hercegovine
zastupane po Ministarstvu financija i trezora
i
KfW, Frankfurt na Majni
("KfW")
(zajedno "Strane")
Fond za kreditne garancije

Preambula

(A) Dana 21.07.2000. godine, KfW i Vijeće ministara BiH su potpisali Sporazum o financiranju i upravljanju fondom za iznos od 5.112.918,81 eura ("CGF I iznos") u svezi sa uspostavljanjem Fonda za kreditne garancije ("CGF") ("CGF I Sporazum") i Sporazum o arbitraži u svezi sa tim ("Sporazum o arbitraži").

(B) Dana 30.07.2004. godine, KfW i Vijeće ministara BiH su potpisali Dopunski sporazum o financiranju i upravljanju fondom putem kojega je CGF I Sporazum djelimično dopunjen ("CGF II Sporazum", koji zajedno sa CGF I Sporazumom čini "CGF Sporazume"). Pri tome, posebno, iznos definiran CGF I Sporazumom uvećan je za dodatnih 2.556.459,51 eura ("CGF II iznos", koji zajedno sa CGF I iznosom čini "CGF iznose").

(C) Djelomični iznos od 5.044.378,22 eura, iz ukupnih CGF iznosa, se više ne koristi za svrhe CGF-a ("Slobodni CGF iznos"). Djelomični iznos od 2.625.000,00 eura iz ukupnih CGF iznosa se još uvijek koristi za svrhe CGF-a ("Preostali CGF iznos"). Jednom kada ni Preostali CGF iznos ne bude više korišten za svrhe CGF-a, on će također postati Slobodni CGF iznos.

(D) Dana 13.10.2009. godine, između ostaloga, Vijeće ministara BiH i izaslanstvo Vlade SR Njemačke, su potpisali memorandum putem kojega je predviđeno da se ispita i da se dogovori ponovno korištenje CGF iznosa ("Dodatno financiranje EFBH") za povećanje Europskoga fonda za Bosnu i Hercegovinu ("EFBH") uspostavljenoga Sporazumom o financiranju potpisanim između KfW i Vijeća ministara BiH 27.02.2006. godine ("Sporazum o financiranju").

Na ili oko datuma ovoga Sporazuma, Sporazum o financiranju je izmijenjen sa ciljem da se osiguraju uvjeti, između ostaloga, za ponovno korištenje Slobodnih CGF iznosa za potrebe dodatnog financiranja EFBH ("Izmijenjeni sporazum o EFBH").

(E) Strane imaju namjeru da djelomice izmijene CGF Sporazume i Sporazum o arbitraži, putem ovoga sporazuma ("Sporazum").

Dogovoreno je sljedeće:

Dio 1

Definicije

Ukoliko u ovome Sporazumu nije izričito drugačije naglašeno ili ukoliko kontekst ne zahtijeva drugačije, termini napisani velikim slovom u CGF Sporazumima će imati isto značenje u ovome Sporazumu.

Dio 2

Izmjene CGF Sporazuma i Sporazuma o arbitraži

U svezi sa Slobodnim CGF iznosom, CGF Sporazumi i Sporazum o arbitraži neće se više primjenjivati. Osobito, obveza KfW-a prema CGF Sporazumima da upravlja CGF-om neće se više primjenjivati i Bosna i Hercegovina ovim putem potvrđuje da nema nikakvih potraživanja od KfW-a u svezi sa Slobodnim CGF iznosom.

CGF Sporazumi i Sporazum o arbitraži će ostati neizmijenjeni i u potpunosti na snazi u svezi sa Preostalim CGF iznosom. Oni se više neće primjenjivati čim se prestane sa korištenjem Preostaloga CGF iznosa za svrhe CGF-a i on također postane Slobodni CGF iznos.

Slobodni CGF iznos od 5.044.378,22 eura će biti prebačen sa računa Fonda za kreditne garancije kako je navedeno u Izmijenjenom sporazumu o EFBH. Preostali CGF iznos od 2.625.000,00 eura (uključujući bilo kakva dodatna sredstva koja se također nalaze na tom računu), čim postane dostupan kao Slobodni CGF iznos, ali ne kasnije od 07.05.2012. će također biti prebačen sa računa Fonda za kreditne garancije kako je navedeno u Izmijenjenom sporazumu o EFBH.

Članak 8.1 (Trajanje CGF-a):

Trajanje od deset godina će biti produženo tako da će Članak 8.1 biti zamijenjen sljedećim:

"KfW će upravljati CGF-om sukladno uvjetima i odredbama ovoga Sporazuma do 31.12.2015. godine ili - ukoliko se ugovorne strane suglase o tome - do transformacije CGF-a (i prebacivanja sredstava koja se u tome trenutku nalaze na računu Fonda za kreditne garancije) u odgovarajuće pravno lice ili drugi odgovarajući mehanizam za potporu MSP u BiH."

Dio 3

Razne odredbe

Sve ostale odredbe CGF Sporazuma i Sporazuma o arbitraži će ostati neizmijenjene i u potpunosti na snazi, osim onih koje su dopunjene ovim Sporazumom.

Pozivajući se na Članak 6.1 CGF I Sporazuma, Ministarstvo financija i trezora BiH ovim putem potvrđuje da je također ovlašteno da zastupa Bosnu i Hercegovinu u svojstvu Ugovorne strane KfW-u za CGF Sporazume.

Sporazum o arbitraži i Članci 6.3, 12.1 do 12.4 CGF Sporazuma će se primjenjivati na ovaj Sporazum mutatis mutandis kao da su sastavni dio ovoga Sporazuma.

Ovaj Ugovor stupa na snagu nakon što ga obje Strane potpišu.

Ovaj Sporazum je sačinjen na engleskom jeziku u dvije kopije, po jedna za svaku Stranu.

Sarajevo
Bosna i Hercegovina
zastupana po Ministarstvu financija i trezora
Ime i prezime: Dragan Vrankić, v. r.
Funkcija: Ministar financija i trezora
Frankfurt na Majni
KfW
Ime i prezime: Roland Siller, v. r.
Funkcija: Direktor KfW
Ime i prezime: Stephan Leudesdorff, v. r.
Funkcija: Direktor Ureda KfW u BiH

Članak 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenome glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-50-1-4025-14/11
28. prosinca 2011. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Željko Komšić, v. r.

34

На основу члана V 3. д) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука број 01,02-05-2-980/11 од 01. децембра 2011. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 16. редовној сједници, одржаној 28. децембра 2011. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ ИЗМЈЕНЕ СПОРАЗУМА О ФИНАНСИРАЊУ ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И МЕЂУНАРОДНЕ РАЗВОЈНЕ АСОЦИЈАЦИЈЕ (IDA) ЗА ПРОГРАМ ЕНЕРГЕТСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ЗА ЈУГОИСТОЧНУ ЕВРОПУ - ESCEE ПРОЈЕКАТ (КРЕДИТ БР. 4197-BOS)

Члан 1.

Ратификује се Измјена Споразума о финансирању између Босне и Херцеговине и Међународне развојне асоцијације (IDA) за Програм енергетске заједнице за Југоисточну Европу - ESCEE пројекат (Кредит бр. 4197-BOS), која је потписана 07. фебруара 2011. године у Вашингтону и 29. јуна 2011. године у Сарајеву, на енглеском језику.

Члан 2.

Текст Измјене Споразума у преводу гласи:

Свјетска банка
МЕЂУНАРОДНА БАНКА ЗА ОБНОВУ И РАЗВОЈ
МЕЂУНАРОДНА РАЗВОЈНА АСОЦИЈАЦИЈА
1818 H Street N.W.
Washington, D.C. 20433
U.S.A.
(202) 477-1234
Телеграфска адреса: INTBAFRAD
Телеграфска адреса: INDEVAS

7. фебруар 2011. године
Њ.Е. Драган Вранкић
Министар финансија и трезора
Министарство финансија и трезора
Трг БиХ 1
71000 Сарајево
Босна и Херцеговина

Веза: Босна и Херцеговина: Програм енергетске заједнице Југоисточне Европе - ECSEE Пројекат (Кредит бр. 4197-БОС)

ИЗМЈЕНА И ДОПУНА СПОРАЗУМА О ФИНАНСИРАЊУ

Екселенцијо,

Позивамо се на Споразум о финансирању (Споразум) за горе наведени Пројекат између Босне и Херцеговине (Зајмопримац) и Међународне развојне асоцијације (Асоцијација) од 21. августа 2006. године.

Такође се позивамо на захтјев у име Зајмопримца, садржан у Вашем допису од 30. новембра 2010. године, за измјену и допуну Пројекта да би се укључило финансирање студије о потенцијалном коришћењу соларне енергије.

Задовољство нам је да Вас обавијестимо да се, након дужног разматрања, Асоцијација сложила са наведеним захтјевом. Стога, Споразум о финансирању овим се мијења као у наставку:

У Прилогу 1 Дијела Б.2 Споразума, фраза "други обновљиви извори" убацује се иза ријечи Компоненте безбједности бране, а текст се ревидира тако да укључи поткатегорију "(iv) студије за процјену потенцијала соларне енергије".

Измијењени Прилог 1 Дијелу Б.2 Споразума сада гласи овако:

2. Техничка помоћ за компоненте безбједности бране и друге обновљиве ресурсе

Пружање техничке помоћи особљу Јединице за провођење пројекта (ПИУ) ЕПХЗХБ за: (i) студије за потврду дизајна рехабилитационих мјера, помоћ ПИУ у припреми тендерске документације за компоненте безбједности бране, помоћ у процесу набавке и оцјењивању понуда, те праћење провођења Пројекта; (ii) преглед и оцјењивање рада бране и процедура одржавања, укључујући преглед постојећих планова обезбјеђења бране, и помоћ у унапређивању ових по потреби; (iii) обука о набавкама; и (iv) студије за процјену потенцијала соларне енергије.

Сви други рокови и услови Споразума остаће на пуној снази и важењу.

Молимо да потврдите Ваше слагање са наведеном измјеном стављањем потписа и датума на приложену копију овог Дописа и да нам га вратите. Промјене ће ступити на снагу и важење на датум када га супотпишете и након што Асоцијација прими споменути прописно супотписан оригинални Допис.

Са поштовањем,

Jane Armitage, с. р.

Директор Представништва и регионални координатор

Југоисточна Европа,

Европа и Централна Азија

ПОТВРЂУЈЕ И ПРИХВАЋА:

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

Од стране:

Име и презиме: Драган Вранкић, с. р.

Функција: Министар

Датум: 29. јуни 2011. године

Члан 3.

Ова одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-50-1-4025-13/11
28. децембра 2011. године
Сарајево

Предсједавајући
Жељко Комшић, с. р.

Na osnovu člana V 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-980/11 od 1. decembra 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 16. redovnoj sjednici, održanoj 28. decembra 2011. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI IZMJENE SPORAZUMA O FINANSIRANJU IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNE RAZVOJNE ASOCIJACIJE (IDA) ZA PROGRAM ENERGETSKE ZAJEDNICE ZA JUGOISTOČNU EVROPU - ESCEE PROJEKAT (KREDIT BR. 4197-BOS)

Član 1.

Ratifikuje se Izmjena Sporazuma o finansiranju između Bosne i Hercegovine i Međunarodne razvojne asocijacije (IDA) za Program energetske zajednice za Jugoistočnu Evropu - ESCEE projekat (Kredit br. 4197-BOS), koja je potpisana 7. februara 2011. godine u Vašingtonu i 29. juna 2011. godine u Sarajevu, na engleskom jeziku.

Član 2.

Tekst Izmjene Sporazuma u prijevodu glasi:

Svjetska banka
MEĐUNARODNA BANKA ZA OBNOVU I RAZVOJ
MEĐUNARODNA RAZVOJNA ASOCIJACIJA
1818 H Street N.W.
Washington, D.C. 20433
U.S.A.
(202) 477-1234
Telegrafska adresa: INTBAFRAD
Telegrafska adresa: INDEVAS
7. februar 2011. godine
NJ.E. Dragan Vrankić
Ministar finansija i trezora
Ministarstvo finansija i trezora
Trg BiH 1
71000 Sarajevo

Bosna i Hercegovina

Veza: Bosna i Hercegovina: Program energetske zajednice Jugoistočne Evrope - ECSEE Projekt (Kredit br. 4197-BOS)

IZMJENA I DOPUNA SPORAZUMA O FINANSIRANJU

Ekselencijo,

Pozivamo se na Sporazum o finansiranju (Sporazum) za gore navedeni Projekat između Bosne i Hercegovine (Zajmoprimac) i Međunarodne razvojne asocijacije (Asocijacija) od 21. augusta 2006. godine.

Također se pozivamo na zahtjev u ime Zajmoprimca, sadržan u Vašem dopisu od 30. novembra 2010. godine, za izmjenu i dopunu Projekta kako bi se uključilo finansiranje studije o potencijalnom korištenju solarne energije.

Zadovoljstvo nam je obavijestiti Vas da se, nakon dužnog razmatranja, Asocijacija složila s navedenim zahtjevom. Stoga, Sporazum o finansiranju ovim se mijenja kao u nastavku:

U Prilogu 1 Dijela B.2 Sporazuma, fraza "drugi obnovljivi izvori" ubacuje se iza riječi Komponente sigurnosti brane, a tekst se revidira tako da uključi potkategoriju "(iv) studije za procjenu potencijala solarne energije".

Izmijenjeni Prilog 1 Dijelu B.2 Sporazuma sada glasi ovako:

2. Tehnička pomoć za komponente sigurnosti brane i druge obnovljive resurse

Pružanje tehničke pomoći osoblju Jedinice za provedbu projekta (PIU) EPHZHB za: (i) studije za potvrdu dizajna rehabilitacijskih mjera, pomoć PIU u pripremi tenderske dokumentacije za komponente sigurnosti brane, pomoć u procesu nabavke i ocjenjivanju ponuda, te praćenje provedbe Projekta; (ii) pregled i ocjenjivanje rada brane i procedura održavanja, uključujući pregled postojećih planova osiguranja brane, i pomoć u unapređivanju ovih po potrebi; (iii) obuka o nabavkama; i (iv) studije za procjenu potencijala solarne energije.

Svi drugi rokovi i uvjeti Sporazuma ostat će na punoj snazi i važenju.

Molimo da potvrdite Vaše slaganje s navedenom izmjenom stavljanjem potpisa i datuma na priloženu kopiju ovog Dopisa i da nam ga vratite. Promjene će stupiti na snagu i važenje na datum kada ga supotpišete i nakon što Asocijacija primi spomenuti propisno supotpisan originalni Dopis.

S poštovanjem,
Jane Armitage, s. r.
Direktor Predstavništva i regionalni koordinator
Jugoistočna Evropa,
Evropa i Centralna Azija
POTVRĐUJE I PRIHVATA:
BOSNA I HERCEGOVINA
Od strane:
Ime i prezime: Dragan Vrankić, s. r.
Funkcija: Ministar
Datum: 29. juni 2011. godine

Član 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-50-1-4025-13/11
28. decembra 2011. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Željko Komšić, s. r.

Temeljem članka V. 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-980/11 od 1. prosinca 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 16. redovitoj sjednici, održanoj 28. prosinca 2011. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI IZMJENE SPORAZUMA O FINANCIRANJU IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNE RAZVOJNE ASOCIJACIJE (IDA) ZA PROGRAM ENERGETSKE ZAJEDNICE ZA JUGOISTOČNU EUROPU - ESCEE PROJEKT (KREDIT BR. 4197-BOS)

Članak 1.

Ratificira se Izmjena Sporazuma o financiranju između Bosne i Hercegovine i Međunarodne razvojne asocijacije (IDA) za Program energetske zajednice za Jugoistočnu Europu - ESCEE projekt (Kredit br. 4197-BOS), potpisana 7. veljače 2011. godine u Vašingtonu i 29. lipnja 2011. godine u Sarajevu, na engleskome jeziku.

Članak 2.

Tekst Izmjene Sporazuma u prijevodu glasi:

Svjetska banka
MEĐUNARODNA BANKA ZA OBNOVU I RAZVITAK
MEĐUNARODNA RAZVOJNA ASOCIJACIJA
1818 H Street N.W.
Washington, D.C. 20433
U.S.A.
(202) 477-1234
Telegrafska adresa: INTBAFRAD
Telegrafska adresa: INDEVAS
7. veljače 2011. godine
NJ.E. Dragan Vrankić
Ministar financija i trezora
Ministarstvo financija i trezora
Trg BiH 1
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Veza: Bosna i Hercegovina: Program energetske zajednice Jugoistočne Europe - ECSEE Projekt (Kredit br. 4197-BOS)

IZMJENA I DOPUNA SPORAZUMA O FINANCIRANJU

Ekselencijo,

Pozivamo se na Sporazum o financiranju (Sporazum) za gore navedeni Projekt između Bosne i Hercegovine (Zajmoprimac) i Međunarodne razvojne asocijacije (Asocijacija) od 21. kolovoza 2006. godine.

Također se pozivamo na zahtjev uime Zajmoprimca, sadržan u Vašem dopisu od 30. studenoga 2010. godine, za izmjenu i dopunu Projekta kako bi se uključilo financiranje studije o potencijalnom korištenju solarne energije.

Zadovoljstvo nam je obavijestiti Vas da se, nakon dužnog razmatranja, Asocijacija složila s navedenim zahtjevom. Stoga, Sporazum o financiranju ovim se mijenja kao u nastavku:

U Privitku 1 Dijela B.2 Sporazuma, fraza "drugi obnovljivi izvori" ubacuje se iza riječi Komponente sigurnosti brane, a tekst se revidira tako da uključi potkategoriju "(iv) studije za procjenu potencijala solarne energije".

Izmijenjeni Privitak 1 Dijelu B.2 Sporazuma sada glasi ovako:

2. Tehnička pomoć za komponente sigurnosti brane i druge obnovljive resurse

Pružanje tehničke pomoći osoblju Jedinice za provedbu projekta (PIU) EPHZHB za: (i) studije za potvrdu dizajna rehabilitacijskih mjera, pomoć PIU u pripremi tenderske dokumentacije za komponente sigurnosti brane, pomoć u procesu nabave i ocjenjivanju ponuda, te praćenje provedbe Projekta; (ii) pregled i ocjenjivanje rada brane i procedura održavanja, uključujući pregled postojećih planova osiguranja

brane, i pomoć u unapređivanju ovih po potrebi; (iii) obuka o nabavama; i (iv) studije za procjenu potencijala solarne energije.

Svi drugi rokovi i uvjeti Sporazuma ostat će na punoj snazi i važenju.

Molimo da potvrdite Vaše slaganje s navedenom izmjenom stavljanjem potpisa i datuma na priloženu kopiju ovoga Dopisa i da nam ga vratite. Promjene će stupiti na snagu i važenje na datum kada ga supotpišete i nakon što Asocijacija primi spomenuti propisno supotpisan originalni Dopis.

S poštovanjem,
Jane Armitage, v. r.

Direktor Predstavništva i regionalni koordinator
Jugoistočna Europa,
Europa i Centralna Azija
POTVRĐUJE I PRIHVATA:
BOSNA I HERCEGOVINA
Od strane:
Ime i prezime: Dragan Vrankić, v. r.
Funkcija: Ministar
Datum: 29. lipnja 2011. godine

Članak 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenome glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-50-1-4025-13/11
28. prosinca 2011. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Željko Komšić, v. r.

35

На основу члана V 3. д) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука број 01,02-05-2-1187/11 од 21. децембра 2011. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 16. редовној сједници, одржаној 28. децембра 2011. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ УГОВОРА ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ГРЧКЕ РЕПУБЛИКЕ О ИЗБЈЕГАВАЊУ ДВОСТРУКОГ ОПОРЕЗИВАЊА И СПРЕЧАВАЊУ УТАЈЕ ПОРЕЗА У ОДНОСУ НА ПОРЕЗЕ НА ДОХОДАК И ИМОВИНУ

Члан 1.

Ратификује се Уговор између Босне и Херцеговине и Грчке Републике о избјегавању двоструког опорезивања и спречавању утаје пореза у односу на порезе на доходак и имовину, потписан у Сарајеву 23. јула 2007. године, на српском, босанском, хрватском, грчком и енглеском језику.

Члан 2.

Текст Уговора гласи:

УГОВОР

ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ГРЧКЕ РЕПУБЛИКЕ О ИЗБЈЕГАВАЊУ ДВОСТРУКОГ ОПОРЕЗИВАЊА У ОДНОСУ НА ПОРЕЗЕ НА ДОХОДАК И ИМОВИНУ

Босна и Херцеговина и Грчка Република,

Желећи да закључе Уговор о избјегавању двоструког опорезивања у односу на порезе на доходак и имовину и у циљу успостављања стабилних услова за свеобухватан развој економске и друге сарадње и инвестиција између двије земље,

споразумјеле су се о слиједећем:

ПОГЛАВЉЕ I

ОКВИР УГОВОРА

Члан 1.

ЛИЦА НА КОЈА СЕ ПРИМЈЕЊУЈЕ СПОРАЗУМ

Овај уговор се примјењује на лица које су резиденти једне или обје државе уговорнице.

Члан 2.

ПОРЕЗИ НА КОЈЕ СЕ ПРИМЈЕЊУЈЕ СПОРАЗУМ

1. Овај уговор се примјењује на порезе на доходак и на имовину, које заводи држава уговорница или њене политичке јединице или локалне власти, независно од начина наплате.
2. Порезима на доходак и на имовину сматрају се сви порези који се заводе на укупан доходак, на укупну имовину или на дијелове дохотка или имовине, укључујући и порезе на приходе од отуђења покретне или непокретне имовине, порезе на укупне износе плата или наканда које исплаћују предузећа, као и порезе на прираст имовине.
3. Порези на које се примјењује овај уговор су, посебно:
   - у Босни и Херцеговини
     1. порез на добит,
     2. порез на доходак и
     3. порез на имовину

   (у даљем тексту: "босанскохерцеговачки порез").
   - у Грчкој Републици
     1. порез на доходак и добит физичких лица и
     2. порез на доходак и добит правних лица

   (у даљем тексту: "грчки порез")
4. Овај уговор се примјењује на исте или битно сличне порезе који се послије потписивања овог споразума заведу поред или умјесто постојећих пореза. Надлежни органи држава уговорница обавјештавају једни друге о значајним промјенама у њиховим пореским законима.

ПОГЛАВЉЕ II

Члан 3.

ОПШТЕ ДЕФИНИЦИЈЕ

1. За потребе овог уговора, уколико контекст другачије не захтијева:
   a) Изрази "држава уговорница" и "друга држава уговорница" означавају Босну и Херцеговину или Грчку Републику, зависно од контекста,
   b) Израз "Босна и Херцеговина" означава државу Босну и Херцеговину,
   c) Израз "Грчка Република" обухвата територију Грчке Републике, укључујући њено територијално море, као и морског дна и под-површинског слоја дна испод Медитеранског мора, над којим Грчка Република, у складу с међународним законом, има суверена права у сврху истраживања, црпљења и искоришћавања природних ресурса тих области,
   d) Израз "политичка јединица" у случају Босне и Херцеговине означава ентитете: Федерацију Босне и

Херцеговине и Републику Српску и Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине,

e) Израз "држављнин":
   i) физичко лице које има држављанство државе уговорнице,
   ii) правно лице, партнерство или удружење које такав свој статус стиче према важећим законима Државе уговорнице.

f) Израз "лице" обухвата физичко лице, компанију или друштво лица,

g) Израз "компанија" означава правно лице или лице које се сматра правним у пореске сврхе,

h) Изрази "предузеће државе уговорнице" или "предузеће друге државе уговорнице" означавају предузеће којим управља резидент државе уговорнице, односно предузеће којим управља резидент друге државе уговорнице,

i) Израз "међународни саобраћај" означава саобраћај авионом или друмским возилом који обавља предузеће Државе уговорнице или брод регистрован у Држави уговорници, осим ако се брод, авион или друмско возило користи искључиво између мјеста у другој Држави уговорници,

j) Израз "надлежни орган" означава:
   i) у Босни и Херцеговини, Министарство финансија и трезора, односно његовог овлаштеног представника,
   ii) у Грчкој Републици, министра економије и финансија, односно његовог овлаштеног представника.

2. Када Држава уговорница примјењује Уговор, сваки израз који у њему није дефинисан има значење према закону те државе за потребе пореза на које се Уговор примјењује и значење према важећим пореским законима које примјењује та држава има предност у односу на значење које том изразу дају други закони те државе.

Члан 4.

РЕЗИДЕНТ

1. Израз "резидент државе уговорнице" за потребе овог споразума означава лице које, према законима те државе, подлијеже опорезивању у тој држави по основу свог пребивалишта, боравишта, мјеста оснивања, сједишта управе или другог мјерила сличне природе. Овај израз не обухвата лице које у тој држави подлијеже опорезивању само на доходак из извора у тој држави или само на имовину која се у њој налази.
2. Ако је, према одредбама става 1 овог члана, физичко лице резидент обје државе уговорнице, њен статус се одређује на слиједећи начин:
   a) сматра се да је резидент само државе у којој има стално мјесто становања, ако има стално мјесто становања у обје државе, сматра се да је резидент само државе са којом су њене личне и економске везе тјешње (средиште животних интереса),
   b) ако не може да се одреди у којој држави има средиште животних интереса или ако ни у једној држави нема стално мјесто становања, сматра се да је резидент само државе у којој има уобичајено мјесто становања,
   c) ако има уобичајено мјесто становања у обје државе или га нема ни у једној од њих, сматра се да је резидент само државе чији је држављанин,
   d) ако је држављанин обје државе или ни једне од њих, надлежни органи дражва уговорница ријешиће питање заједничким договором,
3. Ако је, према одредбама става 1, лице, осим физичког, резидент обје државе уговорнице, сматра се да је резидент државе уговорнице у којој се налази њено мјесто стварне управе.

Члан 5.

СТАЛНА ЈЕДИНИЦА

1. Израз "стална јединица", за потребе овог уговора, означава стално мјесто пословања преко кога предузеће потпуно или дјелимично обавља пословање.
2. Под изразом "стална јединица" подразумијева се, посебно:
   a) сједиште управе,
   b) огранак,
   c) пословница,
   d) фабрика,
   e) радионица, и
   f) рудник, нафтни или плински извор, каменолом, или било које друго мјесто искоришћавања природних богатстава.
3. Градилиште, грађевински, монтажни или инсталациони пројекат или надзор у вези с тим активностима чине сталну јединицу, али само ако такви радови или активности трају у периоду дужем од дванаест мјесеци.
4. Изузетно од претходних одредаба овог члана, под изразом стална јединица не подразумијева се:
   a) коришћење објеката и опреме искључиво у сврхе ускладиштења, излагања или испоруке добара или робе која припада предузећу,
   b) одржавање залихе добара или робе која припада предузећу искључиво у сврху ускладиштења, излагања или испоруке,
   c) одржавање залихе добара или робе која припада предузећу искључиво са сврхом да је друго предузеће преради,
   d) одржавање сталног мјеста пословања искључиво у сврху куповине добара или робе или прибављања обавјештења за предузеће,
   e) одржавање сталног мјеста пословања искључиво у сврху рекламирања, пружања информација, научног истраживања или сличних активности за предузеће, припремног или помоћног карактера,
   f) одржавање сталног мјеста пословања искључиво ради дјелатности наведених у тачкама од a) до e), у било којој комбинацији, под условом да је укупна дјелатност сталног мјеста пословања које настаје из ове комбинације припремног или помоћног карактера.
5. Изузетно од одредаба ставова 1 и 2 овог члана, када лице - осим заступника са самосталним статусом, на кога се примјењује став 6 овог члана - ради у име предузећа и има и уобичајно користи у држави уговорници овлаштење да закључује уговоре у име предузећа, сматра се да то предузеће има сталну јединицу у тој држави у односу на дјелатности које то лице обавља за предузеће, осим као су дјелатности тог лица ограничене на дјелатности наведене у ставу 4 овог члана које, ако би се обављале преко сталног мјеста пословања, не би ово стално мјесто пословања чиниле сталном јединицом према одредбама наведеног става.
6. Не сматра се да предузеће има сталну пословну јединицу у држави уговорници замо зато што у тој држави обавља своје послове преко посредника, генералног комисионог заступника или другог посредника са самосталним статусом ако та лица дјелују у оквиру своје редовне пословне дјелатности.
7. Чињеница да компанија која је резидент државе уговорнице контролише или је под контролом компаније која је резидент друге државе уговорнице или која обавља пословање у тој другој држави (преко сталне јединице или на други начин), сама по себи није довољна да се једна компанија сматра сталном јединицом друге компаније.

ПОГЛАВЉЕ III

ОПОРЕЗИВАЊЕ ДОХОТКА

Члан 6.

ДОХОДАК ОД НЕПОКРЕТНЕ ИМОВИНЕ

1. Доходак који оствари резидент државе уговорнице од непокретне имовине (укључујући доходак од пољопривреде

или шумарства), која се налазе у другој држави уговорници, може се опорезивати у тој другој држави.

2. Израз "непокретна имовина" има значење које има према прописима државе уговорнице у којој се односна имовина налази. Овај израз у сваком случају укључује имовину која припада непокретној имовини, сточни фонд и опрему која се користи у пољопривреди и шумарству, права на која се примјењују одредбе општег закона о својини, плодоуживање имовине и права на промјењива или стална плаћања као накнаде за коришћење или право на коришћење минералних налазишта, извора и других природних богатстава. Поморски бродови, ријечни бородови и авиони не сматрају се некретнинама.
3. Одредбе става 1 примјењују се на доходак који се оствари непосредним коришћењем, изнајмљивањем или другим начином коришћења непокретне имовине.
4. Одредбе става 1 и 3 овог члана примјењују се и на доходак од непокретне имовине предузећа и на доходак од непокретне имовине која се користи за обављање самосталних личних дјелатности.

Члан 7.

ДОБИТ ОД ПОСЛОВАЊА

1. Добит предузећа Државе уговорнице опорезује се само у тој држави, осим ако предузеће обавља пословање у другој Држави уговорници преко сталне јединице која се у њој налази. Ако предузеће обавља пословање у другој Држави уговорници преко сталне јединице, добит предузећа може се опорезовати у тој другој држави, али само до износа који се приписује тој сталној јединици.
2. Зависно од одредбе става 3 овог члана, када предузеће државе уговорнице обавља пословање у другој држави уговорници преко сталне јединице која се у њој налази, у свакој држави уговорници се тој сталној јединици приписује добит коју би могла оставарити да је била одвојено или посебно предузеће које се бави истим или сличним дјелатностима под истим или сличним условима и да је пословала потпуно самостално са предузећем чија је стална јединица.
3. При одређивању добити сталне јединице, признају се као одбици трошкови који су направљени за потребе сталне јединице, укључујући и трошкове управљања и опште административне трошкове, било у држави у којој се налази стална јединица или на другом мјесту.
4. Ако је уобичајено да се у Држави уговорници добит која се приписује сталној јединици одређује на основу расподјеле укупне добити предузећа на његове посебне дијелове, рјешење из става 2 овог члана не спријечава ту Државу уговорницу да таквом уобичајеном расподјелом одреди добит која се опорезује. Усвојени метод расподјеле, међутим, треба бити такав да резултат буде у складу са начелима која су садржана у овом члану.
5. Сталној јединици не приписује се добит ако та стална јединица само купује добра или робу за предузеће.
6. За потребе претходних ставова, добит која се приписује сталној јединици одређује се истом методом из године у годину, осим ако постоји оправдан и довољан разлог да се поступи другачије.
7. Када добит обухвата појединди доходак који су регулисани посебним члановима овог уговора, одредбе овог члана не утичу на одредбе тих чланова.

Члан 8.

МЕЂУНАРОДНИ САОБРАЋАЈ

1. Добит од кориштења авиона или друмских возила у међународном саобраћају опрезује се само у Држави уговорници у којој се налази сједиште стварне управе предузећа.
2. Добит од коришћења или продаје бродова у међународном саобраћају опорезује се само у Држави уговорници у којој су ти бродови регистровани или која их је документовала.
3. Одредбе става 1 и 2 примјењују се на добит од учешћа у пулу, заједничком пословању или међународној пословној агенцији.
4. Доходак од кориштења бродова укључује доходак остварен од кориштења, одржавања или изнајмљивања контејнера (укључујући приколице и повезану опрему за превоз контејнера) у вези са превозом добара или робе у међународном саобраћају.

Члан 9.

ПОВЕЗАНА ПРЕДУЗЕЋА

1. Ако
   a) предузеће Државе уговорнице учествује непосредно или посредно у управљању, контроли или имовини предузећа друге државе уговорнице, или
   b) иста лица учествују непосредно или посредно у управљању, контроли или имовини предузећа Државе уговорнице и предузећа друге Државе уговорнице,

   и ако су у оба случаја између та два предузећа у њиховим трговинским и финансијским односима договорени или наметнути услови који се разликују од услова који би били договорени између независних предузећа, добит коју би, да нема тих услова, остварило једно од предузећа, али је због тих услова није остварило, може се укључити у добит тог предузећа и сходно томе опорезовати.
2. Ако Држава уговорница укључује у добит предузећа те државе добит за коју је предузеће друге Државе уговорнице опорезивано у тој другој држави, и сходно томе је опорезује, и ако је тако укључена добит она добит коју би предузеће првопоменуте државе остварило да су услови договорени између та два предузећа били они које би договорила независна предузећа, та друга држава врши одговарајуће корекције износа пореза који је у њој утврђен на ту добит. Приликом вршења те корекције, водиће се рачуна о осталим одредбама овог уговора, и ако је то потребно, надлежни органи Држава уговорница међусобно ће се консултовати.

Члан 10.

ДИВИДЕНДЕ

1. Дивиденде које исплаћује компанија резидент Државе уговорнице резиденту друге Државе уговорнице могу се опорезовати у тој другој држави.
2. Дивиденде се могу опорезовати и у Држави уговорници чији је резидент компанија која исплаћује дивиденде, у складу са законима те државе, али ако је прималац стварни власник дивиденди, утврђени порез не може бити већи од:
   a) 5 процената бруто износа дивиденди ако је стварни власник компанија (осим партнерства) која посједује директно најмање 25 процената имовине предузећа које исплаћује дивиденде
   b) 15 процената бруто износа дивиденди у свим осталим случајевима.

   Надлежни органи Држава уговорница ће међусобно одредити начин примјене ових ограничења.

   Овај став не утиче на опорезивање компаније из које се исплаћују дивиденде.
3. Израз "дивиденде" у овом члану означава доходак од дионица или других права учешћа у добити која нису потраживања дуга, као и доходак од других права компаније који је порески изједначен са дохотком акција у законима државе чији је резидент компанија која врши расподјелу.
4. Одредбе ставова 1 и 2 овог члана, не примјењују се ако стварни власник дивиденди, који је резидент Државе уговорнице, обавља пословање у тој другој држави уговорници чији је резидент компанија која исплаћује дивиденде, преко сталне јединице или обавља самосталне личне дјелатности преко сталне базе у тој држави, а акције на основу којих се дивиденде стварно исплаћују припадају тој сталној јединици или сталној бази. У том се случају примјењују одредбе члана 7. или члана 14. овог уговора, у зависности од случаја.
5. Ако компанија која је резидент Државе уговорнице остварује добит или доходак из друге Државе уговорнице, та друга Држава уговорница не може завести порез на дивиденде које исплаћује компанија, осим ако су те дивиденде исплаћене резиденту те друге државе или ако акције на основу којих се дивиденде исплаћују стварно

припадају сталној јединици или сталној бази која се налази у тој другој држави, нити да нерасподијељену добит компаније опорезује порезом на нерасподијељену добит компаније, чак и ако се исплаћене дивиденде или нерасподијељена добит у потпуности или дјелимично састоје од добити или дохотка који су настали у тој другој држави.

Члан 11.

КАМАТЕ

1. Камата која настаје у Држави уговорници а исплаћује се резиденту друге државе уговорнице, може се опорезовати у тој другој држави.
2. Камата се може опорезовати и у Држави уговорници у којој настаје, сагласно законима те државе, али ако је прималац стварни власник те камате, утврђени порез не може бити већи од 10% бруто износа камате. Надлежни органи Држава уговорница договарају се о начину примјене овог ограничења.
3. Израз "камата" у овом члану, означава доходак од потраживања дуга било које врсте, независно од тога да ли су обезбјеђена залогом и да ли се на основу њих стиче право на учешће у добити дужника, а нарочито доходак од државних хартија од вриједности и доходак од обвезница или обвезница зајма, укључујући и премије и награде на такве вриједноснице или обвезнице. Затезна камата се не сматра каматом у сврхе овог члана.
4. Одредбе става 1 и 2 се не примјењују ако стварни власник камате, који је резидент Државе уговорнице, обавља пословање у другој Држави уговорници у којој камата настаје, преко сталне јединице или врши самосталне личне дјелатности из сталне базе која се налази у тој држави, а потраживање дуга на који се плаћа камата је стварно повезано са таквом сталном јединицом или сталном базом. У том случају примјењују се одредбе члана 7 или члана 14 овог уговора, у зависности од случаја.
5. Сматра се да камата настаје у Држави уговорници кад је исплатилац камате та држава, њена политичка јединица, локална власт или резидент те државе. Ако лице које плаћа камату, без обзира на то да ли је резидент Државе уговорнице, има у тој Држави уговорници сталну јединицу или сталну базу у вези са којом је настао дуг на који се плаћа камата, а ту камату сноси та стална јединица или стална база, сматра се да камата настаје у држави у којој се налази стална јединица или стална база.
6. Ако износ камате, због посебног односа између платиоца и стварног власника или између њих и трећег лица, имајући у виду потраживање дуга за које се она плаћа, прелази износ који би био уговорен између платиоца камате и стварног власника, одредбе овог члана примјењују се само на износ који би био уговорен да таквог односа нема. У том случају, више плаћени износ опорезује се сагласно са законима сваке државе уговорнице, имајући у виду остале одредбе овог уговора.

Члан 12.

АУТОРСКЕ НАКНАДЕ

1. Ауторске накнаде које настају у Држави уговорници, а исплаћују се резиденту друге Државе уговорнице, могу се опорезовати у тој другој држави.
2. Ауторске накнаде се могу опорезовати и у Држави уговорници у којој настају, у складу са законима те државе, али ако је прималац стварни власник ауторских наканда, порез не може бити већи од 10 процената бруто износа ауторских наканда.
   Надлежни органи држава уговорница договарају се о начину примјене ових ограничења.
3. Израз "ауторске накнаде", у овом члану, означава плаћања било које врсте примљена као накнада за коришћење или право на коришћење било којег ауторског права на књижевно, умјетничко или научно дјело (укључујући кинематографске филмове и филмове, снимке или траке или друге медије за телевизијско или радио емитовање или друга средства репродукције или преноса), било којег патента, трговинског знака, пројекта, или модела, плана, тајне формуле или поступка, као и за коришћење или право на коришћење било које индустријске, трговинске или научне опреме, или за информацију у вези са индустријским, трговинским или научним искуством.
4. Одредбе ставова 1 и 2 овог члана не примјењују се ако стварни власник ауторских накнада, резидент Државе уговорнице, обавља пословање у другој Држави уговорници у којој ауторске накнаде настају преко сталне јединице која се налази у тој другој држави, или обавља у тој другој држави самосталне личне дјелатности из сталне базе која се налази у тој држави, а право или имовина на основу којих се ауторске накнаде плаћају стварно припадају тој сталној јединици или сталној бази. У том случају примјењују се одредбе члана 7. или члана 14 овог уговора, зависно од случаја.
5. Сматра се да ауторске накнаде настају у Држави уговорници када је исплатилац сама та држава, њена политичка јединица или локална власт или резидент те државе. Ако лице које плаћа ауторске накнаде, без обзира на то да ли је резидент Државе уговорнице, има у Држави уговорници сталну јединицу или сталну базу везано са којом је настала обавеза плаћања ауторских накнада, а те ауторске накнаде падају на терет те сталне јединице или сталне базе, сматра се да ауторске накнаде настају у држави у којој се налази стална јединица или стална база.
6. Ако износ ауторских накнада, због посебног односа између платиоца и стварног власника или између њих и трећег лица узимајући у обзир коришћење, право или информацију за које се оне плаћају, прелази износ који би био уговорен између платиоца и стварног корисника да таквог односа нема, одредбе овог члана примјењују се на износ који би тада био уговорен. У том смислу, више плаћени износ опорезује се у складу са законима сваке државе уговорнице, имајући у виду остале одредбе овог уговора.

Члан 13.

ДОБИТ ОД ИМОВИНЕ

1. Добит коју оствари резидент Државе уговорнице од отуђења непокретне имовине наведене у члану 6. овог споразума, а која се налази у другој Држави уговорници, може се опорезовати у тој другој држави.
2. Добит до отуђења покретне имовине која представља дио имовине намијењене за пословање сталне јединице коју предузеће Државе уговорнице има у другој Држави уговорници или од покретне имовине која припада сталној бази коју користи резидент Државе уговорнице у другој Држави уговрници за обављање самосталних личних дјелатности, укључујући и добит од отуђења сталне јединице (саме или заједно с предузећем) или сталне базе, може се опорезовати у тој другој држави.
3. Добит од отуђења бродова, авиона или покретне имовине која служи за коришћење таквих бродова, авиона или друмских возила, опорезује се само у Држави уговорници у којој се опорезује добит од таквих бродова, авиона или друмских возила у складу с чланом 8.
4. Добит од отуђења било које имовине, осим имовине поменуте у ставовима 1, 2 и 3 овог члана, опорезује се само у Држави уговорници чији је резидент лице које је отуђило имовину.

Члан 14.

САМОСТАЛНЕ ЛИЧНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

1. Доходак којег оствари резидент Државе уговорнице од професионалних дјелатности или од других самосталних дјелатности опорезује се само у тој држави, осим:
   a) ако за обављање својих дјелатности има сталну базу коју редовно користи у другој Држави уговорници у којем се случају само дио дохотка који се приписује тој сталној бази може опорезоваи у тој другој држави, или
   b) ако борави у другој Држави уговорници у периоду или периодима који укупно износе 183 дана или више у односној пореској години, у том случају само дио дохотка који се остварује од дјелатности које се обављају у тој

другој Држави уговорници може се опорезовати у тој другој држави.

2. Израз "професионалне дјелатности" обухвата посебно научне, књижевне, умјетничке, образовне или наставне дјелатности, као и самосталне дјелатности љекара, правника, инжињера, архитеката, стаматолога и рачуновођа.

Члан 15.

РАДНИ ОДНОС

1. Зависно од одредаба члана 16, 18, 19, 20 и 21 овог уговора, зараде, накнаде и друга слична примања која резидент Државе уговорнице оствари из радног односа, опорезују се само у тој држави, осим ако се рад обавља у другој Држави уговорници. Ако се рад обавља у другој Држави уговорници, таква примања која се у њој остварују могу се опорезовати у тој другој држави.
2. Изузетно од одредаба става 1 овог члана, примања која резидент Државе уговорнице оствари из радног односа у другој Држави уговорници опорезује се само у првоспоменутој држави:
   a) ако прималац борави у другој држави у периоду или периодима који не прелазе укупно 183 дана у периоду од дванаест мјесеци који почиње или се завршава у односној фискалној години,
   b) ако се примања исплаћују од стране или у име послодавца који није резидент друге државе, и
   c) ако примања не падају на терет сталне јединице или сталне базе коју послодавац има у тој другој држави.
3. Изузетно од претходних одредаба овог члана, примања остварена у односу на рад обављен на поморском броду или авиону који се користе у међународном саобраћају могу се опорезовати у држави уговорници у којој се опорезују добити од таквих поморских бродова или авиона, у складу с одредбама члана 8.
4. Изузетно од претходних одредаба овог члана, примања која оствари резидент Државе уговорнице опорезују се у тој држави, само ако су примања исплаћена у односу на рад обављен у другој Држави уговорници у вези са градилиштем, грађевинским, монтажним или инсталационим радовима или надзором у вези са тим активностима, у периоду од дванаест мјесеци током којих уколико такво радилиште, пројекат или активности не чине сталну јединицу у тој другој држави.

Члан 16.

ПРИМАЊА ДИРЕКТОРА

Примања директора и друга слична примања која оствари резидент Државе уговорнице, у својству члана одбора директора компаније која је резидент друге Државе уговорнице, могу се опорезивати у тој другој држави.

Члан 17.

УМЈЕТНИЦИ И СПОРТИСТИ

1. Изузетно од одредаба члана 14. и 15, доходак којег оствари резидент Државе уговорнице у другој Држави уговорници личним обављањем дјелатности извођача као што је позоришни, филмски, радио или телевизијски умјетник или музичар или спортиста, може се опорезовати у тој другој држави.
2. Ако доходак од лично обављених дјелатности извођача или спортисте не припада лично извођачу или спортисти, него другом лицу, тај доходак се, изузетно од одредаба чланова 14. и 15. овог споразума, може опорезивати у тој другој држави уговорници.
3. Изузетно од одредаба ставова 1 и 2 овог члана, доходак којег оствари резидент Државе уговорнице од лично обављених дјелатности извођача или спортисте опорезује се само у тој држави ако су те дјелатности обављене у другој Држави уговорници у оквиру програма културне или спортске размјене које су одобриле обје Државе уговорнице.

Члан 18.

ПЕНЗИЈЕ

Зависно од одредаба става 2 члана 19 овог споразума, пензије и друга слична примања која се исплаћују резиденту државе уговорнице по основу ранијег радног односа, опорезују се само у тој држави.

Члан 19.

УСЛУГЕ ЗА ПОТРЕБЕ ВЛАДЕ

1. а) Зараде и друга слична примања, осим пензије, које Држава уговорница или њена политичка јединица или локална власт плаћа физичком лицу за услуге учињене тој држави или тој политичкој јединици или локалној власти, опорезују се само у тој држави.
   б) Међутим, те зараде и слична примања, опорезују се само у другој Држави уговорници ако су услуге пружене у тој држави, а физичко лице је резидент те државе које је:
      (i) држављанин те државе, или које
      (ii) није постало резидент те државе само због вршења услуге.
2. а) Пензија коју физичком лицу плаћа Држава уговорница или њена политичка јединица или локална власт директно или из фондова за услуге учињене тој држави или њеној политичкој јединици или локалној власти, опорезује се само у тој држави.
   б) Међутим, пензија се опорезује само у другој Држави уговорници ако је физичко лице резидент и држављанин те државе.
3. Одредбе члана 15, 16, 17 и 18 овог уговора, примјењују се на зараде и друга слична примања и пензије за услуге учињене у тој држави у вези са пословањем које обавља држава уговорница или њена политичка јединица или локална власт.

Члан 20.

СТУДЕНТИ

1. Студент или лице на стручној обуци које је непосредно прије одласка у Државу уговорницу било резидент или јесте резидент друге Државе уговорнице, а борави у првоспоментутој држави искључиво ради образовања или обучавања, не опорезује се у тој држави за примања која добије за издржавање, образовање или обучавање, под условом да су та примања из извора ван те државе.
2. Студент или лице на стручној обуци из става 1 овог члана има право у току образовања или обучавања на иста изузећа, ослобађања или умањења пореза на помоћ у новцу, стипендије и примања из радног односа који нису обухваћени ставом 1 овог члана, као и резиденти Државе уговорнице у којој борави.

Члан 21.

ПРОФЕСОРИ И ИСТРАЖИВАЧИ

1. Физичко лице које борави у Држави уговорници ради држања наставе или ангажовања у истраживачком раду на универзитету, вишој школи, школи или другој признатој образовној институцији у тој држави и које је резидент или је непосредно прије тог боравка било резидент друге Државе уговорнице, изузима се од опорезивања у првоспоменутој Држави уговорници на примања за такву наставу или истраживачки рад за период који није дужи од двије године од дана његовог првог боравка у том циљу, под условом да је та примања остварило изван те државе.
2. Одредбе става 1 овог члана се не примјењују на доходак од истраживања ако је такво истраживање спроведено не у јавном интересу већ прије свега за приватну корист одређеног лица или групе лица.

ПОГЛАВЉЕ IV

ОПОРЕЗИВАЊЕ ИМОВИНЕ

Члан 22.

ОСТАЛИ ДОХОДАК

1. Дијелови дохотка резидента Државе уговорнице, без обзира на то гдје настају, који нису регулисани у претходним члановима овог споразума опорезују се само у тој држави.
2. Одредбе става 1 овог члана не примјењују се на доходак, изузимајући доходак од непокретне имовине дефинисане у ставу 2 члана 6, овог уговора, ако прималац тог дохотка - резидент Државе уговорнице обавља пословање у тој другој

Држави уговорници преко сталне јединице која се у њој налази или обавља у тој другој држави самосталне личне дјелатности из сталне базе која се у њој налази, а право или имовина на основу којих се доходак плаћа стварно су повезани са сталном јединицом или сталном базом. У том случају, примјењују се одредбе члана 7. или 14 овог уговора, у зависности од случаја.

Члан 23.

ИМОВИНА

1. Имовина која се састоји од непокретне имовине наведне у члану 6. овог уговора коју посједује резидент Државе уговорнице и која се налази у другој Држави уговорници, може се опорезовати у тој другој држави.
2. Имовина која се састоји од покретне имовине која представља дио имовине намијењене пословању сталне јединице коју предузеће Државе уговорнице има у другој Држави уговорници или од покретне имовине која припада сталној бази која служи резиденту Државе уговорнице у другој Држави уговорници, може се опорезовати у тој другој држави.
3. Имовина која се састоји од бродова, авиона или друмских возила или покретне имовине која служи за коришћење тих бродова, авиона или друмских возила, опорезује се у складу с чланом 8.
4. Сва остала имовина резидента Државе уговорнице опорезује се само у тој држави.

ПОГЛАВЉЕ V

МЕТОДИ ОТКЛАЊАЊА ДВОСТРУКОГ ОПОРЕЗИВАЊА

Члан 24.

ОТКЛАЊАЊЕ ДВОСТРУКОГ ОПОРЕЗИВАЊА

1. Ако резидент Државе уговорнице остварује доходак или посједује имовину која, у складу с одредбама овог уговора, може бити опорезована у другој Држави уговорници, првопоменута Држава уговорница одобрава:
   - као одбитак од пореза на доходак тог резидента износ једнак порезу на доходак плаћен у тој другој држави;
   - као одбитак од пореза на имовину тог резидента износ једнак порезу на имовину плаћен у тој другој држави,

   а тај одбитак ни у једном случају неће бити већи од дијела пореза на доходак или пореза на имовину, како је обрачунат прије извршеног одбијања, који одговара, зависно од случаја, дохотку или имовини који се могу опорезивати у тој другој држави.
3. Ради признавања одбитака у Држави уговорници, сматра се да порез који је плаћен у другој Држави уговорници обухвата и порез који би био плаћен у тој држави да није умањен или отписан у складу са њеним законским одредбама о пореским потицајима.

ПОГЛАВЉЕ VI

ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 25.

ЈЕДНАК ТРЕТМАН

1. Држављани Државе уговорнице не подлијежу у другој Држави уговорници опорезивању или захтјеву у вези са опорезивањем које је другачије или теже од опорезивања или захјева у вези са опорезивањем, посебно у односу на резидентност, којима држављани те друге државе, у истим условима, подлијежу или могу подлијегати. Ова одредба се, изузетно од одредаба члана 1, примјењује на лица која нису резиденти једне или обје Државе уговорнице
2. Опрезивање сталне јединице коју предузеће Државе уговорнице има у другој Држави уговорници не може бити неповољније у тој другој држави од опорезивања предузећа те друге државе која обављају исту дјелатност. Ова одредба не може се тумачити тако да обавезује Државу уговорницу да резидентима друге Државе уговорнице одобрава лична ослобађања, олакшице и умањења за сврхе опорезивања због личног статуса или породичних обавеза које одобрава својим резидентима.
3. Камата, ауторска права, накнаде и друге исплате које предузеће Државе уговорнице плаћа резиденту друге Државе уговорнице, при утврђивању опорезиве добити тог предузећа, одбијају се под истим условима као да су плаћене резиденту првоспоменуте државе, осим када се примјењују одребе члана 9. став 1, члана 11. став 6 или члана 12. став 6 овог уговора. Такође, дугови предузећа Државе уговорнице према резиденту друге Државе уговорнице, при утврђивању опорезиве имовине тог предузећа, одбијају се под истим условима, као да су били уговорени са резидентом првоспоменуте државе.
4. Предузећа Државе уговорнице чију имовину потпуно или дјелимично посједују или контролишу, посредно или непосредно, један или више резидената друге Државе уговорнице, у првоспоменутој Држави уговорници не подлијежу опорезивању или обавези у вези с опорезивањем, које је другачије или теже од опорезивања или обавеза у вези са опорезивањем коме друга слична предузећа првопоменуте државе подлијежу или могу подлијегати.

Члан 26.

ПРОЦЕДУРА ЗАЈЕДНИЧКОГ ДОГОВАРАЊА

1. Ако лице сматра да мјере једне или обје Државе уговорнице доводе или ће довести до тога да не буде опорезовано у складу са одредбама овог уговора, оно може, без обзира на правна средства предвиђена унутрашњим законом тих држава, да изложи свој случај надлежном органу Државе уговорнице чији је резидент. Случај мора бити изложен у року од три године од дана првог обавјештења о мјери која доводи до опорезивања које није у складу с одредбама овог споразума.
2. Ако надлежни орган сматра да је приговор оправдан и ако није у могућности да сам дође до задовољавајућег рјешења, настојаће да случај ријеши заједничким договором с надлежним органом друге Државе уговорнице ради избјегавања опорезивања које није у складу с овим споразумом. Постигнути договор примјењује се без обзира на временска ограничења у унутрашњем закону држава уговорница.
3. Надлежни органи држава уговорница настоје да заједничким договором отклоне тешкоће или нејасноће које настају при тумачењу или примјени овог споразума. Они се могу и заједнички савјетовати ради отклањања двоструког опорезивања у случајевима који нису предвиђени овим уговором.
4. Надлежни органи држава уговорница могу непосредно међусобно комуницирати ради постизања договора у смислу претходних ставова овог члана. Ако је потребно да се ради постизања договора обави усмена размјена мишљења, она се може обавити преко комисије састављене од представника надлежних органа држава уговорница.

Члан 27.

РАЗМЈЕНА ОБАВЈЕШТЕЊА

1. Надлежни органи Држава уговорница размјењују обавјештења за примјену одредаба овог уговора или унутрашњег закона држава који се односе на порезе било које врсте и описа заведене у име уговорних држава или њихових политичких јединица или локалних власти, ако опорезивање предвиђено тим законима није у супротности са овим уговором. Размјена обавјештења није ограничена чланом 1. и 2. овог уговора. Обавјештења које прими Држава уговорница сматраће се тајном исто као и обавјештења добивена према законима те државе и могу се саопштити само лицима и органима (укључујући судове и управне органе) који су надлежни за утврђивање или наплату, или спровођење одлука или кривично гоњење или рјешавање жалби у односу на порезе поменуте у првој реченици. Та лица или органи користе обавјештења у јавном судском поступку или у судским одлукама.
2. Одредбе става 1 овог члана не могу се ни у ком случају тумачити као обавеза надлежним органима Државе уговорнице да:

a) предузима управне мјере супротне законима и управној пракси те или друге Државе уговорнице;

b) даје обавјештења која се не могу добити на основу закона или редовним управним поступком те или друге Државе уговорнице.

c) даје обавјештења која откривају трговинску, пословну, индустријску, комерцијалну или професионалну тајну или пословни поступак или информацију чије би откривање било супротно јавном поретку.

Члан 28.

ЧЛАНОВИ ДИПЛОМАТСКИХ МИСИЈА И КОНЗУЛАТА

Одредбе овог уговора не утичу на пореске повластице чланова дипломатских мисија или конзулата предвиђене општим правилима међународног права или одредбама посебних уговора.

Члан 29.

СТУПАЊЕ НА СНАГУ

1. Овај споразум се ратификује и инструменти ратификације се размијењују.
2. Уговор ступа на снагу даном размјене инструмената ратификације, а његове одредбе се примјењују у односу на порезе на остварени доходак и на посједовану имовину, за сваку фискалну годину која почиње на дан или након првог јануара календарске године која слиједи годину у којој је извршена размјена инструмената ратификације.

Члан 30.

ПРЕСТАНАК ВАЖЕЊА

Овај уговор остаје на снази док га не откаже једна од Држава уговорница. Свака Држава уговорница може отказати овај уговор дипломатским путем достављањем писменог обавјештења о престанку његовог важења најкасније шест мјесеци прије краја било које календарске године по истеку пете године од дана ступања на снагу овог уговора. У том случају, овај споразум престаје да се примјењује у односу на порезе на остварени доходак и посједовану имовину за сваку фискалну годину која почиње на дан или након првог јануара календарске године која слиједи годину у којој је дато обавјештење о престанку важења.

У потврду чега су долепотписани, пуноважно за то овлаштени, потписали овај споразум.

Састављено у Сарајеву дана 23.07.2007., у два оригинална примјерка на босанском/хрватском/српском, грчком и енглеском језику, с тим што су сви текстови подједнако вјеродостојни. У случају неслагања, мјеродаван је енглески текст.

За Босну и Херцеговину
Драган Вранкић, с. р.

За Грчку Републику
Еврипидис Стулианидис, с. р.

Члан 3.

Ова одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број: 01-50-1-4025-24/11
28. децембра 2011. године
Сарајево

Предсједавајући
Жељко Комшић, с. р.

Na osnovu člana V 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-1187/11 od 21. decembra 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 16. redovnoj sjednici, održanoj 28. decembra 2011. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI UGOVORA IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I GRČKE REPUBLIKE O IZBJEGAVANJU DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA I SPREČAVANJU UTAJE POREZA U ODNOSU NA POREZE NA DOHODAK I IMOVINU

Član 1.

Ratifikuje se Ugovor između Bosne i Hercegovine i Grčke Republike o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprečavanju utaje poreza u odnosu na poreze na dohodak i imovinu, potpisan u Sarajevu 23. jula 2007. godine, na bosanskom, hrvatskom, srpskom, grčkom i engleskom jeziku.

Član 2.

Tekst Ugovora glasi:

UGOVOR

IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I GRČKE REPUBLIKE O IZBJEGAVANJU DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA U ODNOSU NA POREZE NA DOHODAK I IMOVINU

Bosna i Hercegovina i Grčka Republika,

Želeći da zaključe Ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u odnosu na poreze na dohodak i imovinu i u cilju uspostavljanja stabilnih uvjeta za sveobuhvatan razvoj ekonomske i druge saradnje i investicija između dvije zemlje,

sporazumjele su se o slijedećem:

POGLAVLJE I

OKVIR UGOVORA

Član 1.

LICA NA KOJA SE PRIMJENJUJE SPORAZUM

Ovaj ugovor se primjenjuje na lica koje su rezidenti jedne ili obje države ugovornice.

Član 2.

POREZI NA KOJE SE PRIMJENJUJE SPORAZUM

1. Ovaj ugovor se primjenjuje na poreze na dohodak i na imovinu, koje zavodi država ugovornica ili njene političke jedinice ili lokalne vlasti, nezavisno od načina naplate.
2. Porezima na dohodak i na imovinu smatraju se svi porezi koji se zavode na ukupan dohodak, na ukupnu imovinu ili na dijelove dohotka ili imovine, uključujući i poreze na prihode od otuđenja pokretne ili nepokretne imovine, poreze na ukupne iznose plata ili nakanda koje isplaćuju poduzeća, kao i poreze na prirast imovine.
3. Porezi na koje se primjenjuje ovaj ugovor su, posebno:
   - u Bosni i Hercegovini
     1. porez na dobit,
     2. porez na dohodak i
     3. porez na imovinu

   (u daljem tekstu: "bosanskohercegovački porez").
   - u Grčkoj Republici
     1. porez na dohodak i dobit fizičkih lica i
     2. porez na dohodak i dobit pravnih lica

   (u daljem tekstu: "grčki porez")

4. Ovaj ugovor se primjenjuje na iste ili bitno slične poreze koji se poslije potpisivanja ovog sporazuma zavedu pored ili umjesto postojećih poreza. Nadležni organi država ugovornica obavještavaju jedni druge o značajnim promjenama u njihovim poreskim zakonima.

POGLAVLJE II

Član 3.

OPŠTE DEFINICIJE

1. Za potrebe ovog ugovora, ukoliko kontekst drugačije ne zahtijeva:
   a) Izrazi "država ugovornica" i "druga država ugovornica" označavaju Bosnu i Hercegovinu ili Grčku Republiku, zavisno od konteksta,
   b) Izraz "Bosna i Hercegovina" označava državu Bosnu i Hercegovinu,
   c) Izraz "Grčka Republika" obuhvata teritoriju Grčke Republike, uključujući njeno teritorijalno more, kao i morskog dna i pod-površinskog sloja dna ispod Mediteranskog mora, nad kojim Grčka Republika, u skladu s međunarodnim zakonom, ima suverena prava u svrhu istraživanja, crpljenja i iskorištavanja prirodnih resursa tih oblasti,
   d) Izraz "politička jedinica" u slučaju Bosne i Hercegovine označava entitete: Federaciju Bosne i Hercegovine i Republiku Srpsku i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine,
   e) Izraz "državaljnin":
      i) fizičko lice koje ima državljanstvo države ugovornice,
      ii) pravno lice, partnerstvo ili udruženje koje takav svoj status stiče prema važećim zakonima Države ugovornice.
   f) Izraz "lice" obuhvata fizičko lice, kompaniju ili društvo lica,
   g) Izraz "kompanija" označava pravno lice ili lice koje se smatra pravnim u poreske svrhe,
   h) Izrazi "poduzeće države ugovornice" ili "poduzeće druge države ugovornice" označavaju poduzeće kojim upravlja rezident države ugovornice, odnosno poduzeće kojim upravlja rezident druge države ugovornice,
   i) Izraz "međunarodni saobraćaj" označava saobraćaj avionom ili drumskim vozilom koji obavlja poduzeće Države ugovornice ili brod registrovan u Državi ugovornici, osim ako se brod, avion ili drumsko vozilo koristi isključivo između mjesta u drugoj Državi ugovornici,
   j) Izraz "nadležni organ" označava:
      i) u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo finansija i trezora, odnosno njegovog ovlaštenog predstavnika,
      ii) u Grčkoj Republici, ministra ekonomije i finansija, odnosno njegovog ovlaštenog predstavnika.
2. Kada Država ugovornica primjenjuje Ugovor, svaki izraz koji u njemu nije definisan ima značenje prema zakonu te države za potrebe poreza na koje se Ugovor primjenjuje i značenje prema važećim poreskim zakonima koje primjenjuje ta država ima prednost u odnosu na značenje koje tom izrazu daju drugi zakoni te države.

Član 4.

REZIDENT

1. Izraz "rezident države ugovornice" za potrebe ovog sporazuma označava lice koje, prema zakonima te države, podliježe oporezivanju u toj državi po osnovu svog prebivališta, boravišta, mjesta osnivanja, sjedišta uprave ili drugog mjerila slične prirode. Ovaj izraz ne obuhvata lice koje u toj državi podliježe oporezivanju samo na dohodak iz izvora u toj državi ili samo na imovinu koja se u njoj nalazi.
2. Ako je, prema odredbama stava 1 ovog člana, fizičko lice rezident obje države ugovornice, njen status se određuje na slijedeći način:
   a) smatra se da je rezident samo države u kojoj ima stalno mjesto stanovanja, ako ima stalno mjesto stanovanja u obje države, smatra se da je rezident samo države sa kojom su njene lične i ekonomske veze tješnje (središte životnih interesa),
   b) ako ne može da se odredi u kojoj državi ima središte životnih interesa ili ako ni u jednoj državi nema stalno mjesto stanovanja, smatra se da je rezident samo države u kojoj ima uobičajeno mjesto stanovanja,
   c) ako ima uobičajeno mjesto stanovanja u obje države ili ga nema ni u jednoj od njih, smatra se da je rezident samo države čiji je državljanin,
   d) ako je državljanin obje države ili ni jedne od njih, nadležni organi dražva ugovornica riješiće pitanje zajedničkim dogovorom,
3. Ako je, prema odredbama stava 1, lice, osim fizičkog, rezident obje države ugovornice, smatra se da je rezident države ugovornice u kojoj se nalazi njeno mjesto stvarne uprave.

Član 5.

STALNA JEDINICA

1. Izraz "stalna jedinica", za potrebe ovog ugovora, označava stalno mjesto poslovanja preko koga poduzeće potpuno ili djelimično obavlja poslovanje.
2. Pod izrazom "stalna jedinica" podrazumijeva se, posebno:
   a) sjedište uprave,
   b) ogranak,
   c) poslovnica,
   d) fabrika,
   e) radionica, i
   f) rudnik, naftni ili plinski izvor, kamenolom, ili bilo koje drugo mjesto iskorišćavanja prirodnih bogatstava.
3. Gradilište, građevinski, montažni ili instalacioni projekat ili nadzor u vezi s tim aktivnostima čine stalnu jedinicu, ali samo ako takvi radovi ili aktivnosti traju u periodu dužem od dvanaest mjeseci.
4. Izuzetno od prethodnih odredaba ovog člana, pod izrazom stalna jedinica ne podrazumijeva se:
   a) korišćenje objekata i opreme isključivo u svrhe uskladištenja, izlaganja ili isporuke dobara ili robe koja pripada poduzeću,
   b) održavanje zalihe dobara ili robe koja pripada poduzeću isključivo u svrhu uskladištenja, izlaganja ili isporuke,
   c) održavanje zalihe dobara ili robe koja pripada poduzeću isključivo sa svrhom da je drugo poduzeće preradi,
   d) održavanje stalnog mjesta poslovanja isključivo u svrhu kupovine dobara ili robe ili pribavljanja obavještenja za poduzeće,
   e) održavanje stalnog mjesta poslovanja isključivo u svrhu reklamiranja, pružanja informacija, naučnog istraživanja ili sličnih aktivnosti za poduzeće, pripremnog ili pomoćnog karaktera,
   f) održavanje stalnog mjesta poslovanja isključivo radi djelatnosti navedenih u tačkama od a) do e), u bilo kojoj kombinaciji, pod uvjetom da je ukupna djelatnost stalnog mjesta poslovanja koje nastaje iz ove kombinacije pripremnog ili pomoćnog karaktera.
5. Izuzetno od odredaba stavova 1 i 2 ovog člana, kada lice - osim zastupnika sa samostalnim statusom, na koga se primjenjuje stav 6 ovog člana - radi u ime poduzeća i ima i uobičajno koristi u državi ugovornici ovlaštenje da zaključuje ugovore u ime poduzeća, smatra se da to poduzeće ima stalnu jedinicu u toj državi u odnosu na djelatnosti koje to lice obavlja za poduzeće, osim kao su djelatnosti tog lica ograničene na djelatnosti navedene u stavu 4 ovog člana koje, ako bi se obavljale preko stalnog mjesta poslovanja, ne bi ovo stalno mjesto poslovanja činile stalnom jedinicom prema odredbama navedenog stava.
6. Ne smatra se da poduzeće ima stalnu poslovnu jedinicu u državi ugovornici zamo zato što u toj državi obavlja svoje poslove preko posrednika, generalnog komisionog zastupnika ili drugog posrednika sa samostalnim statusom ako ta lica djeluju u okviru svoje redovne poslovne djelatnosti.

7. Činjenica da kompanija koja je rezident države ugovornice kontroliše ili je pod kontrolom kompanije koja je rezident druge države ugovornice ili koja obavlja poslovanje u toj drugoj državi (preko stalne jedinice ili na drugi način), sama po sebi nije dovoljna da se jedna kompanija smatra stalnom jedinicom druge kompanije.

POGLAVLJE III

OPOREZIVANJE DOHOTKA

Član 6.

DOHODAK OD NEPOKRETNE IMOVINE

1. Dohodak koji ostvari rezident države ugovornice od nepokretne imovine (uključujući dohodak od poljoprivrede ili šumarstva), koja se nalaze u drugoj državi ugovornici, može se oporezivati u toj drugoj državi.
2. Izraz "nepokretna imovina" ima značenje koje ima prema propisima države ugovornice u kojoj se odnosna imovina nalazi. Ovaj izraz u svakom slučaju uključuje imovinu koja pripada nepokretnoj imovini, stočni fond i opremu koja se koristi u poljoprivredi i šumarstvu, prava na koja se primjenjuju odredbe opšteg zakona o svojini, plodouživanje imovine i prava na promjenjiva ili stalna plaćanja kao naknade za korišćenje ili pravo na korišćenje mineralnih nalazišta, izvora i drugih prirodnih bogatstava. Pomorski brodovi, riječni borodovi i avioni ne smatraju se nekretninama.
3. Odredbe stava 1 primjenjuju se na dohodak koji se ostvari neposrednim korišćenjem, iznajmljivanjem ili drugim načinom korišćenja nepokretne imovine.
4. Odredbe stava 1 i 3 ovog člana primjenjuju se i na dohodak od nepokretne imovine poduzeća i na dohodak od nepokretne imovine koja se koristi za obavljanje samostalnih ličnih djelatnosti.

Član 7.

DOBIT OD POSLOVANJA

1. Dobit poduzeća Države ugovornice oporezuje se samo u toj državi, osim ako poduzeće obavlja poslovanje u drugoj Državi ugovornici preko stalne jedinice koja se u njoj nalazi. Ako poduzeće obavlja poslovanje u drugoj Državi ugovornici preko stalne jedinice, dobit poduzeća može se oporezovati u toj drugoj državi, ali samo do iznosa koji se pripisuje toj stalnoj jedinici.
2. Zavisno od odredbe stava 3 ovog člana, kada poduzeće države ugovornice obavlja poslovanje u drugoj državi ugovornici preko stalne jedinice koja se u njoj nalazi, u svakoj državi ugovornici se toj stalnoj jedinici pripisuje dobit koju bi mogla ostavariti da je bila odvojeno ili posebno poduzeće koje se bavi istim ili sličnim djelatnostima pod istim ili sličnim uvjetima i da je poslovala potpuno samostalno sa poduzećem čija je stalna jedinica.
3. Pri određivanju dobiti stalne jedinice, priznaju se kao odbici troškovi koji su napravljeni za potrebe stalne jedinice, uključujući i troškove upravljanja i opšte administrativne troškove, bilo u državi u kojoj se nalazi stalna jedinica ili na drugom mjestu.
4. Ako je uobičajeno da se u Državi ugovornici dobit koja se pripisuje stalnoj jedinici određuje na osnovu raspodjele ukupne dobiti poduzeća na njegove posebne dijelove, rješenje iz stava 2 ovog člana ne spriječava tu Državu ugovornicu da takvom uobičajenom raspodjelom odredi dobit koja se oporezuje. Usvojeni metod raspodjele, međutim, treba biti takav da rezultat bude u skladu sa načelima koja su sadržana u ovom članu.
5. Stalnoj jedinici ne pripisuje se dobit ako ta stalna jedinica samo kupuje dobra ili robu za poduzeće.
6. Za potrebe prethodnih stavova, dobit koja se pripisuje stalnoj jedinici određuje se istom metodom iz godine u godinu, osim ako postoji opravdan i dovoljan razlog da se postupi drugačije.
7. Kada dobit obuhvata pojedini dohodak koji su regulisani posebnim članovima ovog ugovora, odredbe ovog člana ne utiču na odredbe tih članova.

Član 8.

MEĐUNARODNI SAOBRAĆAJ

1. Dobit od korištenja aviona ili drumskih vozila u međunarodnom saobraćaju oprezuje se samo u Državi ugovornici u kojoj se nalazi sjedište stvarne uprave poduzeća.
2. Dobit od korišćenja ili prodaje brodova u međunarodnom saobraćaju oporezuje se samo u Državi ugovornici u kojoj su ti brodovi registrovani ili koja ih je dokumentovala.
3. Odredbe stava 1 i 2 primjenjuju se na dobit od učešća u pulu, zajedničkom poslovanju ili međunarodnoj poslovnoj agenciji.
4. Dohodak od korištenja brodova uključuje dohodak ostvaren od korištenja, održavanja ili iznajmljivanja kontejnera (uključujući prikolice i povezanu opremu za prevoz kontejnera) u vezi sa prevozom dobara ili robe u međunarodnom saobraćaju.

Član 9.

POVEZANA PODUZEĆA

1. Ako
   a) poduzeće Države ugovornice učestvuje neposredno ili posredno u upravljanju, kontroli ili imovini poduzeća druge države ugovornice, ili
   b) ista lica učestvuju neposredno ili posredno u upravljanju, kontroli ili imovini poduzeća Države ugovornice i poduzeća druge Države ugovornice,

   i ako su u oba slučaja između ta dva poduzeća u njihovim trgovinskim i finansijskim odnosima dogovoreni ili nametnuti uvjeti koji se razlikuju od uvjeta koji bi bili dogovoreni između nezavisnih poduzeća, dobit koju bi, da nema tih uvjeta, ostvarilo jedno od poduzeća, ali je zbog tih uvjeta nije ostvarilo, može se uključiti u dobit tog poduzeća i shodno tome oporezovati.
2. Ako Država ugovornica uključuje u dobit poduzeća te države dobit za koju je poduzeće druge Države ugovornice oporezivano u toj drugoj državi, i shodno tome je oporezuje, i ako je tako uključena dobit ona dobit koju bi poduzeće prvopomenute države ostvarilo da su uvjeti dogovoreni između ta dva poduzeća bili oni koje bi dogovorila nezavisna poduzeća, ta druga država vrši odgovarajuće korekcije iznosa poreza koji je u njoj utvrđen na tu dobit. Prilikom vršenja te korekcije, vodiće se računa o ostalim odredbama ovog ugovora, i ako je to potrebno, nadležni organi Država ugovornica međusobno će se konsultovati.

Član 10.

DIVIDENDE

1. Dividende koje isplaćuje komapnija rezident Države ugovornice rezidentu druge Države ugovornice mogu se oporezovati u toj drugoj državi.
2. Dividende se mogu oporezovati i u Državi ugovornici čiji je rezident kompanija koja isplaćuje dividende, u skladu sa zakonima te države, ali ako je primalac stvarni vlasnik dividendi, utvrđeni porez ne može biti veći od:
   a) 5 procenata bruto iznosa dividendi ako je stvarni vlasnik kompanija (osim partnerstva) koja posjeduje direktno najmanje 25 procenata imovine poduzeća koje isplaćuje dividende
   b) 15 procenata bruto iznosa dividendi u svim ostalim slučajevima.

   Nadležni organi Država ugovornica će međusobno odrediti način primjene ovih ograničenja.

   Ovaj stav ne utiče na oporezivanje kompanije iz koje se isplaćuju dividende.
3. Izraz "dividende" u ovom članu označava dohodak od dionica ili drugih prava učešća u dobiti koja nisu potraživanja duga, kao i dohodak od drugih prava kompanije koji je poreski izjednačen sa dohotkom akcija u zakonima države čiji je rezident kompanija koja vrši raspodjelu.
4. Odredbe stavova 1 i 2 ovog člana, ne primjenjuju se ako stvarni vlasnik dividendi, koji je rezident Države ugovornice, obavlja poslovanje u toj drugoj državi ugovornici čiji je rezident kompanija koja isplaćuje dividende, preko stalne

jedinice ili obavlja samostalne lične djelatnosti preko stalne baze u toj državi, a akcije na osnovu kojih se dividende stvarno isplaćuju pripadaju toj stalnoj jedinici ili stalnoj bazi. U tom se slučaju primjenjuju odredbe člana 7. ili člana 14. ovog ugovora, u zavisnosti od slučaja.

5. Ako kompanija koja je rezident Države ugovornice ostvaruje dobit ili dohodak iz druge Države ugovornice, ta druga Država ugovornica ne može zavesti porez na dividende koje isplaćuje kompanija, osim ako su te dividende isplaćene rezidentu te druge države ili ako akcije na osnovu kojih se dividende isplaćuju stvarno pripadaju stalnoj jedinici ili stalnoj bazi koja se nalazi u toj drugoj državi, niti da neraspodijeljenu dobit kompanije oporezuje porezom na neraspodijeljenu dobit kompanije, čak i ako se isplaćene dividende ili neraspodijeljena dobit u potpunosti ili djelimično sastoje od dobiti ili dohotka koji su nastali u toj drugoj državi.

Član 11.

KAMATE

1. Kamata koja nastaje u Državi ugovornici a isplaćuje se rezidentu druge Države ugovornice, može se oporezovati u toj drugoj državi.
2. Kamata se može oporezovati i u Državi ugovornici u kojoj nastaje, saglasno zakonima te države, ali ako je primalac stvarni vlasnik te kamate, utvrđeni porez ne može biti veći od 10% bruto iznosa kamate. Nadležni organi Država ugovornica dogovaraju se o načinu primjene ovog ograničenja.
3. Izraz "kamata" u ovom članu, označava dohodak od potraživanja duga bilo koje vrste, nezavisno od toga da li su obezbjeđena zalogom i da li se na osnovu njih stiče pravo na učešće u dobiti dužnika, a naročito dohodak od državnih hartija od vrijednosti i dohodak od obveznica ili obveznica zajma, uključujući i premije i nagrade na takve vrijednosnice ili obveznice. Zatezna kamata se ne smatra kamatom u svrhe ovog člana.
4. Odredbe stava 1 i 2 se ne primjenjuju ako stvarni vlasnik kamate, koji je rezident Države ugovornice, obavlja poslovanje u drugoj Državi ugovornici u kojoj kamata nastaje, preko stalne jedinice ili vrši samostalne lične djelatnosti iz stalne baze koja se nalazi u toj državi, a potraživanje duga na koji se plaća kamata je stvarno povezano sa takvom stalnom jedinicom ili stalnom bazom. U tom slučaju primjenjuju se odredbe člana 7 ili člana 14 ovog ugovora, u zavisnosti od slučaja.
5. Smatra se da kamata nastaje u Državi ugovornici kad je isplatilac kamate ta država, njena politička jedinica, lokalna vlast ili rezident te države. Ako lice koje plaća kamatu, bez obzira na to da li je rezident Države ugovornice, ima u toj Državi ugovornici stalnu jedinicu ili stalnu bazu u vezi sa kojom je nastao dug na koji se plaća kamata, a tu kamatu snosi ta stalna jedinica ili stalna baza, smatra se da kamata nastaje u državi u kojoj se nalazi stalna jedinica ili stalna baza.
6. Ako iznos kamate, zbog posebnog odnosa između platioca i stvarnog vlasnika ili između njih i trećeg lica, imajući u vidu potraživanje duga za koje se ona plaća, prelazi iznos koji bi bio ugovoren između platioca kamate i stvarnog vlasnika, odredbe ovog člana primjenjuju se samo na iznos koji bi bio ugovoren da takvog odnosa nema. U tom slučaju, više plaćeni iznos oporezuje se saglasno sa zakonima svake države ugovornice, imajući u vidu ostale odredbe ovog ugovora.

Član 12.

AUTORSKE NAKNADE

1. Autorske naknade koje nastaju u Državi ugovornici, a isplaćuju se rezidentu druge Države ugovornice, mogu se oporezovati u toj drugoj državi.
2. Autorske naknade se mogu oporezovati i u Državi ugovornici u kojoj nastaju, u skladu sa zakonima te države, ali ako je primalac stvarni vlasnik autorskih nakanda, porez ne može biti veći od 10 procenata bruto iznosa autorskih nakanda.
   Nadležni organi država ugovornica dogovaraju se o načinu primjene ovih ograničenja.
3. Izraz "autorske naknade", u ovom članu, označava plaćanja bilo koje vrste primljena kao naknada za korišćenje ili pravo na korišćenje bilo kojeg autorskog prava na književno, umjetničko ili naučno djelo (uključujući kinematografske filmove i filmove, snimke ili trake ili druge medije za televizijsko ili radio emitovanje ili druga sredstva reprodukcije ili prenosa), bilo kojeg patenta, trgovinskog znaka, projekta, ili modela, plana, tajne formule ili postupka, kao i za korišćenje ili pravo na korišćenje bilo koje industrijske, trgovinske ili naučne opreme, ili za informaciju u vezi sa industrijskim, trgovinskim ili naučnim iskustvom.
4. Odredbe stavova 1 i 2 ovog člana ne primjenjuju se ako stvarni vlasnik autorskih naknada, rezident Države ugovornice, obavlja poslovanje u drugoj Državi ugovornici u kojoj autorske naknade nastaju preko stalne jedinice koja se nalazi u toj drugoj državi, ili obavlja u toj drugoj državi samostalne lične djelatnosti iz stalne baze koja se nalazi u toj državi, a pravo ili imovina na osnovu kojih se autorske naknade plaćaju stvarno pripadaju toj stalnoj jedinici ili stalnoj bazi. U tom slučaju primjenjuju se odredbe člana 7. ili člana 14 ovog ugovora, zavisno od slučaja.
5. Smatra se da autorske naknade nastaju u Državi ugovornici kada je isplatilac sama ta država, njena politička jedinica ili lokalna vlast ili rezident te države. Ako lice koje plaća autorske naknade, bez obzira na to da li je rezident Države ugovornice, ima u Državi ugovornici stalnu jedinicu ili stalnu bazu vezano sa kojom je nastala obaveza plaćanja autorskih naknada, a te autorske naknade padaju na teret te stalne jedinice ili stalne baze, smatra se da autorske naknade nastaju u državi u kojoj se nalazi stalna jedinica ili stalna baza.
6. Ako iznos autorskih naknada, zbog posebnog odnosa između platioca i stvarnog vlasnika ili između njih i trećeg lica uzimajući u obzir korišćenje, pravo ili informaciju za koje se one plaćaju, prelazi iznos koji bi bio ugovoren između platioca i stvarnog korisnika da takvog odnosa nema, odredbe ovog člana primjenjuju se na iznos koji bi tada bio ugovoren. U tom smislu, više plaćeni iznos oporezuje se u skladu sa zakonima svake države ugovornice, imajući u vidu ostale odredbe ovog ugovora.

Član 13.

DOBIT OD IMOVINE

1. Dobit koju ostvari rezident Države ugovornice od otuđenja nepokretne imovine navedene u članu 6. ovog sporazuma, a koja se nalazi u drugoj Državi ugovornici, može se oporezovati u toj drugoj državi.
2. Dobit do otuđenja pokretne imovine koja predstavlja dio imovine namijenjene za poslovanje stalne jedinice koju poduzeće Države ugovornice ima u drugoj Državi ugovornici ili od pokretne imovine koja pripada stalnoj bazi koju koristi rezident Države ugovornice u drugoj Državi ugovornici za obavljanje samostalnih ličnih djelatnosti, uključujući i dobit od otuđenja stalne jedinice (same ili zajedno s poduzećem) ili stalne baze, može se oporezovati u toj drugoj državi.
3. Dobit od otuđenja brodova, aviona ili pokretne imovine koja služi za korišćenje takvih brodova, aviona ili drumskih vozila, oporezuje se samo u Državi ugovornici u kojoj se oporezuje dobit od takvih brodova, aviona ili drumskih vozila u skladu s članom 8.
4. Dobit od otuđenja bilo koje imovine, osim imovine pomenute u stavovima 1, 2 i 3 ovog člana, oporezuje se samo u Državi ugovornici čiji je rezident lice koje je otuđilo imovinu.

Član 14.

SAMOSTALNE LIČNE DJELATNOSTI

1. Dohodak kojeg ostvari rezident Države ugovornice od profesionalnih djelatnosti ili od drugih samostalnih djelatnosti oporezuje se samo u toj državi, osim:
   a) ako za obavljanje svojih djelatnosti ima stalnu bazu koju redovno koristi u drugoj Državi ugovornici u kojem se slučaju samo dio dohotka koji se pripisuje toj stalnoj bazi može oporezovati u toj drugoj državi, ili

b) ako boravi u drugoj Državi ugovornici u periodu ili periodima koji ukupno iznose 183 dana ili više u odnosnoj poreskoj godini, u tom slučaju samo dio dohotka koji se ostvaruje od djelatnosti koje se obavljaju u toj drugoj Državi ugovornici može se oporezovati u toj drugoj državi.

2. Izraz "profesionalne djelatnosti" obuhvata posebno naučne, književne, umjetničke, obrazovne ili nastavne djelatnosti, kao i samostalne djelatnosti ljekara, pravnika, inžinjera, arhitekata, stamatologa i računovođa.

Član 15.

RADNI ODNOS

1. Zavisno od odredaba člana 16, 18, 19, 20 i 21 ovog ugovora, zarade, naknade i druga slična primanja koja rezident Države ugovornice ostvari iz radnog odnosa, oporezuju se samo u toj državi, osim ako se rad obavlja u drugoj Državi ugovornici. Ako se rad obavlja u drugoj Državi ugovornici, takva primanja koja se u njoj ostvaruju mogu se oporezovati u toj drugoj državi.
2. Izuzetno od odredaba stava 1 ovog člana, primanja koja rezident Države ugovornice ostvari iz radnog odnosa u drugoj Državi ugovornici oporezuje se samo u prvospomenutoj državi:
   a) ako primalac boravi u drugoj državi u periodu ili periodima koji ne prelaze ukupno 183 dana u periodu od dvanaest mjeseci koji počinje ili se završava u odnosnoj fiskalnoj godini,
   b) ako se primanja isplaćuju od strane ili u ime poslodavca koji nije rezident druge države, i
   c) ako primanja ne padaju na teret stalne jedinice ili stalne baze koju poslodavac ima u toj drugoj državi.
3. Izuzetno od prethodnih odredaba ovog člana, primanja ostvarena u odnosu na rad obavljen na pomorskom brodu ili avionu koji se koriste u međunarodnom saobraćaju mogu se oporezovati u državi ugovornici u kojoj se oporezuju dobiti od takvih pomorskih brodova ili aviona, u skladu s odredbama člana 8.
4. Izuzetno od prethodnih odredaba ovog člana, primanja koja ostvari rezident Države ugovornice oporezuju se u toj državi, samo ako su primanja isplaćena u odnosu na rad obavljen u drugoj Državi ugovornici u vezi sa gradilištem, građevinskim, montažnim ili instalacionim radovima ili nadzorom u vezi sa tim aktivnostima, u periodu od dvanaest mjeseci ukoliko takvo radilište, projekat ili aktivnosti ne čine stalnu jedinicu u toj drugoj državi.

Član 16.

PRIMANJA DIREKTORA

Primanja direktora i druga slična primanja koja ostvari rezident Države ugovornice, u svojstvu člana odbora direktora kompanije koja je rezident druge Države ugovornice, mogu se oporezivati u toj drugoj državi.

Član 17.

UMJETNICI I SPORTISTI

1. Izuzetno od odredaba člana 14. i 15, dohodak kojeg ostvari rezident Države ugovornice u drugoj Državi ugovornici ličnim obavljanjem djelatnosti izvođača kao što je pozorišni, filmski, radio ili televizijski umjetnik ili muzičar ili sportista, može se oporezovati u toj drugoj državi.
2. Ako dohodak od lično obavljenih djelatnosti izvođača ili sportiste ne pripada lično izvođaču ili sportisti, nego drugom licu, taj dohodak se, izuzetno od odredaba članova 14. i 15. ovog sporazuma, može oporezivati u toj drugoj državi ugovornici.
3. Izuzetno od odredaba stavova 1 i 2 ovog člana, dohodak kojeg ostvari rezident Države ugovornice od lično obavljenih djelatnosti izvođača ili sportiste oporezuje se samo u toj državi ako su te djelatnosti obavljene u drugoj Državi ugovornici u okviru programa kulturne ili sportske razmjene koje su odobrile obje Države ugovornice.

Član 18.

PENZIJE

Zavisno od odredaba stava 2 člana 19 ovog sporazuma, penzije i druga slična primanja koja se isplaćuju rezidentu države ugovornice po osnovu ranijeg radnog odnosa, oporezuju se samo u toj državi.

Član 19.

USLUGE ZA POTREBE VLADE

1. a) Zarade i druga slična primanja, osim penzije, koje Država ugovornica ili njena politička jedinica ili lokalna vlast plaća fizičkom licu za usluge učinjene toj državi ili toj političkoj jedinici ili lokalnoj vlasti, oporezuju se samo u toj državi.
   b) Međutim, te zarade i slična primanja, oporezuju se samo u drugoj Državi ugovornici ako su usluge pružene u toj državi, a fizičko lice je rezident te države koje je:
      (i) državljanin te države, ili koje
      (ii) nije postalo rezident te države samo zbog vršenja usluge.
2. a) Penzija koju fizičkom licu plaća Država ugovornica ili njena politička jedinica ili lokalna vlast direktno ili iz fondova za usluge učinjene toj državi ili njenoj političkoj jedinici ili lokalnoj vlasti, oporezuje se samo u toj državi.
   b) Međutim, penzija se oporezuje samo u drugoj Državi ugovornici ako je fizičko lice rezident i državljanin te države.
3. Odredbe člana 15, 16, 17 i 18 ovog ugovora, primjenjuju se na zarade i druga slična primanja i penzije za usluge učinjene u toj državi u vezi sa poslovanjem koje obavlja država ugovornica ili njena politička jedinica ili lokalna vlast.

Član 20.

STUDENTI

1. Student ili lice na stručnoj obuci koje je neposredno prije odlaska u Državu ugovornicu bilo rezident ili jeste rezident druge Države ugovornice, a boravi u prvospomenutoj državi isključivo radi obrazovanja ili obučavanja, ne oporezuje se u toj državi za primanja koja dobije za izdržavanje, obrazovanje ili obučavanje, pod uvjetom da su ta primanja iz izvora van te države.
2. Student ili lice na stručnoj obuci iz stava 1 ovog člana ima pravo u toku obrazovanja ili obučavanja na ista izuzeća, oslobađanja ili umanjenja poreza na pomoć u novcu, stipendije i primanja iz radnog odnosa koji nisu obuhvaćeni stavom 1 ovog člana, kao i rezidenti Države ugovornice u kojoj boravi.

Član 21.

PROFESORI I ISTRAŽIVAČI

1. Fizičko lice koje boravi u Državi ugovornici radi držanja nastave ili angažovanja u istraživačkom radu na univerzitetu, višoj školi, školi ili drugoj priznatoj obrazovnoj instituciji u toj državi i koje je rezident ili je neposredno prije tog boravka bilo rezident druge Države ugovornice, izuzima se od oporezivanja u prvospomenutoj Državi ugovornici na primanja za takvu nastavu ili istraživački rad za period koji nije duži od dvije godine od dana njegovog prvog boravka u tom cilju, pod uvjetom da je ta primanja ostvarilo izvan te države.
2. Odredbe stava 1 ovog člana se ne primjenjuju na dohodak od istraživanja ako je takvo istraživanje sprovedeno ne u javnom interesu već prije svega za privatnu korist određenog lica ili grupe lica.

POGLAVLJE IV

OPOREZIVANJE IMOVINE

Član 22.

OSTALI DOHODAK

1. Dijelovi dohotka rezidenta Države ugovornice, bez obzira na to gdje nastaju, koji nisu regulisani u prethodnim članovima ovog sporazuma oporezuju se samo u toj državi.

2. Odredbe stava 1 ovog člana ne primjenjuju se na dohodak, izuzimajući dohodak od nepokretne imovine definisane u stavu 2 člana 6, ovog ugovora, ako primalac tog dohotka - rezident Države ugovornice obavlja poslovanje u toj dugoj Državi ugovornici preko stalne jedinice koja se u njoj nalazi ili obavlja u toj drugoj državi samostalne lične djelatnosti iz stalne baze koja se u njoj nalazi, a pravo ili imovina na osnovu kojih se dohodak plaća stvarno su povezani sa stalnom jedinicom ili stalnom bazom. U tom slučaju, primjenjuju se odredbe člana 7. ili 14 ovog ugovora, u zavisnosti od slučaja.

Član 23.

IMOVINA

1. Imovina koja se sastoji od nepokretne imovine navedne u članu 6. ovog ugovora koju posjeduje rezident Države ugovornice i koja se nalazi u drugoj Državi ugovornici, može se oporezovati u toj drugoj državi.
2. Imovina koja se sastoji od pokretne imovine koja predstavlja dio imovine namijenjene poslovanju stalne jedinice koju poduzeće Države ugovornice ima u drugoj Državi ugovornici ili od pokretne imovine koja pripada stalnoj bazi koja služi rezidentu Države ugovornice u drugoj Državi ugovornici, može se oporezovati u toj drugoj državi.
3. Imovina koja se sastoji od brodova, aviona ili drumskih vozila ili pokretne imovine koja služi za korišćenje tih brodova, aviona ili drumskih vozila, oporezuje se u skladu s članom 8.
4. Sva ostala imovina rezidenta Države ugovornice oporezuje se samo u toj državi.

POGLAVLJE V

METODI OTKLANJANJA DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA

Član 24.

OTKLANJANJE DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA

1. Ako rezident Države ugovornice ostvaruje dohodak ili posjeduje imovinu koja, u skladu s odredbama ovog ugovora, može biti oporezovana u drugoj Državi ugovornici, prvopomenuta Država ugovornica odobrava:
   - kao odbitak od poreza na dohodak tog rezidenta iznos jednak porezu na dohodak plaćen u toj drugoj državi;
   - kao odbitak od poreza na imovinu tog rezidenta iznos jednak porezu na imovinu plaćen u toj drugoj državi,

   a taj odbitak ni u jednom slučaju neće biti veći od dijela poreza na dohodak ili poreza na imovinu, kako je obračunat prije izvršenog odbijanja, koji odgovara, zavisno od slučaja, dohotku ili imovini koji se mogu oporezivati u toj drugoj državi.
3. Radi priznavanja odbitaka u Državi ugovornici, smatra se da porez koji je plaćen u drugoj Državi ugovornici obuhvata i porez koji bi bio plaćen u toj državi da nije umanjen ili otpisan u skladu sa njenim zakonskim odredbama o poreskim poticajima.

POGLAVLJE VI

POSEBNE ODREDBE

Član 25.

JEDNAK TRETMAN

1. Državljani Države ugovornice ne podliježu u drugoj Državi ugovornici oporezivanju ili zahtjevu u vezi sa oporezivanjem koje je drugačije ili teže od oporezivanja ili zahjeva u vezi sa oporezivanjem, posebno u odnosu na rezidentnost, kojima državljani te druge države, u istim uvjetima, podliježu ili mogu podlijegati. Ova odredba se, izuzetno od odredaba člana 1, primjenjuje na lica koja nisu rezidenti jedne ili obje Države ugovornice
2. Oporezivanje stalne jedinice koju poduzeće Države ugovornice ima u drugoj Državi ugovornici ne može biti nepovoljnije u toj drugoj državi od oporezivanja poduzeća te druge države koja obavljaju istu djelatnost. Ova odredba ne može se tumačiti tako da obavezuje Državu ugovornicu da rezidentima druge Države ugovornice odobrava lična oslobađanja, olakšice i umanjenja za svrhe oporezivanja zbog ličnog statusa ili porodičnih obaveza koje odobrava svojim rezidentima.
3. Kamata, autorska prava, naknade i druge isplate koje poduzeće Države ugovornice plaća rezidentu druge Države ugovornice, pri utvrđivanju oporezive dobiti tog poduzeća, odbijaju se pod istim uvjetima kao da su plaćene rezidentu prvospomenute države, osim kada se primjenjuju odredbe člana 9. stav 1, člana 11. stav 6 ili člana 12. stav 6 ovog ugovora. Takođe, dugovi poduzeća Države ugovornice prema rezidentu druge Države ugovornice, pri utvrđivanju oporezive imovine tog poduzeća, odbijaju se pod istim uvjetima, kao da su bili ugovoreni sa rezidentom prvospomenute države.
4. Preduzeća Države ugovornice čiju imovinu potpuno ili djelimično posjeduju ili kontrolišu, posredno ili neposredno, jedan ili više rezidenata druge Države ugovornice, u prvospomenutoj Državi ugovornici ne podliježu oporezivanju ili obavezi u vezi s oporezivanjem, koje je drugačije ili teže od oporezivanja ili obaveza u vezi sa oporezivanjem kome druga slična poduzeća prvopomenute države podliježu ili mogu podlijegati.

Član 26.

PROCEDURA ZAJEDNIČKOG DOGOVARANJA

1. Ako lice smatra da mjere jedne ili obje Države ugovornice dodovode ili će dovesti do toga da ne bude oporezovano u skladu sa odredbama ovog ugovora, ono može, bez obzira na pravna sredstva predviđena unturašnjim zakonom tih država, da izloži svoj slučaj nadležnom organu Države ugovornice čiji je rezident. Slučaj mora biti izložen u roku od tri godine od dana prvog obavještenja o mjeri koja dovodi do oporezivanja koje nije u skladu s odredbama ovog sporazuma.
2. Ako nadležni organ smatra da je prigovor opravdan i ako nije u mogućnosti da sam dođe do zadovoljavajućeg rješenja, nastojaće da slučaj riješi zajedničkim dogovorom s nadležnim organom druge Države ugovornice radi izbjegavanja oporezivanja koje nije u skladu s ovim sporazumom. Postignuti dogovor primjenjuje se bez obzira na vremenska ograničenja u untutrašnjem zakonu država ugovornica.
3. Nadležni organi država ugovornica nastoje da zajedničkim dogovorom otklone teškoće ili nejasnoće koje nastaju pri tumačenju ili primjeni ovog sporazuma. Oni se mogu i zajednički savjetovati radi otklanjanja dvostrukog oporezivanja u slučajevima koji nisu predviđeni ovim ugovorom.
4. Nadležni organi država ugovornica mogu neposredno međusobno komunicirati radi postizanja dogovora u smislu prethodnih stavova ovog člana. Ako je potrebno da se radi postizanja dogovora obavi usmena razmjena mišljenja, ona se može obaviti preko komisije sastavljene od predstavnika nadležnih organa država ugovornica.

Član 27.

RAZMJENA OBAVJEŠTENJA

1. Nadležni organi Država ugovornica razmjenjuju obavještenja za primjenu odredaba ovog ugovora ili unutrašnjeg zakona država koji se odnose na poreze bilo koje vrste i opisa zavedene u ime ugovornih država ili njihovih političkih jedinica ili lokalnih vlasti, ako oporezivanje predviđeno tim zakonima nije u suprotnosti sa ovim ugovorom. Razmjena obavještenja nije ograničena članom 1. i 2. ovog ugovora. Obavještenja koje primi Država ugovornica smatraće se tajnom isto kao i obavještenja dobivena prema zakonima te države i mogu se saopštiti samo licima i organima (uključujući sudove i upravne organe) koji su nadležni za utvrđivanje ili naplatu, ili sprovođenje odluka ili krivično gonjenje ili rješavanje žalbi u odnosu na poreze pomenute u prvoj rečenici. Ta lica ili organi koriste obavještenja u javnom sudskom postupku ili u sudskim odlukama.

2. Odredbe stava 1 ovog člana ne mogu se ni u kom slučaju tumačiti kao obaveza nadležnim organima Države ugovornice da:
   a) preduzima upravne mjere suprotne zakonima i upravnoj praksi te ili druge Države ugovornice;
   b) daje obavještenja koja se ne mogu dobiti na osnovu zakona ili redovnim upravnim postupkom te ili druge Države ugovornice.
   c) daje obavještenja koja otkrivaju trgovinsku, poslovnu, industrijsku, komercijalnu ili profesionalnu tajnu ili poslovni postupak ili informaciju čije bi otkrivanje bilo suprotno javnom poretku.

Član 28.

ČLANOVI DIPLOMATSKIH MISIJA I KONZULATA

Odredbe ovog ugovora ne utiču na poreske povlastice članova diplomatskih misija ili konzulata predviđene opštim pravilima međunarodnog prava ili odredbama posebnih ugovora.

Član 29.

STUPANJE NA SNAGU

1. Ovaj sporazum se ratifikuje i instrumenti ratifikacije se razmjenjuju.
2. Ugovor stupa na snagu danom razmjene instrumenata ratifikacije, a njegove odredbe se primjenjuju u odnosu na poreze na ostvareni dohodak i na posjedovanu imovinu, za svaku fiskalnu godinu koja počinje na dan ili nakon prvog januara kalendarske godine koja slijedi godinu u kojoj je izvršena razmjena instrumenata ratifikacije.

Član 30.

PRESTANAK VAŽENJA

Ovaj ugovor ostaje na snazi dok ga ne otkaže jedna od Država ugovornica. Svaka Država ugovornica može otkazati ovaj ugovor diplomatskim putem dostavljanjem pismenog obavještenja o prestanku njegovog važenja najkasnije šest mjeseci prije kraja bilo koje kalendarske godine po isteku pete godine od dana stupanja na snagu ovog ugovora. U tom slučaju, ovaj sporazum prestaje da se primjenjuje u odnosu na poreze na ostvareni dohodak i posjedovanu imovinu za svaku fiskalnu godinu koja počinje na dan ili nakon prvog januara kalendarske godine koja slijedi godinu u kojoj je dato obavještenje o prestanku važenja.

U potvrdu čega su dolepotpisani, punovažno za to ovlašteni, potpisali ovaj sporazum.

Sastavljeno u Sarajevu dana 23. 07. 2007., u dva originalna primjerka na bosanskom/ hrvatskom/srpskom, grčkom i engleskom jeziku, s tim što su svi tekstovi podjednako vjerodostojni. U slučaju neslaganja, mjerodavan je engleski tekst.

Za Bosnu i Hercegovinu	Za Grčku Republiku
Dragan Vrankić, s. r.	**Evripidis Stylianidis**, s. r.

Član 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-50-1-4025-24/11
28. decembra 2011. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Željko Komšić, s. r.

Temeljem članka V. 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-1187/11. od 21. prosinca 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 16. redovitoj sjednici, održanoj 28. prosinca 2011. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI UGOVORA IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I GRČKE REPUBLIKE O IZBJEGAVANJU DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA I SPRJEČAVANJU UTAJE POREZA U ODNOSU NA POREZE NA DOHODAK I IMOVINU

Članak 1.

Ratificira se Ugovor između Bosne i Hercegovine i Grčke Republike o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprječavanju utaje poreza u odnosu na poreze na dohodak i imovinu, potpisan u Sarajevu 23. srpnja 2007. godine, na hrvatskome, srpskom, bosanskom, grčkom i engleskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Ugovora glasi:

UGOVOR

IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I GRČKE REPUBLIKE O IZBJEGAVANJU DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA U ODNOSU NA POREZE NA DOHODAK I IMOVINU

Bosna i Hercegovina i Grčka Republika,

Želeći da zaključe Ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u odnosu na poreze na dohodak i imovinu i u cilju uspostavljanja stabilnih uvjeta za sveobuhvatan razvoj ekonomske i druge suradnje i investicija između dvije zemlje,

sporazumjele su se o slijedećem:

POGLAVLJE I

OKVIR UGOVORA

Članak 1.

OSOBE NA KOJE SE PRIMJENJUJE SPORAZUM

Ovaj ugovor se primjenjuje na osobe koje su rezidenti jedne ili obje države ugovornice.

Članak 2.

POREZI NA KOJE SE PRIMJENJUJE SPORAZUM

1. Ovaj ugovor se primjenjuje na poreze na dohodak i na imovinu, koje zavodi država ugovornica ili njene političke jedinice ili lokalne vlasti, neovisno o načinu naplate.
2. Porezima na dohodak i na imovinu smatraju se svi porezi koji se zavode na ukupan dohodak, na ukupnu imovinu ili na dijelove dohotka ili imovine, uključujući i poreze na prihode od otuđenja pokretne ili nepokretne imovine, poreze na ukupne iznose plata ili naknada koje isplaćuju poduzeća, kao i poreze na prirast imovine.
3. Porezi na koje se primjenjuje ovaj ugovor su, posebno:
   - u Bosni i Hercegovini
     1. porez na dobit,
     2. porez na dohodak i
     3. porez na imovinu

   (u daljem tekstu: "bosanskohercegovački porez").
   - u Grčkoj Republici
     1. porez na dohodak i dobit fizičkih osoba i
     2. porez na dohodak i dobit pravnih osoba

(u daljem tekstu: "grčki porez")

4. Ovaj ugovor se primjenjuje na iste ili bitno slične poreze koji se poslije potpisivanja ovog sporazuma zavedu pored ili umjesto postojećih poreza. Nadležni organi država ugovornica obavještavaju jedni druge o značajnim promjenama u njihovim poreznim zakonima.

POGLAVLJE II

Članak 3.

OPĆE DEFINICIJE

1. Za potrebe ovog ugovora, ukoliko kontekst drugačije ne zahtijeva:
   a) Izrazi "država ugovornica" i "druga država ugovornica" označavaju Bosnu i Hercegovinu ili Grčku Republiku, ovisno od konteksta,
   b) Izraz "Bosna i Hercegovina" označava državu Bosnu i Hercegovinu,
   c) Izraz "Grčka Republika" obuhvata teritoriju Grčke Republike, uključujući njeno teritorijalno more, kao i morskog dna i pod-površinskog sloja dna ispod Mediteranskog mora, nad kojim Grčka Republika, u skladu s međunarodnim zakonom, ima suverena prava u svrhu istraživanja, crpljenja i iskorištavanja prirodnih resursa tih oblasti,
   d) Izraz "politička jedinica" u slučaju Bosne i Hercegovine označava entitete: Federaciju Bosne i Hercegovine i Republiku Srpsku i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine,
   e) Izraz "državaljnin":
      i) fizička osoba koje ima državljanstvo države ugovornice,
      ii) pravna osoba, partnerstvo ili udruženje koje takav svoj status stiče prema važećim zakonima Države ugovornice.
   f) Izraz "osoba" obuhvata fizičku osobu, kompaniju ili društvo osoba,
   g) Izraz "kompanija" označava pravnu osobu ili osobu koja se smatra pravnom u porezne svrhe,
   h) Izrazi "poduzeće države ugovornice" ili "poduzeće druge države ugovornice" označavaju poduzeće kojim upravlja rezident države ugovornice, odnosno poduzeće kojim upravlja rezident druge države ugovornice,
   i) Izraz "međunarodni saobraćaj" označava saobraćaj avionom ili cestovnim vozilom koji obavlja poduzeće Države ugovornice ili brod registrovan u Državi ugovornici, osim ako se brod, avion ili cestovno vozilo koristi isključivo između mjesta u drugoj Državi ugovornici,
   j) Izraz "nadležni organ" označava:
      i) u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo financija i trezora, odnosno njegovog ovlaštenog predstavnika,
      ii) u Grčkoj Republici, ministra ekonomije i financija, odnosno njegovog ovlaštenog predstavnika.
2. Kada Država ugovornica primjenjuje Ugovor, svaki izraz koji u njemu nije definisan ima značenje prema zakonu te države za potrebe poreza na koje se Ugovor primjenjuje i značenje prema važećim poreskim zakonima koje primjenjuje ta država ima prednost u odnosu na značenje koje tom izrazu daju drugi zakoni te države.

Članak 4.

REZIDENT

1. Izraz "rezident države ugovornice" za potrebe ovog sporazuma označava osobu koja, prema zakonima te države, podliježe oporezivanju u toj državi po osnovu svog prebivališta, boravišta, mjesta osnivanja, sjedišta uprave ili drugog mjerila slične prirode. Ovaj izraz ne obuhvata osobu koja u toj državi podliježe oporezivanju samo na dohodak iz izvora u toj državi ili samo na imovinu koja se u njoj nalazi.
2. Ako je, prema odredbama stavka 1 ovog članka, fizička osoba rezident obje države ugovornice, njen status se određuje na slijedeći način:
   a) smatra se da je rezident samo države u kojoj ima stalno mjesto stanovanja, ako ima stalno mjesto stanovanja u obje države, smatra se da je rezident samo države sa kojom su njene lične i ekonomske veze tješnje (središte životnih interesa),
   b) ako ne može da se odredi u kojoj državi ima središte životnih interesa ili ako ni u jednoj državi nema stalno mjesto stanovanja, smatra se da je rezident samo države u kojoj ima uobičajeno mjesto stanovanja,
   c) ako ima uobičajeno mjesto stanovanja u obje države ili ga nema ni u jednoj od njih, smatra se da je rezident samo države čiji je državljanin,
   d) ako je državljanin obje države ili ni jedne od njih, nadležni organi dražva ugovornica riješiće pitanje zajedničkim dogovorom,
3. Ako je, prema odredbama stavka 1, osoba, osim fizičke, rezident obje države ugovornice, smatra se da je rezident države ugovornice u kojoj se nalazi njeno mjesto stvarne uprave.

Članak 5.

STALNA JEDINICA

1. Izraz "stalna jedinica", za potrebe ovog ugovora, označava stalno mjesto poslovanja preko koga poduzeće potpuno ili djelimično obavlja poslovanje.
2. Pod izrazom "stalna jedinica" podrazumijeva se, posebno:
   a) sjedište uprave,
   b) ogranak,
   c) poslovnica,
   d) fabrika,
   e) radionica, i
   f) rudnik, naftni ili plinski izvor, kamenolom, ili bilo koje drugo mjesto iskorišćavanja prirodnih bogatstava.
3. Gradilište, građevinski, montažni ili instalacioni projekat ili nadzor u vezi s tim aktivnostima čine stalnu jedinicu, ali samo ako takvi radovi ili aktivnosti traju u periodu dužem od dvanaest mjeseci.
4. Izuzetno od prethodnih odredaba ovog članka, pod izrazom stalna jedinica ne podrazumijeva se:
   a) korišćenje objekata i opreme isključivo u svrhe uskladištenja, izlaganja ili isporuke dobara ili robe koja pripada poduzeću,
   b) održavanje zalihe dobara ili robe koja pripada poduzeću isključivo u svrhu uskladištenja, izlaganja ili isporuke,
   c) održavanje zalihe dobara ili robe koja pripada poduzeću isključivo sa svrhom da je drugo poduzeće preradi,
   d) održavanje stalnog mjesta poslovanja isključivo u svrhu kupovine dobara ili robe ili pribavljanja obavještenja za poduzeće,
   e) održavanje stalnog mjesta poslovanja isključivo u svrhu reklamiranja, pružanja informacija, naučnog istraživanja ili sličnih aktivnosti za poduzeće, pripremnog ili pomoćnog karaktera,
   f) održavanje stalnog mjesta poslovanja isključivo radi djelatnosti navedenih u točkama od a) do e), u bilo kojoj kombinaciji, pod uvjetom da je ukupna djelatnost stalnog mjesta poslovanja koje nastaje iz ove kombinacije pripremnog ili pomoćnog karaktera.
5. Izuzetno od odredaba stavaka 1 i 2 ovog članka, kada osoba - osim zastupnika sa samostalnim statusom, na koju se primjenjuje stavak 6 ovog članka - radi u ime poduzeća i ima i uobičajno koristi u državi ugovornici ovlaštenje da zaključuje ugovore u ime poduzeća, smatra se da to poduzeće ima stalnu jedinicu u toj državi u odnosu na djelatnosti koje ta osoba obavlja za poduzeće, osim ako su djelatnosti te osobe ograničene na djelatnosti navedene u stavku 4 ovog članka koje, ako bi se obavljale preko stalnog mjesta poslovanja, ne bi ovo stalno mjesto poslovanja činile stalnom jedinicom prema odredbama navedenog stavka.
6. Ne smatra se da poduzeće ima stalnu poslovnu jedinicu u državi ugovornici zamo zato što u toj državi obavlja svoje poslove preko posrednika, generalnog komisionog zastupnika ili drugog posrednika sa samostalnim statusom

ako te osobe djeluju u okviru svoje redovne poslovne djelatnosti.

7. Činjenica da kompanija koja je rezident države ugovornice kontrolira ili je pod kontrolom kompanije koja je rezident druge države ugovornice ili koja obavlja poslovanje u toj drugoj državi (preko stalne jedinice ili na drugi način), sama po sebi nije dovoljna da se jedna kompanija smatra stalnom jedinicom druge kompanije.

POGLAVLJE III

OPOREZIVANJE DOHOTKA

Članak 6.

DOHODAK OD NEPOKRETNE IMOVINE

1. Dohodak koji ostvari rezident države ugovornice od nepokretne imovine (uključujući dohodak od poljoprivrede ili šumarstva), koja se nalaze u drugoj državi ugovornici, može se oporezivati u toj drugoj državi.
2. Izraz "nepokretna imovina" ima značenje koje ima prema propisima države ugovornice u kojoj se odnosna imovina nalazi. Ovaj izraz u svakom slučaju uključuje imovinu koja pripada nepokretnoj imovini, stočni fond i opremu koja se koristi u poljoprivredi i šumarstvu, prava na koja se primjenjuju odredbe općeg zakona o svojini, plodouživanje imovine i prava na promjenjiva ili stalna plaćanja kao naknade za korišćenje ili pravo na korišćenje mineralnih nalazišta, izvora i drugih prirodnih bogatstava. Pomorski brodovi, riječni borodovi i avioni ne smatraju se nepokretnostima.
3. Odredbe stavka 1 primjenjuju se na dohodak koji se ostvari izravnim korištenjem, iznajmljivanjem ili drugim načinom korištenja nepokretne imovine.
4. Odredbe stavka 1 i 3 ovog članka primjenjuju se i na dohodak od nepokretne imovine poduzeća i na dohodak od nepokretne imovine koja se koristi za obavljanje samostalnih ličnih djelatnosti.

Članak 7.

DOBIT OD POSLOVANJA

1. Dobit poduzeća Države ugovornice oporezuje se samo u toj državi, osim ako poduzeće obavlja poslovanje u drugoj Državi ugovornici preko stalne jedinice koja se u njoj nalazi. Ako poduzeće obavlja poslovanje u drugoj Državi ugovornici preko stalne jedinice, dobit poduzeća može se oporezovati u toj drugoj državi, ali samo do iznosa koji se pripisuje toj stalnoj jedinici.
2. Zavisno od odredbe stavka 3 ovog članka, kada poduzeće države ugovornice obavlja poslovanje u drugoj državi ugovornici preko stalne jedinice koja se u njoj nalazi, u svakoj državi ugovornici se toj stalnoj jedinici pripisuje dobit koju bi mogla ostavariti da je bila odvojeno ili posebno poduzeće koje se bavi istim ili sličnim djelatnostima pod istim ili sličnim uvjetima i da je poslovala potpuno samostalno sa poduzećem čija je stalna jedinica.
3. Pri određivanju dobiti stalne jedinice, priznaju se kao odbici troškovi koji su napravljeni za potrebe stalne jedinice, uključujući i troškove upravljanja i opće administrativne troškove, bilo u državi u kojoj se nalazi stalna jedinica ili na drugom mjestu.
4. Ako je uobičajeno da se u Državi ugovornici dobit koja se pripisuje stalnoj jedinici određuje na osnovu raspodjele ukupne dobiti poduzeća na njegove posebne dijelove, rješenje iz stavka 2 ovog članka ne spriječava tu Državu ugovornicu da takvom uobičajenom raspodjelom odredi dobit koja se oporezuje. Usvojeni metod raspodjele, međutim, treba biti takav da rezultat bude sukladan načelima koja su sadržana u ovom članku.
5. Stalnoj jedinici ne pripisuje se dobit ako ta stalna jedinica samo kupuje dobra ili robu za poduzeće.
6. Za potrebe prethodnih stavaka, dobit koja se pripisuje stalnoj jedinici određuje se istom metodom iz godine u godinu, osim ako postoji opravdan i dovoljan razlog da se postupi drugačije.
7. Kada dobit obuhvata pojedini dohodak koji su regulirani posebnim člancima ovog ugovora, odredbe ovog članka ne utiču na odredbe tih članaka.

Članak 8.

MEĐUNARODNI SAOBRAĆAJ

1. Dobit od korištenja aviona ili cestovnih vozila u međunarodnom saobraćaju oporezuje se samo u Državi ugovornici u kojoj se nalazi sjedište stvarne uprave poduzeća.
2. Dobit od korištenja ili prodaje brodova u međunarodnom saobraćaju oporezuje se samo u Državi ugovornici u kojoj su ti brodovi registrirani ili koja ih je dokumentovala.
3. Odredbe stavaka 1 i 2 primjenjuju se na dobit od učešća u pulu, zajedničkom poslovanju ili međunarodnoj poslovnoj agenciji.
4. Dohodak od korištenja brodova uključuje dohodak ostvaren od korištenja, održavanja ili iznajmljivanja kontejnera (uključujući prikolice i povezanu opremu za prevoz kontejnera) u svezi sa prevozom dobara ili robe u međunarodnom saobraćaju.

Članak 9.

POVEZANA PODUZEĆA

1. Ako
   a) poduzeće Države ugovornice učestvuje izravno ili neizravno u upravljanju, kontroli ili imovini poduzeća druge države ugovornice, ili
   b) iste osobe učestvuju izravno ili neizravno u upravljanju, kontroli ili imovini poduzeća Države ugovornice i poduzeća druge Države ugovornice,

   i ako su u oba slučaja između ta dva poduzeća u njihovim trgovinskim i financijskim odnosima dogovoreni ili nametnuti uvjeti koji se razlikuju od uvjeta koji bi bili dogovoreni između neovisnih poduzeća, dobit koju bi, da nema tih uvjeta, ostvarilo jedno od poduzeća, ali je zbog tih uvjeta nije ostvarilo, može se uključiti u dobit tog poduzeća i shodno tome oporezovati.
2. Ako Država ugovornica uključuje u dobit poduzeća te države dobit za koju je poduzeće druge Države ugovornice oporezivano u toj drugoj državi, i shodno tome je oporezuje, i ako je tako uključena dobit ona dobit koju bi poduzeće prvopomenute države ostvarilo da su uvjeti dogovoreni između ta dva poduzeća bili oni koje bi dogovorila nezavisna poduzeća, ta druga država vrši odgovarajuće korekcije iznosa poreza koji je u njoj utvrđen na tu dobit. Prilikom vršenja te korekcije, vodiće se računa o ostalim odredbama ovog ugovora, i ako je to potrebno, nadležni organi Država ugovornica međusobno će se konsultirati.

Članak 10.

DIVIDENDE

1. Dividende koje isplaćuje komapnija rezident Države ugovornice rezidentu druge Države ugovornice mogu se oporezovati u toj drugoj državi.
2. Dividende se mogu oporezovati i u Državi ugovornici čiji je rezident kompanija koja isplaćuje dividende, sukladno sa zakonima te države, ali ako je primalac stvarni vlasnik dividendi, utvrđeni porez ne može biti veći od:
   a) 5 procenata bruto iznosa dividendi ako je stvarni vlasnik kompanija (osim partnerstva) koja posjeduje direktno najmanje 25 procenata imovine poduzeća koje isplaćuje dividende
   b) 15 procenata bruto iznosa dividendi u svim ostalim slučajevima.

   Nadležni organi Država ugovornica će međusobno odrediti način primjene ovih ograničenja.

   Ovaj stavak ne utiče na oporezivanje kompanije iz koje se isplaćuju dividende.
3. Izraz "dividende" u ovom članku označava dohodak od dionica ili drugih prava učešća u dobiti koja nisu potraživanja duga, kao i dohodak od drugih prava kompanije koji je poreski izjednačen sa dohotkom akcija u zakonima države čiji je rezident kompanija koja vrši raspodjelu.

4. Odredbe stavaka 1 i 2 ovog članka, ne primjenjuju se ako stvarni vlasnik dividendi, koji je rezident Države ugovornice, obavlja poslovanje u toj drugoj državi ugovornici čiji je rezident kompanija koja isplaćuje dividende, preko stalne jedinice ili obavlja samostalne lične djelatnosti preko stalne baze u toj državi, a akcije na osnovu kojih se dividende stvarno isplaćuju pripadaju toj stalnoj jedinici ili stalnoj bazi. U tom se slučaju primjenjuju odredbe članka 7. ili članka 14. ovog ugovora, ovisno od slučaja.
5. Ako kompanija koja je rezident Države ugovornice ostvaruje dobit ili dohodak iz druge Države ugovornice, ta druga Država ugovornica ne može zavesti porez na dividende koje isplaćuje kompanija, osim ako su te dividende isplaćene rezidentu te druge države ili ako akcije na osnovu kojih se dividende isplaćuju stvarno pripadaju stalnoj jedinici ili stalnoj bazi koja se nalazi u toj drugoj državi, niti da neraspodijeljenu dobit kompanije oporezuje porezom na neraspodijeljenu dobit kompanije, čak i ako se isplaćene dividende ili neraspodijeljena dobit u cijelosti ili djelimično sastoje od dobiti ili dohotka koji su nastali u toj drugoj državi.

Članak 11.

KAMATE

1. Kamata koja nastaje u Državi ugovornici a isplaćuje se rezidentu druge Države ugovornice, može se oporezovati u toj drugoj državi.
2. Kamata se može oporezovati i u Državi ugovornici u kojoj nastaje, suglasno zakonima te države, ali ako je primalac stvarni vlasnik te kamate, utvrđeni porez ne može biti veći od 10% bruto iznosa kamate. Nadležni organi Država ugovornica dogovaraju se o načinu primjene ovog ograničenja.
3. Izraz "kamata" u ovom članku, označava dohodak od potraživanja duga bilo koje vrste, neovisno od toga da li su obezbijeđena zalogom i da li se na osnovu njih stiče pravo na učešće u dobiti dužnika, a naročito dohodak od državnih hartija od vrijednosti i dohodak od obveznica ili obveznica zajma, uključujući i premije i nagrade na takve vrijednosnice ili obveznice. Zatezna kamata se ne smatra kamatom u svrhe ovog članka.
4. Odredbe stavaka 1 i 2 se ne primjenjuju ako stvarni vlasnik kamate, koji je rezident Države ugovornice, obavlja poslovanje u drugoj Državi ugovornici u kojoj kamata nastaje, preko stalne jedinice ili vrši samostalne lične djelatnosti iz stalne baze koja se nalazi u toj državi, a potraživanje duga na koji se plaća kamata je stvarno povezano sa takvom stalnom jedinicom ili stalnom bazom. U tom slučaju primjenjuju se odredbe članka 7 ili članka 14 ovog ugovora, ovisno od slučaja.
5. Smatra se da kamata nastaje u Državi ugovornici kad je isplatilac kamate ta država, njena politička jedinica, lokalna vlast ili rezident te države. Ako osoba koje plaća kamatu, bez obzira na to da li je rezident Države ugovornice, ima u toj Državi ugovornici stalnu jedinicu ili stalnu bazu u vezi sa kojom je nastao dug na koji se plaća kamata, a tu kamatu snosi ta stalna jedinica ili stalna baza, smatra se da kamata nastaje u državi u kojoj se nalazi stalna jedinica ili stalna baza.
6. Ako iznos kamate, zbog posebnog odnosa između platioca i stvarnog vlasnika ili između njih i treće osobe, imajući u vidu potraživanje duga za koje se ona plaća, prelazi iznos koji bi bio ugovoren između platioca kamate i stvarnog vlasnika, odredbe ovog članka primjenjuju se samo na iznos koji bi bio ugovoren da takvog odnosa nema. U tom slučaju, više plaćeni iznos oporezuje se suglasno zakonima svake države ugovornice, imajući u vidu ostale odredbe ovog ugovora.

Članak 12.

AUTORSKE NAKNADE

1. Autorske naknade koje nastaju u Državi ugovornici, a isplaćuju se rezidentu druge Države ugovornice, mogu se oporezovati u toj drugoj državi.
2. Autorske naknade se mogu oporezovati i u Državi ugovornici u kojoj nastaju, sukladno zakonima te države, ali ako je primalac stvarni vlasnik autorskih naknada, porez ne može biti veći od 10 procenata bruto iznosa autorskih naknada.

   Nadležni organi država ugovornica dogovaraju se o načinu primjene ovih ograničenja.
3. Izraz "autorske naknade", u ovom članku, označava plaćanja bilo koje vrste primljena kao naknada za korištenje ili pravo na korištenje bilo kojeg autorskog prava na književno, umjetničko ili naučno djelo (uključujući kinematografske filmove i filmove, snimke ili trake ili druge medije za televizijsko ili radio emitovanje ili druga sredstva reprodukcije ili prenosa), bilo kojeg patenta, trgovinskog znaka, projekta, ili modela, plana, tajne formule ili postupka, kao i za korištenje ili pravo na korištenje bilo koje industrijske, trgovinske ili naučne opreme, ili za informaciju u vezi sa industrijskim, trgovinskim ili naučnim iskustvom.
4. Odredbe stavova 1 i 2 ovog članka ne primjenjuju se ako stvarni vlasnik autorskih naknada, rezident Države ugovornice, obavlja poslovanje u drugoj Državi ugovornici u kojoj autorske naknade nastaju preko stalne jedinice koja se nalazi u toj drugoj državi, ili obavlja u toj drugoj državi samostalne lične djelatnosti iz stalne baze koja se nalazi u toj državi, a pravo ili imovina na osnovu kojih se autorske naknade plaćaju stvarno pripadaju toj stalnoj jedinici ili stalnoj bazi. U tom slučaju primjenjuju se odredbe članka 7. ili članka 14 ovog ugovora, ovisno od slučaja.
5. Smatra se da autorske naknade nastaju u Državi ugovornici kada je isplatilac sama ta država, njena politička jedinica ili lokalna vlast ili rezident te države. Ako osoba koja plaća autorske naknade, bez obzira na to da li je rezident Države ugovornice, ima u Državi ugovornici stalnu jedinicu ili stalnu bazu vezano sa kojom je nastala obaveza plaćanja autorskih naknada, a te autorske naknade padaju na teret te stalne jedinice ili stalne baze, smatra se da autorske naknade nastaju u državi u kojoj se nalazi stalna jedinica ili stalna baza.
6. Ako iznos autorskih naknada, zbog posebnog odnosa između platioca i stvarnog vlasnika ili između njih i trećeg osobe uzimajući u obzir korištenje, pravo ili informaciju za koje se one plaćaju, prelazi iznos koji bi bio ugovoren između platioca i stvarnog korisnika da takvog odnosa nema, odredbe ovog članka primjenjuju se na iznos koji bi tada bio ugovoren. U tom smislu, više plaćeni iznos oporezuje se u skladu sa zakonima svake države ugovornice, imajući u vidu ostale odredbe ovog ugovora.

Članak 13.

DOBIT OD IMOVINE

1. Dobit koju ostvari rezident Države ugovornice od otuđenja nepokretne imovine navedene u članku 6. ovog sporazuma, a koja se nalazi u drugoj Državi ugovornici, može se oporezovati u toj drugoj državi.
2. Dobit do otuđenja pokretne imovine koja predstavlja dio imovine namijenjene za poslovanje stalne jedinice koju poduzeće Države ugovornice ima u drugoj Državi ugovornici ili od pokretne imovine koja pripada stalnoj bazi koju koristi rezident Države ugovornice u drugoj Državi ugovornici za obavljanje samostalnih ličnih djelatnosti, uključujući i dobit od otuđenja stalne jedinice (same ili zajedno s poduzećem) ili stalne baze, može se oporezovati u toj drugoj državi.
3. Dobit od otuđenja brodova, aviona ili pokretne imovine koja služi za korištenje takvih brodova, aviona ili cestovnih vozila, oporezuje se samo u Državi ugovornici u kojoj se oporezuje dobit od takvih brodova, aviona ili cestovnih vozila sukladno članku 8.
4. Dobit od otuđenja bilo koje imovine, osim imovine pomenute u stavcima 1, 2 i 3 ovog članka, oporezuje se samo u Državi ugovornici čiji je rezident osoba koja je otuđila imovinu.

Članak 14.

SAMOSTALNE LIČNE DJELATNOSTI

1. Dohodak kojeg ostvari rezident Države ugovornice od profesionalnih djelatnosti ili od drugih samostalnih djelatnosti oporezuje se samo u toj državi, osim:
   a) ako za obavljanje svojih djelatnosti ima stalnu bazu koju redovno koristi u drugoj Državi ugovornici u kojem se slučaju samo dio dohotka koji se pripisuje toj stalnoj bazi može oporezovati u toj drugoj državi, ili
   b) ako boravi u drugoj Državi ugovornici u periodu ili periodima koji ukupno iznose 183 dana ili više u odnosnoj poreskoj godini, u tom slučaju samo dio dohotka koji se ostvaruje od djelatnosti koje se obavljaju u toj drugoj Državi ugovornici može se oporezovati u toj drugoj državi.
2. Izraz "profesionalne djelatnosti" obuhvata posebno naučne, književne, umjetničke, obrazovne ili nastavne djelatnosti, kao i samostalne djelatnosti liječnika, pravnika, inženjera, arhitekata, stamatologa i računovođa.

Članak 15.

RADNI ODNOS

1. Zavisno od odredaba članaka 16, 18, 19, 20 i 21 ovog ugovora, zarade, naknade i druga slična primanja koja rezident Države ugovornice ostvari iz radnog odnosa, oporezuju se samo u toj državi, osim ako se rad obavlja u drugoj Državi ugovornici. Ako se rad obavlja u drugoj Državi ugovornici, takva primanja koja se u njoj ostvaruju mogu se oporezovati u toj drugoj državi.
2. Izuzetno od odredaba stava 1 ovog članka, primanja koja rezident Države ugovornice ostvari iz radnog odnosa u drugoj Državi ugovornici oporezuje se samo u prvospomenutoj državi:
   a) ako primalac boravi u drugoj državi u periodu ili periodima koji ne prelaze ukupno 183 dana u periodu od dvanaest mjeseci koji počinje ili se završava u odnosnoj fiskalnoj godini,
   b) ako se primanja isplaćuju od strane ili u ime poslodavca koji nije rezident druge države, i
   c) ako primanja ne padaju na teret stalne jedinice ili stalne baze koju poslodavac ima u toj drugoj državi.
3. Izuzetno od prethodnih odredaba ovog članka, primanja ostvarena u odnosu na rad obavljen na pomorskom brodu ili avionu koji se koriste u međunarodnom saobraćaju mogu se oporezovati u državi ugovornici u kojoj se oporezuju dobiti od takvih pomorskih brodova ili aviona, u skladu s odredbama članka 8.
4. Izuzetno od prethodnih odredaba ovog članka, primanja koja ostvari rezident Države ugovornice oporezuju se u toj državi, samo ako su primanja isplaćena u odnosu na rad obavljen u drugoj Državi ugovornici u vezi sa gradilištem, građevinskim, montažnim ili instalacionim radovima ili nadzorom u vezi sa tim aktivnostima, u periodu od dvanaest mjeseci ukoliko takvo radilište, projekat ili aktivnosti ne čine stalnu jedinicu u toj drugoj državi.

Članak 16.

PRIMANJA DIREKTORA

Primanja direktora i druga slična primanja koja ostvari rezident Države ugovornice, u svojstvu člana odbora direktora kompanije koja je rezident druge Države ugovornice, mogu se oporezivati u toj drugoj državi.

Članak 17.

UMJETNICI I SPORTISTI

1. Izuzetno od odredaba članaka 14. i 15, dohodak kojeg ostvari rezident Države ugovornice u drugoj Državi ugovornici ličnim obavljanjem djelatnosti izvođača kao što je pozorišni, filmski, radio ili televizijski umjetnik ili muzičar ili sportista, može se oporezovati u toj drugoj državi.
2. Ako dohodak od lično obavljenih djelatnosti izvođača ili sportiste ne pripada lično izvođaču ili sportisti, nego drugom licu, taj dohodak se, izuzetno od odredaba članaka 14. i 15. ovog sporazuma, može oporezivati u toj drugoj državi ugovornici.
3. Izuzetno od odredaba stavaka 1 i 2 ovog članka, dohodak kojeg ostvari rezident Države ugovornice od lično obavljenih djelatnosti izvođača ili sportiste oporezuje se samo u toj državi ako su te djelatnosti obavljene u drugoj Državi ugovornici i okviru programa kulturne ili sportske razmjene koje su odobrile obje Države ugovornice.

Članak 18.

MIROVINE

Zavisno od odredaba stavka 2 članka 19 ovog sporazuma, mirovine i druga slična primanja koja se isplaćuju rezidentu države ugovornice po osnovu ranijeg radnog odnosa, oporezuju se samo u toj državi.

Članak 19.

USLUGE ZA POTREBE VLADE

1. a) Zarade i druga slična primanja, osim mirovine, koje Država ugovornica ili njena politička jedinica ili lokalna vlast plaća fizičkoj osobi za usluge učinjene toj državi ili toj političkoj jedinici ili lokalnoj vlasti, oporezuju se samo u toj državi.
   b) Međutim, te zarade i slična primanja, oporezuju se samo u drugoj Državi ugovornici ako su usluge pružene u toj državi, a fizička osoba je rezident te države koja je:
      (i) državljanin te države, ili koja
      (ii) nije postala rezident te države samo zbog vršenja usluge.
2. a) Mirovina koju fizičkoj osobi plaća Država ugovornica ili njena politička jedinica ili lokalna vlast direktno ili iz fondova za usluge učinjene toj državi ili njenoj političkoj jedinici ili lokalnoj vlasti, oporezuje se samo u toj državi.
   b) Međutim, mirovina se oporezuje samo u drugoj Državi ugovornici ako je fizička osoba rezident i državljanin te države.
3. Odredbe članaka 15, 16, 17 i 18 ovog ugovora, primjenjuju se na zarade i druga slična primanja i mirovine za usluge učinjene u toj državi u svezi sa poslovanjem koje obavlja država ugovornica ili njena politička jedinica ili lokalna vlast.

Članak 20.

STUDENTI

1. Student ili osoba na stručnoj obuci koje je neposredno prije odlaska u Državu ugovornicu bila rezident ili jeste rezident druge Države ugovornice, a boravi u prvospomenutoj državi isključivo radi obrazovanja ili obučavanja, ne oporezuje se u toj državi za primanja koja dobije za izdržavanje, obrazovanje ili obučavanje, pod uvjetom da su ta primanja iz izvora van te države.
2. Student ili osoba na stručnoj obuci iz stavka 1 ovog članka ima pravo u toku obrazovanja ili obučavanja na ista izuzeća, oslobađanja ili umanjenja poreza na pomoć u novcu, stipendije i primanja iz radnog odnosa koji nisu obuhvaćeni stavkom 1 ovog članka, kao i rezidenti Države ugovornice u kojoj boravi.

Članak 21.

PROFESORI I ISTRAŽIVAČI

1. Fizička osoba koja boravi u Državi ugovornici radi držanja nastave ili angažovanja u istraživačkom radu na univerzitetu, višoj školi, školi ili drugoj priznatoj obrazovnoj instituciji u toj državi i koja je rezident ili je neposredno prije tog boravka bila rezident druge Države ugovornice, izuzima se od oporezivanja u prvospomenutoj Državi ugovornici na primanja za takvu nastavu ili istraživački rad za period koji nije duži od dvije godine od dana njenog prvog boravka u tom cilju, pod uvjetom da je ta primanja ostvarila izvan te države.
2. Odredbe stavka 1 ovog članka se ne primjenjuju na dohodak od istraživanja ako je takvo istraživanje sprovedeno ne u

javnom interesu već prije svega za privatnu korist određene osobe ili grupe osoba.

POGLAVLJE IV

OPOREZIVANJE IMOVINE

Članak 22.

OSTALI DOHODAK

1. Dijelovi dohotka rezidenta Države ugovornice, bez obzira na to gdje nastaju, koji nisu regulisani u prethodnim člancima ovog sporazuma oporezuju se samo u toj državi.
2. Odredbe stavka 1 ovog članka ne primjenjuju se na dohodak, izuzimajući dohodak od nepokretne imovine definirane u stavku 2 članka 6, ovog ugovora, ako primalac tog dohotka - rezident Države ugovornice obavlja poslovanje u toj dugoj Državi ugovornici preko stalne jedinice koja se u njoj nalazi ili obavlja u toj drugoj državi samostalne lične djelatnosti iz stalne baze koja se u njoj nalazi, a pravo ili imovina na osnovu kojih se dohodak plaća stvarno su povezani sa stalnom jedinicom ili stalnom bazom. U tom slučaju, primjenjuju se odredbe članaka 7. ili 14 ovog ugovora, ovisno od slučaja.

Članak 23.

IMOVINA

1. Imovina koja se sastoji od nepokretne imovine navedne u članku 6. ovog ugovora koju posjeduje rezident Države ugovornice i koja se nalazi u drugoj Državi ugovornici, može se oporezovati u toj drugoj državi.
2. Imovina koja se sastoji od pokretne imovine koja predstavlja dio imovine namijenjene poslovanju stalne jedinice koju poduzeće Države ugovornice ima u drugoj Državi ugovornici ili od pokretne imovine koja pripada stalnoj bazi koja služi rezidentu Države ugovornice u drugoj Državi ugovornici, može se oporezovati u toj drugoj državi.
3. Imovina koja se sastoji od brodova, aviona ili drumskih vozila ili pokretne imovine koja služi za korišćenje tih brodova, aviona ili cestovnih vozila, oporezuje se u skladu s člankom 8.
4. Sva ostala imovina rezidenta Države ugovornice oporezuje se samo u toj državi.

POGLAVLJE V

METODI OTKLANJANJA DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA

Članak 24.

OTKLANJANJE DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA

1. Ako rezident Države ugovornice ostvaruje dohodak ili posjeduje imovinu koja, u skladu s odredbama ovog ugovora, može biti oporezovana u drugoj Državi ugovornici, prvopomenuta Država ugovornica odobrava:
   - kao odbitak od poreza na dohodak tog rezidenta iznos jednak porezu na dohodak plaćen u toj drugoj državi;
   - kao odbitak od poreza na imovinu tog rezidenta iznos jednak porezu na imovinu plaćen u toj drugoj državi,

   a taj odbitak ni u jednom slučaju neće biti veći od dijela poreza na dohodak ili poreza na imovinu, kako je obračunat prije izvšenog odbijanja, koji odgovara, ovisno od slučaja, dohotku ili imovini koji se mogu oporezivati u toj drugoj državi.
3. Radi priznavanja odbitaka u Državi ugovornici, smatra se da porez koji je plaćen u drugoj Državi ugovornici obuhvata i porez koji bi bio plaćen u toj državi da nije umanjen ili otpisan sukladno njenim zakonskim odredbama o poreskim poticajima.

POGLAVLJE VI

POSEBNE ODREDBE

Članak 25.

JEDNAK TRETMAN

1. Državljani Države ugovornice ne podliježu u drugoj Državi ugovornici oporezivanju ili zahtjevu u vezi sa oporezivanjem koje je drugačije ili teže od oporezivanja ili zahjeva u vezi sa oporezivanjem, posebno u odnosu na rezidentnost, kojima državljani te druge države, u istim uvjetima, podliježu ili mogu podlijegati. Ova odredba se, izuzetno od odredaba članka 1, primjenjuje na osobe koja nisu rezidenti jedne ili obje Države ugovornice
2. Oporezivanje stalne jedinice koju poduzeće Države ugovornice ima u drugoj Državi ugovornici ne može biti nepovoljnije u toj drugoj državi od oporezivanja poduzeća te druge države koja obavljaju istu djelatnost. Ova odredba ne može se tumačiti tako da obavezuje Državu ugovornicu da rezidentima druge Države ugovornice odobrava lična oslobađanja, olakšice i umanjenja za svrhe oporezivanja zbog ličnog statusa ili porodičnih obaveza koje odobrava svojim rezidentima.
3. Kamata, autorska prava, naknade i druge isplate koje poduzeće Države ugovornice plaća rezidentu druge Države ugovornice, pri utvrđivanju oporezive dobiti tog poduzeća, odbijaju se pod istim uvjetima kao da su plaćene rezidentu prvospomenute države, osim kada se primjenjuju odredbe članka 9. stavak 1, članka 11. stavak 6 ili članka 12. stavak 6 ovog ugovora. Također, dugovi poduzeća Države ugovornice prema rezidentu druge Države ugovornice, pri utvrđivanju oporezive imovine tog poduzeća, odbijaju se pod istim uvjetima, kao da su bili ugovoreni sa rezidentom prvospomenute države.
4. Poduzeća Države ugovornice čiju imovinu potpuno ili djelimično posjeduju ili kontroliraju, izravno ili neizravno, jedan ili više rezidenata druge Države ugovornice, u prvospomenutoj Državi ugovornici ne podliježu oporezivanju ili obvezi u svezi s oporezivanjem, koje je drugačije ili teže od oporezivanja ili obveza u svezi sa oporezivanjem kome druga slična poduzeća prvopomenute države podliježu ili mogu podlijegati.

Članak 26.

PROCEDURA ZAJEDNIČKOG DOGOVARANJA

1. Ako osoba smatra da mjere jedne ili obje Države ugovornice dodovode ili će dovesti do toga da ne bude oporezovano u skladu sa odredbama ovog ugovora, ono može, bez obzira na pravna sredstva predviđena unturašnjim zakonom tih država, da izloži svoj slučaj nadležnom organu Države ugovornice čiji je rezident. Slučaj mora biti izložen u roku od tri godine od dana prvog obavještenja o mjeri koja dovodi do oporezivanja koje nije u skladu s odredbama ovog sporazuma.
2. Ako nadležni organ smatra da je prigovor opravdan i ako nije u mogućnosti da sam dođe do zadovoljavajućeg rješenja, nastojaće da slučaj riješi zajedničkim dogovorom s nadležnim organom druge Države ugovornice radi izbjegavanja oporezivanja koje nije u skladu s ovim sporazumom. Postignuti dogovor primjenjuje se bez obzira na vremenska ograničenja u unutrašnjem zakonu država ugovornica.
3. Nadležni organi država ugovornica nastoje da zajedničkim dogovorom otklone teškoće ili nejasnoće koje nastaju pri tumačenju ili primjeni ovog sporazuma. Oni se mogu i zajednički savjetovati radi otklanjanja dvostrukog oporezivanja u slučajevima koji nisu predviđeni ovim ugovorom.
4. Nadležni organi država ugovornica mogu neposredno međusobno komunicirati radi postizanja dogovora u smislu prethodnih stavova ovog člankaka. Ako je potrebno da se radi postizanja dogovora obavi usmena razmjena mišljenja, ona se može obaviti preko komisije sastavljene od predstavnika nadležnih organa država ugovornica.

Članak 27.

RAZMJENA OBAVJEŠTENJA

1. Nadležni organi Država ugovornica razmjenjuju obavještenja za primjenu odredaba ovog ugovora ili unutrašnjeg zakona država koji se odnose na poreze bilo koje vrste i opisa zavedene u ime ugovornih država ili njihovih političkih jedinica ili lokalnih vlasti, ako oporezivanje predviđeno tim zakonima nije u suprotnosti sa ovim ugovorom. Razmjena obavještenja nije ograničena

člankom 1. i 2. ovog ugovora. Obavještenja koje primi Država ugovornica smatraće se tajnom isto kao i obavještenja dobivena prema zakonima te države i mogu se saopštiti samo licima i organima (uključujući sudove i upravne organe) koji su nadležni za utvrđivanje ili naplatu, ili sprovođenje odluka ili krivično gonjenje ili rješavanje žalbi u odnosu na poreze pomenute u prvoj rečenici. Te osobe ili organi koriste obavještenja u javnom sudskom postupku ili u sudskim odlukama.

2. Odredbe stavka 1 ovog članka ne mogu se ni u kom slučaju tumačiti kao obveza nadležnim organima Države ugovornice da:
   a) preduzima upravne mjere suprotne zakonima i upravnoj praksi te ili druge Države ugovornice;
   b) daje obavještenja koja se ne mogu dobiti na osnovu zakona ili redovnim upravnim postupkom te ili druge Države ugovornice.
   c) daje obavještenja koja otkrivaju trgovinsku, poslovnu, industrijsku, komercijalnu ili profesionalnu tajnu ili poslovni postupak ili informaciju čije bi otkrivanje bilo suprotno javnom poretku.

Članak 28.

ČLANOVI DIPLOMATSKIH MISIJA I KONZULATA

Odredbe ovog ugovora ne utiču na poreske povlastice članova diplomatskih misija ili konzulata predviđene općim pravilima međunarodnog prava ili odredbama posebnih ugovora.

Članak 29.

STUPANJE NA SNAGU

1. Ovaj sporazum se ratificira i instrumenti ratifikacije se razmijenjuju.
2. Ugovor stupa na snagu danom razmjene instrumenata ratifikacije, a njegove odredbe se primjenjuju u odnosu na poreze na ostvareni dohodak i na posjedovanu imovinu, za svaku fiskalnu godinu koja počinje na dan ili nakon prvog siječnja kalendarske godine koja slijedi godinu u kojoj je izvršena razmjena instrumenata ratifikacije.

Članak 30.

PRESTANAK VAŽENJA

Ovaj ugovor ostaje na snazi dok ga ne otkaže jedna od Država ugovornica. Svaka Država ugovornica može otkazati ovaj ugovor diplomatskim putem dostavljanjem pismenog obavještenja o prestanku njegovog važenja najkasnije šest mjeseci prije kraja bilo koje kalendarske godine po isteku pete godine od dana stupanja na snagu ovog ugovora. U tom slučaju, ovaj sporazum prestaje da se primjenjuje u odnosu na poreze na ostvareni dohodak i posjedovanu imovinu za svaku fiskalnu godinu koja počinje na dan ili nakon prvog siječnja kalendarske godine koja slijedi godinu u kojoj je dato obavještenje o prestanku važenja.

U potvrdu čega su dolepotpisani, punovažno za to ovlašteni, potpisali ovaj sporazum.

Sastavljeno u Sarajevu dana 23.07.2007, u dva originalna primjerka na bosanskom/ hrvatskom/srpskom, grčkom i engleskom jeziku, s tim što su svi tekstovi podjednako vjerodostojni. U slučaju neslaganja, mjerodavan je engleski tekst.

Za Bosnu i Hercegovinu	Za Grčku Republiku
Dragan Vrankić, v. r.	**Evripidis Stylianidis**, v. r.

Članak 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenome glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-50-1-4025-24/11
28. prosinca 2011. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Željko Komšić, v. r.

36

На основу члана V 3. д) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука број 01,02-05-2-1195/11 од 21. децембра 2011. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 16. редовној сједници, одржаној 28. децембра 2011. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ СПОРАЗУМА О ФИНАНСИРАЊУ ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ЕВРОПСКЕ КОМИСИЈЕ У ВЕЗИ СА "ИПА ЈАДРАНСКИМ ПРОГРАМОМ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ" У ОКВИРУ ИНСТРУМЕНТА ПРЕТПРИСТУПНЕ ПОМОЋИ

Члан 1.

Ратификује се Споразум о финансирању између Босне и Херцеговине и Европске комисије у вези са "ИПА Јадранским програмом прекограничне сарадње" у оквиру Инструмента претприступне помоћи, потписан у Сарајеву 01. септембра 2011. године, на енглеском језику.

Члан 2.

Текст Споразума у преводу гласи:

СПОРАЗУМ О ФИНАНСИРАЊУ

ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ЕВРОПСКЕ КОМИСИЈЕ У ВЕЗИ СА "ИПА ЈАДРАНСКИМ ПРОГРАМОМ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ" У ОКВИРУ ИНСТРУМЕНТА ПРЕТПРИСТУПНЕ ПОМОЋИ

Дана
(подијељено управљање)
СПОРАЗУМ О ФИНАНСИРАЊУ
БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
и
ЕВРОПСКА КОМИСИЈА

даље у тексту заједнички као "стране", или појединачно као "држава корисница" у случају Босне и Херцеговине, или "Комисија", у случају Европске комисије.

С обзиром да:

(а) Дана 17. јула 2006., Савјет Европске уније усвојио је Уредбу (ЕЗ) бр. 1085/2006 којом се успоставља инструмент претприступне помоћи[1] (даље у тексту: "Оквирна уредба о ИПА"). На снази од 1. јануара 2007., ова Оквирна уредба о ИПА представља јединствену правну основу за пружање финансијске помоћи државама кандидаткињама и државама потенцијалним кандидатима у њиховим настојањима на

1 OJ L 210, 31.7.2006, str. 82.

унапређењу политичких, економских и институционалних реформи да би постале чланице Европске уније.

(б) Дана 12. јуна 2007., Комисија је усвојила Уредбу (ЕЗ) бр. 718/2007 којом се проводи Оквирна уредба о ИПА[1], која садржи детаљне одредбе које се примјењују у управљању и контроли (даље у тексту: "Уредба о провођењу ИПА").

(ц) Помоћ Европске уније у склопу инструмента претприступне помоћи треба да настави да подржава државе кориснице у њиховом настојању јачања демократских институција и владавине права, реформе јавне управе, провођењу економских реформи, поштовању људских и права мањина, унапређењу равноправности полова, подршци развоју цивилног друштва и унапређењу регионалне сарадње као и помирењу и обнови те допринијети одрживом развоју и смањењу сиромаштва.

За државе потенцијалне кандидаткиње, помоћ Европске уније може такође да укључи одређено усклађивање са правном стечевином Европске уније (*acquis communautaire*), као и подршку за инвестиционе пројекте, усмјерене нарочито на изградњу капацитета за управљање у подручјима регионалног развоја, развоја људских ресурса и руралног развоја.

(д) Стране су 20. фебруара 2008. закључиле Оквирни споразум у којем се утврђују општа правила за сарадњу и провођење помоћи Европске уније у оквиру Инструмента претприступне помоћи (даље у тексту: "Оквирни споразум").

(е) Дана 25. марта 2008., Комисија је усвојила ИПА Јадрански програм прекограничне сарадње (даље у тексту: "Програм") Одлуком Ц(2008)1073 измијењен Одлуком Ц(2010)3780 која подржава прекограничну сарадњу између Грчке, Италије, Словеније, Албаније, Босне и Херцеговине, Хрватске, Црне Горе и Србије (даље у тексту "државе учеснице"). Програм ће се проводити подијељеним управљањем, у складу са одредбама утврђеним у члану 53.б и Глави II Другог дијела Уредбе Савјета (ЕЗ, Еуратом) бр. 1605/2002 од 25. јуна 2002. о Уредби о финансирању важећој за општи буџет Европских заједница[2] (даље у тексту: "Уредба о финансирању").

(ф) За провођење овог програма потребно је да Стране закључе Споразум о финансирању (даље у тексту: "овај Споразум") да би се одредиле:

(i) одредбе којима држава корисница прихваћа помоћ Европске уније и уговара правила и процедуре које се тичу исплате везане за такву помоћ; и

(ii) услови према којима се управља помоћи, укључујући релевантне методе и одговорности за провођење Програма.

СПОРАЗУМЈЕЛЕ СУ СЕ О СЉЕДЕЋЕМ:

1. ПРОГРАМ

Комисија ће учествовати, бесповратним средствима, у финансирању Програма, који је наведен у Додатку А овом Споразуму:

Број програма: ЦЦИ 2007 ЦБ 16 ИПО 001

Назив: "ИПА Јадрански програм прекограничне сарадње"

2. ПРОВОЂЕЊЕ ПРОГРАМА

(1) Програм ће се проводити подијељеним управљањем, у смислу члана 53.б Уредбе о финансирању.

(2) Програм се проводи у складу са одредбама наведеним у Одјељку 2 Поглавља III Наслова II Другог дијела Уредбе о провођењу ИПА (члан 101. до 138.), оним из Оквирног споразума, који је наведен у Додатку Б овом Споразуму, и оним из Одлуке Комисије Ц(2008) 1073 од 25. марта 2008. којом се одобрава "ИПА Јадрански програм прекограничне сарадње", како је посљедњи пут измијењен Одлуком Комисије Ц(2010)3780.

(3) Државе учеснице настојаће да обезбиједе да све активности и циљеви који се настоје остварити провођењем Програма буду у складу са важећим законодавством и политикама Уније да може да буде примјењиво на релевантни сектор и да допринесе прогресивном усклађивању са правном стечевином Европске уније (*acquis communautaire*).

(4) Државе учеснице обезбиједиће адекватну координацију, усклађеност и комплементарност помоћи која се пружа у склопу Програма са другим облицима помоћи Заједнице, укључујући али не ограничавајући се на друге компоненте ИПА које обухваћа Оквирна уредба о ИПА, као и помоћ коју финансирају Европска инвестициона банка, друге међународне финансијске институције и билатерални донатори.

3. СТРУКТУРЕ И ОРГАНИ СА НАДЛЕЖНОСТИМА

(1) Национални ИПА координатор који се спомиње у члану 22. Уредбе о провођењу ИПА и именован у складу са Оквирним споразумом биће одговоран за координисање учешћа државе кориснице у релевантним прекограничним програмима као и у транснационалним, међурегионалним или програмима морских сливова у оквиру других инструмената Уније.

(2) Државе учеснице успоставиће системе контроле како је описано, на основу члана 108. Уредбе о провођењу ИПА, у Поглављу [8] Програма.

(3) Државе учеснице успоставиће заједнички надзорни одбор за овај Програм, на основу члана 110. Уредбе о провођењу ИПА.

(4) Државе учеснице биће одговорне за управљање и контролу Програма нарочито кроз мјере наведене у члану 114. Уредбе о провођењу ИПА, укључујући и повраћ непрописно исплаћених износа.

(5) Државе учеснице закључиће писмени споразум у вези са структурама о којима се договоре да би омогућиле програмским органима да врше своје дужности проистекле из Уредбе о провођењу ИПА, на основу члана 118. те Уредбе и приложене опису система управљања и контроле наведеном у члану 115. те Уредбе. У складу са чланом 121(2) те Уредбе, такав писмени споразум такође ће обухватити одредбе из тачке 8 овог Споразума.

4. ФИНАНСИРАЊЕ

Укупно финансирање за провођење Програма које покрива овај Споразум биће као у наставку:

(а) Допринос Европске уније утврђен је на највише 166.490.332 € како је описано у Поглављу 6 Програма. Међутим, Комисија ће извршити плаћање доприноса Европске уније унутар граница расположивих средстава;

(б) Трошкове структура и органа које успостави земља корисница за провођење овог програма сноситће држава корисница са изузетком трошкова наведених у члану 94(1)(ф) Уредбе о провођењу ИПА, како је наведено у Програму.

5. АУТОМАТСКИ И КОНАЧНИ ПОВРАТ СРЕДСТАВА

У складу са чланом 137. Уредбе о провођењу ИПА и чланом 166(3) Уредбе о финансирању,

(а) сваки дио буџетског издвајања за Програм биће аутоматски враћен у случају да, до 31. децембра треће године након године н у којој је извршено издвајање из буџета:

(i) није искоришћен у сврху предфинансирања; или

(ii) није искоришћен за вршење међуплаћања; или

(iii) није предочена никаква изјава о трошковима у вези са истим;

(б) онај дио буџетских издвајања који је још увијек отворен 31. децембра 2017. за који није начињена изјава о трошковима до 31. децембра 2018. биће аутоматски враћен.

6. ПОСТУПАЊЕ СА ПРИМИЦИМА

(1) У складу са чланом 35. Уредбе о провођењу ИПА, примици за потребе ИПА укључују приход стечен пословањем, током периода њеног суфинансирања, од продаје, изнајмљивања, накнада за услуге/уписнина или друге еквивалентне примитке изузев:

1 OJ L170, 29.6.2007, str. 1.

2 OJL 248,16.9.2002, str.1.

(а) примитака насталих кроз економски животни вијек суфинансираних инвестиција у случају инвестиција у фирме;
(б) примитака остварених унутар оквира мјере финансијског инжењеринга, укључујући капитал предузећа и средства зајма, гаранције, лизинг;
(ц) гдје је примјењиво, доприноси из приватног сектора у суфинансирању пословања, који ће бити приказани уз јавни допринос у финансијским табелама програма.

(2) Примици дефинисани у претходном ставу 1. представљају доходак који ће се одбити од износа прихватљивих трошкова за односну активност. Најкасније до затварања програма, такви примици биће одбијени од релевантних прихватљивих трошкова активности у цјелини или сразмјерно, зависно од тога да ли су настали у цијелости или само дијелом суфинансираним пословањем.

7. ПРИХВАТЉИВОСТ ТРОШКОВА

(1) Трошкови у склопу програма биће прихватљиви за допринос Европске уније ако су стварно начињени након потписивања овог Споразума.
(2) У складу са чланом 34(3) и чланом 89(2) Уредбе о провођењу ИПА, сљедећи трошкови неће бити прихватљиви за допринос Европске уније у склопу програма:
(а) порези, укључујући порезе на додатну вриједност;
(б) царинске и увозне таксе, или неке друге таксе;
(ц) куповина, најам или закуп земљишта и постојећих зграда;
(д) новчане глобе, финансијске казне и трошкови парница;
(е) трошкови пословања;
(ф) рабљена опрема;
(г) банковне накнаде, трошкови гаранција и сличне таксе;
(х) трошкови размјене валута, таксе и губици на течају повезани са било којим од евро рачуна специфичних за компоненту, као и други чисто финансијски издаци;
(и) доприноси у натури;
(ј) камате на дуг.
(3) Путем ограничења из става 2. изнад и у складу са чланом 89(3) Уредбе о провођењу ИПА, Комисија ће одлучивати за сваки случај посебно да ли су сљедећи трошкови прихватљиви:
(а) порези на додатну вриједност, ако су сљедећи услови испуњени:
(i) не могу се вратити било којим путем,
(ii) утврђено је да их сноси крајњи корисник, и
(iii) јасно су одређени у приједлогу пројекта.
(б) трошкови за транснационалне финансијске трансакције;
(ц) кад провођење неке активности захтијева отварање одвојеног рачуна или више њих, банковне накнаде за отварање и вођење тих рачуна;
(д) накнаде за правне савјете, накнаде јавних биљежника, трошкови техничких или финансијских стручњака, те трошкови рачуноводства или ревизије, ако су директно везани за суфинансирану активност и неопходни за њену припрему или провођење;
(е) трошкови гаранција које даје банка или друге финансијске институције, у мјери у којој државно или законодавство Заједнице захтијева гаранције;
(ф) општи трошкови, под условом да се базирају на стварним трошковима који се могу приписати провођењу односне активности. Јединствене стопе на основу просјечних трошкова не смију да буду веће од 25% оних директних трошкова неке активности који могу да утичу на ниво општих трошкова. Обрачун ће се прописно документовати и повремено прегледати;
(г) куповина земљишта у износу од највише 10% прихватљивих трошкова односне активности.

(4) Поред техничке помоћи за Програм наведене у члану 94. Уредбе о провођењу ИПА и у складу са чланом 89(4) те Уредбе, сљедећи трошкови које плате јавни органи у припреми или провођењу неке активности биће прихватљиви:
(а) трошкови стручних услуга које пружа јавни орган, који није крајњи корисник, у припреми или провођењу неке активности;
(б) трошкови пружања услуга везаних за припрему и провођење неке активности коју пружа јавни орган који је уједно и крајњи корисник и који изводи неку активност за свој рачун без укључивања других ванјских пружалаца услуга ако су то додатни трошкови и ако се односе на трошкове који су стварно и директно плаћени за суфинансирану активност.

Односни јавни орган ће или фактурисати трошкове из тачке (а) овог става крајњем кориснику или потврдити те трошкове на основу докумената једнаке доказне вриједности који омогућавају утврђивање стварних трошкова које је тај орган платио за ту активност.

Трошкови из тачке (б) овог става морају да буду потврђени помоћу докумената који омогућавају утврђивање стварних трошкова које је платио тај државни орган за ту активност.

(5) Не доводећи у питање одредбе ставова 1 до 4, државе учеснице могу да утврде додатна правила о прихватљивости трошкова у Програму.

8. ПРАВИЛА О ЈАВНОЈ НАБАВЦИ

У складу са чланом 121(1) Уредбе о провођењу ИПА, поступци набавке у цијелом подручју прекограничног програма, како на територији [унијети име државе(а) чланице(а)] тако и на територији [унијети име државе(а) кориснице(а)], пратиће одредбе Поглавља 3 Дијела другог, Глава IV Уредбе о финансирању и Поглавља 3 Дијела другог, Глава III Уредбе (ЕЗ, Euратом) бр. 2342/2002[1], као и Одлуке Комисије Ц(2007) 2034 о правилима и процедурама које се примјењују на уговоре о набавци услуга, роба и радова који се финансирају из општег буџета Европских заједница за потребе сарадње са трећим земљама, уз изузетак Одјељка II.8.2. Те одредбе ће се примјењивати на цијелом подручју прекограничног програма, на територији државе чланице као и на територији државе кориснице.

9. ЧУВАЊЕ ДОКУМЕНАТА

(1) У складу са чланом 134. Уредбе о провођењу ИПА, сви документи везани за програм чуваће се најмање три године након затварања Програма како је одређено у члану 133(5) те Уредбе.

Овај период биће прекинут или у случају правног поступка или на оправдан захтјев Комисије.

(2) Документи и евиденција чуваће се у складу са детаљним одредбама из члана 134 (2) до (7) Уредбе о провођењу ИПА.

10. ТУМАЧЕЊЕ

(1) Ако нема изричите одредбе супротне овом Споразуму, појмови који се користе у овом Споразуму имаће исто значење које им је додијељено у Оквирној уредби о ИПА и Уредби о провођењу ИПА.
(2) Ако нема изричите одредбе супротне овом Споразуму, спомињање овог Споразума је спомињање таквог Споразума како је повремено измијењен, допуњен или замијењен.
(3) Свако позивање на уредбе Савјета или Комисије односи се на ону верзију тих уредби како је назначено. По потреби, измјене ових уредби биће пренесене у овај Споразум помоћу измјена и допуна.
(4) Наслови у овом Споразуму немају правног значења и не утичу на његово тумачење.

11. ДЈЕЛИМИЧНА НИШТАВОСТ И НЕНАМЈЕРНЕ ПРАЗНИНЕ

(1) Ако нека одредба овог Споразума јест или постане ништава или ако овај Споразум садржи ненамјерне празнине, то неће утицати на ваљаност осталих одредби овог Споразума. Стране ће замијенити било коју ништаву одредбу ваљаном

1 OJ L 357, 31.12.2002, str. 1

одредбом која ће бити што је могуће ближа сврси и намјери ништаве одредбе.

(2) Стране ће попунити све ненамјерне празнине одредбом која најбоље одговара сврси и намјери овог Споразума, у складу са Оквирном уредбом о ИПА и Уредбом о провођењу ИПА.

12. ПРЕГЛЕД И ИЗМЈЕНЕ И ДОПУНЕ

(1) Провођење овог Споразума биће предмет повремених прегледа у вријеме о којем се Стране договоре.

(2) Све измјене и допуне о којима се Стране договоре биће у писменој форми и чиниће дио овог Споразума. Такве измјене и допуне ступиће на снагу на датум који Стране одреде.

13. ПРЕСТАНАК

(1) Не доводећи у питање став 2., овај Споразум престаће три године након датума затварања Програма како одређује члан 133(5) Уредбе о провођењу ИПА. Овај престанак неће искључивати могућност да Комисија начини финансијске исправке у складу са чланом 49. до 54. те Уредбе.

(2) Овај Споразум може да оконча било која Страна давањем писменог обавјештења другој Страни. Такав престанак ступа на снагу шест календарских мјесеци од датума писменог обавјештења.

14. РЈЕШАВАЊЕ РАЗЛИКА

(1) Разлике настале усљед тумачења, управљања и провођења овог Споразума, на било којим и свим нивоима учешћа, рјешаваће се мирним путем кроз консултације између Страна.

(2) У случају да се не успије ријешити мирним путем, свака Страна може да поднесе питање на арбитражу у складу са Изборним правилима Сталног арбитражног суда о арбитражи између међународних организација и држава на снази на датум потписивања овог Споразума.

(3) Језик који ће се користити у арбитражним поступцима биће енглески. Орган за именовање биће генерални секретар Сталног арбитражног суда на писмени захтјев који поднесе било која Страна. Одлука Арбитра биће обавезујућа за све Стране и на њу нема жалбе.

15. ОБАВЈЕШТЕЊА

(1) Сва обавјештења у вези са овим Споразумом биће начињена у писменој форми и на енглеском језику. Свако обавјештење мора да буде потписано и достављено као оригинални документ или путем телефакса.

(2) Сва обавјештења у вези са овим Споразумом морају се слати на сљедеће адресе:

За Комисију:

Европска комисија

Генерална дирекција за регионалну политику

Б-1049 Брисел

Белгија

Факс +32 2 206 32 90

За државу корисницу

Гђа Невенка Савић

Национални координатор за ИПА

Дирекција за европске интеграције

Трг БиХ 1

71 000 Сарајево, Босна и Херцеговина

Факс:+387 33 703 198

16. БРОЈ ОРИГИНАЛА

Овај Споразум сачињен је у два оригинална примјерка на енглеском језику.

17. ДОДАЦИ

Додаци А и Б чине саставни дио овог Споразума.

18. СТУПАЊЕ НА СНАГУ

Овај Споразум ступиће на снагу на датум потписивања. Уколико га Стране потпишу на различите датуме, овај Споразум ступиће на снагу на датум кад га потпише друга од двију Страна.

Потписано, за и у име Комисије,

у Бриселу, дана 22. новембра 2010. године

госп. Дирк Ахнер, с. р., генерални директор

Потписано, за и у име Босне и Херцеговине,

У Сарајеву, дана 01. септембра 2011. године

Од стране

г-ђа Невенка Савић, с. р., директорица Дирекције за европске интеграције БиХ

ДОДАТАК А

"ИПА ЈАДРАНСКИ ПРОГРАМ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ" ЗА ПОМОЋ ЗАЈЕДНИЦЕ ИЗ ИНСТРУМЕНТА ПРЕТПРИСТУПНЕ ПОМОЋИ ЗА КОМПОНЕНТУ ПРЕКОГРАНИЧНА САРАДЊА ИЗМЕЂУ ГРЧКЕ, ИТАЛИЈЕ, СЛОВЕНИЈЕ, АЛБАНИЈЕ, БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, ХРВАТСКЕ, ЦРНЕ ГОРЕ И СРБИЈЕ УСВОЈЕН ОДЛУКОМ КОМИСИЈЕ Ц(2008)1073, И ИЗМИЈЕЊЕН ОДЛУКОМ КОМИСИЈЕ Ц(2010)3780

ДОДАТАК Б

ОКВИРНИ СПОРАЗУМ ИЗМЕЂУ КОМИСИЈЕ ЕВРОПСКИХ ЗАЈЕДНИЦА И БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, ОД 20. ФЕБРУАРА 2008.

Slovenija
Hrvatska
ПРОГРАМ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ У ЈАДРАНСКОМ РЕГИОНУ У ОКВИРУ ИПА
2007CB 16 IPO 001

САДРЖАЈ

СПИСАК СКРАЋЕНИЦА 4

1. УВОД 6

1-1- Резиме припреме програма 4
1-2- Нови облик сарадње 8
1-3- Програмска подручја 8
1-4- Службени језик 10

2- АНАЛИЗА (ТЕРИТОРИЈАЛНИ, ДРУШТВЕНИ И ПРИВРЕДНИ КОНТЕКСТ ПРОГРАМСКЕ ОБЛАСТИ) 13

2-1- Предговор 11
2-2- Територијални, друштвени и економски контекст 11
2-2-1 Територија 13
2-2-2- Животна средина 18
2-2-3- Становништво 19
2-2-4- Миграциони токови 18
2-2-5- Привреда 230
2-2-6- Тржиште радне снаге 25
2-2-7- Трговина 26
2-2-8- Туризам 27
2-2-9- Инфраструктура и приступачност 29
2-2-10- Истраживање и иновације 31
2-2-11- Управљање и изградња капацитета 29
2-3- CWOT анализа 31
2-4- Предходна искуства сарадње у Јадранском региону 36

3- ГЛАВНИ РЕЗУЛТАТИ EX-АНТЕ ПРОЦЈЕНЕ И СТРАТЕШКА ПРОЦЈЕНА УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ 44

3-1-Синтеза ex-анте процјене 40
3-2-Синтеза тешке процјене утицаја на животну средину 42

4- СТРАТЕГИЈА ПРОГРАМА 50

4-1-Поступак формулације стратегије и утврђивања циљева програма 46
4-2-Принципи које програм примјењује као основу стратегије 47
4-3- .Циљ програма 48
4-4-Приоритети и конкретни циљеви 50
4-5- Примјена принципа ЕУ 54
4-5-1- Промовисање одрживог развоја 54
4-5-2- Промовисање једнаких могућности и недискриминације 54
4-5-3- Правила конкурса 55
4-6-Усклађеност с другим политикама и програмима 55
4-6-1- Опис интервенција у оквиру јадранског подручја прекограничне сарадње 55
4-6-2- Усклађеност Програма са стратегијама и текућим програмима 56
4-7-Врсте и карактеристике пројеката 59

5- ПРИОРИТЕТИ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЈЕ 62

5-1-Приоритет 1 - Економска, друштвена и институционална сарадња 62
5-1-1- Мјера 1.1 – Истраживање и иновације 62

5-1-2- Мјера 1.2 –Финансијска подршка иновативним малим и средњим предузећима.....74
5-1-3- Мјера 1.3 –Друштвене, радничке и здравствене мреже 74
5-1-4- Мјера 1.4 –Институционална сарадња 74
5-2- Приоритет 2 - Природни и културни ресурси и спречавање ризика.....64
5-2-1- Мјера 2.1 – Заштита и унапређење животне средине мора и обалног ..подручја 65
5-2-2- Мјера 2.2 –Управљање природним и културним ресурсима и спречавање природних и технолошких ризика 74
5-2-3- Мјера 2.3 –Штедња енергије и обновљиви извори енергије 74
5-2-4- Мјера 2.4 –Одрживи туризам 74
5-3- Приоритет 3 - Доступност и мреже.....67
5-3-1- Мјера 3.1 – Физичка инфраструктура 67
5-3-2- Мјера 3.2 – Системи одрживе покретљивости..... 74
5-3-3- Мјера 3.3 – Комуникацијске мреже 74
5-4- Приоритет 4 - Техничка помоћ.....68
5-4-1- Мјера 4.1 – Управљање и реализација 69
5-4-2- Мјера 4.2 – Информисање, промовисање и вредновање..... 74
5-5- Квантификовани циљеви и показатељи.....69
Приоритет 1 - Привредна, друштвена и институционална сарадња.....72
5-5-1- Приоритет 2 – Природни и културни ресурси и превенција ризика..... 73
5-5-2- Приоритет 3 – Доступност и мреже..... 74
5-5-3- Приоритет 4 – Техничка помоћ..... 75

6- ФИНАНСИЈСКЕ ОДРЕДБЕ .....ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

6-1- Буџет програма и стопа помоћи.....76
6-2- Расподјела средстава.....77

7- ОДРЕДБЕ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ЗА ОПЕРАТИВНИ ПРОГРАМ..... 83

7-1- Управљање програмом.....78
7-1-1- Заједнички надзорни одбор 84
7-1-2- Заједнички управни одбор 86
7-1-3- Управно тијело..... 86
7-1-4- Заједнички технички секретаријат..... 87
7-1-5- Канцеларија за првостепену контролу..... 87
7-1-6- Систем децентрализованог праћења 88
7-1-7- Тијело задужено за овјеру 89
7-1-8- Контролно тијело..... 89
7-2- Израда и избор пројеката.....85
7-2-1- Израда пројекта..... 91
7-2-2- Избор пројеката..... 91
7-3- Систем реализације.....86
7-3-1- Праћење 92
7-3-2- Вредновање 92
7-3-3- Финансијски токови..... 93
7-3-4- Прихватљивост издатака..... 94
7-3-5- Систем финансијске контроле и извјештавање 95
7-3-6- Информисање и промовисање 96

1. СПИСАК СКРАЋЕНИЦА

АА	Контролно тијело (Audit Authority)
БиХ	Босна и Херцеговина (Bosnia and Herzegovina)
ЦА	Тијело за овјеравање (Certifying Authority)
ЦАРДС	Програм Европске заједнице за обнову, развој и стабилизацију (Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation)
ЦБЦ	Прекогранична сарадња (Cross-Border Cooperation)
ЦЦ	Земље кандидати за чланство у ЕУ (Candidate Countries)
ЕЦ	Европска комисија (European Commission)
ЕИС	Европска табела за праћење резултата у подручју иновација (European Innovation Scoreboard)
ЕР	Извјештај о стању животне средине (Енвиронментал Репорт)
ЕРДФ	Европски фонд за регионални развој (European Regional Development Fund)
ЕУ	Европска унија (European Union)
ФДИ	Директна страна улагања (Foreign Direct Investment)
ГДП	Бруто домаћи производ (Gross domestic product)
ГИС	Географски информациони систем (Geographical Information System)
ГМЕС	Иницијатива за глобално праћење животне средине и безбједности (Global Monitoring for Environment and Security)
ИЦТ	Информационо-комуникационе технологије (Information and Communications Technology)
ИЦЗМ	Интегрисано управљање приобалним подручјем (Integrated Coastal Zone Management)
ИЛМ	Међународна организација за миграције радне снаге (International Labour Migration)
ИЛО	Међународна организација рада (International Labour Organization)
ИПА	Инструмент за претприступну помоћ (Instrument for Pre-accession Assistance)
ИСПА	Инструмент за структуралну политику у претприступном периоду (Instrument for Structural Policy for pre-Accession)
ЈМЦ	Заједнички надзорни одбор (Joint Monitoring Committee)
ЈСЦ	Заједнички управни одбор (Joint Steering Committee)
ЈТС	Заједнички технички секретаријат (Joint Technical Secretariat)
МА	Управно тијело (Managing Authority)
МИПД	Вишегодошњи индикативни план (Multi Annual Indicative Planning Document)
МС	Земље чланице (Member States)
НГО	Невладине организације (Non-Governmental Organizations)
НУТС	Номенклатура просторних јединица за статистику (Nomenclature of Territorial Units for Statistics)
ОЕЦД	Организација за економску сарадњу и развој (Organisation for Economic Cooperation and Development)
ОФЛЦ	Канцеларија за контролу првог нивоа (Office of the First Level Control)
ПЦЦ	Земље потенцијални кандидати за чланство у ЕУ (Potential Candidate Countries)
ПХАРЕ	Програм за обнову привреде Пољске и Мађарске (проширен и на друге земље Средње и Источне Европе) (Poland & Hungary Assistance to the Reconstruction of the Economy)
Р&Д	Истраживање и развој (Research and Development)
QCH	Quadro Strategico Nazionale (*Италијански стратешки оквир) (Italian Strategic Framework*)
САПАРД	Посебна претприступна помоћ за пољопривреду и рурални развој (Special Accession Programme for Agricultural and Rural Development)

CEA	Стратешка процјена утицаја на животну средину (Strategic Environmental Assessment)
CME	Мала и средња предузећа (Small and Medium-size Enterprise)
CWOT	Предности, недостаци, могућности и пријетње (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)
TA	Техничка помоћ (Technical Assistance)
WTO	Свјетска трговинска организација (World Trade Organization)

2. УВОД

Програм прекограничне сарадње у јадранском региону у оквиру Инструмента за претприступну помоћ (у даљем тексту Програм) резултат је заједничког рада релевантних земаља учесница на изради Програма, те чини дио процеса сарадње на јадранском подручју. Програм своју снагу и одлучност црпи из великог искуства стеченог у претходном програмском периоду, те доноси конкретне резултате из студија и анализа финансираних у прошлости.

Данас многи фактори чине сарадњу на јадранском подручју важном, посебно са политичког и економског становишта:

1. Фактори везани за политичку стабилност подручја. Десет година послије сукоба, ово подручје се сада креће према поступној интеграцији како „вертикале" (у оквиру европских и међународних институција), тако и „хоризонтале", стварањем подручја слободне трговине;

2. Фактори везани за географску и културолошку повезаност, који омогућавају јачање мултилатералних односа између јадранских приобалних региона ради подршке локалним процесима уједначеног раста, одрживог развоја и јединства између народа.

1-1- РЕЗИМЕ ПРИПРЕМЕ ПРОГРАМА

Садашњи програм је резултат интензивног и детаљног радног процеса, за који је била потребна интензивна сарадња, разговори и комуникација.

1. Координација између земаља учесница

Одржан је низ састанака на различитим локацијама широм програмске области, између априла 2006. и јула 2007. године. Програм је креиран постепено на основу тих разговора. Поступак припреме Програма завршен је његовим подношењем Комисији крајем августа 2007. године.

Сљедећа табела даје преглед састанака и њихових најважнијих резултата.

Табела 1 – Састанци и резултати

Датум	Локација	Садржај
13-14. април 2006.	*Л'Аквила (Италија)*	Основана је Радна група састављена од представника државних и регионалних власти земаља учесница, да управља процесом израде програма. Основан је и Тим за израду приједлога новог програма, а регија Абруцо одређена је за координацију Јадранског програма.
5-7. јули 2006.	*Сплит (Хрватска)*	Учесници су одобрили учешће Грчке и Словеније у Програму.
24-25. октобар 2006.	*Л'Аквила (Италија)*	Ангажовани су стручњаци за провођење *ex-ante*-евалуације постојећег Програма, као и за стратешку процјену утицаја на животну

		средину (Извјештај СЕА) и олакшавање процеса израде програма. Почетак уводне расправе о изради Програма.
22. новембар 2006.	*Рим (Италија)*	Основа расправе су општи и конкретни циљеви Програма. Договорено је да енглески буде службени језик. Радни језици су национални језици земаља учесница.
25. јануар 2007.	*Л'Аквила (Италија)*	
15. март 2007.	*Сарајево (БиХ)*	
7-8. мај 2007.	*Бриндизи (Италија)*	
31. мај 2007.	*Брисел*	Састанак између Радне групе и Европске комисије на којем се расправља о нацрту Програма и доноси споразум о начину приступа Програму.
9-10. јули 2007.	*Брисел*	Састанак Радне групе. Завршна расправа о нацрту Програма.

2. *Укљученост ширег партнерстава*

Италија

У свим фазама израде програма, Италија је укључила шире партнерство на регионалном и државном нивоу. Биле су укључене регионалне и државне власти из области туризма, здравства, културе и заштите животне средине, као и удружења малих и средњих предузећа. Нацрт Програма је додатно развијен на основу њихових повратних информација.

Састанци одржани у Италији:

Молизе 10. октобра 2006: представљање Програма у Кампобасу.
Венето:10. новембра 2006: представљање Програма. 2. маја 2007: представљање нацрта Програма потенцијалним партнерима прекограничне сарадње.
Рим 22. марта 2007: представљање Програма Стратешкој групи за територијалну сарадњу (итал. „*Gruppo strategico per la cooperazione territoriale*")
Фурланија-Јулијска крајина: 24. априла 2007. представљање нацрта Програма потенцијалним прекограничним партнерима.
Пуља: 7. маја 2007. представљање нацрта Програма потенцијалним прекограничним партнерима.
Абруцо: 16. маја 2007. представљање нацрта Програма потенцијалним прекограничним партнерима.
Емилија Романја 18. маја 2007: представљање нацрта Програма потенцијалним прекограничним партнерима.

Грчка

Програм и Инструмент за претприступну помоћ (ИПА) представљени су у Солуну 21. и 22. септембра 2006. године.

Словенија

У току израде нацрта Програма, Служба Владе Словеније за локалну самоуправу и регионалну политику, сва министарства и регионални актери учествовали су пружајући повратне

информације на нацрт Програма. Поред тога, прикупљене су пројектне идеје како би се процијенила заинтересованост за Програм.

Албанија

Разни актери у Албанији били су укључени на централном управном нивоу у процес дефинисања приоритета Програма, у координацији Министарства за европске интеграције (МЕИ), те су дали коментаре на прве нацрте Програма у вези са питањима техничке природе.

У Тирани је 19. јуна 2007. одржан састанак представника из Италије и представника Министарства за европске интеграције у вези са методом реализације Јадранског програма, којем су претходиле интерне расправе у оквиру самог МЕИ.

Босна и Херцеговина

У Сарајеву је 14. јуна 2007. одржан састанак у вези са посљедњом фазом израде Програма. На састанку је разматрано „питање приступа", наиме – „интегрисани" у односу на „транзициони" приступ.

Хрватска

У оквиру активности на државном нивоу за подршку сарадњи на новом Јадранском програму, Република Хрватска је предузела сљедеће активности.

Основана је међуминистарска група представника министарстава чији је задатак пружање подршке раду на шест прекограничних програма у оквиру ИПА: пет билатералних програма: Хрватска-Словенија, Хрватска-Мађарска, Хрватска-Босна и Херцеговина, Хрватска-Црна Гора, Хрватска-Србија и један мултилатерални јадрански програм.

Министарство мора, туризма, саобраћаја и развоја организовало је двије радионице. Прва је одржана 25. септембра 2006. у Сплиту (Сплитско-далматинска жупанија), а друга 19. априла 2007. у Пули (Истарска жупанија). Учествовали су чланови међуминистарске групе, као и представници хрватских јадранских жупанија које учествују у Програму. Учесници су учествовали у низу консултација и расправа, те дали своје коментара на нацрт Програма, а посебно на дио који се односи на CWOT анализу. Разговарали су и о стратешким приоритетима и мјерама. На састанцима Тима за израду нацрта Програма усвојени су многи коментари и унесени у текст.

1-2- НОВИ ОКВИР САРАДЊЕ

На основу дугогодишњег искуства из три претходна програмска циклуса, у вези са прекограничном сарадњом између земаља чланица и сусједних земаља кандидата/потенцијалних кандидата за чланство у ЕУ, нови финансијски оквир ЕУ за период 2007-2013 предвиђа приступ једног инструмента кроз нови Инструмент за претприступну помоћ (ИПА).

Уредба Савјета (ЕК) бр. 1085/2006, којом се оснива инструмент за претприступну помоћ – Уредба о реализацији ИПА – замјењује претходну правну основу на претприступном подручју. Као таква, она чини оквирну уредбу.

Инструмент ИПА намијењен је за пружање одговарајуће помоћи земљама које су кандидати или потенцијални кандидати за чланство у ЕУ, рационалним коришћењем претприступне помоћи, тако што замјењује разне инструменте који су раније постојали инструментима као што су Пхаре/ИСПА/САПАРД/ЦАРДС/Турски програм помоћи.

Између осталог, ИПА припрема земљу кандидата за приступање у смислу реализације структурних и кохезионих фондова и руралног развоја, дајући посебну подршку јачању институција и увођењу процедура што је могуће ближих структурним фондовима.

Детаљан опис пет компоненти ИПА дат је у члану 3 (а) оквирне Уредбе за реализацију ИПА: (I) помоћ у транзицији и јачању институција, (II) прекогранична сарадња, (III) регионални развој, (IV) развој људских ресурса, (V) рурални развој.

Прве двије компоненте примјењује се на све земље. Поред тога, земље кандидати имају корист и од компонената III, IV и V.

Прекограничну сарадњу у пограничним подручјима између земаља кандидата/земаља потенцијалних кандидата, те између њих и земаља чланица подржава компонента II ИПА (компонента ЦБЦ).

Према томе, Јадрански програм 2007-2013 подржава компонента II ИПА. Он се финансира из фондова ИПА, који укључују дио средстава ЕРДФ (члан 21. Уредбе о структурним фондовима бр. 1083/2006), а регулише га правна структура ИПА (Оквирна уредба ИПА бр. 1085/2006 и Уредба за реализацију ИПА бр. 718/2007[1]).

1-3- КВАЛИФИКОВАНА (ПРОГРАМСКА) ПОДРУЧЈА

Квалификована подручја за прекограничну сарадњу на спољним границама ЕУ одређена су у складу са чланом 88 (1) Уредбе за реализацију ИПА:

(a) Регије на нивоу НУТС 3, или у недостатку нивоа НУТС, еквивалентна подручја дуж копнених граница између Заједнице и земаља корисница;

(b) Регије на нивоу НУТС 3, или у недостатку нивоа НУТС, еквивалентна подручја дуж поморских граница између Заједнице и земаља корисница, које су обично раздвојене подручјем од највише 150 километара, узевши у обзир могућа прилагођавања, по потреби, да би се осигурала досљедна и непрекидна сарадња.

У складу са чланом 97. Уредбе о реализацији ИПА, територијално одступање се примјењује у Италији, Словенији, Хрватској, Босни и Херцеговини и Црној Гори.

Три земље чланице ЕУ (Италија, Словенија и Грчка), једна земља кандидат за чланство у ЕУ (Хрватска) и три земље потенцијални кандидати за чланство у ЕУ (Босна и Херцеговина, Црна Гора и Албанија) државе потенцијални кандидати (Босна и Херцеговина, Црна Гора и Албанија) учествују у Програму. Поред тога, учешће Србије које се постепено укида предвиђено је за заједничке пројекте у пољу институционалне сарадње.

Што се тиче **Италије**, прихватљива подручја НУТС нивоа III су провинције: Pescara, Teramo, Chieti (Abruzzo), Ferrara, Forlì-Cesena, Rimini, Ravenna (Emilia Romagna), Trieste, Gorizia, Udine (Friuli Venezia Giulia), Pesaro-Urbino, Ancona, Macerata, Ascoli Piceno (Marche)[2], Campobasso (Molise), Foggia, Bari, Brindisi, Lecce (Puglia)[3], Venezia, Rovigo, Padova (Veneto).

---

[1] Уредба Комисије (ЕК) бр. 718/2007 од 12/06/2007.

[2] Од 2009., нова покрајина *Fermo* настала је у регији *Marche*, чија је територија дио бивше територије покрајине Ascoli Piceno.Нова покрајина *Fermo* прихватљива је за Програм. Покрајина Фермо основана је законом бр. 147 од 11. јуна 2004., објављеним у Службеном листу Италије бр. 138 од 15. јуна 2004., и постала оперативна са првим покрајинским изборима одржаним 6. и 7. јуна 2009.

[3] Од 2009., нова покрајина *Barletta-Andria-Trani* настала је у регији Puglia, чија је територија дио бивше територије покрајина *Foggia* и *Bari*. Нова покрајина *Barletta-Andria-Trani* прихватљива је за Програм. Покрајина *Barletta-Andria-Trani* основана је законом бр. 148 од 11. јуна 2004., објављеним у Службеном листу Италије бр. 138 од 15. јуна 2004., и постала оперативна са првим покрајинским изборима одржаним 6. и 7. јуна 2009.

Територијално одступање у Италији се примјењује на провинције L'Aquila, Pordenone, Isernia i Taranto.

Прихватљива територија **Словеније** је Обално-крашка *регија*.

Територијално одступање у Словенији се примјењује на Нотрањско-крашку и Горишку регију.

Прихватљива територија **Грчке** су префектуре Kerkyra и Thesprotia.

Прихватљива територија **Хрватске** састоји се од седам еквивалентних НУТС III прихватљивих подручја (жупанија): Дубровачко-неретванска, Истарска; Личко-сењска; Приморје-Горски котар; Шибеничко-книнска; Сплитско-далматинска и Задарска.

Територијално одступање у Хрватској се примјењује на Карловачку жупанију.

Прихватљива територија **Босне и Херцеговине** је регија Херцеговине која укључује 3 кантона из Федерације БиХ и јужни дио Републике Српске са сљедеће 23 општине: Билећа, Чапљина, Читлук, Гацко, Груде, Јабланица, Коњиц, Купрес, Ливно, Љубиње, Љубушки, Мостар, Неум, Невесиње, Посушје, Прозор/Рама, Равно, Широки Бријег, Столац, Берковићи, Томиславград, Требиње и Источни Мостар.

Територијално одступање у Босни и Херцеговини се примјењује на Сарајевску регију, сјеверозападну регије те регију средње БиХ[4].

Прихватљива територија **Црне Горе** састоји се од десет општина: Бар, Будва, Цетиње, Даниловград, Херцег Нови, Котор, Никшић, Подгорица, Тиват и Улцињ.

Територијално одступање у Црној Гори се примјењује на општине Пљевља, Бијело Поље, Беране, Рожаје, Плав, Андријевица, Колашин, Мојковац, Шавник, Жабљак и Плужине.

Прихватљива територија **Албаније** састоји се од шест префектура: Fier, Durrës, Lezhë, Shkodër, Tiranë i Vlorë.

Иако није територијално прихватљива за Програм (нема приобалног подручја), али узевши у обзир њену раније прихватљивост у Италијанско–јадранском програму 2004–06., **Србији** је одобрено учешће *уз постепено укидање* у ИПА Јадранском програму прекограничне сарадње до завршетка 2012. Ова транзицијска и специфична подршка омогућиће учешће српских партнера у активностима институционе сарадње између универзитета, културних институција, истраживачких института итд.

---

[4] Одлука Комисије од 14. новембра 2007. (2007/766/ЕЦ) која прави попис регија и области прихватљивих за финансирање у склопу ЦБЦ компоненте Инструмента претприступне помоћи за сврхе ЦБЦ између држава чланица и држава корисница за период 2007-2013. односи се на економску регију Херцеговине.

Табела 2: Квалификована програмска област

Италија	Нутс 3	Пескара, Терамо, Кијети, Ферара, Форли-Ћезена, Римини, Равена, Трст, Горицијa, Удине, Пезаро-Урбино, Анкона, Мађерата, Асколи Пићено, Кампобасо, Фођа, Бари, Бриндизи, Леће, Венеција, Ровиго, Падова
Словенија	Нутс 3	Обално-крашка регија
Грчка	Нутс 3	Крф, Теспротија
Хрватска	Еквивалентно Нутс 3	Дубровачко-неретванска, Истарска, Личко-сењска, Приморско-горанска, Шибенско-книнска, Сплитско-далматинска и Задарска жупанија
Босна и Херцеговина	Еквивалентно Нутс 3	Билећа, Чапљина, Читлук, Гацко, Груде, Јабланица, Коњиц, Купрес, Ливно, Љубиње, Љубушки, Мостар, Неум, Невесиње, Посушје, Прозор/Рама, Равно, Широки Бријег, Столац, Берковићи, Томиславград, Требиње и Источни Мостар
Црна Гора	ЕквивалентноНутс 3	Бар, Будва, Цетиње, Даниловград, Херцег Нови, Котор, Никшић, Подгорица, Тиват, Улцињ
Албанија	Еквивалентно Нутс 3	Фиер, Драч, Леже, Скадар, Тирана, Влора
Србија	Цијела територија (фаза постепеног гашења)	

Надаље, горе споменуте територије су у блиској вези са неким сусједним подручјима, који оба често чине један друштвени, радни и привредни систем са јединственим развојем. Укључивање тих пограничних подручја у сваком случају може да донесе битну додату вриједност Програму.

Сљедећа табела даје преглед оправданости проширења квалификованих подручја.

Табела 3: Територијално одступање

Италија	Нутс 3	Л'Аквила, Порденоне, Изернија, Таранто	Изернија и Л'Аквила • Територијална близина • Континуитет сарадње у јадранском региону Порденоне • Територијална близина • Географски положај провинције • Јаке економске везе са програмском облашћу Таранто • Присуство одговарајуће инфраструктуре, те научних и културних центара за програмску област • Јаке економске везе са програмском облашћу
Словенија	Нутс 3	Нотрањско-крашка регија, Горишка регија	• Територијална близина
Хрватска	Еквивалентно Нутс 3	Карловачка жупанија	• Територијална близина • Једна од најнеразвијенијих жупанија у Хрватској • Континуитет сарадње у јадранском региону
Босна и	Еквивалентно	сарајевска привредна	• Континуитет сарадње у јадранском

Херцеговина	Нутс 3	регија, сјеверозападна привредна регија, привредна регија средње БиХ	региону • Сама Херцеговина није у стању да прими сва расположива средства
Црна Гора	Еквивалентно Нутс 3	Пљевља, Бијело Поље, Беране, Рожаје, Плав, Андријевица, Колашин, Мојковац, Савник, Жабљак, Плужине	• Континуитет сарадње у јадранском региону • Површина државне територије • Територијална близина

Слика 1: Квалификовано подручје

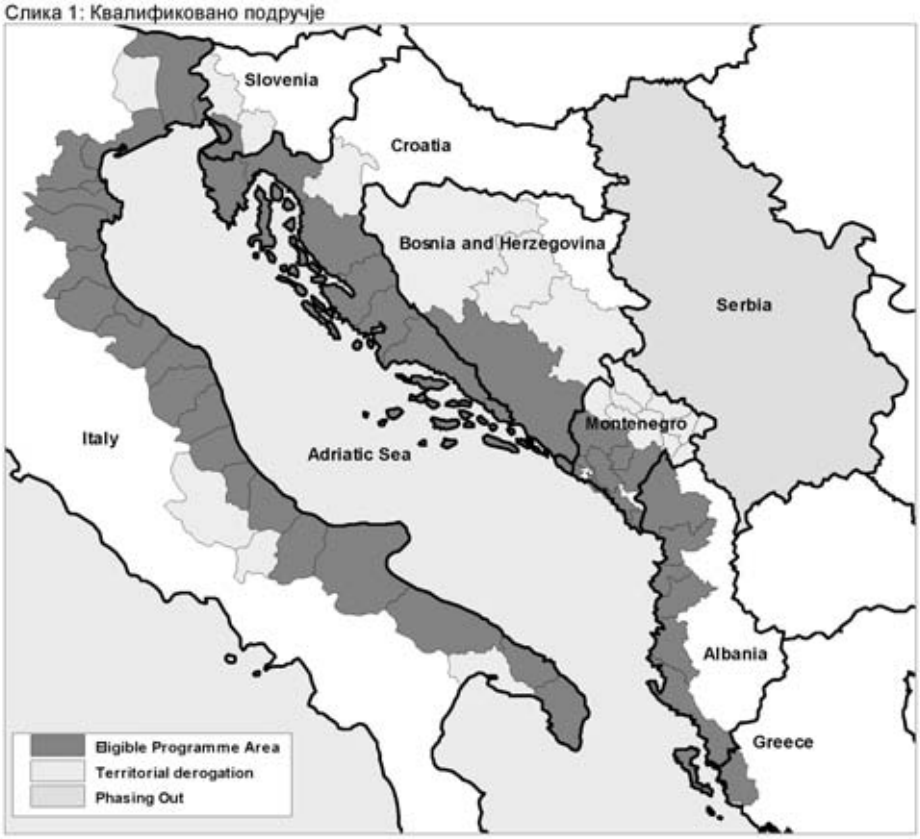

I-4- СЛУЖБЕНИ ЈЕЗИК

Службени језик Програма је енглески. Радни језици су национални језици земаља учесница.

6 АНАЛИЗА (ТЕРИТОРИЈАЛНИ, ДРУШТВЕНИ И ПРИВРЕДНИ КОНТЕКСТ ПРОГРАМСКЕ ОБЛАСТИ)

1-5- Предговор

У свјетлу циљева, стратешких приоритета и тематских области које је поставио Програм прекограничне сарадње у оквиру ИПА, дат је преглед профила територија и сектора у програмској области. Ова анализа контекста односи се на цијелу програмску област (квалификована подручја и подручја код којих постоји одступање) према постојећим статистичким подацима. Посебна важност ипак се даје циљној програмској области. Поред тога, анализа садржи и неке детаљне информације о посебним територијама које учествују у Програму, а поготово о различитим регионалним компонентама у оквиру Јадранског басена: сјеверна, централна и јужна подручја.

Анализе које су урађене у погледу цијелог квалификованог подручја у Програму тичу се првенствено сљедећих аспеката:

- Територија;
- Животна средина;
- Становништво;
- Миграциони токови;
- Привреда;
- Тржиште радне снаге;
- Трговина;
- Туризам;
- Инфраструктура и приступачност;
- Истраживања и иновације;
- Управљање и изградња капацитета.

Друштвени и привредни контекст добијен је из најновијих расположивих статистичких информација и података. У том смислу, мора се нагласити да, иако се информације везане за земље чланице (МС) односе на регије покривене Програмом, информације које су доступне за земље кандидате (ЦЦ) и земље потенцијалне кандидате за чланство у ЕУ (ПЦЦ) често се односе на земљу у цјелини, а не само на квалификована подручја у Програму.

У припреми овог поглавља коришћени су подаци државних завода за статистику различитих земаља.

1-6- Територијални, друштвени и привредни контекст

1-6-1- Територија

Програм обухвата квалификована подручја три земље чланице ЕУ (Италија, Словенија и Грчка) и четири земље са подручја источног Јадрана (Хрватска, Босна и Херцеговина, Црна Гора и Албанија). Тренутно само Хрватска има статус земље кандидата за чланство у ЕУ, док су остале земље потенцијални кандидати за чланство у ЕУ, како је признао Савјет Европе на састанку у Солуну у јуну 2003. године. Србија, која ће у Програму учествовати у фази постепеног гашења, није размотрена у сљедећој анализи.

Цијела програмска област заузима површину од 115.714 км^2 и броји 15.074 милиона становника; у погледу становништва и површине територије, италијанска подручја на нивоу

НУТС III врло су важна и представљају 47%, односно 69% становништва и површине цијелог Програма[2].

Албанија и Црна Гора учествују у Програму са великим процентом својих државних територија и становништва (површина територије: Албанија 47%, Црна Гора 42%; становништво: Албанија 64,2%, Црна Гора 65,5%), док Грчка и Словенија имају мањи удио горенаведених показатеља (површина територије: Грчка 1,6%, Словенија 5,1%), и учествују са мањим процентима (становништво: Грчка 1,4%, Словенија 5,3%).

Табела 5 – Површина и број становника на квалификованом подручју / Укупна површина и број становника у програмској области

Stepeni (%) po površini i stanovništvu	Površina	%	Stanovništvo	%
Albanija (stanov. 2005)	12.197	10,5%	2.013.186	13,4%
Bosna i Hercegovina (stanov.2001)	14.480	12,5%	470.364	3,1%
Hrvatska (stanov. 2001)	24.723	21,4%	1.427.088	9,5%
Crna Gora (stanov. 2003)	6.508	5,6%	425.266	2,8%
Grčka (stanov.2005)	2.095	1,8%	162.772	1,1%
Slovenija (stanov.2005)	1.044	0,9%	105.313	0,7%
Italia (stanov. 2004)	54.667	47,2%	10.470.528	69,5%
Ukupno program	115.714	100,0%	15.074.517	100,0%

Територије обухваћене Програмом граниче са Јадранским морем. Једино Србија нема поморску границу. Пејзаж и природне разлике између двије обале Јадранског басена битне су због својих геоморфолошких особина, високог притиска урбаног развоја и демографских разлика.

На италијанску обалу утиче висок ниво урбанизације, која се одвија у непрекидном линеарном обрасцу са највишим тачкама око центара производње и подручја са интензивним развојем туризма. Претјерани притисак који намећу ефикасно коришћење, локализована потражња и посљедична трансформација обале узроковали су свеопшту закрченост и стално смањење природне околине. Упркос томе, постоје изврсне еколошке локације као што су државна и регионална заштићена подручја на сјеверу и југу земље.

Подручје источног Јадрана простире се од Обално-крашке регије у Словенији до Грчке, укључујући многа хрватска острва, те представља повезани пејзаж и природну баштину, којој сада прijети све већа опасност од развоја и напретка у земљама кандидатима/потенцијалним кандидатима. Недостатак система за канализацију и одлагање отпада, те стално испуштање у атмосферу загађивача насталих у саобраћају и индустријским процесима те, поготово, запаљива горива за производњу енергије, честа су појава у овим земљама.

У **сјеверном дијелу Јадранског басена** налазе се италијанске регије Фурланија-Јулијанска крајина, Венето, Емилија-Романја, словеначка Обално-крашка регија и полуострво Истра на сјеверу Хрватске. Ова област је најразвијенија од свих учесника у Програму, са високим степеном урбанизације и добро развијеном инфраструктуром. Кроз њу пролази трансевропски саобраћајни коридор број В, који повезује Лисабон и Кијев и зато има стратешку позицију за приступ средњоисточној Европи.

Квалификовано подручје у Италији углавном се састоји од равница, са изузетком Апенина и планинских предјела у подножју Алпа. Упркос присуству великих урбаних центара, у равницама постоји знатан притисак на пољопривредно земљиште због неконтролисаног ширења градских насеља и сталне потребе за грађевинским земљиштем.

[2] Србија је укључена само у активности сарадње на изградњи институција. Без Србије, укупна површина програмске области обухвата површину од око 115.714 км^2 и има око 15.074 милиона становника.

ПРОГРАМ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ У ЈАДРАНСКОМ РЕГИОНУ У ОКВИРУ ИПА

Словеначка Обално-крашка регија излази на Тршћански залив, а обални појас је нешто дужи од 40 километара. Нека подручја су низинска и мочварна, а друга планинска и стјеновита. Излаз на море, првенствено лука Копар, омогућава регији експлоатацију великог потенцијала у свим секторима; најперспективније дјелатности односе се на превоз, дистрибуцију, логистику и туризам.

На крају, хрватско полуострво Истра и Национални парк Бриони, представљају једну од најважнијих туристичких дестинација у овој области. Поред тога, лука Ријека и луке Трст и Копар нуде овој области велике могућности за развој поморске трговине.

Сјеверна област Италије на Јадрану има другачије карактеристике урбаних насеља. Основна инфраструктура, тј. луке, аеродроми, жељезнице и путеви, добро је развијена и садржи неке кључне тачке, као што су путне везе и жељезнички чворови на саобраћајним правцима сјевер-југ и исток-запад. Индустријске зоне, руралне области, лагуне и непрекидна линеарна урбанизација (љетовалишта на обали) на југу ове области допуњују систем инфраструктуре.

На територијама сјеверног Јадранског басена налазе се бројна подручја са великом природном и еколошком вриједношћу. Подручја са важном биолошком разноврсношћу постоје у Фурланији-Јулијској крајини, као што су фурлански доломити и предалпски регионални паркови природе у Јулијској крајини, једанаест регионалних природних резервата, као што је *Foce dell'Isonzo* (Горицица) и *Falesie di Duino* (Трст), те три национална резервата, као што је морски резерват *Мирамаре* (Трст). Природне локалитете у регији Венето, иако углавном смјештене у брдовитим и планинским предјелима, представљају регионални парк *Colli Euganei* (Падова), *делта ријеке По* (Ровиго) и ријека *Силе* (Падова и Венеција), те разни регионални природни резервати, и наравно, Венецијанска лагуна. Разноврсност животне средине у регији Емилија-Романља укључује бројна заштићена подручја: шумски национални парк *Casentinesi* (Форли-Ћезена) и, надасве, делту ријеке По.

Ово подручје има богату културну баштину и многе локације признате од стране УНЕСЦО: *Аквилејско археолошко подручје и Патријархална базилика* (Фурланија-Јулијска крајина), *Венеција и њена Лагуна, Ботаничка башта* у Падови (Венето), *Ренесансни град Ферара, делта ријеке По* и *споменици раног хришћанства у Равени* (Емилија-Романља).

Словеначка територија такође има многа природна богатства. Обално-крашка регија представља шаренило пејзажа: обала са густом вегетацијом, кршевита висораван са Шкоцјанским јамама као парком УНЕСЦО-ве заштићене свјетске баштине, степенаста брда у долини Соче која воде у планине и Националног парка Триглав. Дуж обале су смјештена три заштићена подручја, природни резерват Шкоцјански заток, Струњански клиф, који је највиша стјеновита творевина на Јадрану, те природне солане у Сечовљу. Словеначки приобални појас, иако без битних промјена у кориштењу земљишта прије 2000. године, подложан је урбанизацији, великом притиску урбаног развоја, неконтролисаном ширењу градских насеља и закрчености саобраћаја. Поред тога, пољопривреда негативно утиче на квалитет воде због недостатка постројења за прераду воде.

Хрватско полуострво Истра има важну природну и културну баштину. По питању животне средине, огроман дио територије подложан је бројним политикама очувања животне средине. Национални парк Бриони, који се састоји од четрнаест острва, посједује значајну биолошку разноврсност. Културно насљеђе ове територије са локацијом као што је Еуфразијева базилика уписана у УНЕСЦО-ов списак свјетске баштине, која се налази у историјском центру Пореча, јесте један од најранијих епископалних хришћанских споменика.

Централни дио Јадранског басена обухвата италијанске регије Марке, Абруцо и Молизе, те источну обалу Хрватске. Западни дио Босне и Херцеговине, са врло ограниченим приступом Јадрану, јесте копнено подручје са уским обалним појасом.

ПРОГРАМ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ У ЈАДРАНСКОМ РЕГИОНУ У ОКВИРУ ИПА

Територија на западној обали састоји се од три основна природна локалитета: еколошки драгоцјени Апенини, претежно пољопривредни брдски крајеви и обални појас.

На подручју Апенина постоје блиски међуодноси, између осталог, природни резервати, пољопривредне површине, које се одликују комплексном и осјетљивом хидрографском мрежом, које су подложне сталној ерозији и нестабилности, те обални појас који представља филтер између планинског и поморског окружења.

Сјеверни дио карактерише богата мрежа мањих центара, релативно хомогена и уједначена на цијелом подручју, те линеарна урбанизација дуж обале, која је блиска капацитетима лучких градова. Унутрашња подручја имају значајне природне системе са високим степеном биолошке разноврсности, из које су настала три велика национална парка (*Национални парк Абруцо, Лацио и Молизе, Парк Мајела и Национални парк Гран Сасо-Лага*), као и још неки паркови и природни резервати. У региji Марке постоји неколико заштићених подручја, од којих нека имају значајну државну вриједност, као на примјер *Национални парк Монти Сибилини* (Асколи Пиђено, Маћерата), *Национални парк Гран-Сасо Лага* и други важни регионални паркови дуж обале, као што је *Парк Конеро* (Анкона).

Јужни дио је углавном планински, са уским долинама неплодног тла и смањеним обалним подручјем. Становништво обитава у малим разбацаним заједницама са малом густином насељености. Иако путна мрежа има међурегионалне везе са главним центрима, она не гарантује одговарајућу приступачност и има за посљедицу додатне трошкове организације услуга за становништво, а у неким областима, чак и за производне системе. Природна и еколошка баштина овог подручја је врло значајна и укључује дио регије Молизе у *Националном парку Абруцо, Лацио и Молизе*, те *морски резерват острва Тремити*. У провинцији Кампобасо постоје бројна села која су основали Хрвати и Албанци, која још увијек чувају своју традицију, културу и језике.

На супротној обали налазе се све западне жупаније, од Истре до Дубровника. Далматинска острва са два национална парка (острва Мљет и Корнати) налазе се на страни добро разуђене обале са Динарским Алпама које се у неким подручјима са друге стране спуштају према мору. Поред горенаведена два национална парка, постоји још пет националних паркова у регијама које Програм покрива (Рисњак, сјеверни Велебит, Пакленица, Крка и Плитвичка језера). Нека подручја која имају значајну вриједност због своје биолошке и пејзажне разноликости заштићена су на међународном нивоу, на примјер, УНЕСЦО је Национални парк Плитвичка језера прогласио свјетском баштином. У оквиру програмске области, Рамсарска конвенција о мочварним стаништима од међународног значаја укључује и доњи ток Неретве. Планину Велебит УНЕСЦО је уврстио у свјетску мрежу резервата биосфере.

Поред Пореча, постоје разни локалитети културне баштине, сврстани у списак УНЕСЦО:

- Стари град Дубровник, који се назива „бисером Јадрана“, постао је важна поморска сила на Медитерану од XIII вијека наовамо.
- Рушевине Диоклецијанове палате у Сплиту, саграђене између касног III и раног ИВ вијека наше ере налазе се широм града.
- Епископални комплекс Еуфразијеве базилике у историјском центру Пореча величанствен је примјер ранохришћанске епископалне градње.
- Град Трогир је изузетан примјер урбаног континуитета. План града овог острвског насеља датира још из хеленистичког раздобља, а његове прекрасне романеске цркве надопуњују предивне ренесансне и барокне зграде из млетачког раздобља.
- Катедрала Св. Јакова у Шибенику свједок је значајних промјена на пољу споменичке умјетности између сјеверне Италије, Далмације и Тоскане у XV и XVI вијеку, као и успјешног спајања готичке и ренесансне умјетности.

Подручја важна за заштиту животне средине присутна су у унутрашњости Босне и Херцеговине: претежно планинска подручја, изнад којих се издижу Динарске Алпе, у којима постоји мноштво

подземних вода. Јужна Херцеговина обухвата долину ријеке Неретве, тмурна крашка поља, лијевкасте облике, депресије, брежуљке и брдашца. Високе планине, дубоке долине ријека и пространа крашка поља доминирају сјеверном Херцеговином. Због своје орографије, природни пејзажи доминирају над урбаним пејзажом, но само мањи дио те територије је заштићен. Заштићена подручја на југу Херцеговине обухватају резерват птица Хутово Блато, мочварно подручје које је проглашено свјестком баштином на које мигрирају хиљаде птица. Отпад је једно од главних питања заштите животне средине, будући да се још увијек одлажу велике количине отпада у природу.

Јужни дио јадранског басена чине Пуља на западној обали и Црна Гора и Албанија на источној. Најјужнији дио Пуље и супротна обала која укључује мало подручје Грчке које је такође дио Програма, спајају Јадранско и Јонско море.

Италијанска територија представља неколико хомогених подручја: сјеверозападно које показује елементе пејзажа и њихову повезаност са историјским оквиром насеља. Значајне промјене у пејзажу и структури насеља у јужним подручјима показују противрјечности и такмичење у поступку транформације. Међу насељима такође постоје и велике разлике: Фођа Тавољере на сјеверу (пољопривредно подручје производње житарица и врло ефикасне пољопривредне производње која се заснива на наводњавању), висораван Мурге у центру (ријетко насељено унутрашње подручје са високом препознатљивошћу) и равница Бриндизи на југу (која повезује производна подручја са мочварним и обалним екосистемима). Регионални пејзаж показује значајан притисак на природне екосистеме и руралне просторе дуж обале, те њихово посљедично смањивање, с промјеном историјских улога обалних насеља. У овом контексту постоје два национална парка; парк Гаргано (Фођа) и парк Алта Мурђа (Бари), четири регионална парка и неколико природних резервата, углавном станишта у обалним мочварама. У регији Пуља такође постоје двије локације којима је УНЕСЦО признао велику културолошку вриједност: *Castel del Monte* и *Trulli di Alberobello*.

Са друге стране Јадранског мора налази се Црна Гора са својом дугом кривудавом обалом; од унутрашњости је раздвајају високе кречњачке планине испресијецане кањонима и тјеснацима. На сјеверу се налази једини фјорд у јужном Медитеранском басену, Бока Которска, дио подручја под УНЕСЦО-вом заштитом због свог изузетног еколошког и друштвено-културолошког значаја. Црна Гора је успоставила неколико заштићених подручја укључујући националне паркове и већ је усвојила законодавство о заштити природе и управљању ресурсима.

42,5 % албанске територије је дио Програма, а лежи у долини западне Албаније, укључује 6 префектура, 16 округа, 34 општина (урбана подручја) и 133 насеља (рурална подручја). Албанија је претежно планинска земља (сјеверна и централна Албанија) са великом површином брежуљкастих подручја (приближно 38% цијеле територије). Просјечна надморска висина је 708м, скоро дупло већа од европског просјека. Највиша тачка на квалификованом подручју Албаније је Језерца, 2694 метара, у регији Скадар.

Албанија има обалу на Јадранском и Јонском мору у дужини од 316 км. 25% територије састоји се од обалног подручја на западу земље, која се цијелом површином квалификује за Програм. Земља чини дио суптропског подручја са медитеранском климом која је врло погодна за развој туризма и пољопривреде.

Обала, од регије Скадар на сјеверном дијелу, до регије Влоре и јужне границе, има велико природно, културно и историјско насљеђе, као што су археолошки локалитети Бутринти, који се налази на УНЕСЦО-вом списку свјетске баштине, Аполонија, Плаво око у Делвини (регија Влора), долине главних ријека у Албанији, Скадарско језеро (највеће на Балканском полуострву) и дио Албанских Алпа. Постоје многа заштићена подручја међу којима се налази и тринаест националних паркова. Богата је хидро ресурсима, термалним водама, лагунама, а посједује и богату флору и фауну. Богата је и природним ресурсима као што су нафта, гас, угаљ и жељезо.

Албанија је у прошлости претрпјела значајну сјечу шума, но упркос успоравању тог процеса, раширена сјеча шума, неконтролисана испаша стоке и честе поплаве убрзале су ерозију тла. У растућим урбаним подручјима све већи проблеми везани су за квалитет ваздуха, узорковање и обраду отпада и превоз. Систем производње ствара велике притиске, на примјер, у раздобљу између 1995. и 2002. године, сектор пољопривреде повећао је кориштење ђубрива за 70%, а индустријски сектор укључује изразито загађивачку индустрију, као што је прерада нафте и угља, те производња електричне енергије, хрома и бакра. Значајни еколошки проблеми не могу се ријешити само примјеном одговарајућег и потпуног законодавства, а процес прилагођавања европским стандардима започео је тек недавно. Потребно је још пуно урадити и у сектору туризма, посебно по питању инфраструктуре, услуга и развоја планинског туризма.

Програм укључује само мали дио **Грчке**: префектуре Крф и Теспротија у регији Епир, са важном луком Игуменица. Ова подручја имају велику еколошку вриједност и добро су познате туристичке дестинације.

1-6-2- Животна средина

Обала Јадранског мора претеже се на око 5867 км (како је измјерио француски географ Бродел).

Географски гледано, Јадранско море је дио Медитеранског мора, које се налази између италијанског полуострва, Словеније, Хрватске, Црне Горе и Албаније; ријеч је о воденој површини између ланца Апенинских планина и Динарских Алпа максималне дужине од око 800 км. Просјечна ширина износи око 150 км^2. На југу се спаја са Јонским морем кроз Отрантска врата (70 км). Западна обала је начелно доста равна и прекида је само делта ријеке По и ртови планина Конеро и Гаргано (која се шири према мору на острва Тремити). Сјеверна обала је испрекидана лагунама Венеције, Марана и Града, те Тршћанским заливом; идући дуж Истарског полуострва и Далматинске обале, обала постаје све разуђенија и виша и гледа у безбројна острва, између осталих Крк, Црес, Паг, Дуги Оток, Брач, Хвар, Вис, Корчула, Мљет. Албанска обала је равнија и уједначенија, подијељена заливима Драч и Влора.

У основи, Јадранско море није превише дубоко: сјеверни басен је просјечно дубок 70-80 м, са максималном дубином од 270 м између Пескаре и Шибеника; јужни басен је дубљи (1222 м између Барија и Боке Которске). Просјечни салинитет износи 38‰ и слабији је на сјеверу због веће количине свјеже воде из ријека (Исонзо, Таљаменто, Пјаве, Брента, Адиге, По). Даље на југу Тронто, Форторе и Офанто на италијанској страни, те Неретва, Дрина, Бјоса на балканској страни улијевају се у Јадранско море. Обим плиме је промјенљив, око 30 цм у јужном басену и расте до 90-95 у сјеверном.

Годинама је Јадранско море било једно од италијанских мора које је трпјело највеће посљедице еутрофикације.

Јадранско море у основи представља натпросјечан еколошки екосистем који је изузетно осјетљив, огромно „затворено море" у којем би евентуална несрећа са испуштањем штетних твари изазвала критичан развој догађаја и гдје се не може ни размислити о повећавању утицаја поморског саобраћаја.

Данас се сјеверна и централна подручја Јадранског мора хватају у коштац са таквом еколошком ситуацијом која захтијева посебну пажњу и дјеловање које омогућава заштиту ове висококвалитетне територије и њених морских ресурса.

Искоришћавање подручних ресурса ових регија у прошлости је било посебно интензивно и врло често није било рационално оправдано.

То доказује:

- Смјештање активности које су велики загађивачи дуж обала, као што су нпр. петрохемијске индустрије и рафинерије нафте;
- Термоелектране на подручјима која су на цијени због природних и умјетничких особина;
- Развој пољопривреде у којој се увелико користе хемијске супстанце и за ђубрење и за заштиту усјева;
- Претјерана концентрација фарми за узгој стоке поред главних водених путева (почевши од ријеке По која у Јадранско море испушта 40% отпадних вода са цјелокупне италијанске територије):
- Експоненцијални пораст фабрика и насеља, што резултира озбиљним затварањем територија и изузетно великом концентрацијом становништва у главним изграђеним подручјима;
- Абнормално повећање потрошње природних ресурса без прикладног, рационалног и ефикасног капацитета за заустављање негативних утицаја који произлазе из њега;
- Просторно-временско концентрисање празника и индустрија масовног туризима која представља проблем ублажавања антрополошког оптерећења у корист развоја квалитетнијег туризма, дакле као услов за остваривање правог растерећења сезона и бољих привредних резултата;
- Експоненцијални пораст риболова који је истакнуо настанак озбиљних проблема у сектору.

Што се тиче насеља, јадрански регион се одликује:

- тенденцијом дуж сјеверозападног лука према стварању једног линеарног непрекинутог града од Аквилеје до Бриндизија;
- повећањем туризма који увелико утиче на животну средину;
- порастом насељених подручја дуж хрватске, албанске и црногорске обале, што носи озбиљне ризике од потицања бујања градње на италијанским обалама, што нажалост уништава природно насљеђе.

Горенаведене тенденције упућују прије свега на то да се мора озбиљно размотрити потенцијални утицај туризма на животну средину, како би се заштитила подручја у којима још није дошло до урбанизације и затварања.

Туристичка индустрија се заправо брзо шири, без обзира на то што различите земље и регије пролазе кроз различите фазе раста и развоја.

1-6-3- Становништво

Просјечна густина насељености програмске области износи 165 становника/км^2 са варијацијама у различитим земљама учесницама: просјечне вриједности на италијанским (192 становника/км^2) и албанским (165 становника/км^2) подручјима нивоа НУТС III; ниже вриједности за Босну и Херцеговину (32,5 становника/км^2), Хрватску (57,7 становника/км^2) и Црну Гору (65 становника/км^2). Међутим, постоје значајне разлике у густини насељености унутар земаља: вриједности ниже од просјека квалификованог подручја примјећују се посебно у општини Цетиње у Црној Гори (20 становника/км^2), у Личко-сењској жупанији у Хрватској (10 становника/км^2), у провинцији Кампобасо у Молизеу (79 становника/км^2), те у Фоџи у регији Пуља (95 становника/км^2).

С обзиром на демографска кретања, на већини подручја уочен је цјелокупан пораст броја становништва (с изузетком хрватских и србијанских жупанија и регија у којима се становништво смањило између 1991. и 2001. године), и на поприлично различитим нивоима. Током разматраног периода догодио се значајан пораст броја становништва у грчким префектурама

(2001-2005) и у општинама Босне и Херцеговине (1996-2001), са мањим порастом на подручјима других земаља[3].

Разлог стабилности становништва у Италији више су миграциони токови него стопе фертилитета. Пресудну улогу имају унутрашња и спољна миграција које су надокнадиле негативан природни прираштај забиљежен у многим квалификованим провинцијама.

Други разлози леже у постепеној репопулацији источних јадранских земаља која је започела завршетком Другог свјетског рата повратком прогнаника и напредним рјешавањем друштвене и економске кризе. Међутим, спољна миграција наставље се због великог броја људи који се селе у земље Европске уније у потрази за послом.

Унутрашње миграције су такође важне; првенствено све учесталије напуштање руралних простора, што је посебно изражен феномен у Албанији.

Одређене демографске варијације и даље расту; на примјер, становништво и даље стари, па индекс старосне зависности расте, што смањује укупну количину радне снаге и поткопава будућу продуктивност локалног људског капитала. Постоје значајне разлике у демографској структури везане уз показатеље старења, а крећу се од посебно високих вриједности у италијанским провинцијама (146) и Обално-крашкој регији у Словенији (142) до нижих вриједности у албанским префектурама (26). Становништво Албаније је најмлађе у Европи: према подацима из 2001. године, 34,1% становништва млађе је од 14 година, док је само 8,6% старије од 60. Ситуација је таква упркос интензивним миграционим токовима према Италији и Њемачкој који непоколебљиво лишавају државу младог и радно способног становништва. Ниске стопе рађања уравнотежава дуговјечност која је у јадранској регији Италије и у Грчкој за 6-7 година виша него у Албанији, Србији и Црној Гори.

Табела 6 Територијални и демографски показатељи

	Albanija (2001, 2005)	BiH (2001)	Hrvatska (2001)	Crna Gora (2003)	Grčka (2005)	Slovenija (2005)	Italija (2004)	Ukupno/ Program
Površina u m2	12.197	14.480	24.723	6.508	2.095	1.044	54.667	115.714
Populacia	2.013.186	470.364	1.427.088	425.266	162.772	105.313	10.470.528	15.074.517
Godišnja stopa prirodnog priraštaja (%	0,58%	1,09%	-0,97%	0,61%	1,31%	0,19%	0,78%	
Gustina naseljenosti	165,1	32,5	57,7	65,4	73,8	100,9	192,0	165,23
Indikator starenja	26,2	-	98,0	61,9	133,3	141,8	145,7	118,13
Indikator strukturne pouzdanosti	56,5	-	49,5	48,4	49,3	40,7	51,4	50,11
Stopa rađanja-muška djeca	71	72	72	71	77	73,4	77,5	
Stopa rađanja-ženska djeca	77	77	79	76	81	81	83	

Извор: наша разрада података државних завода за статистику. Подаци у сивим пољима односе се на цјелокупно подручје земље; сви остали подаци односе се само на квалификовано подручје;
** Годишња еврријација становништва обухвата сљедећа раздобља: Албанија 2001-2005; БиХ 1996-2001; Хрватска 1991-2001; Црна Гора 1991-2003; Грчка 2001-2005; Словенија 1993-2005; Италија 2001-2004.*

1-6-4- Миграциони токови

Недавне политичке промјене у Европи, посебно консолидација процеса насталих десегрегацијом Југославије и проширење Европске уније с циљем укључивања држава источне Европе, створили су и настављају стварати примијетан утицај на државе средње и југоисточне Европе, које су искусиле велике миграционе токове (редовне и нередовне, унутрашње и спољне, углавном према другим западноевропским земљама). Општи поглед на европска демографска збивања показује да демографска стабилност/раст у многим државама зависи од стопе укупне имиграције. Поготово је пораст броја становништва у Аустрији, Чешкој Републици,

[3] Доступност података на програмским пордучјима (жупаније, провинције, префектуре итд.) утицала је на избор интервалних раздобља с обзиром на различите земље. Види напомену за Табелу 2.

Италији, Њемачкој, Грчкој и Словенији посљедица имиграције. Скорашње студије које је провела Европска комисија[4] процјењују да је око 1% становништва нових земаља чланица спремно да се пресели у западне европске земље; у сљедећих 20 година потенцијална миграција би могла укључивати око 3-4 милиона људи. Међутим, сада је дошло до смањења миграције у однедавно повећаној Европи. У средњорочним и дугорочним прогнозама, предвиђа се да нове државе чланице неће имати демографске потенцијале за миграцију према западноевропским државама због старења и могућег смањења становништва. Штавише, привредна стабилност која долази након приступања ЕУ, неће само смањити миграциони притисак, већ ће и претворити ове земље у дестинације миграционих токова. Службени подаци из 2003. године показују позитивно стање миграција у Чешкој, Словачкој и Словенији.

Расположиви демографски подаци за квалификовано подручје не односе се на иста раздобља. Није било могуће израчунати просјек становништва програмске области за задато раздобље. Међутим, након проучавања ситуације у појединим земљама, може се рећи да су подаци из раних деведесетих до почетка XXИ вијека више или мање стабилни за програмску област. Значајне разлике назиру се у хрватским жупанијама у којима је број становника опао за 9,7% у периоду од 1991. до 2001. те у општинама у Црној Гори гдје је број становника порастао за 7% у периоду од 1991. до 2003. године. Демографско стање показује велике унутрашње и спољне миграционе токове.

Табела 7 – Прилив [им]мигранта по држављанству[5]

ЗЕМЉА	ГОДИНА	ИМИГРАНТИ	НАЈВАЖНИЈЕ ЗЕМЉЕ ПОРИЈЕКЛА				
Грчка	1998	38.200	Руска Фед.	Бугарска	Албанија	Египат	Румунија
			12,6%	7,6%	7,1%	5,8%	5,5%
	2001	-----	----	----	----	----	----
			----	----	----	----	----
Италија	1996	143.151	Мароко	Албанија	Румунија	Филипини	Тунис
			15,6%	14,4%	4,7%	4,2%	4,0%
	2000	226.968	Албанија	Мароко	Румунија	Кина	Филипини
			14,1%	8,9%	8,5%	4,0%	3,0%
Словенија	1995	3.688	Бивша Југославија	БиХ	Хрватска	Ф.Y.Р.О.М.	Италија
			31,5%	23,1%	20,3%	9,7%	2,1%
	2001	6.773	БиХ	Хрватска	Ф.Y.Р.О.М.	Бивша Југославија	Украјина
			34,8%	16,3%	15,5%	13,0%	3,4%
Хрватска	1995	42.026	Бивша Југославија**	БиХ	-----	-----	-----
			99,0%	1,0%	----	----	----
	2001	24.415	БиХ	Бивша Југославија	Ф.Y.Р.О.М.	Њемачка	Словенија
			3,5%	1,8%	0,9%	0,4%	0,4%

Извор: Наша разрада података Међународне организације рада (ИЛО) – база података Међународне организације за миграције радне снаге (ИЛМ)

[4] Истраживање Еробарометра (Кригер, 2004) и друге студије споменуте у публикацији Свјетске организације за миграције, *Свјетске миграције 2005 – Цијена и корист међународних миграција - Одјељак 1, Регионални преглед одабраних географских регија*

[5] Истраживање Еробарометра (Кригер, 2004) и друге студије у публикацији Свјетске организације за миграције, Свјетске миграције 2005 – Цијена и корист међународних миграција – Одјељак 1, Регионални преглед одабраних географских регија

**Вриједност је повезана са повратничким токовима миграната*

Табела 8 – Одлив грађана по земљама дестинације[6]

ЗЕМЉА	ГОДИНА	ЕМИГРАНТИ	НАЈВАЖНИЈЕ ЗЕМЉЕ ДЕСТИНАЦИЈЕ				
Грчка	1998	------	------	------	------	------	------
			------	------	------	------	------
	2001	------	------	------	------	------	------
			------	------	------	------	------
Италија	1996	39.017	Њемачка	САД	Француска	Белгија	Аргентина
			25,9%	8,2%	7,6%	4,8%	3,4%
	2000	56.601	Њемачка	САД	У. К.	Француска	Аргентина
			20,2%	7,3%	6,9%	6,0%	4,7%
Словенија	1995	776	Њемачка	Хрватска	Аустрија	Бивша Југославија	БиХ
			25,0%	17,1%	17,0%	8,5%	5,2%
	2001	1.442	Њемачка	Хрватска	Аустрија	Швајцарска	Бивша Југославија
			27,1%	11,7%	9,8%	6,8%	6,7%
Хрватска	1995	3.288	Бивша Југославија	БиХ	Њемачка	Словенија	Аустрија
			33,6%	25,8%	7,6%	2,7%	2,6%
	2001	7.488	БиХ	Њемачка	Аустрија	Бивша Југославија	Словенија
			17,4%	13,6%	9,9%	7,9%	1,9%

Извор: Наша разрада података Међународне организације рада (ИЛО) – база података Међународне организације за миграције радне снаге (ИЛМ)

Италија је дестинација већине миграционих токова. У раздобљу од 1996. до 2000. унутрашња миграција је порасла за 58% са Албанским имигрантима као једним од најприсутнијих фактора. 2003. године страно становништво у Италији премашило је 2 милиона[7]; скоро 36% је дошло из јужних европских земаља, у поређењу са просјеком ЕУ од 25[8] који износи 28%. У смислу страних становника, подаци италијанског државног статистичког завода ИСТАТ из 2001. показују значајно присуство источноевропских грађана у Италији: већину њих чине држављани Албаније (13,1%), а слиједе их држављани Марока (12,7%) и Румуније (6%). Држављани других источноевропских држава у Италији представљају значајних 2%-4%, а исти број у Италији достигли су и држављани осам других земаља[9]. У међувремену, емиграција из Италије према разним дестинацијама није посебно усмјерена према источним јадранским земљама, осим слабог тока према Грчкој. Међутим, подаци ИЛО-а откривају да су Италијани међу првих пет народа који мигрирају у Словенију (1995). У овом контексту важно је нагласити да је кретање италијанских грађана према предметним државама повезано са делолализацијом и интернационализацијом предузећа. Главна дестинација италијанских предузетника посљедњих година била је Источна Европа. У Хрватској дјелује преко 4500 италијанских предузећа, или предузећа са италијанским учешћем: Италија је главни трговачки партнер Загреба, примарна тржишна дестинација хрватског извоза и друга држава по количини директних страних улагања

[6] Неки податаци ИЛО (Међународна организација рада) у вези са приливом и одливом модификовани су како слиједи:
Југославија – Бивша Југославија
Македонија – ФУРОМ (Бивша Југословенска Република Македонија)
** Хрватска – Бивша Југославија

[7] Извор: Статистички спис за 2005 ; Каритас/Мигрантес, ХВ извјештај

[8] ЕУ је већином дестинација унутаревропских миграција, које представљају 60,2% укупних миграција.

[9] Филипини (3,9%), Кина (3,3%), Њемачка (2,8%), Сенегал (2,5%), Француска (2,3%), Перу (2,3%), Пољска (2,2%), Индија (2,0%).

у Хрватску. Србија такође развија блискије односе и програме сарадње, углавном у пољопривредном сектору.

Иако слаба расположивост хомогених статистичких података ограничава цјеловито детаљно поређење миграционих токова, јасно је да је на источном јадранском подручју мобилност између различитих држава посебно значајна у смислу унутрашњих и спољних токова.

35% страних држављана који су 2001. ушли у Словенију дошли су из Босне и Херцеговине, док их је 16% дошло из Хрватске; Хрватска је била дестинација 12% држављана Словеније, из које се највећи одлив догађа углавном према Њемачкој (27%).

Најзначајнији имиграциони токови у Хрватску долазе из Босне и Херцеговине, те Србије и Црне Горе; исто тако, те државе су дестинација за око 25% одлива из Хрватске.

У базама података водећих организација које се баве миграцијама, подаци за Грчку нису посебно нови али показују да је 1998, према процјенама ИЛО-а, Грчка била главна дестинација емиграција албанских грађана (7,1%). Међутим, искључујући албанску компоненту, Грчка не представља важну дестинацију за већину земаља са источног јадранског подручја. Према државним статистикама, 2005. године албански држављани су представљали најважнију компоненту страних држављана (78%).

Коначно, случај Албаније је изузетно важан јер је албанска емиграција несумњиво била један од најдраматичнијих демографских феномена у Европи у посљедњој деценији XX вијека. Између 1990. и 2001. године, око 700,000 албанских грађана напустило је своју државу, што је имало посљедице не само на цјелокупно становништво и његову географску распрострањеност, већ и за привредни капацитет државе, будући да је миграција махом укључивала радно активно становништво.

Проблем миграција стога је један од кључних питања на јадранском подручју, те захтијева пажњу ради проналажења ефикасних метода посматрања и управљања у оквиру регионалне политике сарадње, чији је циљ подржати повезаност, стабилне односе са сусједним земљама, те стратегије за развој локалне привреде.

1-6-5- Привреда

Јадранска регија, тј. јединствено подручје земаља које граниче са Јадранским морем, друштвено и привредно се разликује, углавном између различитих земаља, али и унутар подручја земаља.

Током посљедње деценије на јадранском подручју догодиле су се значајне промјене. Са стајалишта привреде, источне јадранске земље остварују тежак прелаз на самоодрживу привреду с циљем смањивања своје зависности о међународној помоћи. С друге стране, разне италијанске јадранске регије пролазе кроз привредну стагнацију која траје од 2001. године, а која је резултат тешке међународне ситуације и слабе потражње на домаћем тржишту.

Помоћу БДП-а као главног показатеља програмског контекста, можемо препознати 4 категоије привредног капацитета: италијанске провинције и грчке префектуре са бруто друштвеним производом по становнику од 19.600 евра, односно 16.100 евра, након чега слиједе Обално-крашка регија са БДП-ом по глави становника од 11.700 евра, хрватске жупаније и црногорске општине (5.600 евра, односно 3.000 евра), те најзад Србија, Босна и Херцеговина и Албанија са БДП-ом по глави становника између 1.900 и 2.400 евра.

Табела 9 – БДП

	Albania (2004)	Bosnia and Herzegovina (2005)	Croatia (2003)	Montenegro (2003)	Greece (2000)	Slovenia (2004)	Italy (2004)	Total Programme
BDP(milion €)	5.915,2	8.052,0	8.071,0	1.290,0	2.625,0	1.237,0	206.449,0	233.639,2
BDP stopa (godišnja) (%)	6,2	7,43	4,3	2,4	10,3	7,6	0,75	1,39
BDP po sektoru (%)								
Poljoprivreda	25,2	9,8	7,2	18,6	4,2	1,4	3,5	
Industrija	19,5	24,5	30,3	36,4	11,9	23,5	23,4	
Usluge	55,3	65,7	62,5	45,0	83,9	75,1	69,6	

Извор: Наша разрада података државних завода за статистику. Подаци у сивим пољима односе се на цјелокупно подручје земље, док се остали подаци односе само на квалификовано подручје.
Разлике у БДП-у: Албанија, Италија 2003-2004; Босна и Херцеговина, Хрватска 2004-2005; Црна Гора 2002-2003; Грчка, Словенија, Србија 2003-2004.
Колона под називом „Укупно у Програму" представља приближну вриједност која се заснива на државним вриједностима (означено сивом бојом)

Што се тиче италијанских провинција, макроекономски показатељи истичу нека подручја која су у порасту (Фурланија-Јулијска крајина, Венето, Емилија-Романья) и у којима историјски подаци о БДП-у показују стабилан напредак, те друга подручја (Марке, Абруцо и Пуља) у којима су привредни трендови доживјели преокрет у раздобљу од 2001-2002: БДП и улагања су се смањили, те се тако разоткрила слабост производног система који утиче на скоро све секторе. Привредни систем у овим подручјима још увијек у знатној мјери зависи од традиционалних, технолошки једноставних сектора, што негативно утиче на њихове могућности дугорочног раста.

Земље кандидати и потенцијални кандидати, упркос великим потешкоћама и неизвјесностима у укупном привредном контексту, показале су значајан раст БДП-а у 2004, који се кретао од 9,3% у Србији до 2,4% у Црној Гори. На овим подручјима раст БДП-а умногоме се одржао помоћу исељеничких дознака из иностранства, које су одржале ниво нето трансфера у земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима.

Анализа структуре привредног сектора врло јасно показује да се релативна важност различитих сектора у основи пребацила на услужни сектор, посебно на територијама земаља чланица, што за 70% - 84% придоноси укупној додатој вриједности.

У земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима степен ове промјене је мање значајан, а пољопривредни сектор још увијек доноси прилично велик дио додате вриједности. Албанија посебно има највећи пољопривредни БДП у односу на друге секторе привреде, иако се и тамо тај тренд смањује (2000. је био преко 50% ГДП-а).

Индустријски сектор је несумњиво доживио најозбиљнији застој током грађанских ратова и друштвених и привредних криза, што је резултирало уништењем инфраструктуре и прекидом главних производних дјелатности, посебно у индустријском и рударском сектору, потакнувши помак производних дјелатности на пољопривредни сектор и трговину, такође из разлога одржања. Од 2000. године биљежи се јасан опоравак сектора индустрије и грађевине (Босна и Херцеговина и Албанија), које су још увијек у центру главних инвестиционих програма, те производног и услужног сектора (Хрватска). Велику важност у услужном сектору имају туризам и финансијске услуге, који се непрекидно шире, посебно у Хрватској и Албанији; у скоријој будућност туризам ће вјероватно бити важно финансијско средство привлачења додатних улагања и значајног доприноса привредном развоју на подручју источног Јадрана. Главни проблем у земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима јесте потреба за финализацијом структуралних реформи производног система, које су кључни елемент повећања учинковитости у различитим секторима привреде, нарочито развојем приватног сектора и провођењем финансијских и инфраструктурних реформи. Надаље, неопходно је што уже се специјализовати за производе са високом додатом вриједношћу, прећи са производа са

ниским степеном обраде на оне са високим, нагласити важност обуке и цјеложивотног учења кадрова, развити умрежавање и кластере који ће повезивати произвођаче и омогућити развој брандова и усвајање међународних стандарда.

Узимајући у обзир да привредни развој и потицање привлачења страних улагања могу постати главне покретачке силе у регији, заштита животне средине ће постати питање од посебног интереса. Да би се очували посебни екосистеми и природне вриједности, односно побољшало стање животне средине у урбаним подручјима, посебна пажња биће посвећена мјерама за повећање нивоа свијести о животној средини, побољшање животне средине опћенито и смањење потенцијалних негативних утицаја Програма и интервенција на подручју.

1-6-6- Тржиште радне снаге

Укупна стопа запослености подручја укљученог у овај Програм износи 52%, док је стопа незапослености готово 12%. На овом подручју велики број људи је запослен у услужном сектору (55%) и у индустрији (27,7%). Пољопривреда, са 12,3% запослених представља изутено низак ниво када се упореди са државним просјеком, код којег су једини изузеци грчке и италијанске регије.

Подаци са тржишта радне снаге у оквиру овог Програма указују на драстичне разлике међу струкама, које у неким случајевима значајно одступају од државних просјека.

Највиши ниво незапослености, према потребама овог Програма, забиљежен је на словеначким територијама (61%), те их слиједе италијанске регије (56,3%). Скоро идентичне, иако значајно ниже него просјечни индекси цјелокупног подручја обухваћеног овим Програмом јесу нивои забиљежени у грчкој регији од 46,9% и Црној Гори од 43,3%, а на крају се налазе општине Босне и Херцеговине на нивоу од 26%, што представља критичну тачку тржишта радне снаге.

Што се тиче незапослености, италијанске провинције и словеначка регија се налазе на нивоу испод просјека читаве територије обухваћене овим Програмом. Најнижи проценат незапосленост је забиљежен у Обално-крашкој регији од 4,9%. Критичније су стопе незапослености у Грчкој и земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима, које су врло високе. Врло узнемирујуће стопе незапослености су уочљиве у регијама Хрватске и Црне Горе, гдје износе 23%, односно 32%.

Анализирајући удио жена на тржишту радне снаге, стопа незапослености је скоро једнака свеукупном индексу. Индекс запослености жена је наглашенији. Највиши удио жена које учествују на тржишту радне снаге забиљежен је у италијанским провинцијама које учествују у Програму, гдје се просјечно повећавао за +12,8% у периоду 2003/2005, што потврђује неколико година позитивног тренда. Критичније статистике су забиљежене на словеначким територијама, гдје је проценат и запослености и незапослености жена значајно другачији од процента за цјелокупни Програм. Готово идентичне стопе незапослености забиљежене су у Грчкој, Црној Гори и Албанији, са разликом која се односи на женски удио између 3% и 3,5%. Уједначинији ниво учешћа жена забиљежен је у хрватским жупанијама, гдје је стопа нижа од 2% за оба индекса.

Трендови тржишта радне снаге током раздобља од 2000. до 2005. везано за квалификоване учеснике указује на пад стопе запослености и узлазне стопе незапослености у Албанији (цјелокупно државно подручје) и у регијама Босне и Херцеговине. Исти тренд важи за Хрватску (цјелокупно државно подручје). У Грчкој стопе незапослености имају благо негативан тренд; исто вриједи и за Хрватску (цјелокупно државно подручје) иако се стопа запослености повећава. У Словенији смо уочили заустављену стопу незапослености, те на крају задовољавајући ниво запослености у италијанским провинцијама иако је и тамо уочљива стопа незапослености.

Према категоријама запослења пољопривреда је најважнија, посебно на подручју Албаније (државни ниво) и на грчкој територији.

Највиши ниво запослености, у услужним дјелатностима, уочен је у Грчкој са 73%, а затим слиједе Црна Гора, Хрватска и Словенија. Посебно уочљив ниво запослености је на секундарним тржиштима од 32,4% на италијанском подручју, знатно изнад просјека у поређењу са цјелокупним подручјем.

Табела 10 - Тржиште радне снаге [10]

	Albanija (2005)	Bosna i Hercegovina (2001)	Hrvatska (2001)	Crna Gora (2003)	Grčka (2005;2001)	Slovenija (2005)	Italija (2005)	Ukupno Program
Stopa aktivnosti	47,10	65,70	51,70	54,50	53,70	57,40	47,80	*48,90*
Stopa zapošljavanja	45,60	25,90	44,10	43,30	46,90	61,10	56,30	*52,40*
Stopa zapošljavanja: žene *	38,80		425,00	35,00	38,80	43,00	47,30	*43,80*
Zaposleni po sektoru aktivnosti(%)								
Poljoprivreda	58,47		4,90	4,00	16,40	5,30	5,30	*12,30*
Industrija	13,52		26,10	22,30	10,50	25,80	32,40	*27,70*
Usluge	18,24		69,00	69,70	73,10	68,90	62,30	*55,50*
Stopa nezaposlenosti *	14,10	14,20	23,30	32,90	14,90	4,90	8,70	*11,70*
Stopa nezaposlenosti: žene *	17,20		25,10	36,40	18,40	14,00	10,70	*13,40*

Izvor: Naša razrada podataka državnih zavoda za statistiku i Prilogа sa statističkim podacima Radnog dokumenta osoblja Komisije. Podaci u sivim poljima odnose se na cjelokupno područje države, dok se ostali podaci odnose samo na kvalifikovano područje.
Kolona pod nazivom „Ukupno u Programu" predstavlja približnu vrijednost koja se zasniva na državnim vrijednostima.

**Podaci za Grčku odnose se na 2001. godinu, Izvor: grčki Zavod za statistiku, popis iz 2001.*

1-6-7- Trgovina

Треба напоменути да не постоје подаци за трговину на квалификованим програмским подручјима осим података за Италију и Хрватску.

У 2004. забиљежен је велики пораст трговинског биланса у италијанским провинцијама; наиме, квалификоване провинције су остариле добит од 75%. Провинције Кијети, Ферара, Падова, Пезаро-Урбино и Удине забиљежиле су посебно високе билансе, који су се кретали у распону од 1,1 милијарди евра у Ферари и 1,9 милијарду евра у Анкони. Ови подаци ублажавају негативни трговински биланс забиљежен у провинцијама Венеција, Равена и Бриндизи.

Од 2001. долази до великог пораста италијанских улагања у земље кандидате и потенцијалне кандидате, која су прије била прилично ограничена и већином усмјерена на стабилнију Хрватску.

Отварање западних средњоевропских тржишта потакнуло је развој јадранске регије и изазвало пораст улагања у Босну и Херцеговину, која се налази на саобраћајним правцима сјевер-југ, те у Албанију и Црну Гору, које су укључене у изградњу коридора ВИИИ, који повезује источне сусједе. Инвестициона средства су усмјерена на производњу, због могућности децентрализације сектора лаке индустрије, те на финансијски сектор.

Италијанске јадранске регије на другачији начин учествују у трговинским односима са земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима. Регије Венето, Фурланија-Јулијска крајина, Марке и

[10] *Сљедеће дефиниције користе се за индексе радне снаге:*
Стопа активности = радно становништво /укупна популација > 15 година
Стопа запослености = укупно запослених/становници између 15-65 година
Стопа незапослености = незапослени/радно становништво

Пуља заузимају важан положај, посебно у секторима механике, прераде гуме, хемијској индустрији, индустрији неметалних минерала, електроници, те производњи текстила и обуће.

Због постојећих значајних структуралних проблема који производни систем чине још мање конкурентним, спољнотрговинска размјена земаља кандидата и потенцијалних кандидата показује мањак у трговинском билансу. Србија, Хрватска и Босна и Херцеговина показују значајан дуговни салдо. Па ипак, неке државе, на примјер, Албанија, Босна и Херцеговина и Хрватска такође биљеже и пораст извоза капитала након отварања страних тржишта.

Главнину извоза земаља кандидата и потенцијалних кандидата чине текстил (Србија, Албанија, Хрватска, Словенија), обућа (Албанија), кожа и кожни производи (Србија), сировине и полуготови производи (Албанија, БиХ, Србија и Хрватска), обрада дрвета и производња намјештаја (Словенија и БиХ), хемијски производи (Словенија, Хрватска), индустријска механизација (Србија), електричне и металне машине и алати (Хрватска и Словенија), бродоградња (Хрватска), грађевинска механизација (Албанија), храна, пиће и дуван (Албанија, Хрватска), који се врло често извозе након прераде у име трећих страна.

Увезена роба намијењена тржишту укључује широк дијапазон производа, посебно нафту и петрохемијске производе (Словенија, Хрватска), машине, превозна средства и њихове дијелове (БиХ, Хрватска, Албанија), хемикалије и фармацеутске производе (Хрватска), прехрамбене производе (БиХ, Србија) обућу и одјећу (Србија и Албанија), текстил (Словенија, Албанија), електричне алате, телекомуникационе производе (Словенија), компјутерске производе (Словенија), грађевинске материјале (Албанија), фармацеутске и козметичке производе (Словенија и Хрватска), пластичне материјале (Србија), дрвени намјештај (Хрватска, БиХ).

Табела 11 – Трговина

	Albanija	BiH	Hrvatska	Crna Gora	Grčka	Slovenija	Italija	Ukupno Program
Izvoz (milion €)	479	1.920	3.018	461	14.049	14.397	43.364	77.687
Uvoz (milion €)	1.823	5.670	4.539	682	44.047	15.805	27.985	100.551
Saldo trgovine	-1344,2	-3.750	-1.521	-221	-29.998	-1.408	15.379	-22.863

Извор: државни заводи за статистику и Прилог са статистичким подацима Радног документа особља Комисије. Подаци у сивом односе се на цјелокупно подручје државе, док се остали подаци односе само на квалификовано подручје.

1-6-8- Туризам

Туризам је, захваљујући изузетном природном пејзажу, те умјетничкој и културној баштини на европском и свјетском тржишту, можда један од најважнијих сектора на пољу сарадње за развој локалне привреде и за запошљавање. Заправо, док је туризам традиционално био један од најактивнијих и најразвијенијих сектора привреде у италијанским јадранским регијама, данас представља маргиналну дјелатност у источнојадранским регијама, осим у Грчкој, Словенији и Хрватској.

Италијанске јадранске регије посјети око 20 милиона посјетиоца који остварују преко 100 милиона туристичких ноћења. Регија Венето је примила највише посјетиоца (36% прилива туриста у италијанским јадранским регијама), а слиједе је Емилија-Романја (27%), те Марке и Пуља (11%).

Дошло је до стабилног пораста броја посјетилаца на италијанској јадранској обали у раздобљу 2003-2005, али се смањио број боравака, нарочито у 2004, што се углавном може приписати смањењу броја домаћих посјетилаца. Међутим, подаци за 2005. указују на опоравак у поређењу са протеклом годином, посебно што се тиче броја домаћих и страних посјетилаца који

апсолутно премашују бројке из 2003, међутим подаци о броју боравака показују повратак на тренд забиљежен 2003. године.

Источнојадранска подручја нуде изузетно богатство природне и културолошке разноликости па стога постоје бројне могућности не само за развој плажа, већ и за развој еколошког, културног и вјерског туризма. Туризам се у Хрватској непрекидно шири, углавном вођен понудом смјештаја, те представља једну од најважнијих привредних дјелатности и важан извор запослења.

Дуж обале Јадранског мора, постоје стотине градова, мјеста и села која могу пружити туристима основни смјештај, као и ограничен број спортских активности, забаве, разгледања и куповине. Поред старих обалних градова који су предмет интереса, као што је Дубровник, Корчула, Трогир, Сплит, Задар, Шибеник и Хвар, хрватско подручје обухваћено Програмом хвали се великим бројем малих села која су сачувала своје историјске особине и традиције. Хрватска програмска област уједно има и богато културолошко насљеђе и широки спектар културних догађања током године, од којих неки привлаче међународне госте из свих крајева свијета.

Квалификовано подручје богато је културолошким ресурсима, укључујући значајна археолошка налазишта, као што је стари град Крф, који је дио УНЕСЦО-вог списка свјетске баштине, рушевине из доба Класике и Римљана у Палаиополију у Крфу, те недавно обновљена и уљепшана налазишта Елеа, Долиани и Димокастро у Теспротији, као и Музеј азијске умјетности у Крфу.

Туристички потенцијал преовладава на обали, уз постојање допунске инфраструктуре и углавном приватног смјештаја. Ипак, смјештајни капацитет не може да задовољи потражњу у току високе туристичке сезоне.

Туризам у земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима је врло неуједначен. У ствари, упркос широком спектру могућности, туризам у Хрватској углавном је концентрисан на љетну туристичку понуду на обали, те у посљедњих неколико година, на пловидбени туризам. У Босни и Херцеговини и Црној Гори понуда смјештаја је врло ограничена, а туристичка индустрија није добро организована у смислу пружања средстава. Међутим, у поступном порасту је љетни туризам на обали, зимски на скијалиштима, а јача и сектор природног туризма у Црној Гори, која је источнојадранска регија са највише туристички привлачних елемената и која је еколошки незагађена. Туризам се такође полако развија и у БиХ. С друге стране, туристичке посјете Албанији прилично су ријетке: страни туризам се слабо промовише, но многи албански емигранти током љетних годишњих одмора враћају се на обалу.

Туризам (еколошки, културни, спортски, обални или др.) свакако је један од сектора који могу покренути развој источних јадранских земаља и експлоатацију њихових ресурса. Нужна је промоција стране потражње да би се ојачала понуда смјештаја и проширио његов квалитет, те да би се развили интегрисани пакети услуга (посебно везано уз еколошке активности), којима се смањује сезонска потражња. Проблеми у туристичком сектору, осим оних везаних уз високу сезону, укључују лошу туристичку инфраструктуру копнених подручја, слабо тржишно пласирање културне баштине и недостатак размјене информација између туристичке индустрије и кооперативног маркетинга. Концентрисаност на специфичне врсте туризма, као што је спортски и конгресни туризам, културни туризам, рурални туризам, ловни туризам и гастрономски туризам, могао би продужити туристичку сезону и потакнути специјализацију.

Потражња и домаћи туристички токови на Јадрану зависе од све већег кориштења привредних и културних веза и обостране користи између држава учесница. Трајна потреба за улазном визом многим државама је важна препрека у развоју туризма. Надаље, туризам из земаља кандидата и потенцијалних кандидата према Европи још увијек је споредан феномен и укључује само одређене сегменте становништва, углавном припраднике средњег и високог друштвено привредног и културног слоја, који живе у великим градовима у којима су туристичке агенције и организатори путовања јаче укоријењени. Токови су углавном усмјерени на туристичке локације

у сусједним земљама, иако Италија има важан положај међу главним страним туристичким дестинацијама, посебно што се тиче црногорских и хрватских туриста, од којих ови други углавном посјећују сјевероисточне италијанске регије, посебно Венето, Фурланију-Јулијску крајину и Емилију-Романью, тим редом. У основи, дестинације су углавном споменици културе, приморске и природне локације те, у случају хрватских туриста, термална купалишта и мјеста вјерских ходочашћа. Очигледно је да је развој туризма у овим државама првенствено повезан са цјелокупним побољшањем њихове привреде.

Хрватске дестинације су од примарне важности у туристичким токовима према земљама кандидатима/потенцијалним кандидатима, примајући скоро 50% свих страних посјетилаца у програмској области. Страни туристи, углавном Њемци (20%) и Италијани (15,6%), представљају преко 80% укупног броја посјетилаца у Хрватској.

	Доласци		Ноћења		
	Укупно	Странци	Укупно	Странци	
Број кревета					

Табела 12 – Туристички токови и смјештајни капацитети (само за квалификовано подручје)

	Arrivals		Nights		No. of available beds
	Total	Foreigners	Total	Foreigners	
Albania	182.000	42.000	588.000	146.000	8.500
Bosnia and Herzegovina	273.913	75.953	596.686	351.326	11.587
Croatia	8.978.522	7.881.197	49.452.175	44.935.322	883.332
Montenegro	791.096	263.082	5.121.324	1.558.748	117.428
Greece	281.688	194.274	1.867.453	1.599.401	18.222
Slovenia	152.323	91.114	429.223	227.703	80.724
Italy	19.526.069	7.568.677	100.489.809	35.447.416	1.384.989

Извор: Државни завод за статистику и Прилог са статистичким подацима Радног документа особља Комисије.
Подаци у сивим пољима односе се на цјелокупно подручје државе, док се остали подаци односе само на квалификовано подручје.

1-6-9- Инфраструктура и приступачност

Већ сада постоји висок степен размјене људи, роба, капитала, знања и технологија између двије сусједне обале Јадранског мора. Та размјена је заснована на дубоко укоријењеној традицији односа и сразмјерно доброј инфраструктури и организацији превоза.

Приступачност талијанском приобалном подручју осигурава инфраструктура која се састоји од аутопутева и мреже јадранских државних путева, које, заједно са жељезницом (са добром разгранатошћу линија), опслужују луку Трст и Венецију-Местре на сјеверу, те Равену, Анкону и Пескара-Ортона у централном дијелу. Бари, Бриндиси, Леће и Таранто на југу Италије имају важну стратешку улогу у повезивању са јонском обалом, одакле се наставља меридијански коридор који прелази Медитеран од Гибралтара преко Турске, па све од Црног мора.

Међународни пловидбени путеви имају значајну улогу (иако још увијек недовољну) и могу потпомоћи економски развој талијанских регија и у сектору туризма. Развој морских праваца могао би понудити рјешење у области прекограничног саобраћаја, као и за унапријеђење државних веза тиме што би била смањена закрченост ceста, нарочито на приобалном аутопуту у близини великих градова и њихових линеарних конурбација.

Данас се 62% робне размјене између Италије и источних јадранских земаља одвија морским путем, 32% друмским и 6% жељезничким. Од 1999. године до 2003. године, укупна робна размјена је повећана за око 30%, а друмски саобраћај се повећао за 75%. Неопходно је нагласити да копнене везе преко Словеније нису ефикасне и конкурентне колико и везе на сјеверу Алпи преко Аустрије, кад се узму у обзир недовршени аутопутеви у Словенији и

жељезничка пруга Венеција-Трст-Љубљана. Што се тиче поморског превоза, количина теретног превоза се сваке године значајно повећава у луци Копар, која представља значајну улазно-излазну тачку између аутопутева Јадранског и Јонског мора и транспортних праваца интермодалног коридора V у оквиру мреже ТЕН-Т.

На југу се размјена готово у потпуности одвија морским путем (око 93%), док се преостали дио одвија цестом. Неопходно је напоменути да се на овом дијелу Јадранског мора, саобраћајне везе са Србијом и Црном Гором углавном остварују преко грчких лука, а потом копном, будући да није тако лако користити луке на источној обали.

Од свих земаља кандидата и потенцијалних кандидата, Хрватска се одликује бољом приступачношћу и примјетнијим развојем инфраструктуре. Путна мрежа је прилично опсежна, чак иако се углавном ради о путевима регионалног и државног значаја, а могућности лучке пловидбе и поморског превоза су добре. Једна од највећих поморских комерцијалних превозних компанија налази се у луци Задар и има велику важност за трајектне везе са Италијом. Сплитска лука превози највећи број путника и, заједно са дубровачком луком, је од велике важности за трајектне везе са Италијом. Такође, пловидба је превладала привредну рецесију на свјетском тржишту, иако лучки превоз робе још увијек претежно зависи од нормализације ситуације у унутрашњости. Побољшању ситуације допринијела је изградња главних државних путева, као што су аутопутеви Загреб-Ријека и Загреб-Задар-Сплит.

Жељезнички превоз путника и робе је углавном од локалне важности. У Хрватској је од међународне важности копнена жељезничка пруга која води од ријечке луке преко Загреба па до централне и источне Европе.

Према подацима о укупном броју запослених, о приходима и предузетницима, активности у области саобраћаја и веза су од велике важности за хрватску привреду, нарочито у приморско-планинском, те дубровачко-неретванском подручју. Превоз и разврставање робе углавном су усмјерени на копнени, обални и поморски превоз, те на помоћне активности везане уз превоз.

Босна и Херцеговина има прилично добре поморске, жељезничке и друмске везе како унутар, тако и ван земље. Дакако, предвиђено је унапређење копненог превоза, те ваздушних веза и поморског превоза. То подразумијева модернизацију и изградњу нових магистралних путева у склопу Пан-европских коридора (нпр. коридора V који представља најкраћу везу Јадранског мора са централном и источном Европом), као и чињеницу да постоје бројне могућности повећања броја ријечних саобраћајних веза, те отварање могућности за развој интермодалног превоза преко коридора.

Црна Гора има капиларну путну мрежу, од које се више од 30% састоји од савремених обалних путева и регионалних путева. Жељезничке везе су ограничене због кратког продужетка претежно електричне жељезничке мреже. Главни прилаз регији, како за превоз робе, тако и путника, води од луке Бар, која има стратешки положај за излаз на Медитеран.

Недавно су се источне јадранске земље усмериле на изградњу и модернизацију саобраћајне инфраструктуре; на примјер, Албанија гради прву електричну жељезницу која ће повезивати Тирану, Драч и међународни аеродром Ринас.

Надаље, аеродром Крф нуди многе чартер летове током главне сезоне, будући да тај аеродроме у западној Грчкој има велику важност током цијеле године.

Коначно, неопходно је подсјетити да пројекти програма Коридор VIII имају примарну улогу у јачању приступачности цијелог подручја, будући да је то стратешка могућност привредне и друштвене стабилизације земаља кандидата и потенцијалних кандидата, те јачања односа између Италије и источних земаља.

У том контексту, снажна мултилатерална сарадња представља први конкретан одговор на изградњу, технолошку модернизацију и јачање саобраћајне инфраструктуре, као и на потребу организовања саобраћајне логистике.

1-6-10- Истраживање и иновације

Иновативни капацитет привредног система и склоност ка улагању у сектор истраживања и развоја (P&Д) у програмском подручју остварени су, колико је то могуће, уз уважавање показатеља у тематским областима који су дефинисани од стране Европске комисије (Табела за праћење резултата у области иновација – ЕИС) и који показују ниво иновација и трошкове на пољу истраживања и развоја.

У табели 13 је према подацима из 2003. године извршено поређење италијанских и грчких квалификованих подручја са просјечним европским вриједностима (Европа 15). Поред тога, извршено је поређење са подацима из 2005. године (Европа 25) државног индекса три земље чланице које учествују у програму. Поређењем регионалних података, за 2003. годину, видљиво је да постоје контрасти у грчким и талијанским регијама. Док прва показује вриједност која је нижа од националног просјека, сјевернојадранске италијанске регије показују веће просјеке од националних. Подаци из 2005. године, иако мање релевантни због тога што се односе на државну територију, указују на изврстан положај Словеније по питању доживотног образовања, са индексом који је виши од европског просјека.

С обзиром на податке из 2003. године, капацитет италијанских провинција да производе и користе иновације за потребе производње је углавном испод националног просјека. Овај неповољан положај има важније значење ако се узме у обзир да је Италија у цјелини још увијек у заостатку у поређењу са европским просјеком, углавном због неодговарајућег образовања и коришћења људских ресурса, недовољног улагања средстава приватног сектора у истраживање и развој, малог броја патената достављених ЕПО-у (Европска организација за патенте) из сектора високе технологије, малог броја иновативних малих и средњих предузећа, те недовољних улагања у почетни капитал.

Емилија-Романја и Фријули Ђулија су најиновативније регије и налазе се међу првих пет италијанских регија, док је степен иновација у Молисеу и Пуљи ограничен.

Табела 13 – Регионални показатељи конкурентности и иновација према ЕИС (Табела за праћење резултата у области иновација у Европи)

ПРОГРАМ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ У ЈАДРАНСКОМ РЕГИОНУ У ОКВИРУ ИПА

Tematsko područje	Pokazateli	*Veneto	*Friuli V.G.	*Emilia Romagna	*Marche	*Abruzzo	*Molise	*Puglia	*Italy	*Epiro	*Ionic Island	*Greece	*UE15	**Italy	**Greece	**Slovenia	**UE15
Ljudski resursi	S&E diplomiranih 20 - 29 godina	nd	7,2	nd	nd	7,7	nd	nd	5,7	nd	nd	nd	11,3	7,4	nd	9,5	11,4
	Stanov. sa terojalnim obrazovanjem (% 25 - 64)	9,5	9,4	11,8	11,4	11,5	10,6	9,5	10,4	14,3	10,3	17,6	21,5	11,6	20,5	19	21,9
	Učešće ijeloživotnog učenja (% 25 - 64 godina)	5,5	6,2	6,4	4,6	4,7	4,5	4,0	4,6	0,7	0,1	1,2	8,4	6,8	3,9	17,9	9,9
	Zaposlenost u srednje i visoko razvijenoj proizvodnji (% ukupne radne snage)	10,1	9,9	10,4	7,5	5,9	6,6	3,2	7,4	0,6	0,1	2,2	7,4	7,4	2,0	8,9	6,6
	Zaposlenost u visoko razvijenim uslugama (% ukupne r snage)	2,2	3,3	2,9	1,7	2,3	1,3	1,6	3,0	1,1	0,6	1,8	3,6	2,9	1,8	2,7	3,2
Stvaranje znanja	Javni I&R rashodi (GERD - BERD) (% BDP)	0,3	0,6	0,5	0,4	0,5	0,3	0,5	0,6	0,9	0,1	0,4	0,7	0,6	0,4	0,6	0,7
	Poslovni rashodi I&R (BERD) (% BDP)	0,25	0,55	0,50	0,14	0,45	0,11	0,13	0,53	0,03	0	0,19	1,3	0,55	0,20	0,90	1,26
	EPO primjena visokih teh. patenata (po milionu stanovnika	4,8	4,7	5,6	1,0	1,8	1,5	0,7	6,5	0,7	nd	2,1	31,6	30,3	1,9	8,4	71,3
	EPO primjena patenata (po milionu stanovnika)	109,9	92,6	176,7	55,5	55,0	7,7	8,1	80,6	nd	nd	8,3	168,3	74,7	8,1	32,8	133,6
Prenos i primjena znanja	Inovacije kućnih MSP (% MSP proizvodnje i % MSP usluga)	0,6	0,8	0,7	0,5	0,4	0,3	0,4	nd	nd	nd	nd	nd	28,8	nd	14,9	nd
	Rashodi inovacija (% ukupnog obrta u proizvodnji i % ukupnog obrta u uslugama)	0,6	1,0	0,6	0,4	0,5	0,4	0,04	nd	nd	nd	nd	nd	2,0	2,1	1,3	nd
Inovacije finansije, ishod i tržišta	Udio high-tech kapitalnih investicija / EVCA	nd	1,5	nd	nd	0,1	nd	nd	0,2	nd	nd	nd	nd	5,3	5,1	5,2	6,3
	Prodaja SMP proizodan novih za firmu ali ne i za tržište (% ukupnog obrta u proizvodnji MSP i % ukupnog obrta MSP u uslugama)	0,3	0,7	0,4	0,3	0,6	0,3	0,4	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
	Pristup internetu/korištenje (porodica)	nd	30,1	36,7	nd	33,3	nd	nd	30,8	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
	Pristup internetu/korištenje (SMP)	nd	7,7	nd	nd	4,4	nd	nd	5,7	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd

Извор: Табела за праћење резултата у области иновација у Европи из 2003. године: Резултати у области иновација по регијама

Анализа прве тематске макро-области, у вези са капацитетом обуке људских ресурса за развој и примјену иновација, једина открива добар положај италијанских провинција у поређењу са стањем у Италији на државном нивоу.

Што се тиче могућности остваривања истраживања и развоја (друга тематска област), показатељи који мјере финансијска средства уложена у овај сектор нижи су од државног просјека.

Везано уз недавну студију ИСТАТ-а "*Ricerca e Sviluppo in Italia nel 2004*", улагање у истраживање и развој је понајвише присутно у покрајинама Емилија-Ромања и Венето. Ове двије покрајине троше око 14% укупних средстава италијанског квалификованог подручја и више од 70% средстава планираних за сектор истраживања и развоја у фирмама.
Посматрајући вриједности појединачних показатеља, неке од италијанских провинција имају ниже вриједности од просјечних националних, док друге, посве супротно, показују ниже вриједности од просјечних националних у слиједећим областима:

- постотак становништва са вишим и високим образовањем,
- учествовање у програмима доживотног образовања,
- однос између запослености у производним секторима и секторима високе технологије;

У другим случајевима вриједности су прилично високе.

Укратко, производни систем италијанских провинција карактерише добра креативност, али ниво улагања у истраживање, развој, технологију, а нарочито дио издатака предузећа, су ниски, углавном због карактеристика производног система у којем превладавају углавном мала и средња предузећа са слабом склоношћу према улагању у иновације.

Подаци прикупљени о земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима нису у потпуности уједначени са регионалним показатељима табеле за праћење резултата у области иновација у Европи, што значи да није могуће направити поређење са другим земљама. С друге стране, подаци који су представљени у кориштеним изворима су прилично непотпуни, што отежава дефинисање оквира за источнојадранске земље. Подаци, међутим, наглашавају положај

Хрватске која је боље опремљена, више користи приступ Интернету, више улаже у људске ресурсе према подацима о БДП-у, те има додатне центре за истраживања и технологију.

Табела. 14 – Истраживање и развој информатике, информацијске и комуникацијске технологије

	Albanija	Bosn i Hercegovina	Hrvatska	Crna Gora	Srbija	Slovenija
Javni rashodi u ljudskim resursima (% BDP)*	2,9	na	4,2	na	3,8	
Javni rashodi I&R (% BDP)*	na	na	1,1	na	na	0,6
Pristup internetu/korištenje po porodici (%)*	na	6,6		na	na	54
Pristup internetu/korištenje na 100.000 stanovnika**	9	39	228	104		56
Br. PC-ja na 1.000 stanovnika**	11	na	171	36		61
Br. sigurnih internet usluga **	0,6	3,9	32,4	1,1		0
Br. škola vezanih na internet (%)**	na	na	na	70		99***

* *Izvor: Radni dokument osoblja Komisije, 2006 – Izvještaj o programu*
** *Izvor: Grupacija Sejetske banke, Baza statistickih podataka prema polu*
*** *Izvor: Korištenje računara – Internet u europskim školama, Kratki izvještaj o Slovenији, EC 6/2006.*

Уопштено гледајући, кад је у питању сарадња између две обале у области истраживања, развоја и иновација у циљу узајамног трансфера знања и технологије у сфери културе, заштите животне средине, јавних служби, примјењује се Јадранско-јонска иницијатива (ЈЈИ).

Ова Иницијатива, која је проистекла из Конференције о развоју и сигурности Јадранског мора, одржане 2000. године у Анкони, уз учешће Италије, Албаније, Босне и Херцеговине, Хрватске, Грчке, Словеније, Србије и Црне Горе, има за циљ јачање регионалне сарадње у секторима који су пресудни за процес европских интеграција и развоја јадранско-јонског базена. У томе су најважнији култура и сарадња међу универзитетима. То двоје чине чврсту подлогу за процесе трансформације и ширења у различитим привредним и друштвеним секторима, као и на нивоу институционалне сарадње.

1-6-11- Управљање и изградња капацитета

Као што је већ познато, конкретан циљ инструмента претприступне помоћи (ИПА) да побољша ефикасност екстерних програма помоћи Заједнице предвиђа усмјеравање помоћи земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима на подршку процесима консолидације демократских институција у свим реформама (у секторима привреде, државне управе, људских права и права мањина), које су неопходне за успостављање услова за усклађивање са Европском заједницом.

Имајући то на уму, приказан је кратак нацрт оквира из којег је очито да земље кандидати/потенцијални кандидати морају спровести више институционалних реформи, као што је најављено у најновијим документима Европске комисије[11] и других квалификованих институција.

Међутим, што се тиче земаља чланица, процес институционалне консолидације који је строго повезан с циљевима конкурентности и кохезије, још увијек представља приоритет за главну и пратеће политике. То је очигледно на случају Италије (QCH 2007-2013), гдје модернизација и развој државне управе играју главну улогу, како за отвореност и могућност интервенција, тако и за остваривање бољих конкурентних услова за робу, јавне услуге и капитал, како би се примјењивали у потпуно законском контексту.

У посљедњих неколико година земље кандидати и потенцијални кандидати су постигле важан напредак, дјелимично захваљујући тренутном процесу европске интеграције. Конкретно, Хрватска је завршила прву фазу процеса приступања и тренутно је у фази спровођења. Још увијек је неопходно уложити знатне напоре како би се охрабрио пренос одговорности на

[11] Радни документ Комисије – Извјештај о напретку Хрватске, Албаније, Босне и Херцеговине, Црне Горе за 2006. годину.

локалне нивое, осим општих мјера којима је циљ да административни апарат буде независан од утицаја политике и да оспособи људске ресурсе.

Процеси реформи у другим земљама које су учествују у Програму су мање успјешне, мада су уведене значајне промјене у организацији државне управе. Уопштено говорећи, чини се да су неопходна већа улагања у финансије и људске ресурсе, као и поклањање више пажње одређеним оквирима, попут оних које се тичу транспарентности и одговорности, правосуђа и унутрашње безбједности, а нарочито у вези са борбом против корупције и криминала.

Такође, још увијек постоји потреба за покретањем и/или завршавањем процеса реформи у другим стратешким областима за политике у развоју у земљама кандидатима/потенцијалним кандидатима, које се нарочито тичу повећања атрактивности за страна улагања.

Извјештај ОЕЦД-а „Напредак у реформи политике за побољшање инвестицијске климе у југоисточној Европи" (2006) је компаративна анализа напретка процеса реформи и постигнутих резултата, тијесно повезаних са способношћу привлачења домаћих и, већином, страних улагања с освртом на девет земаља од оних које учествују у Програму (уз Бугарску, Румунију, Бившу Југословенску Републику Македонију и Молдавију). Процјена је извршена поређењем с бројним оквирима политика (које су утврдиле и спроводиле владе различитих земаља и ОЕЦД) на основу којих је описан напредак процеса реформи.

Разматрани оквири који су утврдили низ конкретних показатеља су:

- *Политика инвестирања*: будући да директне стране инвестиције представљају покретачку силу за привредни развој и позитивно утичу на трансфер технологија, развој нових занимања и раст у секторима запошљавања, опорезивања, извоза и капитала.
У вези с овим конкретним оквиром, извјештај показује слиједеће:

> *Политика инвестирања је једна од најнапреднијих димензија реформи политика у југоисточној Европи. Свака држава створила је либералан режим како би привукла страна улагања и осигурава равноправност страних и домаћих улагача (национални третман), осигурава заштиту од експропријације и слободан пренос средстава. Знатно се смањио број изузетака од националног третмана. Главно питање које је преостало за рјешавање у овом подручју тиче се права власништва: старе земљишне књиге и посједовни листови, реституција национализоване имовине и, у неким случајевима, право прече куповине. Спровођење права интелектуалног власништва се такође мора побољшати.*

- *Промовисање и олакшавање улагања:* тј. способност изградње представе о земљи, која ће привући страна улагања, те спровођење мјера које олакшавају улагања.

У вези са овим аспектом, у извјештају се истиче:

> *Многе државе унаприједиле су своје пословно окружење, али је представа о региону у цјелини још увијек лоша. Развој маркетиншких вјештина и стицање знања о томе како промовисати регион као атрактивну дестинацију за страна улагања биће кључни приоритет у наредним годинама.*

- *Пореска политика:* Будући да су домаћи и страни улагачи осјетљиви на утицај фискалног система, он мора бити транспарентан и без дискреционог права и самовоље.

> *Државе у југоисточној Европи су увеле атрактивне пореске политике и законодавне оквире са ниским стопама опорезивања фирми у распону од 9*

до 20%. Уопштено говорећи, регија је увела великодушне режиме амортизације; већина држава дозвољава фирмама преношење губитака у складу с међународним стандардима. Надаље, развијене су опсежне мреже уговора о опорезивању, које се и даље проширују. Међутим, пореске управе у регији су веома слабе. Настављају да раде са премалим буџетом и премало особља.

- *Антикорупцијски и пословни интегритет:* с обзиром да корупција представља највећу препреку за улагање.

У вези с овим аспектом, у извјештају се истиче:

Антикорупцијски и пословни интегритет је једна од слабијих димензија политике у југоисточној Европи. Иако постоје закони и институције за борбу против корупције, мало је примјера примјене тих закона. Премало је истрага, кривичних поступака и пресуда на темељу оптужница за корупцију. Корупција у пореском и царинском систему смањена је успостављањем учинковитих административних процеса. Јавне/приватне расправе помогле би у чишћењу система и побољшању имиџа регије.

- *Политика конкуренције:* уз схватање да је конкурентност услов за снажно и транспарентно привредно окружење способно да прими улагаче.

У вези с овим аспектом, у извјештају се истиче:

Уопштено, политика конкуренције у регији још увијек је у раној фази развоја. Државни органи широм регије треба да ојачају увођењем вишег нивоа стручности и обезбјеђивањем одговарајућих буџетских средстава. Неколико тијела надлежних за заштиту конкурентности на тржишту из регије или још увијек нису самостални (Молдавија и Црна Гора), или немају овлаштења за кажњавање (Хрватска, БЈР Македонија и Србија).

- *Трговинска политика:* као инструмент раста и запошљавања:

У вези са овим аспектом, ОЕЦД истиче:

Државе регије су добро интегрисане у глобални систем трговинских споразума. Све државе су чланице WTO-a, осим Босне и Херцеговине, Црне Горе и Србије. Готово све државе имају корист од скоро неограниченог приступа тржишту ЕУ захваљујући Аутономним трговинским мјерама, Споразумима о стабилизацији и придруживању и Европским споразумима. На регионалном нивоу постоји билатерална мрежа споразума о слободној трговини (ФТА). Главне препреке трговини у регији су високе нецаринске баријере, нарочито техничке, санитарне и фитосанитарне.

У погледу на аспекте заштите животне средине[12], сви процеси усклађивања са законима ЕУ су у току, чак и поред тога што земље кандидати/потенцијални кандидати заостају у том погледу. Хрватска, конкретно, је предузела позитивне кораке у погледу побољшање квалитета ваздуха и воде, заштиту околиша, хемијских производа и генетски модификованих организама (ГМО).

[12] ЦОМ(2006) 649 – Стратегија проширења и главни изазови 2006 – 2007, укључујући посебни извјештај о способности ЕУ да интегрише нове чланице, који је приложен у анексу

Дакако, и даље је неопходно усавршавање административних капацитета у области животне средине.

С обзиром на наведено, Програм представља конкретну прилику за земље које се налазе у претприступном раздобљу да се суоче са некима од проблематичних подручја која су заједнички истакнута.

Потенцијал за размјену искустава и праксе могао би представљати корисну референтну тачку за дефинисање законских и стандардних оквира, те за окончање процеса приступања. То се нарочито односи на административне процесе везане уз временско планирање и планирање иницијатива, те коришћење финансијских средстава из фондова Европске уније и програма подршке у претприступном раздобљу, а затим и раздобљу приступања у скорој будућности, на најбољи могући начин.

1-7- CWOT АНАЛИЗА

Извршена је CWOT анализа горе разматраних аспеката и тема које карактеришу оквир Програма:

-животна средина
-територија, инфраструктура и приступачност
-демографија
-привреда
-тржиште рада
-трговина
-туризам
-истраживање и иновација

Кратак преглед територијалних и социоекономских карактеристика подручја с обе стране Јадранског мора указују на неке приоритетне аспекте чија сложеност открива јаке и слабе стране које су, у многим случајевима, сличне и у источним и у западним јадранским државама.

Са стајалишта просторног развоја, коришћења природних богатстава и посљедичног опћег стања животне средине, постоји разлика у обрасцима насељавања између земаља чланица и земаља кандидата/потенцијалних кандидата, с обзиром на високу просјечну густоћу насељености у земљама чланицама и рјеђу густоћу насељености у земљама кандидатима/потенцијалним кандидатима. Интензитет развојних образаца такође се разликује. На западној страни Јадрана то је резултирало врло високим нивоом урбанизације. Дуж обалног територија очигледан је губитак еколошког континуитета и притисак на животну средину, посебно тамо гдје постоји концентрација туристичких или производних дјелатности (посебан притисак и утицај на заједничко водено тијело Јадранског мора се ствара претежно преко ријеке По).

Земље кандидати и потенцијални кандидати задржале су природније стање животне средине, али циљ им је премостити развојни јаз, чиме врше нове притиске на териториј у недостатку одговарајућих прописа и планирања. Надаље, унутрашња миграција узрокује снажан пораст урбане популације. То би могло угрозити природна богатства и запријетити еколошкој равнотежи која је, у неким случајевима, већ поремећена загађењем ваздуха, воде и тла.
Међутим, у оба примјера постоји једна неупитна предност, а то је раширеност природних и културних богатстава.

Државе чланице, нарочито италијанске провинције, одликује сложена и изразито хијерархијска инфраструктурна мрежа која може одговорити на висок ниво саобраћајне потражње. Густоћа

мреже ипак је слаба страна због свог учинка на еколошки континуитет и ниво преоптерећености чији смо често свједоци.

На територијима земаља кандидата и потенцијалних кандидата, друмска и жељезничка инфраструктура су слабе стране које, у одређеним случајевима, озбиљно коче привредни развој локалних заједница.

Демографски гледано, превладава прираштај средњег нивоа, како у земљама чланицама тако и у земљама кандидатима/потенцијалним кандидатима, иако постоји јасна разлика у структури старосне пирамиде. У земљама чланицама постотак старијих много је истакнутији и старење становништва утиче на стопу зависности.

Што се тиче контекста производње и привреде, те тржишта рада, ситуација у државама чланицама доста се разликује од оне у државама кандидатима/потенцијалним кандидатима, а није хомогена нити у једној од тих скупина. У источно-јадранским земљама привредни опоравак одвија се много брже, док се италијанске провинције, на примјер, још увијек боре како би превладале економску стагнацију из првих неколико година овог вијека.

Стопа запослености на цијелом подручју Програма у просјеку је 52%, но територије земаља кандидата и потенцијалних кандидата увелике су испод средње вриједности. У смислу конкурентности производног система, а тиме и капацитета за осигуравање запошљавања, оба територијална система имају једнаке ризике. С једне стране, државе чланице, нарочито италијанске провинције, нису кадре показати довољну иновативност. Разлог томе је, између осталог, недостатак приватних и јавних улагања у истраживање и развој. С друге стране, државе кандидати и потенцијални кандидати су још увијек блиско везане уз традиционалну економију коју карактеризира закашњели развој услужног сектора.

Ове двије групе стога морају настојати да повећају улагања у истраживање и развој и технолошке иновације, те да ојачају и оптимизирају своју инфраструктуру која сада представља главну препреку њиховој конкурентности.

Коначно, огромна непокретна имовина расположива је за коришћење за добробит развоја и постоји велик потенцијал за промјену, стимулисање и привлачење капитала, технологије и квалифицираног рада.

Промовисање развоја у разним дијеловима програмског подручја, иако су различита по својим карактеристикама, захтјева потпуно и продуктивно коришћење њихових средстава, што је могуће постићи само уклањањем свих постојећих препрека и неуспјеха.

CWOT анализа истиче пропадање дијелова постојећих ресурса, попут животне средине, који је под претјераним притиском насељавања и производње, културне баштине која је врло драгоцјена, али недовољно заштићена и искоришћена, те инфраструктуре, нарочито саобраћајне. Штовише, недостаје одговарајућа метода искоришћавања људских ресурса, који, чак и ако су примјерено квалификовани, не пронађу одговарајуће запослење у правом знанственом и технолошком сектору, такође због лоших веза између образовања и производних система.

Надаље, услови управљања, прилагођавање правног оквира, те планирање простора и управљање њиме, показују заједничке и раширене слабости у државама чланицама и државама кандидатима/потенцијалним кандидатима, иако се донекле разликују.

Табела 15 – CWOT анализа

1. ЖИВОТНА СРЕДИНА	
ПРЕДНОСТИ	**НЕДОСТАЦИ**
Задовољавајући квалитет ваздуха у интерурбаним подручјима	Значајан утицај на животну средину који имају механички риболов и аквакултура
Присутност подручја која се одликују значајном биолошком разноликошћу	Снажни притисци на квалитет вода које примјењује пољопривреда, нарочито тамо гдје влада расцјепканост због индустрије и лучких активности (нарочит притисак преко ријеке По)
Смањивање количина традиционалних загађивача атмосфхере у урбанисм подручјима	Урбана подручја су прије свега загађена због друмског саобраћаја и топлана
Повећање одвајања чврстог градског отпада	Критично стање животне средине у урбаним подручјима због пораста становништва и посљедичног повећања саобраћаја и отпада (углавном земље потенцијални кандидати)
Тенденцијски пад количина произведеног отпада	Присуство осјетљиве животне средине изложене значајним притисцима насељавања људи
Ширење система заштићених подручја	Једнодимензионална урбанизација уздуж обале: губитак биолошке разноликости, цјепкање екосистема, закрченост (Италија)
Богатство водених површина и ресурса	Интерна подручја с проблемима хидрогеолошке нестабилности
Културно насљеђе – материјално и духовно – са снажним особинама идентитета	Присуство обалне индустрије и енергана које производе емисије у атмосферу
	Занемарив допринос обновљивих извора
	Незадовољавајући канализацијски систем и систем за прочишћавање отпадних вода
МОГУЋНОСТИ	**ПРИЈЕТЊЕ**
Богатство водених ресурса	Низак ниво учинковитости санитарних инфраструктура у периодима појачаног туризма
Повећавање јавних финансијских ресурса ради охрабривања кориштења обновљивих извора енергије	Загађени отпад од интензивне пољопривредне производње
Проширени природни ресурси (шуме, лагуне, екосистеми итд.) још увијек нису довољно ограничени и заштићени	Растуће количине отпадних вода које се испуштају у надземне и подземне воде због насељавања територија
Присуство крајолика и културног насљеђа које се може унаприједити интервенцијама еколошке преквалификације	Додатни пораст друмског саобраћаја уздуж обалних инфраструктура, прије свега теретног саобраћаја
Одржавање на стабилном нивоу или смањивање производње крутог градског отпада	Тенденцијски учинци емисије стакленичких плинова на климу
Повећавање заштите и проширивање површине заштићених површина на мору и копну	Повећавање разлике између урбанистичког управљања и притиска насељавања у зонама масовног туризма
Сарадња на очувању, управљању и надзирању територијалних вода, те спречавање ризика	Брзо повећавање урбане популације, што резултира интензивним искоришћавањем природних ресурса и ризика за здравље људи
Склоност проширивању заштићених природних подручја	Утицај туризма на крхке природне и историјске ресурсе
Могућност појачавања развоја обновљивих извора енергије, нарочито у Албанији	Велики утицај на природну и културну животну средину кроз неконтролисане грађевинске активности

2. Територија – Инфраструктуре – Приступачност	
ПРЕДНОСТИ	**НЕДОСТАЦИ**

Повољан географски положај	Недостатак путне мреже, слаба приступачност, такође као посљедица рата (ЗПК)
Богатство насеља која зависе од различитих нивоа поларности: добра приступачност (ЗЧ)	Незадовољавајуће транспортне везе и незадовољавајућа логистика, нарочито у Албанији
Културно насљеђе – материјално и духовно – са снажним особинама идентитета	Неуравнотежен регионални развој у квалификованим подручјима
Алати за територијално, урбано и секторско планирање (ЗЧ)	Незадовољавајуће планирање одржавања и унапређења археолошких подручја и историјских споменика
Мреже и културолошка размјена између земаља обухваћених програмом	
МОГУЋНОСТИ	**ПРИЈЕТЊЕ**
Напредак у просторном и стратешком планирању	Даљње повећање друмског саобраћаја, нарочито теретног саобраћаја (Италија)
Промовисање историјског и културног насљеђа	Брзо повећање урбанизације уз ризик угрожавања природних ресурса (ЗК/ЗПК)
Побољшања интерне повезаности земаља кандидата/потенцијалних кандидата погодују употреби лука	Незадовољавајући јавни финансијски ресурси за потребе инфраструктуре
Важна улога лука и повећање трговачког поморског превоза омогућује смањивање друмског превоза нарочито у италијанском дијелу јадранске регије	Утицај туризма на осјетљиве природне и историјске ресурсе

2. ДЕМОГРАФИЈА	
ПРЕДНОСТИ	**НЕДОСТАЦИ**
Стално повећавање просјечног животног вијека	Повећавање броја старијих људи (ЗЧ)
Снажно повећавање броја младих особа (Албанија)	Егзодус у планинским и рубним подручјима
	Изолација и неприкладни услови живота на отоцима
	Миграцијска струјања младих људи (ЗПК)
МОГУЋНОСТИ	**ПРИЈЕТЊЕ**
Динамика тренда раста	
Стабилизација интерних струја је почела у доба сукоба (ЗПК)	Рапидно и неконтролисано повећавање броја становника (ЗПК)

3. ПРИВРЕДА И ТРЖИШТЕ РАДА	
ПРЕДНОСТИ	**НЕДОСТАЦИ**
Повећање БДП у многим земљама потенцијалним кандидатима	Пад БДП у неким италијанским провинцијама
Пораст стопе запослености (Италија)	Привредна структура још увијек везана уз традиционалне секторе Застарјела технологија и технолошки слабо опремљена производња
Јадранско море као извор за привредну међународну и регионалну сарадњу	Пад система пословне инфраструктуре усљед рата (ЗПК) Недостатак партнерских групација и мреже малих и средњих предузећа Слабост производног сектора, нарочито у Албанији
Потенцијални комплементарни аспекти у демографским и пословним тенденцијама на свакој обали	Високе стопе незапослености (ЗК/ЗПК и дио регија ЗЧ) Неприкладна повезаност система образовања и тржишта рада
МОГУЋНОСТИ	**ПРИЈЕТЊЕ**
Повећања на глобалном нивоу	Измјештање у процесу модернизације и адаптације правних/управних система као и у процесима трендова развоја (ЗПК)

Крај ратних сукоба (ЗПК); почетак процеса враћања у нормално стање	Пораст сиве економије и рада "на црно", у вези са искоришћавањем илегалних исељеника
Напредак процеса усклађивања с политикама ЕУ (ЗК/ЗПК)	Млада популација пред уласком на тржиште рада
Присуство производних специјализација Побољшани заједнички приступ тржишту рада Заједничко привлачење директних страних инвестиција	
Ниски трошкови и широк распон понуде радне снаге, која има капацитете учења, нарочито у Албанији	

4. Пословање и туризам	
ПРЕДНОСТИ	**НЕДОСТАЦИ**
Потенцијалан раст трговачких токова између држава према новим споразумима	Дефицит трговинског биланса
Повећање трговине између Италије и источних јадранских земаља	Пораст комплексности трговачких режима
Позитиван трговински биланс (италијанске провинције)	Грешке у маркетингу туристичких производа који не наглашавају оно што територији може понудити
Повећање извоза из неких ЗК/ЗПК	Мањак прихватних структура
Афирмисане туристичке дестинације (Грчка)	
Снажан развој туризма, нарочито у Хрватској	Слабе квалификације и организација понуде
Компаративне предности у туризму повезане са природним, културним и антрополошким ресурсима (сва квалификована подручја)	Загушеност масовним туризмом у неким регијама Сезонски карактер туризма Слаба хоризонтална и вертикална интеграција туризма
Обогаћивање културолошких активности у оквиру управљања слободним временом	

МОГУЋНОСТИ	**ПРИЈЕТЊЕ**
Отварање нових тржишта Јачање финансијских инструмената (подузетнички капитал, "пословни анђели", иницијални капитал, фондови с гаранцијама) Стварање повољних услова за развој пословања кроз развој инфраструктуре за пословање, партнерских групација и мреже малих и средњих предузећа	Интерна конкурентност туристичког сектора на подручју источне Европе
Развој инфраструктура и мрежа	
Стварање заједничког туристичког и културолошког простора Присуство ресурса које још треба унаприједити у туристичком сектору, нарочито у Албанији	
Повећавање благостања у подручју источне Европе и накнадно повећање куповне моћи туриста	
Остваривање транспортне регионалне сарадње	

5. Истраживање и иновације	
ПРЕДНОСТИ	**НЕДОСТАЦИ**
Добар положај Италије због високог степена образовања и доступне квалификоване радне снаге	Слаби резултати истраживања у неким ЗЧ у поређењу са европским просјеком
Добар положај неких италијанских регија (Емилија-Романја, Фријули Венеција Ђулија и Венето) у области истраживања и развоја	Слаби капацитети предузећа за улагање у истраживање (италијанске провинције)
Присуство универзитета и истраживачких центара у	Слаба сарадња приватног сектора и институција за

различитим урбаним центрима	истраживање и развој (италијанске провинције) Недовољно коришћење интернета унутар породице (ЗПК)
МОГУЋНОСТИ	**ПРИЈЕТЊЕ**
Присуство иницијатива за сарадњу између двије сусједне обале у области истраживања и развоја	Губитак конкурентности (ЗЧ)
Динамика у инфраструктурама (ЗК/ЗПК)	
Додатне студије и истраживања спроведена у раздобљу прегледа фазе програмирања , нарочито у Италији – Албанији)	

I-8- ПРЕТХОДНА ИСТУСТВА САРАДЊЕ У ЈАДРАНСКОМ РЕГИОНУ

Европска комисија је 1990. године покренула програм Иницијатива ИНТЕРРЕГ I, који је имао слиједеће главне циљеве: (i) промовисање привредног развоја и (ii) подупирање интеграције. Први циље се односио на подршку пограничним подручјима, олакшавању њихових конкретних развојних проблема. Други циљ је био усмјерен на промовисање прекограничног умрежавања.

Из тог разлога је ова Иницијатива обухватала прекограничну сарадњу како унутар Европске уније, тако и са земљама централно-источног подручја које нису биле чланице. Транснационална сарадња је уведена тек након покретања програма ИНТЕРРЕГ II (1994-1999), а касније је и потврђена програмом ИНТЕРРЕГ III (2000-2006).

Однос између земаља укључених у Програм је започео прије много година. Од 1960. године надаље те државе сарађују на рјешавању заједничких проблема.

У раздобљу развоја програма 1994-1999, уз ИНТЕРРЕГ II је спроведен помоћни програм, који је обухватао прекограничне територије неких држава. Раније искуства су показала да је велики број пројеката у склопу ранијих програма био спроведен у секторима институционалне сарадње и комуникација и програм се одликовао ограниченом величином реализованих пројеката (више од половине тих пројеката су одобрена средства у износу испод 150.000 евра), као и ниским нивоом прекограничне сарадње. То је резултат различитих фактора, као што су потешкоће у проналажењу партнера и различити управни поступци чије захтјеве треба испунити приликом подношења пројеката у државама.

У раздобљу 2000.-2006. реализовани су различити програми сарадње у јадранској регији и/или између земаља које учествују у ИПА Програму прекограничне сурадње у јадранском региону. Једна од најважнијих иницијатива за сарадњу је био програм ИНТЕРРЕГ IIIA. Прекогранични програм за јадрански регион 2000.-2006, ИНТЕРРЕГ IIIA, уз одобрење Уредбе о ЦАРДС-у, постао је главни финансијски и референтни инструмент за прекограничну сарадњу између Италије и источнојадранских земаља.

У раздобљу 2004.-2006. године, инструменти сарадње су били боље координирани кроз стварање „Програма за сусједство", чиме је предложено спровођење заједничких пројеката прекограничне сарадње.
Прекогранични програм у јадранском региону ИНТЕРРЕГ IIIA - Нови програм јадранског сусједства (АННП) Интеррег–Цардс/Пхаре је највећи програм сарадње који обухвата јадранску регију.

Најважније поуке које су извучене из раздобља спровођења програма 2000.-2006. се могу сажети у констатацију да се ефикасна прекогранична сарадња може остварити само уз услов пуне симетрије, како у погледу управљања, тако и у погледу финансијских ресурса.

Талијанско-албански ИНТЕРРЕГ IIIA (2000.-2006.) с више од 80 финансираних пројеката је програм који је важан дио јадранске сарадње. Значајна додана вриједност у подручју програма

је обезбијеђена кроз дефинисање стратешких циљева и заједничких приоритета, при чему су албанска и италијанска надлежна тијела имала на уму стратешке смјернице Комисије за питања сарадње. Нарочито је изражавање програма у циклусу програма 2000.-2006. указало на сусједски приступ, ставивши на располагање процес заједничког доношења одлука и способност проналажења одговарајуће подршке при покретању нових прекограничних односа.

Прекогранична сарадња између Италије и Албаније, која је започела 1994. године је појачана на основу мишљења локалних заједница о законитим корисницима услуга које пружају одговарајуће локалне и државне управе.

У раздобљу спровођења програма 2000.-2006, програм ИНТЕРРЕГ IIIA Италија-Словенија промовисао је одрживи развој прекограничних регија и интеграцију територија како би се превазишла изолација која одликује ту регију. Средњорочна процјена је открила како је одговарајућа стратегија утврђена у оквиру програма, нарочито на пољу заштите животне средине и одрживог развоја (посебно у склопу пажње која је посвећена покретању процеса прекограничног просторног планирања, укључујући поморске аспекте, и увођење заједничких система праћења заштите животне средине), заједнички развој туризма, културолошко насљеђе и мјере које потпомажу фирме у примарном сектору. Међутим, пројекти у корист малих и средњих предузећа су се показали ограниченима, успркос њиховом великом значају. Што се тиче транспорта, велико је значење дато прекограничним путним мрежама, као и паркиралиштима за камионе од значаја у прекограничном превозу, те лукама. Нису покренути пројекти за унапређење јавног приjевоза и аеродрома.

Словенија, Хрватска и Мађарска су 2004. године покренуле трилатерални програм прекограничне сарадње назван Програм за сусједство Словенија-Мађарска-Хрватска 2004.-2006, да би се боље припремиле за импликације проширења и како би ојачале добре односе међу три сусједне државе. Овај програм је осигурао основу за развој и реализацију заједничких развојних пројеката у два приоритетна подручја: привредној и друштвеној кохезији и развоју људских ресурса, те одрживом развоју. Регионални и локални учесници су показали велики интерес за прекограничну сарадњу, нарочито у области промовисања туризма и заштите животне средине. Међутим, пројекти су се начелно развили уздуж територијалне границе, док се иницијативе за поморске границе још морају ојачати.

У ширем контексту, 2006. године су италијанске јадранске регије и одређене општине и регије Републике Словеније, Републике Хрватске, Републике Босне и Херцеговине, Републике Црне Горе и Републике Албаније, смјештене на Јадранском мору, основале Јадранску еурорегију, *„удружење јединица територијалне самоуправе с намјером остваривања циљева охрабривања и развијања дугорочне сурадње и партнерства у јадранској регији и међу националним и међународним институцијама."*[13].

Грчко-талијански ИНТЕРРЕГ програм 2000.-2006. је значајно допринио успостављању и унапређивању мреже прекограничне сарадње и имао је важну улогу у зближавању људи и територијалних институција, развијању заједничког разумијевања проблема развоја, изазова и рјешења. Поуке које су обе стране извукле из програма се односе на садржај пројеката, као и управљање прекограничном сурадњом.

Грчко-албански ИНТЕРРЕГ програм 2000.-2006. је кроз своју заједничку стратегију развоја допринио уједначеном развоју сусједних прекограничних регија кроз унапређивање њихових економских потенцијала и подржавајући њихову друштвено-економску структуру ради остваривања користи за цјелокупно становништво прекограничног подручја. Програм се заснивао на двојним структурама ЕРДФ-а и ЦАРДС-а, међутим, каснији прелаз из Прекограничне сарадње на Програм за сусједство, те накнадно оснивање Заједничког надзорног одбора, Заједничког изборног одбора и Заједничког секретаријата су омогућили зближавање двију држава. Резултат тога је да је искуство које су обе државе стекле у оснивању

[13] Члан 1 "Оснивање и циљеви" статуте Јадранске еурорегије.

заједничких структура на разини Програма допринијело томе да су обе државе биле добро припремљене за борбу с тим захтјевима у фази спровођења програма 2007.-13.

Слиједећа табела приказује повезаност програма која су обухватала иста подручја као ИПА Програм прекограничне сарадње у јадранском региону.

Табела 16 – Досадашње програмске стратегије

Prošlo iskustvo u Programu strategija u jadranskom regionu (2000-2006)		IPA Jadranski i prekogr. prog.		
		1	2	3
INTERREG IIIA Jadranski prekogr. 2000-2006	Zaštita i okretanje brizi za životnu sredinu, kulturu i infrastrukturu prekograničnih područja		x	
	Ekonomska integracija proizvodnih sistema prekograničnih područja	x		
	Aktivnosti jačanja saradnje	x		x
INTERREG IIIA Italija-Albanija 2000-2006	Transport i komunikacije			x
	Podrška SMP	x		
	Životna sredina		x	
	Turizam		x	
	Obrazovanje			
	Prekogranična saradnja			
INTERREG IIIA Italija-Slovenija 2000-2006	Održivi razvoj prekograničnih područja		x	x
	Ekonomska saradnja	x		
	Ljudski resursi, saradnja i sistemi usklađivanja	x		
	Specijalna podrška za regije koje graniče sa državama kandidatima			
INTERREG IIIA Grčka-Italija 2000-2006	Transport, komunikacije, bezbjednost			x
	Preduzeća	x		
	Životna sredina i kulturno nasljeđe		x	
Mađarska–Rumunija i Mađarska–Srbija i Crna G. prekogr. program 2004-2006	Jačanje prostornog, fizičkog i infrastrukturnog integriteta u prekograničnim područjima	x		
	Promocija inicijativa saradnje radi olakšica za integraciju tržišta i unaprijeđenje kohezije između lokalnih društava	x		
Program susjedstva Slo-Mađ-Hr 2004-2006	Razvijanje ekonomsko-socijalnih i ljudskih resursa	x		
	Održivi razvoj		x	x
INTERREG IIIA Grčka-Albanija 2000-2006	Prekogranična infrastruktura			x
	Ekonomski razvoj i promocija zapošljavanja	x		

Из анализе искуства с претходним програмима сарадње очито је слиједеће:
- вриједност процеса партнерства у одређивању заједничких пројеката;
- вриједност међуинституционалног приступа изради програма;
- важност прихватања процеса процјене пројекта који могу разјаснити додану вриједност сарадње између држава учесника;
- потреба за идентификовањем иницијатива и пројеката од стратешког значаја за територију те смањивањем расцјепканости активности;
- вриједност размјене најбољих пракси, и у процедуралним и административним подручјима, с циљем убрзавања процеса придруживања ЕУ;
- потреба за максималним повећањем укључености мјештана.

7 ГЛАВНИ РЕЗУЛТАТИ EX-АНТЕ ПРОЦЈЕНЕ И СТРАТЕШКА ПРОЦЈЕНА УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

1-9- Синтеза ex-ante процјене

Процес

Ex-ante процјена програма је спроведена у складу са смјерницама и приједлозима које је саставила Европска комисија. Документи који су чинили методолошку основу за провођење ex-ante процјене су:

- Ново раздобље реализације програма, 2007.-2013: Индикативне смјернице за методе процјене: ex-ante процјена (радни документ бр. 1 – август 2006);
- Ново раздобље реализације програма, 2007.-2013.: Индикативне смјернице за методе процјене: Индикатори праћења и процјене;
- Смјернице за ex-ante процјену програма регионалних политика 2007.-2013. (УВАЛ – Одјељење за развојне политике (Италија) април и новембар 2006. године).

Теме које су разматране у процесима ex-ante процјене су одговориле на потребе за информацијама које су изразили актери који су активно учествовали у изради Програма. Састанци између тима за планирање и структура за процјену су се због логистичких разлога поклапали са састанцима радне групе који су се одржавали од априла 2006. до јуна 2007, поред бројних стручних контаката са Секретаријатом. Размјена докумената програма и приједлози и напомене су биле усмјерене на праћење процеса планирања, рационализацију садржаја и идентификовање критичних тачака приликом дефинисања стратегије. Тако је процјењивач на бројним састанцима добио увид у документацију која се односи на специфичне теме које су процјењиване и/или приједлоге за аспекте који се тичу израде програма.

Први степен процеса дефинисања програма се састоји од идентификације општих потреба и проблема јадранске регије, нарочито по питању структуре. Та је идентификација проведена уз допринос различитих земаља које су доставиле статистичке податке према унапријед дефинисаним обрасцима и с референцама. Улога процјењивача на овом степену обухвата избор информација о чињеничном стању и најважнијих статистичких података. У процесу одређивања територијалне и социоекономске анализе су коришћене *повратне* информације из накнадних фаза дефинисања програма, нарочито са стајалишта објективне идентификације, која је усмјерила анализе према мишљењу да се логичка повезаност између содио-економске анализе и дефинисање стратегије мора појачати. Процјењивач је стога припремио специфичне дубинске тематске анализе које су укључене у текст Програма.

Други степен процеса се састоји од дефинисања цјелокупне стратегије и релативне оправданости приоритета кроз идентификацију хијерархије циљева и активности на које се односи. Овај степен је развијен поређењем унутар *радне групе*, гдје су различити учесници изложили резултате територијалних савјетовања. На основу анализе чињеничних података, поређење је омогућило изједначавање перцепција проблема између политичке и оперативне димензије и усмјеравање пажње на смјернице за развој које су прецизно усклађене с циљевима прекограничне сурадње. У овој области процјењивач је учествовао у развоју логичке мреже циљева и дефинисања стратешких приступа и метода за примјену принципа концентрисања, интеграције и избора пројеката. Приликом дефинисања скупа индикатора, процјењивач је представио методолошки документ који се може користити за правилно успостављање система.

Закључци ex-ante процјене

Имајући на уму претходно описано, сматра се, дакле, да је процес ex-анте процјене правилно слиједио фазе и методе наведене у смјерницама Заједнице и методолошки документ, и да је, према томе, био користан и дјелотворан за израду Програма.

Важно је притом овдје истакнути неке аспекте Програма, који се, заправо, тичу израде Програма 2007-2013 у цјелини, а који утичу на карактер саме ex-анте процјене.

Програм, како то наводе смјернице Заједнице, има посебну природу која га чини различитим од документације о спровођењу програма из ранијих периода, с обзиром да је, ако не „универзалан", онда несумњиво „прелиминаран" унутар мреже смјерница.

Тај услов има очигледне посљедице на процес процјене, како за ex-анте процјену тако и за СЕА (Стратешку процјену утицаја на животну средину), будући да се често налазе у раду на истом нивоу. Као примјер, конкретно, може се навести недостатак тачне дефиниције врста активности које су присутне унутар мјера, начелно представљених у виду индикативних спискова који не садржи све могуће интервенције.

У конкретном случају програма прекограничне сарадње у јадранском региону у оквиру ИПА, овом услову природат је још и услов специфичности Финансијског плана, који је организован на темељу приоритета, те је стога врло уопштен, узимајући у обзир различитост дјеловања која су утврђена за сваки приоритет.

Програм уједно има своје специфичности које повећавају комплексност процјене (на свим нивоима) у складу са природом програма сарадње, као и са насљеђем које се преноси из Интеррега, као суштинском Иницијативом Заједнице, у дијеловима који се тичу иновације, преносивости и додане вриједности. Тај посебан позив је, међутим, потврђен у опсегу финансијских средстава који су на располагању Програму и, који износе око 3,5 милиона евра годишње по држави, с обзиром на то да се Програм спроводи девет година.

Износ средстава, који су, дакле, прилично ограничени, захтјевају јачање и развој нарочито аспеката иновације и преносивости који су, прије свега, повезани са процесима, због ограниченог финансијског покрића Програма за реализацију значајних радова. Све ово, а нарочито *нагласак* на процесима, неизоставно ставља процјену у току фазе спровођења програма у неповољан положај, умјесто тога, помјерајући жариште процјењивачке анализе на фазе "*in itinere*" и "*ex post*".

У свјетлу свега наведеног, процес који је спроведен је омогућио састављање опште оцјене Програма, позивајући се на слиједеће аспекте:

- анализе, чак и с ограничењима која произилази из расположивости статистичких података, су омогућиле сакупљање елемената који су корисни за програмирање, те правилно истакнути у CWOT анализи;
- приоритети који су истакнути у CWOT анализи су размотрени и систематично анализирани у погледу конкретних дјеловања, које имају добре потенцијалне утицаје:
  - иницијативе чији је циљ развој приоритетних ресурса у подручју, као нпр. његов стратешки положај који је ојачан мјерама усмјереним на јачање система лука и аеродроме, веза између инфраструктура путева и лука, побољшање ефикасности управљања системима прекограничног превоза; природни и културни ресурси који су развијени уз помоћ мјера чији је циљ унапређење центара и локација које одликује изузетност, успостављање мреже услуга у области културе, заједничко управљање и промовисање; туризам ће имати користи од иницијатива које су интегрисане у промоцију и маркетинг, путем интервенција које имају за циљ стварање трговачких марки на том подручју, итд;
  - иницијативе чији је циљ супротстављање ризицима и недостацима: снажни притисци на животну средину су предмет интервенција које имају за циљ одбрану приобалне и

поморске животне средине, те биолошке различитости путем координисаних мјера прекограничног управљања, преноса искустава и стручности, те заједничких пројеката;
- иницијативе чији је циљ повећање конкурентности: осим што је створен позитиван утицај горе поменутим иницијативама, Програм, из разлога конкурентности, захтјева значајне мјере из области истраживања и развоја, које би настале као резултат приближавања научних институција и производних система, те технолошких иновација у области информатике и комуникација, са учинцима и на пољу интеграција и друштвене кохезије;

- Финансијски план, чак и уз ограничења у организацији, показао се досљедним са стратегијом. Заправо, узимајући у обзир износ јавних финансијских средстава, немјерљивост територија и резултирајуће потребе, избори који су донесени током фазе програмирања су се показали примјереним за гарантовање максималног развоја усљед низа предвиђених активности, избора врста интервенција, те надасве, принципа концентрације који су најављена током фазе израде програма;
- смјернице у погледу врста пројеката су такође значајне, и дијеле се на стратешке и обичне. Стратешки пројекти имају улогу гарантовања квалитета и ефикасности спровођења програма. Међу њима Програм истиче пројекат Италија – Албанија, који ће омогућити континуитет искустава која су стечена током претходног периода спровођења програма;
- скуп показатеља који су представљени у Програму (показатељи успјеха и резултата) слиједи Радни документ ЕК бр. 4 и чини се досљедним. Међутим, скуп показатеља ће бити прилагођен/ажуриран током фазе реализације
- систем управљања и реализације је усклађен са одредбама уредби и према неким аспектима уводи прикладна објашњења.

Приједлози

Враћајући се на разматрања која су наведена у претходном ставу, великим се приоритетом сматра, насупрот општим смјерницама Документације програма, даљње напредовање фазе израде програма, која дијели слиједеће стратешке дијелове. Међу њима се нарочито сматра прикладним остваривање договора о приоритетним активностима, међу бројним могућим опцијама које Програм наводи, те одговарајућој расподјели средстава која би била извршена искључиво у складу с приоритетима.

У вези са скупом показатеља и расположивости статистичких података, сматра се прикладним потврдити и према потреби прегледати и ускладити показатеље, предвиђајући чак и радове који би се могли извести у блиској будућности прије средњорочне ревизије. Исто је тако важно потврдити могућност успостављања директних односа са државним заводима за статистику, додијелити им конкретна подручја за анализу, те планирати специфична ад хоц испитивања уз подршку процјењивача.

Када је у питању дефинисање уобичајеног, и штавише, стратешког потенцијала развоја пројекта, предлаже се да се одмах започне с регенерацијом заједнице, развојем и идентификацијом главних саговорника у подручју, заинтересованих страна. У вези с тим, било би прикладно да се у складу са методима сваке земље планира оснивање савјетодавних и тијела/алата за усклађивање која ће бити трајно везана уз период реализације Програма.

Коначно, у погледу комплексних стадија поступака који се односе на управљање плаћањем, изјавама и провјерама, предлаже се да се што прије отпочне избор структура техничке помоћи (централне и територијалне), узимајући у обзир вријеме које је неопходно за окончање процеса избора и уговарање давања услуга.

Посматрајући усвајање интегрисаног централног система управљања плаћањем и изјавама, те да би се постигла виша додана вриједност заједнице, прихватљиво је да Комисија и земље чланице користе *Twinning* програм. На тај начин претприступне државе које затраже помоћ

добивају подршку путем практичног обучавања локалних стручњака који учествују у управљању интервенцијама, суфинансираним у склопу Програма. .

1-10- СИНТЕЗА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЈЕНЕ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Садржај Извјештаја о стању животне средине (у даљем тексту ЕР)

Управљачко тијело је упоредо са израдом Програма одлучило – у складу са Стратешком процјеном утицаја на животну средину (СЕА), Директива 2001/42/ЦЕ – да се развију процедуре за Стратешку процјену утицаја на животну средину за овај Програм.

Такве процедуре су примијењене уз блиску сарадњу креатора програма, ex-анте процјењивача и еколошког процјењивача..

СЕА се, као што је познато, састоји од скупа овдје наведених активности: састављања Извјештаја о стању животне средине везано уз програмски садржај, савјетовања с тијелом надлежним за заштиту животне средине и јавношћу, интегерације резултата Извјештаја о стању животне средине у Програм и праћења показатеља утицаја на животну средину.

Тим поступцима СЕА од почетка настоји допринијети интеграцији еколошких аспеката у Програм. То омогућава унапређивање одрживог развоја, као и препознавање и процјену потенцијалног утицаја који би Програм могао извршити на животну средину, како у фази израде, тако и у фази реализације програма.

Као прво, ЕР је припремљен у склопу СЕА и садржи:

(a) потврду усклађености програмске стратегије са европским циљевима еколошке одрживости;
(b) анализу еколошког контекста (антрополошки притисци и тренутно стање животне средине) цјелокупног јадранског подручја, с обзиром на аспекте везане уз стратегију Програма;
(c) дијагнозу јадранске еколошке ситуације. Сажетак кључних проблема и потенцијала тог подручја;
(d) процјену могућих ефеката које би реализација Програма прекограничне сарадње могла имати на животну средину у јадранском подручју;
(e) разраду приједлога за побољшање еколошке одрживости Програма;
(f) утврђивање мјера и показатеља за праћење еколошких учинака које би могла произвести реализација програмских интервенција.

У припреми Извјештаја о стању животне средине првенствено су кориштене информације добивене од надлежних националних и регионалних управних тијела, с додатним ослањањем на базе података европских и међународних институција (Свјетска банка, Европска агенција за заштиту животне средине итд.).

Различити нацрти Извјештаја о стању животне средине припремљени су упоредно с нацртима Програма. На тај начин било је могуће израдити програм с елементима кориснима за ажурирање и унапређивање садржаја (приоритета и мјера) еколошке стратегије Програма.

Измјене и допуне Програма као резултат Извјештаја о стању животне средине и процеса савјетовања.

Коначна верзија Извјештаја о стању животне средине стога узима у обзир податке о: (a) састанцима државних и регионалних надлежних тијела за заштиту животне средине која

управљају квалификованим територијама; (б) савјетовањима која су организирана према условима које је одредило Управљачко тијело Програма.

Главна питања која произилазе из достављених мишљења за вријеме савјетовања о Извјештају о стању животне средине односе се нарочито на:

- побољшано образложење функционалне повезаности између различитих дијелова Извјештаја о стању животне средине и критерија који су коришћени за процјену ефеката;
- детаљнију анализу и оцјену стања околиша;
- обогаћивање садржаја алтернативних приједлога и критерија који су дати за повећавање еколошке одрживости Програма;
- проширивање садржаја предложених активности за праћење утицаја на животну средину у којој се Програм реализује и разраду одговарајућих показатеља.

Процјенитељ утицаја на животну средину је у коначној верзији Извјештаја о стању животне средине достављеног Комисији у прилогу приједлога програма, гдје је то било могуће, слиједио мишљења достављена у склопу управо описаног савјетовања.

Надлежна особа за планирање је на крају процеса Стратешке процјене утицаја на животну средину (СЕА) уклопила у Програм питања заштите животне средине садржана у Извјештају о стању животне средине, која се нарочито односе на:

- главне еколошке проблеме јадранског мора, који су истакнути и у анализи контекста еколошке ситуације и у *СWOT* анализи;
- учинке који се потенцијално могу примијенити на животну средину кроз активности које се планирају у склопу реализације Програма;
- приједлоге који су састављени ради: (i) ублажавања негативних учинака или појачавање позитивних учинака који се потенцијално могу остварити захваљујући реализацији Програма; (ii) идентификације могућих критерија реализације активности чији је циљ повећавање еколошке одрживости Програма;
- стратегију праћења и контроле негативних утјецаја на животну средину које изазивају реализација Програма и еколошки индикатори који се користе током праћења.

Као што је већ раније наведено, током припреме Програма је посебна пажња посвећена циљевима и активностима које пружа СЕА у погледу њиховог утицаја на животну средину.

То је омогућило прогресивну оријентацију стратегије Програма према начелима и критеријима одрживог развоја које је утврдила ЕУ.

Везано уз интеграцију еколошких аспеката у Програм, дефинисање оперативне стратегије узима у обзир главне еколошке проблеме на подручју Јадранског мора.

Аналитичко поглавље Извјештаја о стању животне средине наводи слиједеће приоритетне проблеме:

1. Загађење ваздуха и воде изазвано индустријским и енергетским постројењима (емисије);
2. Неопходност наводњавања и исушења тла;
3. Критична ситуација поморске животне средине кроз еутрофикацију због загађења ријека (прије свега ријеке По) и због плиткости сјеверног подбазена;
4. Утицај на риболов у мору, аквакултура и активност лука;
5. Фрагментација екосистема и негативне промјене крајолика због широко проширене насељености обалних и копнених подручја;
6. незадовољавајућа ефикасност здравствене инфраструктуре, нарочито током туристичке сезоне;
7. Ерозија обале и постепени нестанак обалне линије;
8. Ниска стопа рециклаже;

9. Загађење буком и дестабилизирајуће вибрације које су узроковане јаким саобраћајем унутар обалне путне мреже;
10. Загађење планинских и равничарских вода, које је узроковано интензивним пољопривредним и зоотехничким активностима (прије свега нитрати и пестициди);
11. Забрињавајућа неадекватност постројења за пречишћавање вода и отпадних вода (како градских, тако и специјализованих);
12. Растући проблеми загађења ваздуха (прије свега стакленички плинови и фина прашина) у урбаним подручјима;
13. Нужност побољшавања обалне животне средине и присуство пријетњи за заштићена подручја;
14. Занемарив допринос ресурса обновљиве енергије;
15. Нужност заштите осјетљиве поморске и обалне животне средине.

Процес савјетовања с надлежним тијелима за посебне задатке заштите животне средине и широм јавности

У складу са Директивом о СЕА, нацрт Програма и Извјештај о стању животне средине достављени су надлежним тијелима за посебне задатке заштите животне средине и широј јавности како би им се омогућило да дају коментаре о еколошким аспектима Програма. У том циљу је Управно тијело Програма промовисало и спровело савјетовање које се може описати на слиједећи начин:

1) захтјевање података за састављање Извјештаја о стању животне средине (ЕР) од надлежних тијела за посебне задатке заштите животне средине укључене у Програм. Представљање нацрта ЕР-а током наредних састанака.
   - Рим, 13. децембар 2006. године
   - Рим, 5. април 2007. године
   - Рим, 22. мај 2007. године

2) Савјетовање надлежних тијела за посебне надлежности заштите животне средине и јавности о нацрту Програма и нацрту Извјештаја у слиједећом периоду (31. мај 2007 – 30. јуни 2007. године):
   - објава Програма и ЕР-а уз напомену на интернет страници Програма са директним везом са страницама других квалификованих земаља/регија
   - представљање мишљења – надлежних тијела за посебне задатке заштите животне средине и јавности – преко интернет странице
   - реакције на мишљења од стране Управног тијела Програма, прије усвајања нацрта и ЕР-а; након тога може услиједити одговор са одговарајућим измјенама Извјештаја о стању животне средине;

   Након савјетовања су предузети слиједећи кораци:

   - припрема коначне потврде ЕР-а с измјенама направљеним након што су формулисана мишљења током процеса савјетовања;
   - достављање јавности штампаног облика коначне верзије ЕР-а у канцеларији Самосталне службе за међународне односе извршних послова Предсједништва регионалног вијећа у Абруцу.

8 СТРАТЕГИЈА ПРОГРАМА

Ово поглавље описује стратегију и приоритете примијењене у Програму у складу с вишегодишњим индикативним планом земаља кандидата/потенцијалних кандидата које учествују у Програму и другим релевантним регионалним стратешким документима и резултатима ex-ante процјене.

1-11- ПОСТУПАК ФОРМУЛАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ И УТВРЂИВАЊА ЦИЉЕВА ПРОГРАМА

Програм прекограничне сарадње у јадранском региону у оквиру ИПА даје првенство циљевима претприступне и кохезијске политике ЕУ-а.

Програм се темељи на сарадњи између четири земље кандидати/потенцијални кандидати и три државе чланице, чиме потенцијално испуњава циљеве ИПА-е допуштајући државама учесницама предузимање заједничких активности у сврху развоја њихових територија, према правилима и прописима Заједнице, развојем институционалног капацитета држава кандидата/потенцијалних кандидата.

У овом контексту, програм "прекограничне сурадње" је компонента која настоји погодовати односима у јадранском базену и стабилизирати их промовисањем одрживог и уравнотеженог развоја.

У складу с чл. 86. ст. 2. Уредбе о реализацији ИПА, шири циљеви помоћи су слиједећи:

- Промовисање одрживог привредног и друштвеног развоја у пограничном подручју;
- Сарадња у рјешавању заједничких изазова у подручјима попут еколошке, природне и културне баштине, јавног здравства, те превенције и сузбијања оргнизованог криминала;
- Осигуравање ефикасности и сигурности граница;
- Промовисање заједничких активности мањег опсега које укључују локалне учеснике из пограничних подручја.

Обликовање стратегије и утврђивање општих циљева програма темељи се на пажљивој анализи претходног искуства с програмима сарадње развијенима протеклих година између укључених држава. Искуство претходног циклуса програмирања (Програм ИНТЕРРЕГ IIIA) такође је узето у обзир у смислу његових резултата, створених мрежа сарадње и примјера *најбоље праксе*. Програм је развијен на темељу дијалога и партнерства са заједничком тежњом, наведеним циљевима. Стратегија се темељи на специфичностима појединих контекста и на могућности да се пружи континуитет и кохерентност иницијативама и пројектима сурадње који још увијек трају и онима који су већ реализовани.

Слика 2 – Логички оквир поступака израде Програма

1-12- Принципи које Програм примјењује као основу стратегије

Прије утврђивања и усаглашавања стратегије, државе које учествују у Програму сматрале су неопходним донијети неке смјернице за усмјеравање избора и локалних учесника директно укључених у реализацију Програма.

Дефинисани и заједнички принципи на којима се стратегија темељи су:

- **Заједничке користи.** Програм мора истакнути користи које воде развоју територија потичући процесс који спаја територијални потенцијал и капацитет регионалних и локалних партнера како би се пронашла рјешења заједничких проблема, те допринијело побољшању друштвене кохезије и конкурентности подручја сарадње.
- **Партнерство**. Партнерство је прије потребно како би била загарантована дјелотворност Програма. Прилике за партнерство треба непрекидно тражити и охрабривати, како у процесу израде програма, тако и касније у фази реализације, путем савјетодавних механизама који постоји између укључених учесника.
- **Одржив развој.** Пружа дугорочну визију могућности развоја и узима у обзир резултате активности које су провеле различите државе. Партнери у Програми требало би да се труде да усмјере јавна и приватна улагања у нове технологије које су еколошки прихватљиве и осигуравају запошљавање.
- **Једнаке могућности, без дискриминације, поштивање права појединца.** Све активности Програма слиједе принципе недискриминације и поштивања права појединца гарантовањем једнаких могућности и заштитом од свих облика дискриминације. Посебну пажњу треба посветити правима радника и усељеника.
- **Територијално подручје** развојног подручја и кориштење унутрашњег потенцијала. Локално тежиште сарадње омогућава искориштавање сировина и људских потенцијала подручја. Кориштење унутрашњег потенцијала требало би да слиједи принцип територијалне кохезије како би се узела у обзир и мање повлаштена подручја и постигла уравнотеженост развојног процеса.
- **Јачање конкурентности** јадранског базена у односу на друга геоекономска подручја. Јадранско подручје мора открити конкурентност с обзиром на друга геоекономска подручја. Промовисање интеграције евро-јадранског подручја иницирало је стварање критерија

кохезије који морају бити праћени заједничким радом на утврђивању кохерентне стратегије конкурентности овог подручја у глобалном контексту; због бољег избора стратешких иницијатива које важе за учеснике у Програму

- **Интеграција**. Како би се унаприједио квалитет активности и постигли резултати који произилазе из територија и њихових поступака доношења одлука, Програм мора промовисати:

  - интеграцију територијалног и прекограничног приступа у циљу суочавања са заједничким изазовима путем најефикаснијих мјера за остварење заједничке користи;
  - међусекторску интеграцију иницијатива којима Програм промовише процес локалног развоју усмјереног на кохезију и одрживост;
  - интеграцију различитих вјештина и улога кључних учесника у квалификованим територијама;
  - интеграцију, комплементарност и координацију макрорегионалних, националних и локалних иницијатива у вези са подручјем сарадње;
  - интеграцију и концентрацију средстава. Како би на најбољи начин остварили значајни резултат на територију, важно је препознати подручја и секторе у којима ће интервенција бити дјелотворнија. Осим тога, приватна/јавна финансијска партнерства морају бити укључена у реализацију како би се повећала финансијска средства;
  - Континуитет. Потребно је одржати континуитет постојеће прекограничне сарадње (програмско раздобље 2000-2006), како би се интегрисали постигнути резултати.

1-13- Циљ Програма

Глобална стратегија у складу је с чл. 8. до 9. Главе II Уредбе (ЕЗ) бр. 1085/2006 која уређује компоненте прекограничне сарадње у оквиру Инструмента за претприступну помоћ.

Приоритети и активности Програма осмишљени су у складу са резултатима анализе потреба и CWOT анализе (анализа предности, недостатака, могућности и пријетњи).

Надаље, план стратегије морао би у обзир узети прилику за надоградњу на искуство стечено у претходном програмском периоду, како у смислу остварених резултата, тако и у смислу створених јадранских мрежа.

Програмски циљеви представљају допринос стратегијама из Лисабона и Гетеборга, а нарочита се пажња посвећује одрживом развоју.

На основу анализе образложене претходно у тексту, општи циљ постојећег Програма дефинисан је као:

Општи циљ

Јачање могућности за одржив развој јадранског региона усклађеном стратегијом дјеловања међу партнерима из квалификованих подручја.

Дефинисани општи циљ употпуњује прописне циљеве помоћи у претприступним процесима циљевима кохезијске политике ЕУ, подстичући путем сарадње:

- захтјеве земаља кандидата (ЗК)/земаља потенцијалних кандидата (ЗПК) за подршку у процесу институционалног развоја и компетенције за управљање инструментима Заједнице;

- усмјеравање свих земаља учесница на заједничке циљеве којима се остварују нови и корисни облици интеграције и односи између области, те повећава општа конкурентност јадранског подручја.

Стратегијски избори на којима се Програм заснива детаљно су наведени у дефиницији приоритета.

1. ***Јачање истраживања и иновација како би се подстакао развој јадранског подручја путем економске, социјалне и институционалне сарадње.*** Сврха економске, социјалне и институционалне сарадње јесте развој капацитета за истраживање и иновације те процеса стварања и примјене знања. Тај аспект нарочито је важан за Програм. Тај је приоритет главни будући да има за циљ раст и стварање конкурентности у територијалном и производном економском систему. Неколико је врста интервенција које за циљ имају снажну подршку дјеловању које повећава вриједност прекограничне активности.
2. ***Промовисање, развој и заштита природних и културних ресурса путем заједничког управљања технолошким и природним ризицима.*** Развој еколошких, природних и културних ресурса подручја програма други је утврђени приоритет. Важан квалитативни и квантитативни потенцијал природних и културних ресурса подручја разлог је због кога се тај приоритет сматра тако важним, те је стога и увршћен у Програм. Интервенције за циљ имају развој, промовисање и заштиту тих ресурса кроз њихову заједничку максималну употребу.
3. ***Јачање и интеграција постојећих инфраструктурних мрежа, промовисање и развој саобраћајних, информационих и комуникацијских услуга.*** Главну улогу у развоју и оживљавању јадранског подручја има развој инфраструктуре и промовисање саобраћајних, информационих и комуникацијских услуга. "Коридор", чак и поморски, који спаја двије обале, допринио би јачању економије цијелог подручја те подстакао размјену изван њега.

Све приоритети Програма остварују се и путем провођења стратешког пројекта и то „Стратешког пројекта Италија – Албанија", који се наставља на претходна искуства и у складу је с резултатима CWOT анализе.

Горепоменути приоритети су утврђени и то како слиједи.

Приоритет 1 - Економска, социјална и институционална сарадња: неопходан је због лоше конкурентности неких земаља и потпуног губитка конкурентности осталих због ниског нивоа улагања у истраживања и иновације.

Приоритет 2 – Природни и културни ресурси и спречавање ризика: заснива се на квалитетама јадранског басена, с његовом прилично богатом еколошком, природном и културном баштином која у великој мјери задржава своје јединствене карактеристике. Та баштина још није у цијелости оживотворена и генерално постоји опасност да се њезина намјена ограничи на љетовалишта и сезонски туризам. Надаље, раст геоморфолошких карактеристика и јачање антропоморфне употребе чини еколошке ресурсе све рањивијима те се може препознати потреба за интегрисаним политикама заштите подручја, као и циљаним и посебним мјерама.

Приоритет 3 – Доступност и мреже: у случају аспеката повезаних са истраживањем и иновацијама и оних повезаних са доступношћу и мрежама, они представљају елементе који утичу на конкурентност јадранског региона, конкретно, чиниоце које представљају наведене интервенцијске стратегије: логистичку подршку, интермодалност и интеграцију мрежа, система саобраћајних услуга, те комуникацијске и информационе мреже.

Циљеви програма ће се остваривати узимајући у обзир потребу за промовисањем хоризонталних питања као што су равноправност жена и мушкараца и одрживи развој кроз интеграцију заштите животне средине и захтјева за побољшањима.

Табела у наставку приказује расподијелу средстава Програма.

Табела 17. – Приоритети Програма

Приоритет	*Средства*
1. Економска, социјална и институционална сарадња	***30%***
2. Природни и културни ресурси и спречавање ризика	***30%***
3. Доступност и мреже	***30%***
4. Техничка помоћ	***10%***
Укупно	***100%***

Равномјерна расподјела између приоритета 1, 2 и 3 заснива се на сљедећим аргументима:

- Приоритети 1 и 2 уско су повезани с најважнијим секторима сарадње у јадранском подручју;
- Приоритет 3, иако није намијењен за финансирање главних инфраструктурних активности, финансираће пројекте који за циљ имају јачање и интеграцију постојећих инфраструктурних мрежа, који су по својој природи финансијски досљедни.

4-4- ПРИОРИТЕТИ И КОНКРЕТНИ ЦИЉЕВИ

У овом се ставу даје опис стратегије која се настоји постићи приоритетима и утврђују се конкретни циљеви.

Програм је подијељен на четири приоритета.

- Приоритет 1 – Економска, социјална и институционална сарадња
- Приоритет 2 – Природни и културни ресурси и спречавање ризика
- Приоритет 3 – Доступност и мреже
- Приоритет 4 – Техничка помоћ

Структура Програма приказана је у табелама у наставку.

Слика 3 – Логички оквир

Табела 18 - Структура приоритета и конкретни циљеви Програма

Општи циљ:	***Јачање могућности за одржив развој јадранског региона усклађеном стратегијом дјеловања међу партнерима из квалификованих подручја***
Приоритети	**Конкретни циљеви**
И. ЕКОНОМСКА, СОЦИЈАЛНА И ИНСТИТУЦИОНАЛНА САРАДЊА	
1.Јачање истраживања и иновација како би се допринијело конкурентности и јачање развоја јадранског подручја путем економске, социјалне и институционалне сарадње	Јачање истраживачких капацитета повећавањем нивоа стручности, подстицање преноса иновација стварањем мрежа између предузетничког, институционалног, академског, образовног и истраживачког сектора, а превенствено промовисањем заједничких активности
	Подстицање територијалних и производних система на улагање у истраживање и иновације кроз разноврсне и иновативне понуде финансијских инструмената
	Стварање нових и јачање постојећих мрежа за сарадњу у социјалној политици, политици тржишта рада и здравственој политици
	Промовисање иновативних услуга грађанима кроз размјену техничких и владиних стручних знања и размјену најбоље праксе између влада и органа локалне/јавне власти
ИИ. ПРИРОДНИ И КУЛТУРНИ РЕСУРСИ И СПРЕЧАВАЊЕ РИЗИКА	
2. Промовисање, развој и заштита природних и културних ресурса и путем заједничког управљања технолошким и природним ризицима	Уређење и заштита обале и путем заједничког управљања животном средином мора и обалног подручја, те спречавање ризика
	Јачање институционалних капацитета за очување и управљање природним и културним ресурсима кроз регионалну сарадњу
	Развој обновљивих извора енергије и очување енергије
	Одрживи развој конкурентности јадранских туристичких дестинација побољшањем квалитета и тржишно оријентисаним пакет аранжманима за то подручје, коришћењем културних и природних ресурса на најбољи начин
ИИИ. ДОСТУПНОСТ И МРЕЖЕ	
3. Јачање и интеграција постојећих инфраструктурних мрежа, промовисање и развој саобраћајних, информационих и комуникацијских услуга	Развој лучких и аеродромских система и везаних услуга којима се гарантује међусобно функционисање и интеграција постојећих саобраћајних мрежа
	Промовисање система одрживих превозних услуга за побољшање веза у јадранском подручју
	Повећавање и развој комуникацијских и информационих мрежа и приступа истима
ИВ. ТЕХНИЧКА ПОМОЋ	
4. Гарантовање управљања, провођења, надзора, контроле и процјене Програма	Побољшање управљања Програмом и његовог провођења
	Гарантовање информативних, промотивних и активности процјене

ПРИОРИТЕТ 1 – Економска, социјална и институционална сарадња

Општи циљ овог приоритета је *„јачање истраживања и иновација како би се допринијело конкурентности и јачање развоја јадранског подручја путем економске, социјалне и институционалне сарадње"*.

Приоритет треба да кроз економску, социјалну и институционалну сарадњу допринесе развоју истраживања, јачању конкурентности и иновативних капацитета, развоју и примјени знања у јадранском подручју.

Подршка истраживачким активностима и иновацијама од нарочитог је значаја за Програм. То је веома важан циљ у подручјима интервенције јер му је циљ да подстакне раст и конкурентске услове у производном систему.

Из тог се разлога структура стратегије мора ослањати на неколико врста интервенција, а како би подржала радње које прекограничним активностима повећавају вриједност, промовисањем нпр. заједничких јавно-приватних истраживања, јачањем сарадње међу организацијама и укључивањем партнера с одређеним стручним знањима, те јачањем производних система.

Приоритет се остварује кроз четири конкретна циља:

- Јачање истраживачких капацитета повећавањем нивоа стручности, подстицање преноса иновација стварањем мрежа између предузетничког, институционалног, академског, образовног и истраживачког сектора, а првенствено промовисањем заједничких активности
- Подстицање територијалних и производних система на улагање у истраживање и иновације кроз разноврсне и иновативне понуде финансијских инструмената
- Стварање нових и јачање постојећих мрежа за сарадњу у социјалној политици, политици тржишта рада и здравственој политици
- Промовисање иновативних услуга грађанима кроз размјену техничких и владиних стручних знања и размјену најбоље праксе између влада и органа локалне/дружавне власти.

ПРИОРИТЕТ 2 – Природни и културни ресурси и спречавање ризика

Код описане стратегије је најзначајније искориститити потенцијал културних, природних и еколошких ресурса подручја гдје је тај квантитативни и квалитативни потенцијал велик. Циљ овог приоритета јесте „промовисање, развој и заштита природних и културних ресурса путем заједничког управљања технолошким и природним ризицима", а с циљем максималне употребе тих ресурса, побољшања управљања и стварања бољег начина управљања.

У овом контексту Програм за циљ има испуњавање сљедећих конкретних циљева:

- Уређење и заштита обале путем заједничког управљања животном средином мора и обалног подручја, те спречавање ризика
- Развој обновљивих извора енергије и очување енергије
- Јачање институционалних капацитета за очување и управљање природним и културним ресурсима кроз регионалну сарадњу
- Одрживи развој конкурентности јадранских туристичких дестинација побољшањем квалитета и тржишно оријентисаним пакет аранжманима за то подручје, коришћењем културних и природних ресурса на најбољи начин.

Конкрентни циљеви ће се проводити у склопу одрживог развоја.

Програм доприноси остваривању приоритета успостављених Стратегијом одрживог развоја из Гетеборга, а нарочито јачањем синергије између одрживог развоја и раста.

ПРИОРИТЕТ 3 – Доступност и мреже

Циљ овог приоритета јесте „јачање и интеграција постојећих инфраструктурних мрежа, промовисање и развој саобраћајних, информационих и комуникацијских услуга".

Инфраструктура и услуге превоза, као и комуникације, имају главну улогу у развоју јадранског региона. Како би се наставили на резултате постигнуте у претходном програмском периоду и ради постизања принципа еколошке компатибилности, утврђени су сљедећи конкретни циљеви:

- Развој лучких и аеродромских система и везаних услуга којима се гарантује међусобно функционисање и интеграција постојећих саобраћајних мрежа
- Промовисање система одрживих превозних услуга за побољшање веза у јадранском подручју
- Развој и повећавање комуникацијских и информационих мрежа и приступа истима.

ПРИОРИТЕТ 4 – Техничка помоћ

Општи циљ овог приоритета јесте да „гарантује управљање, провођење, надзор, контролу и процјену Програма".

Финансијска димензија овог приоритета узима у обзир сложеност управљања овим програмом уз географско проширење квалификованог подручја, што подразумијева велик број земаља учесница и велик број органа и тијела укључених у управљање и контролу.

Приоритет се остварује кроз два конкретна циља:

- побољшање управљања Програмом и његовог провођења;
- гарантовање информативних, промотивних и активности процјене.

4-5- ПРИМЈЕНА ПРИНЦИПА ЕУ

4-5-1- Промовисање одрживог развоја

Одрживи развој кључни је циљ Уговора. Савјет ЕУ је 2001. године у Гетеборгу усвајањем Стратегије одрживог развоја прихватио принципе и циљеве одрживог развоја. Након ревидирања Стратегије ЕУ одрживог развоја из 2001. године, коју је Комисија покренула 2004, а на основу доприноса Савјета, Европског парламента, Европског одбора за економска и социјална питања и других тијела, Савјет ЕУ је у јуну 2006. године усвојио амбициозну и свеобухватну нову Стратегију одрживог развоја за проширену Европску унију (10117/06). Као основ за ову измјењену стратегију, Савјет ЕУ је у јуну 2006. усвојио декларацију са сљедећим кључним циљевима и принципима:

Кључни циљеви:

- Заштита животне средине
- Социјална равноправност и кохезија
- Материјално благостање
- Испуњавање наших међународних обавеза

Принципи којима се политика води:

- Промовисање и заштита основних права
- Солидарност унутар и међу генерацијама
- Отворено и демократско друштво
- Укључивање грађана
- Укључивање пословних и друштвених партнера
- Усклађеност политике и управљање
- Интеграција политике
- Примјена најбољег доступног знања
- Принцип предострожности
- Обавезивање загађивача на плаћање.

Свеукупна структура циљева и приоритети који из њих произилазе показују изравну везу с овим подручјима
јер се баве заштитом и унапређењем животне средине, промовишу економски систем будућности заснован на знању и иновацијама, те наглашавају социјалну равноправност и учешће јавности.

4-5-2- Промовисање једнаких могућности и недискриминације

Провођење ове активности у складу је с европским и државним политикама једнаких могућности и недискриминације.

Једнакост у могућностима захтијева се у свим фазама Програма, од стратегије, израде пројеката, поступка пријаве и одабира, надзора, те процјене и промоције.

4-5-3- Правила конкурса

Сваки пројекат у коме као корисник учествује „привредни субјекат" (Директива 2004/18/ЕЗ Европског парламента), мора гарантовати поштивање правила конкурса и правила о додјели државне помоћи. У Правилима о реализацији и позиву за достављање понуда наводе се ограничења те помоћи.

4-6- УСКЛАЂЕНОСТ С ДРУГИМ ПОЛИТИКАМА И ПРОГРАМИМА

4-6-1- Опис интервенција у оквиру јадранског подручја прекограничне сарадње

Сјеверни је Јадран богато подручје, не само у погледу ресурса, него и своје еколошке баштине, богатог екосистема, разноликих и динамичних привредних дјелатности, како на мору тако и у унутрашњости, те у погледу покретача развоја терцијарних дјелатности. Сјеверни Јадран затворено је водено подручје с ниском плимом, што га чини нарочито рањивим екосистемом, те је због тога овдје нарочито потребан један цјеловит програм очувања. Јадранско море одвојено је од остатка Средоземља Јонским морем, плућима Јадрана која доводе нову воду у басен. Ток воде у Јадранском мору генерално иде у правцу супротном од казаљке сата.

Због високе густине насељености и концентрације индустрије и других привредних дјелатности, поморски саобраћај уопште, а нарочито саобраћај нафтних танкера, изузетно је густ у сјеверном дијелу Јадранског мора.

Хрватска, Италија и Словенија, три земље чије границе леже на сјеверном дијелу Јадранског мора, уговорне су стране Конвенције о заштити Средоземног мора од загађивања (Барселонска конвенција) и њезиног Протокола о сарадњи у спречавању загађивања с бродова и, у хитним случајевима, сузбијању загађивања Средоземног мора из 2002. (Протокол о спречавању и хитним случајевима) који је замијенио Протокол о сарадњи у борби против загађивања Средоземног мора нафтом и другим штетним тварима у случају несрећа (Протокол о несрећама) из 1976. Све три земље развиле су своје властите националне системе за спремност и реакцију у случају инцидената загађења мора и имају своје националне планове за ванредне ситуације, обучено особље и материјална средства за сузбијање нафтних мрља.

Представници Хрватске, Италије и Словеније, знајући да би озбиљан еколошки инцидент загађења мора тешко оштетио и јадрански екосистем и привредне дјелатности региона, нарочито туризам, рибарство и производњу енергије, припремили су и усвојили Субрегионални план за ванредне ситуације на Јадранском мору.

Посебна пажња посветиће се услугама које пружа програм ИНТЕРАЦТ II. Овај програм, намијењен цијелом подручју ЕУ, концентрише се на добро управљање територијалном сарадњом, а интересним странама укљученим у програме реализације пружа подршку засновану на потребама. Циљне групе за програм ИНТЕРАЦТ су првенствено органи који га реализују, као и друга тијела укључена у његову реализацију. У циљу обезбјеђивања највеће

користи од програма ИНТЕРАЦТ за органе који реализују овај програм, потиче се на коришћење услуга и документације ИНТЕРАЦТ, као и судјеловање на семинарима ИНТЕРАЦТ. Зависни трошкови одобрени су као Техничка помоћ.

Уколико су региони у склопу програмске области укључени у иницијативу Региони за економске промјене, Управно тијело се обавезује на:

а) стварање неопходних аранжмана за подршку иновативних активности с прекограничним/транснационалним утицајем које су повезане са резултатима мрежа;

б) стављање на дневни ред Надзорног одбора најмање једном годишње тачке на којој би се расправљало о важним приједлозима за програм и на коју би се позвали представници мрежа (у својству посматрача) да извијесте о реализацији активности мрежа;

ц) описивање активности укључених у иницијативу Региона за економске промјене у годишњем извјештају.

4-6-2- Усклађеност Програма са стратегијама и текућим програмима

У сврху провјере и оцјене „спољне усклађености" Програма с програмским циљевима ЕУ и појединих земаља и региона, у овом поглављу разматрамо и анализирамо однос између програмских циљева и (табела 19):

- циљева Лисабонске стратегије;
- стратешких политика ЕУ;
- Гетеборшких стратегија;
- циљева ИПА.

Како би се провјерила усклађеност Програма, Државни стратешки референтни оквир(и) за извршавање кохезијских политика земаља чланица и Вишегодишњи индикативни план за стратешко планирање у сфери претприступног процеса (поређење у табели 19) такође су узети у обзир.

Табела 19 – Усклађеност стратегија ЕУ и циљева Програма прекограничне сарадње у јадранском региону у оквиру ИПА

Strategije EU u jadran. području		Program CBC IPA u j. području		
		Prioritet 1	Prioritet 2	Prioritet 3
Lisabonska strategija	Znanje i inovacije – pokretači održivog rasta	x		x
	Učiniti Evropu privlačnijim mjestom za investicije i rad	xx	X	x
	Stvaranje više i boljih radnih mjesta	x		x
Strateška orijentacija EU	Učiniti Evropu i njene reg. privlač. mjestom za investicije	xx	↑	x
	Poboljšanje znanja i inovacija u cilju rasta	x	X	xx
	Stvaranje više i boljih radnih mjesta	x	↓	x
Geteborška strategija	Klimatske promjene i energija		x	
	Održiv saobraćaj			x
	Održivi načini proizvodnje i potrošnje		x	
	Očuvanje i upravljanje prirodnim resursima		x	
	Zdravlje stanovništva	x		
	Socijalna uključenost, demografija i imigracija	x		
	Globalno siromaštvo i izazovi održivog globalnog razvoja	x		
	Održiva proizvodnja i potrošnja*	x		
Ciljevi IPA	Promovisanje održivog ekon. i soc. razvoja u pogran. područjima	x		
	Saradnja u suočavanju sa zajedničkim izazovima u poljima kao	x	x	
	Obezbjeđivanje djelotvornih i sigurnih granica	-	-	-
	Promovisanje zajedničkih manjih akcija sa učesnicima iz p.podr.	x		x

* Опширнији поступак ревидирања Гетеборшке стратегије из 2001. усвојен је у јуну 2006.

X = низак ниво усклађености XX = висок ниво усклађености
←X→ заједничка важност еколошке одрживости

Програм је у потпуности у складу с Лисабонском стратегијом управо због тога што је то програм за сарадњу, те је као такав у значајној мјери усмјерен према наддржавним европским кохезијским стратегијама.

Општи циљ и стратегијски избори Програма доприносе провођењу Лисабонске стратегије усвајањем три приоритета:

- у погледу прве стратегије, „учинити Европу привлачнијим мјестом за инвестиције и рад", трећи програмски приоритет, „јачање и интеграција постојећих инфраструктурних мрежа, промовисање и развој саобраћајних, информационих и комуникацијских услуга" покрива нарочито циљ ширења и побољшавања европске инфраструктуре. Програм тежи јачању лучке и аеродромске инфраструктуре и услуга, те побољшању и сигурности саобраћајног система.
- у складу са другом Лисабонском стратегијом, Програм би требао бити врло ефикасан у постизању циља Лисабонске стратегије да се знање и иновације искористе за подстицање раста. Мјере које се односе на развој, промовисање и побољшање истраживања и иновација успостављањем научних и технолошких мрежа, међународних технолошких платформи, јачањем односа између истраживачких и производних система те, уопште, радњама које унапређују способност подручја да привуче улагања и радна мјеста.
- у погледу треће Лисабонске стратегије, Програм доприноси углавном првом приоритету, захваљујући улагању у људски капитал, подршци развоју компетенција, покретљивости истраживача и размјени и дистрибуцији резултата и праксе. Поред тога, даљом оријентацијом приоритета 1 у смислу интервенција, он доприноси осувремењавању социјално-здравственог и сектора за запошљавање.

Кохезијском се политиком испуњавају циљеви Лисабонске стратегије, и стога су и *Стратешке смјернице*, усвајањем иста три приоритета приликом утврђивања главних циљева у промовисању одрживог раста, конкурентности и запошљавања, уско повезане и у синергији с њом.

Смјернице наглашавањем улоге „територијалне димензије" у кохезијској политици, истичу значај територијалне сарадње и предлажу превладавајуће тематске секторе за њену примјену у унапријеђивању саобраћајне инфраструктуре и у управљању хидролошким и еколошким потенцијалом. Чини се да су елементи усклађености Програма са *Смјерницама* веома изражени у радњама које за циљ имају повећање привлачности европских региона, што би се требало остварити побољшавањем дјелотворности саобраћајних инфраструктура, а везано уз то Комисија изричито подсјећа на значај прекограничних пројеката; побољшање синергије између заштите животне средине и повећања кориштења обновљивих извора енергије. Програм даје важан допринос у другом смјеру гдје је циљ повећање нивоа истраживања и технолошког развоја у јавном и приватном сектору, промовисање увођења иновација у производни систем, промовисање ширења информационо-комуникационих технологија у јавном и приватном сектору.

Уз Лисабонску стратегију и стратешку оријентацију ЕУ, приликом израде Програма у обзир су узети и приоритети Гетеборшке стратегије. То нарочито вриједи за приједлоге о стратегијама одрживог саобраћаја, очувању и управљању природним ресурсима, здрављу становништва, климатским промјенама и енергији.

ПРОГРАМ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ У ЈАДРАНСКОМ РЕГИОНУ У ОКВИРУ ИПА

Инструмент за претприступну **помоћ** (ИПА) састављен је из пет компоненти. Јадрански програм равна се искључиво по компоненти под називом „прекогранична сарадња". Основни циљеви те компоненте су сљедећи[14]:

- Промовисање одрживог економског и социјалног развоја у пограничним подручјима;
- Сарадња у суочавању са заједничким изазовима у области као што је животна средина, природна и културна баштина, здравље становништва, те сузбијање и борба против организованог криминала;
- Обезбјеђивање дјелотворних и сигурних граница;
- Промовисање заједничких мањих акција са учесницима из пограничних подручја.

Поред наведених стратегија ЕУ, Програм у обзир узима циљеве наведене у Правилима за реализацију ИПА.Као што је видљиво у табели 19, Јадрански програм показује добар степен усклађености са инструментом ИПА. Нарочито је приоритет „економска, социјална и институционална сарадња" усклађен с циљем инструмента ИПА за „промовисање одрживог економског и социјалног развоја у пограничним подручјима". Исто тако, еколошки циљеви Програма имају добар ниво усклађености с еколошким циљевима ИПА.

Табела у наставку (табела 20) показује како је Програм усклађен с Националним стратешким референтним оквиром и Вишегодишњим индикативним планом. Како се може видјети, вишегодишње индикативно планирање земаља које су дио Јадранског програма у великој се мјери подудара с приоритетима Програма, али и с циљевима ИПА.

У до сада разматраним документима Националних стратешких референтних оквира земаља које су дио Програма (Италија, Словенија и Грчка) утврђени су одређени приоритети, подијељени на неке опште циљеве. Процјена усклађености у овом документу показује да многи приоритети и циљеви имају добар ниво усклађености са Програмом прекограничне сарадње.

Још један важан документ који у обзир узима усклађеност јесте „Споразум о оквирном програму за Балкан" (*АПQ Балцани*). Ту је видљива оријентација овог програма у дијелу подручја обухваћеног Јадранског програмом. Многи од тих приоритета илустровани су и у Јадранском програму.

Табела 20. – Усклађеност с Националним стратешким референтним оквиром и Вишегодишњим индикативним планом

Вишегодишњи индикативни план и Национални стратешки документ		*ЦБЦ ИПА у јадранском региону*		
		1	*2*	*3*
ВИП Албанија	Развој прекограничних економских, социјалних и еколошких активности пограничних подручја	x	x	
	Рјешавање заједничких изазова у области заштите животне средине, здравља становништва, превенције и борбе против организованог криминала	x	x	
	Обезбјеђивање дјелотворних и сигурних граница			
	Промовисање правне и административне сарадње	x		
	Промовисање мјесних активности путем личног контакта	x		
ВИП Босна и Херцеговина	Активности које за циљ имају промовисање и побољшање прекограничне сарадње и социо-економске интеграције пограничних подручја кроз јачање економских, социјалних, еколошких и културолошких веза међу земљама учесницама, укључујући активности путем личног контакта	x	x	
	Рјешавање заједничких изазова у области здравља становништва, превенције и борбе против организованог криминала, противтерористичких активности, корупције, итд.		x	
	Сарадња и увезивање земаља с циљем обезбјеђивања сигурних граница, те промовисање правне и административне сарадње	x		

[14] Пренесено из чл. 86. Уредбе о реализацији ИПА/2007

ПРОГРАМ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ У ЈАДРАНСКОМ РЕГИОНУ У ОКВИРУ ИПА

ВИП Хрватска	Сарадња мјесних/регионалних органа, удружења, НВО, и предузећа из сусједних региона како би се побољшао економски и социјални развој квалификованих пограничних подручја Мања инфраструктура у циљу побољшања потенцијала за туризам или мјесног/регионалног саобраћаја и комуникација, укључујући еколошке аспекте Сарадња путем личног контакта у циљу јачања контаката на мјесном нивоу између грађанима с обје стране границе Техничка помоћ и ширење информација ради пружања помоћи код провођења програма и доприноса правовременом извршењу задатака Сарадња органа који раде на стратегијама и активностима за рјешавање ризика и привјетьи граничној сигурности те на организованом криминалу	x	x	x
ВИП Црна Гора	Развој прекограничних економских, социјалних и еколошких активности пограничних подручја	x	x	
	Рјешавање заједничких изазова, нарочито у области заштите животне средине, здравља становништва и развоја	x	x	
	Промовисање мјесних активности путем личног контакта, као и сарадње између НВО и локалних власти	x		
ВИП Србија	Прекогранична инфраструктура; спречавање поплава; управљање водама			x
	Економска сарадња (нарочито стварање снажних логистичких веза, ланаца набавке и кластера уздуж границе), туризам, пољопривреда и развој села			x
	Рјешавање заједничких изазова у области заштите животне средине, здравља становништва, превенције и борбе против организованог криминала, итд.	x	x	
	Обезбјеђивање дјелотворних и сигурних граница, промовисање правне и административне сарадње			
	Промовисање мјесних активности путем личног контакта, већи нагласак би требао бити на снажнијој сарадњи између јавних установа и НВО у областима попут образовања и културолошке сарадње, развоја демократије и толеранције, превенције сукоба, итд.	x	x	
	Сарадња међу културним установама, укључујући музеје, позоришта, итд.		x	
	Израда референтног оквира за активности у области прекограничне сарадње, те израда планских докумената	----------		
	Његовање узајамног повјерења на локалном нивоу	x		
	Подршка иницијативама у области образовања, истраживања и запошљавање	x		
	Подршка активностима за повратак избјеглица у њихову земљу, њихову реинтеграцију и остваривање њихових права			
	Подршка напорима за контролу наоружавања ручним ватреним и лаким оружјем			
Државни стратешки референтни оквир Италија	Побољшање и вредновање људских ресурса	x		
	Промовисање, вредновање и ширење истраживања и иновација у циљу остваривања конкурентности	x		
	Одржива и дјелотворна примјена еколошких принципа у циљу развоја		x	
	Побољшање природних и културних ресурса у циљу стварања привлачности и развоја		x	
	Социјална укљученост и услуге за побољшање квалитета живота и привлачности подручја	x		x
	Мреже и везе за побољшање покретљивости			x
	Конкурентност производних система и запошљавања	x		
	Конкурентност и привлачност градског подручја			
	Привлачност Италије као мјеста за улагање	x		
	Управљање и развој институција	x		
Државни стратешки референтни оквир Словенија	Привредни развој	x		x
	Друштвени развој	x		
	Међугенерацијски и одрживи развој	x		
	Развој Словеније у међународном окружењу		x	
Национални и стратешки оквир за развој, Грчка	Улагање у производни привредни сектор	x	x	
	Друштво знања и иновација	x		
	Запошљавање и друштвена повезаност	x		
	Институционални оквир			
	Привлачност Грчке и региона као мјеста за улагање, рад и живот	x	x	x
Споразум о оквирном програму за Балкан 2007 – 2013.	Социо-економски развој	x		
	Материјалне и нематеријалне међусобне везе			x
	Животна средина и одрживи развој		x	
	Дијалог и култура		x	
	Здравство и социјална помоћ		x	

При реализацији Програма у обзир се узимају и анализе других програма за сарадњу који покривају период од 2007. до 2013 и иста подручја као и Јадрански програм. Програми који су током ове фазе размотрени су сљедећи: „Југоисточна Европа (СЕЕ)", „Италија – Словенија", „Грчка – Италија" и „Грчка – Албанија". Табела 21 показује степен усклађености тих програма и Програма.

Табела 21. – Усклађеност са стратегијама у програмима који покривају период од 2007. до 2013. у јадранском подручју

Programske strategije u jadranskom području		IPA CBC u j. pod.		
		1	2	3
Jugoistočna Evropa (SEE) 2007 - 2013.	Omogućavanje inovacija i preduzetništva	x		
	Zaštita i unapređivanje životne sredine		x	
	Poboljšanje dostupnosti			x
	Razvoj transnacionalnih sinergija za područja održivog rasta			
Italija - Slovenija 2007 - 2013.	Obezbjeđivanje održive teritorijalne integracije		x	x
	Povećavanje konkurentnosti i razvoja društva koje se zasniva na znanju	x	x	
	Poboljšavanje komunikacije, socijalne i kulturološke saradnje, kako bi se ujedno otklonile postojeće prepreke	x	x	
Grčka – Italija 2007 - 2013.	Jačanje konkurentnosti i inovacija	x		
	Poboljšavanje dostupnosti održivih mreža i usluga			x
	Poboljšavanje kvaliteta života, zaštite životne sredine i društvene i kulturološke kohezije		x	
Grčka - Albanija 2007 - 2013.	Poboljšavanje prekograničnog ekonomskog razvoja	x		
	Promovisanje i razvoj životne sredine i prirodnih i kulturnih resursa		x	

4-7- ВРСТЕ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОЈЕКАТА

Једино су заједнички пројекти који укључују најмање једну земљу чланицу као партнера и једну земљу кандидата или земљу потенцијалног кандидата прихватљиви за суфинансирање. Пројекти који укључују само земље чланице као партнере или само земље кандидате или земље потенцијалне кандидаткиње као партнере нису. У наставку су у главним цртама дата конкретна правила која вриједе за пројекте које су као партнерске земље предале само Грчка и Албанија и само Словенија и Хрватска.

Општа правила која уређују питање квалификовања операција Програма прекограничне сарадње у оквиру ИПА између земаља чланица и земаља кандидата или земаља потенцијалних кандидата, нарочито она која су својствена за овај програм ради избјегавања неефикасног дуплирања напора, су слиједећа:

а) Одабране операције укључују кориснике из барем једне земље чланице и једне земље кандидата/земље потенцијалног кандидата. Операције које укључују кориснике само из земаља чланица или само из земаља (потенцијалних) кандидата, нису квалификоване за финансирање.
Због тога се прекогранична сарадња између земаља чланица одвија се само у релевантним програмима Структурних фондова за територијалну сарадњу (нпр. Словенија – Италија, Италија – Грчка), док се прекогранична сарадња која укључује земље (потенцијалне) кандидате одвија само у релевантним програмима прекограничне сарадње у оквиру ИПА (нпр. Хрватска – Босна и Херцеговина, Албанија – Црна Гора, итд).

б) Као допуна горепоменутом општем правилу, а у вези са судјеловањем Словеније и Грчке у Програму, операције које укључују само кориснике из:

• Обално – крашке регије у Словенији и Истарске жупаније и/или Приморско-горанске жупаније у Хрватској,

или

• Префектуре Теспротија и/или Крф у Грчкој и региона Влоре (округ Влоре и Саранда) у Албанији, квалификоване су на основу Програма прекограничне сарадње у оквиру ИПА Словенија – Хрватска и Грчка – Албанија.

ц) Да би на основу Програма биле квалификоване за финансирање, операције које укључују кориснике из региона Словенија – Хрватска и региона Грчка – Албанија из б.б), морају укључивати и:

•	најмање једног корисника из квалификованих подручја Италије или Грчке (случај операција које укључују кориснике из региона Словенија – Хрватска) или Словеније (случај операција које укључују кориснике из региона Грчка – Албанија);
или	
•	најмање једног корисника из било ког другог квалификованог подручја у земљама (потенцијалним) кандидатима, сем подручја Хрватске или Албаније из тачке б) горе.

Програмска стратегија, која одражава релевантну територијалну димензију, је опсежна и тежи остварењу захтјевних циљева кроз три приоритета; *Истраживање и иновације, Природни и културни ресурси и спречавање ризика*, те *Доступност и мреже*.

С обзиром на големи потенцијал и предвиђену разноликост, потребно је избјећи ризик од „разводњавања" новчаних средстава њиховом расподјелом на превише операција. Пожељније је користити принципе одговарајуће концентрације инвестиција у смислу територија и области да би се интервенцијом постигла највећа дјелотворност.

Ово је један од главних принципа прописаних у уредбама Заједнице.

У складу са чланом 95. Прописа о реализацији ИПА, Програм у правилу финансира заједничке активности које су заједнички одабрале земље које учествују у програму кроз појединачне позиве за достављање понуда а које покривају цијело квалификовано подручје. Земље које учествују у програму могу уједно одредити и заједничке активности за које се не објављују позиви за достављање понуда. У том се случају та заједничка активност изричито наводи у Програму или се, уколико је усклађена с приоритетима или мјерама Програма, утврђује било када након усвајања Програма у одлуци коју доноси Заједнички надзорни одбор.

У том су смислу средства и процедуре за дефинисање, утврђивање и одабир операција веома значајн. Ове ће операције заједнички утврдити корисници и партнери у квалификованим областима, који ће удружити своја искуства и заједничке интересе.

За ову категорију пројеката Заједнички надзорни одбор треба да одреди ограничен број пројеката, чија се важност одређује према утицају на предметни териториј.

Ови пројекти се одређују на основу њихових трошкова и конкретног тематског приступа, дјелотворности и дугорочних резултата у предметним територијима те с обзиром на циљеве Програма.

Стратешки пројекти су сложени пројекти који укључују партнерство с одређеним карактеристикама, односе се на неколико сектора, а за њихово стварање, активности техничке подршке и одређену усклађеност потребан је дужи временски период.

Друго својство стратешких пројеката је употреба или тзв. приступа одозго према доље (*topdown*), при чему Заједнички надзорни одбор (ЈМЦ) одређује стратешке пројекте, или тзв. приступа одоздо према горе (*bottom-up*), што је локална алтернатива при чему мјесни актери предлажу конкретне пројекте.

Стратешки пројекти морају бити дјелотворни и одговорити на потребе подручја како је то предвиђено Програмом. Проводили би се као хоризонталне иницијативе у којима се преферира конкретан тематски приступ, те би у њима требало учествовати више подручја земаља чланица и земаља кандидата /потенцијалних кандидата.

Стандарди који су прије потребни за препознавање једног стратешког пројекта били би сљедећи:

а. да се темељи на високом степену суфинансирања;
б. да је дугорочан пројекат због сложености организације, партнерства и садржаја;
ц. да има активно и врло квалитетно партнерство прије него тек формално судјеловање;

д. да има одређене услове у погледу садржаја. Стратешки пројекти морају показати гдје се подударају и гдје доприносе реализацији Лисабонске и/или Гетеборшке стратегије. По потреби морају показати и прилику или могућност отварања нових подручја *европске политике*. Стратешки пројекти морају задовољавати интеграцијске елементе које везано за сарадњу промовишу политике Заједнице;

е. да доводи до позитивног исхода у области сарадње. Овај је аспект блиско повезан с територијалним подручјем пројекта који није заједнички по дефиницији. Пројекат може бити „стратешки" јер, чак и ако функционише на ограниченом територију, он обнавља или попуњава неке мреже или се бави питањима од општег интереса за цијело подручје те према томе подстиче бољу цјелокупну сарадњу;

ф. да би проузроковали трајне посљедице, стратешки пројекти морају довести до трајних промјена и посљедица које превазилазе и само подручје и сам садржај пројекта:
- ради стварања ефекта полуге на финансијска средства у циљу катализације осталих приватних и/или јавних финансијских и људских ресурса;
- ради омогућавања консолидације и стабилизације партнерства с обзиром на развојне приоритете стратегије тих подручја;
- ради стварања сталних прилика за сарадњу;
- ради стварања позитивних промјена у понашању *интересне стране*.

Додатна објашњења о типовима пројеката израдиће се у Приручнику за реализацију који треба да се изда након одобрења Програма.

Програмско партнерство препознаје вриједност сарадње између Италије и Албаније коју посљедњих година заступају обје земље и ЕУ.

Из тог разлога Програмско партнерство позива Албанију и Италију да израде стратешки пројекат који ће користити цијелом јадранском програмском подручју. Укључени албански и талијански партнери морају настојати проширити партнерство овог стратешког пројекта на друге заинтересоване партнере програмског подручја.

Албански и талијански партнери позвани су да Заједничком надзорном одбору – на једном од његових првих састанака – предају стратешки пројекат, укључујући финансијски план и план активности.[15]

[15] Од марта 2006. године у оквиру Програма је одржан читав низ састанака и размијењен читав низ писама поводом Стратешког пројекта Италија – Албанија.
Овог мјесеца, премијер Албаније и предсједник региона Апулија потписали су Писмо намјере и послали га предсједавајућем Европске комисије у Брисел. У писму траже наставак сарадње Албаније и Италије под пројектима о сарадњи које финансира Заједница.
Састанак који су организовали Европска комисија и Министарство спољних послова Италије, а на коме је су представљени нови програми прекограничне сарадње, догодио се у Риму 9. и 10. марта 2006. Одлучено је да ће Албанија учествовати у само једном програму са Италијом. Након одлуке да у наредном програмском периоду, од 2007. до 2013, не буде билатералног програма између Италије и Албаније, а како би се наставило са активностима на сарадњи са којима се отпочело 1994, напори да се у Програм уврсти стратешки пројекат Италија – Албанија се настављају.
Форум на високом нивоу о "Инвестицијама и законитости у Албанији" одржан је у Барију, Италија, 24. маја 2007. године, гдје се дискутовало о будућој сарадњи ове двије земље под новим програмом.

5 – ПРИОРИТЕТИ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

УВОД

У овом су поглављу за сваки приоритет детаљно описани конкретан циљ, начин провођења и потенцијални корисници[16]. Уз то, у поглављу 5.5. су у главним цртама изнесени програмски показатељи у смислу исхода и резултата, те квантитативно изражени циљеви.

5-1 - ПРИОРИТЕТ 1 - ЕКОНОМСКА, СОЦИЈАЛНА И ИНСТИТУЦИОНАЛНА САРАДЊА

Општи циљ приоритета „јачање истраживања и иновација како би се допринијело конкурентности и појачао развој јадранског подручја путем економске, социјалне и институционалне сарадње“ треба постићи кроз четири мјере. Те мјере су сљедеће:

- Мјера 1.1 – Истраживање и иновације
- Мјера 1.2 – Финансијска подршка иновативним малим и средњим предузећима
- Мјера 1.3 – Социјалне, здравствене и радничке мреже
- Мјера 1.4 – Институционална сарадња

5-1-1- Мјера 1.1 – Истраживање и иновације

Циљ ове мјере је побољшање истраживачких капацитета у јадранском подручју повећавањем нивоа стручности, подстицањем преноса иновација стварањем мрежа између предузетничког, институционалног, академског, образовног и истраживачког сектора, а првенствено промовисањем заједничких активности.

Сврха је олакшати иницијативе усмјерене према јачању научно-технолошког истраживачког система јачањем веза између предузетничког, институционалног, академског и истраживачког сектора, те надасве промовисањем заједничких истраживачких активности између приватних предузећа, као и између приватног и јавног сектора. Укључени су разни сектори, укључујући и грађевинарство. Поред тога, треба подстицати еколошка истраживања и истраживања у области екоиновација.

Ова подршка има за циљ стварање и јачање сарадње међу универзитетима, истраживачким центрима, приватним предузећима и јавним тијелима да би се олакшало напредно истраживање путем финансијске подршке стратешких пројеката. Такође је предвиђена је и за промовисање размјене истраживача и техничара између предузећа и универзитета. У овој се мјери нарочит значај даје изградњи капацитета, преносу стручних знања и искустава и размјени техничко-научних знања.

Интервенције које се финансирају овом мјером морају настојати укључити српске партнере.

Очекивани корисници:

Истраживачке институције, универзитети, предузећа, јавне организације

Примјери могућих радњи су:

- Успостава мрежа за сарадњу између универзитета, истраживачких центара и других квалификованих организација;
- Развијање механизама за конкурентност и сарадњу који ће истраживачима који највише обећавају гарантовати средства;
- Пружање подршке и омогућавање напредних истраживачких активности;
- Стимулисање покретљивости истраживача и нарочито размјене истраживача и техничара између предузећа и универзитета;

[16] Коначни списак корисника биће укључен у Пројектни задатак позива за подношење понуда, позиве за достављање понуда и позиве за исказивање интереса.

- Појачавање систематичне сарадње између истраживачких и приватних/јавних предузећа;
- Стварање међународних технолошких платформи;
- Изградња капацитета и пренос стручних знања и искустава;
- Промовисање ширења најбољих пракси;
- Стварање научних и технолошких мрежа у јадранском подручју у циљу размјене информација, података и искустава о истраживањима и иновацијама;
- Стварање информационо-комуникационих могућности за пружање подршке малим и средњим предузећима и процесима покретања посла и подршка стварању регионалних и међурегионалних кластера квалитета;
- Промовисање заједничке истраживачке дјелатности између предузећа и универзитета и развијање партнерства за иновације, те подршка стварању регионалних и трансрегионалних кластера квалитета.

5-1-2- Мјера 1.2 – Финансијска подршка иновативним малим и средњим предузећима

Ова мјера има за циљ стварање подстицаја за територијалне и производне системе да улажу у истраживање и иновације кроз разнолику и иновативну понуду финансијских инструмената.

Иницијативе ће се усредоточити првенствено на пренос истраживања, технологија и науке, стимулишући предузетничку иницијативу и стварајући продуктивну средину гдје иновативни капацитети, чак и у традиционалним секторима, могу расти и развијати се, а у циљу јачања конкурентности Европе.

Очекивани корисници:

Мала и средња предузећа, удружена мала и средња предузећа, државни органи, развојне агенције

Примјери могућих иницијатива су:

- Промовисање стварања и јачања предузећа заснованих на знању промовисањем процеса покретања и изградње, стварање мрежа пословних инкубатора и супсидијарних фабрика и употребе почетног капитала;
- Пружање подршке улагању у истраживање и иновације и пренос технологије и науке;
- Убрзавање стварања и јачања система кластера, са посебном пажњом на сарадњи између предузетничких, институционалних, академских и истраживачких јавних и приватних сектора;
- Интернационализација удружених малих и средњих предузећа;
- Промовисање иновација у традиционалним и непродуктивним дјелатностима у смислу производа, процеса, тржишта, организације;
- Пружање подршке идејама, иновацијама и знању;
- Помоћ малим и средњим предузећима у промовисању еколошки прихватљивих производа и поступака производње;
- Улагање у предузећа изравно повезана с истраживањем и иновацијама;
- Унапријеђење приступа пословним финансијама;
- Пружање подршке улагању у дјелатности за обуку и развој повезане с пословним унапријеђењем.

5-1-3 - Мјера 1.3 – Друштвене, радничке и здравствене мреже

Циљ ове мјере је стварање нових и јачање постојећих мрежа сарадње у друштвеној, радничкој и здравственој политици.

Она има за циљ олакшавање размјене искустава и преноса стручних знања у социјално-здравственом и радничком сектору.

Један од првих приоритета је проналажење равнотеже између услуга највишег квалитета и равноправног приступа за све уз одржавање трошкова на разумном нивоу, у складу с праксом доброг управљања.

Подржаће се размјена искустава и пренос капацитета у друштвеном, радничком и здравственом сектору, побољшање квалитете и доступности услуга социјалне заштите ради смањења територијалних неједнакости. Иницијатива би требала бити иновативног карактера како би боље интегрисала оно што је иначе загарантовано редовним ресурсима и државним политикама.

Очекивани корисници:

Добровољне организације у друштвеном и здравственом сектору, мјесни и државни органи.

Примјери могућих иницијатива су:

- Размјена искустава и пренос стручних знања у социјално-здравственом и радничком сектору и повећањем употребе информационо-комуникационих технологија;
- Оптимално искоришћавање постојеће здравствене и социјалне инфраструктуре у циљу побољшања квалитета и доступности социјалних и здравствених услуга;
- Пораст учешћа миграната у запошљавању, тиме и јачање њихове социјалне интеграције;
- Омогућавање географске и професионалне покретљивости радника и интеграција прекограничних тржишта рада;
- Интеграција социјалних и здравствених политика да би се ускладило пружање здравствених услуга, те смањење територијалих неједнакости;
- Стварање међународних мрежа (нпр. епидемиолошко праћење, размјена информација у циљу брзог рјешавања хитних здравствених случајева);
- Поступак побољшавања интеграције запостављених категорија;
- Стварање интегрисаних мрежа услуга за добровољни друштвени рад и здравствене услуге (болнички објекти, телемедицина, телепомоћ и заједнички центри за рад са странкама);
- Стварање интегрисаних мрежа да би се побољшала покретљивост радне снаге;
- Пружање здравствених и услуга социјалне заштите путем кућне његе и кроз употребу информационо-комуникационих технологија;
- Размјена искустава и пренос стручних знања на тржишту рада и у образовном сектору;
- Усклађивање академских квалификација и диплома.

5-1-4 - Мјера 1.4 – Институционална сарадња

Ова мјера има за циљ промовисати иновативне услуге становништву путем размјене техничке и политичке стручности и путем ширења најбољих пракси међу органима локалне управе.

Интервенције финансиране овом мјером морају настојати укључити српске партнере.

Очекивани корисници:

Државни органи, организације и агенције за пружање пословне подршке, НВО

Примјери могућих иницијатива су:

- Промовисање размјене искустава у погледу техничке и управљачке стручности, опште усвајање управљачких алата који олакшавају интеграцију/сарадњу међу државним органима;
- Промовисање сталних мрежа међу државним органима, а за ширење иновативних услуга;
- Ширење најбоље праксе;

- Ширење процеса иновација међу владама (е-влада) да би се поступци што више поједноставили и да би се вријеме потребно за пружање услуга грађанима смањило;
- Промовисање активности које за циљ имају повећање европског идентитета у мултикултуралном и мултиетничком контексту кроз пројекте територијалне и друштвене сарадње намјењене углавном младим људима.

5-2- Приоритет 2 – Природни и културни ресурси и спречавање ризика

Овај се приоритет се заснива на сљедећем циљу: „промовисати, унаприједити и заштитити природне и културне ресурсе кроз заједничко управљање технолошким и природним ризицима".

Општи циљ постиже се кроз четири мјере:

- Мјера 2.1 – Заштита и унапређење животне средине мора и обалног подручја
- Мјера 2.2 – Управљање природним и културним ресурсима и спречавање природних и технолошких ризика
- Мјера 2.3 – Штедња енергије и обновљиви извори енергије
- Мјера 2.4 – Одрживи туризам

5-2-1- Мјера 2.1 – Заштита и унапређење животне средине мора и обалног подручја

Циљ ове мјере је унапређење, спречавање и заштита обале и кроз заједничко управљање животном средином обале и обалног подручја и заједничким ризицима.

Циљ ове мјере јесте пружање подршке код интервенција за заштиту обалне баштине, а ради обезбјеђивања поновног оживљавања и успостављања равнотеже обалног подручја и животне средине мора док истовремено тежи одрживом туризму као кључу развоја овог подручја.

Подршка за циљ има заштиту морског и обалног екосистема, који су фрагментирани, изузетно рањиви и изложени значајним антропоморфним притисцима, кроз развој заштићених зона (Интегрисано управљање приобалним подручјем - ИЦЗМ).

Мјера је у складу с главним смјерницама политике за даље промовисање ИЦЗМ у Европи које је одредила ЕК у ЦОМ 2007 (308) од 7. јуна 2007. и у потпуности ће прихватити систем ИНСПИРЕ (Инфраструктура за просторно ИнфоРмисање у Европи) и програма ГМЕС (Иницијатива за глобално праћење животне средине и безбједности).

Очекивани корисници:

Државни органи, истраживачки центри

Примјери могућих иницијатива су:

- Јачање стручности мјесних органа у заједничком управљању животном средином мора и обалног подручја и кроз промовисање заједничке планске политике;
- Провођење посебних студија обалног еколошког система;
- Развој општих инструмената за интегрисано управљање обалном зоном;
- Праћење животне средине мора и обалног подручја и кроз заједнички географски информациони систем (ГИС);
- Заједнички пројекти за заштиту копнених вода од широко распрострањеног загађења, од страних и инвазивних врста, те контрола квалитета морске воде;
- Јачање еколошких система и заштита биолошке разноврсности ради побољшања еколошког квалитета и промовисање одрживог привредног и друштвеног развоја;
- Спречавање обалне ерозије;
- Научна истраживања у циљу побољшања одрживе и одговорне употребе извора морске хране, а ради гарантовања квалитета хране;

- Заштита локација НАТУРА 2000.

5-2-2 - Мјера 2.2 – Управљање природним и културним ресурсима и спречавање природних и технолошких ризика

Циљ ове мјере је ојачати институционалне способности очувања и управљања територијалним ресурсима, спречавање ризика и ублажавање посљедица несрећа кроз територијалну сарадњу.

Важно је предложити стратегије промовисања и очувања природне и културне баштине овог подручја јер су то стратешки ресурси од огромног значаја за развој одрживог туризма. Културна и природна баштина овог подручја је од посебног еколошког, историјског, архитектонског и културног значаја, и још увијек није добро позната широј јавности.

Друштвена и економска анализа квалификованог подручја Програма ипак је показала присуство пријетњи које, ако се не ријеше одмах, могу бити препрека развоју подручја. Такви ресурси пружају значајну развојну прилику и то не само од туризма.

Мјера је у складу с главним смјерницама политике за даље промовисање ИЦЗМ у Европи које је одредила ЕК у ЦОМ 2007 (308) од 7. јуна 2007. и у потпуности ће прихватити систем ИНСПИРЕ (Инфраструктура за просторно ИнфоРмисање у Европи) и програма ГМЕС (Иницијатива за глобално праћење животне средине и безбједности).

Очекивани корисници:

Државни органи, НВО, мала и средња предузећа

Примјери могућих иницијатива су:

- Јачање стручности државних органа у дефинисању дугорочних еколошких стратегија (укључујући програме коришћења Стратешке процјене утицаја на животну средину – СЕА);
- Иновације и ширење технологије за очување и управљање културном и природном баштином;
- Размјена најбоље праксе о очувању и управљању еколошком и културном баштином;
- Успостављање сарадње између агенција, организација и универзитета ради стварања мреже у области заштите животне средине и културних добара и управљања ризиком;
- Размјена искустава у управљању локацијама НАТУРА 2000 у вези са Директивом Савјета 92/43/ЕЕЗ о очувању природних станишта и дивље флоре и фауне, те Директивом Савјета 79/409/ЕЕЗ о заштити дивљих птица;
- Размјена искустава у управљању природним ресурсима и заштићеним подручјима;
- Управљање баластним водама;
- Заједнички пројекти за провјеру и чишћење квалификованих подручја од загађења.

5-2-3 - Мјера 2.3 – Штедња енергије и обновљиви извори енергије

Мјера за циљ има развијање обновљивих извора енергије и штедњу енергије.

Мјера, у складу с циљевима ЕУ, има за циљ побољшање енергетске ефикасности путем новчаних улагања у нове технологије и подстицање малих и средњих предузећа на усвајање тих мјера кроз кампање упознавања са њима.

Очекивани корисници:

Мала и средња предузећа, државни органи

Примјери могућих иницијатива су:

- Промовисање центара квалитета за развој обновљивих извора енергије (одрживо коришћење морске воде, соларне енергије, биомасе и биогаса, кланичког отпада);
- Ширење најбоље праксе о очувању енергије и обновљивим изворима енергије;
- Промовисање кампања за упознавање са питањима очувања енергије и обновљивих извора енергије;
- Припрема регионалних и локалних програма за одрживу производњу и потрошњу енергије;
- Промовисање пилот пројеката и демонстрацијских активности о употреби обновљивих извора, нарочито стварањем малих обновљивих електрана.

5-2-4 - Мјера 2.4 – Одрживи туризам

Мјера има за циљ повећање међународне конкурентности туристичких дестинација на одржив начин, подизањем квалитета тржишно оријентисаних туристичких пакет аранжмана, с нарочитим нагласком на природне и културне ресурсе.

Стратегија мора осигурати заједнички приступ промовисању јадранског басена као цјелине. Ово се такође може гарантовати и финансирањем главног стратешког пројекта.

Очекивани корисници:

Туристички одбори и организације, државни органи и приватна тијела за развој или вођење туристичких дјелатности и/или културних објеката

Примјери могућих иницијатива су:

- Побољшање природних и културних центара квалитета, јачање мрежа између музеја, позоришта, итд;
- Стварање мрежа за развој туризма и спортске инфраструктуре;
- Јачање територијалне и свијести о животној средини кроз промовисање културног идентитета;
- Побољшање управљања туристичким услугама кроз прекограничну сарадњу (размјена искустава и стручних знања, итд);
- Промовисање и стварање заштитних знакова подручја (еко-ознаке, плаве заставе);
- Побољшање нових културних производа у циљу развоја одрживог културног туризма;
- Активности туристичког маркетинга усмјерене ка продужењу туристичке сезоне;
- Промовисање интегрисаних туристичких праваца и пакета;
- Провођење процјене капацитета за туристички развој;
- Побољшање и интеграција туристичких информативних центара;
- Развој и промовисање трговине у подручју традиционалних заната кроз стварање локалних конзорцијума и заједничких територијалних маркетиншких акција;
- Заједничке стратегије за гранање и подјелу туристичких дестинација јадранског подручја;
- Студије и заједничке стратегије у циљу унапријеђења подручја у унутрашњости као туристичких одредишта.

5-3- ПРИОРИТЕТ 3 – ДОСТУПНОСТ И МРЕЖЕ

Општи је циљ овог приоритета „јачање и интеграција постојећих инфраструктурних мрежа, промовисање и развој саобраћајних, информационих и комуникацијских услуга". Три специфична циља која одговарају сљедећим мјерама:

- Мјера 3.1 – Физичка инфраструктура
- Мјера 3.2. – Системи одрживе покретљивости
- Мјера 3.3. – Комуникацијске мреже

ПРОГРАМ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ У ЈАДРАНСКОМ РЕГИОНУ У ОКВИРУ ИПА

5-3-1- Мјера 3.1 – Физичка инфраструктура

Циљ ове мјере је развој поморског и ваздушног саобраћаја и помоћних услуга како би се гарантовало међудјеловање и интеграција постојећих саобраћајних мрежа.

Подршка за циљ има осавремењавање и јачање лука и аеродрома ради оптималног коришћења постојећег потенцијала кроз побољшање услуге, безбједности и кроз унапријеђење постојећих објеката. Изоловане радње без доказивог утицаја на цјелокупну међусобну повезаност подручја неће се финансирати.

Очекивани корисници:

Јавност и надлежна тијела за јавне услуге (лучке и аеродромске власти)

Примјери могућих иницијатива су:

- Модернизација и јачање лучких и аеродромских објеката;
- Побољшање безбједности робе и превозника.

5-3-2 - Мјера 3.2 – Системи одрживе покретљивости

Ова је мјера намијењена промовисању одрживих превозних услуга у циљу побољшања веза у јадранском подручју.

Мјера подупире дјелотворан, безбједан и одржив превозни систем с циљем постизања интегрисаног развоја јадранског подручја и доступности граничних подручја.

Очекивани корисници:

Државни органи, јавна и приватна предузећа

Примјери могућих иницијатива су:

- Подршка прекограничном вођењу услуга јавног превоза;
- Промовисање веза између лука и подручја у унутрашњости ради побољшања међусобног функционисања мрежа;
- Јачање и промовисање превозних услуга за робу и људе.

5-3-3 - Мјера 3.3 – Комуникацијске мреже

Информационе технологије представљају најважнији фактор иновацијског и економског развоја, као и основни инструмент социјалне кохезије.

Ова мјера за циљ има побољшање и развој информационих и комуникацијских мрежа и њихове доступности будући да су то средства у размјени стручних знања и вјештина.

Њоме се такође настоји побољшати доступност података и услуга, а истовремено смањити густина саобраћаја.

Очекивани корисници:

Државни органи, НВО

Примјери могућих иницијатива су:

- Иновативни пројекти о употреби нових информационо-комуникационих технологија, нарочито у подизању свијести и побољшању подручја у култури и мултимедијима;

- Промовисање информационо-комуникационих технологија за приступ јавним сервисима (е-влада, е-настава, е-набавка, итд);
- Коришћење информационо-комуникационих технологија као инструмента за смањење потреба за прекограничним превозом (видео-конференције, интернет странице, итд);
- Коришћење информационо-комуникационих технологија за развој дјелотворног система за управљање саобраћајем и саобраћајних информационих система за прекограничне превозне токове.

5-4 Приоритет 4 – Техничка помоћ

Основни циљ овог приоритета је да „гарантује управљање, реализацију, праћење, контролу и вредновање Програма". Овај приоритет обухвата двије мјере:

- Мјера 4.1 – Управљање и реализација
- Мјера 4.2 – Информисање, промовисање и вредновање

Техничка помоћ (ТА) пружаће се активностима које су неопходне ради дјелотворног и несметаног управљања и реализације Програма. Техничка помоћ користиће се за активности на припреми, управљању, праћењу, вредновању, информисању и контроли.

Овим ће се гарантовати предуслови (материјални и људски ресурси) за ефикасну и дјелотворну реализацију и наставак програма, укључујући избор пројеката, контролу, праћење, вредновање и информисање.

5-4-1 Мјера 4.1 – Управљање и реализација

Овом мјером обухваћени су оперативни трошкови који су неопходни ради дјелотворне и ефикасне реализације Програма, као што су:

- Трошкови који се односе на ЈТС и његове испоставе или мјеста информисања ;
- Помоћ и подршка структурама управљања (МА, ЦА, АА, ЈМЦ, ЈСЦ, ОФЛЦ);
- Јачање административних капацитета;
- Давање висококвалитетне процјене пријава, праћење и контрола пројеката који се реализују у склопу оперативног програма и генерално програма, као саставног дијела доброг управљања програмом;
- Издаци за састанке ЈМЦ и ЈСЦ;
- Изградња, одржавање и надоградња компјутеризованих система за прикупљање финансијских и физичких показатеља напретка и утицаја како за унутрашњу тако и за спољну потрошњу.

5-4-2 Мјера 4.2 –Информисање, промовисање и вредновање

Овом мјером обухваћени су оперативни трошкови који су неопходни ради дистрибуције информација о Програму међу потенцијалним корисницима и у широј јавности програмске области. Могуће је финансирати:

- постављање, одржавање и надоградњу интернет сајта;
- Мјере усмјерене на информисање и промовисање како би се повећала упознатост потенцијалних корисника, циљних група и шире јавности са Програмом и програмским активностима које би се могле кофинансирати, као и са резултатима реализације Програма (нпр. организовање јавних догађања и догађања усмјерених на подизање свијести);
- Информације и документе, укључујући трошкове превођења;
- Промовисање партнерства и сарадње међу партнерима (нпр. форуми за проналажење пројектних партнера и представљање пројектних идеја)

- Информисање, семинаре за техничку подршку, обуку и савјетодавне услуге које се пружају подносиоцима приједлога пројеката и потенцијалним корисницима приликом припреме пројекта;
- Провођење/наручивање тематског вредновања, студија, извјештаја и анкета које доприносе већој важности и успјешности Програма и/или су од јавног интереса;
- Капитализација исхода и резултата, те дистрибуција информација, као што су информације о најбољој пракси.

5-5 КВАНТИФИКОВАНИ ЦИЉЕВИ И ПОКАЗАТЕЉИ

У складу са чл. 94 Уредбе о реализацији ИПА-е, циљеви приоритета се мјере коришћењем ограниченог броја показатеља исхода и резултата, узимајући у обзир принцип пропорционалности. Показатељима се омогућава мјерење напретка у односу на почетну ситуацију и успјешност циљева којима се реализују приоритети.

Група показатеља служи за унутрашње управљање програмом и чини преко потребну основу за извјештавање и комуникацију како би достигнућа Програма била јасна програмским партнерима и широј јавности.

Ex ante квантификација циљева заснива се на два параметра: финансијској тежини оса приоритета и просјечној величини пројекта добијеној из претходних искустава.

Слика 4 – Логика поступака у програму

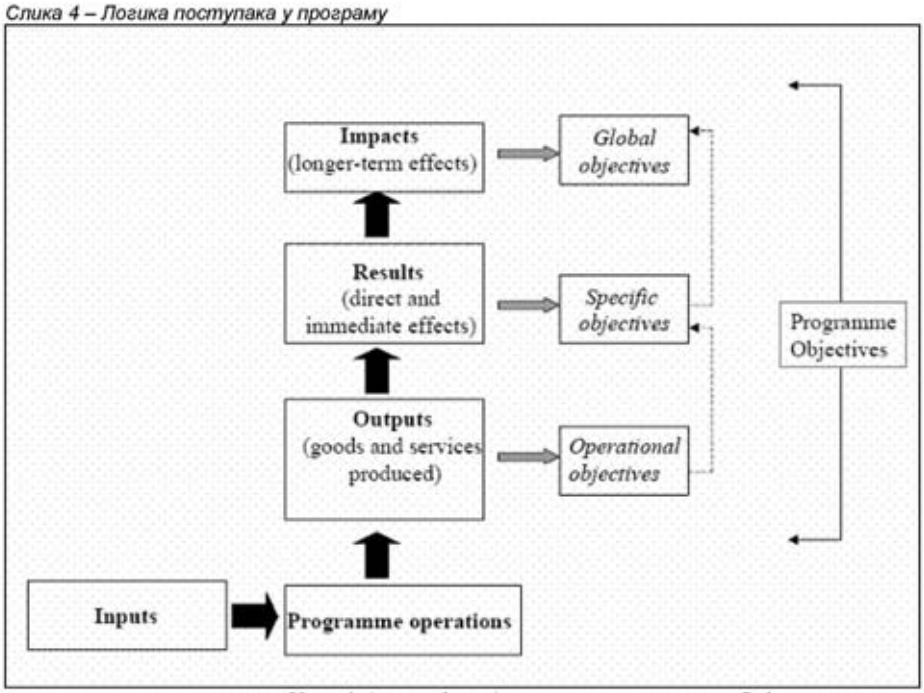

Утицаји(дужи ефекти) →Општи циљеви
↑
Резултати (директни и непосредни ефекти) →Посебни циљеви
↑
Исходи (испоручена роба и услуге) →Оперативни циљеви
↑
Уноси → Програмске операције

Како би се могла пратити реализација програма и донијети суд о његовим резултатима рада у односу на постављене циљеве, потребно је користити групу показатеља који се морају утврдити унапријед или у раној фази реализације програма како би се подаци о њима могли прикупити.

Табела 22 – Дефиниција показатеља уноса, исхода, резултата и утицаја

Показатељи ресурса или уноса односе се на буџет који је додијељен сваком нивоу помоћи.
Финансијски показатељи се користе за праћење напретка у погледу (годишњих) обавеза и исплате средстава која су доступна за сваку активност, мјеру или програм у односу на његове дозвољене трошкове.
Показатељи исхода односе се на дјеловање. Мјере се физичким или финансијским јединицама (нпр. дужина изграђене жељезничке пруге, број предузећа којима је пружена финансијска помоћ, итд).
Показатељи резултата односе се на директан и непосредан учинак на директне кориснике који произведе програм. Они пружају информације о промјенама у, на примјер, понашању, способностима или резултатима рада корисника. Ти показатељи могу бити физичке природе (смањење времена путовања, број полазника који су успјешно завршили обуку, број

саобраћајних несрећа, итд) или финансијске природе (средства приватног сектора, смањење трошкова превоза, итд).

Показатељи утицаја односе се на посљедице које, поред непосредних учинака, програм има. Могу се дефинисати два концепта утицаја:

Конкретни утицаји су они учинци до којих долази након одређеног временског раздобља, али који су упркос томе, директно повезани са предузетом мјером и директним корисницима.

Глобални утицаји су дуготрајни учинци који имају утицај на шире становништво.

Приоритет 1 – Привредна, друштвена и институционална сарадња

Показатељи исхода

НАЗИВ	ЦИЉ	ИЗВОР ПОДАТАКА
Број пројеката		
Укупан број пројеката	**65**	Праћење
Број пројеката: истраживање и иновација	**10**	Праћење
Број пројеката: финансијска подршка иновативним малим и средњим предузећима	**20**	Праћење
Број пројеката: друштвене, радне и мреже здравствене заштите	**15**	Праћење
Број пројеката: институционална сарадња	**20**	Праћење
Врсте пројеката		
Израда заједничких политика и стратегија	**25**	Праћење
Израда заједничких инструмената	**25**	Праћење
Израда огледних мјера	**13**	Праћење
Израда заједничких студија изводљивости	**2**	Праћење
Партнерство		
Број пројеката који укључују 2-4 партнера	>60%	Праћење
Број пројеката који укључују 5-8 партнера	>35%	Праћење
Број пројеката који укључују више од 8 партнера	>5%	Праћење
Број пројеката који укључују 2-3 земље	>60%	Праћење
Број пројеката који укључују 4-6 земаља	>35%	Праћење
Број пројеката који укључују више од 6 земаља	>5%	Праћење
Конкретни исходи		
Број истраживачких активности којима се пружа подршка	**15**	Праћење
Број створених мрежа у области ИТР/иновација	**10**	Праћење
Број укључених универзитетских центара/центара за истраживање	**10**	Праћење
Број малих и средњих предузећа којима се пружа помоћ од којих је: Број женских малих и средњих предузећа Број малих и средњих предузећа која израђују еколошке производе	**30** **15** **8**	Праћење
Број нових предузећа којима се пружа помоћ од којих је: Број женских малих и средњих предузећа Број малих и средњих предузећа која израђују еколошке производе	**15** **7** **3**	Праћење
Број пројеката којима се развија сарадња у области услуга у	**10**	Праћење

јавном сектору		
Број људи који учествује у заједничким образовним или активностима на обуци	**300**	Праћење
Број и врста унапријеђених институција (друштвене, институције здравствене заштите и рада)	**10**	Праћење
Број пројеката којима се јачају институционални капацитети	**20**	Праћење

Показатељи резултата

НАЗИВ	ЦИЉ	ИЗВОР ПОДАТАКА
Број нових услуга/производа/процеса који су развијени са партнерима у прекограничној сарадњи	**15**	Праћење
Повећање промета у малим и средњим предузећима којма се пружа помоћ (која већ постоје)	**25**	Анкете/извјештај о вредновању
Постотак нових предузећа којма се пружа помоћ, а која су преживјела више од 18 мјесеци	**70%**	Анкете/извјештај о вредновању
Постотак становништва којем су доступне друштвене, здравствене и радне институције	**30%**	Анкете/извјештај о вредновању
Број укључених корисника, описаних по врсти	**700**	Праћење

5-5-1 Приоритет 2 – Природни и културни ресурси и превенција ризика

Показатељи исхода

НАЗИВ	ЦИЉ	ИЗВОР ПОДАТАКА
Број пројеката		
Укупан број пројеката	**53**	Праћење
Број пројеката: заштита и унапређење животне средине мора и обалног подручја	**12**	Праћење
Број пројеката: управљање природним и културним ресурсима и превенција природних и технолошких ризика	**15**	Праћење
Број пројеката: штедња енергије и обновљиви извори енергије	**20**	Праћење
Број пројеката: одрживи туризам	**6**	Праћење
Врсте пројеката		
Израда заједничких политика и стратегија	**18**	Праћење
Израда заједничких инструмената	**13**	Праћење
Израда огледних мјера	**20**	Праћење
Израда заједничких студија изводљивости	**2**	Праћење
Партнерство		
Број пројеката који укључују 2-4 партнера	>60%	Праћење
Број пројеката који укључују 5-8 партнера	>35%	Праћење
Број пројеката који укључују више од 8 партнера	>5%	Праћење
Број пројеката који укључују 2-3 земље	>60%	Праћење
Број пројеката који укључују 4-6 земаља	>35%	Праћење
Број пројеката који укључују више од 6 земаља	>5%	Праћење
Конкретни исходи		
Број километара заштићене обале	**60**	Праћење

Број новостворених прекограничних тимова за хитне случајеве и ријешених проблема	2	Праћење
Број прекограничних споразума/мрежа успостављених између оператора/агенција у области заштите животне средине	3	Праћење
Број пројеката којима се стимулише и побољшава заједничка заштита и управљање животном средином	3	Праћење
Број споразума/мрежа за сарадњу којима је циљ побољшање спремности у хитним случајевима	3	Праћење
Број кампања за очување енергије и обновљивих извора енергије	2	Праћење
Број огледних пројеката за коришћење обновљивих ресурса	15	Праћење
Број израђених туристичких пакета/рута/заштитних знакова	10	Праћење
Број прекограничних туристичких производа/заједничких маркетинчких приступа и заједничких услуга пружања информација	10	Праћење
Број маркетиншких иницијатива којима је пружена подршка (или заједничких промотивних кампања)	2	Праћење
Број нових/унапријеђених атракција/објеката	25	Праћење

Показатељи резултата

НАЗИВ	ЦИЉ	ИЗВОР ПОДАТАКА
Број заштићених екосистема	5	Праћење
Број заштићених локација природне/културне баштине	10	Праћење
Постотак природних ресурса занимљивих заједничком руководству	20%	Извјештај о вредновању
Побољшано управљање животном средином и промовисање биолошке разноликости	2	Праћење /извјештај о вредновању
Постотак повећаног броја ноћења у јадранском подручју	2%	Анкете /извјештај о вредновању

5-5-2 Приоритет 3 – Доступност и мреже

Показатељи исхода

НАЗИВ	ЦИЉ	ИЗВОР ПОДАТАКА
Број пројеката		
Укупан број пројеката	58	Праћење
Број пројеката: физичка инфраструктура	8	Праћење
Број пројеката: одрживи системи мобилности	20	Праћење
Број пројеката: комуникационе мреже	30	Праћење
Врсте пројеката		
Израда заједничких политика и стратегија	38	Праћење
Израда заједничких инструмената	20	Праћење
Израда огледних мјера	0	Праћење
Израда заједничких студија изводљивости	0	Праћење
Партнерство		
Број пројеката који укључују 2-4 партнера	>60%	Праћење
Број пројеката који укључују 5-8 партнера	>35%	Праћење

Број пројеката који укључују више од 8 партнера	>5%	Праћење
Број пројеката који укључују 2-3 земље	>60%	Праћење
Број пројеката који укључују 4-6 земаља	>35%	Праћење
Број пројеката који укључују више од 6 земаља	>5%	Праћење
Конкретни исходи		
Број пројеката којима се развија заједничка употреба инфраструктуре	**15**	Праћење
Број модернизованих лука/аеродрома	**10**	Праћење
Број побољшаних услуга саобраћаја	**15**	Праћење
Број пројеката којима се побољшавају везе	**15**	Праћење
Број попуњених празнина у саобраћајним везама	**5**	Праћење
Број пројеката којима се смањује изолација путем побољшаног приступа ИКТ/мрежама	**25**	Праћење

Показатељи резултата

НАЗИВ	ЦИЉ	ИЗВОР ПОДАТАКА
Број нових пристаништа	**2**	Извјештај о вредновању
Број побољшаних комбинованих могућности превоза	**10**	Праћење
Број додатних услуга јавног превоза	**5**	Праћење
Постотак становништва које користи нове саобраћајне везе (рано)	**2%**	Извјештај о вредновању
Број нових успостављених ИКТ услуга	**4**	Анкете /извјештај о вредновању
Повећање постотка становништва које има приступ ИКТ	**2%**	Анкете /извјештај о вредновању

5-5-3 Приоритет 4 – Техничка помоћ

Показатељи исхода

НАЗИВ	ЦИЉ	ИЗВОР ПОДАТАКА
Број пројеката		
Укупан број пројеката	**4**	Праћење
Број пројеката: управљање и реализација	**2**	Праћење
Број пројеката: информисање, промовисање и вредновање	**2**	Праћење
Конкретни исходи		
Број успостављених прекограничних програмских структура	**3**	Праћење
Број семинара/јавних догађања	**15**	Праћење
Број вреднованих (процијењених) пројеката	**500**	Праћење

Показатељи резултата

НАЗИВ	ЦИЉ	ИЗВОР ПОДАТАКА
Број израђених приручника/смјерница	**4**	Праћење
Број учесника у догађајима организованим у сврху промоције и реализације Програма	**600**	Анкета
Број и квалитет пројеката који су поднесени ради финансирања и стопа успјеха	**5**	Праћење

9 ФИНАНСИЈСКЕ ОДРЕДБЕ

У сљедећем ставу представљена је финансијска табела Програма за период 2007-2011., у складу са Уредбом о провођењу ИПА.

5-6 ПРОГРАМСКИ БУЏЕТ И СТОПА ПОМОЋИ

Таб 23 – Годишња обавеза ИПА-е у Програму (у еврима):

Године	Укупна алокација ИПА ЦБЦ
2007.	19.764.156
2008.	33.767.061
2009.	36.909.920
2010.	37.648.116
2011.	38.401.079
Укупно 2007-2011.	**166.490.332**

Таб 24 – Индикативни распоред по приоритету (2007-2009.) Приоритет по извору финансирања (у еврима):

Приоритет	Средства Заједнице	Национално суфинансирање [21]	Укупна средства	Стопа суфинансирања	*Доприноси ЕИБ*	*Остала средства* [22]
	(а)	(б)	(ц) = (а) + (б)	(д) = (а)/(ц)		
Приоритет 1 – Економска, социјална и институциона сарадња	49.947.100	8.814.194	**58.761.294**	85,00%	-	-
Приоритет 2 – Природни и културни ресурси и спречавање ризика	49.947.100	8.814.194	**58.761.294**	85,00%	-	-
Приоритет 3 – Приступачност и мреже	49.947.099	8.814.194	**58.761.293**	85,00%	-	-
Приоритет 4 – Техничка помоћ	16.649.033	2.938.065	**19.587.098**	85,00%	-	-
Укупно (2007-2011.)	**166.490.332**	**29.380.647**	**195.870.979**	**85,00%**	-	-

[21] Односи се и на јавно и на приватно суфинансирање.
[22] Односи се на суфинансирање јавних и приватних корисника.

ПРОГРАМ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ У ЈАДРАНСКОМ РЕГИОНУ У ОКВИРУ ИПА

6-2- АЛОКАЦИЈА СРЕДСТАВА

Таб 25 – Алокација средстава по приоритету и години. Средства Заједнице и национална средства (у еврима):

Приоритет	2007	2008	2009	2010	2011	Укупно фонд
Приоритет 1 - Економска, социјална и институциона сарадња	6.975.584	11.917.786	13.027.031	13.287.571	13.553.322	**58.761.294**
Приоритет 2 – Природни и културни ресурси и спречавање ризика	6.975.584	11.917.786	13.027.031	13.287.571	13.553.322	**58.761.294**
Приоритет 3 – Приступачност и мреже	6.975.584	11.917.786	13.027.031	13.287.570	13.553.322	**58.761.293**
Приоритет 4 – Техничка помоћ	2.325.195	3.972.595	4.342.344	4.429.190	4.517.774	**19.587.098**
УКУПНО	**23.251.947**	**39.725.953**	**43.423.437**	**44.291.902**	**45.177.740**	**195.870.979**

10 ОДРЕДБЕ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ОПЕРАТИВНОГ ПРОГРАМА

10-1 УПРАВЉАЊЕ ПРОГРАМОМ

У оквиру прекограничне сарадње у јадранском региону постоји одредба која се односи на успостављање тијела и заједничких структура задужених за управљање Програмом. Тијела и структуре морају поштовати правило једне структуре за један програм, те принципе раздвајања функција.

Тијела су сљедећа:

(a) Управно тијело, задужено за управљање и реализацију Програма;
(b) Тијело задужено за овјеру, задужено за овјеру насталих расхода;
(c) Контролно тијело, задужено за системе контроле.

11

Успостављене структуре Програма су:

(d) Заједнички надзорни одбор;
(e) Заједнички управни одбор;
(f) Заједнички технички секретаријат.

Ако током реализације Програма дође до промјена *назива, адресе, телефона или адресе електронске поште*, чиме се мијењају структуре задужене за систем управљања и контроле током реализације, о овоме ће бити обавијештена Европска комисија и Заједнички надзорни одбор, док ће се годишњи извјештаји ажурирати, а Програм измијенити.

11-1.1 Заједнички надзорни одбор

Заједнички надзорни одбор успоставиће се у року од три мјесеца од дана обавјештавања држава учесница о одлуци којом се одобрава Програм.

На захтјев држава учесница или Комисије, Заједнички надзорни одбор састајаће се најмање два пута годишње[19].

У складу с одредбама чл. 110 – 111. Уредбе о реализацији ИПА, Заједнички надзорни одбор, заједно с Управним тијелом, увјерава се у дјелотворност и квалитет реализације Програма прекограничне сарадње, у складу са сљедећим одредбама:

(a) Разматра и одобрава критеријуме за избор активности које се финансирају у склопу Програма прекограничне сарадње, те одобрава сваку ревизију тих критеријума у складу са програмским потребама;
(b) Одобрава позиве за подношење приједлога пројеката прије њиховог објављивања (од стране JTC);
(c) Задужено је за избор и одобравање активности;
(d) Периодично провјерава напредак који је остварен у смислу постизања конкретних циљева Програма прекограничне сарадње на основу докумената које подноси Управно тијело;

[19] Чл. 110 (1) Уредбе о реализацији ИПА.

(e) Испитује резултате реализације, посебно остварење циљева задатих за сваки приоритет и вредновања наведена у члану 57. став (4) и члану 109. Уредбе о реализацији ИПА;
(f) Разматра и одобрава годишње и завршне извјештаје о реализацији из члана 112. Уредбе о реализацији ИПА;
(g) Одобрава пријаве стратешких пројеката.

Надаље:

(f) Одбор се обавјештава о годишњем извјештају о контроли из члана 105 (1) (ц) Уредбе о реализацији ИПА, и о свим значајним напоменама које би Комисија могла имати након разматрања тих извјештаја;
(g) Одбор може Управном тијелу предложити било какву ревизију или преглед Програма прекограничне сарадње којим ће се вјероватно омогућити остварење циљева из члана 86 (2) Уредбе о реализацији ИПА или побољшати управљање Програмом, укључујући и финансијско управљање;
(h) Разматра и одобрава сваки приједлог измјена и допуна садржаја Програма прекограничне сарадње;

Заједнички надзорни одбор саставља свој пословник у склопу институционалног, правог и финанцијског оквира држава учесница, те у складу са мандатом Заједничког надзорног одбора који је изложила Комсија, како би испунио своју мисију у складу са Уредбом о реализацији ИПА. ЈМЦ га усваја у договору са Управним тијелом.

Заједнички надзорни одбор дјелује у складу са сљедећим одредбама:

(f) Свака држава мора бити заступљена;
(g) Свака држава има један глас;
(h) доноси одлуке на основу консензуса, сем када су у интерном пословнику назначени други поступци гласања;
(i) У његовим дужностима подржава га Заједнички технички секретаријат.

ЈМЦ се састоји од представника како централне, тако и регионалне/локалне управе држава учесница. Коначни састав ЈМЦ биће укључен у интерни пословник како би се обезбиједила равномјерна заступљеност држава учесница. Укупан број чланова ЈМЦ омогућава Одбору да дјелује на ефикасан и исплатив начин. Како би била заступљена цијела територија обухваћена Програмом, максималан број чланова ЈМЦ по земљи биће сљедећи:

Управно тијело	
Албанија	6 представника (2 са централног + 4 са регионалног/локалног нивоа)
Босна анд Херцеговина	3 представника (са централног нивоа)
Хрватска	8 представника (1 са централног + 7 са регионалног/локалног нивоа)
Грчка	4 представника (2 са централног + 2 са регионалног/локалног нивоа)
Италија	9 представника (2 са централног + 7 са регионалног/локалног нивоа)
Црна Гора	2 представника (са централног нивоа)
Србија	1 представник (са централног нивоа)
Словенија	9 представника (2 са централног + 7 са регионалног/локалног нивоа)

Представници Европске комисије учествују у раду ЈМЦ у својству савјетника.
Представник за заштиту животне средине и представници привредних и друштвених партнерстава могу према потреби такође учествовати као посматрачи, у складу с чланом 87. Уредбе о реализацији ИПА.

Трошкови МА и само два представника из сваке државе учеснице подмирују се из средстава Техничке помоћи.

11-1.2 Заједнички управни одбор

У складу са чланом 110 (ф) Уредбе о реализацији ИПА, Заједнички надзорни одбор може додијелити надлежност за избор активности Заједничком управном одбору, али задржава одговорност.

Током свог првог састанка ЈМЦ доноси одлуку и одобрава пословник ЈСЦ-а, којим се тачно одређује: предсједавајући, састав, задаци и распоред састанака.

Стручњаци (нпр. стручњаци за заштиту животне средине) такође могу учествовати у раду ЈСЦ ради процјене испуњавања конкретних критеријума.

ЈСЦ-у помаже Заједнички технички секретаријат.

11-1.3 Управно тијело

Управно тијело је задужено за управљање и реализацију Програма прекограничне сарадње у складу с принципом доброг финанцијског управљања. МА је главни саговорник Европске комисије.

Управно тијело Програма успоставља се у Италији, у Лаквили (Л'Aqуила), и његова структура је сљедећа:

Одговорна структура:	REGIONE ABRUZZO DIREZIONE AFFARI INTERNAZIONALI
Адреса:	Piazza Santa Giusta, Palazzo Centi –L'Aquila
Е-маил:	cooperazioneaq@regione.abruzzo.it

„ *Direzione Affari Internazionali* " (Управа за међународне послове) функционално не зависи од Тијела задуженог за овјеру и Контролног тијела. Одлуком регионалне владе Управном тијелу дају се све одговарајуће надлежности наведене у чл. 103. Уредбе о реализацији ИПА.

Управно тијело задужено је да:

(a) обезбиједи да је избор активности за финансирање у складу са критеријумима који се односе на Програм, те да су у складу са важећим правилима Заједнице и државе током цијелог периода реализације;
(b) обезбиједи постојање система за евидентирање и чување рачуноводствене документације у компјутеризованом облику за сваку активност обухваћену Програмом, те прикупљање података о реализацији, који су неопходни за финансијско управљање, праћење, провјеру, ревизију и вредновање;
(c) потврди тачност расхода. Из тог разлога, оно се увјерава да су расходи сваког крајњег корисника који је учествовао у активности потврђени од стране лица задуженог за контролу, из члана 108. Уредбе о реализацији ИПА;
(d) обезбиједи да се активности реализују у складу са одредбама о јавној набавци из члана 121. Уредбе о реализацији ИПА;
(e) обезбиједи да крајњи корисници и друга тијела укључена у реализацију активности воде или посебан рачуноводствени систем, или одговарајући рачуноводствени код за све трансакције у вези са активношћу, не пренебрегавајући рачуноводствене прописе државе;
(f) обезбиједи да се вредновање Програма врши у складу са чланом 109. Уредбе о реализацији ИПА;
(g) одреди процедуре којима се гарантује да се сви документи у вези са расходима и ревизијом, који су потребни ради обезбјеђивања одговарајуће евиденције ревизија, чувају у складу са условима из члана 134 Уредбе о реализацији ИПА;
(h) обезбиједи да, у сврху овјере, тијело задужено за овјеру добије све неопходне информације о извршеним процедурама и провјерама у погледу расхода;

(i) усмјерава рад Заједничког надзорног одбора и обезбјеђује му документе потребне како би се омогућило праћење квалитета реализације Програма у свјетлу његових конкретних циљева;
(j) изради и, након одобрења Заједничког надзорног одбора, поднесе Комисији годишње и завршне извјештаје о реализацији из члана 112. Уредбе о реализацији ИПА;
(k) обезбиједи испуњавање услова у погледу информисања и промовисања из члана 62. Уредбе о рализацији ИПА.

Управно тијело доставља Комисији детаљан опис система управаљања и контроле усвојених у складу с чланом 115. Уредбе о рализацији ИПА.

Управном тијелу ће у извршавању његових дужности подршку пружати Заједнички технички секретаријат, коме је то повјерено путем редовног јавног тендера .

11-1.4 Заједнички технички секретаријат

Заједнички технички секретаријат успоставља Управно тијело[20] у договору с државама учесницама Програма, и оно представља главну техничко-административну структуру која подржава Програм. Секретаријат помаже Управном тијелу, Заједничком надзорном одбору, Заједничком управном одбору, Тијелу задуженом за овјеру и Контролном тијелу у извршавању њихових задатака

Заједнички технички секретаријат успоставља се у Италији, у Лаквили:

Одговорна структура:	REGIONE ABRUZZO
Адреса:	Piazza Santa Giusta, Palazzo Centi –L'Aquila
Емаил:	info@adriaticoipa.com

Задаци повјерени Заједничком техничком секретаријату су сљедећи:

(a) Помаже у односима између интересних страна;
(b) Пружа информације о Програму;
(c) Пружа помоћ у састављању позива за подношење приједлога пројеката и њихово објављивање;
(d) Прикупља приједлоге пројеката;
(e) Организује састанке ЈМЦ, ЈСЦ, и остале састанке;
(f) Провјерава формалну прихватљивост пројеката;
(g) Прелиминарна оцјена приједлога пројеката;
(h) Пружа подршку структурама Програма задуженим за управљање у обављању њихових дужности;
(i) Централно прикупљање и обрада података о реализацији пројеката ради праћења реализације Програма;
(j) прикупљање извјештаја о напретку од главних корисника.

Запослени у Заједничком техничком секретаријату, које ангажује и води Управно тијело, бирају се путем процедуре јавног тендера и они морају испунити професионалне услове за та мјеста, те познавати језике који се користе у државама које учествују у Програму.

11-1.5 Канцеларија за првостепену контролу

Како би се развила организација система првостепене контроле, у контексту дјеловања којим се подржава Управно тијело, као што је наведено у Програму, намјера је основати Канцеларију за провстепену контролу (ФЛЦО) и Децентрализоване канцеларије у управама МС/ЦЦ/ПЦЦ, која провјерава све активности или дијелове активности које се проводе у програмској области.

[20] Члан 102. Уредбе о реализацији ИПА

ФЛЦО извршава сљедеће задатке: 1) координација активности децентрализованих канцеларија за контролу; 2) гуарантује једнако тумачење и процјену прихватљивости расхода; 3) контролише усклађеност података корисника о распореду расхода, које су у систем унијеле децентрализоване канцеларије свака према територијалној квалификацији, и података о уписима распореда средстава Приоритета 4; 4) прима све провјерене потврде о расходима од корисника, провјерава службену тачност потврђених прегледа расхода и припрема преглед расхода који се шаље Тијелу задуженом за овјере; 5) надзире уписивање у систем праћења и врши потврду и консолидацију података о расходима; 6) обрађује податке и саставља извјештај о финанцијском напретку Програма.

ФЛЦО је одговоран за провјеру документације свих (100%) активности за које су корисници попунили преглед расхода ради провјере прихватљивости расхода у складу са сљедећим принципима:

1) принцип дјелотворности: налаже потврду да су расходи корисника или њихових партнера настали у вези са реализацијом пројекта;
2) принцип легитимности: налаже потврду да су расходи у складу са прописима ЕУ и прописима државе;
3) принцип локализације активности: налаже да су расходи настали у вези са активностима у програмској области;
4) принцип документованог доказа: налаже да се расходи документују помоћу примљених фактура или рачуноводствене евиденције која има једнаку правну снагу.

ФЛЦО може, у одређеним случајевима, од корисника захтијевати додатне документе.

Процедура у погледу првостепене контроле мора почети с припремом рачуноводства расхода коју врши сваки корисник у погледу активности које су у њиховој надлежности.
Како би се то остварило, сваки корисник мора провести административну и рачуноводствену процјену документације која поткрепљује његов преглед расхода и мора забиљежити те поступке у контролној листи за самопроцјену коју доставља особа надлежна за првостепену контролу и која се прослеђује са прегледом.
ФЛЦО који је надлежан за сваку државу провјерава документе за све активности (100%) за које корисници пријављују расходе како би се провјерила њихова прихватљивост. Након провјере, ФЛЦО издаје потврду о прихватљивости расхода за сваког корисника или, ако је то неопходно, захтјева додатну документацију како би се допунила документација коју је већ примио од корисника.

Потврда о расходима шаље се: 1) кориснику на којег се рачуноводство односи; 2) Првој централизованој канцеларији за контролу; 3) главном кориснику.

Након провјере докумената Канцеларија за првостепену контролу - Децентрализована канцеларија проводи *ин ситу* провјеру слојевитог узимања узорака активности према врсти активности и кориснику.

11-1.6 Систем децентрализованог праћења

Реализација Програма захтијева структуре којима се пружа подршка МА, као и државама/регијама.

На централизованом нивоу, МА подршку пружа Заједнички технички секретаријат и ФЛЦО.

Помоћ је предвиђена и на децентрализованом и локалном/регионалном нивоу како би се гарантовало поштовање критеријума и смјерница датих у Програму.

Задаци ТА на локалном нивоу обухватају помоћ потенцијалним подносиоцима приједлога пројекта, као и помоћ јавним територијалним структурама које учествују у Програму (с посебним освртом на активности повезане с системом праћења). То обухвата све активности које су у вези са централним системом праћења: прикупљање података на нивоу пројекта (процедурални, финансијски и физички показатељи) за сваку државу/регију укључену у Програм.

11-1.7 Тијело задужено за овјеру

Тијело задужено за овјеру задужено је за исправну овјеру расхода насталих приликом реализације Програма.

Тијело Програма задужено за овјеру функционално је независно од Управног тијела и Контролног тијела.

Тијело Програма задужено за овјеру успоставља се у Италији, у Лаквили, и његова структура је сљедећа:

Одговорна структура:	REGIONE ABRUZZO SERVIZIO AUTORITÀ DI CERTIFICAZIONE
Адреса:	via Leonardo da Vinci 6, Palazzo Silone – 67100 L'Aquila
Е-маил:	servautcert@regione.abruzzo.it

У складу са чл. 104. Уредбе о реализацији ИПА, Тијело задужено за овјеру надлежно је:

(a) За састављање и подношење овјерених прегледа расхода и захтјева за плаћање Комисији;
(b) За овјеру:
  (i) Да је преглед расхода тачан, да произилази из поузданих рачуноводствених система, те да се заснива на пропратним документима који се могу провјерити;
  (ii) Да су исказани расходи у складу са важећим прописима Заједнице и државе, те да су настали у вези са активностима које су изабране за финансирање у складу са критеријумима који се односе на Програм и у складу са прописима Заједнице и државе;
(c) Да се, у сврху овјере, постара да од Управног тијела прими одговарајуће информације о процедурама и провјерама које су извршене у вези са расходима обухваћеним прегледима расхода;
(d) Да, у сврху овјере, узме у обзир резултате свих ревизија које је извршило Контролно тијело или које су извршене под његовом надлежношћу;
(e) За вођење рачуноводствених евиденција у компјутеризованом облику о расходима исказаним Комисији. Управна и контролна тијела имају право на приступ тим информацијама. На писмени захтјев Комисије, тијело задужено за овјеру пружа Комисији ове информације у року од десет радних дана од дана пријема захтјева или у било ком договореном року ради провођења провјера документације и провјера на лицу мјеста;
(f) За вођење евиденције о износима који се враћају и износима повученим након отказивања цјелокупног или дијела доприноса за активност. Износи који се враћају поново се уплаћују у општи буџет Европске уније прије завршетка Програма тако што се одбијају од наредног прегледа расхода
(g) За слање извјештаја Комисији до 28. Фебруара сваке године, којим се за сваки приоритет Програма утврђује сљедеће:

  (i) Износи повучени из прегледа расхода предатих током претходне године након отказивања цјелокупног или дијела јавног доприноса за активност;
  (ii) Враћени износи који су одбијени од тих прегледа расхода;
  (iii) Извјештај о износима чији се повраћај врши до 31. Децембра претходне године, разврстани по годинама у којима су издати налози за повраћај средстава.

Тијело задужено за овјеру је орган надлежан за примање исплата од Комисије и за уплате главним крорисницима.

11-1.8 Контролно тијело

Контролно тијело, према члану 105. Уредбе о реализацији ИПА, задужено је за провјеру дјелотворног функционисања система управљања и контроле.

Контролно тијело Програма функционално је независно од Управног тијела и Тијела задуженог за овјеру.

Контролно тијело Програма успоставља се у Италији, у Лаквили, и његова структура је сљедећа:

Одговорна структура:	REGIONE ABRUZZO STRUTTURA SPECIALE DI SUPPORTO "CONTROLLO ISPETTIVO-CONTABILE"
Адреса:	via Leonardo da Vinci 6 – 67100 L'Aquila
Е-маил:	servcontisp@regione.abruzzo.it

Контролно тијело Програма користиће спољне оперативне структуре изабране путем јавног позива на тендер.

Контролном тијелу Програма помаже група ревизора, која се састоји од представника сваке државе која учествује у Програму, а која врше послове из члана 105. Уредбе о реализацији ИПА. Група ревизора успоставља се у року од три мјесеца од дана доношења одлуке којом се одобрава Програм прекограничне сарадње. Она саставља властити пословник. Њоме предсједава контролно тијело Програма за прекограничну сарадњу.

Контролно тијело, како је прописано чланом 105. Уредбе о реализацији ИПА, задужено је:

(a) Да обезбиједи да се ревизије проводе ради провјере дјелотворног функционисања система управљања и контроле Програма прекограничне сарадње;

(b) Да обезбиједи да се ревизије активности проводе на основу одговарајућег узорка ради провјере исказаних расхода;

(c) Да до 31. Децембра сваке године, почевши од године након усвајања Програма до четврте године након посљедње буџетске обавезе:

(i) Поднесе Комисији годишњи извјештај о контроли, у коме су дати налази ревизија извршених током протеклог дванаестомјесечног периода, закључно са 30. јуном дате године, и у коме се извјештава о сваком недостатку који је откривен у системима за управљање и контролу Програма. Први извјештај, који се подноси до 31. децембра године након усвајања Програма, обухвата период од 1. јануара године усвајања до 30. јуна године након усвајања Програма. Информације које се односе на ревизије извршене након 1. јула четврте године након задње буџетске обавезе, обухваћене су коначним извјештајем о контроли, којим се поткрепљује завршна декларација из тачке (д) овог става. Овај извјештај заснива се на ревизијама система и ревизијама активности које се врше у складу са тачком (а) и (б) овог става;

(ii) на основу контрола и ревизија које су извршене под његовом надлежношћу, да мишљење о томе да ли систем управљања и контроле успјешно функционише, како би се дала довољна гаранција да су прегледи расхода који су предочени Комисији тачни, а тиме и довољна гаранција да су основне трансакције у законите и исправне.

(d) Најкасније до 31. децембра пете године након посљедње буџетске обавезе, поднесе Комисији завршну декларацију којом се оцјењује ваљаност захтјева за плаћање завршног стања и законитост и регуларност основних трансакција обухваћених завршним прегледом расхода, који ће бити поткријепљен завршним извјештајем о контроли. Ова завршна декларација заснива се на цјелокупном ревизорском раду који је Контролно тијело обавило или који је обављен под његовом надлежношћу.

Ако недостаци у системима управљања или контроле, или количина откривених непрописних расхода онемогућавају давање позитивног мишљења у годишњем мишљењу из чл. 105 (1)(ц) (ii) Уредбе о реализацији ИПА, Контролно тијело наводи разлоге и процјену озбиљност проблема и његов финансијски учинак.

Ревизија се обавља сваких 12 мјесеци, почевши од 1. Јула 2008.

Контролно тијело у свом ревизорском раду уважава међународно прихваћене ревизорске стандарде, те гарантује да су представници који врше ревизију независни и да код њих не постоји сукоб интереса.

11-2 ИЗРАДА И ИЗБОР ПРОЈЕКАТА

Циљ Програма је доћи до висококвалитетних пројеката који су усмјерени на постизање резултата и који имају стратешки карактер, а значајни су за програмску област.

За избор пројеката задужен је ЈМЦ (ЈМЦ додјељује ту дужност ЈСЦ-у), коме помаже Заједнички технички секретаријат.
Заједнички надзорни одбор такође може увести елементе хијерархијског управљања ради подстицања израде пројеката како би се добили прекогранични пројекти високог нивоа. Ови елемент могу, између осталог, обухватати:

(a) Јавни позив за подношење приједлога пројеката (коме је циљ обухватити све потенцијалне подносиоце приједлога, како би поднијели пројектне идеје које су од значаја за програмске приоритете);

(b) Ограничене позиве за подношење приједлога пројеката:

(i) Којима се усмјеравају програмски приоритети (израђују детаљни описи пројеката);
(ii) Којима се сужава циљна група потенцијалних партнера на пројекту;
(iii) Којима се успостављају конкретни критеријуми квалификованости и квалитета у погледу броја и врсте партнера, активности, итд.

Припреми за ограничене позиве може се пружити помоћ путем тематских семинара на нивоу интересних страна у Програму (циљне групе, стручњаци, тијела Програма задужена за управљање, итд) како би се утврдила могућа поља стратешке сарадње, која би могла послужити као основа за позиве;

За коначно одобравање или одбацивање пројеката задужен је ЈМЦ. ЈМЦ може, ако је то потребно, основати пододборе и укључити спољне стручњаке у израду и процјену пројеката.

Детаљне процедуре за израду, пријаву и избор пројеката израђује Заједнички технички секретаријат, а одобрава ЈМЦ.

11-2.1 Израда пројекта

Корисницима који израђују пројекат пружа се помоћ и подршка. Све државе кориснице задужене су за провођење кампања усмјерених на упознавање са расположивим средствима за потенцијалне кориснике.

Приликом израде пројеката, мора се гарантовати сљедеће:

(a) Сви потенцијални подносиоци приједлога пројеката и партнери на пројектима добијају исте информације без обзира гдје се налазе;
(b) Помоћ при остваривању партнерстава путем помоћи у проналажењу заинтересованих учесника, нпр. помоћу базе података или промотивних догађаја;
(c) Пружање техничке помоћи пројектима (нпр. у облику модела уговора, итд).

11-2.2 Избор пројеката

За избор пројеката ће у цјелини бити задужен ЈМЦ. Како би се остварили програмски циљеви, ЈМЦ тражи пројекте који имају истински прекогранични карактер, што се огледа у:

(a) Релевантности предмета / теме
(b) Конкретности предвиђених резултата и утицаја
(c) Квалитету партнерства у склопу пројекта
(d) Позитивном односу између трошкова и резултата у смислу мобилисаних ресурса (финансијских, људских, природних и културних);
(e) Утицај пројекта на животну средину.

У самом процесу избора, примјењују се две различите групе критеријума приликом одобравања пријаве. Прва група се односи на критеријуме квалификованости – њима се одређују минимални услови које пријава мора испунити. Пројекти који не испуњавају критеријуме квалификованости се искључују. Друга група се састоји од критеријума квалитета – ови критеријуми чине основу за оцјену пријаве, како би се пројекти рангирали ради избора.

Детаљне критеријуме (укључујући критеријуме квалификованости и квалитета) који се користе приликом избора пројеката, израђује Заједнички технички секретаријат, а одобрава ЈМЦ, и о њима се обавјештавају потенцијални подносиоци приједлога пројеката у облику исцрпних Приручника за подносиоце приједлога пројеката.

Заједнички надзорни одбор може ограничити опсег квалификованих подносиоца приједлога у сваком позиву за достављање приједлога, узимајући у обзир конкретне услове датог позива.

11-3 СИСТЕМИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ

11-3.1 Праћење

Управно тијело и Заједнички надзорни одбор путем система праћења обезбјеђују надзор над Програмом.

Из тог разлога, Управно тијело је задужено[21] за примјену рачунарског система у институцијама, који служи за евидентирање и чување рачуноводствених података сваке активности која се проводи како би се обезбиједило физичко, финансијско и процедурално праћење Програма. Посебна пажња се мора посветити избору показатеља исхода и резултата којима се мјери напредак и дјелотворност у провођењу приоритета.
Структура задужена за праћење провјерава квалитет и потпуност података које дају главни партнери како би се обезбиједила тачност, поузданост и сагласност праћених информација.

Подаци који се добијају из рачунарског система за праћење у различитим форматима се стављају на располагање субјектима који су укључени у реализацију на основу њихових потреба (Европска комисија, Заједнички надзорни одбор, тијело задужено за вредновање, итд).

Управно тијело користи физичке, финансијске и процедуралне податке код обраде годишњих извјештаја који се прослеђују Европској комисији, након што их одобри Заједнички надзорни одбор.
Размјена података између Европске комисије и МА обавља се електронским путем, у складу са чланом 111 „*Споразуми о праћењу*" Уредбе о реализацији ИПА.

Годишњи извјештаји се објављују на званичном сајту Програма.

11-3.2 Вредновање

Вредновање је усмјерено на побољшање квалитета, дјелотворности и кохерентности Програма, стратегије и реализације, узимајући у обзир конкретне структуралне проблеме својствене датој територији или сектору.

[21] Чл. 103(б) Уредбе о реализацији ИПА.

У вријеме састављања овог документа, извршено је и *ex ante* вредновање програма због што боље расподјеле средстава и бољег квалитета Програма, као и Стратешка оцјена утицаја на животну средину (Strategic Environmental Assessment, CEA).

Током програмског периода врше се разна тематска вредновања усмјерена на утврђивање важних елемената, како би се подржале одлуке о измјенама Програма, посебно онда када показатељи говоре да Програм не остварује своје задате циљеве.

Вредновања се финансирају средствима која су додјељена за техничку помоћ и врше их стручњаци и организације – унутар управе или ван ње – који раде независно од Управног тијела, Тијела задуженог за овјеру и Контролног тијела.

Прије него што се пошаљу Европској комисији, резултати вредновања достављају се Заједничком надзорном одбору и објављују се у складу са важећим прописима о приступу документима.

11-3.3 Финансијски токови

Према чл. 122 Уредбе о реализацији ИПА, плаћања се врше у облику предфинансирања, међуфазног финансирања и завршног стања . Прихватање описа система управљања и контроле (чл.115 Уредбе о реализацији ИПА) и извјештаја о процјени поштовања прописа (чл. 116 Уредбе о реализацији ИПА) од стране Комисије представљају предуслове за исплату аванса (чл. 128 Уредбе о реализацији ИПА).

Размјена информација о финансијским трансакцијама, предвиђеним расходима и захтјевима за плаћање[22], између Европске комисије и именованог Тијела, одвија се путем електронске поште.

Као што је утврђено чл. 128 Уредбе о реализацији ИПА, Европска комисија обезбјеђује један износ за предфинансирање. Предфинансирање износи 25% удјела фонда Заједнице у Програму за прве три године. .

Именовано тијело враћа Европској комисији укупан износ за предфинансирање ако се било који захтјев за плаћање упути у року од двадесет четири мјесеца од дана када је Европска комисија уплатила аванс.

Међуфазна плаћања Европска комисија може извршити након пријема захтјева за плаћање, прегледа расхода у складу са чл. 124 Уредбе о реализацији ИПА и посљедњег годишњег извјештаја.

Тијело задужено за овјеру организује захтјеве за међуфазно плаћање, додаје дигитални потпис и шаље их Европској комисији.

Тијело задужено за овјеру уплаћује средства директно главном партнеру. Главни партнер је задужен за уплате сваком поједином партнеру на пројекту.

Посљедња фаза финансијског тока односи се на расподјелу салда. У тој фази морају се примијенити исти принципи и иста средства предвиђена за међфазно плаћање у складу са чл. 133 Уредбе о реализацији ИПА.

Доспјеле камате припадају државама корисницама и морају се искористити само за Програм. Износ камате пријављује се Комисији када Програм буде дефинитивно завршен, у складу са чл. 36. Уредбе о реализацији ИПА.

[22] Чл. 122 (4) Уредбе о реализацији ИПА

ПРОГРАМ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ У ЈАДРАНСКОМ РЕГИОНУ У ОКВИРУ ИПА

11-3.4 Прихватљивост издатака

12 У складу са чланом 89. Уредбе о реализацији ИПА, издатак је дозвољен ако је заправо плаћен између 1. јануара 2007. и 31. децембра треће године након посљедње буџетске обавезе, за активности или дио активности које су реализоване унутар држава чланица, а настао је након потписивања споразума о финансирању за активности или дио активности реализоване унутар држава корисница.

Средства Заједнице могу се користити за финансирање расхода насталих приликом реализације активности или дијела активности до границе од 20% износа учешћа Заједнице у Програму у подручијима који су дефинисани под територијалном дерогацијом у складу са чл. 97 Уредбе о реализацији ИПА (дефинисано у поглављу 1.3 – Табела 2).

У складу са чл. 34 (3) и 89 (2) Уредбе о реализацији ИПА, сљедећи издаци нису дозвољени:

(a) Порези, укључујући и порезе на додату вриједност;
(b) Царине и увозне дажбине, или било који друге накнаде;
(c) Куповина, изнајмљивање или лизинг земљишта или постојећих објеката;
(d) Глобе, новчане казне или трошкови судског поступка;
(e) Оперативни трошкови;
(f) Кориштена опрема;
(g) Провизије на банковне услуге, трошкови гаранција и сличне накнаде;
(h) Трошкови конверзије, накнаде и губици по основу девизног курса у вези са било којим рачуном у еврима одређене компоненте, као и други чисто финансијски издаци;
(i) Доприноси у натури.
(j) Камата на дуг;
(k) Куповина земљишта за износ преко 10% дозвољених расхода дате активности.

13 Дерогацијом се дозвољавају сљедећи расходи:

(l) Порези на додату вриједност, уколико су испуњени сљедећи услови: не могу се никако вратити, утврђено је да га сноси крајњи корисник, и јасно је утврђен у приједлогу пројекта .
(m) Трошкови међудржавних финансијских трансакција;
(n) Гдје реализација активности налаже отварање засебног рачуна или више њих, провизије за банкарске услуге за отварање и вођење рачуна;
(o) Накнаде за правне савјете, накнаде за услуге нотара, трошкови техничких и финансијских стручњака, те трошкови рачуноводства или ревизије, ако су директно повезани са активношћу која се кофинансира, и неопходни су за њену припрему или реализацију;
(p) Трошкови гаранција банке или друге финансијске институције, у мјери у којој се те гаранције захтијевају у складу са законским прописима државе или Заједнице;
(q) Режијски трошкови, под условом да се заснивају на стварним трошковима који се односе на реализацију дате активности. Паушални износи који се заснивају на просјечним трошковима не могу прелазити 25% оних директних трошкова активности који могу утицати на ниво режијских трошкова. Обрачун ће се на одговарајући начин документовати и периодично преиспитати.

14 Поред техничке помоћи, дозвољени су сљедећи расходи које сносе органи јавне управе приликом припреме или реализације активности:

(r) Трошкови стручних услуга које, приликом припреме или реализације активности, пружа неки други орган јавне управе а не крајњи корисник;

(s) Трошкови пружања услуга које се односе на припрему и реализацију активности, а које пружа орган јавне управе који је сам крајњи корисник и који проводи активност за свој рачун, а да при томе не прибјегава другим, спољњим даваоцима услуга, уколико су то додатни трошкови и односе се на расходе који се стварно и директно плаћају за активност која се кофинансира. .

14-1.1 Систем финансијске контроле и извјештавање

Управљање финансијским ресурсима датих Програму одвија се у складу са административним и рачуноводственим правилима Заједнице и државе, те коришћењем критеријума доброг финансијског управљања.

Према члану 128. Уредбе о реализацији ИПА, предфинансирање износи 25% прве три буџетске обавезе према Програму.

Тијело задужено за овјеру директно плаћа главном партнеру. Главни партнер задужен је за исплату сваком партнеру у Пројекту.

Главни партнери корисника подносе у редовним периодима дефинисаним уговором о субвенцији рачуне са расходима за реализацију интервенција, те одговарајуће захтјеве за исплату.

Подношење захтјева за исплату активира сваки главни партнер слањем захтјева Управном тијелу. У прилогу оригинала захтјева налази се сва релевантна документација у облику овјерених копија расхода.
Управно тијело задужено је за управљање и контролу цијелог Програма. Оно нарочито гарантује дјелотворност система контроле, у складу са чл. 101-105 Уредбе о реализацији ИПА.

Прије подношења првог захтјева за плаћање, Комисији се шаље детаљан опис система контроле и управљања, а посебна пажња се придаје начину на који су организоване процедуре које су усвојили Управно тијело, Тијело задужено за овјеру и Контролно тијело.

Поред информација поредвиђениих чл. 115 (2) (3) Уредбе о реализацији ИПА, опис система управљања и контроле обухвата обезбјеђивање процедура приступа информацијама Управном тијелу, Контролном тијелу и Тијелу задуженом за овјеру (чл. 115 (2) (3) Уредбе о реализацији ИПА).

Како би се потврдили расходи, у складу са чл. 108 Уредбе о реализацији ИПА, свака држава учесница мора успоставити систем првостепене контроле који омогућава провјеравање тога да су производи и услуге који су финансирани заиста и пружени, да заиста долази до исказаних расхода, и да је то у складу са прописима државе и Заједнице, у погледу финансираних активности. Из тог разлога, државе учеснице морају именовати особе задужене за законитост и регуларност расхода које су исказали крајњи корисници који учествују у активности.

Када се финансирани производи и услуге односе на цијелу активност, провјеру мора извршити лице задужено за контролу државе учеснице у којој је смјештен главни партнер. Свака држава учесница мора обезбиједити да лица задужена за контролу потврде расходе у року од три мјесеца од дана када главни партнер пошаље документе.

Контролно тијело, у складу са чл. 105 Уредбе о реализацији ИПА, током провјера потврђује дјелотворно функционисање система контроле и управљања за цијели период реализације.

Тијело задужено за овјеру, у складу са чл. 104 Уредбе о реализацији ИПА, доприноси активности надгледања, обезбјеђујући тачност и прихватљивост прегледа расхода, те да су они засновани на поузданим рачуноводственим системима. Ово се ради узимањем у обзир и резултата активности надгледања, провјере и ревизије које врши Управно тијело и Контрола.

Државе учеснице задужене су за управљање и контролу регуларности финансираних активности; они посебно морају утврдити и исправити неправилности и извршити повраћај непрописно плаћених износа, и ако је то случај, казне за закашњело плаћање. Морају

обавијестити Европску комисију и извјестити је о релевантним судским и административним процедурама државе, те о току свих поступака који су произашли из неправилност. [23]

Тијело задужено за овјеру обавезује се да ће повратити сваки непрописно плаћен износ слањем захтјева главном партнеру. Узимајући у обзир постојеће споразуме између партнера на пројекту, главни партнер затим предаје захтјев партнерима у пројекту који су починили неправилности. Ако главни партнер не поврати те износе од партнера у пројекту, држава учесница, у којој је смјештен партнер у пројекту, мора вратити те непрописно плаћене износе Тијелу задуженом за овјеру.

14-1.2 Информисање и промовисање

Државе чланице и Управна тијела, у складу са чл. 103 (к) Уредбе о реализацији ИПА, гарантују поштовање својих обавеза у погледу промовисања и информисања, те једне финансиране активности. План обавјештавања, и све веће измјене и допуне тог плана, саставља Управно тијело, а одобрава Заједнички надзорни одбор.

Промовисање и обавјештавање , у складу са чл. 69 Уредбе о реализацији ИПА, биће предмет свеобухватне стратегије информисања и промовисања, чији је циљ информисање и обезбјеђивање највећег могућег учешћа учесника из приватног и јавног сектора, као и дистрибуција резултата. У стратегији ће се користити сви расположиви канали комуникације ради дистрибуције информација.

Основни циље стратегије је да нагласи улогу Заједнице и да обезбиједи да је помоћ из Фондова транпарентна тако што ће активно дистрибуисати информације и обезбјеђивати платформе које подстичу размјену искустава како би се повећала свијест јавности.

Конкретни циљеви стратегије су:

(a) Ширење информација о приликама које отвара Програм и обезбјеђивање транспарентности за групе на које је Програм циљно усмјерен, укључујући релевантне учеснике за конкретне програмске приоритете;
(b) Упознавања јавности са резултатима и предностима до којих су довели пројекти прекограничне сарадње.
(c) Тачно и правовремено информисање потенцијалних корисника о правилима и процедурама како би се гарантовала ваљана реализација пројекта.

Обајвештавање би првенствено требало бити усмјерено на потенцијалне подносиоце приједлога пројеката и корисинике како би се обезбиједило да они буду исправно и правовремено обавијештени о приликама да добију средства и о позивима за подношење приједлога.

Друга циљна група је јавност која, као индиректан корисник, треба бити упозната са резултатима и предностима које су произвели пројекти.

Управно тијело сноси цјелокупну одговорност за комуникацију са корисницима и јавношћу на основу *Плана информисања и промовисања,* који обухвата индикативни буџет за реализацију који на годишњем нивоу усваја Заједнички надзорни одбор.

Управно тијело задужено је за састављање Плана информисања и промовисања за цијели програмски период и на годишњем нивоу. Оно такође мора припремити информациони материјал за дистрибуцију, израдити, одржавати и ажурирати интернет страницу, организовати догађаје с циљем информисања са партнерима из програмске области, одговорити на све захтјеве за информацијом, организовати велику информативну кампању којом се промовише почетак Програма, те годишње барем једну већу активност с циљем информисања, којом се промовише или отварање позива за подношење пројеката или резултати Програма,укључујући,

[23] Чл. 114 Уредбе о реализацији ИПА.

тамо гдје је то потребно, главне пројекте, и објавити списак корисника, називе активности које су одобрене и износ јавних средстава која су додијељена активностима.

Годишњи извјештаји и завршни извјештај о реализацији Програма треба да садржи неке примјере мјера усмјерних на информисање и промовисање Програма које су предузете током реализације плана обавјештавања.

КРАЈ ПРЕВОДА

"Потврђујем да овај превод потпуно одговара изворнику који је састављен на енглеском језику. Бр. Дневника: _____, 14.07.2009.г., И.Сарајево.
Славица Јевтовић-Анђелић, Стални судски тумач за енглески језик."

Члан 3.

Ова одлука биће објављена у Службеном гласнику БиХ на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-50-1-4025-34/11
28. децембра 2011. године
Сарајево

Предсједавајући
Жељко Комшић, с. р.

Na osnovu člana V 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-1195/11 od 21. decembra 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 16. redovnoj sjednici, održanoj 28. decembra 2011. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA O FINANSIRANJU IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I EVROPSKE KOMISIJE U VEZI SA "IPA JADRANSKIM PROGRAMOM PREKOGRANIČNE SARADNJE" U OKVIRU INSTRUMENTA PRETPRISTUPNE POMOĆI

Član 1.

Ratifikuje se Sporazum o finansiranju između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije u vezi sa "IPA Jadranskim programom prekogranične saradnje" u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći, potpisan u Sarajevu 1. septembra 2011. godine na engleskom jeziku.

Član 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

SPORAZUM O FINANSIRANJU

IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I EVROPSKE KOMISIJE U VEZI S "IPA JADRANSKIM PROGRAMOM PREKOGRANIČNE SARADNJE" U OKVIRU INSTRUMENTA PRETPRISTUPNE POMOĆI

Dana

(podijeljeno upravljanje)

SPORAZUM O FINANSIRANJU

BOSNA I HERCEGOVINA

i

EVROPSKA KOMISIJA

dalje u tekstu zajednički kao "strane", ili pojedinačno kao "država korisnica" u slučaju Bosne i Hercegovine, ili "Komisija", u slučaju Evropske komisije.

Budući da:

(a) Dana 17. jula 2006., Vijeće Evropske unije usvojilo je Uredbu (EZ) br. 1085/2006 kojom se uspostavlja instrument pretpristupne pomoći[1] (dalje u tekstu: "Okvirna uredba o IPA"). Na snazi od 1. januara 2007., ova Okvirna uredba o IPA predstavlja jedinstvenu pravnu osnovu za pružanje finansijske pomoći državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatima u njihovim nastojanjima na unapređenju političkih, ekonomskih i institucionalnih reformi kako bi postale članice Evropske unije.

(b) Dana 12. juna 2007., Komisija je usvojila Uredbu (EZ) br. 718/2007 kojom se provodi Okvirna uredba o IPA[2], koja sadrži detaljne odredbe koje se primjenjuju u upravljanju i kontroli (dalje u tekstu: "Uredba o provedbi IPA").

(c) Pomoć Evropske unije u sklopu instrumenta pretpristupne pomoći treba nastaviti podupirati države korisnice u njihovom nastojanju jačanja demokratskih institucija i vladavine prava, reforme javne uprave, provedbi ekonomskih reformi, poštivanju ljudskih i prava manjina, unapređenju ravnopravnosti spolova, podršci razvoju civilnog društva i unapređenju regionalne saradnje kao i pomirenju i obnovi te doprinijeti održivom razvoju i smanjenju siromaštva.
Za države potencijalne kandidatkinje, pomoć Evropske unije može također uključiti određeno usklađivanje s pravnom stečevinom Evropske unije (*acquis communautaire*), kao i podršku za investicijske projekte, usmjerene naročito na izgradnju kapaciteta za upravljanje u područjima regionalnog razvoja, razvoja ljudskih resursa i ruralnog razvoja.

(d) Strane su 20. februara 2008. zaključile Okvirni sporazum u kojem se utvrđuju opća pravila za saradnju i provedbu pomoći Evropske unije u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (dalje u tekstu: "Okvirni sporazum").

(e) Dana 25. marta 2008., Komisija je usvojila IPA Jadranski program prekogranične saradnje (dalje u tekstu: "Program") Odlukom C(2008)1073 izmijenjen Odlukom C(2010)3780 koja podržava prekograničnu saradnju između Grčke, Italije, Slovenije, Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore i Srbije (dalje u tekstu "države učesnice"). Program će se provoditi podijeljenim upravljanjem, u skladu s odredbama utvrđenim u članu 53.b i Glavi II Drugog dijela Uredbe Vijeća (EZ, Euratom) br. 1605/2002 od 25. juna 2002. o Uredbi o finansiranju važećoj za opći budžet Evropskih zajednica[3] (dalje u tekstu: "Uredba o finansiranju").

(f) Za provedbu ovog programa potrebno je da Strane zaključe Sporazum o finansiranju (dalje u tekstu: "ovaj Sporazum") kako bi se odredile:
   (i) odredbe kojima država korisnica prihvata pomoć Evropske unije i ugovara pravila i procedure koje se tiču isplate vezane za takvu pomoć; i
   (ii) uvjeti prema kojima se upravlja pomoći, uključujući relevantne metode i odgovornosti za provedbu Programa.

SPORAZUMJELE SU SE O SLJEDEĆEM:

1. PROGRAM

Komisija će učestvovati, bespovratnim sredstvima, u finansiranju Programa, koji je naveden u Dodatku A ovom Sporazumu:

Broj programa: CCI 2007 CB 16 IPO 001

Naziv: "IPA Jadranski program prekogranične saradnje"

2. PROVEDBA PROGRAMA

(1) Program će se provoditi podijeljenim upravljanjem, u smislu člana 53.b Uredbe o finansiranju.

(2) Program se provodi u skladu s odredbama navedenim u Odjeljku 2 Poglavlja III Naslova II Drugog dijela Uredbe o provedbi IPA (član 101. do 138.), onim iz Okvirnog sporazuma, koji je naveden u Dodatku B ovom Sporazumu, i onim iz Odluke Komisije C(2008) 1073 od 25. marta 2008. kojom se odobrava "IPA Jadranski program prekogranične saradnje", kako je posljednji put izmijenjen Odlukom Komisije C(2010)3780.

---

1 OJ L 210, 31.7.2006, str. 82.
2 OJ L170, 29.6.2007, str. 1.
3 OJ L 248, 16.9.2002, str. 1.

(3) Države učesnice nastojat će osigurati da sve aktivnosti i ciljevi koji se nastoje ostvariti provedbom Programa budu u skladu sa važećim zakonodavstvom i politikama Unije kako može biti primjenjivo na relevantni sektor i doprinijeti progresivnom usklađivanju sa pravnom stečevinom Evropske unije (*acquis communautaire*).

(4) Države učesnice osigurat će adekvatnu koordinaciju, usklađenost i komplementarnost pomoći koja se pruža u sklopu Programa s drugim oblicima pomoći Zajednice, uključujući ali ne ograničavajući se na druge komponente IPA koje obuhvata Okvirna uredba o IPA, kao i pomoć koju finansiraju Evropska investicijska banka, druge međunarodne finansijske institucije i bilateralni donatori.

3. STRUKTURE I ORGANI S NADLEŽNOSTIMA

(1) Nacionalni IPA koordinator koji se spominje u članu 22. Uredbe o provedbi IPA i imenovan u skladu s Okvirnim sporazumom bit će odgovoran za koordiniranje učešća države korisnice u relevantnim prekograničnim programima kao i u transnacionalnim, međuregionalnim ili programima morskih slivova u okviru drugih instrumenata Unije.

(2) Države učesnice uspostavit će sisteme kontrole kako je opisano, na osnovu člana 108. Uredbe o provedbi IPA, u Poglavlju [8] Programa.

(3) Države učesnice uspostavit će zajednički nadzorni odbor za ovaj Program, na osnovu člana 110. Uredbe o provedbi IPA.

(4) Države učesnice bit će odgovorne za upravljanje i kontrolu Programa naročito kroz mjere navedene u članu 114. Uredbe o provedbi IPA, uključujući i povrat nepropisno isplaćenih iznosa.

(5) Države učesnice zaključit će pismeni sporazum u vezi sa strukturama o kojima se dogovore kako bi omogućile programskim tijelima da vrše svoje dužnosti proistekle iz Uredbe o provedbi IPA, na osnovu člana 118. te Uredbe i priložene opisu sistema upravljanja i kontrole navedenom u članu 115. te Uredbe. U skladu s članom 121(2) te Uredbe, takav pismeni sporazum također će obuhvatiti odredbe iz tačke 8 ovog Sporazuma.

4. FINANSIRANJE

Ukupno finansiranje za provedbu Programa koje pokriva ovaj Sporazum bit će kao u nastavku:

(a) Doprinos Evropske unije utvrđen je na najviše 166.490.332 € kako je opisano u Poglavlju 6 Programa. Međutim, Komisija će izvršiti plaćanje doprinosa Evropske unije unutar granica raspoloživih sredstava;

(b) Troškove struktura i organa koje uspostavi zemlja korisnica za provedbu ovog programa snosit će država korisnica s izuzetkom troškova navedenih u članu 94(1)(f) Uredbe o provedbi IPA, kako je navedeno u Programu.

5. AUTOMATSKI I KONAČNI POVRAT SREDSTAVA

U skladu s članom 137. Uredbe o provedbi IPA i članom 166(3) Uredbe o finansiranju,

(a) svaki dio budžetskog izdvajanja za Program bit će automatski vraćen u slučaju da, do 31. decembra treće godine nakon godine n u kojoj je izvršeno izdvajanje iz budžeta:
  (i) nije iskorišten u svrhu predfinansiranja; ili
  (ii) nije iskorišten za vršenje međuplaćanja; ili
  (iii) nije predočena nikakva izjava o troškovima u vezi s istim;

(b) onaj dio budžetskih izdvajanja koji je još uvijek otvoren 31. decembra 2017. za koji nije načinjena izjava o troškovima do 31. decembra 2018. bit će automatski vraćen.

6. POSTUPANJE S PRIMICIMA

(1) U skladu s članom 35. Uredbe o provedbi IPA, primici za potrebe IPA uključuju prihod stečen poslovanjem, tokom perioda njenog sufinansiranja, od prodaje, iznajmljivanja, naknada za usluge/upisnina ili druge ekvivalentne primitke izuzev:
  (a) primitaka nastalih kroz ekonomski životni vijek sufinansiranih investicija u slučaju investicija u firme;
  (b) primitaka ostvarenih unutar okvira mjere finansijskog inženjeringa, uključujući kapital poduzeća i sredstva zajma, garancije, leasing;
  (c) gdje je primjenjivo, doprinosi iz privatnog sektora u sufinansiranju poslovanja, koji će biti prikazani uz javni doprinos u finansijskim tabelama programa.

(2) Primici definirani u prethodnom stavu 1. predstavljaju dohodak koji će se odbiti od iznosa prihvatljivih troškova za odnosnu aktivnost. Najkasnije do zatvaranja programa, takvi primici bit će odbijeni od relevantnih prihvatljivih troškova aktivnosti u cjelini ili srazmjerno, ovisno o tome da li su nastali u cijelosti ili samo dijelom sufinansiranim poslovanjem.

7. PRIHVATLJIVOST TROŠKOVA

(1) Troškovi u sklopu programa bit će prihvatljivi za doprinos Evropske unije ako su stvarno načinjeni nakon potpisivanja ovog Sporazuma.

(2) U skladu s članom 34(3) i članom 89(2) Uredbe o provedbi IPA, sljedeći troškovi neće biti prihvatljivi za doprinos Evropske unije u sklopu programa:
  (a) porezi, uključujući poreze na dodatnu vrijednost;
  (b) carinske i uvozne takse, ili neke druge takse;
  (c) kupovina, najam ili zakup zemljišta i postojećih zgrada;
  (d) novčane globe, finansijske kazne i troškovi parnica;
  (e) troškovi poslovanja;
  (f) rabljena oprema;
  (g) bankovne naknade, troškovi garancija i slične takse;
  (h) troškovi razmjene valuta, takse i gubici na tečaju povezani s bilo kojim od euro računa specifičnih za komponentu, kao i drugi čisto finansijski izdaci;
  (i) doprinosi u naturi;
  (j) kamate na dug.

(3) Putem ograničenja iz stava 2. iznad i u skladu s članom 89(3) Uredbe o provedbi IPA, Komisija će odlučivati za svaki slučaj posebno da li su sljedeći troškovi prihvatljivi:
  (a) porezi na dodatnu vrijednost, ako su sljedeći uvjeti ispunjeni:
    (i) ne mogu se vratiti bilo kojim putem,
    (ii) utvrđeno je da ih snosi krajnji korisnik, i
    (iii) jasno su određeni u prijedlogu projekta.
  (b) troškovi za transnacionalne finansijske transakcije;
  (c) kad provedba neke aktivnosti zahtijeva otvaranje odvojenog računa ili više njih, bankovne naknade za otvaranje i vođenje tih računa;
  (d) naknade za pravne savjete, naknade javnih bilježnika, troškovi tehničkih ili finansijskih stručnjaka, te troškovi računovodstva ili revizije, ako su direktno vezani za sufinansiranu aktivnost i neophodni za njenu pripremu ili provedbu;
  (e) troškovi garancija koje daje banka ili druge finansijske institucije, u mjeri u kojoj državno ili zakonodavstvo Zajednice zahtijeva garancije;
  (f) opći troškovi, pod uvjetom da se baziraju na stvarnim troškovima koji se mogu pripisati provedbi odnosne aktivnosti. Jedinstvene stope na osnovu prosječnih troškova ne smiju biti veće od 25% onih direktnih troškova neke aktivnosti koji mogu utjecati na nivo općih troškova. Obračun će se propisno dokumentirati i povremeno pregledati;
  (g) kupovina zemljišta u iznosu od najviše 10% prihvatljivih troškova odnosne aktivnosti.

(4) Pored tehničke pomoći za Program navedene u članu 94. Uredbe o provedbi IPA i u skladu s članom 89(4) te Uredbe, sljedeći troškovi koje plate javna tijela u pripremi ili provedbi neke aktivnosti bit će prihvatljivi:
  (a) troškovi stručnih usluga koje pruža javno tijelo, koje nije krajnji korisnik, u pripremi ili provedbi neke aktivnosti;
  (b) troškovi pružanja usluga vezanih za pripremu i provedbu neke aktivnosti koju pruža javno tijelo koje je ujedno i krajnji korisnik i koje izvodi neku aktivnost za svoj račun bez uključivanja drugih vanjskih pružatelja usluga ako su to dodatni troškovi i ako se odnose na troškove koji su stvarno i direktno plaćeni za sufinansiranu aktivnost.

  Odnosno javno tijelo će ili fakturisati troškove iz tačke (a) ovog stava krajnjem korisniku ili potvrditi te troškove na osnovu dokumenata jednake dokazne vrijednosti koji

omogućavaju utvrđivanje stvarnih troškova koje je to tijelo platilo za tu aktivnost.
Troškovi iz tačke (b) ovog stava moraju biti potvrđeni pomoću dokumenata koji omogućavaju utvrđivanje stvarnih troškova koje je platilo to državno tijelo za tu aktivnost.

(5) Ne dovodeći u pitanje odredbe stavova 1 do 4, države učesnice mogu utvrditi dodatna pravila o prihvatljivosti troškova u Programu.

8. PRAVILA O JAVNOJ NABAVCI

U skladu s članom 121(1) Uredbe o provedbi IPA, postupci nabavke u cijelom području prekograničnog programa, kako na teritoriji [unijeti ime države(a) članice(a)] tako i na teritoriji [unijeti ime države(a) korisnice(a)], pratit će odredbe Poglavlja 3 Dijela drugog, Glava IV Uredbe o finansiranju i Poglavlja 3 Dijela drugog, Glava III Uredbe (EZ, Euratom) br. 2342/2002[1], kao i Odluke Komisije C(2007) 2034 o pravilima i procedurama koje se primjenjuju na ugovore o nabavci usluga, roba i radova koji se finansiraju iz općeg budžeta Evropskih zajednica za potrebe saradnje s trećim zemljama, uz izuzetak Odjeljka II.8.2. Te odredbe će se primjenjivati na cijelom području prekograničnog programa, na teritoriji države članice kao i na teritoriji države korisnice.

9. ČUVANJE DOKUMENATA

(1) U skladu s članom 134. Uredbe o provedbi IPA, svi dokumenti vezani za program čuvat će se najmanje tri godine nakon zatvaranja Programa kako je određeno u članu 133(5) te Uredbe.
Ovaj period bit će prekinut ili u slučaju pravnog postupka ili na opravdan zahtjev Komisije.

(2) Dokumenti i evidencija čuvat će se u skladu s detaljnim odredbama iz člana 134 (2) do (7) Uredbe o provedbi IPA.

10. TUMAČENJE

(1) Ako nema izričite odredbe suprotne ovom Sporazumu, pojmovi koji se koriste u ovom Sporazumu imat će isto značenje koje im je dodijeljeno u Okvirnoj uredbi o IPA i Uredbi o provedbi IPA.

(2) Ako nema izričite odredbe suprotne ovom Sporazumu, spominjanje ovog Sporazuma je spominjanje takvog Sporazuma kako je povremeno izmijenjen, dopunjen ili zamijenjen.

(3) Svako pozivanje na uredbe Vijeća ili Komisije odnosi se na onu verziju tih uredbi kako je naznačeno. Po potrebi, izmjene ovih uredbi bit će prenesene u ovaj Sporazum pomoću izmjena i dopuna.

(4) Naslovi u ovom Sporazumu nemaju pravnog značenja i ne utječu na njegovo tumačenje.

11. DJELIMIČNA NIŠTAVOST I NENAMJERNE PRAZNINE

(1) Ako neka odredba ovog Sporazuma jest ili postane ništava ili ako ovaj Sporazum sadrži nenamjerne praznine, to neće utjecati na valjanost ostalih odredbi ovog Sporazuma. Strane će zamijeniti bilo koju ništavu odredbu valjanom odredbom koja će biti što je moguće bliža svrsi i namjeri ništave odredbe.

(2) Strane će popuniti sve nenamjerne praznine odredbom koja najbolje odgovara svrsi i namjeri ovog Sporazuma, u skladu s Okvirnom uredbom o IPA i Uredbom o provedbi IPA.

12. PREGLED I IZMJENE I DOPUNE

(1) Provedba ovog Sporazuma bit će predmet povremenih pregleda u vrijeme o kojem se Strane dogovore.

(2) Sve izmjene i dopune o kojima se Strane dogovore bit će u pismenoj formi i činit će dio ovog Sporazuma. Takve izmjene i dopune stupit će na snagu na datum koji Strane odrede.

13. PRESTANAK

(1) Ne dovodeći u pitanje stav 2., ovaj Sporazum prestat će tri godine nakon datuma zatvaranja Programa kako određuje član 133(5) Uredbe o provedbi IPA. Ovaj prestanak neće isključivati mogućnost da Komisija načini finansijske ispravke u skladu s članom 49. do 54. te Uredbe.

(2) Ovaj Sporazum može okončati bilo koja Strana davanjem pismene obavijesti drugoj Strani. Takav prestanak stupa na snagu šest kalendarskih mjeseci od datuma pismene obavijesti.

14. RJEŠAVANJE RAZLIKA

(1) Razlike nastale usljed tumačenja, upravljanja i provedbe ovog Sporazuma, na bilo kojim i svim nivoima učešća, rješavat će se mirnim putem kroz konsultacije između Strana.

(2) U slučaju da se ne uspije riješiti mirnim putem, svaka Strana može podnijeti pitanje na arbitražu u skladu s Izbornim pravilima Stalnog arbitražnog suda o arbitraži između međunarodnih organizacija i država na snazi na datum potpisivanja ovog Sporazuma.

(3) Jezik koji će se koristiti u arbitražnim postupcima bit će engleski. Tijelo za imenovanje bit će generalni sekretar Stalnog arbitražnog suda na pismeni zahtjev koji podnese bilo koja Strana. Odluka Arbitra bit će obavezujuća za sve Strane i na nju nema žalbe.

15. OBAVIJESTI

(1) Sve obavijesti u vezi s ovim Sporazumom bit će načinjene u pismenoj formi i na engleskom jeziku. Svaka obavijest mora biti potpisana i dostavljena kao originalni dokument ili putem telefaksa.

(2) Sve obavijesti u vezi s ovim Sporazumom moraju se slati na sljedeće adrese:

Za Komisiju:

Evropska komisija

Generalna direkcija za regionalnu politiku

B-1049 Brisel

Belgija

Faks +32 2 206 32 90

Za državu korisnicu

Gđa Nevenka Savić

Nacionalni koordinator za IPA

Direkcija za evropske integracije

Trg BiH 1

71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Faks:+387 33 703 198

16. BROJ ORIGINALA

Ovaj Sporazum sačinjen je u dva originalna primjerka na engleskom jeziku.

17. DODACI

Dodaci A i B čine sastavni dio ovog Sporazuma.

18. STUPANJE NA SNAGU

Ovaj Sporazum stupit će na snagu na datum potpisivanja. Ukoliko ga Strane potpišu na različite datume, ovaj Sporazum stupit će na snagu na datum kad ga potpiše druga od dviju Strana.

Potpisano, za i u ime Komisije,

u Briselu, dana 22. novembra 2010. godine

gosp. Dirk Ahner, s. r., generalni direktor

Potpisano, za i u ime Bosne i Hercegovine,

U Sarajevu, dana 01. septembra 2011. godine

Od strane, g-đa Nevenka Savić, s. r., direktorica Direkcije za evropske integracije BiH

1 OJ L 357, 31.12.2002, str. 1

DODATAK A

"IPA JADRANSKI PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE" ZA POMOĆ ZAJEDNICE IZ INSTRUMENTA PRETPRISTUPNE POMOĆI ZA KOMPONENTU PREKOGRANIČNA SARADNJA IZMEĐU GRČKE, ITALIJE, SLOVENIJE, ALBANIJE, BOSNE I HERCEGOVINE, HRVATSKE, CRNE GORE I SRBIJE USVOJEN ODLUKOM KOMISIJE C(2008)1073, I IZMIJENJEN ODLUKOM KOMISIJE C(2010)3780

DODATAK B

OKVIRNI SPORAZUM IZMEĐU KOMISIJE EVROPSKIH ZAJEDNICA I BOSNE I HERCEGOVINE, OD 20. FEBRUARA 2008.

Slovenija
Hrvatska
IPA
PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA
2007CB 16 IPO 001

SADRŽAJ

SPISAK SKRAĆENICA **4**

1. UVOD **5**

1-1- Rezime pripreme programa 4
1-2- Novi oblik saradnje 8
1-3- Programska područja 8
1-4- Službeni jezik 10

2- ANALIZA (TERITORIJALNI, DRUŠTVENI I PRIVREDNI KONTEKST PROGRAMSKE OBLASTI) **13**

2-1- Predgovor 11
2-2- Teritorijalni, društveni i ekonomski kontekst 11
2-2-1 Teritorija 13
2-2-2- Okoliš 18
2-2-3- Stanovništvo 18
2-2-4- Migracioni tokovi 18
2-2-5- Privreda 22
2-2-6- Tržište radne snage 23
2-2-7- Trgovina 25
2-2-8- Turizam 26
2-2-9- Infrastruktura i pristupačnost 27
2-2-10- Istraživanje i inovacije 29
2-2-11- Upravljanje i izgradnja kapaciteta 29
2-3- SWOT analiza 31
2-4- Predhodna iskustva saradnje u Jadranskom regionu 36

3- GLAVNI REZULTATI EX-ANTE PROCJENE I STRATEŠKA PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ **41**

3-1- .... Sinteza ex-ante procjene 40
3-2- .... Sinteza teške procjene utjecaja na okoliš 42

4- STRATEGIJA PROGRAMA **47**

4-1- .....Postupak formulacije strategije i utvrđivanja ciljeva programa 46
4-2- .... Principi koje program primjenjuje kao osnovu strategije 47
4-3- .... Cilj programa 48
4-4- .... Prioriteti i konkretni ciljevi 50
4-5- .... Primjena principa EU 54
4-5-1- Promovisanje održivog razvoja 54
4-5-2- Promovisanje jednakih mogućnosti i nediskriminacije 54
4-5-3- Pravila konkursa 55
4-6- .... Usklađenost s drugim politikama i programima 55
4-6-1- Opis intervencija u okviru jadranskog područja prekogranične saradnje 55
4-6-2- Usklađenost Programa sa strategijama i tekućim programima 56
4-7- .... Vrste i karakteristike projekata 59

5- PRIORITETI ZA INTERVENCIJE **62**

5-1- .....Prioritet 1 - Ekonomska, društvena i institucionalna saradnja 62
5-1-1- Mjera 1.1 – Istraživanje i inovacije 62
5-1-2- Mjera 1.2 –Finansijska podrška inovativnim malim i srednjim preduzećima 70
5-1-3- Mjera 1.3 –Društvene, radničke i zdravstvene mreže 70

5-1-4- Mjera 1.4 –Institucionalna saradnja ... 70
5-2- Prioritet 2 - Prirodni i kulturni resursi i spriječavanje rizika ... 64
5-2-1- Mjera 2.1 – Zaštita i unaprijeđenje životne sredine mora i obalnog područja ... 65
5-2-2- Mjera 2.2 –Upravljanje prirodnim i kulturnim resursima i spriječavanje prirodnih i tehnoloških rizika ... 70
5-2-3- Mjera 2.3 –Štednja energije i obnovljivi izvori energije ... 70
5-2-4- Mjera 2.4 –Održivi turizam ... 70
5-3- Prioritet 3 - Dostupnost i mreže ... 67
5-3-1- Mjera 3.1 – Fizička infrastruktura ... 67
5-3-2- Mjera 3.2 – Sistemi održive pokretljivosti ... 70
5-3-3- Mjera 3.3 – Komunikacijske mreže ... 70
5-4- Prioritet 4 - Tehnička pomoć ... 68
5-4-1- Mjera 4.1 – Upravljanje i realizacija ... 69
5-4-2- Mjera 4.2 – Informiranje, promoviranje i vrijednovanje ... 70
5-5- Kvantificirani ciljevi i pokazatelji ... 69
Prioritet 1 - Privredna, društvena i institucionalna saradnja ... 72
5-5-1- Prioritet 2 – Prirodni i kulturni resursi i prevencija rizika ... 73
5-5-2- Prioritet 3 – Dostupnost i mreže ... 74
5-5-3- Prioritet 4 – Tehnička pomoć ... 75

6- FINANSIJSKE ODREDBE ... 76

6-1- Budžet programa i stopa pomoći ... 76
6-2- Raspodjela sredstava ... 77

7- ODREDBE O REALIZACIJI ZA OPERATIVNI PROGRAM ... 78

7-1- Upravljanje programom ... 78
7-1-1- Zajednički nadzorni odbor ... 78
7-1-2- Zajednički upravni odbor ... 79
7-1-3- Upravno tijelo ... 80
7-1-4- Zajednički tehnički sekretarijat ... 81
7-1-5- Kancelarija za prvostepenu kontrolu ... 81
7-1-6- Sistem decentraliziranog praćenja ... 82
7-1-7- Tijelo zaduženo za ovjeru ... 83
7-1-8- Kontrolno tijelo ... 83
7-2- Izrada i izbor projekata ... 85
7-2-1- Izrada projekta ... 85
7-2-2- Izbor projekata ... 85
7-3- Sistem realizacije ... 86
7-3-1- Praćenje ... 86
7-3-2- Vrijednovanje ... 88
7-3-3- Finansijski tokovi ... 87
7-3-4- Prihvatljivost izdataka ... 87
7-3-5- Sistem finansijske kontrole i izvještavanje ... 88
7-3-6- Informiranje i promoviranje ... 89

SPISAK SKRAĆENICA

AA	Kontrolno tijelo (Audit Authority)
BiH	Bosna i Hercegovina (Bosnia and Herzegovina)
CA	Tijelo za ovjeravanje (Certifying Authority)
CARDS	Program Evropske zajednice za obnovu, razvoj i stabilizaciju (Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation)
CBC	Prekogranična saradnja (Cross-Border Cooperation)
CC	Zemlje kandidati za članstvo u EU (Candidate Countries)
EC	Evropska komisija (European Commission)
EIS	Evropska tabela za praćenje rezultata u području inovacija (European Innovation Scoreboard)
ER	Izvještaj o stanju okoliša (Environmental Report)
ERDF	Evropski fond za regionalni razvoj (European Regional Development Fund)
EU	Evropska unija (European Union)
FDI	Direktna strana ulaganja (Foreign Direct Investment)
GDP	Bruto domaći proizvod (Gross domestic product)
GIS	Geografski informacijski sistem (Geographical Information System)
GMES	Inicijativa za globalno praćenje okoliša i sigurnosti (Global Monitoring for Environment and Security)
ICT	Informaciono-komunikacijske tehnologije (Information and Communications Technology)
ICZM	Integrirano upravljanje priobalnim područjem (Integrated Coastal Zone Management)
ILM	Međunarodna organizacija za migracije radne snage (International Labour Migration)
ILO	Međunarodna organizacija rada (International Labour Organization)
IPA	Instrument za pretpristupnu pomoć (Instrument for Pre-accession Assistance)
ISPA	Instrument za strukturalnu politiku u pretpristupnom periodu (Instrument for Structural Policy for pre-Accession)
JMC	Zajednički nadzorni odbor (Joint Monitoring Committee)
JSC	Zajednički upravni odbor (Joint Steering Committee)
JTS	Zajednički tehnički sekretarijat (Joint Technical Secretariat)
MA	Upravno tijelo (Managing Authority)
MIPD	Višegodošnji indikativni plan (Multi Annual Indicative Planning Document)
MS	Zemlje članice (Member States)
NGO	Nevladine organizacije (Non-Governmental Organizations)
NUTS	Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku (Nomenclature of Territorial Units for Statistics)
OECD	Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (Organisation for Economic Cooperation and Development)
OFLC	Kancelarija za kontrolu prvog nivoa (Office of the First Level Control)
PCC	Zemlje potencijalni kandidati za članstvo u EU (Potential Candidate Countries)
PHARE	Program za obnovu privrede Poljske i Mađarske (proširen i na druge zemlje Srednje i Istočne Evrope) (Poland & Hungary Assistance to the Reconstruction of the Economy)
R&D	Istraživanje i razvoj (Research and Development)
QSN	Quadro Strategico Nazionale (*Italijanski strateški okvir) (Italian Strategic Framework*)
SAPARD	Posebna pretpristupna pomoć za poljoprivredu i ruralni razvoj (Special Accession Programme for Agricultural and Rural Development)
SEA	Strateška procjena utjecaja na okoliš (Strategic Environmental Assessment)
SME	Mala i srednja poduzeća (Small and Medium-size Enterprise)
SWOT	Prednosti, nedostaci, mogućnosti i prijetnje (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)
TA	Tehnička pomoć (Technical Assistance)
WTO	Svjetska trgovinska organizacija (World Trade Organization)

1. UVOD

Program prekogranične saradnje u jadranskom regionu u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (u daljem tekstu Program) rezultat je zajedničkog rada relevantnih zemalja učesnica na izradi Programa, te čini dio procesa saradnje na jadranskom području. Program svoju snagu i odlučnost crpi iz velikog iskustva stečenog u prethodnom programskom periodu, te donosi konkretne rezultate iz studija i analiza finansiranih u prošlosti.

Danas mnogi faktori čine saradnju na jadranskom području važnom, posebno sa političkog i ekonomskog stanovišta:

1. Faktori vezani za političku stabilnost područja. Deset godina poslije sukoba, ovo područje se sada kreće prema postupnoj integraciji kako „vertikale" (u okviru evropskih i međunarodnih institucija), tako i „horizontale", stvaranjem područja slobodne trgovine;

2. Faktori vezani za geografsku i kulturološku povezanost, koji omogućavaju jačanje multilateralnih odnosa između jadranskih priobalnih regiona radi podrške lokalnim procesima ujednačenog rasta, održivog razvoja i jedinstva između naroda.

1-1- REZIME PRIPREME PROGRAMA

Sadašnji program je rezultat intenzivnog i detaljnog radnog procesa, za koji je bila potrebna intenzivna saradnja, razgovori i komunikacija.

1. Koordinacija između zemalja učesnica

Održan je niz sastanaka na različitim lokacijama širom programske oblasti, između aprila 2006. i jula 2007. godine. Program je kreiran postepeno na temelju tih razgovora. Postupak pripreme Programa završen je njegovim podnošenjem Komisiji krajem augusta 2007. godine.

Sljedeća tabela daje pregled sastanaka i njihovih najvažnijih rezultata.

Tabela 1 – Sastanci i rezultati

Datum	Lokacija	Sadržaj
13-14. april 2006.	*L'Akvila (Italija)*	Osnovana je Radna grupa sastavljena od predstavnika državnih i regionalnih vlasti zemalja učesnica, da upravlja procesom izrade programa. Osnovan je i Tim za izradu prijedloga novog programa, a regija Abruco određena je za koordinaciju Jadranskog programa.
5-7. juli 2006.	*Split (Hrvatska)*	Učesnici su odobrili učešće Grčke i Slovenije u Programu.
24-25. oktobar 2006.	*L'Akvila (Italija)*	Angažirani su stručnjaci za provođenje *ex-ante*-evaluacije postojećeg Programa, kao i za stratešku procjenu utjecaja na okoliš (Izvještaj SEA) i olakšavanje procesa izrade programa. Početak uvodne rasprave o izradi Programa.
22. novembar 2006.	*Rim (Italija)*	Osnova rasprave su opći i konkretni ciljevi Programa. Dogovoreno je da engleski bude službeni jezik. Radni jezici su nacionalni jezici zemalja učesnica.
25. januar 2007.	*L'Akvila (Italija)*	
15. mart 2007.	*Sarajevo (BiH)*	
7-8. maj 2007.	*Brindizi (Italija)*	
31. maj 2007.	*Brisel*	Sastanak između Radne grupe i Evropske komisije na kojem se raspravlja o nacrtu Programa i donosi sporazum o načinu pristupa Programu.
9-10. juli 2007.	*Brisel*	Sastanak Radne grupe. Završna rasprava o nacrtu Programa.

2. *Uključenost šireg partnerstava*

Italija

U svim fazama izrade programa, Italija je uključila šire partnerstvo na regionalnom i državnom nivou. Bile su uključene regionalne i državne vlasti iz oblasti turizma, zdravstva, kulture i zaštite okoliša, kao i udruženja malih i srednjih poduzeća. Nacrt Programa je dodatno razvijen na temelju njihovih povratnih informacija.

Sastanci održani u Italiji:

Molize 10. oktobra 2006: predstavljanje Programa u Kampobasu.
Veneto:10. novembra 2006: predstavljanje Programa. 2. maja 2007: predstavljanje nacrta Programa potencijalnim partnerima prekogranične saradnje.
Rim 22. marta 2007: predstavljanje Programa Strateškoj grupi za teritorijalnu saradnju (ital. „*Gruppo strategico per la cooperazione territoriale*")
Furlanija-Julijska krajina: 24. aprila 2007. predstavljanje nacrta Programa potencijalnim prekograničnim partnerima.
Pulja: 7. maja 2007. predstavljanje nacrta Programa potencijalnim prekograničnim partnerima.
Abruco: 16. maja 2007. predstavljanje nacrta Programa potencijalnim prekograničnim partnerima.

Emilija Romanja 18. maja 2007: predstavljanje nacrta Programa potencijalnim prekograničnim partnerima.

Grčka

Program i Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA) predstavljeni su u Solunu 21. i 22. septembra 2006. godine.

Slovenija

U toku izrade nacrta Programa, Služba Vlade Slovenije za lokalnu samoupravu i regionalnu politiku, sva ministarstva i regionalni akteri učestvovali su pružajući povratne informacije na nacrt Programa. Pored toga, prikupljene su projektne ideje kako bi se procijenila zainteresovanost za Program.

Albanija

Razni akteri u Albaniji bili su uključeni na centralnom upravnom nivou u proces definiranja prioriteta Programa, u koordinaciji Ministarstva za evropske integracije (MEI), te su dali komentare na prve nacrte Programa u vezi sa pitanjima tehničke prirode.

U Tirani je 19. juna 2007. održan sastanak predstavnika iz Italije i predstavnika Ministarstva za evropske integracije u vezi sa metodom realizacije Jadranskog programa, kojem su prethodile interne rasprave u okviru samog MEI.

Bosna i Hercegovina

U Sarajevu je 14. juna 2007. održan sastanak u vezi sa posljednjom fazom izrade Programa. Na sastanku je razmatrano „pitanje pristupa", naime – „integrirani" u odnosu na „tranzicioni" pristup.

Hrvatska

U okviru aktivnosti na državnom nivou za podršku saradnji na novom Jadranskom programu, Republika Hrvatska je poduzela sljedeće aktivnosti.

Osnovana je međuministarska grupa predstavnika ministarstava čiji je zadatak pružanje podrške radu na šest prekograničnih programa u okviru IPA: pet bilateralnih programa: Hrvatska-Slovenija, Hrvatska-Mađarska, Hrvatska-Bosna i Hercegovina, Hrvatska-Crna Gora, Hrvatska-Srbija i jedan multilateralni jadranski program.

Ministarstvo mora, turizma, saobraćaja i razvoja organizovalo je dvije radionice. Prva je održana 25. septembra 2006. u Splitu (Splitsko-dalmatinska županija), a druga 19. aprila 2007. u Puli (Istarska županija). Učestvovali su članovi međuministarske grupe, kao i predstavnici hrvatskih jadranskih županija koje učestvuju u Programu. Učesnici su učestvovali u nizu konsultacija i rasprava, te dali svoje komentara na nacrt Programa, a posebno na dio koji se odnosi na SWOT analizu. Razgovarali su i o strateškim prioritetima i mjerama. Na sastancima Tima za izradu nacrta Programa usvojeni su mnogi komentari i uneseni u tekst.

1-2- NOVI OKVIR SARADNJE

Na temelju dugogodišnjeg iskustva iz tri prethodna programska ciklusa, u vezi sa prekograničnom saradnjom između zemalja članica i susjednih zemalja kandidata/potencijalnih kandidata za članstvo u EU, novi finansijski okvir EU za period 2007-2013 predviđa pristup jednog instrumenta kroz novi Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA).

Uredba Savjeta (EK) br. 1085/2006, kojom se osniva instrument za pretpristupnu pomoć – Uredba o realizaciji IPA – zamjenjuje prethodnu pravnu osnovu na pretpristupnom području. Kao takva, ona čini okvirnu uredbu.

Instrument IPA namijenjen je za pružanje odgovarajuće pomoći zemljama koje su kandidati ili potencijalni kandidati za članstvo u EU, racionalnim korištenjem pretpristupne pomoći, tako što zamjenjuje razne instrumente koji su ranije postojali instrumentima kao što su Phare/ISPA/SAPARD/CARDS/Turski program pomoći.

Između ostalog, IPA priprema zemlju kandidata za pristupanje u smislu realizacije strukturnih i kohezionih fondova i ruralnog razvoja, dajući posebnu podršku jačanju institucija i uvođenju procedura što je moguće bližih strukturnim fondovima.

Detaljan opis pet komponenti IPA dat je u članu 3 (a) okvirne Uredbe za realizaciju IPA: (I) pomoć u tranziciji i jačanju institucija, (II) prekogranična saradnja, (III) regionalni razvoj, (IV) razvoj ljudskih resursa, (V) ruralni razvoj.

Prve dvije komponente primjenjuje se na sve zemlje. Pored toga, zemlje kandidati imaju korist i od komponenata III, IV i V.

Prekograničnu saradnju u pograničnim područjima između zemalja kandidata/zemalja potencijalnih kandidata, te između njih i zemalja članica podržava komponenta II IPA (komponenta CBC).

Prema tome, Jadranski program 2007-2013 podržava komponenta II IPA. On se finansira iz fondova IPA, koji uključuju dio sredstava ERDF (član 21. Uredbe o strukturnim fondovima br. 1083/2006), a reguliše ga pravna struktura IPA (Okvirna uredba IPA br. 1085/2006 i Uredba za realizaciju IPA br. 718/2007[1]).

1-3- KVALIFICIRANA (PROGRAMSKA) PODRUČJA

Kvalificirana područja za prekograničnu saradnju na spoljnim granicama EU određena su u skladu sa članom 88 (1) Uredbe za realizaciju IPA:

(a) Regije na nivou NUTS 3, ili u nedostatku nivoa NUTS, ekvivalentna područja duž kopnenih granica između Zajednice i zemalja korisnica;

(b) Regije na nivou NUTS 3, ili u nedostatku nivoa NUTS, ekvivalentna područja duž pomorskih granica između Zajednice i zemalja korisnica, koje su obično razdvojene područjem od najviše 150 kilometara, uzevši u obzir moguća prilagođavanja, po potrebi, da bi se osigurala dosljedna i neprekidna saradnja.

U skladu sa članom 97. Uredbe o realizaciji IPA, teritorijalno odstupanje se primjenjuje u Italiji, Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori.

1 Uredba Komisije (EK) br. 718/2007 od 12/06/2007.

PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

Tri zemlje članice EU(Italija, Slovenija i Grčka), jedna zemlja kandidat za članstvo u EU (Hrvatska) i tri zemlje potencijalni kandidati (Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Albanija) učestvuju u Programu. Pored toga, učešće Srbije koje se postepeno ukida predviđeno je za zajedničke projekte u polju institucionalne saradnje.

Što se tiče **Italije**, prihvatljiva područja NUTS nivoa III su provincije: Pescara, Teramo, Chieti (Abruzzo), Ferrara, Forlì-Cesena, Rimini, Ravenna (Emilia Romagna), Trieste, Gorizia, Udine (Friuli Venezia Giulia), Pesaro-Urbino, Ancona, Macerata, Ascoli Piceno (Marche)[2], Campobasso (Molise), Foggia, Bari, Brindisi, Lecce (Puglia)[3], Venezia, Rovigo, Padova (Veneto).

Teritorijalno odstupanje se u Italiji primjenjuje na provincije L'Aquila, Pordenone, Isernia i Taranto.

Prihvatljiva teritorija **Slovenije** je Obalno-kraška *regija*. *Teritorijalno odstupanje se u Sloveniji primjenjuje na Notranjsko-krašku i Goriško regiju.*

Prihvatljiva teritorija **Grčke** su prefekture Kerkyra i Thesprotia.

Prihvatljiva teritorija **Hrvatske** sastoji se od sedam ekvivalentnih NUTS III prihvatljivih područja (županija): Dubrovačko-neretvanska, Istarska; Ličko-senjska; Primorje-Gorski kotar; Šibeničko-kninska; Splitsko-dalmatinska i Zadarska. *Teritorijalno odstupanje u Hrvatskoj se primjenjuje na Karlovačku županiju.*

Prihvatljiva teritorija **Bosne i Hercegovine** je regija Hercegovine koja uključuje 3 kantona iz Federacije BiH i južni dio Republike Srpske sa sljedeće 23 općine: Bileća, Čapljina, Čitluk, Gacko, Grude, Jablanica, Konjic, Kupres, Livno, Ljubinje, Ljubuški, Mostar, Neum, Nevesinje, Posušje, Prozor/Rama, Ravno, Široki Brijeg, Stolac, Berkovići, Tomislavgrad, Trebinje i Istočni Mostar. *Teritorijalno odstupanje se u Bosni i Hercegovini primjenjuje na Sarajevsku regiju, sjeverozapadnu regije te regiju srednje BiH*[4].

Prihvatljiva teritorija **Crne Gore** sastoji se od deset općina: Bar, Budva, Cetinje, Danilovgrad, Herceg Novi, Kotor, Nikšić, Podgorica, Tivat i Ulcinj.

Teritorijalno odstupanje se u Crnoj Gori primjenjuje na općine Pljevlja, Bijelo Polje, Berane, Rožaje, Plav, Andrijevica, Kolašin, Mojkovac, Šavnik, Žabljak i Plužine.

Prihvatljiva teritorija **Albanije** sastoji se od šest prefektura: Fier, Durrës, Lezhë, Shkodër, Tiranë i Vlorë.

Iako nije teritorijalno prihvatljiva za Program (nema priobalnog područja), ali uzevši u obzir njenu raniju prihvatljivost u Italijansko–jadranskom programu 2004–06., **Srbiji** je odobreno učešće *uz postepeno ukidanje* u IPA Jadranskom programu prekogranične saradnje do završetka 2012. Ova tranzicijska i specifična podrška omogućit će učešće srpskih partnera u aktivnostima institucijske saradnje između univerziteta, kulturnih institucija, istraživačkih instituta itd.

---

2 Od 2009., nova pokrajina Fermo nastala je u regiji Marche, čija je teritorija dio bivše teritorije pokrajine Ascoli Piceno. Nova pokrajina Fermo prihvatljiva je za Program. Pokrajina Fermo osnovana je zakonom br. 147 od 11. juna 2004., objavljenim u Službenom listu Italije br. 138 od 15. juna 2004., i postala operativna s prvim pokrajinskim izborima održanim 6. i 7. juna 2009.

3 Od 2009., nova pokrajina Barletta-Andria-Trani nastala je u regiji Puglia, čija je teritorija dio bivše teritorije pokrajina Foggia i Bari. Nova pokrajina Barletta-Andria-Trani prihvatljiva je za Program. Pokrajina Barletta-Andria-Trani osnovana je zakonom br. 148 od 11. juna 2004., objavljenim u Službenom listu Italije br. 138 od 15. juna 2004., i postala operativna s prvim pokrajinskim izborima održanim 6. i 7. juna 2009.

4 Odluka Komisije od 14. novembra 2007. (2007/766/EC) koja pravi popis regija i oblasti prihvatljivih za finansiranje u sklopu CBC komponente Instrumenta pretpristupne pomoći za svrhe CBC između država članica i država korisnica za period 2007-2013. odnosi se na ekonomsku regiju Hercegovine.

PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

Tab. 2: Prihvatljiva programska područja

Italija	Nuts 3	Pescara, Teramo, Chieti, Ferrara, Forlì-Cesena, Rimini,Ravenna, Trieste, Gorizia, Udine, Pesaro-Urbino, Ancona, Macerata, Ascoli Piceno, Campobasso, Foggia, Bari, Brindisi, Lecce, Venezia, Rovigo, Padova[5]
Slovenija	Nuts 3	Obalno-kraška
Grčka	Nuts 3	Kerkyra, Thesprotia
Hrvatska	Ekvivalentna Nuts 3 područja	Dubrovnik-Neretva, Istra;Lika-Senj; Primorje-Gorski kotar; Šibenik-Knin; Split-Dalmacija i Zadar
Bosna i Hercegovina	Ekvivalentna Nuts 3 područja	Hercegovačka regija koja uključuje sljedeće općine[4]:Bileća, Čapljina, Čitluk, Gacko, Grude, Jablanica, Konjic, Kupres, Livno, Ljubinje, Ljubuški, Mostar, Neum, Nevesinje, Posušje, Prozor/Rama, Ravno, Široki Brijeg, Stolac, Berkovići, Tomislavgrad, Trebinje i Istočni Mostar
Crna Gora	Ekvivalentna Nuts 3 područja	Bar, Budva, Cetinje, Danilovgrad, Herceg Novi, Kotor, Nikšić, Podgorica, Tivat, Ulcinj
Albanija	Ekvivalentna Nuts 3 područja	Fier, Durrës, Lezhë, Shkodër, Tiranë, Vlorë
Srbija	Čitava teritorija (uz postepeno ukidanje)	

Pored toga, navedene teritorije su tijesno vezane za neka susjedna područja, pri čemu zajedno često čine jedinstven socijalni, radni i ekonomski sistem s homogenim razvojnim obrascima. Uključivanje ovih graničnih područja može sigurno dati važnu dodatnu vrijednost Programu.

Sljedeća tabela sintetizira opravdanost proširivanja prihvatljivih područja.

Tab. 3: Teritorijalno odstupanje

Italija	Nuts 3	L'Aquila, Pordenone, Isernia, Taranto	<u>Isernia i L'Aquila</u> • teritorijalna bliskost • kontinuitet aktivnosti jadranske saradnje <u>Pordenone</u> • teritorijalna bliskost • geografski položaj provincije • snažni ekonomski odnosi s programskim područjem <u>Taranto</u> • prisustvo relevantnih infrastruktura, te naučnih i kulturnih centara u programskom području • snažni ekonomski odnosi s programskim područjem
Slovenija	Nuts 3	Notranjsko-kraška regija , Goriška regija	• teritorijalna bliskost

[5] Vidi gornje fusnote u vezi s osnivanjem dviju novih pokrajina: Fermo i Barletta-Andria-Trani

PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

Hrvatska	Ekvivalentno Nuts 3	Karlovačka županija	• Teritorijalna blizina • Jedna od najnerazvijenihih županija u Hrvatskoj • Kontinuitet saradnje u jadranskom regionu
Bosna i Hercegovina	Ekvivalentno Nuts 3	sarajevska privredna regija, sjeverozapadna privredna regija, privredna regija srednje BiH	• Kontinuitet saradnje u jadranskom regionu • Sama Hercegovina nije u stanju da primi sva raspoloživa sredstva
Cma Gora	Ekvivalentno Nuts 3	Pljevlja, Bijelo Polje, Berane, Rožaje, Plav, Andrijevica, Kolašin, Mojkovac, Savnik, Žabljak, Plužine	• Kontinuitet saradnje u jadranskom regionu • Površina državne teritorije • Teritorijalna blizina

Slika 1: Kvalificirano područje

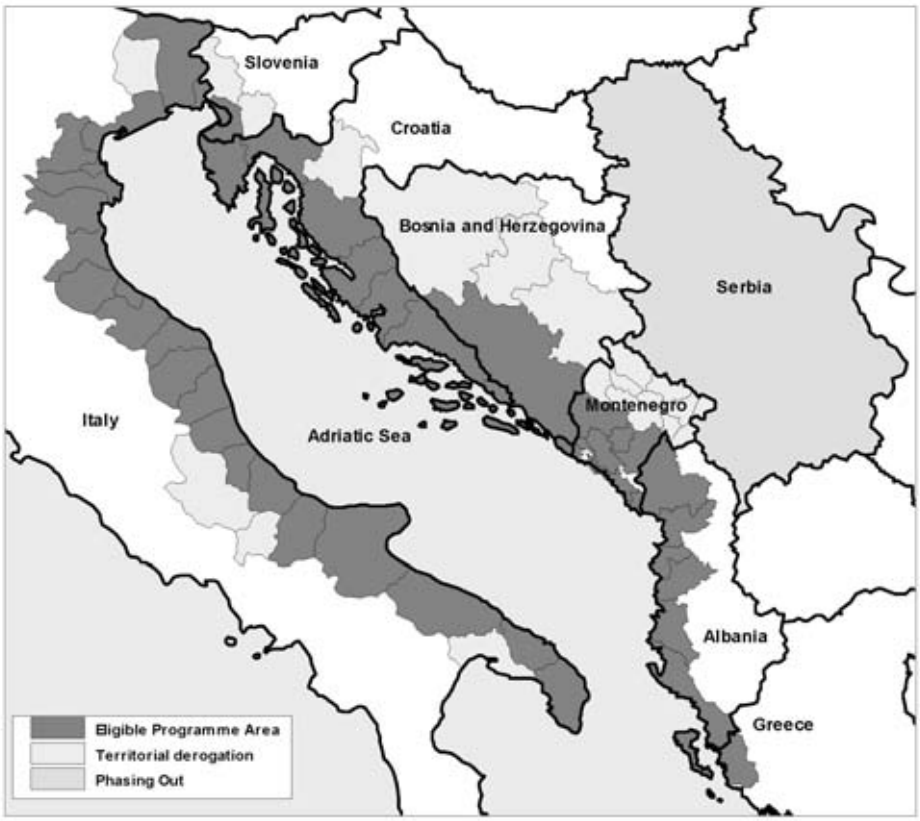

1-4- SLUŽBENI JEZIK

Službeni jezik Programa je engleski. Radni jezici su nacionalni jezici zemalja učesnica.

2- ANALIZA (TERITORIJALNI, DRUŠTVENI I PRIVREDNI KONTEKST PROGRAMSKE OBLASTI)

2-1- PREDGOVOR

U svjetlu ciljeva, strateških prioriteta i tematskih oblasti koje je postavio Program prekogranične saradnje u okviru IPA, dat je pregled profila teritorija i sektora u programskoj oblasti. Ova analiza konteksta odnosi se na cijelu programsku oblast (kvalificirana područja i područja kod kojih postoji odstupanje) prema postojećim statističkim podacima. Posebna važnost ipak se daje ciljnoj programskoj oblasti. Pored toga, analiza sadrži i neke detaljne informacije o posebnim teritorijama koje učestvuju u Programu, a pogotovo o različitim regionalnim komponentama u okviru Jadranskog basena: sjeverna, centralna i južna područja.

Analize koje su urađene u pogledu cijelog kvalificiranog područja u Programu tiču se prvenstveno sljedećih aspekata:

- Teritorija;
- Okoliš;
- Stanovništvo;
- Migracioni tokovi;
- Privreda;
- Tržište radne snage;
- Trgovina;
- Turizam;
- Infrastruktura i pristupačnost;
- Istraživanja i inovacije;
- Upravljanje i izgradnja kapaciteta.

Društveni i privredni kontekst dobijen je iz najnovijih raspoloživih statističkih informacija i podataka. U tom smislu, mora se naglasiti da, iako se informacije vezane za zemlje članice (MS) odnose na regije pokrivene Programom, informacije koje su dostupne za zemlje kandidate (CC) i zemlje potencijalne kandidate za članstvo u EU (PCC) često se odnose na zemlju u cjelini, a ne samo na kvalificirana područja u Programu.

U pripremi ovog poglavlja korišteni su podaci državnih zavoda za statistiku različitih zemalja.

2-2- TERITORIJALNI, DRUŠTVENI I PRIVREDNI KONTEKST

2-2-1- Teritorija

Program obuhvata kvalificirana područja tri zemlje članice EU (Italija, Slovenija i Grčka) i četiri zemlje sa područja istočnog Jadrana (Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Albanija). Trenutno samo Hrvatska ima status zemlje kandidata za članstvo u EU, dok su ostale zemlje potencijalni kandidati za članstvo u EU, kako je priznao Vijeće Evrope na sastanku u Solunu u junu 2003. godine. Srbija, koja će u Programu učestvovati u fazi postepenog gašenja, nije razmotrena u sljedećoj analizi.

Cijela programska oblast zauzima površinu od 115.714 km^2 i broji 15.074 miliona stanovnika; u pogledu stanovništva i površine teritorije, italijanska područja na nivou NUTS III vrlo su važna i predstavljaju 47%, odnosno 69% stanovništva i površine cijelog Programa[2].

Albanija i Crna Gora učestvuju u Programu sa velikim procentom svojih državnih teritorija i stanovništva (površina teritorije: Albanija 47%, Crna Gora 42%; stanovništvo: Albanija 64,2%, Crna

[2] Srbija je uključena samo u aktivnosti saradnje na izgradnji institucija. Bez Srbije, ukupna površina programske oblasti obuhvata površinu od oko 115.714 km^2 i ima oko 15.074 miliona stanovnika.

Gora 65,5%), dok Grčka i Slovenija imaju manji udio gorespomenutih pokazatelja (površina teritorije: Grčka 1,6%, Slovenija 5,1%), i učestvuju sa manjim procentima (stanovništvo: Grčka 1,4%, Slovenija 5,3%).

Tabela 5 – Površina i broj stanovnika na kvalificiranom području / Ukupna površina i broj stanovnika u programskoj oblasti

Stepeni (%) po površini i stanovništvu	Površina	%	Stanovništvo	%
Albanija (stanov. 2005)	12.197	10,5%	2.013.186	13,4%
Bosna i Hercegovina (stanov.2001)	14.480	12,5%	470.364	3,1%
Hrvatska (stanov. 2001)	24.723	21,4%	1.427.088	9,5%
Crna Gora (stanov. 2003)	6.506	5,6%	425.266	2,8%
Gračka (stanov.2005)	2.095	1,8%	162.772	1,1%
Slovenija (stanov.2005)	1.044	0,9%	105.313	0,7%
Italia (stanov. 2004)	54.667	47,2%	10.470.528	69,5%
Ukupno program	115.714	100,0%	15.074.517	100,0%

Teritorije obuhvaćene Programom graniče sa Jadranskim morem. Jedino Srbija nema pomorsku granicu. Pejzaž i prirodne razlike između dvije obale Jadranskog basena bitne su zbog svojih geomorfoloških osobina, visokog pritiska urbanog razvoja i demografskih razlika.

Na italijansku obalu utječe visok nivo urbanizacije, koja se odvija u neprekidnom linearnom obrascu sa najvišim tačkama oko centara proizvodnje i područja sa intenzivnim razvojem turizma. Pretjerani pritisak koji nameću efikasno korišćenje, lokalizirana potražnja i posljedična transformacija obale uzrokovali su sveopću zakrčenost i stalno smanjenje prirodnog okoliša. Uprkos tome, postoje izvrsne ekološke lokacije kao što su državna i regionalna zaštićena područja na sjeveru i jugu zemlje.

Područje istočnog Jadrana prostire se od Obalno-kraške regije u Sloveniji do Grčke, uključujući mnoga hrvatska ostrva, te predstavlja povezani pejzaž i prirodnu baštinu, kojoj sada prijeti sve veća opasnost od razvoja i napretka u zemljama kandidatima/potencijalnim kandidatima. Nedostatak sistema za kanalizaciju i odlaganje otpada, te stalno ispuštanje u atmosferu zagađivača nastalih u saobraćaju i industrijskim procesima te, pogotovo, zapaljiva goriva za proizvodnju energije, česta su pojava u ovim zemljama.

U **sjevernom dijelu Jadranskog basena** nalaze se italijanske regije Furlanija-Julijanska krajina, Veneto, Emilija-Romanja, slovenačka Obalno-kraška regija i poluostrvo Istra na sjeveru Hrvatske. Ova oblast je najrazvijenija od svih učesnika u Programu, sa visokim stepenom urbanizacije i dobro razvijenom infrastrukturom. Kroz nju prolazi transevropski saobraćajni koridor broj V, koji povezuje Lisabon i Kijev i zato ima stratešku poziciju za pristup srednjoistočnoj Evropi.

Kvalificirano područje u Italiji uglavnom se sastoji od ravnica, sa izuzetkom Apenina i planinskih predjela u podnožju Alpa. Uprkos prisustvu velikih urbanih centara, u ravnicama postoji znatan pritisak na poljoprivredno zemljište zbog nekontroliranog širenja gradskih naselja i stalne potrebe za građevinskim zemljištem.

Slovenačka Obalno-kraška regija izlazi na Tršćanski zaliv, a obalni pojas je nešto duži od 40 kilometara. Neka područja su nizinska i močvarna, a druga planinska i stjenovita. Izlaz na more, prvenstveno luka Kopar, omogućava regiji eksploataciju velikog potencijala u svim sektorima; najperspektivnije djelatnosti odnose se na prijevoz, distribuciju, logistiku i turizam.

Na kraju, hrvatsko poluostrvo Istra i Nacionalni park Brioni, predstavljaju jednu od najvažnijih turističkih destinacija u ovoj oblasti. Pored toga, luka Rijeka i luke Trst i Kopar nude ovoj oblasti velike mogućnosti za razvoj pomorske trgovine.

PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

Sjeverna oblast Italije na Jadranu ima drugačije karakteristike urbanih naselja. Osnovna infrastruktura, tj. luke, aerodromi, željeznice i putevi, dobro je razvijena i sadrži neke ključne tačke, kao što su cestovne veze i željeznički čvorovi na saobraćajnim pravcima sjever-jug i istok-zapad. Industrijske zone, ruralne oblasti, lagune i neprekidna linearna urbanizacija (ljetovališta na obali) na jugu ove oblasti dopunjuju sistem infrastrukture.

Na teritorijama sjevernog Jadranskog basena nalaze se brojna područja sa velikom prirodnom i ekološkom vrijednošću. Područja sa važnom biološkom raznovrsnošću postoje u Furlaniji-Julijskoj krajini, kao što su furlanski dolomiti i predalpski regionalni parkovi prirode u Julijskoj krajini, jedanaest regionalnih prirodnih rezervata, kao što je *Foce dell'Isonzo* (Goricija) i *Falesie di Duino* (Trst), te tri nacionalna rezervata, kao što je morski rezervat *Miramare* (Trst). Prirodne lokalitete u regiji Veneto, iako uglavnom smještene u brdovitim i planinskim predjelima, predstavljaju regionalni park *Colli Euganei* (Padova), *delta rijeke Po* (Rovigo) i rijeka *Sile* (Padova i Venecija), te razni regionalni prirodni rezervati, i naravno, Venecijanska laguna. Raznovrsnost okoliša u regiji Emilija-Romanja uključuje brojna zaštićena područja: šumski nacionalni park *Casentinesi* (Forli-Ćezena) i, nadasve, deltu rijeke Po.

Ovo područje ima bogatu kulturnu baštinu i mnoge lokacije priznate od strane UNESCO: *Akvilejsko arheološko područje i Patrijarhalna bazilika* (Furlanija-Julijska krajina), *Venecija i njena Laguna, Botanička bašta* u Padovi (Veneto), *Renesansni grad Ferara, delta rijeke Po* i *spomenici ranog kršćanstva u Raveni* (Emilija-Romanja).

Slovenačka teritorija također ima mnoga prirodna bogatstva. Obalno-kraška regija predstavlja šarenilo pejzaža: obala sa gustom vegetacijom, krševita visoravan sa Škocjanskim jamama kao parkom UNESCO-ve zaštićene svjetske baštine, stepenasta brda u dolini Soče koja vode u planine i Nacionalnog parka Triglav. Duž obale su smještena tri zaštićena područja, prirodni rezervat Škocjanski zatok, Strunjanski klif, koji je najviša stjenovita tvorevina na Jadranu, te prirodne solane u Sečovlju. Slovenački priobalni pojas, iako bez bitnih promjena u korištenju zemljišta prije 2000. godine, podložan je urbanizaciji, velikom pritisku urbanog razvoja, nekontroliranom širenju gradskih naselja i zakrčenosti saobraćaja. Pored toga, poljoprivreda negativno utječe na kvalitet vode zbog nedostatka postrojenja za preradu vode.

Hrvatsko poluostrvo Istra ima važnu prirodnu i kulturnu baštinu. Po pitanju okoliša, ogroman dio teritorije podložan je brojnim politikama očuvanja okoliša. Nacionalni park Brioni, koji se sastoji od četrnaest ostrva, posjeduje značajnu biološku raznovrsnost. Kulturno nasljeđe ove teritorije sa lokacijom kao što je Eufrazijeva bazilika upisana u UNESCO-ov spisak svjetske baštine, koja se nalazi u istorijskom centru Poreča, jeste jedan od najranijih episkopalnih kršćanskih spomenika.

Centralni dio Jadranskog basena obuhvata italijanske regije Marke, Abruco i Molize, te istočnu obalu Hrvatske. Zapadni dio Bosne i Hercegovine, sa vrlo ograničenim pristupom Jadranu, jeste kopneno područje sa uskim obalnim pojasom.

Teritorija na zapadnoj obali sastoji se od tri osnovna prirodna lokaliteta: ekološki dragocjeni Apenini, pretežno poljoprivredni brdski krajevi i obalni pojas.

Na području Apenina postoje bliski međuodnosi, između ostalog, prirodni rezervati, poljoprivredne površine, koje se odlikuju kompleksnom i osjetljivom hidrografskom mrežom, koje su podložne stalnoj eroziji i nestabilnosti, te obalni pojas koji predstavlja filter između planinskog i pomorskog okruženja.

Sjeverni dio karakterizira bogata mreža manjih centara, relativno homogena i ujednačena na cijelom području, te linearna urbanizacija duž obale, koja je bliska kapacitetima lučkih gradova. Unutrašnja područja imaju značajne prirodne sisteme sa visokim stepenom biološke raznovrsnosti, iz koje su nastala tri velika nacionalna parka (*Nacionalni park Abruco, Lacio i Molize, Park Majela i Nacionalni park Gran Saso-Laga*), kao i još neki parkovi i prirodni rezervati. U regiji Marke postoji nekoliko zaštićenih područja, od kojih neka imaju značajnu državnu vrijednost, kao na primjer *Nacionalni park Monti Sibilini* (Askoli Pićeno, Maćerata), *Nacionalni park Gran-Saso Laga* i drugi važni regionalni parkovi duž obale, kao što je *Park Konero* (Ankona).

Južni dio je uglavnom planinski, sa uskim dolinama neplodnog tla i smanjenim obalnim područjem. Stanovništvo obitava u malim razbacanim zajednicama sa malom gustinom naseljenosti. Iako putna mreža ima međuregionalne veze sa glavnim centrima, ona ne garantira odgovarajuću pristupačnost i ima za posljedicu dodatne troškove organizacije usluga za stanovništvo, a u nekim oblastima, čak i za proizvodne sisteme. Prirodna i ekološka baština ovog područja je vrlo značajna i uključuje dio regije Molize u *Nacionalnom parku Abruco, Lacio i Molize*, te *morski rezervat ostrva Tremiti*. U provinciji Kampobaso postoje brojna sela koja su osnovali Hrvati i Albanci, koja još uvijek čuvaju svoju tradiciju, kulturu i jezike.

Na suprotnoj obali nalaze se sve zapadne županije, od Istre do Dubrovnika. Dalmatinska ostrva sa dva nacionalna parka (ostrva Mljet i Kornati) nalaze se na strani dobro razuđene obale sa Dinarskim Alpama koje se u nekim područjima sa druge strane spuštaju prema moru. Pored gorespomenuta dva nacionalna parka, postoji još pet nacionalnih parkova u regijama koje Program pokriva (Risnjak, sjeverni Velebit, Paklenica, Krka i Plitvička jezera). Neka područja koja imaju značajnu vrijednost zbog svoje biološke i pejzažne raznolikosti zaštićena su na međunarodnom nivou, na primjer, UNESCO je Nacionalni park Plitvička jezera proglasio svjetskom baštinom. U okviru programske oblasti, Ramsarska konvencija o močvarnim staništima od međunarodnog značaja uključuje i donji tok Neretve. Planinu Velebit UNESCO je uvrstio u svjetsku mrežu rezervata biosfere.

Pored Poreča, postoje razni lokaliteti kulturne baštine, svrstani u spisak UNESCO:

- Stari grad Dubrovnik, koji se naziva „biserom Jadrana", postao je važna pomorska sila na Mediteranu od XIII stoljeća naovamo.
- Ruševine Dioklecijanove palate u Splitu, sagrađene između kasnog III i ranog IV stoljeća naše ere nalaze se širom grada.
- Episkopalni kompleks Eufrazijeve bazilike u istorijskom centru Poreča veličanstven je primjer ranokršćanske episkopalne gradnje.
- Grad Trogir je izuzetan primjer urbanog kontinuiteta. Plan grada ovog ostrvskog naselja datira još iz helenističkog razdoblja, a njegove prekrasne romaneskne crkve nadopunjuju predivne renesansne i barokne zgrade iz mletačkog razdoblja.
- Katedrala Sv. Jakova u Šibeniku svjedok je značajnih promjena na polju spomeničke umjetnosti između sjeverne Italije, Dalmacije i Toskane u XV i XVI vijeku, kao i uspješnog spajanja gotičke i renesansne umjetnosti.

Područja važna za zaštitu okoliša prisutna su u unutrašnjosti Bosne i Hercegovine: pretežno planinska područja, iznad kojih se izdižu Dinarske Alpe, u kojima postoji mnoštvo podzemnih voda. Južna Hercegovina obuhvata dolinu rijeke Neretve, tmurna kraška polja, lijevkaste oblike, depresije, brežuljke i brdašca. Visoke planine, duboke doline rijeka i prostrana kraška polja dominiraju sjevernom Hercegovinom. Zbog svoje orografije, prirodni pejzaži dominiraju nad urbanim pejzažom, no samo manji dio te teritorije je zaštićen. Zaštićena područja na jugu Hercegovine obuhvataju rezervat ptica Hutovo Blato, močvarno područje koje je proglašeno svjetskom baštinom na koje migriraju hiljade ptica. Otpad je jedno od glavnih pitanja zaštite okoliša, budući da se još uvijek odlažu velike količine otpada u prirodu.

Južni dio jadranskog basena čine Pulja na zapadnoj obali i Crna Gora i Albanija na istočnoj. Najjužniji dio Pulje i suprotna obala koja uključuje malo područje Grčke koje je također dio Programa, spajaju Jadransko i Jonsko more.

Italijanska teritorija predstavlja nekoliko homogenih područja: sjeverozapadno koje pokazuje elemente pejzaža i njihovu povezanost sa istorijskim okvirom naselja. Značajne promjene u pejzažu i strukturi naselja u južnim područjima pokazuju proturječnosti i takmičenje u postupku tranformacije. Među naseljima također postoje i velike razlike: Fođa Tavoljere na sjeveru (poljoprivredno područje proizvodnje žitarica i vrlo efikasne poljoprivredne proizvodnje koja se zasniva na navodnjavanju), visoravan Murge u centru (rijetko naseljeno unutrašnje područje sa visokom prepoznatljivošću) i ravnica Brindizi na jugu (koja povezuje proizvodna područja sa močvarnim i obalnim ekosistemima). Regionalni pejzaž pokazuje značajan pritisak na prirodne ekosisteme i ruralne prostore duž obale, te njihovo posljedično smanjivanje, s promjenom historijskih uloga obalnih naselja. U ovom kontekstu postoje dva nacionalna parka; park Gargano (Fođa) i park Alta Murđa (Bari), četiri regionalna parka i nekoliko prirodnih rezervata, uglavnom staništa u obalnim močvarama. U regiji Pulja također postoje

dvije lokacije kojima je UNESCO priznao veliku kulturološku vrijednost: *Castel del Monte* i *Trulli di Alberobello*.

Sa druge strane Jadranskog mora nalazi se Crna Gora sa svojom dugom krivudavom obalom; od unutrašnjosti je razdvajaju visoke krečnjačke planine ispresijecane kanjonima i tjesnacima. Na sjeveru se nalazi jedini fjord u južnom Mediteranskom basenu, Boka Kotorska, dio područja pod UNESCO-vom zaštitom zbog svog izuzetnog ekološkog i društveno-kulturološkog značaja. Crna Gora je uspostavila nekoliko zaštićenih područja uključujući nacionalne parkove i već je usvojila zakonodavstvo o zaštiti prirode i upravljanju resursima.

42,5 % albanske teritorije je dio Programa, a leži u dolini zapadne Albanije, uključuje 6 prefektura, 16 okruga, 34 općina (urbana područja) i 133 naselja (ruralna područja). Albanija je pretežno planinska zemlja (sjeverna i centralna Albanija) sa velikom površinom brežuljkastih područja (približno 38% cijele teritorije). Prosječna nadmorska visina je 708m, skoro duplo veća od evropskog prosjeka. Najviša tačka na kvalificiranom području Albanije je Jezerca, 2694 metara, u regiji Skadar.

Albanija ima obalu na Jadranskom i Jonskom moru u dužini od 316 km. 25% teritorije sastoji se od obalnog područja na zapadu zemlje, koja se cijelom površinom kvalificira za Program. Zemlja čini dio suptropskog područja sa mediteranskom klimom koja je vrlo pogodna za razvoj turizma i poljoprivrede.

Obala, od regije Skadar na sjevernom dijelu, do regije Vlore i južne granice, ima veliko prirodno, kulturno i istorijsko nasljeđe, kao što su arheološki lokaliteti Butrinti, koji se nalazi na UNESCO-vom spisku svjetske baštine, Apolonija, Plavo oko u Delvini (regija Vlora), doline glavnih rijeka u Albaniji, Skadarsko jezero (najveće na Balkanskom poluostrvu) i dio Albanskih Alpa. Postoje mnoga zaštićena područja među kojima se nalazi i trinaest nacionalnih parkova. Bogata je hidro resursima, termalnim vodama, lagunama, a posjeduje i bogatu floru i faunu. Bogata je i prirodnim resursima kao što su nafta, gas, ugalj i željezo.

Albanija je u prošlosti pretrpjela značajnu sječu šuma, no uprkos usporavanju tog procesa, raširena sječa šuma, nekontrolirana ispaša stoke i česte poplave ubrzale su eroziju tla. U rastućim urbanim područjima sve veći problemi vezani su za kvalitet zraka, uzorkovanje i obradu otpada i prijevoz. Sistem proizvodnje stvara velike pritiske, na primjer, u razdoblju između 1995. i 2002. godine, sektor poljoprivrede povećao je korištenje đubriva za 70%, a industrijski sektor uključuje izrazito zagađivačku industriju, kao što je prerada nafte i uglja, te proizvodnja električne energije, hroma i bakra. Značajni ekološki problemi ne mogu se riješiti samo primjenom odgovarajućeg i potpunog zakonodavstva, a proces prilagođavanja evropskim standardima započeo je tek nedavno. Potrebno je još puno uraditi i u sektoru turizma, posebno po pitanju infrastrukture, usluga i razvoja planinskog turizma.

Program uključuje samo mali dio **Grčke**: prefekture Krf i Tesprotija u regiji Epir, sa važnom lukom Igumenica. Ova područja imaju veliku ekološku vrijednost i dobro su poznate turističke destinacije.

2-2-2- Okoliš

Obala Jadranskog mora preteže se na oko 5867 km (kako je izmjerio francuski geograf Brodel).

Geografski gledano, Jadransko more je dio Mediteranskog mora, koje se nalazi između italijanskog poluostrva, Slovenije, Hrvatske, Crne Gore i Albanije; riječ je o vodenoj površini između lanca Apeninskih planina i Dinarskih Alpa maksimalne dužine od oko 800 km. Prosječna širina iznosi oko 150 km^2. Na jugu se spaja sa Jonskim morem kroz Otrantska vrata (70 km). Zapadna obala je načelno dosta ravna i prekida je samo delta rijeke Po i rtovi planina Konero i Gargano (koja se širi prema moru na ostrva Tremiti). Sjeverna obala je isprekidana lagunama Venecije, Marana i Grada, te Tršćanskim zalivom; idući duž Istarskog poluostrva i Dalmatinske obale, obala postaje sve razuđenija i viša i gleda u bezbrojna ostrva, između ostalih Krk, Cres, Pag, Dugi Otok, Brač, Hvar, Vis, Korčula, Mljet. Albanska obala je ravnija i ujednačenija, podijeljena zalivima Drač i Vlora.

U osnovi, Jadransko more nije previše duboko: sjeverni basen je prosječno dubok 70-80 m, sa maksimalnom dubinom od 270 m između Peskare i Šibenika; južni basen je dublji (1222 m između Barija i Boke Kotorske). Prosječni salinitet iznosi 38‰ i slabiji je na sjeveru zbog veće količine svježe

vode iz rijeka (Isonzo, Taljamento, Pjave, Brenta, Adige, Po). Dalje na jugu Tronto, Fortore i Ofanto na italijanskoj strani, te Neretva, Drina, Vjosa na balkanskoj strani ulijevaju se u Jadransko more. Obim plime je promjenljiv, oko 30 cm u južnom basenu i raste do 90-95 u sjevernom.

Godinama je Jadransko more bilo jedno od italijanskih mora koje je trpjelo najveće posljedice eutrofikacije.

Jadransko more u osnovi predstavlja natprosječan ekološki ekosistem koji je izuzetno osjetljiv, ogromno „zatvoreno more" u kojem bi eventualna nesreća sa ispuštanjem štetnih tvari izazvala kritičan razvoj događaja i gdje se ne može ni razmisliti o povećavanju utjecaja pomorskog saobraćaja.

Danas se sjeverna i centralna područja Jadranskog mora hvataju u koštac sa takvom ekološkom situacijom koja zahtijeva posebnu pažnju i djelovanje koje omogućava zaštitu ove visokokvalitetne teritorije i njenih morskih resursa.

Iskorištavanje područnih resursa ovih regija u prošlosti je bilo posebno intenzivno i vrlo često nije bilo racionalno opravdano.

To dokazuje:

- Smještanje aktivnosti koje su veliki zagađivači duž obala, kao što su npr. petrohemijske industrije i rafinerije nafte;
- Termoelektrane na područjima koja su na cijeni zbog prirodnih i umjetničkih osobina;
- Razvoj poljoprivrede u kojoj se uveliko koriste hemijske supstance i za đubrenje i za zaštitu usjeva;
- Pretjerana koncentracija farmi za uzgoj stoke pored glavnih vodenih puteva (počevši od rijeke Po koja u Jadransko more ispušta 40% otpadnih voda sa cjelokupne italijanske teritorije);
- Eksponencijalni porast fabrika i naselja, što rezultira ozbiljnim zatvaranjem teritorija i izuzetno velikom koncentracijom stanovništva u glavnim izgrađenim područjima;
- Abnormalno povećanje potrošnje prirodnih resursa bez prikladnog, racionalnog i efikasnog kapaciteta za zaustavljanje negativnih utjecaja koji proizlaze iz njega;
- Prostorno-vremensko koncentriranje praznika i industrija masovnog turizima koja predstavlja problem ublažavanja antropološkog opterećenja u korist razvoja kvalitetnijeg turizma, dakle kao uvjet za ostvarivanje pravog rasterećenja sezona i boljih privrednih rezultata;
- Eksponencijalni porast ribolova koji je istaknuo nastanak ozbiljnih problema u sektoru.

Što se tiče naselja, jadranski region se odlikuje:

- tendencijom duž sjeverozapadnog luka prema stvaranju jednog linearnog neprekinutog grada od Akvileje do Brindizija;
- povećanjem turizma koji uveliko utječe na okoliš;
- porastom naseljenih područja duž hrvatske, albanske i crnogorske obale, što nosi ozbiljne rizike od poticanja bujanja gradnje na italijanskim obalama, što nažalost uništava prirodno nasljeđe.

Gorenavedene tendencije upućuju prije svega na to da se mora ozbiljno razmotriti potencijalni utjecaj turizma na okoliš, kako bi se zaštitila područja u kojima još nije došlo do urbanizacije i zatvaranja.

Turistička industrija se zapravo brzo širi, bez obzira na to što različite zemlje i regije prolaze kroz različite faze rasta i razvoja.

2-2-3- Stanovništvo

Prosječna gustina naseljenosti programske oblasti iznosi 165 stanovnika/km^2 sa varijacijama u različitim zemljama učesnicama: prosječne vrijednosti na italijanskim (192 stanovnika/km^2) i albanskim (165 stanovnika/km^2) područjima nivoa NUTS III; niže vrijednosti za Bosnu i Hercegovinu (32,5 stanovnika/km^2), Hrvatsku (57,7 stanovnika/km^2) i Crnu Goru (65 stanovnika/km^2). Međutim, postoje značajne razlike u gustini naseljenosti unutar zemalja: vrijednosti niže od prosjeka kvalificiranog područja primjećuju se posebno u općini Cetinje u Crnoj Gori (20 stanovnika/km^2), u Ličko-senjskoj

županiji u Hrvatskoj (10 stanovnika/km^2), u provinciji Kampobaso u Molizeu (79 stanovnika/km^2), te u Fođi u regiji Pulja (95 stanovnika/km^2).

S obzirom na demografska kretanja, na većini područja uočen je cjelokupan porast broja stanovništva (s izuzetkom hrvatskih i srbijanskih županija i regija u kojima se stanovništvo smanjilo između 1991. i 2001. godine), i na poprilično različitim nivoima. Tokom razmatranog perioda dogodio se značajan porast broja stanovništva u grčkim prefekturama (2001-2005) i u opštinama Bosne i Hercegovine (1996-2001), sa manjim porastom na područjima drugih zemalja[3].

Razlog stabilnosti stanovništva u Italiji više su migracioni tokovi nego stope fertiliteta. Presudnu ulogu imaju unutrašnja i spoljna migracija koje su nadoknadile negativan prirodni priraštaj zabilježen u mnogim kvalificiranim provincijama.

Drugi razlozi leže u postepenoj repopulaciji istočnih jadranskih zemalja koja je započela završetkom Drugog svjetskog rata povratkom prognanika i naprednim rješavanjem društvene i ekonomske krize. Međutim, spoljna migracija nastavlja se zbog velikog broja ljudi koji se sele u zemlje Evropske unije u potrazi za poslom.

Unutrašnje migracije su također važne; prvenstveno sve učestalije napuštanje ruralnih prostora, što je posebno izražen fenomen u Albaniji.

Određene demografske varijacije i dalje rastu; na primjer, stanovništvo i dalje stari, pa indeks starosne ovisnosti raste, što smanjuje ukupnu količinu radne snage i potkopava buduću produktivnost lokalnog ljudskog kapitala. Postoje značajne razlike u demografskoj strukturi vezane uz pokazatelje starenja, a kreću se od posebno visokih vrijednosti u italijanskim provincijama (146) i Obalno-kraškoj regiji u Sloveniji (142) do nižih vrijednosti u albanskim prefekturama (26). Stanovništvo Albanije je najmlađe u Evropi: prema podacima iz 2001. godine, 34,1% stanovništva mlađe je od 14 godina, dok je samo 8,6% starije od 60. Situacija je takva uprkos intenzivnim migracionim tokovima prema Italiji i Njemačkoj koji nepokolebljivo lišavaju državu mladog i radno sposobnog stanovništva. Niske stope rađanja uravnotežava dugovječnost koja je u jadranskoj regiji Italije i u Grčkoj za 6-7 godina viša nego u Albaniji, Srbiji i Crnoj Gori.

Tabela 6 Teritorijalni i demografski pokazatelji

	Albanija (2001, 2005)	BiH (2001)	Hrvatska (2001)	Crna Gora (2003)	Grčka (2005)	Slovenija (2005)	Italija (2004)	Ukupno Program
Površina u m2	12.197	14.480	24.723	6.508	2.095	1.044	54.667	115.714
Populacia	2.013.186	470.364	1.427.088	425.266	162.772	105.313	10.470.528	15.074.517
Godišnja stopa prirodnog priraštaja (%	0,58%	1,09%	-0,97%	0,61%	1,31%	0,19%	0,78%	
Gustina naseljenosti	165,1	32,5	57,7	65,4	73,8	100,9	192,0	165,23
Indikator starenja	26,2	-	98,0	61,9	133,3	141,8	145,7	118,13
Indikator strukturne pouzdanosti	56,5	-	49,5	48,4	49,3	40,7	51,4	50,11
Stopa rađanja-muška djeca	71	72	72	71	77	73,4	77,5	
Stopa rađanja-ženska djeca	77	77	79	76	81	81	83	

Izvor: naša razrada podataka državnih zavoda za statistiku. Podaci u sivim poljima odnose se na cjelokupno područje zemlje; svi ostali podaci odnose se samo na kvalificirano područje;
** Godišnja varijacija stanovništva obuhvata sljedeća razdoblja: Albanija 2001-2005; BiH 1996-2001; Hrvatska 1991-2001; Crna Gora 1991-2003; Grčka 2001-2005; Slovenija 1993-2005; Italija 2001-2004.*

2-2-4- Migracioni tokovi

Nedavne političke promjene u Evropi, posebno konsolidacija procesa nastalih desegregacijom Jugoslavije i proširenje Evropske unije s ciljem uključivanja država istočne Evrope, stvorili su i nastavljaju stvarati primijetan utjecaj na države srednje i jugoistočne Evrope, koje su iskusile velike migracione tokove (redovne i neredovne, unutrašnje i vanjske, uglavnom prema drugim zapadnoevropskim zemljama). Opći pogled na evropska demografska zbivanja pokazuje da demografska stabilnost/rast u mnogim državama ovisi od stope ukupne imigracije. Pogotovo je porast

[3] Dostupnost podataka na programskim porđujima (županije, provincije, prefekture itd.) utjecala je na izbor intervalnih razdoblja s obzirom na različite zemlje. Vidi napomenu za Tabelu 2.

broja stanovništva u Austriji, Češkoj Republici, Italiji, Njemačkoj, Grčkoj i Sloveniji posljedica imigracije. Skorašnje studije koje je provela Evropska komisija[4] procjenjuju da je oko 1% stanovništva novih zemalja članica spremno da se preseli u zapadne evropske zemlje; u sljedećih 20 godina potencijalna migracija bi mogla uključivati oko 3-4 miliona ljudi. Međutim, sada je došlo do smanjenja migracije u odnedavno povećanoj Evropi. U srednjoročnim i dugoročnim prognozama, predviđa se da nove države članice neće imati demografske potencijale za migraciju prema zapadnoevropskim državama zbog starenja i mogućeg smanjenja stanovništva. Štaviše, privredna stabilnost koja dolazi nakon pristupanja EU, neće samo smanjiti migracioni pritisak, već će i pretvoriti ove zemlje u destinacije migracionih tokova. Službeni podaci iz 2003. godine pokazuju pozitivno stanje migracija u Češkoj, Slovačkoj i Sloveniji.

Raspoloživi demografski podaci za kvalificirano područje ne odnose se na ista razdoblja. Nije bilo moguće izračunati prosjek stanovništva programske oblasti za zadato razdoblje. Međutim, nakon proučavanja situacije u pojedinim zemljama, može se reći da su podaci iz ranih devedesetih do početka XXI stoljeća više ili manje stabilni za programsku oblast. Značajne razlike naziru se u hrvatskim županijama u kojima je broj stanovnika opao za 9,7% u periodu od 1991. do 2001. te u opštinama u Crnoj Gori gdje je broj stanovnika porastao za 7% u periodu od 1991. do 2003. godine. Demografsko stanje pokazuje velike unutrašnje i vanjske migracione tokove.

Tabela 7 – Priliv [im]migranata po državljanstvu[5]

ZEMLJA	GODINA	IMIGRANTI	NAJVAŽNIJE ZEMLJE PORIJEKLA				
Grčka	1998	38.200	Ruska Fed.	Bugarska	Albanija	Egipat	Rumunija
			12,6%	7,6%	7,1%	5,8%	5,5%
	2001	-----	----	----	----	----	----
			----	----	----	----	----
Italija	1996	143.151	Maroko	Albanija	Rumunija	Filipini	Tunis
			15,6%	14,4%	4,7%	4,2%	4,0%
	2000	226.968	Albanija	Maroko	Rumunija	Kina	Filipini
			14,1%	8,9%	8,5%	4,0%	3,0%
Slovenija	1995	3.688	Bivša Jugoslavija	BiH	Hrvatska	BJRM	Italija
			31,5%	23,1%	20,3%	9,7%	2,1%
	2001	6.773	BiH	Hrvatska	BJRM	Bivša Jugoslavija	Ukrajina
			34,8%	16,3%	15,5%	13,0%	3,4%
Hrvatska	1995	42.026	Bivša Jugoslavija**	BiH	-----	-----	-----
			99,0%	1,0%	----	----	----
	2001	24.415	BiH	Bivša Jugoslavija	BJRM	Njemačka	Slovenija
			3,5%	1,8%	0,9%	0,4%	0,4%

Izvor: Naša razrada podataka Međunarodne organizacije rada (ILO) – baza podataka Međunarodne organizacije za migracije radne snage (ILM)
**Vrijednost je povezana sa povratničkim tokovima migranata*

[4] Istraživanje Evrobarometra (Kriger, 2004) i druge studije spomenute u publikaciji Svjetske organizacije za migracije, *Svjetske migracije 2005 – Cijena i korist međunarodnih migracija - Odjeljak 1, Regionalni pregled odabranih geografskih regija*

[5] Istraživanje Evrobarometra (Kriger, 2004) i druge studije u publikaciji Svjetske organizacije za migracije, Svjetske migracije 2005 – Cijena i korist međunarodnih migracija – Odjeljak 1, Regionalni pregled odabranih geografskih regija

Tabela 8 – Odliv građana po zemljama destinacije[6]

ZEMLJA	GODINA	EMIGRANTI	NAJVAŽNIJE ZEMLJE DESTINACIJE				
Grčka	1998	------	------	------	------	------	------
			------	------	------	------	------
	2001	------	------	------	------	------	------
			------	------	------	------	------
Italija	1996	39.017	Njemačka	SAD	Francuska	Belgija	Argentina
			25,9%	8,2%	7,6%	4,8%	3,4%
	2000	56.601	Njemačka	SAD	U. K.	Francuska	Argentina
			20,2%	7,3%	6,9%	6,0%	4,7%
Slovenija	1995	776	Njemačka	Hrvatska	Austrija	Bivša Jugoslavija	BiH
			25,0%	17,1%	17,0%	8,5%	5,2%
	2001	1.442	Njemačka	Hrvatska	Austrija	Švajcarska	Bivša Jugoslavija
			27,1%	11,7%	9,8%	6,8%	6,7%
Hrvatska	1995	3.288	Bivša Jugoslavija	BiH	Njemačka	Slovenija	Austrija
			33,6%	25,8%	7,6%	2,7%	2,6%
	2001	7.488	BiH	Njemačka	Austrija	Bivša Jugoslavija	Slovenija
			17,4%	13,6%	9,9%	7,9%	1,9%

Izvor: Naša razrada podataka Međunarodne organizacije rada (ILO) – baza podataka Međunarodne organizacije za migracije radne snage (ILM)

Italija je destinacija većine migracionih tokova. U razdoblju od 1996. do 2000. unutrašnja migracija je porasla za 58% sa Albanskim imigrantima kao jednim od najprisutnijih faktora. 2003. godine strano stanovništvo u Italiji premašilo je 2 miliona[7]; skoro 36% je došlo iz južnih evropskih zemalja, u poređenju sa prosjekom EU od 25[8] koji iznosi 28%. U smislu stranih stanovnika, podaci italijanskog državnog statističkog zavoda ISTAT iz 2001. pokazuju značajno prisustvo istočnoevropskih građana u Italiji: većinu njih čine državljani Albanije (13,1%), a slijede ih državljani Maroka (12,7%) i Rumunije (6%). Državljani drugih istočnoevropskih država u Italiji predstavljaju značajnih 2%-4%, a isti broj u Italiji dostigli su i državljani osam drugih zemalja[9]. U međuvremenu, emigracija iz Italije prema raznim destinacijama nije posebno usmjerena prema istočnim jadranskim zemljama, osim slabog toka prema Grčkoj. Međutim, podaci ILO-a otkrivaju da su Italijani među prvih pet naroda koji migriraju u Sloveniju (1995). U ovom kontekstu važno je naglasiti da je kretanje italijanskih građana prema predmetnim državama povezano sa delolalizacijom i internacionalizacijom poduzeća. Glavna destinacija italijanskih poduzetnika posljednjih godina bila je Istočna Evropa. U Hrvatskoj djeluje preko 4500 italijanskih poduzeća, ili poduzeća sa italijanskim učešćem: Italija je glavni trgovački partner Zagreba, primarna tržišna destinacija hrvatskog izvoza i druga država po količini direktnih stranih ulaganja u Hrvatsku. Srbija takođe razvija bliskije odnose i programe saradnje, uglavnom u poljoprivrednom sektoru.

Iako slaba raspoloživost homogenih statističkih podataka ograničava cjelovito detaljno poređenje migracionih tokova, jasno je da je na istočnom jadranskom području mobilnost između različitih država posebno značajna u smislu unutrašnjih i spoljnih tokova.

---

[6] Neki podaci ILO (Međunarodna organizacija rada) u vezi sa prilivom i odlivom modifikovani su kako slijedi:
Jugoslavija – Bivša Jugoslavija
Makedonija – FYROM (Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija)
** Hrvatska – Bivša Jugoslavija

[7] Izvor: Statistički spis za 2005 ; Karitas/Migrantes, XV izvještaj

[8] EU je većinom destinacija unutarevropskih migracija, koje predstavljaju 60,2% ukupnih migracija.

[9] Filipini (3,9%), Kina (3,3%), Njemačka (2,8%), Senegal (2,5%), Francuska (2,3%), Peru (2,3%), Poljska (2,2%), Indija (2,0%).

35% stranih državljana koji su 2001. ušli u Sloveniju došli su iz Bosne i Hercegovine, dok ih je 16% došlo iz Hrvatske; Hrvatska je bila destinacija 12% državljana Slovenije, iz koje se najveći odliv događa uglavnom prema Njemačkoj (27%).

Najznačajniji imigracioni tokovi u Hrvatsku dolaze iz Bosne i Hercegovine, te Srbije i Crne Gore; isto tako, te države su destinacija za oko 25% odliva iz Hrvatske.

U bazama podataka vodećih organizacija koje se bave migracijama, podaci za Grčku nisu posebno novi ali pokazuju da je 1998, prema procjenama ILO-a, Grčka bila glavna destinacija emigracija albanskih građana (7,1%). Međutim, isključujući albansku komponentu, Grčka ne predstavlja važnu destinaciju za većinu zemalja sa istočnog jadranskog područja. Prema državnim statistikama, 2005. godine albanski državljani su predstavljali najvažniju komponentu stranih državljana (78%).

Konačno, slučaj Albanije je izuzetno važan jer je albanska emigracija nesumnjivo bila jedan od najdramatičnijih demografskih fenomena u Evropi u posljednjoj deceniji XX stoljeća. Između 1990. i 2001. godine, oko 700,000 albanskih građana napustilo je svoju državu, što je imalo posljedice ne samo na cjelokupno stanovništvo i njegovu geografsku rasprostranjenost, već i za privredni kapacitet države, budući da je migracija mahom uključivala radno aktivno stanovništvo.

Problem migracija stoga je jedan od ključnih pitanja na jadranskom području, te zahtijeva pažnju radi pronalaženja efikasnih metoda posmatranja i upravljanja u okviru regionalne politike saradnje, čiji je cilj podržati povezanost, stabilne odnose sa susjednim zemljama, te strategije za razvoj lokalne privrede.

2-2-5- *Privreda*

Jadranska regija, tj. jedinstveno područje zemalja koje graniče sa Jadranskim morem, društveno i privredno se razlikuje, uglavnom između različitih zemalja, ali i unutar područja zemalja.

Tokom posljednje decenije na jadranskom području dogodile su se značajne promjene. Sa stajališta privrede, istočne jadranske zemlje ostvaruju težak prijelaz na samoodrživu privredu s ciljem smanjivanja svoje ovisnosti o međunarodnoj pomoći. S druge strane, razne italijanske jadranske regije prolaze kroz privrednu stagnaciju koja traje od 2001. godine, a koja je rezultat teške međunarodne situacije i slabe potražnje na domaćem tržištu.

Pomoću BDP-a kao glavnog pokazatelja programskog konteksta, možemo prepoznati 4 kategoije privrednog kapaciteta: italijanske provincije i grčke prefekture sa bruto društvenim proizvodom po stanovniku od 19.600 eura, odnosno 16.100 eura, nakon čega slijede Obalno-kraška regija sa BDP-om po glavi stanovnika od 11.700 eura, hrvatske županije i crnogorske općine (5.600 eura, odnosno 3.000 eura), te najzad Srbija, Bosna i Hercegovina i Albanija sa BDP-om po glavi stanovnika između 1.900 i 2.400 eura.

Tabela 9 – BDP

	Albania (2004)	Bosnia and Herzegovina (2005)	Croatia (2003)	Montenegro (2003)	Greece (2000)	Slovenia (2004)	Italy (2004)	Total Programme
BDP(milion €)	5.915,2	8.052,0	8.071,0	1.290,0	2.625,0	1.237,0	206.449,0	233.639,2
BDP stopa (godišnja) (%)	6,2	7,43	4,3	2,4	10,3	7,6	0,75	1,39
BDP po sektoru (%)								
Poljoprivreda	25,2	9,8	7,2	18,6	4,2	1,4	3,5	
Industrija	19,5	24,5	30,3	36,4	11,9	23,5	23,4	
Usluge	55,3	65,7	62,5	45,0	83,9	75,1	69,6	

Izvor: Naša razrada podataka državnih zavoda za statistiku. Podaci u sivim poljima odnose se na cjelokupno područje zemlje, dok se ostali podaci odnose samo na kvalificirano područje.
Razlike u BDP-u: Albanija, Italija 2003-2004; Bosna i Hercegovina, Hrvatska 2004-2005; Crna Gora 2002-2003; Grčka, Slovenija, Srbija 2003-2004.
Kolona pod nazivom „Ukupno u Programu" predstavlja približnu vrijednost koja se zasniva na državnim vrijednostima (označeno sivom bojom)

Što se tiče italijanskih provincija, makroekonomski pokazatelji ističu neka područja koja su u porastu (Furlanija-Julijska krajina, Veneto, Emilija-Romanja) i u kojima istorijski podaci o BDP-u pokazuju stabilan napredak, te druga područja (Marke, Abruco i Pulja) u kojima su privredni trendovi doživjeli preokret u razdoblju od 2001-2002: BDP i ulaganja su se smanjila, te se tako razotkrila slabost proizvodnog sistema koji utječe na skoro sve sektore. Privredni sistem u ovim područjima još uvijek u znatnoj mjeri ovisi od tradicionalnih, tehnološki jednostavnih sektora, što negativno utječe na njihove mogućnosti dugoročnog rasta.

Zemlje kandidati i potencijalni kandidati, uprkos velikim poteškoćama i neizvjesnostima u ukupnom privrednom kontekstu, pokazale su značajan rast BDP-a u 2004, koji se kretao od 9,3% u Srbiji do 2,4% u Crnoj Gori. Na ovim područjima rast BDP-a umnogome se održao pomoću iseljeničkih doznaka iz inostranstva, koje su održale nivo neto transfera u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima.

Analiza strukture privrednog sektora vrlo jasno pokazuje da se relativna važnost različitih sektora u osnovi prebacila na uslužni sektor, posebno na teritorijama zemalja članica, što za 70% - 84% pridonosi ukupnoj dodatoj vrijednosti.

U zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima stepen ove promjene je manje značajan, a poljoprivredni sektor još uvijek donosi prilično velik dio dodate vrijednosti. Albanija posebno ima najveći poljoprivredni BDP u odnosu na druge sektore privrede, iako se i tamo taj trend smanjuje (2000. je bio preko 50% GDP-a).

Industrijski sektor je nesumnjivo doživio najozbiljniji zastoj tokom građanskih ratova i društvenih i privrednih kriza, što je rezultiralo uništenjem infrastrukture i prekidom glavnih proizvodnih djelatnosti, posebno u industrijskom i rudarskom sektoru, potaknuvši pomak proizvodnih djelatnosti na poljoprivredni sektor i trgovinu, također iz razloga održanja. Od 2000. godine bilježi se jasan oporavak sektora industrije i građevine (Bosna i Hercegovina i Albanija), koje su još uvijek u centru glavnih investicionih programa, te proizvodnog i uslužnog sektora (Hrvatska). Veliku važnost u uslužnom sektoru imaju turizam i finansijske usluge, koji se neprekidno šire, posebno u Hrvatskoj i Albaniji; u skorijoj budućnost turizam će vjerovatno biti važno finansijsko sredstvo privlačenja dodatnih ulaganja i značajnog doprinosa privrednom razvoju na području istočnog Jadrana. Glavni problem u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima jeste potreba za finalizacijom strukturalnih reformi proizvodnog sistema, koje su ključni element povećanja učinkovitosti u različitim sektorima privrede, naročito razvojem privatnog sektora i provođenjem finansijskih i infrastrukturnih reformi. Nadalje, neophodno je što uže se specijalizirati za proizvode sa visokom dodatom vrijednošću, preći sa proizvoda sa niskim stepenom obrade na one sa visokim, naglasiti važnost obuke i cjeloživotnog učenja kadrova, razviti umrežavanje i klastere koji će povezivati proizvođače i omogućiti razvoj brendova i usvajanje međunarodnih standarda.

Uzimajući u obzir da privredni razvoj i poticanje privlačenja stranih ulaganja mogu postati glavne pokretačke sile u regiji, zaštita okoliša će postati pitanje od posebnog interesa. Da bi se očuvali posebni ekosistemi i prirodne vrijednosti, odnosno poboljšalo stanje okoliša u urbanim područjima, posebna pažnja bit će posvećena mjerama za povećanje nivoa svijesti o okolišu, poboljšanje okoliša općenito i smanjenje potencijalnih negativnih utjecaja Programa i intervencija na području.

2-2-6- Tržište radne snage

Ukupna stopa zaposlenosti područja uključenog u ovaj Program iznosi 52%, dok je stopa nezaposlenosti gotovo 12%. Na ovom području veliki broj ljudi je zaposlen u uslužnom sektoru (55%) i u industriji (27,7%). Poljoprivreda, sa 12,3% zaposlenih predstavlja izuteno nizak nivo kada se uporedi sa državnim prosjekom, kod kojeg su jedini izuzeci grčke i italijanske regije.

Podaci sa tržišta radne snage u okviru ovog Programa ukazuju na drastične razlike među strukama, koje u nekim slučajevima značajno odstupaju od državnih prosjeka.

Najviši nivo nezaposlenosti, prema potrebama ovog Programa, zabilježen je na slovenačkim teritorijama (61%), te ih slijede italijanske regije (56,3%). Skoro identične, iako značajno niže nego prosječni indeksi cjelokupnog područja obuhvaćenog ovim Programom jesu nivoi zabilježeni u grčkoj regiji od 46,9% i Crnoj Gori od 43,3%, a na kraju se nalaze općine Bosne i Hercegovine na nivou od 26%, što predstavlja kritičnu tačku tržišta radne snage.

Što se tiče nezaposlenosti, italijanske provincije i slovenačka regija se nalaze na nivou ispod prosjeka čitave teritorije obuhvaćene ovim Programom. Najniži procenat nezaposlenost je zabilježen u Obalno-kraškoj regiji od 4,9%. Kritičnije su stope nezaposlenosti u Grčkoj i zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima, koje su vrlo visoke. Vrlo uznemirujuće stope nezaposlenosti su uočljive u regijama Hrvatske i Crne Gore, gdje iznose 23%, odnosno 32%.

Analizirajući udio žena na tržištu radne snage, stopa nezaposlenosti je skoro jednaka sveukupnom indeksu. Indeks zaposlenosti žena je naglašeniji. Najviši udio žena koje učestvuju na tržištu radne snage zabilježen je u italijanskim provincijama koje učestvuju u Programu, gdje se prosječno povećavao za +12,8% u periodu 2003/2005, što potvrđuje nekoliko godina pozitivnog trenda. Kritičnije statistike su zabilježene na slovenačkim teritorijama, gdje je procenat i zaposlenosti i nezaposlenosti žena značajno drugačiji od procenta za cjelokupni Program. Gotovo identične stope nezaposlenosti zabilježene su u Grčkoj, Crnoj Gori i Albaniji, sa razlikom koja se odnosi na ženski udio između 3% i 3,5%. Ujednačiniji nivo učešća žena zabilježen je u hrvatskim županijama, gdje je stopa niža od 2% za oba indeksa.

Trendovi tržišta radne snage tokom razdoblja od 2000. do 2005. vezano za kvalificirane učesnike ukazuje na pad stope zaposlenosti i uzlazne stope nezaposlenosti u Albaniji (cjelokupno državno područje) i u regijama Bosne i Hercegovine. Isti trend važi za Hrvatsku (cjelokupno državno područje). U Grčkoj stope nezaposlenosti imaju blago negativan trend; isto vrijedi i za Hrvatsku (cjelokupno državno područje) iako se stopa zaposlenosti povećava. U Sloveniji smo uočili zaustavljenu stopu nezaposlenosti, te na kraju zadovoljavajući nivo zaposlenosti u italijanskim provincijama iako je i tamo uočljiva stopa nezaposlenosti.

Prema kategorijama zaposlenja poljoprivreda je najvažnija, posebno na području Albanije (državni nivo) i na grčkoj teritoriji.

Najviši nivo zaposlenosti, u uslužnim djelatnostima, uočen je u Grčkoj sa 73%, a zatim slijede Crna Gora, Hrvatska i Slovenija. Posebno uočljiv nivo zaposlenosti je na sekundarnim tržištima od 32,4% na italijanskom području, znatno iznad prosjeka u poređenju sa cjelokupnim područjem.

Tabela 10 - Tržište radne snage [10]

	Albanija (2005)	Bosna i Hercegovina (2001)	Hrvatska (2001)	Crna Gora (2003)	Grčka (2005;2001)	Slovenija (2005)	Italija (2005)	Ukupno Program
Stopa aktivnosti	47,10	65,70	51,70	54,50	53,70	57,40	47,80	*48,90*
Stopa zapošljavanja	45,60	25,90	44,10	43,30	46,90	61,10	56,30	*52,40*
Stopa zapošljavanja: žene *	38,80		425,00	35,00	38,80	43,00	47,30	*43,80*
Zaposleni po sektoru aktivnosti(%)								
Poljoprivreda	58,47		4,90	4,00	16,40	5,30	5,30	*12,30*
Industrija	13,52		26,10	22,30	10,50	25,80	32,40	*27,70*
Usluge	18,24		69,00	69,70	73,10	68,90	62,30	*55,50*
Stopa nezaposlenosti *	14,10	14,20	23,30	32,90	14,90	4,90	8,70	*11,70*
Stopa nezaposlenosti: žene *	17,20		25,10	36,40	18,40	14,00	10,70	*13,40*

Izvor: Naša razrada podataka državnih zavoda za statistiku i Priloga sa statističkim podacima Radnog dokumenta osoblja Komisije. Podaci u sivim poljima odnose se na cjelokupono područje države, dok se ostali podaci odnose samo na kvalificirano područje.
Kolona pod nazivom „Ukupno u Programu" predstavlja približnu vrijednost koja se zasniva na državnim vrijednostima.
**Podaci za Grčku odnose se na 2001. godinu, Izvor: grčki Zavod za statistiku, popis iz 2001.*

[10] *Sljedeće definicije koriste se za indekse radne snage:*
Stopa aktivnosti = radno stanovništvo /ukupna populacija > 15 godina
Stopa zaposlenosti = ukupno zaposlenih/stanovnici između 15-65 godina
Stopa nezaposlenosti = nezaposleni/radno stanovništvo

2-2-7- Trgovina

Treba napomenuti da ne postoje podaci za trgovinu na kvalificiranim programskim područjima osim podataka za Italiju i Hrvatsku.

U 2004. zabilježen je veliki porast trgovinskog bilansa u italijanskim provincijama; naime, kvalificirane provincije su ostvarile dobit od 75%. Provincije Kijeti, Ferara, Padova, Pezaro-Urbino i Udine zabilježile su posebno visoke bilanse, koji su se kretali u rasponu od 1,1 milijardi eura u Ferari i 1,9 milijardu eura u Ankoni. Ovi podaci ublažavaju negativni trgovinski bilans zabilježen u provincijama Venecija, Ravena i Brindizi.

Od 2001. dolazi do velikog porasta italijanskih ulaganja u zemlje kandidate i potencijalne kandidate, koja su prije bila prilično ograničena i većinom usmjerena na stabilniju Hrvatsku.

Otvaranje zapadnih srednjoevropskih tržišta potaknulo je razvoj jadranske regije i izazvalo porast ulaganja u Bosnu i Hercegovinu, koja se nalazi na saobraćajnim pravcima sjever-jug, te u Albaniju i Crnu Goru, koje su uključene u izgradnju koridora VIII, koji povezuje istočne susjede. Investiciona sredstva su usmjerena na proizvodnju, zbog mogućnosti decentralizacije sektora lake industrije, te na finansijski sektor.

Italijanske jadranske regije na drugačiji način učestvuju u trgovinskim odnosima sa zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima. Regije Veneto, Furlanija-Julijska krajina, Marke i Pulja zauzimaju važan položaj, posebno u sektorima mehanike, prerade gume, hemijskoj industriji, industriji nemetalnih minerala, elektronici, te proizvodnji tekstila i obuće.

Zbog postojećih značajnih strukturalnih problema koji proizvodni sistem čine još manje konkurentnim, vanjskotrgovinska razmjena zemalja kandidata i potencijalnih kandidata pokazuje manjak u trgovinskom bilansu. Srbija, Hrvatska i Bosna i Hercegovina pokazuju značajan dugovni saldo. Pa ipak, neke države, na primjer, Albanija, Bosna i Hercegovina i Hrvatska također bilježe i porast izvoza kapitala nakon otvaranja stranih tržišta.

Glavninu izvoza zemalja kandidata i potencijalnih kandidata čine tekstil (Srbija, Albanija, Hrvatska, Slovenija), obuća (Albanija), koža i kožni proizvodi (Srbija), sirovine i polugotovi proizvodi (Albanija, BiH, Srbija i Hrvatska), obrada drveta i proizvodnja namještaja (Slovenija i BiH), hemijski proizvodi (Slovenija, Hrvatska), industrijska mehanizacija (Srbija), električne i metalne mašine i alati (Hrvatska i Slovenija), brodogradnja (Hrvatska), građevinska mehanizacija (Albanija), hrana, piće i duhan (Albanija, Hrvatska), koji se vrlo često izvoze nakon prerade u ime trećih strana.

Uvezena roba namijenjena tržištu uključuje širok dijapazon proizvoda, posebno naftu i petrohemijske proizvode (Slovenija, Hrvatska), mašine, prevozna sredstva i njihove dijelove (BiH, Hrvatska, Albanija), hemikalije i farmaceutske proizvode (Hrvatska), prehrambene proizvode (BiH, Srbija) obuću i odjeću (Srbija i Albanija), tekstil (Slovenija, Albanija), električne alate, telekomunikacione proizvode (Slovenija), kompjuterske proizvode (Slovenija), građevinske materijale (Albanija), farmaceutske i kozmetičke proizvode (Slovenija i Hrvatska), plastične materijale (Srbija), drveni namještaj (Hrvatska, BiH).

Tabela 11 – Trgovina

	Albanija	BiH	Hrvatska	Crna Gora	Grčka	Slovenija	Italija	Ukupno Program
Izvoz (milion €)	479	1.920	3.018	461	14.049	14.397	43.364	77.687
Uvoz (milion €)	1.823	5.670	4.539	682	44.047	15.805	27.985	100.551
Saldo trgovine	-1344,2	-3.750	-1.521	-221	-29.998	-1.408	15.379	-22.863

Izvor: državni zavodi za statistiku i Prilog sa statističkim podacima Radnog dokumenta osoblja Komisije. Podaci u sivom odnose se na cjelokupno područje države, dok se ostali podaci odnose samo na kvalificirano područje.

2-2-8- Turizam

Turizam je, zahvaljujući izuzetnom prirodnom pejzažu, te umjetničkoj i kulturnoj baštini na evropskom i svjetskom tržištu, možda jedan od najvažnijih sektora na polju saradnje za razvoj lokalne privrede i za zapošljavanje. Zapravo, dok je turizam tradicionalno bio jedan od najaktivnijih i najrazvijenijih sektora privrede u italijanskim jadranskim regijama, danas predstavlja marginalnu djelatnost u istočnojadranskim regijama, osim u Grčkoj, Sloveniji i Hrvatskoj.

Italijanske jadranske regije posjeti oko 20 miliona posjetioca koji ostvaruju preko 100 miliona turističkih noćenja. Regija Veneto je primila najviše posjetioca (36% priliva turista u italijanskim jadranskim regijama), a slijede je Emilija-Romanja (27%), te Marke i Pulja (11%).

Došlo je do stabilnog porasta broja posjetilaca na italijanskoj jadranskoj obali u razdoblju 2003-2005, ali se smanjio broj boravaka, naročito u 2004, što se uglavnom može pripisati smanjenju broja domaćih posjetilaca. Međutim, podaci za 2005. ukazuju na oporavak u poređenju sa proteklom godinom, posebno što se tiče broja domaćih i stranih posjetilaca koji apsolutno premašuju brojke iz 2003, međutim podaci o broju boravaka pokazuju povratak na trend zabilježen 2003. godine.

Istočnojadranska područja nude izuzetno bogatstvo prirodne i kulturološke raznolikosti pa stoga postoje brojne mogućnosti ne samo za razvoj plaža, već i za razvoj ekološkog, kulturnog i vjerskog turizma. Turizam se u Hrvatskoj neprekidno širi, uglavnom vođen ponudom smještaja, te predstavlja jednu od najvažnijih privrednih djelatnosti i važan izvor zaposlenja.

Duž obale Jadranskog mora, postoje stotine gradova, mjesta i sela koja mogu pružiti turistima osnovni smještaj, kao i ograničen broj sportskih aktivnosti, zabave, razgledanja i kupovine. Pored starih obalnih gradova koji su predmet interesa, kao što je Dubrovnik, Korčula, Trogir, Split, Zadar, Šibenik i Hvar, hrvatsko područje obuhvaćeno Programom hvali se velikim brojem malih sela koja su sačuvala svoje historijske osobine i tradicije. Hrvatska programska oblast ujedno ima i bogato kulturološko nasljeđe i široki spektar kulturnih događanja tokom godine, od kojih neki privlače međunarodne goste iz svih krajeva svijeta.

Kvalificirano područje bogato je kulturološkim resursima, uključujući značajna arheološka nalazišta, kao što je stari grad Krf, koji je dio UNESCO-vog spiska svjetske baštine, ruševine iz doba Klasike i Rimljana u Palaiopoliju u Krfu, te nedavno obnovljena i uljepšana nalazišta Elea, Doliani i Dimokastro u Tesprotiji, kao i Muzej azijske umjetnosti u Krfu.

Turistički potencijal preovladava na obali, uz postojanje dopunske infrastrukture i uglavnom privatnog smještaja. Ipak, smještajni kapacitet ne može da zadovolji potražnju u toku visoke turističke sezone.

Turizam u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima je vrlo neujednačen. U stvari, uprkos širokom spektru mogućnosti, turizam u Hrvatskoj uglavnom je koncentrisan na ljetnu turističku ponudu na obali, te u posljednjih nekoliko godina, na plovidbeni turizam. U Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori ponuda smještaja je vrlo ograničena, a turistička industrija nije dobro organizovana u smislu pružanja sredstava. Međutim, u postupnom porastu je ljetni turizam na obali, zimski na skijalištima, a jača i sektor prirodnog turizma u Crnoj Gori, koja je istočnojadranska regija sa najviše turistički privlačnih elemenata i koja je ekološki nezagađena. Turizam se takođe polako razvija i u BiH. S druge strane, turističke posjete Albaniji prilično su rijetke: strani turizam se slabo promovira, no mnogi albanski emigranti tokom ljetnih godišnjih odmora vraćaju se na obalu.

Turizam (ekološki, kulturni, sportski, obalni ili dr.) svakako je jedan od sektora koji mogu pokrenuti razvoj istočnih jadranskih zemalja i eksploataciju njihovih resursa. Nužna je promocija strane potražnje da bi se ojačala ponuda smještaja i proširio njegov kvalitet, te da bi se razvili integrirani paketi usluga (posebno vezano uz ekološke aktivnosti), kojima se smanjuje sezonska potražnja. Problemi u turističkom sektoru, osim onih vezanih uz visoku sezonu, uključuju lošu turističku infrastrukturu kopnenih područja, slabo tržišno plasiranje kulturne baštine i nedostatak razmjene informacija između turističke industrije i kooperativnog marketinga. Koncentriranost na specifične vrste turizma, kao što je sportski i kongresni turizam, kulturni turizam, ruralni turizam, lovni turizam i gastronomski turizam, mogao bi produžiti turističku sezonu i potaknuti specijalizaciju.

Potražnja i domaći turistički tokovi na Jadranu ovise od sve većeg korištenja privrednih i kulturnih veza i obostrane koristi između država učesnica. Trajna potreba za ulaznom vizom mnogim državama je važna prepreka u razvoju turizma. Nadalje, turizam iz zemalja kandidata i potencijalnih kandidata prema Evropi još uvijek je sporedan fenomen i uključuje samo određene segmente stanovništva, uglavnom pripradnike srednjeg i visokog društveno privrednog i kulturnog sloja, koji žive u velikim gradovima u kojima su turističke agencije i organizatori putovanja jače ukorijenjeni. Tokovi su uglavnom usmjereni na turističke lokacije u susjednim zemljama, iako Italija ima važan položaj među glavnim stranim turističkim destinacijama, posebno što se tiče crnogorskih i hrvatskih turista, od kojih ovi drugi uglavnom posjećuju sjeveroistočne italijanske regije, posebno Veneto, Furlaniju-Julijsku krajinu i Emiliju-Romanju, tim redom. U osnovi, destinacije su uglavnom spomenici kulture, primorske i prirodne lokacije te, u slučaju hrvatskih turista, termalna kupališta i mjesta vjerskih hodočašća. Očigledno je da je razvoj turizma u ovim državama prvenstveno povezan sa cjelokupnim poboljšanjem njihove privrede.

Hrvatske destinacije su od primarne važnosti u turističkim tokovima prema zemljama kandidatima/potencijalnim kandidatima, primajući skoro 50% svih stranih posjetilaca u programskoj oblasti. Strani turisti, uglavnom Njemci (20%) i Italijani (15,6%), predstavljaju preko 80% ukupnog broja posjetilaca u Hrvatskoj.

	Dolasci		Noćenja		
	Ukupno	Stranci	Ukupno	Stranci	Broj kreveta

Tabela 12 – Turistički tokovi i smještajni kapaciteti (samo za kvalificirano područje)

	Arrivals		Nights		No. of available beds
	Total	Foreigners	Total	Foreigners	
Albania	182.000	42.000	588.000	146.000	8.500
Bosnia and Herzegovina	273.913	75.953	596.686	351.326	11.587
Croatia	8.978.522	7.881.197	49.452.175	44.935.322	883.332
Montenegro	791.096	263.082	5.121.324	1.558.748	117.428
Greece	281.688	194.274	1.867.453	1.599.401	18.222
Slovenia	152.323	91.114	429.223	227.703	80.724
Italy	19.526.069	7.568.677	100.489.809	35.447.416	1.384.989

Izvor: Državni zavod za statistiku i Prilog sa statističkim podacima Radnog dokumenta osoblja Komisije.
Podaci u sivim poljima odnose se na cjelokupno područje države, dok se ostali podaci odnose samo na kvalificirano područje.

2-2-9- Infrastruktura i pristupačnost

Već sada postoji visok stepen razmjene ljudi, roba, kapitala, znanja i tehnologija između dvije susjedne obale Jadranskog mora. Ta razmjena je zasnovana na duboko ukorijenjenoj tradiciji odnosa i srazmjerno dobroj infrastrukturi i organizaciji prijevoza.

Pristupačnost talijanskom priobalnom području osigurava infrastruktura koja se sastoji od autoputeva i mreže jadranskih državnih puteva, koje, zajedno sa željeznicom (sa dobrom razgranatošću linija), opslužuju luku Trst i Veneciju-Mestre na sjeveru, te Ravenu, Ankonu i Peskara-Ortona u centralnom dijelu. Bari, Brindisi, Leće i Taranto na jugu Italije imaju važnu stratešku ulogu u povezivanju sa jonskom obalom, odakle se nastavlja meridijanski koridor koji prelazi Mediteran od Gibraltara preko Turske, pa sve od Crnog mora.

Međunarodni plovidbeni putevi imaju značajnu ulogu (iako još uvijek nedovoljnu) i mogu potpomoći ekonomski razvoj talijanskih regija i u sektoru turizma. Razvoj morskih pravaca mogao bi ponuditi rješenje u oblasti prekograničnog saobraćaja, kao i za unaprijeđenje državnih veza time što bi bila smanjena zakrčenost cesta, naročito na priobalnom autoputu u blizini velikih gradova i njihovih linearnih konurbacija.

Danas se 62% robne razmjene između Italije i istočnih jadranskih zemalja odvija morskim putem, 32% drumskim i 6% željezničkim. Od 1999. godine do 2003. godine, ukupna robna razmjena je povećana

za oko 30%, a drumski saobraćaj se povećao za 75%. Neophodno je naglasiti da kopnene veze preko Slovenije nisu efikasne i konkurentne koliko i veze na sjeveru Alpi preko Austrije, kad se uzmu u obzir nedovršeni autoputevi u Sloveniji i željeznička pruga Venecija-Trst-Ljubljana. Što se tiče pomorskog prijevoza, količina teretnog prijevoza se svake godine značajno povećava u luci Kopar, koja predstavlja značajnu ulazno-izlaznu tačku između autoputeva Jadranskog i Jonskog mora i transportnih pravaca intermodalnog koridora V u okviru mreže TEN-T.

Na jugu se razmjena gotovo u potpunosti odvija morskim putem (oko 93%), dok se preostali dio odvija cestom. Neophodno je napomenuti da se na ovom dijelu Jadranskog mora, saobraćajne veze sa Srbijom i Crnom Gorom uglavnom ostvaruju preko grčkih luka, a potom kopnom, budući da nije tako lako koristiti luke na istočnoj obali.

Od svih zemalja kandidata i potencijalnih kandidata, Hrvatska se odlikuje boljom pristupačnošću i primjetnijim razvojem infrastrukture. Putna mreža je prilično opsežna, čak iako se uglavnom radi o putevima regionalnog i državnog značaja, a mogućnosti lučke plovidbe i pomorskog prijevoza su dobre. Jedna od najvećih pomorskih komercijalnih prijevoznih kompanija nalazi se u luci Zadar i ima veliku važnost za trajektne veze sa Italijom. Splitska luka prevozi najveći broj putnika i, zajedno sa dubrovačkom lukom, je od velike važnosti za trajektne veze sa Italijom. Također, plovidba je prevladala privrednu recesiju na svjetskom tržištu, iako lučki prijevoz robe još uvijek pretežno ovisi od normalizacije situacije u unutrašnjosti. Poboljšanju situacije doprinijela je izgradnja glavnih državnih puteva, kao što su autoputevi Zagreb-Rijeka i Zagreb-Zadar-Split.

Željeznički prijevoz putnika i robe je uglavnom od lokalne važnosti. U Hrvatskoj je od međunarodne važnosti kopnena željeznička pruga koja vodi od riječke luke preko Zagreba pa do centralne i istočne Evrope.

Prema podacima o ukupnom broju zaposlenih, o prihodima i poduzetnicima, aktivnosti u oblasti saobraćaja i veza su od velike važnosti za hrvatsku privredu, naročito u primorsko-planinskom, te dubrovačko-neretvanskom području. Prijevoz i razvrstavanje robe uglavnom su usmjereni na kopneni, obalni i pomorski prijevoz, te na pomoćne aktivnosti vezane uz prijevoz.

Bosna i Hercegovina ima prilično dobre pomorske, željezničke i drumske veze kako unutar, tako i van zemlje. Dakako, predviđeno je unapređenje kopnenog prijevoza, te vazdušnih veza i pomorskog prijevoza. To podrazumijeva modernizaciju i izgradnju novih magistralnih puteva u sklopu Pan-evropskih koridora (npr. koridora V koji predstavlja najkraću vezu Jadranskog mora sa centralnom i istočnom Evropom), kao i činjenicu da postoje brojne mogućnosti povećanja broja riječnih saobraćajnih veza, te otvaranje mogućnosti za razvoj intermodalnog prijevoza preko koridora.

Crna Gora ima kapilarnu putnu mrežu, od koje se više od 30% sastoji od savremenih obalnih puteva i regionalnih puteva. Željezničke veze su ograničene zbog kratkog produžetka pretežno električne željezničke mreže. Glavni prilaz regiji, kako za prijevoz robe, tako i putnika, vodi od luke Bar, koja ima strateški položaj za izlaz na Mediteran.

Nedavno su se istočne jadranske zemlje usmjerile na izgradnju i modernizaciju saobraćajne infrastrukture; na primjer, Albanija gradi prvu električnu željeznicu koja će povezivati Tiranu, Drač i međunarodni aerodrom Rinas.

Nadalje, aerodrom Krf nudi mnoge čarter letove tokom glavne sezone, budući da taj aerodrome u zapadnoj Grčkoj ima veliku važnost tokom cijele godine.

Konačno, neophodno je podsjetiti da projekti programa Koridor VIII imaju primarnu ulogu u jačanju pristupačnosti cijelog područja, budući da je to strateška mogućnost privredne i društvene stabilizacije zemalja kandidata i potencijalnih kandidata, te jačanja odnosa između Italije i istočnih zemalja.

U tom kontekstu, snažna multilateralna saradnja predstavlja prvi konkretan odgovor na izgradnju, tehnološku modernizaciju i jačanje saobraćajne infrastrukture, kao i na potrebu organiziranja saobraćajne logistike.

2-2-10- *Istraživanje i inovacije*

Inovativni kapacitet privrednog sistema i sklonost ka ulaganju u sektor istraživanja i razvoja (R&D) u programskom području ostvareni su, koliko je to moguće, uz uvažavanje pokazatelja u tematskim oblastima koji su definirani od strane Evropske komisije (Tabela za praćenje rezultata u oblasti inovacija – EIS) i koji pokazuju nivo inovacija i troškove na polju istraživanja i razvoja.

U tabeli 13 je prema podacima iz 2003. godine izvršeno poređenje italijanskih i grčkih kvalificiranih područja sa prosječnim evropskim vrijednostima (Evropa 15). Pored toga, izvršeno je poređenje sa podacima iz 2005. godine (Evropa 25) državnog indeksa tri zemlje članice koje učestvuju u programu. Poređenjem regionalnih podataka, za 2003. godinu, vidljivo je da postoje kontrasti u grčkim i talijanskim regijama. Dok prva pokazuje vrijednost koja je niža od nacionalnog prosjeka, sjevernojadranske italijanske regije pokazuju veće prosjeke od nacionalnih. Podaci iz 2005. godine, iako manje relevantni zbog toga što se odnose na državnu teritoriju, ukazuju na izvrstan položaj Slovenije po pitanju doživotnog obrazovanja, sa indeksom koji je viši od evropskog prosjeka.

S obzirom na podatke iz 2003. godine, kapacitet italijanskih provincija da proizvode i koriste inovacije za potrebe proizvodnje je uglavnom ispod nacionalnog prosjeka. Ovaj nepovoljan položaj ima važnije značenje ako se uzme u obzir da je Italija u cjelini još uvijek u zaostatku u poređenju sa evropskim prosjekom, uglavnom zbog neodgovarajućeg obrazovanja i korištenja ljudskih resursa, nedovoljnog ulaganja sredstava privatnog sektora u istraživanje i razvoj, malog broja patenata dostavljenih EPO-u (Evropska organizacija za patente) iz sektora visoke tehnologije, malog broja inovativnih malih i srednjih poduzeća, te nedovoljnih ulaganja u početni kapital.

Emilija-Romanja i Frijuli Đulija su najinovativnije regije i nalaze se među prvih pet italijanskih regija, dok je stepen inovacija u Moliseu i Pulji ograničen.

Tabela 13 – Regionalni pokazatelji konkurentnosti i inovacija prema EIS (Tabela za praćenje rezultata u oblasti inovacija u Evropi)

Tematsko područje	Pokazatelj	*Veneto	*Friuli V.G.	*Emilia Romagna	*Marche	*Abruzzo	*Molise	*Puglia	*Italy	*Epiro	*Centr. Island	*Greece	*UE15	**Italy	**Greece	**Slovenia	**UE15
Ljudski resursi	S&E diplomiranih 20 - 29 godina	nd	7.2	nd	nd	7.7	nd	nd	5.7	nd	nd	nd	11.3	7.4	nd	9.5	11.4
	Stanov. sa tercijalnim obrazovanjem (% 25 - 64)	9.5	9.4	11.8	11.4	11.5	10.6	9.5	10.4	14.3	10.3	17.6	21.5	11.6	20.5	19	21.9
	Učešće cjeloživotnog učenja (% 25 - 64 godina)	5.5	6.2	6.4	4.6	4.7	4.5	4.0	4.6	0.7	0.1	1.2	8.4	6.6	3.9	17.9	9.9
	Zaposlenost u srednje i visoko razvijenoj proizvodnji (% ukupne radne snage)	10.1	9.9	10.4	7.5	5.9	6.6	3.2	7.4	0.6	0.1	2.2	7.4	7.4	2.0	8.9	6.8
	Zaposlenost u visoko razvijenim uslugama (% ukupne r snage)	2.2	3.3	2.9	1.7	2.3	1.3	1.8	3.0	1.1	0.6	1.8	3.6	2.9	1.8	2.7	3.2
Stvaranje znanja	Javni I&R rashodi (GERD - BERD) (% BDP)	0.3	0.6	0.5	0.4	0.5	0.3	0.5	0.6	0.9	0.1	0.4	0.7	0.6	0.4	0.6	0.7
	Poslovni rashodi I&R (BERD) (% BDP)	0.25	0.55	0.50	0.14	0.45	0.11	0.13	0.53	0.03	0	0.19	1.3	0.55	0.20	0.60	1.26
	EPO prijavljena visokih teh. patenata (po milionu stanovnika)	4.8	4.7	5.6	1.0	1.8	1.5	0.7	6.5	0.7	nd	2.1	31.6	30.3	1.9	8.4	71.3
	EPO prijavljena patenata (po milionu stanovnika)	109.9	92.6	176.7	55.5	55.0	7.7	8.1	80.6	nd	nd	8.3	168.3	74.7	8.1	32.8	133.6
Prenos i primjena znanja	Inovacije kucnih MSP (% MSP proizvodnje i % MSP usluga)	0.6	0.8	0.7	0.5	0.4	0.3	0.4	nd	nd	nd	nd	nd	26.8	nd	14.9	nd
	Rashodi inovacija (% ukupnog obrta u proizvodnji i % ukupnog obrta u uslugama)	0.6	1.0	0.6	0.4	0.5	0.4	0.04	nd	nd	nd	nd	nd	2.0	2.1	1.3	nd
Inovacije finansije, tehod i tržišta	Udio high-tech kapitalnih investicija / EVCA	nd	1.5	nd	nd	0.1	nd	nd	0.2	nd	nd	nd	nd	5.3	5.1	5.2	6.3
	Prodaja SMP proizvoda novih za firmu ali ne i za tržište (% ukupnog obrta u proizvodnji MSP-i i % ukupnog obrta MSP u uslugama)	0.3	0.7	0.4	0.3	0.6	0.3	0.4	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
	Pristup internetu/korištenje (porodice)	nd	30.1	36.7	nd	33.3	nd	nd	30.8	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
	Pristup internetu/korištenje (SMP)	nd	7.7	nd	nd	4.4	nd	nd	5.7	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd

Izvor: Tabela za praćenje rezultata u oblasti inovacija u Evropi iz 2003. godine: Rezultati u oblasti inovacija po regijama

Analiza prve tematske makro-oblasti, u vezi sa kapacitetom obuke ljudskih resursa za razvoj i primjenu inovacija, jedina otkriva dobar položaj italijanskih provincija u poređenju sa stanjem u Italiji na državnom nivou.

Što se tiče mogućnosti ostvarivanja istraživanja i razvoja (druga tematska oblast), pokazatelji koji mjere finansijska sredstva uložena u ovaj sektor niži su od državnog prosjeka.

Vezano uz nedavnu studiju ISTAT-a "*Ricerca e Sviluppo in Italia nel 2004*", ulaganje u istraživanje i razvoj je ponajviše prisutno u pokrajinama Emilija-Romanja i Veneto. Ove dvije pokrajine troše oko 14% ukupnih sredstava italijanskog kvalificiranog područja i više od 70% sredstava planiranih za sektor istraživanja i razvoja u firmama.
Posmatrajući vrijednosti pojedinačnih pokazatelja, neke od italijanskih provincija imaju niže vrijednosti od prosječnih nacionalnih, dok druge, posve suprotno, pokazuju niže vrijednosti od prosječnih nacionalnih u slijedećim oblastima:

- postotak stanovništva sa višim i visokim obrazovanjem,
- učestvovanje u programima doživotnog obrazovanja,
- odnos između zaposlenosti u proizvodnim sektorima i sektorima visoke tehnologije;

U drugim slučajevima vrijednosti su prilično visoke.

Ukratko, proizvodni sistem italijanskih provincija karakterizira dobra kreativnost, ali nivo ulaganja u istraživanje, razvoj, tehnologiju, a naročito dio izdataka poduzeća, su niski, uglavnom zbog karakteristika proizvodnog sistema u kojem prevladavaju uglavnom mala i srednja poduzeća sa slabom sklonošću prema ulaganju u inovacije.

Podaci prikupljeni o zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima nisu u potpunosti ujednačeni sa regionalnim pokazateljima tabele za praćenje rezultata u oblasti inovacija u Evropi, što znači da nije moguće napraviti poređenje sa drugim zemljama. S druge strane, podaci koji su predstavljeni u korištenim izvorima su prilično nepotpuni, što otežava definiranje okvira za istočnojadranske zemlje. Podaci, međutim, naglašavaju položaj Hrvatske koja je bolje opremljena, više koristi pristup Internetu, više ulaže u ljudske resurse prema podacima o BDP-u, te ima dodatne centre za istraživanja i tehnologiju.

Tabela. 14 – Istraživanje i razvoj informatike, informacijske i komunikacijske tehnologije

	Albanija	Bosn i Hercegovina	Hrvatska	Crna Gora	Srbija	Slovenija
Javni rashodi u ljudskim resursima (% BDP)*	2,9	na	4,2	na	3,8	
Javni rashodi I&R (% BDP)*	na	na	1,1	na	na	0,6
Pristup internetu/korištenje po porodici (%)*	na	6,6		na	na	54
Pristup internetu/korištenje na 100.000 stanovnika**	9	39	228	104		56
Br. PC-ja na 1.000 stanovnika**	11	na	171	36		61
Br. sigurnih internet usluga **	0,6	3,9	32,4	1,1		0
Br. škola vezanih na internet (%)**	na	na	na	70		99***

* *Izvor: Radni dokument osoblja Komisije, 2006 – Izvještaj o programu*
** *Izvor: Grupacija Svjetske banke, Baza statističkih podataka prema polu*
*** *Izvor: Korištenje računara – Internet u evropskim školama, Kratki izvještaj o Sloveniji, EC 6/2006.*

Uopćeno gledajući, kad je u pitanju saradnja između dve obale u oblasti istraživanja, razvoja i inovacija u cilju uzajamnog transfera znanja i tehnologije u sferi kulture, zaštite okoliša, javnih službi, primjenjuje se Jadransko-jonska inicijativa (JJI).

Ova Inicijativa, koja je proistekla iz Konferencije o razvoju i sigurnosti Jadranskog mora, održane 2000. godine u Ankoni, uz učešće Italije, Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Grčke, Slovenije, Srbije i Crne Gore, ima za cilj jačanje regionalne saradnje u sektorima koji su presudni za proces evropskih integracija i razvoja jadransko-jonskog bazena. U tome su najvažniji kultura i saradnja među univerzitetima. To dvoje čine čvrstu podlogu za procese transformacije i širenja u različitim privrednim i društvenim sektorima, kao i na nivou institucionalne saradnje.

2-2-11- Upravljanje i izgradnja kapaciteta

Kao što je već poznato, konkretan cilj instrumenta pretpristupne pomoći (IPA) da poboljša efikasnost eksternih programa pomoći Zajednice predviđa usmjeravanje pomoći zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima na podršku procesima konsolidacije demokratskih institucija u svim

reformama (u sektorima privrede, državne uprave, ljudskih prava i prava manjina), koje su neophodne za uspostavljanje uvjeta za usklađivanje sa Evropskom zajednicom.

Imajući to na umu, prikazan je kratak nacrt okvira iz kojeg je očito da zemlje kandidati/potencijalni kandidati moraju sprovesti više institucionalnih reformi, kao što je najavljeno u najnovijim dokumentima Evropske komisije[11] i drugih kvalificiranih institucija.

Međutim, što se tiče zemalja članica, proces institucionalne konsolidacije koji je strogo povezan s ciljevima konkurentnosti i kohezije, još uvijek predstavlja prioritet za glavnu i prateće politike. To je očigledno na slučaju Italije (QSN 2007-2013), gdje modernizacija i razvoj državne uprave igraju glavnu ulogu, kako za otvorenost i mogućnost intervencija, tako i za ostvarivanje boljih konkurentnih uvjeta za robu, javne usluge i kapital, kako bi se primjenjivali u potpuno zakonskom kontekstu.

U posljednjih nekoliko godina zemlje kandidati i potencijalni kandidati su postigle važan napredak, djelomično zahvaljujući trenutnom procesu evropske integracije. Konkretno, Hrvatska je završila prvu fazu procesa pristupanja i trenutno je u fazi sprovođenja. Još uvijek je neophodno uložiti znatne napore kako bi se ohrabrio prijenos odgovornosti na lokalne nivoe, osim općih mjera kojima je cilj da administrativni aparat bude neovisan od utjecaja politike i da osposobi ljudske resurse.

Procesi reformi u drugim zemljama koje su učestvuju u Programu su manje uspješne, mada su uvedene značajne promjene u organizaciji državne uprave. Uopćeno govoreći, čini se da su neophodna veća ulaganja u finansije i ljudske resurse, kao i poklanjanje više pažnje određenim okvirima, poput onih koje se tiču transparentnosti i odgovornosti, pravosuđa i unutrašnje sigurnosti, a naročito u vezi sa borbom protiv korupcije i kriminala.

Također, još uvijek postoji potreba za pokretanjem i/ili završavanjem procesa reformi u drugim strateškim oblastima za politike u razvoju u zemljama kandidatima/potencijalnim kandidatima, koje se naročito tiču povećanja atraktivnosti za strana ulaganja.

Izvještaj OECD-a „Napredak u reformi politike za poboljšanje investicijske klime u jugoistočnoj Evropi" (2006) je komparativna analiza napretka procesa reformi i postignutih rezultata, tijesno povezanih sa sposobnošću privlačenja domaćih i, većinom, stranih ulaganja s osvrtom na devet zemalja od onih koje učestvuju u Programu (uz Bugarsku, Rumuniju, Bivšu Jugoslovensku Republiku Makedoniju i Moldaviju). Procjena je izvršena poređenjem s brojnim okvirima politika (koje su utvrdile i sprovodile vlade različitih zemalja i OECD) na temelju kojih je opisan napredak procesa reformi.

Razmatrani okviri koji su utvrdili niz konkretnih pokazatelja su:

- *Politika investiranja*: budući da direktne strane investicije predstavljaju pokretačku silu za privredni razvoj i pozitivno utječu na transfer tehnologija, razvoj novih zanimanja i rast u sektorima zapošljavanja, oporezivanja, izvoza i kapitala.

U vezi s ovim konkretnim okvirom, izvještaj pokazuje slijedeće:

> *Politika investiranja je jedna od najnaprednijih dimenzija reformi politika u jugoistočnoj Evropi. Svaka država stvorila je liberalan režim kako bi privukla strana ulaganja i osigurava ravnopravnost stranih i domaćih ulagača (nacionalni tretman), osigurava zaštitu od eksproprijacije i slobodan prijenos sredstava. Znatno se smanjio broj izuzetaka od nacionalnog tretmana. Glavno pitanje koje je preostalo za rješavanje u ovom području tiče se prava vlasništva: stare zemljišne knjige i posjedovni listovi, restitucija nacionalizirane imovine i, u nekim slučajevima, pravo preče kupovine. Sprovođenje prava intelektualnog vlasništva se također mora poboljšati.*

- *Promoviranje i olakšavanje ulaganja:* tj. sposobnost izgradnje predstave o zemlji, koja će privući strana ulaganja, te sprovođenje mjera koje olakšavaju ulaganja.

[11] Radni dokument Komisije – Izvještaj o napretku Hrvatske, Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore za 2006. godinu.

PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

U vezi sa ovim aspektom, u izvještaju se ističe:

> *Mnoge države unaprijedile su svoje poslovno okruženje, ali je predstava o regionu u cjelini još uvijek loša. Razvoj marketinških vještina i sticanje znanja o tome kako promovirati region kao atraktivnu destinaciju za strana ulaganja bit će ključni prioritet u narednim godinama.*

- *Poreska politika:* Budući da su domaći i strani ulagači osjetljivi na utjecaj fiskalnog sistema, on mora biti transparentan i bez diskrecionog prava i samovolje.

> *Države u jugoistočnoj Evropi su uvele atraktivne poreske politike i zakonodavne okvire sa niskim stopama oporezivanja firmi u rasponu od 9 do 20%. Uopćeno govoreći, regija je uvela velikodušne režime amortizacije; većina država dozvoljava firmama prenošenje gubitaka u skladu s međunarodnim standardima. Nadalje, razvijene su opsežne mreže ugovora o oporezivanju, koje se i dalje proširuju. Međutim, poreske uprave u regiji su veoma slabe. Nastavljaju da rade sa premalim budžetom i premalo osoblja.*

- *Antikorupcijski i poslovni integritet:* s obzirom da korupcija predstavlja najveću prepreku za ulaganje.

U vezi s ovim aspektom, u izvještaju se ističe:

> *Antikorupcijski i poslovni integritet je jedna od slabijih dimenzija politike u jugoistočnoj Evropi. Iako postoje zakoni i institucije za borbu protiv korupcije, malo je primjera primjene tih zakona. Premalo je istraga, krivičnih postupaka i presuda na temelju optužnica za korupciju. Korupcija u poreskom i carinskom sistemu smanjena je uspostavljanjem učinkovitih administrativnih procesa. Javne/privatne rasprave pomogle bi u čišćenju sistema i poboljšanju imidža regije.*

- *Politika konkurencije:* uz shvatanje da je konkurentnost uvjet za snažno i transparentno privredno okruženje sposobno da primi ulagače.

U vezi s ovim aspektom, u izvještaju se ističe:

> *Uopćeno, politika konkurencije u regiji još uvijek je u ranoj fazi razvoja. Državni organi širom regije treba da ojačaju uvođenjem višeg nivoa stručnosti i obezbjeđivanjem odgovarajućih budžetskih sredstava. Nekoliko tijela nadležnih za zaštitu konkurentnosti na tržištu iz regije ili još uvijek nisu samostalni (Moldavija i Crna Gora), ili nemaju ovlaštenja za kažnjavanje (Hrvatska, BJR Makedonija i Srbija).*

- *Trgovinska politika:* kao instrument rasta i zapošljavanja:

U vezi sa ovim aspektom, OECD ističe:

> *Države regije su dobro integrirane u globalni sistem trgovinskih sporazuma. Sve države su članice WTO-a, osim Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije. Gotovo sve države imaju korist od skoro neograničenog pristupa tržištu EU zahvaljujući Autonomnim trgovinskim mjerama, Sporazumima o stabilizaciji i pridruživanju i Evropskim sporazumima. Na regionalnom nivou postoji bilateralna mreža sporazuma o slobodnoj trgovini (FTA). Glavne prepreke trgovini u regiji su visoke necarinske barijere, naročito tehničke, sanitarne i fitosanitarne.*

U pogledu na aspekte zaštite okoliša[12], svi procesi usklađivanja sa zakonima EU su u toku, čak i pored toga što zemlje kandidati/potencijalni kandidati zaostaju u tom pogledu. Hrvatska, konkretno, je poduzela pozitivne korake u pogledu poboljšanje kvaliteta zraka i vode, zaštitu okoliša, hemijskih proizvoda i genetski modificiranih organizama (GMO). Dakako, i dalje je neophodno usavršavanje administrativnih kapaciteta u oblasti okoliša.

S obzirom na navedeno, Program predstavlja konkretnu priliku za zemlje koje se nalaze u pretpristupnom razdoblju da se suoče sa nekima od problematičnih područja koja su zajednički istaknuta.

Potencijal za razmjenu iskustava i prakse mogao bi predstavljati korisnu referentnu tačku za definiranje zakonskih i standardnih okvira, te za okončanje procesa pristupanja. To se naročito odnosi na administrativne procese vezane uz vremensko planiranje i planiranje inicijativa, te korištenje finansijskih sredstava iz fondova Evropske unije i programa podrške u pretpristupnom razdoblju, a zatim i razdoblju pristupanja u skoroj budućnosti, na najbolji mogući način.

2-3- SWOT ANALIZA

Izvršena je SWOT analiza gore razmatranih aspekata i tema koje karakteriziraju okvir Programa:

-okoliš
-teritorija, infrastruktura i pristupačnost
-demografija
-privreda
-tržište rada
-trgovina
-turizam
-istraživanje i inovacija

Kratak pregled teritorijalnih i socioekonomskih karakteristika područja s obje strane Jadranskog mora ukazuju na neke prioritetne aspekte čija složenost otkriva jake i slabe strane koje su, u mnogim slučajevima, slične i u istočnim i u zapadnim jadranskim državama.

Sa stajališta prostornog razvoja, korištenja prirodnih bogatstava i posljedičnog općeg stanja okoliša, postoji razlika u obrascima naseljavanja između zemalja članica i zemalja kandidata/potencijalnih kandidata, s obzirom na visoku prosječnu gustoću naseljenosti u zemljama članicama i rjeđu gustoću naseljenosti u zemljama kandidatima/potencijalnim kandidatima. Intenzitet razvojnih obrazaca također se razlikuje. Na zapadnoj strani Jadrana to je rezultiralo vrlo visokim nivoom urbanizacije. Duž obalnog teritorija očigledan je gubitak ekološkog kontinuiteta i pritisak na okoliš, posebno tamo gdje postoji koncentracija turističkih ili proizvodnih djelatnosti (poseban pritisak i utjecaj na zajedničko vodeno tijelo Jadranskog mora se stvara pretežno preko rijeke Po).

Zemlje kandidati i potencijalni kandidati zadržale su prirodnije stanje okoliša, ali cilj im je premostiti razvojni jaz, čime vrše nove pritiske na teritorij u nedostatku odgovarajućih propisa i planiranja. Nadalje, unutrašnja migracija uzrokuje snažan porast urbane populacije. To bi moglo ugroziti prirodna bogatstva i zaprijetiti ekološkoj ravnoteži koja je, u nekim slučajevima, već poremećena zagađenjem zraka, vode i tla.
Međutim, u oba primjera postoji jedna neupitna prednost, a to je raširenost prirodnih i kulturnih bogatstava.

[12] COM(2006) 649 – Strategija proširenja i glavni izazovi 2006 – 2007, uključujući posebni izvještaj o sposobnosti EU da integrira nove članice, koji je priložen u aneksu

PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

Države članice, naročito italijanske provincije, odlikuje složena i izrazito hijerarhijska infrastrukturna mreža koja može odgovoriti na visok nivo saobraćajne potražnje. Gustoća mreže ipak je slaba strana zbog svog učinka na ekološki kontinuitet i nivo preopterećenosti čiji smo često svjedoci.

Na teritorijima zemalja kandidata i potencijalnih kandidata, cestovna i željeznička infrastruktura su slabe strane koje, u određenim slučajevima, ozbiljno koče privredni razvoj lokalnih zajednica.

Demografski gledano, prevladava priraštaj srednjeg nivoa, kako u zemljama članicama tako i u zemljama kandidatima/potencijalnim kandidatima, iako postoji jasna razlika u strukturi starosne piramide. U zemljama članicama postotak starijih mnogo je istaknutiji i starenje stanovništva utječe na stopu ovisnosti.

Što se tiče konteksta proizvodnje i privrede, te tržišta rada, situacija u državama članicama dosta se razlikuje od one u državama kandidatima/potencijalnim kandidatima, a nije homogena niti u jednoj od tih skupina. U istočno-jadranskim zemljama privredni oporavak odvija se mnogo brže, dok se italijanske provincije, na primjer, još uvijek bore kako bi prevladale ekonomsku stagnaciju iz prvih nekoliko godina ovog stoljeća.

Stopa zaposlenosti na cijelom području Programa u prosjeku je 52%, no teritorije zemalja kandidata i potencijalnih kandidata uvelike su ispod srednje vrijednosti. U smislu konkurentnosti proizvodnog sistema, a time i kapaciteta za osiguravanje zapošljavanja, oba teritorijalna sistema imaju jednake rizike. S jedne strane, države članice, naročito italijanske provincije, nisu kadre pokazati dovoljnu inovativnost. Razlog tome je, između ostalog, nedostatak privatnih i javnih ulaganja u istraživanje i razvoj. S druge strane, države kandidati i potencijalni kandidati su još uvijek blisko vezane uz tradicionalnu ekonomiju koju karakterizira zakašnjeli razvoj uslužnog sektora.

Ove dvije grupe stoga moraju nastojati da povećaju ulaganja u istraživanje i razvoj i tehnološke inovacije, te da ojačaju i optimiziraju svoju infrastrukturu koja sada predstavlja glavnu prepreku njihovoj konkurentnosti.

Konačno, ogromna nepokretna imovina raspoloživa je za korištenje za dobrobit razvoja i postoji velik potencijal za promjenu, stimuliranje i privlačenje kapitala, tehnologije i kvalificiranog rada.

Promoviranje razvoja u raznim dijelovima programskog područja, iako su različita po svojim karakteristikama, zahtjeva potpuno i produktivno korištenje njihovih sredstava, što je moguće postići samo uklanjanjem svih postojećih prepreka i neuspjeha.

SWOT analiza ističe propadanje dijelova postojećih resursa, poput okoliša, koji je pod pretjeranim pritiskom naseljavanja i proizvodnje, kulturne baštine koja je vrlo dragocjena, ali nedovoljno zaštićena i iskorištena, te infrastrukture, naročito saobraćajne. Štoviše, nedostaje odgovarajuća metoda iskorištavanja ljudskih resursa, koji, čak i ako su primjereno kvalifikovani, ne pronađu odgovarajuće zaposlenje u pravom znanstvenom i tehnološkom sektoru, također zbog loših veza između obrazovanja i proizvodnih sistema.

Nadalje, uvjeti upravljanja, prilagođavanje pravnog okvira, te planiranje prostora i upravljanje njime, pokazuju zajedničke i raširene slabosti u državama članicama i državama kandidatima/potencijalnim kandidatima, iako se donekle razlikuju.

Tabela 15 – SWOT analiza

1. OKOLIŠ	
PREDNOSTI	**NEDOSTACI**
Zadovoljavajući kvalitet zraka u interurbanim područjima	Značajan utjecaj na okoliš koji imaju mehanički ribolov i akvakultura
Prisutnost područja koja se odlikuju značajnom biološkom raznolikošću	Snažni pritisci na kvalitet voda koje primjenjuje poljoprivreda, naročito tamo gdje vlada rascjepkanost zbog industrije i lučkih aktivnosti (naročit pritisak preko rijeke Po)
Smanjivanje količina tradicionalnih zagađivača atmosphere u urbanism područjima	Urbana područja su prije svega zagađena zbog cestovnog saobraćaja i toplana
Povećanje odvajanja čvrstog gradskog otpada	Kritično stanje okoliša u urbanim područjima zbog porasta stanovništva i posljedičnog povećanja saobraćaja i otpada (uglavnom zemlje potencijalni kandidati)
Tendencijski pad količina proizvedenog otpada	Prisustvo osjetljive okoliša izložene značajnim pritiscima naseljavanja ljudi
Širenje sistema zaštićenih područja	Jednodimenzionalna urbanizacija uzduž obale: gubitak biološke raznolikosti, cjepkanje ekosistema, zakrčenost (Italija)
Bogatstvo vodenih površina i resursa	Interna područja s problemima hidrogeološke nestabilnosti
Kulturno nasljeđe – materijalno i duhovno – sa snažnim osobinama identiteta	Prisustvo obalne industrije i energana koje proizvode emisije u atmosferu
	Zanemariv doprinos obnovljivih izvora
	Nezadovoljavajući kanalizacijski sistem i sistem za pročišćavanje otpadnih voda
MOGUĆNOSTI	**PRIJETNJE**
Bogatstvo vodenih resursa	Nizak nivo učinkovitosti sanitarnih infrastruktura u periodima pojačanog turizma
Povećavanje javnih finansijskih resursa radi ohrabrivanja korištenja obnovljivih izvora energije	Zagađeni otpad od intenzivne poljoprivredne proizvodnje
Prošireni prirodni resursi (šume, lagune, ekosistemi itd.) još uvijek nisu dovoljno ograničeni i zaštićeni	Rastuće količine otpadnih voda koje se ispuštaju u nadzemne i podzemne vode zbog naseljavanja teritorija
Prisustvo krajolika i kulturnog nasljeđa koje se može unaprijediti intervencijama ekološke prekvalifikacije	Dodatni porast cestovnog saobraćaja uzduž obalnih infrastruktura, prije svega teretnog saobraćaja
Održavanje na stabilnom nivou ili smanjivanje proizvodnje krutog gradskog otpada	Tendencijski učinci emisije stakleničkih plinova na klimu
Povećavanje zaštite i proširivanje površine zaštićenih površina na moru i kopnu	Povećavanje razlike između urbanističkog upravljanja i pritiska naseljavanja u zonama masovnog turizma
Saradnja na očuvanju, upravljanju i nadziranju teritorijalnih voda, te sprječavanje rizika	Brzo povećavanje urbane populacije, što rezultira intenzivnim iskorištavanjem prirodnih resursa i rizika za zdravlje ljudi
Sklonost proširivanju zaštićenih prirodnih područja	Utjecaj turizma na krhke prirodne i historijske resurse
Mogućnost pojačavanja razvoja obnovljivih izvora energije, naročito u Albaniji	Veliki utjecaj na prirodni i kulturni okoliš kroz nekontrolirane građevinske aktivnosti

2. TERITORIJA – INFRASTRUKTURE – PRISTUPAČNOST	
PREDNOSTI	**NEDOSTACI**
Povoljan geografski položaj	Nedostatak cestovne mreže, slaba pristupačnost, također kao posljedica rata (ZPK)
Bogatstvo naselja koja ovise od različitih nivoa polarnosti: dobra pristupačnost (ZČ)	Nezadovoljavajuće prometne veze i nezadovoljavajuća logistika, naročito u Albaniji
Kulturno nasljeđe – materijalno i duhovno – sa snažnim osobinama identiteta	Neuravnotežen regionalni razvoj u kvalificiranim područjima
Alati za teritorijalno, urbano i sektorsko planiranje (ZČ)	Nezadovoljavajuće planiranje održavanja i unapređenja arheoloških područja i historijskih spomenika
Mreže i kulturološka razmjena između zemalja obuhvaćenih programom	

PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
Napredak u prostornom i strateškom planiranju	Daljnje povećanje cestovnog saobraćaja, naročito teretnog saobraćaja (Italija)
Promoviranje historijskog i kulturnog nasljeđa	Brzo povećanje urbanizacije uz rizik ugrožavanja prirodnih resursa (ZK/ZPK)
Poboljšanja interne povezanosti zemalja kandidata/potencijalnih kandidata pogoduju upotrebi luka	Nezadovoljavajući javni finansijski resursi za potrebe infrastrukture
Važna uloga luka i povećanje trgovačkog pomorskog prijevoza omogućuje smanjivanje cestovnog prijevoza naročito u italijanskom dijelu jadranske regije	Utjecaj turizma na osjetljive prirodne i historijske resurse

2. DEMOGRAFIJA	
PREDNOSTI	**NEDOSTACI**
Stalno povećavanje prosječnog životnog vijeka	Povećavanje broja starijih ljudi (ZČ)
Snažno povećavanje broja mladih osoba (Albanija)	Egzodus u planinskim i rubnim područjima
	Izolacija i neprikladni uvjeti života na otocima
	Migracijska strujanja mladih ljudi (ZPK)
MOGUĆNOSTI	**PRIJETNJE**
Dinamika trenda rasta	
Stabilizacija internih struja je počela u doba sukoba (ZPK)	Rapidno i nekontrolirano povećavanje broja stanovnika (ZPK)

3. PRIVREDA I TRŽIŠTE RADA	
PREDNOSTI	**NEDOSTACI**
Povećanje BDP u mnogim zemljama potencijalnim kandidatima	Pad BDP u nekim italijanskim provincijama
Porast stope zaposlenosti (Italija)	Privredna struktura još uvijek vezana uz tradicionalne sektore Zastarjela tehnologija i tehnološki slabo opremljena proizvodnja
Jadransko more kao izvor za privrednu međunarodnu i regionalnu saradnju	Pad sistema poslovne infrastrukture usljed rata (ZPK) Nedostatak partnerskih grupacija i mreže malih i srednjih poduzeća Slabost proizvodnog sektora, naročito u Albaniji
Potencijalni komplementarni aspekti u demografskim i poslovnim tendencijama na svakoj obali	Visoke stope nezaposlenosti (ZK/ZPK i dio regija ZČ) Neprikladna povezanost sistema obrazovanja i tržišta rada
MOGUĆNOSTI	**PRIJETNJE**
Povećanja na globalnom nivou	Izmještanje u procesu modernizacije i adaptacije pravnih/upravnih sistema kao i u procesima trendova razvoja (ZPK)
Kraj ratnih sukoba (ZPK); početak procesa vraćanja u normalno stanje	Porast sive ekonomije i rada "na crno", u vezi sa iskorištavanjem ilegalnih iseljenika
Napredak procesa usklađivanja s politikama EU (ZK/ZPK)	Mlada populacija pred ulaskom na tržište rada
Prisustvo proizvodnih specijalizacija Poboljšani zajednički pristup tržištu rada Zajedničko privlačenje direktnih stranih investicija	
Niski troškovi i širok raspon ponude radne snage, koja ima kapacitete učenja, naročito u Albaniji	

4. POSLOVANJE I TURIZAM	
PREDNOSTI	**NEDOSTACI**
Potencijalan rast trgovačkih tokova između država prema novim sporazumima	Deficit trgovinskog bilansa
Povećanje trgovine između Italije i istočnih jadranskih	Porast kompleksnosti trgovačkih režima

PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

zemalja	
Pozitivan trgovinski bilans (italijanske provincije)	Greške u marketingu turističkih proizvoda koji ne naglašavaju ono što teritorij može ponuditi
Povećanje izvoza iz nekih ZK/ZPK	Manjak prihvatnih struktura
Afirmisane turističke destinacije (Grčka)	
Snažan razvoj turizma, naročito u Hrvatskoj	Slabe kvalifikacije i organizacija ponude
Komparativne prednosti u turizmu povezane sa prirodnim, kulturnim i antropološkim resursima (sva kvalificirana područja)	Zagušenost masovnim turizmom u nekim regijama Sezonski karakter turizma Slaba horizontalna i vertikalna integracija turizma
Obogaćivanje kulturoloških aktivnosti u okviru upravljanja slobodnim vremenom	

MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
Otvaranje novih tržišta Jačanje finansijskih instrumenata (poduzetnički kapital, "poslovni anđeli", inicijalni kapital, fondovi s garancijama) Stvaranje povoljnih uvjeta za razvoj poslovanja kroz razvoj infrastrukture za poslovanje, partnerskih grupacija i mreže malih i srednjih poduzeća	Interna konkurentnost turističkog sektora na području istočne Evrope
Razvoj infrastruktura i mreža	
Stvaranje zajedničkog turističkog i kulturološkog prostora Prisustvo resursa koje još treba unaprijediti u turističkom sektoru, naročito u Albaniji	
Povećavanje blagostanja u području istočne Evrope i naknadno povećanje kupovne moći turista	
Ostvarivanje prometne regionalne saradnje	

5. ISTRAŽIVANJE I INOVACIJE	
PREDNOSTI	**NEDOSTACI**
Dobar položaj Italije zbog visokog stepena obrazovanja i dostupne kvalificirane radne snage	Slabi rezultati istraživanja u nekim ZČ u poređenju sa evropskim prosjekom
Dobar položaj nekih italijanskih regija (Emilija-Romanja, Frijuli Venecija Đulija i Veneto) u oblasti istraživanja i razvoja	Slabi kapaciteti poduzeća za ulaganje u istraživanje (italijanske provincije)
Prisustvo univerziteta i istraživačkih centara u različitim urbanim centrima	Slaba saradnja privatnog sektora i institucija za istraživanje i razvoj (italijanske provincije) Nedovoljno korištenje interneta unutar porodice (ZPK)
MOGUĆNOSTI	**PRIJETNJE**
Prisustvo inicijativa za saradnju između dvije susjedne obale u oblasti istraživanja i razvoja	Gubitak konkurentnosti (ZČ)
Dinamika u infrastrukturama (ZK/ZPK)	
Dodatne studije i istraživanja sprovedena u razdoblju pregleda faze programiranja , naročito u Italiji – Albaniji)	

2-4- PRETHODNA ISTUSTVA SARADNJE U JADRANSKOM REGIONU

Evropska komisija je 1990. godine pokrenula program Inicijativa INTERREG I, koji je imao slijedeće glavne ciljeve: (i) promoviranje privrednog razvoja i (ii) podupiranje integracije. Prvi cilje se odnosio na podršku pograničnim područjima, olakšavanju njihovih konkretnih razvojnih problema. Drugi cilj je bio usmjeren na promoviranje prekograničnog umrežavanja.

Iz tog razloga je ova Inicijativa obuhvatala prekograničnu saradnju kako unutar Evropske unije, tako i sa zemljama centralno-istočnog područja koje nisu bile članice. Transnacionalna saradnja je uvedena tek nakon pokretanja programa INTERREG II (1994-1999), a kasnije je i potvrđena programom

PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

INTERREG III (2000-2006).

Odnos između zemalja uključenih u Program je započeo prije mnogo godina. Od 1960. godine nadalje te države sarađuju na rješavanju zajedničkih problema.

U razdoblju razvoja programa 1994-1999, uz INTERREG II je sproveden pomoćni program, koji je obuhvatao prekogranične teritorije nekih država. Ranija iskustva su pokazala da je veliki broj projekata u sklopu ranijih programa bio sproveden u sektorima institucionalne saradnje i komunikacija i program se odlikovao ograničenom veličinom realiziranih projekata (više od polovine tih projekata su odobrena sredstva u iznosu ispod 150.000 eura), kao i niskim nivoom prekogranične saradnje. To je rezultat različitih faktora, kao što su poteškoće u pronalaženju partnera i različiti upravni postupci čije zahtjeve treba ispuniti prilikom podnošenja projekata u državama.

U razdoblju 2000.-2006. realizirani su različiti programi saradnje u jadranskoj regiji i/ili između zemalja koje učestvuju u IPA Programu prekogranične suradnje u jadranskom regionu. Jedna od najvažnijih inicijativa za saradnju je bio program INTERREG IIIA. Prekogranični program za jadranski region 2000.-2006, INTERREG IIIA, uz odobrenje Uredbe o CARDS-u, postao je glavni finansijski i referentni instrument za prekograničnu saradnju između Italije i istočnojadranskih zemalja.

U razdoblju 2004.-2006. godine, instrumenti saradnje su bili bolje koordinirani kroz stvaranje „Programa za susjedstvo", čime je predloženo sprovođenje zajedničkih projekata prekogranične saradnje.
Prekogranični program u jadranskom regionu INTERREG IIIA - Novi program jadranskog susjedstva (ANNP) Interreg–Cards/Phare je najveći program saradnje koji obuhvata jadransku regiju.

Najvažnije pouke koje su izvučene iz razdoblja sprovođenja programa 2000.-2006. se mogu sažeti u konstataciju da se efikasna prekogranična saradnja može ostvariti samo uz uvjet pune simetrije, kako u pogledu upravljanja, tako i u pogledu finansijskih resursa.

Talijansko-albanski INTERREG IIIA (2000.-2006.) s više od 80 finansiranih projekata je program koji je važan dio jadranske saradnje. Značajna dodana vrijednost u području programa je obezbijeđena kroz definiranje strateških ciljeva i zajedničkih prioriteta, pri čemu su albanska i italijanska nadležna tijela imala na umu strateške smjernice Komisije za pitanja saradnje. Naročito je izražavanje programa u ciklusu programa 2000.-2006. ukazalo na susjedski pristup, stavivši na raspolaganje proces zajedničkog donošenja odluka i sposobnost pronalaženja odgovarajuće podrške pri pokretanju novih prekograničnih odnosa.

Prekogranična saradnja između Italije i Albanije, koja je započela 1994. godine je pojačana na temelju mišljenja lokalnih zajednica o zakonitim korisnicima usluga koje pružaju odgovarajuće lokalne i državne uprave.

U razdoblju sprovođenja programa 2000.-2006, program INTERREG IIIA Italija-Slovenija promovisao je održivi razvoj prekograničnih regija i integraciju teritorija kako bi se prevazišla izolacija koja odlikuje tu regiju. Srednjoročna procjena je otkrila kako je odgovarajuća strategija utvrđena u okviru programa, naročito na polju zaštite okoliša i održivog razvoja (posebno u sklopu pažnje koja je posvećena pokretanju procesa prekograničnog prostornog planiranja, uključujući pomorske aspekte, i uvođenje zajedničkih sistema praćenja zaštite okoliša), zajednički razvoj turizma, kulturološko nasljeđe i mjere koje potpomažu firme u primarnom sektoru. Međutim, projekti u korist malih i srednjih poduzeća su se pokazali ograničenima, usprkos njihovom velikom značaju. Što se tiče transporta, veliko je značenje dato prekograničnim putnim mrežama, kao i parkiralištima za kamione od značaja u prekograničnom prijevozu, te lukama. Nisu pokrenuti projekti za unapređenje javnog prijevoza i aerodroma.

Slovenija, Hrvatska i Mađarska su 2004. godine pokrenule trilateralni program prekogranične saradnje nazvan Program za susjedstvo Slovenija-Mađarska-Hrvatska 2004.-2006, da bi se bolje pripremile za implikacije proširenja i kako bi ojačale dobre odnose među tri susjedne države. Ovaj program je osigurao osnovu za razvoj i realizaciju zajedničkih razvojnih projekata u dva prioritetna područja: privrednoj i društvenoj koheziji i razvoju ljudskih resursa, te održivom razvoju. Regionalni i lokalni učesnici su pokazali veliki interes za prekograničnu saradnju, naročito u oblasti promoviranja turizma i

zaštite okoliša. Međutim, projekti su se načelno razvili uzduž teritorijalne granice, dok se inicijative za pomorske granice još moraju ojačati.

U širem kontekstu, 2006. godine su italijanske jadranske regije i određene općine i regije Republike Slovenije, Republike Hrvatske, Republike Bosne i Hercegovine, Republike Crne Gore i Republike Albanije, smještene na Jadranskom moru, osnovale Jadransku euroregiju, *„udruženje jedinica teritorijalne samouprave s namjerom ostvarivanja ciljeva ohrabrivanja i razvijanja dugoročne saradnje i partnerstva u jadranskoj regiji i među nacionalnim i međunarodnim institucijama."*[13].

Grčko-talijanski INTERREG program 2000.-2006. je značajno doprinio uspostavljanju i unaprijeđivanju mreže prekogranične saradnje i imao je važnu ulogu u zbližavanju ljudi i teritorijalnih institucija, razvijanju zajedničkog razumijevanja problema razvoja, izazova i rješenja. Pouke koje su obje strane izvukle iz programa se odnose na sadržaj projekata, kao i upravljanje prekograničnom suradnjom.

Grčko-albanski INTERREG program 2000.-2006. je kroz svoju zajedničku strategiju razvoja doprinio ujednačenom razvoju susjednih prekograničnih regija kroz unapređivanje njihovih ekonomskih potencijala i podržavajući njihovu društveno-ekonomsku strukturu radi ostvarivanja koristi za cjelokupno stanovništvo prekograničnog područja. Program se zasnivao na dvojnim strukturama ERDF-a i CARDS-a, međutim, kasniji prijelaz iz Prekogranične saradnje na Program za susjedstvo, te naknadno osnivanje Zajedničkog nadzornog odbora, Zajedničkog izbornog odbora i Zajedničkog sekretarijata su omogućili zbližavanje dviju država. Rezultat toga je da je iskustvo koje su obje države stekle u osnivanju zajedničkih struktura na razini Programa doprinijelo tome da su obje države bile dobro pripremljene za borbu s tim zahtjevima u fazi sprovođenja programa 2007.-13.

Slijedeća tabela prikazuje povezanost programa koja su obuhvatala ista područja kao IPA Program prekogranične saradnje u jadranskom regionu.

[13] Član 1 "Osnivanje i ciljevi" statute Jadranske euroregije.

PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

Tabela 16 – Dosadašnje programske strategije

Prošlo iskustvo u Programu strategija u jadranskom regionu (2000-2006)		IPA Jadranski i prekogr. prog.		
		1	2	3
INTERREG IIIA Jadranski prekogr. 2000-2006	Zaštita i okretanje brizi za okoliš, kulturu i infrastrukturu prekograničnih područja		x	
	Ekonomska integracija proizvodnih sistema prekograničnih područja	x		
	Aktivnosti jačanja saradnje	x		x
INTERREG IIIA Italija-Albanija 2000-2006	Transport i komunikacije			x
	Podrška SMP	x		
	Okoliš		x	
	Turizam		x	
	Obrazovanje			
	Prekogranična saradnja			
INTERREG IIIA Italija-Slovenija 2000-2006	Održivi razvoj prekograničnih područja		x	x
	Ekonomska saradnja	x		
	Ljudski resursi, saradnja i sistem i usklađivanja	x		
	Specijalna podrška za regije koje graniče sa državama kandidatima			
INTERREG IIIA Grčka-Italija 2000-2006	Transport, komunikacije, sigurnost			x
	Poduzeća	x		
	Okoliš i kulturno nasljeđe		x	
Mađarska–Rumunija i Mađarska–Srbija i Crna G. prekogr. program 2004-2006	Jačanje prostornog, fizičkog i infrastrukturnog integriteta u prekograničnim područjima	x		
	Promocija inicijativa saradnje radi olakšica za integraciju tržišta i unaprijeđenje kohezije između lokalnih društava	x		
Program susjedstva Slo-Mađ-Hr 2004-2006	Razvijanje ekonomsko-socijalnih i ljudskih resursa	x		
	Održivi razvoj		x	x
INTERREG IIIA Grčka-Albanija 2000-2006	Prekogranična infrastruktura			x
	Ekonomski razvoj i promocija zapošljavanja	x		

Iz analize iskustva s prethodnim programima saradnje očito je slijedeće:

- vrijednost procesa partnerstva u određivanju zajedničkih projekata;
- vrijednost međuinstitucionalnog pristupa izradi programa;
- važnost prihvatanja procesa procjene projekta koji mogu razjasniti dodanu vrijednost saradnje između država učesnika;
- potreba za identifikovanjem inicijativa i projekata od strateškog značaja za teritoriju te smanjivanjem rascjepkanosti aktivnosti;
- vrijednost razmjene najboljih praksi, i u proceduralnim i administrativnim područjima, s ciljem ubrzavanja procesa pridruživanja EU;
- potreba za maksimalnim povećanjem uključenosti mještana.

3- GLAVNI REZULTATI EX-ANTE PROCJENE I STRATEŠKA PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ

3-1- SINTEZA EX-ANTE PROCJENE

Proces

Ex-ante procjena programa je sprovedena u skladu sa smjernicama i prijedlozima koje je sastavila Europska komisija. Dokumenti koji su činili metodološku osnovu za provođenje ex-ante procjene su:

- Novo razdoblje realizacije programa, 2007.-2013: Indikativne smjernice za metode procjene: ex-ante procjena (radni dokument br. 1 – august 2006);
- Novo razdoblje realizacije programa, 2007.-2013.: Indikativne smjernice za metode procjene: Indikatori praćenja i procjene;
- Smjernice za ex-ante procjenu programa regionalnih politika 2007.-2013. (UVAL – Odjeljenje za razvojne politike (Italija) april i novembar 2006. godine).

Teme koje su razmatrane u procesima ex-ante procjene su odgovorile na potrebe za informacijama koje su izrazili akteri koji su aktivno učestvovali u izradi Programa. Sastanci između tima za planiranje i struktura za procjenu su se zbog logističkih razloga poklapali sa sastancima radne grupe koji su se održavali od aprila 2006. do juna 2007, pored brojnih stručnih kontakata sa Sekretarijatom. Razmjena dokumenata programa i prijedlozi i napomene su bile usmjerene na praćenje procesa planiranja, racionalizaciju sadržaja i identifikaciju kritičnih tačaka prilikom definiranja strategije. Tako je procjenjivač na brojnim sastancima dobio uvid u dokumentaciju koja se odnosi na specifične teme koje su procjenjivane i/ili prijedloge za aspekte koji se tiču izrade programa.

Prvi stepen procesa definiranja programa se sastoji od identifikacije općih potreba i problema jadranske regije, naročito po pitanju strukture. Ta je identifikacija provedena uz doprinos različitih zemalja koje su dostavile statističke podatke prema unaprijed definisanim obrascima i s referencama. Uloga procjenjivača na ovom stepenu obuhvata izbor informacija o činjeničnom stanju i najvažnijih statističkih podataka. U procesu određivanja teritorijalne i socioekonomske analize su korištene *povratne* informacije iz naknadnih faza definiranja programa, naročito sa stajališta objektivne identifikacije, koja je usmjerila analize prema mišljenju da se logička povezanost između sodio-ekonomske analize i definiranje strategije mora pojačati. Procjenjivač je stoga pripremio specifične dubinske tematske analize koje su uključene u tekst Programa.

Drugi stepen procesa se sastoji od definiranja cjelokupne strategije i relativne opravdanosti prioriteta kroz identifikaciju hijerarhije ciljeva i aktivnosti na koje se odnosi. Ovaj stepen je razvijen poređenjem unutar *radne grupe*, gdje su različiti učesnici izložili rezultate teritorijalnih savjetovanja. Na temelju analize činjeničnih podataka, poređenje je omogućilo izjednačavanje percepcija problema između političke i operativne dimenzije i usmjeravanje pažnje na smjernice za razvoj koje su precizno usklađene s ciljevima prekogranične suradnje. U ovoj oblasti procjenjivač je učestvovao u razvoju logičke mreže ciljeva i definiranja strateških pristupa i metoda za primjenu principa koncentrisanja, integracije i izbora projekata. Prilikom definiranja skupa indikatora, procjenjivač je predstavio metodološki dokument koji se može koristiti za pravilno uspostavljanje sistema.

Zaključci ex-ante procjene

Imajući na umu prethodno opisano, smatra se, dakle, da je proces ex-ante procjene pravilno slijedio faze i metode navedene u smjernicama Zajednice i metodološki dokument, i da je, prema tome, bio koristan i djelotvoran za izradu Programa.

Važno je pritom ovdje istaknuti neke aspekte Programa, koji se, zapravo, tiču izrade Programa 2007-2013 u cjelini, a koji utječu na karakter same ex-ante procjene.

PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

Program, kako to navode smjernice Zajednice, ima posebnu prirodu koja ga čini različitim od dokumentacije o sprovođenju programa iz ranijih perioda, s obzirom da je, ako ne „univerzalan", onda nesumnjivo „preliminaran" unutar mreže smjernica.

Taj uvjet ima očigledne posljedice na proces procjene, kako za ex-ante procjenu tako i za SEA (Stratešku procjenu utjecaja na okoliš), budući da se često nalaze u radu na istom nivou. Kao primjer, konkretno, može se navesti nedostatak tačne definicije vrsta aktivnosti koje su prisutne unutar mjera, načelno predstavljenih u vidu indikativnih spiskova koji ne sadrži sve moguće intervencije.

U konkretnom slučaju programa prekogranične saradnje u jadranskom regionu u okviru IPA, ovom uvjetu prirodat je još i uvjet specifičnosti Finansijskog plana, koji je organiziran na temelju prioriteta, te je stoga vrlo uopćen, uzimajući u obzir različitost djelovanja koja su utvrđena za svaki prioritet.

Program ujedno ima svoje specifičnosti koje povećavaju kompleksnost procjene (na svim nivoima) u skladu sa prirodom programa saradnje, kao i sa nasljeđem koje se prenosi iz Interrega, kao suštinskom Inicijativom Zajednice, u dijelovima koji se tiču inovacije, prenosivosti i dodane vrijednosti. Taj poseban poziv je, međutim, potvrđen u opsegu finansijskih sredstava koji su na raspologanju Programu i, koji iznose oko 3,5 miliona eura godišnje po državi, s obzirom na to da se Program sprovodi devet godina.

Iznos sredstava, koji su, dakle, prilično ograničeni, zahtjevaju jačanje i razvoj naročito aspekata inovacije i prenosivosti koji su, prije svega, povezani sa procesima, zbog ograničenog finansijskog pokrića Programa za realizaciju značajnih radova. Sve ovo, a naročito *naglasak* na procesima, neizostavno stavlja procjenu u toku faze sprovođenja programa u nepovoljan položaj, umjesto toga, pomjerajući žarište procjenjivačke analize na faze "*in itinere*" i "*ex post*".

U svjetlu svega navedenog, proces koji je sproveden je omogućio sastavljanje opće ocjene Programa, pozivajući se na slijedeće aspekte:

- analize, čak i s ograničenjima koja proizilazi iz raspoloživosti statističkih podataka, su omogućile sakupljanje elemenata koji su korisni za programiranje, te pravilno istaknuti u SWOT analizi;
- prioriteti koji su istaknuti u SWOT analizi su razmotreni i sistematično analizirani u pogledu konkretnih djelovanja, koje imaju dobre potencijalne utjecaje:
  - inicijative čiji je cilj razvoj prioritetnih resursa u području, kao npr. njegov strateški položaj koji je ojačan mjerama usmjerenim na jačanje sistema luka i aerodrome, veza između infrastruktura puteva i luka, poboljšanje efikasnosti upravljanja sistemima prekograničnog prijevoza; prirodni i kulturni resursi koji su razvijeni uz pomoć mjera čiji je cilj unapređenje centara i lokacija koje odlikuje izuzetnost, uspostavljanje mreže usluga u oblasti kulture, zajedničko upravljanje i promoviranje; turizam će imati koristi od inicijativa koje su integrirane u promociju i marketing, putem intervencija koje imaju za cilj stvaranje trgovačkih marki na tom području, itd;
  - inicijative čiji je cilj suprotstavljanje rizicima i nedostacima: snažni pritisci na okoliš su predmet intervencija koje imaju za cilj odbranu priobalne i pomorske okoliša, te biološke različitosti putem koordiniranih mjera prekograničnog upravljanja, prijenosa iskustava i stručnosti, te zajedničkih projekata;
  - inicijative čiji je cilj povećanje konkurentnosti: osim što je stvoren pozitivan utjecaj gore pomenutim inicijativama, Program, iz razloga konkurentnosti, zahtjeva značajne mjere iz oblasti istraživanja i razvoja, koje bi nastale kao rezultat približavanja naučnih institucija i proizvodnih sistema, te tehnoloških inovacija u oblasti informatike i komunikacija, sa učincima i na polju integracija i društvene kohezije;

- Finansijski plan, čak i uz ograničenja u organizaciji, pokazao se dosljednim sa strategijom. Zapravo, uzimajući u obzir iznos javnih finansijskih sredstava, nemjerljivost teritorija i rezultirajuće potrebe, izbori koji su doneseni tokom faze programiranja su se pokazali primjerenim za garantiranje maksimalnog razvoja usljed niza predviđenih aktivnosti, izbora vrsta intervencija, te nadasve, principa koncentracije koji su najavljena tokom faze izrade programa;
- smjernice u pogledu vrsta projekata su također značajne, i dijele se na strateške i obične. Strateški projekti imaju ulogu garantovanja kvaliteta i efikasnosti sprovođenja programa. Među njima Program ističe projekat Italija – Albanija, koji će omogućiti kontinuitet iskustava koja su stečena tokom prethodnog perioda sprovođenja programa;

- skup pokazatelja koji su predstavljeni u Programu (pokazatelji uspjeha i rezultata) slijedi Radni dokument EK br. 4 i čini se dosljednim. Međutim, skup pokazatelja će biti prilagođen/ažuriran tokom faze realizacije
- sistem upravljanja i realizacije je usklađen sa odredbama uredbi i prema nekim aspektima uvodi prikladna objašnjenja.

Prijedlozi

Vraćajući se na razmatranja koja su navedena u prethodnom stavu, velikim se prioritetom smatra, nasuprot općim smjernicama Dokumentacije programa, daljnje napredovanje faze izrade programa, koja dijeli slijedeće strateške dijelove. Među njima se naročito smatra prikladnim ostvarivanje dogovora o prioritetnim aktivnostima, među brojnim mogućim opcijama koje Program navodi, te odgovarajućoj raspodjeli sredstava koja bi bila izvršena isključivo u skladu s prioritetima.

U vezi sa skupom pokazatelja i raspoloživosti statističkih podataka, smatra se prikladnim potvrditi i prema potrebi prekgledati i uskladiti pokazatelje, predviđajući čak i radove koji bi se mogli izvesti u bliskoj budućnosti prije srednjoročne revizije. Isto je tako važno potvrditi mogućnost uspostavljanja direktnih odnosa sa državnim zavodima za statistiku, dodijeliti im konkretna područja za analizu, te planirati specifična ad hoc ispitivanja uz podršku procjenjivača.

Kada je u pitanju definiranje uobičajenog, i štaviše, strateškog potencijala razvoja projekta, predlaže se da se odmah započne s regeneracijom zajednice, razvojem i identifikacijom glavnih sagovornika u području, zainteresiranih strana. U vezi s tim, bilo bi prikladno da se u skladu sa metodima svake zemlje planira osnivanje savjetodavnih i tijela/alata za usklađivanje koja će biti trajno vezana uz period realizacije Programa.

Konančno, u pogledu kompleksnih stadija postupaka koji se odnose na upravljanje plaćanjem, izjavama i provjerama, predlaže se da se što prije otpočne izbor struktura tehničke pomoći (centralne i teritorijalne), uzimajući u obzir vrijeme koje je neophodno za okončanje procesa izbora i ugovaranje davanja usluga.

Posmatrajući usvajanje integriranog centralnog sistema upravljanja plaćanjem i izjavama, te da bi se postigla viša dodana vrijednost zajednice, prihvatljivo je da Komisija i zemlje članice koriste *Twinning* program. Na taj način pretpristupne države koje zatraže pomoć dobivaju podršku putem praktičnog obučavanja lokalnih stručnjaka koji učestvuju u upravljanju intervencijama, sufinansiranim u sklopu Programa. .

3-2- SINTEZA STRATEŠKE PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ

Sadržaj Izvještaja o stanju okoliša (u daljem tekstu ER)

Upravljačko tijelo je uporedo sa izradom Programa odlučilo – u skladu sa Strateškom procjenom utjecaja na okoliš (SEA), Direktiva 2001/42/CE – da se razviju procedure za Stratešku procjenu utjecaja na okoliš za ovaj Program.

Takve procedure su primijenjene uz blisku saradnju kreatora programa, ex-ante procjenjivača i ekološkog procjenjivača..

SEA se, kao što je poznato, sastoji od skupa ovdje navedenih aktivnosti: sastavljanja Izvještaja o stanju okoliša vezano uz programski sadržaj, savjetovanja s tijelom nadležnim za zaštitu okoliša i javnošću, integgracije rezultata Izvještaja o stanju okoliša u Program i praćenja pokazatelja utjecaja na okoliš.

Tim postupcima SEA od početka nastoji doprinijeti integraciji ekoloških aspekata u Program. To omogućava unapređivanje održivog razvoja, kao i prepoznavanje i procjenu potencijalnog utjecaja koji bi Program mogao izvršiti na okoliš, kako u fazi izrade, tako i u fazi realizacije programa.

Kao prvo, ER je pripremljen u sklopu SEA i sadrži:

(a) potvrdu usklađenosti programske strategije sa evropskim ciljevima ekološke održivosti;
(b) analizu ekološkog konteksta (antropološki pritisci i trenutno stanje okoliša) cjelokupnog jadranskog područja, s obzirom na aspekte vezane uz strategiju Programa;
(c) dijagnozu jadranske ekološke situacije. Sažetak ključnih problema i potencijala tog područja;
(d) procjenu mogućih efekata koje bi realizacija Programa prekogranične saradnje mogla imati na okoliš u jadranskom području;
(e) razradu prijedloga za poboljšanje ekološke održivosti Programa;
(f) utvrđivanje mjera i pokazatelja za praćenje ekoloških učinaka koje bi mogla proizvesti realizacija programskih intervencija.

U pripremi Izvještaja o stanju okoliša prvenstveno su korištene informacije dobivene od nadležnih nacionalnih i regionalnih upravnih tijela, s dodatnim oslanjanjem na baze podataka evropskih i međunarodnih institucija (Svjetska banka, Evropska agencija za zaštitu okoliša itd.).

Različiti nacrti Izvještaja o stanju okoliša pripremljeni su uporedno s nacrtima Programa. Na taj način bilo je moguće izraditi program s elementima korisnima za ažuriranje i unapređivanje sadržaja (prioriteta i mjera) ekološke strategije Programa.

Izmjene i dopune Programa kao rezultat Izvještaja o stanju okoliša i procesa savjetovanja.

Konačna verzija Izvještaja o stanju okoliša stoga uzima u obzir podatke o: (a) sastancima državnih i regionalnih nadležnih tijela za zaštitu okoliša koja upravljaju kvalificiranim teritorijama; (b) savjetovanjima koja su organizirana prema uvjetima koje je odredilo Upravljačko tijelo Programa.

Glavna pitanja koja proizilaze iz dostavljenih mišljenja za vrijeme savjetovanja o Izvještaju o stanju okoliša odnose se naročito na:

- poboljšano obrazloženje funkcionalne povezanosti između različitih dijelova Izvještaja o stanju okoliša i kriterija koji su korišteni za procjenu efekata;
- detaljniju analizu i ocjenu stanja okoliša;
- obogaćivanje sadržaja alternativnih prijedloga i kriterija koji su dati za povećavanje ekološke održivosti Programa;
- proširivanje sadržaja predloženih aktivnosti za praćenje utjecaja na okoliš u kojoj se Program realizuje i razradu odgovarajućih pokazatelja.

Procjenitelj utjecaja na okoliš je u konačnoj verziji Izvještaja o stanju okoliša dostavljenog Komisiji u prilogu prijedloga programa, gdje je to bilo moguće, slijedio mišljenja dostavljena u sklopu upravo opisanog savjetovanja.

Nadležna osoba za planiranje je na kraju procesa Strateške procjene utjecaja na okoliš (SEA) uklopila u Program pitanja zaštite okoliša sadržana u Izvještaju o stanju okoliša, koja se naročito odnose na:

- glavne ekološke probleme jadranskog mora, koji su istaknuti i u analizi konteksta ekološke situacije i u *SWOT* analizi;
- učinke koji se potencijalno mogu primijeniti na okoliš kroz aktivnosti koje se planiraju u sklopu realizacije Programa;
- prijedloge koji su sastavljeni radi: (i) ublažavanja negativnih učinaka ili pojačavanje pozitivnih učinaka koji se potencijalno mogu ostvariti zahvaljujući realizaciji Programa; (ii) identifikacije mogućih kriterija realizacije aktivnosti čiji je cilj povećavanje ekološke održivosti Programa;
- strategiju praćenja i kontrole negativnih utjecaja na okoliš koje izazivaju realizacija Programa i ekološki indikatori koji se koriste tokom praćenja.

Kao što je već ranije navedeno, tokom pripreme Programa je posebna pažnja posvećena ciljevima i aktivnostima koje pruža SEA u pogledu njihovog utjecaja na okoliš.

To je omogućilo progresivnu orijentaciju strategije Programa prema načelima i kriterijima održivog razvoja koje je utvrdila EU.

Vezano uz integraciju ekoloških aspekata u Program, definiranje operativne strategije uzima u obzir glavne ekološke probleme na području Jadranskog mora.

Analitičko poglavlje Izvještaja o stanju okoliša navodi slijedeće prioritetne probleme:

1. Zagađenje zraka i vode izazvano industrijskim i energetskim postrojenjima (emisije);
2. Neophodnost navodnjavanja i isušenja tla;
3. Kritična situacija pomorske okoliša kroz eutrofikaciju zbog zagađenja rijeka (prije svega rijeke Po) i zbog plitkosti sjevernog podbazena;
4. Utjecaj na ribolov u moru, akvakultura i aktivnost luka;
5. Fragmentacija ekosistema i negativne promjene krajolika zbog široko proširene naseljenosti obalnih i kopnenih područja;
6. nezadovoljavajuća efikasnost zdravstvene infrastrukture, naročito tokom turističke sezone;
7. Erozija obale i postepeni nestanak obalne linije;
8. Niska stopa reciklaže;
9. Zagađenje bukom i destabilizirajuće vibracije koje su uzrokovane jakim saobraćajem unutar obalne cestovne mreže;
10. Zagađenje planinskih i ravničarskih voda, koje je uzrokovano intenzivnim poljoprivrednim i zootehničkim aktivnostima (prije svega nitrati i pesticidi);
11. Zabrinjavajuća neadekvatnost postrojenja za prečišćavanje voda i otpadnih voda (kako gradskih, tako i specijalizovanih);
12. Rastući problemi zagađenja zraka (prije svega staklenički plinovi i fina prašina) u urbanim područjima;
13. Nužnost poboljšavanja obalne okoliša i prisustvo prijetnji za zaštićena područja;
14. Zanemariv doprinos resursa obnovljive energije;
15. Nužnost zaštite osjetljive pomorske i obalne okoliša.

Proces savjetovanja s nadležnim tijelima za posebne zadatke zaštite okoliša i širom javnosti

U skladu sa Direktivom o SEA, nacrt Programa i Izvještaj o stanju okoliša dostavljeni su nadležnim tijelima za posebne zadatke zaštite okoliša i široj javnosti kako bi im se omogućilo da daju komentare o ekološkim aspektima Programa. U tom cilju je Upravno tijelo Programa promovisalo i sprovelo savjetovanje koje se može opisati na slijedeći način:

1) zahtjevanje podataka za sastavljanje Izvještaja o stanju okoliša (ER) od nadležnih tijela za posebne zadatke zaštite okoliša uključene u Program. Predstavljanje nacrta ER-a tokom narednih sastanaka.
   - Rim, 13. decembar 2006. godine
   - Rim, 5. april 2007. godine
   - Rim, 22. maj 2007. godine

2) Savjetovanje nadležnih tijela za posebne nadležnosti zaštite okoliša i javnosti o nacrtu Programa i nacrtu Izvještaja u slijedećom periodu (31. maj 2007 – 30. juni 2007. godine):
   - objava Programa i ER-a uz napomenu na internet stranici Programa sa direktnim vezom sa stranicama drugih kvalificiranih zemalja/regija
   - predstavljanje mišljenja – nadležnih tijela za posebne zadatke zaštite okoliša i javnosti – preko internet stranice
   - reakcije na mišljenja od strane Upravnog tijela Programa, prije usvajanja nacrta i ER-a; nakon toga može uslijediti odgovor sa odgovarajućim izmjenama Izvještaja o stanju okoliša;

   Nakon savjetovanja su preduzeti slijedeći koraci:

   - priprema konačne potvrde ER-a s izmjenama napravljenim nakon što su formulirana mišljenja tokom procesa savjetovanja;

PROGRAM PREKOGRANIČNE SARADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

- dostavljanje javnosti štampanog oblika konačne verzije ER-a u kancelariji Samostalne službe za međunarodne odnose izvršnih poslova Predsjedništva regionalnog vijeća u Abrucu.

4- STRATEGIJA PROGRAMA

Ovo poglavlje opisuje strategiju i prioritete primijenjene u Programu u skladu s višegodišnjim indikativnim planom zemalja kandidata/potencijalnih kandidata koje učestvuju u Programu i drugim relevantnim regionalnim strateškim dokumentima i rezultatima ex-ante procjene.

4-1- POSTUPAK FORMULACIJE STRATEGIJE I UTVRĐIVANJA CILJEVA PROGRAMA

Program prekogranične saradnje u jadranskom regionu u okviru IPA daje prvenstvo ciljevima pretpristupne i kohezijske politike EU-a.

Program se temelji na saradnji između četiri zemlje kandidati/potencijalni kandidati i tri države članice, čime potencijalno ispunjava ciljeve IPA-e dopuštajući državama učesnicama poduzimanje zajedničkih aktivnosti u svrhu razvoja njihovih teritorija, prema pravilima i propisima Zajednice, razvojem institucionalnog kapaciteta država kandidata/potencijalnih kandidata.

U ovom kontekstu, program "prekogranične suradnje" je komponenta koja nastoji pogodovati odnosima u jadranskom bazenu i stabilizirati ih promoviranjem održivog i uravnoteženog razvoja.

U skladu s čl. 86. st. 2. Uredbe o realizaciji IPA, širi ciljevi pomoći su slijedeći:

- Promoviranje održivog privrednog i društvenog razvoja u pograničnom području;
- Saradnja u rješavanju zajedničkih izazova u područjima poput ekološke, prirodne i kulturne baštine, javnog zdravstva, te prevencije i suzbijanja organiziranog kriminala;
- Osiguravanje efikasnosti i sigurnosti granica;
- Promoviranje zajedničkih aktivnosti manjeg opsega koje uključuju lokalne učesnike iz pograničnih područja.

Oblikovanje strategije i utvrđivanje općih ciljeva programa temelji se na pažljivoj analizi prethodnog iskustva s programima saradnje razvijenima proteklih godina između uključenih država. Iskustvo prethodnog ciklusa programiranja (Program INTERREG IIIA) također je uzeto u obzir u smislu njegovih rezultata, stvorenih mreža saradnje i primjera *najbolje prakse*. Program je razvijen na temelju dijaloga i partnerstva sa zajedničkom težnjom, navedenim ciljevima. Strategija se temelji na specifičnostima pojedinih konteksta i na mogućnosti da se pruži kontinuitet i koherentnost inicijativama i projektima saradnje koji još uvijek traju i onima koji su već realizirani.

Slika 2 – Logički okvir postupaka izrade Programa

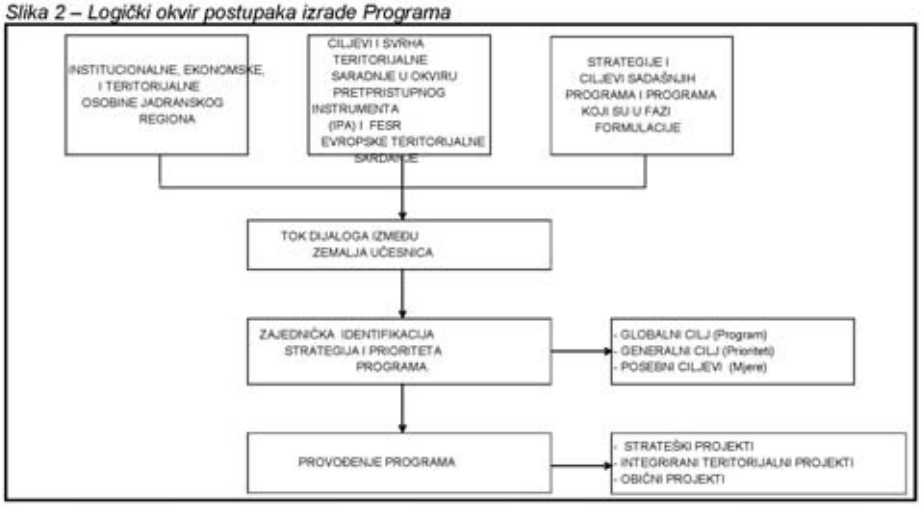

4-2- PRINCIPI KOJE PROGRAM PRIMJENJUJE KAO OSNOVU STRATEGIJE

Prije utvrđivanja i usaglašavanja strategije, države koje učestvuju u Programu smatrale su neophodnim donijeti neke smjernice za usmjeravanje izbora i lokalnih učesnika direktno uključenih u realizaciju Programa.

Definirani i zajednički principi na kojima se strategija temelji su:

- **Zajedničke koristi.** Program mora istaknuti koristi koje vode razvoju teritorija potičući process koji spaja teritorijalni potencijal i kapacitet regionalnih i lokalnih partnera kako bi se pronašla rješenja zajedničkih problema, te doprinijelo poboljšanju društvene kohezije i konkurentnosti područja saradnje.
- **Partnerstvo**. Partnerstvo je prijeko potrebno kako bi bila zagarantirana djelotvornost Programa. Prilike za partnerstvo treba neprekidno tražiti i ohrabrivati, kako u procesu izrade programa, tako i kasnije u fazi realizacije, putem savjetodavnih mehanizama koji postoji između uključenih učesnika.
- **Održiv razvoj.** Pruža dugoročnu viziju mogućnosti razvoja i uzima u obzir rezultate aktivnosti koje su provele različite države. Partneri u Programi trebalo bi da se trude da usmjere javna i privatna ulaganja u nove tehnologije koje su ekološki prihvatljive i osiguravaju zapošljavanje.
- **Jednake mogućnosti, bez diskriminacije, poštivanje prava pojedinca.** Sve aktivnosti Programa slijede principe nediskriminacije i poštivanja prava pojedinca garantovanjem jednakih mogućnosti i zaštitom od svih oblika diskriminacije. Posebnu pažnju treba posvetiti pravima radnika i useljenika.
- **Teritorijalno područje** razvojnog područja i korištenje unutrašnjeg potencijala. Lokalno težište saradnje omogućava iskorištavanje sirovina i ljudskih potencijala područja. Korištenje unutrašnjeg potencijala trebalo bi da slijedi princip teritorijalne kohezije kako bi se uzela u obzir i manje povlaštena područja i postigla uravnoteženost razvojnog procesa.
- **Jačanje konkurentnosti** jadranskog bazena u odnosu na druga geoekonomska područja. Jadransko područje mora otkriti konkurentnost s obzirom na druga geoekonomska područja. Promoviranje integracije evro-jadranskog područja iniciralo je stvaranje kriterija kohezije koji moraju biti praćeni zajedničkim radom na utvrđivanju koherentne strategije konkurentnosti ovog područja u globalnom kontekstu; zbog boljeg izbora strateških inicijativa koje važe za učesnike u Programu

- **Integracija**. Kako bi se unaprijedio kvalitet aktivnosti i postigli rezultati koji proizilaze iz teritorija i njihovih postupaka donošenja odluka, Program mora promovirati:
  - integraciju teritorijalnog i prekograničnog pristupa u cilju suočavanja sa zajedničkim izazovima putem najefikasnijih mjera za ostvarenje zajedničke koristi;
  - međusektorsku integraciju inicijativa kojima Program promovira proces lokalnog razvoju usmjerenog na koheziju i održivost;
  - integraciju različitih vještina i uloga ključnih učesnika u kvalificiranim teritorijama;
  - integraciju, komplementarnost i koordinaciju makroregionalnih, nacionalnih i lokalnih inicijativa u vezi sa područjem saradnje;
  - integraciju i koncentraciju sredstava. Kako bi na najbolji način ostvarili značajni rezultat na teritoriju, važno je prepoznati područja i sektore u kojima će intervencija biti djelotvornija. Osim toga, privatna/javna finansijska partnerstva moraju biti uključena u realizaciju kako bi se povećala finansijska sredstva;
  - Kontinuitet. Potrebno je održati kontinuitet postojeće prekogranične saradnje (programsko razdoblje 2000-2006), kako bi se integrirali postignuti rezultati.

4-3- CILJEVI PROGRAMA

Globalna strategija u skladu je s čl. 8. do 9. Glave II Uredbe (EZ) br. 1085/2006 koja uređuje komponente prekogranične saradnje u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć.

Prioriteti i aktivnosti Programa osmišljeni su u skladu sa rezultatima analize potreba i SWOT analize (analiza prednosti, nedostataka, mogućnosti i prijetnji).

Nadalje, plan strategije morao bi u obzir uzeti priliku za nadogradnju na iskustvo stečeno u prethodnom programskom periodu, kako u smislu ostvarenih rezultata, tako i u smislu stvorenih jadranskih mreža.

Programski ciljevi predstavljaju doprinos strategijama iz Lisabona i Geteborga, a naročita se pažnja posvećuje održivom razvoju.

Na temelju analize obrazložene prethodno u tekstu, opći cilj postojećeg Programa definiran je kao:

Opći cilj

Jačanje mogućnosti za održiv razvoj jadranskog regiona usklađenom strategijom djelovanja među partnerima iz kvalificiranih područja.

Definirani opći cilj upotpunjuje propisne ciljeve pomoći u pretpristupnim procesima ciljevima kohezijske politike EU, podstičući putem saradnje:

- zahtjeve zemalja kandidata (ZK)/zemalja potencijalnih kandidata (ZPK) za podršku u procesu institucionalnog razvoja i kompetencije za upravljanje instrumentima Zajednice;
- usmjeravanje svih zemalja učesnica na zajedničke ciljeve kojima se ostvaruju novi i korisni oblici integracije i odnosi između oblasti, te povećava opća konkurentnost jadranskog područja.

Strategijski izbori na kojima se Program zasniva detaljno su navedeni u definiciji prioriteta.

1. ***Jačanje istraživanja i inovacija kako bi se podstakao razvoj jadranskog područja putem ekonomske, socijalne i institucionalne saradnje.*** Svrha ekonomske, socijalne i institucionalne saradnje jeste razvoj kapaciteta za istraživanje i inovacije te procesa stvaranja i primjene znanja. Taj aspekt naročito je važan za Program. Taj je prioritet glavni budući da ima

za cilj rast i stvaranje konkurentnosti u teritorijalnom i proizvodnom ekonomskom sistemu. Nekoliko je vrsta intervencija koje za cilj imaju snažnu podršku djelovanju koje povećava vrijednost prekogranične aktivnosti.

2. ***Promoviranje, razvoj i zaštita prirodnih i kulturnih resursa putem zajedničkog upravljanja tehnološkim i prirodnim rizicima.*** Razvoj ekoloških, prirodnih i kulturnih resursa područja programa drugi je utvrđeni prioritet. Važan kvalitativni i kvantitativni potencijal prirodnih i kulturnih resursa područja razlog je zbog koga se taj prioritet smatra tako važnim, te je stoga i uvršten u Program. Intervencije za cilj imaju razvoj, promoviranje i zaštitu tih resursa kroz njihovu zajedničku maksimalnu upotrebu.
3. ***Jačanje i integracija postojećih infrastrukturnih mreža, promoviranje i razvoj saobraćajnih, informacijskih i komunikacijskih usluga.*** Glavnu ulogu u razvoju i oživljavanju jadranskog područja ima razvoj infrastrukture i promoviranje saobraćajnih, informacijskih i komunikacijskih usluga. "Koridor", čak i pomorski, koji spaja dvije obale, doprinio bi jačanju ekonomije cijelog područja te podstakao razmjenu izvan njega.

Sve prioriteti Programa ostvaruju se i putem provođenja strateškog projekta i to „Strateškog projekta Italija – Albanija", koji se nastavlja na prethodna iskustva i u skladu je s rezultatima SWOT analize.

Gorepomenuti prioriteti su utvrđeni i to kako slijedi.

Prioritet 1 - Ekonomska, socijalna i institucionalna saradnja: neophodan je zbog loše konkurentnosti nekih zemalja i potpunog gubitka konkurentnosti ostalih zbog niskog nivoa ulaganja u istraživanja i inovacije.

Prioritet 2 – Prirodni i kulturni resursi i sprječavanje rizika: zasniva se na kvalitetama jadranskog basena, s njegovom prilično bogatom ekološkom, prirodnom i kulturnom baštinom koja u velikoj mjeri zadržava svoje jedinstvene karakteristike. Ta baština još nije u cijelosti oživotvorena i generalno postoji opasnost da se njezina namjena ograniči na ljetovališta i sezonski turizam. Nadalje, rast geomorfoloških karakteristika i jačanje antropomorfne upotrebe čini ekološke resurse sve ranjivijima te se može prepoznati potreba za integriranim politikama zaštite područja, kao i ciljanim i posebnim mjerama.

Prioritet 3 – Dostupnost i mreže: u slučaju aspekata povezanih sa istraživanjem i inovacijama i onih povezanih sa dostupnošću i mrežama, oni predstavljaju elemente koji utječu na konkurentnost jadranskog regiona, konkretno, činioce koje predstavljaju navedene intervencijske strategije: logističku podršku, intermodalnost i integraciju mreža, sistema saobraćajnih usluga, te komunikacijske i informacione mreže.

Ciljevi programa će se ostvarivati uzimajući u obzir potrebu za promoviranjem horizontalnih pitanja kao što su ravnopravnost žena i muškaraca i održivi razvoj kroz integraciju zaštite okoliša i zahtjeva za poboljšanjima.

Tabela u nastavku prikazuje raspodijelu sredstava Programa.

Tabela 17. – Prioriteti Programa

Prioritet	***Sredstva***
1. Ekonomska, socijalna i institucionalna saradnja	***30%***
2. Prirodni i kulturni resursi i sprječavanje rizika	***30%***
3. Dostupnost i mreže	***30%***
4. Tehnička pomoć	***10%***
Ukupno	***100%***

Ravnomjerna raspodjela između prioriteta 1, 2 i 3 zasniva se na sljedećim argumentima:

- Prioriteti 1 i 2 usko su povezani s najvažnijim sektorima saradnje u jadranskom području;
- Prioritet 3, iako nije namijenjen za finansiranje glavnih infrastrukturnih aktivnosti, finansiraće projekte koji za cilj imaju jačanje i integraciju postojećih infrastrukturnih mreža,

koji su po svojoj prirodi finansijski dosljedni.

4-4- PRIORITETI I KONKRETNI CILJEVI

U ovom se stavu daje opis strategije koja se nastoji postići prioritetima i utvrđuju se konkretni ciljevi.

Program je podijeljen na četiri prioriteta.

- Prioritet 1 – Ekonomska, socijalna i institucionalna saradnja
- Prioritet 2 – Prirodni i kulturni resursi i sprječavanje rizika
- Prioritet 3 – Dostupnost i mreže
- Prioritet 4 – Tehnička pomoć

Struktura Programa prikazana je u tabelama u nastavku.

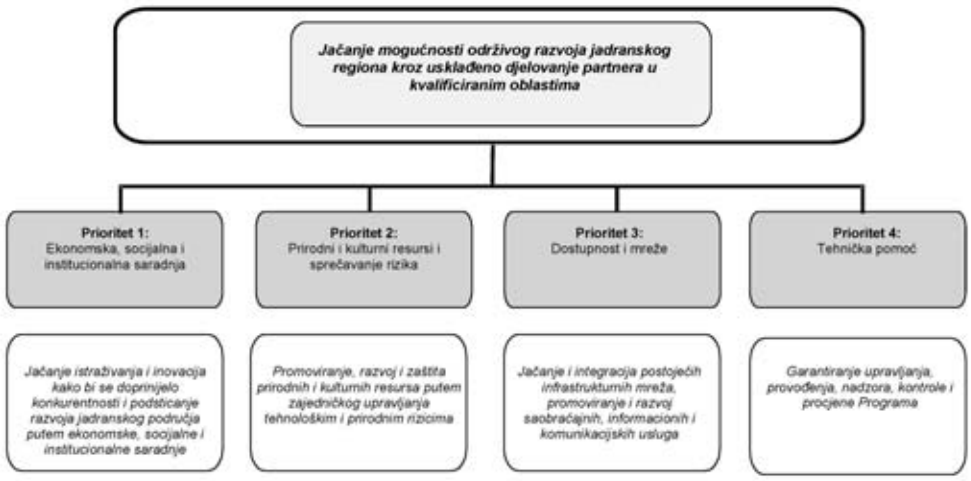

Slika 3 – Logički okvir

Tabela 18 - Struktura prioriteta i konkretni ciljevi Programa

Opći cilj:	***Jačanje mogućnosti za održiv razvoj jadranskog regiona usklađenom strategijom djelovanja među partnerima iz kvalificiranih područja***
Prioriteti	**Konkretni ciljevi**
I. EKONOMSKA, SOCIJALNA I INSTITUCIONALNA SARADNJA	
1.Jačanje istraživanja i inovacija kako bi se doprinijelo konkurentnosti i jačanje razvoja jadranskog područja putem ekonomske, socijalne i institucionalne saradnje	Jačanje istraživačkih kapaciteta povećavanjem nivoa stručnosti, podsticanje prijenosa inovacija stvaranjem mreža između poduzetničkog, institucionalnog, akademskog, obrazovnog i istraživačkog sektora, a prvenstveno promoviranjem zajedničkih aktivnosti
	Podsticanje teritorijalnih i proizvodnih sistema na ulaganje u istraživanje i inovacije kroz raznovrsne i inovativne ponude finansijskih instrumenata
	Stvaranje novih i jačanje postojećih mreža za saradnju u socijalnoj politici, politici tržišta rada i zdravstvenoj politici
	Promoviranje inovativnih usluga građanima kroz razmjenu tehničkih i vladinih stručnih znanja i razmjenu najbolje prakse između vlada i organa lokalne/javne vlasti
II. PRIRODNI I KULTURNI RESURSI I SPRIJEČAVANJE RIZIKA	
2. Promoviranje, razvoj i zaštita prirodnih i kulturnih resursa i putem zajedničkog upravljanja tehnološkim i prirodnim rizicima	Uređenje i zaštita obale i putem zajedničkog upravljanja okolišem mora i obalnog područja, te sprječavanje rizika
	Jačanje institucionalnih kapaciteta za očuvanje i upravljanje prirodnim i kulturnim resursima kroz regionalnu saradnju
	Razvoj obnovljivih izvora energije i očuvanje energije
	Održivi razvoj konkurentnosti jadranskih turističkih destinacija poboljšanjem kvaliteta i tržišno orijentiranim paket aranžmanima za to područje, korišćenjem kulturnih i prirodnih resursa na najbolji način
III. DOSTUPNOST I MREŽE	
3. Jačanje i integracija postojećih infrastrukturnih mreža, promoviranje i razvoj saobraćajnih, informacijskih i komunikacijskih usluga	Razvoj lučkih i aerodromskih sistema i vezanih usluga kojima se garantira međusobno funkcioniranje i integracija postojećih saobraćajnih mreža
	Promoviranje sistema održivih prijevoznih usluga za poboljšanje veza u jadranskom području
	Povećavanje i razvoj komunikacijskih i informacijskih mreža i pristupa istima
IV. TEHNIČKA POMOĆ	
4. Garantiranje upravljanja, provođenja, nadzora, kontrole i procjene Programa	Poboljšanje upravljanja Programom i njegovog provođenja
	Garantiranje informativnih, promotivnih i aktivnosti procjene

PRIORITET 1 – Ekonomska, socijalna i institucionalna saradnja

Opći cilj ovog prioriteta je *„jačanje istraživanja i inovacija kako bi se doprinijelo konkurentnosti i jačanje razvoja jadranskog područja putem ekonomske, socijalne i institucionalne saradnje"*.

Prioritet treba da kroz ekonomsku, socijalnu i institucionalnu saradnju doprinese razvoju istraživanja, jačanju konkurentnosti i inovativnih kapaciteta, razvoju i primjeni znanja u jadranskom području.

Podrška istraživačkim aktivnostima i inovacijama od naročitog je značaja za Program. To je veoma važan cilj u područjima intervencije jer mu je cilj da podstakne rast i konkurentske uvjete u proizvodnom sistemu.

Iz tog se razloga struktura strategije mora oslanjati na nekoliko vrsta intervencija, a kako bi podržala radnje koje prekograničnim aktivnostima povećavaju vrijednost, promoviranjem npr. zajedničkih javno-

privatnih istraživanja, jačanjem saradnje među organizacijama i uključivanjem partnera s određenim stručnim znanjima, te jačanjem proizvodnih sistema.

Prioritet se ostvaruje kroz četiri konkretna cilja:

- Jačanje istraživačkih kapaciteta povećavanjem nivoa stručnosti, podsticanje prijenosa inovacija stvaranjem mreža između poduzetničkog, institucionalnog, akademskog, obrazovnog i istraživačkog sektora, a prvenstveno promoviranjem zajedničkih aktivnosti
- Podsticanje teritorijalnih i proizvodnih sistema na ulaganje u istraživanje i inovacije kroz raznovrsne i inovativne ponude finansijskih instrumenata
- Stvaranje novih i jačanje postojećih mreža za saradnju u socijalnoj politici, politici tržišta rada i zdravstvenoj politici
- Promoviranje inovativnih usluga građanima kroz razmjenu tehničkih i vladinih stručnih znanja i razmjenu najbolje prakse između vlada i organa lokalne/družavne vlasti.

PRIORITET 2 – Prirodni i kulturni resursi i spriječavanje rizika

Kod opisane strategije je najznačajnije iskoristititi potencijal kulturnih, prirodnih i ekoloških resursa područja gdje je taj kvantitativni i kvalitativni potencijal velik. Cilj ovog prioriteta jeste „promoviranje, razvoj i zaštita prirodnih i kulturnih resursa putem zajedničkog upravljanja tehnološkim i prirodnim rizicima", a s ciljem maksimalne upotrebe tih resursa, poboljšanja upravljanja i stvaranja boljeg načina upravljanja.

U ovom kontekstu Program za cilj ima ispunjavanje sljedećih konkretnih ciljeva:

- Uređenje i zaštita obale putem zajedničkog upravljanja okolišem mora i obalnog područja, te spriječavanje rizika
- Razvoj obnovljivih izvora energije i očuvanje energije
- Jačanje institucionalnih kapaciteta za očuvanje i upravljanje prirodnim i kulturnim resursima kroz regionalnu saradnju
- Održivi razvoj konkurentnosti jadranskih turističkih destinacija poboljšanjem kvaliteta i tržišno orijentiranim paket aranžmanima za to područje, korišćenjem kulturnih i prirodnih resursa na najbolji način.

Konkrentni ciljevi će se provoditi u sklopu održivog razvoja.

Program doprinosi ostvarivanju prioriteta uspostavljenih Strategijom održivog razvoja iz Geteborga, a naročito jačanjem sinergije između održivog razvoja i rasta.

PRIORITET 3 – Dostupnost i mreže

Cilj ovog prioriteta jeste „jačanje i integracija postojećih infrastrukturnih mreža, promoviranje i razvoj saobraćajnih, informacijskih i komunikacijskih usluga".

Infrastruktura i usluge prijevoza, kao i komunikacije, imaju glavnu ulogu u razvoju jadranskog regiona. Kako bi se nastavili na rezultate postignute u prethodnom programskom periodu i radi postizanja principa ekološke kompatibilnosti, utvrđeni su sljedeći konkretni ciljevi:

- Razvoj lučkih i aerodromskih sistema i vezanih usluga kojima se garantira međusobno funkcioniranje i integracija postojećih saobraćajnih mreža
- Promoviranje sistema održivih prijevoznih usluga za poboljšanje veza u jadranskom području
- Razvoj i povećavanje komunikacijskih i informacijskih mreža i pristupa istima.

PRIORITET 4 – Tehnička pomoć

Opći cilj ovog prioriteta jeste da „garantira upravljanje, provođenje, nadzor, kontrolu i procjenu Programa".

Finansijska dimenzija ovog prioriteta uzima u obzir složenost upravljanja ovim programom uz geografsko proširenje kvalificiranog područja, što podrazumijeva velik broj zemalja učesnica i velik broj organa i tijela uključenih u upravljanje i kontrolu.

Prioritet se ostvaruje kroz dva konkretna cilja:

- poboljšanje upravljanja Programom i njegovog provođenja;
- garantiranje informativnih, promotivnih i aktivnosti procjene.

4-5- PRIMJENA PRINCIPA EU

4-5-1- Promoviranje održivog razvoja

Održivi razvoj ključni je cilj Ugovora. Vijeće EU je 2001. godine u Geteborgu usvajanjem Strategije održivog razvoja prihvatio principe i ciljeve održivog razvoja. Nakon revidiranja Strategije EU održivog razvoja iz 2001. godine, koju je Komisija pokrenula 2004, a na temelju doprinosa Savjeta, Evropskog parlamenta, Evropskog odbora za ekonomska i socijalna pitanja i drugih tijela, Vijeće EU je u junu 2006. godine usvojio ambicioznu i sveobuhvatnu novu Strategiju održivog razvoja za proširenu Evropsku uniju (10117/06). Kao osnov za ovu izmjenjenu strategiju, Vijeće EU je u junu 2006. usvojilo deklaraciju sa sljedećim ključnim ciljevima i principima:

Ključni ciljevi:

- Zaštita okoliša
- Socijalna ravnopravnost i kohezija
- Materijalno blagostanje
- Ispunjavanje naših međunarodnih obaveza

Principi kojima se politika vodi:

- Promoviranje i zaštita osnovnih prava
- Solidarnost unutar i među generacijama
- Otvoreno i demokratsko društvo
- Uključivanje građana
- Uključivanje poslovnih i društvenih partnera
- Usklađenost politike i upravljanje
- Integracija politike
- Primjena najboljeg dostupnog znanja
- Princip predostrožnosti
- Obavezivanje zagađivača na plaćanje.

Sveukupna struktura ciljeva i prioriteti koji iz njih proizilaze pokazuju izravnu vezu s ovim područjima jer se bave zaštitom i unaprijeđenjem okoliša, promoviraju ekonomski sistem budućnosti utemeljen na znanju i inovacijama, te naglašavaju socijalnu ravnopravnost i učešće javnosti.

4-5-2- Promoviranje jednakih mogućnosti i nediskriminacije

Provođenje ove aktivnosti u skladu je s evropskim i državnim politikama jednakih mogućnosti i nediskriminacije.

Jednakost u mogućnostima zahtijeva se u svim fazama Programa, od strategije, izrade projekata, postupka prijave i odabira, nadzora, te procjene i promocije.

4-5-3- Pravila konkursa

Svaki projekat u kome kao korisnik učestvuje „privredni subjekat" (Direktiva 2004/18/EZ Evropskog parlamenta), mora garantirati poštivanje pravila konkursa i pravila o dodjeli državne pomoći. U Pravilima o realizaciji i pozivu za dostavljanje ponuda navode se ograničenja te pomoći.

4-6- USKLAĐENOST S DRUGIM POLITIKAMA I PROGRAMIMA

4-6-1- Opis intervencija u okviru jadranskog područja prekogranične saradnje

Sjeverni je Jadran bogato područje, ne samo u pogledu resursa, nego i svoje ekološke baštine, bogatog ekosistema, raznolikih i dinamičnih privrednih djelatnosti, kako na moru tako i u unutrašnjosti, te u pogledu pokretača razvoja tercijarnih djelatnosti. Sjeverni Jadran zatvoreno je vodeno područje s niskom plimom, što ga čini naročito ranjivim ekosistemom, te je zbog toga ovdje naročito potreban jedan cjelovit program očuvanja. Jadransko more odvojeno je od ostatka Sredozemlja Jonskim morem, plućima Jadrana koja dovode novu vodu u basen. Tok vode u Jadranskom moru generalno ide u pravcu suprotnom od kazaljke sata.

Zbog visoke gustine naseljenosti i koncentracije industrije i drugih privrednih djelatnosti, pomorski saobraćaj uopće, a naročito saobraćaj naftnih tankera, izuzetno je gust u sjevernom dijelu Jadranskog mora.

Hrvatska, Italija i Slovenija, tri zemlje čije granice leže na sjevernom dijelu Jadranskog mora, ugovorne su strane Konvencije o zaštiti Sredozemnog mora od zagađivanja (Barselonska konvencija) i njezinog Protokola o saradnji u sprečavanju zagađivanja s brodova i, u hitnim slučajevima, suzbijanju zagađivanja Sredozemnog mora iz 2002. (Protokol o sprečavanju i hitnim slučajevima) koji je zamijenio Protokol o saradnji u borbi protiv zagađivanja Sredozemnog mora naftom i drugim štetnim tvarima u slučaju nesreća (Protokol o nesrećama) iz 1976. Sve tri zemlje razvile su svoje vlastite nacionalne sisteme za spremnost i reakciju u slučaju incidenata zagađenja mora i imaju svoje nacionalne planove za vanredne situacije, obučeno osoblje i materijalna sredstva za suzbijanje naftnih mrlja.

Predstavnici Hrvatske, Italije i Slovenije, znajući da bi ozbiljan ekološki incident zagađenja mora teško oštetio i jadranski ekosistem i privredne djelatnosti regiona, naročito turizam, ribarstvo i proizvodnju energije, pripremili su i usvojili Subregionalni plan za vanredne situacije na Jadranskom moru.

Posebna pažnja posvetit će se uslugama koje pruža program INTERACT II. Ovaj program, namijenjen cijelom području EU, koncentriše se na dobro upravljanje teritorijalnom saradnjom, a interesnim stranama uključenim u programe realizacije pruža podršku utemeljenu na potrebama. Ciljne grupe za program INTERACT su prvenstveno organi koji ga realiziraju, kao i druga tijela uključena u njegovu realizaciju. U cilju obezbjeđivanja najveće koristi od programa INTERACT za organe koji realiziraju ovaj program, potiče se na korištenje usluga i dokumentacije INTERACT, kao i sudjelovanje na seminarima INTERACT. Zavisni troškovi odobreni su kao Tehnička pomoć.

Ukoliko su regioni u sklopu programske oblasti uključeni u inicijativu Regioni za ekonomske promjene, Upravno tijelo se obavezuje na:

a) stvaranje neophodnih aranžmana za podršku inovativnih aktivnosti s prekograničnim/transnacionalnim utjecajem koje su povezane sa rezultatima mreža;
b) stavljanje na dnevni red Nadzornog odbora najmanje jednom godišnje tačke na kojoj bi se raspravljalo o važnim prijedlozima za program i na koju bi se pozvali predstavnici mreža (u svojstvu posmatrača) da izvijeste o realizaciji aktivnosti mreža;
c) opisivanje aktivnosti uključenih u inicijativu Regiona za ekonomske promjene u godišnjem izvještaju.

4-6-2- Usklađenost Programa sa strategijama i tekućim programima

U svrhu provjere i ocjene „vanjske usklađenosti" Programa s programskim ciljevima EU i pojedinih zemalja i regiona, u ovom poglavlju razmatramo i analiziramo odnos između programskih ciljeva i (tabela 19):

- ciljeva Lisabonske strategije;
- strateških politika EU;
- Geteborških strategija;
- ciljeva IPA.

Kako bi se provjerila usklađenost Programa, Državni strateški referentni okvir(i) za izvršavanje kohezijskih politika zemalja članica i Višegodišnji indikativni plan za strateško planiranje u sferi pretpristupnog procesa (poređenje u tabeli 19) takođe su uzeti u obzir.

Tabela 19 – Usklađenost strategija EU i ciljeva Programa prekogranične saradnje u jadranskom regionu u okviru IPA

Strategije EU u jadran. području		Program CBC IPA u j. području		
		Prioritet 1	Prioritet 2	Prioritet 3
Lisabonska strategija	Znanje i inovacije – pokretači održivog rasta	x		x
	Učiniti Evropu privlačnijim mjestom za investicije i rad	xx	X	x
	Stvaranje više i boljih radnih mjesta	x		x
Strateška orijentacija EU	Učiniti Evropu i njene reg. privlač. mjestom za investicije	xx	↑	x
	Poboljšanje znanja i inovacija u cilju rasta	x	X	xx
	Stvaranje više i boljih radnih mjesta	x	↓	x
Geteborška strategija	Klimatske promjene i energija		x	
	Održiv saobraćaj			x
	Održivi načini proizvodnje i potrošnje		x	
	Očuvanje i upravljanje prirodnim resursima		x	
	Zdravlje stanovništva	x		
	Socijalna uključenost, demografija i imigracija	x		
	Globalno siromaštvo i izazovi održivog globalnog razvoja	x		
	Održiva proizvodnja i potrošnja*	x		
Ciljevi IPA	Promoviranje održivog ekon. i soc. razvoja u pogran. područjima	x		
	Saradnja u suočavanju sa zajedničkim izazovima u poljima kao	x	x	
	Obezbjeđivanje djelotvornih i sigurnih granica	-	-	-
	Promoviranje zajedničkih manjih akcija sa učesnicima iz p.podr.	x		x

* Opširniji postupak revidiranja Geteborške strategije iz 2001. usvojen je u junu 2006.

X = nizak nivo usklađenosti XX = visok nivo usklađenosti
← X → = zajednička važnost ekološke održivosti

Program je u potpunosti u skladu s Lisabonskom strategijom upravo zbog toga što je to program za saradnju, te je kao takav u značajnoj mjeri usmjeren prema naddržavnim evropskim kohezijskim strategijama.

Opći cilj i strategijski izbori Programa doprinose provođenju Lisabonske strategije usvajanjem tri prioriteta:

- u pogledu prve strategije, „učiniti Evropu privlačnijim mjestom za investicije i rad", treći programski prioritet, „jačanje i integracija postojećih infrastrukturnih mreža, promoviranje i razvoj saobraćajnih, informacijskih i komunikacijskih usluga" pokriva naročito cilj širenja i poboljšavanja evropske infrastrukture. Program teži jačanju lučke i aerodromske infrastrukture i usluga, te poboljšanju i sigurnosti saobraćajnog sistema.

- u skladu sa drugom Lisabonskom strategijom, Program bi trebao biti vrlo efikasan u postizanju cilja Lisabonske strategije da se znanje i inovacije iskoriste za podsticanje rasta. Mjere koje se odnose na razvoj, promoviranje i poboljšanje istraživanja i inovacija uspostavljanjem naučnih i tehnoloških mreža, međunarodnih tehnoloških platformi, jačanjem odnosa između istraživačkih i proizvodnih sistema te, uopće, radnjama koje unapređuju sposobnost područja da privuče ulaganja i radna mjesta.
- u pogledu treće Lisabonske strategije, Program doprinosi uglavnom prvom prioritetu, zahvaljujući ulaganju u ljudski kapital, podršci razvoju kompetencija, pokretljivosti istraživača i razmjeni i distribuciji rezultata i praksi. Pored toga, daljom orijentacijom prioriteta 1 u smislu intervencija, on doprinosi osuvremenjavanju socijalno-zdravstvenog i sektora za zapošljavanje.

Kohezijskom se politikom ispunjavaju ciljevi Lisabonske strategije, i stoga su i *Strateške smjernice*, usvajanjem ista tri prioriteta prilikom utvrđivanja glavnih ciljeva u promoviranju održivog rasta, konkurentnosti i zapošljavanja, usko povezane i u sinergiji s njom.

Smjernice naglašavanjem uloge „teritorijalne dimenzije" u kohezijskoj politici, ističu značaj teritorijalne saradnje i predlažu prevladavajuće tematske sektore za njenu primjenu u unaprijeđivanju saobraćajne infrastrukture i u upravljanju hidrološkim i ekološkim potencijalom. Čini se da su elementi usklađenosti Programa sa *Smjernicama* veoma izraženi u radnjama koje za cilj imaju povećanje privlačnosti evropskih regiona, što bi se trebalo ostvariti poboljšavanjem djelotvornosti saobraćajnih infrastruktura, a vezano uz to Komisija izričito podsjeća na značaj prekograničnih projekata; poboljšanje sinergije između zaštite okoliša i povećanja korištenja obnovljivih izvora energije. Program daje važan doprinos u drugom smjeru gdje je cilj povećanje nivoa istraživanja i tehnološkog razvoja u javnom i privatnom sektoru, promoviranje uvođenja inovacija u proizvodni sistem, promoviranje širenja informaciono-komunikacionih tehnologija u javnom i privatnom sektoru.

Uz Lisabonsku strategiju i stratešku orijentaciju EU, prilikom izrade Programa u obzir su uzeti i prioriteti Geteborške strategije. To naročito vrijedi za prijedloge o strategijama održivog saobraćaja, očuvanju i upravljanju prirodnim resursima, zdravlju stanovništva, klimatskim promjenama i energiji.

Instrument za pretpristupnu **pomoć** (IPA) sastavljen je iz pet komponenti. Jadranski program ravna se isključivo po komponenti pod nazivom „prekogranična saradnja". Osnovni ciljevi te komponente su sljedeći[14]:

- Promoviranje održivog ekonomskog i socijalnog razvoja u pograničnim područjima;
- Saradnja u suočavanju sa zajedničkim izazovima u oblasti kao što je okoliš, prirodna i kulturna baština, zdravlje stanovništva, te suzbijanje i borba protiv organizovanog kriminala;
- Obezbjeđivanje djelotvornih i sigurnih granica;
- Promoviranje zajedničkih manjih akcija sa učesnicima iz pograničnih područja.

Pored navedenih strategija EU, Program u obzir uzima ciljeve navedene u Pravilima za realizaciju IPA.Kao što je vidljivo u tabeli 19, Jadranski program pokazuje dobar stepen usklađenosti sa instrumentom IPA. Naročito je prioritet „ekonomska, socijalna i institucionalna saradnja" usklađen s ciljem instrumenta IPA za „promoviranje održivog ekonomskog i socijalnog razvoja u pograničnim područjima". Isto tako, ekološki ciljevi Programa imaju dobar nivo usklađenosti s ekološkim ciljevima IPA.

Tabela u nastavku (tabela 20) pokazuje kako je Program usklađen s Nacionalnim strateškim referentnim okvirom i Višegodišnjim indikativnim planom. Kako se može vidjeti, višegodišnje indikativno planiranje zemalja koje su dio Jadranskog programa u velikoj se mjeri podudara s prioritetima Programa, ali i s ciljevima IPA.

U do sada razmatranim dokumentima Nacionalnih strateških referentnih okvira zemalja koje su dio Programa (Italija, Slovenija i Grčka) utvrđeni su određeni prioriteti, podijeljeni na neke opće ciljeve. Procjena usklađenosti u ovom dokumentu pokazuje da mnogi prioriteti i ciljevi imaju dobar nivo usklađenosti sa Programom prekogranične saradnje.

[14] Preneseno iz čl. 86. Uredbe o realizaciji IPA/2007

Još jedan važan dokument koji u obzir uzima usklađenost jeste „Sporazum o okvirnom programu za Balkan" (*APQ Balcani*). Tu je vidljiva orijentacija ovog programa u dijelu područja obuhvaćenog Jadranskog programom. Mnogi od tih prioriteta ilustrovani su i u Jadranskom programu.

Tabela 20. – Usklađenost s Nacionalnim strateškim referentnim okvirom i Višegodišnjim indikativnim planom

Višegodišnji indikativni plan i Nacionalni strateški dokument		*CBC IPA u jadranskom regionu*		
		1	*2*	*3*
VIP Albanija	Razvoj prekograničnih ekonomskih, socijalnih i ekoloških aktivnosti pograničnih područja	x	x	
	Rješavanje zajedničkih izazova u oblasti zaštite okoliša, zdravlja stanovništva, prevencije i borbe protiv organizovanog kriminala	x	x	
	Obezbjeđivanje djelotvornih i sigurnih granica			
	Promoviranje pravne i administrativne saradnje	x		
	Promoviranje mjesnih aktivnosti putem ličnog kontakta	x		
VIP Bosna i Hercegovina	Aktivnosti koje za cilj imaju promoviranje i poboljšanje prekogranične saradnje i socio-ekonomske integracije pograničnih područja kroz jačanje ekonomskih, socijalnih, ekoloških i kulturoloških veza među zemljama učesnicama, uključujući aktivnosti putem ličnog kontakta	x	x	
	Rješavanje zajedničkih izazova u oblasti zdravlja stanovništva, prevencije i borbe protiv organizovanog kriminala, protiviterorističkih aktivnosti, korupcije, itd.		x	
	Saradnja i uvezivanje zemalja s ciljem obezbjeđivanja sigurnih granica, te promoviranje pravne i administrativne saradnje	x		
VIP Hrvatska	Saradnja mjesnih/regionalnih organa, udruženja, NVO, i poduzeća iz susjednih regiona kako bi se poboljšao ekonomski i socijalni razvoj kvalificiranih pograničnih područja Manja infrastruktura u cilju poboljšanja potencijala za turizam ili mjesnog/regionalnog saobraćaja i komunikacija, uključujući ekološke aspekte Saradnja putem ličnog kontakta u cilju jačanja kontakata na mjesnom nivou između građanima s obje strane granice Tehnička pomoć i širenje informacija radi pružanja pomoći kod provođenja programa i doprinosa pravovremenom izvršenju zadataka Saradnja organa koji rade na strategijama i aktivnostima za rješavanje rizika i prijetnji graničnoj sigurnosti te na organizovanom kriminalu	x	x	x
VIP Crna Gora	Razvoj prekograničnih ekonomskih, socijalnih i ekoloških aktivnosti pograničnih područja	x	x	
	Rješavanje zajedničkih izazova, naročito u oblasti zaštite okoliša, zdravlja stanovništva i razvoja	x	x	
	Promoviranje mjesnih aktivnosti putem ličnog kontakta, kao i saradnje između NVO i lokalnih vlasti	x		
VIP Srbija	Prekogranična infrastruktura; sprječavanje poplava; upravljanje vodama			x
	Ekonomska saradnja (naročito stvaranje snažnih logističkih veza, lanaca nabavke i klastera uzduž granice), turizam, poljoprivreda i razvoj sela			x
	Rješavanje zajedničkih izazova u oblasti zaštite okoliša, zdravlja stanovništva, prevencije i borbe protiv organizovanog kriminala, itd.	x	x	
	Obezbjeđivanje djelotvornih i sigurnih granica, promoviranje pravne i administrativne saradnje			
	Promoviranje mjesnih aktivnosti putem ličnog kontakta, veći naglasak bi trebao biti na snažnijoj saradnji između javnih ustanova i NVO u oblastima poput obrazovanja i kulturološke saradnje, razvoja demokratije i tolerancije, prevencije sukoba, itd.	x	x	
	Saradnja među kulturnim ustanovama, uključujući muzeje, pozorišta, itd.		x	
	Izrada referentnog okvira za aktivnosti u oblasti prekogranične saradnje, te izrada planskih dokumenata	----------		
	Njegovanje uzajamnog povjerenja na lokalnom nivou	x		
	Podrška inicijativama u oblasti obrazovanja, istraživanja i zapošljavanje	x		
	Podrška aktivnostima za povratak izbjeglica u njihovu zemlju, njihovu reintegraciju i ostvarivanje njihovih prava			
	Podrška naporima za kontrolu naoružavanja ručnim vatrenim i lakim oružjem			
Državni strateški referentni okvir Italija	Poboljšanje i vrijednovanja ljudskih resursa	x		
	Promoviranje, vrijednovanja i širenje istraživanja i inovacija u cilju ostvarivanja konkurentnosti	x		
	Održiva i djelotvorna primjena ekoloških principa u cilju razvoja		x	
	Poboljšanje prirodnih i kulturnih resursa u cilju stvaranja privlačnosti i razvoja		x	
	Socijalna uključenost i usluge za poboljšanje kvaliteta života i privlačnosti područja	x		x
	Mreže i veze za poboljšanje pokretljivosti			x
	Konkurentnost proizvodnih sistema i zapošljavanja	x		
	Konkurentnost i privlačnost gradskog područja			
	Privlačnost Italije kao mjesta za ulaganje	x		
	Upravljanje i razvoj institucija	x		
Državni strateški	Privredni razvoj	x		x
	Društveni razvoj	x		

referentni okvir Slovenija	Međugeneracijski i održivi razvoj	x		
	Razvoj Slovenije u međunarodnom okruženju		x	
Nacionalni strateški okvir za razvoj, Grčka	Ulaganje u proizvodni privredni sektor	x	x	
	Društvo znanja i inovacija	x		
	Zapošljavanje i društvena povezanost	x		
	Institucionalni okvir			
	Privlačnost Grčke i regiona kao mjesta za ulaganje, rad i život	x	x	x
Sporazum o okvirnom programu za Balkan 2007 – 2013.	Socio-ekonomski razvoj	x		
	Materijalne i nematerijalne međusobne veze			x
	Okoliš i održivi razvoj		x	
	Dijalog i kultura		x	
	Zdravstvo i socijalna pomoć		x	

Pri realizaciji Programa u obzir se uzimaju i analize drugih programa za saradnju koji pokrivaju period od 2007. do 2013 i ista područja kao i Jadranski program. Programi koji su tokom ove faze razmotreni su sljedeći: „Jugoistočna Evropa (SEE)", „Italija – Slovenija", „Grčka – Italija" i „Grčka – Albanija". Tabela 21 pokazuje stepen usklađenosti tih programa i Programa.

Tabela 21. – Usklađenost sa strategijama u programima koji pokrivaju period od 2007. do 2013. u jadranskom području

Programske strategije u jadranskom području		IPA CBC u j. pod.		
		1	2	3
Jugoistočna Evropa (SEE) 2007 - 2013.	Omogućavanje inovacija i preduzetništva	x		
	Zaštita i unapređivanje okoliša		x	
	Poboljšanje dostupnosti			x
	Razvoj transnacionalnih sinergija za područja održivog rasta			
Italija - Slovenija 2007 - 2013.	Obezbjeđivanje održive teritorijalne integracije		x	x
	Povećavanje konkurentnosti i razvoja društva koje se zasniva na znanju	x	x	
	Poboljšavanje komunikacije, socijalne i kulturološke saradnje, kako bi se ujedno otklonile postojeće prepreke	x	x	
Grčka – Italija 2007 - 2013.	Jačanje konkurentnosti i inovacija	x		
	Poboljšavanje dostupnosti održivih mreža i usluga			x
	Poboljšavanje kvaliteta života, zaštite okoliša i društvene i kulturološke kohezije		x	
Grčka - Albanija 2007 - 2013.	Poboljšavanje prekograničnog ekonomskog razvoja	x		
	Promoviranje i razvoj okoliša i prirodnih i kulturnih resursa		x	

4-7- VRSTE I KARAKTERISTIKE PROJEKATA

Jedino su zajednički projekti koji uključuju najmanje jednu zemlju članicu kao partnera i jednu zemlju kandidata ili zemlju potencijalnog kandidata prihvatljivi za sufinansiranje. Projekti koji uključuju samo zemlje članice kao partnere ili samo zemlje kandidate ili zemlje potencijalne kandidatkinje kao partnere nisu. U nastavku su u glavnim crtama data konkretna pravila koja vrijede za projekte koje su kao partnerske zemlje predale samo Grčka i Albanija i samo Slovenija i Hrvatska.

Opća pravila koja uređuju pitanje kvalificiranja operacija Programa prekogranične saradnje u okviru IPA između zemalja članica i zemalja kandidata ili zemalja potencijalnih kandidata, naročito ona koja su svojstvena za ovaj program radi izbjegavanja neefikasnog dupliranja napora, su slijedeća:

a) Odabrane operacije uključuju korisnike iz barem jedne zemlje članice i jedne zemlje kandidata/zemlje potencijalnog kandidata. Operacije koje uključuju korisnike samo iz zemalja članica ili samo iz zemalja (potencijalnih) kandidata, nisu kvalificirane za finansiranje.
Zbog toga se prekogranična saradnja između zemalja članica odvija se samo u relevantnim programima Strukturnih fondova za teritorijalnu saradnju (npr. Slovenija – Italija, Italija – Grčka), dok se prekogranična saradnja koja uključuje zemlje (potencijalne) kandidate odvija samo u relevantnim programima prekogranične saradnje u okviru IPA (npr. Hrvatska – Bosna i Hercegovina, Albanija – Crna Gora, itd).

b) Kao dopuna gorepomenutom općem pravilu, a u vezi sa sudjelovanjem Slovenije i Grčke u Programu, operacije koje uključuju samo korisnike iz:

•	Obalno – kraške regije u Sloveniji i Istarske županije i/ili Primorsko-goranske županije u Hrvatskoj,
ili	
•	Prefekture Tesprotija i/ili Krf u Grčkoj i regiona Vlore (okrug Vlore i Saranda) u Albaniji, kvalificirane su na temelju Programa prekogranične saradnje u okviru IPA Slovenija – Hrvatska i Grčka – Albanija.
c)	Da bi na temelju Programa bile kvalificirane za finansiranje, operacije koje uključuju korisnike iz regiona Slovenija – Hrvatska i regiona Grčka – Albanija iz 6.b), moraju uključivati i:
•	najmanje jednog korisnika iz kvalificiranih područja Italije ili Grčke (slučaj operacija koje uključuju korisnike iz regiona Slovenija – Hrvatska) ili Slovenije (slučaj operacija koje uključuju korisnike iz regiona Grčka – Albanija);
ili	
•	najmanje jednog korisnika iz bilo kog drugog kvalificiranog područja u zemljama (potencijalnim) kandidatima, sem područja Hrvatske ili Albanije iz tačke b) gore.

Programska strategija, koja odražava relevantnu teritorijalnu dimenziju, je opsežna i teži ostvarenju zahtjevnih ciljeva kroz tri prioriteta; *Istraživanje i inovacije, Prirodni i kulturni resursi i sprječavanje rizika,* te *Dostupnost i mreže*.

S obzirom na golemi potencijal i predviđenu raznolikost, potrebno je izbjeći rizik od „razvodnjavanja" novčanih sredstava njihovom raspodjelom na previše operacija. Poželjnije je koristiti principe odgovarajuće koncentracije investicija u smislu teritorija i oblasti da bi se intervencijom postigla najveća djelotvornost.

Ovo je jedan od glavnih principa propisanih u uredbama Zajednice.

U skladu sa čl. 95. Propisa o realizaciji IPA, Program u pravilu finansira zajedničke aktivnosti koje su zajednički odabrale zemlje koje učestvuju u programu kroz pojedinačne pozive za dostavljanje ponuda a koje pokrivaju cijelo kvalificirano područje. Zemlje koje učestvuju u programu mogu ujedno odrediti i zajedničke aktivnosti za koje se ne objavljuju pozivi za dostavljanje ponuda. U tom se slučaju ta zajednička aktivnost izričito navodi u Programu ili se, ukoliko je usklađena s prioritetima ili mjerama Programa, utvrđuje bilo kada nakon usvajanja Programa u odluci koju donosi Zajednički nadzorni odbor.

U tom su smislu sredstva i procedure za definiranje, utvrđivanje i odabir operacija veoma značajn. Ove će operacije zajednički utvrditi korisnici i partneri u kvalificiranim oblastima, koji će udružiti svoja iskustva i zajedničke interese.

Za ovu kategoriju projekata Zajednički nadzorni odbor treba da odredi ograničen broj projekata, čija se važnost određuje prema uticaju na predmetni teritorij.

Ovi projekti se određuju na temelju njihovih troškova i konkretnog tematskog pristupa, djelotvornosti i dugoročnih rezultata u predmetnim teritorijima te s obzirom na ciljeve Programa.

Strateški projekti su složeni projekti koji uključuju partnerstvo s određenim karakteristikama, odnose se na nekoliko sektora, a za njihovo stvaranje, aktivnosti tehničke podrške i određenu usklađenost potreban je duži vremenski period.

Drugo svojstvo strateških projekata je upotreba ili tzv. pristupa odozgo prema dolje (*topdown*), pri čemu Zajednički nadzorni odbor (JMC) određuje strateške projekte, ili tzv. pristupa odozdo prema gore (*bottom-up*), što je lokalna alternativa pri čemu mjesni akteri predlažu konkretne projekte.

Strateški projekti moraju biti djelotvorni i odgovoriti na potrebe područja kako je to predviđeno Programom. Provodili bi se kao horizontalne inicijative u kojima se preferira konkretan tematski pristup, te bi u njima trebalo učestvovati više područja zemalja članica i zemalja kandidata /potencijalnih kandidata.

Standardi koji su prijeko potrebni za prepoznavanje jednog strateškog projekta bili bi sljedeći:

a. da se temelji na visokom stepenu sufinansiranja;
b. da je dugoročan projekat zbog složenosti organizacije, partnerstva i sadržaja;
c. da ima aktivno i vrlo kvalitetno partnerstvo prije nego tek formalno sudjelovanje;
d. da ima određene uvjete u pogledu sadržaja. Strateški projekti moraju pokazati gdje se podudaraju i gdje doprinose realizaciji Lisabonske i/ili Geteborške strategije. Po potrebi moraju pokazati i priliku ili mogućnost otvaranja novih područja *evropske politike*. Strateški projekti moraju zadovoljavati integracijske elemente koje vezano za saradnju promoviraju politike Zajednice;
e. da dovodi do pozitivnog ishoda u oblasti saradnje. Ovaj je aspekt blisko povezan s teritorijalnim područjem projekta koji nije zajednički po definiciji. Projekat može biti „strateški" jer, čak i ako funkcionira na ograničenom teritoriju, on obnavlja ili popunjava neke mreže ili se bavi pitanjima od opšteg interesa za cijelo područje te prema tome podstiče bolju cjelokupnu saradnju;
f. da bi prouzrokovali trajne posljedice, strateški projekti moraju dovesti do trajnih promjena i posljedica koje prevazilaze i samo područje i sam sadržaj projekta:
   - radi stvaranja efekta poluge na finansijska sredstva u cilju katalizacije ostalih privatnih i/ili javnih finansijskih i ljudskih resursa;
   - radi omogućavanja konsolidacije i stabilizacije partnerstva s obzirom na razvojne prioritete strategije tih područja;
   - radi stvaranja stalnih prilika za saradnju;
   - radi stvaranja pozitivnih promjena u ponašanju *interesne strane*.

Dodatna objašnjenja o tipovima projekata izradit će se u Priručniku za realizaciju koji treba da se izda nakon odobrenja Programa.

Programsko partnerstvo prepoznaje vrijednost saradnje između Italije i Albanije koju posljednjih godina zastupaju obje zemlje i EU.

Iz tog razloga Programsko partnerstvo poziva Albaniju i Italiju da izrade strateški projekat koji će koristiti cijelom jadranskom programskom području. Uključeni albanski i talijanski partneri moraju nastojati proširiti partnerstvo ovog strateškog projekta na druge zainteresirane partnere programskog područja.

Albanski i talijanski partneri pozvani su da Zajedničkom nadzornom odboru – na jednom od njegovih prvih sastanaka – predaju strateški projekat, uključujući finansijski plan i plan aktivnosti.[15]

[15] Od marta 2006. godine u okviru Programa je održan čitav niz sastanaka i razmijenjen čitav niz pisama povodom Strateškog projekta Italija – Albanija.
Ovog mjeseca, premijer Albanije i predsjednik regiona Apulija potpisali su Pismo namjere i poslali ga predsjedavajućem Evropske komisije u Brisel. U pismu traže nastavak saradnje Albanije i Italije pod projektima o saradnji koje finansira Zajednica.
Sastanak koji su organizovali Evropska komisija i Ministarstvo spoljnih poslova Italije, a na kome je su predstavljeni novi programi prekogranične saradnje, dogodio se u Rimu 9. i 10. marta 2006. Odlučeno je da će Albanija učestvovati u samo jednom programu sa Italijom. Nakon odluke da u narednom programskom periodu, od 2007. do 2013, ne bude bilateralnog programa između Italije i Albanije, a kako bi se nastavilo sa aktivnostima na saradnji sa kojima se otpočelo 1994, napori da se u Program uvrsti strateški projekat Italija – Albanija se nastavljaju.
Forum na visokom nivou o "Investicijama i zakonitosti u Albaniji" održan je u Bariju, Italija, 24. maja 2007. godine, gdje se diskutovalo o budućoj saradnji ove dvije zemlje pod novim programom.

5 – PRIORITETI ZA INTERVENCIJE

UVOD

U ovom su poglavlju za svaki prioritet detaljno opisani konkretan cilj, način provođenja i potencijalni korisnici[16]. Uz to, u poglavlju 5.5. su u glavnim crtama izneseni programski pokazatelji u smislu ishoda i rezultata, te kvantitativno izraženi ciljevi.

5-1 - PRIORITET 1 - EKONOMSKA, SOCIJALNA I INSTITUCIONALNA SARADNJA

Opći cilj prioriteta „jačanje istraživanja i inovacija kako bi se doprinijelo konkurentnosti i pojačao razvoj jadranskog područja putem ekonomske, socijalne i institucionalne saradnje" treba postići kroz četiri mjere. Te mjere su sljedeće:

- Mjera 1.1 – Istraživanje i inovacije
- Mjera 1.2 – Finansijska podrška inovativnim malim i srednjim poduzećima
- Mjera 1.3 – Socijalne, zdravstvene i radničke mreže
- Mjera 1.4 – Institucionalna saradnja

5-1-1- Mjera 1.1 – Istraživanje i inovacije

Cilj ove mjere je poboljšanje istraživačkih kapaciteta u jadranskom području povećavanjem nivoa stručnosti, podsticanjem prijenosa inovacija stvaranjem mreža između poduzetničkog, institucionalnog, akademskog, obrazovnog i istraživačkog sektora, a prvenstveno promoviranjem zajedničkih aktivnosti.

Svrha je olakšati inicijative usmjerene prema jačanju naučno-tehnološkog istraživačkog sistema jačanjem veza između poduzetničkog, institucionalnog, akademskog i istraživačkog sektora, te nadasve promoviranjem zajedničkih istraživačkih aktivnosti između privatnih poduzeća, kao i između privatnog i javnog sektora. Uključeni su razni sektori, uključujući i građevinarstvo. Pored toga, treba podsticati ekološka istraživanja i istraživanja u oblasti ekoinovacija.

Ova podrška ima za cilj stvaranje i jačanje saradnje među univerzitetima, istraživačkim centrima, privatnim poduzećima i javnim tijelima da bi se olakšalo napredno istraživanje putem finansijske podrške strateških projekata. Također je predviđena je i za promoviranje razmjene istraživača i tehničara između poduzeća i univerziteta. U ovoj se mjeri naročit značaj daje izgradnji kapaciteta, prenosu stručnih znanja i iskustava i razmjeni tehničko-naučnih znanja.

Intervencije koje se finansiraju ovom mjerom moraju nastojati uključiti srbijanske partnere.

Očekivani korisnici:

Istraživačke institucije, univerziteti, poduzeća, javne organizacije

Primjeri mogućih radnji su:

- Uspostava mreža za saradnju između univerziteta, istraživačkih centara i drugih kvalificiranih organizacija;
- Razvijanje mehanizama za konkurentnost i saradnju koji će istraživačima koji najviše obećavaju garantirati sredstva;
- Pružanje podrške i omogućavanje naprednih istraživačkih aktivnosti;
- Stimuliranje pokretljivosti istraživača i naročito razmjene istraživača i tehničara između poduzeća i univerziteta;
- Pojačavanje sistematične saradnje između istraživačkih i privatnih/javnih poduzeća;

[16] Konačni spisak korisnika bit će uključen u Projektni zadatak poziva za podnošenje ponuda, pozive za dostavljanje ponuda i pozive za iskazivanje interesa.

- Stvaranje međunarodnih tehnoloških platformi;
- Izgradnja kapaciteta i prijenos stručnih znanja i iskustava;
- Promoviranje širenja najboljih praksi;
- Stvaranje naučnih i tehnoloških mreža u jadranskom području u cilju razmjene informacija, podataka i iskustava o istraživanjima i inovacijama;
- Stvaranje informaciono-komunikacionih mogućnosti za pružanje podrške malim i srednjim poduzećima i procesima pokretanja posla i podrška stvaranju regionalnih i međuregionalnih klastera kvaliteta;
- Promoviranje zajedničke istraživačke djelatnosti između poduzeća i univerziteta i razvijanje partnerstva za inovacije, te podrška stvaranju regionalnih i transregionalnih klastera kvaliteta.

5-1-2- Mjera 1.2 – Finansijska podrška inovativnim malim i srednjim poduzećima

Ova mjera ima za cilj stvaranje podsticaja za teritorijalne i proizvodne sisteme da ulažu u istraživanje i inovacije kroz raznoliku i inovativnu ponudu finansijskih instrumenata.

Inicijative će se usredotočiti prvenstveno na prijenos istraživanja, tehnologija i nauke, stimulišući preduzetničku inicijativu i stvarajući produktivnu sredinu gdje inovativni kapaciteti, čak i u tradicionalnim sektorima, mogu rasti i razvijati se, a u cilju jačanja konkurentnosti Evrope.

Očekivani korisnici:

Mala i srednja poduzeća, udružena mala i srednja poduzeća, državni organi, razvojne agencije

Primjeri mogućih inicijativa su:

- Promoviranje stvaranja i jačanja poduzeća zasnovanih na znanju promoviranjem procesa pokretanja i izgradnje, stvaranje mreža poslovnih inkubatora i supsidijarnih fabrika i upotrebe početnog kapitala;
- Pružanje podrške ulaganju u istraživanje i inovacije i prijenos tehnologije i nauke;
- Ubrzavanje stvaranja i jačanja sistema klastera, sa posebnom pažnjom na saradnji između poduzetničkih, institucionalnih, akademskih i istraživačkih javnih i privatnih sektora;
- Internacionalizacija udruženih malih i srednjih poduzeća;
- Promoviranje inovacija u tradicionalnim i neproduktivnim djelatnostima u smislu proizvoda, procesa, tržišta, organizacije;
- Pružanje podrške idejama, inovacijama i znanju;
- Pomoć malim i srednjim poduzećima u promoviranju ekološki prihvatljivih proizvoda i postupaka proizvodnje;
- Ulaganje u poduzeća izravno povezana s istraživanjem i inovacijama;
- Unaprijeđenje pristupa poslovnim finansijama;
- Pružanje podrške ulaganju u djelatnosti za obuku i razvoj povezane s poslovnim unaprijeđenjem.

5-1-3 - Mjera 1.3 – Društvene, radničke i zdravstvene mreže

Cilj ove mjere je stvaranje novih i jačanje postojećih mreža saradnje u društvenoj, radničkoj i zdravstvenoj politici.

Ona ima za cilj olakšavanje razmjene iskustava i prijenosa stručnih znanja u socijalno-zdravstvenom i radničkom sektoru.

Jedan od prvih prioriteta je pronalaženje ravnoteže između usluga najvišeg kvaliteta i ravnopravnog pristupa za sve uz održavanje troškova na razumnom nivou, u skladu s praksom dobrog upravljanja.

Podržat će se razmjena iskustava i prijenos kapaciteta u društvenom, radničkom i zdravstvenom sektoru, poboljšanje kvalitete i dostupnosti usluga socijalne zaštite radi smanjenja teritorijalnih

nejednakosti. Inicijativa bi trebala biti inovativnog karaktera kako bi bolje integrisala ono što je inače zagarantovano redovnim resursima i državnim politikama.

Očekivani korisnici:

Dobrovoljne organizacije u društvenom i zdravstvenom sektoru, mjesni i državni organi.

Primjeri mogućih inicijativa su:

- Razmjena iskustava i prijenos stručnih znanja u socijalno-zdravstvenom i radničkom sektoru i povećanjem upotrebe informaciono-komunikacionih tehnologija;
- Optimalno iskorištavanje postojeće zdravstvene i socijalne infrastrukture u cilju poboljšanja kvaliteta i dostupnosti socijalnih i zdravstvenih usluga;
- Porast učešća migranata u zapošljavanju, time i jačanje njihove socijalne integracije;
- Omogućavanje geografske i profesionalne pokretljivosti radnika i integracija prekograničnih tržišta rada;
- Integracija socijalnih i zdravstvenih politika da bi se uskladilo pružanje zdravstvenih usluga, te smanjenje teritorijalih nejednakosti;
- Stvaranje međunarodnih mreža (npr. epidemiološko praćenje, razmjena informacija u cilju brzog rješavanja hitnih zdravstvenih slučajeva);
- Postupak poboljšavanja integracije zapostavljenih kategorija;
- Stvaranje integriranih mreža usluga za dobrovoljni društveni rad i zdravstvene usluge (bolnički objekti, telemedicina, telepomoć i zajednički centri za rad sa strankama);
- Stvaranje integriranih mreža da bi se poboljšala pokretljivost radne snage;
- Pružanje zdravstvenih i usluga socijalne zaštite putem kućne njege i kroz upotrebu informaciono-komunikacionih tehnologija;
- Razmjena iskustava i prijenos stručnih znanja na tržištu rada i u obrazovnom sektoru;
- Usklađivanje akademskih kvalifikacija i diploma.

5-1-4 - Mjera 1.4 – Institucionalna saradnja

Ova mjera ima za cilj promovirati inovativne usluge stanovništvu putem razmjene tehničke i političke stručnosti i putem širenja najboljih praksi među organima lokalne uprave.

Intervencije finansirane ovom mjerom moraju nastojati uključiti srbijanske partnere.

Očekivani korisnici:

Državni organi, organizacije i agencije za pružanje poslovne podrške, NVO

Primjeri mogućih inicijativa su:

- Promoviranje razmjene iskustava u pogledu tehničke i upravljačke stručnosti, opće usvajanje upravljačkih alata koji olakšavaju integraciju/saradnju među državnim organima;
- Promoviranje stalnih mreža među državnim organima, a za širenje inovativnih usluga;
- Širenje najbolje prakse;
- Širenje procesa inovacija među vladama (e-vlada) da bi se postupci što više pojednostavili i da bi se vrijeme potrebno za pružanje usluga građanima smanjilo;
- Promoviranje aktivnosti koje za cilj imaju povećanje evropskog identiteta u multikulturalnom i multietničkom kontekstu kroz projekte teritorijalne i društvene saradnje namjenjene uglavnom mladim ljudima.

5-2- PRIORITET 2 – PRIRODNI I KULTURNI RESURSI I SPRIJEČAVANJE RIZIKA

Ovaj se prioritet se zasniva na sljedećem cilju: „promovirati, unaprijediti i zaštititi prirodne i kulturne resurse kroz zajedničko upravljanje tehnološkim i prirodnim rizicima".

Opći cilj postiže se kroz četiri mjere:

- Mjera 2.1 – Zaštita i unaprijeđenje okoliša mora i obalnog područja
- Mjera 2.2 – Upravljanje prirodnim i kulturnim resursima i sprječavanje prirodnih i tehnoloških rizika
- Mjera 2.3 – Štednja energije i obnovljivi izvori energije
- Mjera 2.4 – Održivi turizam

5-2-1- Mjera 2.1 – Zaštita i unaprijeđenje okoliša mora i obalnog područja

Cilj ove mjere je unaprijeđenje, sprječavanje i zaštita obale i kroz zajedničko upravljanje okolišem obale i obalnog područja i zajedničkim rizicima.

Cilj ove mjere jeste pružanje podrške kod intervencija za zaštitu obalne baštine, a radi obezbjeđivanja ponovnog oživljavanja i uspostavljanja ravnoteže obalnog područja i okoliša mora dok istovremeno teži održivom turizmu kao ključu razvoja ovog područja.

Podrška za cilj ima zaštitu morskog i obalnog ekosistema, koji su fragmentirani, izuzetno ranjivi i izloženi značajnim antropomorfnim pritiscima, kroz razvoj zaštićenih zona (Integrirano upravljanje priobalnim područjem - ICZM).

Mjera je u skladu s glavnim smjernicama politike za dalje promoviranje ICZM u Evropi koje je odredila EK u COM 2007 (308) od 7. juna 2007. i u potpunosti će prihvatiti sistem INSPIRE (Infrastruktura za prostorno Informiranje u Evropi) i programa GMES (Inicijativa za globalno praćenje okoliša i sigurnosti).

Očekivani korisnici:

Državni organi, istraživački centri

Primjeri mogućih inicijativa su:

- Jačanje stručnosti mjesnih organa u zajedničkom upravljanju okolišem mora i obalnog područja i kroz promoviranje zajedničke planske politike;
- Provođenje posebnih studija obalnog ekološkog sistema;
- Razvoj općih instrumenata za integrirano upravljanje obalnom zonom;
- Praćenje okoliša mora i obalnog područja i kroz zajednički geografski informacijski sistem (GIS);
- Zajednički projekti za zaštitu kopnenih voda od široko rasprostranjenog zagađenja, od stranih i invazivnih vrsta, te kontrola kvaliteta morske vode;
- Jačanje ekoloških sistema i zaštita biološke raznovrsnosti radi poboljšanja ekološkog kvaliteta i promoviranje održivog privrednog i društvenog razvoja;
- Sprječavanje obalne erozije;
- Naučna istraživanja u cilju poboljšanja održive i odgovorne upotrebe izvora morske hrane, a radi garantovanja kvaliteta hrane;
- Zaštita lokacija NATURA 2000.

5-2-2 - Mjera 2.2 – Upravljanje prirodnim i kulturnim resursima i sprječavanje prirodnih i tehnoloških rizika

Cilj ove mjere je ojačati institucionalne sposobnosti očuvanja i upravljanja teritorijalnim resursima, sprječavanje rizika i ublažavanje posljedica nesreća kroz teritorijalnu saradnju.

Važno je predložiti strategije promoviranja i očuvanja prirodne i kulturne baštine ovog područja jer su to strateški resursi od ogromnog značaja za razvoj održivog turizma. Kulturna i prirodna baština ovog

područja je od posebnog ekološkog, historijskog, arhitektonskog i kulturnog značaja, i još uvijek nije dobro poznata široj javnosti.

Društvena i ekonomska analiza kvalificiranog područja Programa ipak je pokazala prisustvo prijetnji koje, ako se ne riješe odmah, mogu biti prepreka razvoju područja. Takvi resursi pružaju značajnu razvojnu priliku i to ne samo od turizma.

Mjera je u skladu s glavnim smjernicama politike za dalje promoviranje ICZM u Evropi koje je odredila EK u COM 2007 (308) od 7. juna 2007. i u potpunosti će prihvatiti sistem INSPIRE (Infrastruktura za prostorno Informiranje u Evropi) i programa GMES (Inicijativa za globalno praćenje okoliša i sigurnosti).

Očekivani korisnici:

Državni organi, NVO, mala i srednja poduzeća

Primjeri mogućih inicijativa su:

- Jačanje stručnosti državnih organa u definisanju dugoročnih ekoloških strategija (uključujući programe korištenja Strateške procjene utjecaja na okoliš – SEA);
- Inovacije i širenje tehnologije za očuvanje i upravljanje kulturnom i prirodnom baštinom;
- Razmjena najbolje prakse o očuvanju i upravljanju ekološkom i kulturnom baštinom;
- Uspostavljanje saradnje između agencija, organizacija i univerziteta radi stvaranja mreže u oblasti zaštite okoliša i kulturnih dobara i upravljanja rizikom;
- Razmjena iskustava u upravljanju lokacijama NATURA 2000 u vezi sa Direktivom Savjeta 92/43/EEZ o očuvanju prirodnih staništa i divlje flore i faune, te Direktivom Savjeta 79/409/EEZ o zaštiti divljih ptica;
- Razmjena iskustava u upravljanju prirodnim resursima i zaštićenim područjima;
- Upravljanje balastnim vodama;
- Zajednički projekti za provjeru i čišćenje kvalificiranih područja od zagađenja.

5-2-3 - Mjera 2.3 – Štednja energije i obnovljivi izvori energije

Mjera za cilj ima razvijanje obnovljivih izvora energije i štednju energije.

Mjera, u skladu s ciljevima EU, ima za cilj poboljšanje energetske efikasnosti putem novčanih ulaganja u nove tehnologije i podsticanje malih i srednjih poduzeća na usvajanje tih mjera kroz kampanje upoznavanja sa njima.

Očekivani korisnici:

Mala i srednja poduzeća, državni organi

Primjeri mogućih incijativa su:

- Promoviranje centara kvaliteta za razvoj obnovljivih izvora energije (održivo korištenje morske vode, solarne energije, biomase i biogasa, klaničkog otpada);
- Širenje najbolje prakse o očuvanju energije i obnovljivim izvorima energije;
- Promoviranje kampanja za upoznavanje sa pitanjima očuvanja energije i obnovljivih izvora energije;
- Priprema regionalnih i lokalnih programa za održivu proizvodnju i potrošnju energije;
- Promoviranje pilot projekata i demonstracijskih aktivnosti o upotrebi obnovljivih izvora, naročito stvaranjem malih obnovljivih elektrana.

5-2-4 - Mjera 2.4 – Održivi turizam

Mjera ima za cilj povećanje međunarodne konkurentnosti turističkih destinacija na održiv način, podizanjem kvaliteta tržišno orijentisanih turističkih paket aranžmana, s naročitim naglaskom na prirodne i kulturne resurse.

Strategija mora osigurati zajednički pristup promoviranju jadranskog basena kao cjeline. Ovo se također može garantirati i finansiranjem glavnog strateškog projekta.

Očekivani korisnici:

Turistički odbori i organizacije, državni organi i privatna tijela za razvoj ili vođenje turističkih djelatnosti i/ili kulturnih objekata

Primjeri mogućih inicijativa su:

- Poboljšanje prirodnih i kulturnih centara kvaliteta, jačanje mreža između muzeja, pozorišta, itd;
- Stvaranje mreža za razvoj turizma i sportske infrastrukture;
- Jačanje teritorijalne i svijesti o okolišu kroz promoviranje kulturnog identiteta;
- Poboljšanje upravljanja turističkim uslugama kroz prekograničnu saradnju (razmjena iskustava i stručnih znanja, itd);
- Promoviranje i stvaranje zaštitnih znakova područja (eko-oznake, plave zastave);
- Poboljšanje novih kulturnih proizvoda u cilju razvoja održivog kulturnog turizma;
- Aktivnosti turističkog marketinga usmjerene ka produženju turističke sezone;
- Promoviranje integriranih turističkih pravaca i paketa;
- Provođenje procjene kapaciteta za turistički razvoj;
- Poboljšanje i integracija turističkih informativnih centara;
- Razvoj i promoviranje trgovine u području tradicionalnih zanata kroz stvaranje lokalnih konzorcijuma i zajedničkih teritorijalnih marketinških akcija;
- Zajedničke strategije za grananje i podjelu turističkih destinacija jadranskog područja;
- Studije i zajedničke strategije u cilju unaprijeđenja područja u unutrašnjosti kao turističkih odredišta.

5-3- PRIORITET 3 – DOSTUPNOST I MREŽE

Opći je cilj ovog prioriteta „jačanje i integracija postojećih infrastrukturnih mreža, promoviranje i razvoj saobraćajnih, informacijskih i komunikacijskih usluga". Tri specifična cilja koja odgovaraju sljedećim mjerama:

- Mjera 3.1 – Fizička infrastruktura
- Mjera 3.2. – Sistemi održive pokretljivosti
- Mjera 3.3. – Komunikacijske mreže

5-3-1- Mjera 3.1 – Fizička infrastruktura

Cilj ove mjere je razvoj pomorskog i vazdušnog saobraćaja i pomoćnih usluga kako bi se garantiralo međudjelovanje i integracija postojećih saobraćajnih mreža.

Podrška za cilj ima osavremenjavanje i jačanje luka i aerodroma radi optimalnog korištenja postojećeg potencijala kroz poboljšanje usluge, sigurnosti i kroz unaprijeđenje postojećih objekata. Izolirane radnje bez dokazivog utjecaja na cjelokupnu međusobnu povezanost područja neće se finansirati.

Očekivani korisnici:

Javnost i nadležna tijela za javne usluge (lučke i aerodromske vlasti)

Primjeri mogućih inicijativa su:

- Modernizacija i jačanje lučkih i aerodromskih objekata;

- Poboljšanje sigurnosti robe i prijevoznika.

5-3-2 - Mjera 3.2 – Sistemi održive pokretljivosti

Ova je mjera namijenjena promoviranju održivih prijevoznih usluga u cilju poboljšanja veza u jadranskom području.

Mjera podupire djelotvoran, siguran i održiv prevozni sistem s ciljem postizanja integriranog razvoja jadranskog područja i dostupnosti graničnih područja.

Očekivani korisnici:

Državni organi, javna i privatna poduzeća

Primjeri mogućih inicijativa su:

- Podrška prekograničnom vođenju usluga javnog prijevoza;
- Promoviranje veza između luka i područja u unutrašnjosti radi poboljšanja međusobnog funkcioniranja mreža;
- Jačanje i promoviranje prijevoznih usluga za robu i ljude.

5-3-3 - Mjera 3.3 – Komunikacijske mreže

Informacione tehnologije predstavljaju najvažniji faktor inovacijskog i ekonomskog razvoja, kao i osnovni instrument socijalne kohezije.

Ova mjera za cilj ima poboljšanje i razvoj informacijskih i komunikacijskih mreža i njihove dostupnosti budući da su to sredstva u razmjeni stručnih znanja i vještina.

Njome se također nastoji poboljšati dostupnost podataka i usluga, a istovremeno smanjiti gustina saobraćaja.

Očekivani korisnici:

Državni organi, NVO

Primjeri mogućih inicijativa su:

- Inovativni projekti o upotrebi novih informaciono-komunikacionih tehnologija, naročito u podizanju svijesti i poboljšanju područja u kulturi i multimedijima;
- Promoviranje informaciono-komunikacionih tehnologija za pristup javnim servisima (e-vlada, e-nastava, e-nabavka, itd);
- Korištenje informaciono-komunikacionih tehnologija kao instrumenta za smanjenje potreba za prekograničnim prevozom (video-konferencije, internet stranice, itd);
- Korištenje informaciono-komunikacionih tehnologija za razvoj djelotvornog sistema za upravljanje saobraćajem i saobraćajnih informacijskih sistema za prekogranične prevozne tokove.

5-4 PRIORITET 4 – TEHNIČKA POMOĆ

Osnovni cilj ovog prioriteta je da „garantira upravljanje, realizaciju, praćenje, kontrolu i vrijednovanja Programa". Ovaj prioritet obuhvata dvije mjere:

- Mjera 4.1 – Upravljanje i realizacija
- Mjera 4.2 – Informiranje, promoviranje i vrijednovanja

Tehnička pomoć (TA) pružat će se aktivnostima koje su neophodne radi djelotvornog i nesmetanog upravljanja i realizacije Programa. Tehnička pomoć koristit će se za aktivnosti na pripremi, upravljanju, praćenju, vrednovanju, informisanju i kontroli.

Ovim će se garantirati preduvjeti (materijalni i ljudski resursi) za efikasnu i djelotvornu realizaciju i nastavak programa, uključujući izbor projekata, kontrolu, praćenje, vrijednovanja i informiranje.

5-4-1 Mjera 4.1 – Upravljanje i realizacija

Ovom mjerom obuhvaćeni su operativni troškovi koji su neophodni radi djelotvorne i efikasne realizacije Programa, kao što su:

- Troškovi koji se odnose na JTS i njegove ispostave ili mjesta informiranja ;
- Pomoć i podrška strukturama upravljanja (MA, CA, AA, JMC, JSC, OFLC);
- Jačanje administrativnih kapaciteta;
- Davanje visokokvalitetne procjene prijava, praćenje i kontrola projekata koji se realiziraju u sklopu operativnog programa i generalno programa, kao sastavnog dijela dobrog upravljanja programom;
- Izdaci za sastanke JMC i JSC;
- Izgradnja, održavanje i nadogradnja kompjuterizovanih sistema za prikupljanje finansijskih i fizičkih pokazatelja napretka i utjecaja kako za unutrašnju tako i za vanjsku potrošnju.

5-4-2 Mjera 4.2 –Informiranje, promoviranje i vrijednovanja

Ovom mjerom obuhvaćeni su operativni troškovi koji su neophodni radi distribucije informacija o Programu među potencijalnim korisnicima i u široj javnosti programske oblasti. Moguće je finansirati:

- postavljanje, održavanje i nadogradnju internet sajta;
- Mjere usmjerene na informiranje i promoviranje kako bi se povećala upoznatost potencijalnih korisnika, ciljnih grupa i šire javnosti sa Programom i programskim aktivnostima koje bi se mogle kofinansirati, kao i sa rezultatima realizacije Programa (npr. organizovanje javnih događanja i događanja usmjerenih na podizanje svijesti);
- Informacije i dokumente, uključujući troškove prevođenja;
- Promoviranje partnerstva i saradnje među partnerima (npr. forumi za pronalaženje projektnih partnera i predstavljanje projektnih ideja)
- Informiranje, seminare za tehničku podršku, obuku i savjetodavne usluge koje se pružaju podnosiocima prijedloga projekata i potencijalnim korisnicima prilikom pripreme projekta;
- Provođenje/naručivanje tematskog vrijednovanja, studija, izvještaja i anketa koje doprinose većoj važnosti i uspješnosti Programa i/ili su od javnog interesa;
- Kapitalizacija ishoda i rezultata, te distribucija informacija, kao što su informacije o najboljoj praksi.

5-5 KVANTIFICIRANI CILJEVI I POKAZATELJI

U skladu sa čl. 94 Uredbe o realizaciji IPA-e, ciljevi prioriteta se mjere korištenjem ograničenog broja pokazatelja ishoda i rezultata, uzimajući u obzir princip proporcionalnosti. Pokazateljima se omogućava mjerenje napretka u odnosu na početnu situaciju i uspješnost ciljeva kojima se realiziraju prioriteti.

Grupa pokazatelja služi za unutrašnje upravljanje programom i čini preko potrebnu osnovu za izvještavanje i komunikaciju kako bi dostignuća Programa bila jasna programskim partnerima i široj javnosti.

Ex ante kvantifikacija ciljeva zasniva se na dva parametra: finansijskoj težini osa prioriteta i prosječnoj veličini projekta dobijenoj iz prethodnih iskustava.

Slika 4 – Logika postupaka u programu

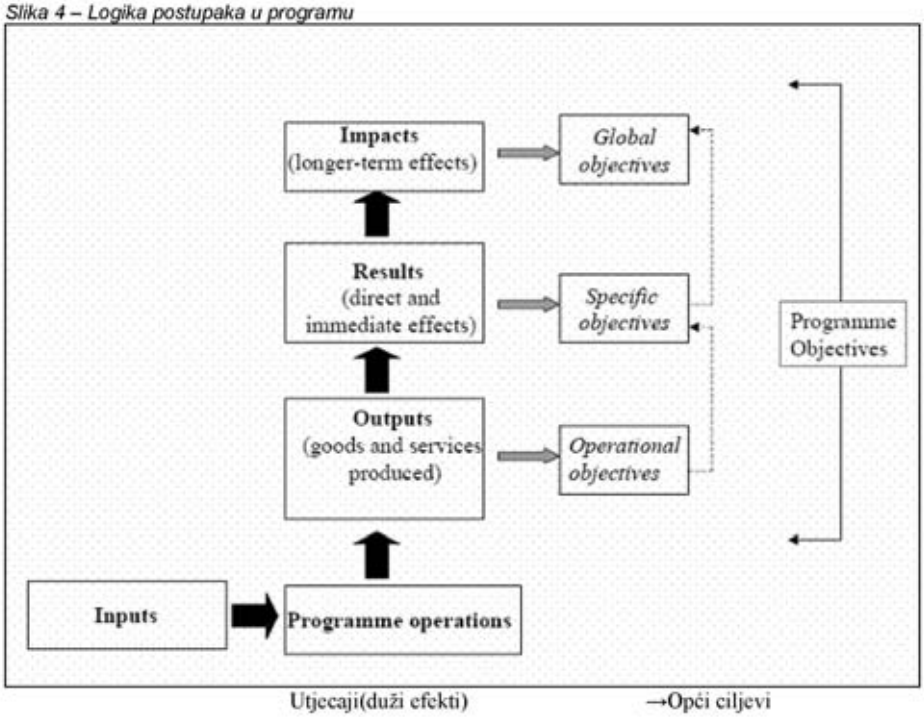

Utjecaji(duži efekti) →Opći ciljevi
↑
Rezultati (direktni i neposredni efekti) →Posebni ciljevi
↑
Ishodi (isporučena roba i usluge) →Operativni ciljevi
↑
Unosi → Programske operacije

Kako bi se mogla pratiti realizacija programa i donijeti sud o njegovim rezultatima rada u odnosu na postavljene ciljeve, potrebno je koristiti grupu pokazatelja koji se moraju utvrditi unaprijed ili u ranoj fazi realizacije programa kako bi se podaci o njima mogli prikupiti.

Tabela 22 – Definicija pokazatelja unosa, ishoda, rezultata i utjecaja

Pokazatelji resursa ili unosa odnose se na budžet koji je dodijeljen svakom nivou pomoći. **Finansijski** pokazatelji se koriste za praćenje napretka u pogledu (godišnjih) obaveza i isplate sredstava koja su dostupna za svaku aktivnost, mjeru ili program u odnosu na njegove dozvoljene troškove. **Pokazatelji ishoda** odnose se na djelovanje. Mjere se fizičkim ili finansijskim jedinicama (npr. dužina izgrađene željezničke pruge, broj poduzeća kojima je pružena finansijska pomoć, itd).

Pokazatelji rezultata odnose se na direktan i neposredan učinak na direktne korisnike koji proizvede program. Oni pružaju informacije o promjenama u, na primjer, ponašanju, sposobnostima ili rezultatima rada korisnika. Ti pokazatelji mogu biti fizičke prirode (smanjenje vremena putovanja, broj polaznika koji su uspješno završili obuku, broj saobraćajnih nesreća, itd) ili finansijske prirode (sredstva privatnog sektora, smanjenje troškova prijevoza, itd).

Pokazatelji utjecaja odnose se na posljedice koje, pored neposrednih učinaka, program ima. Mogu se definirati dva koncepta utjecaja:

Konkretni utjecaji su oni učinci do kojih dolazi nakon određenog vremenskog razdoblja, ali koji su uprkos tome, direktno povezani sa poduzetom mjerom i direktnim korisnicima.

Globalni utjecaji su dugotrajni učinci koji imaju utjecaj na šire stanovništvo.

Prioritet 1 – Privredna, društvena i institucionalna saradnja

Pokazatelji ishoda

NAZIV	CILJ	IZVOR PODATAKA
Broj projekata		
Ukupan broj projekata	**65**	Praćenje
Broj projekata: istraživanje i inovacija	**10**	Praćenje
Broj projekata: finansijska podrška inovativnim malim i srednjim poduzećima	**20**	Praćenje
Broj projekata: društvene, radne i mreže zdravstvene zaštite	**15**	Praćenje
Broj projekata: institucionalna saradnja	**20**	Praćenje
Vrste projekata		
Izrada zajedničkih politika i strategija	**25**	Praćenje
Izrada zajedničkih instrumenata	**25**	Praćenje
Izrada ogledних mjera	**13**	Praćenje
Izrada zajedničkih studija izvodljivosti	**2**	Praćenje
Partnerstvo		
Broj projekata koji uključuju 2-4 partnera	>60%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju 5-8 partnera	>35%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju više od 8 partnera	>5%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju 2-3 zemlje	>60%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju 4-6 zemalja	>35%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju više od 6 zemalja	>5%	Praćenje
Konkretni ishodi		
Broj istraživačkih aktivnosti kojima se pruža podrška	**15**	Praćenje
Broj stvorenih mreža u oblasti ITR/inovacija	**10**	Praćenje
Broj uključenih univerzitetskih centara/centara za istraživanje	**10**	Praćenje
Broj malih i srednjih poduzeća kojima se pruža pomoć od kojih je: Broj ženskih malih i srednjih poduzeća Broj malih i srednjih poduzeća koja izrađuju ekološke proizvode	**30** **15** **8**	Praćenje
Broj novih poduzeća kojima se pruža pomoć od kojih je: Broj ženskih malih i srednjih poduzeća Broj malih i srednjih poduzeća koja izrađuju ekološke proizvode	**15** **7** **3**	Praćenje
Broj projekata kojima se razvija saradnja u oblasti usluga u	**10**	Praćenje

javnom sektoru		
Broj ljudi koji učestvuje u zajedničkim obrazovnim ili aktivnostima na obuci	**300**	Praćenje
Broj i vrsta unaprijeđenih institucija (društvene, institucije zdravstvene zaštite i rada)	**10**	Praćenje
Broj projekata kojima se jačaju institucionalni kapaciteti	**20**	Praćenje

Pokazatelji rezultata

NAZIV	CILJ	IZVOR PODATAKA
Broj novih usluga/proizvoda/procesa koji su razvijeni sa parnterima u prekograničnoj saradnji	**15**	Praćenje
Povećanje prometa u malim i srednjim poduzećima kojma se pruža pomoć (koja već postoje)	**25**	Ankete/izvještaj o vrednovanju
Postotak novih poduzeća kojma se pruža pomoć, a koja su preživjela više od 18 mjeseci	**70%**	Ankete/izvještaj o vrednovanju
Postotak stanovništva kojem su dostupne društvene, zdravstvene i radne institucije	**30%**	Ankete/izvještaj o vrednovanju
Broj uključenih korisnika, opisanih po vrsti	**700**	Praćenje

5-5-1 Prioritet 2 – Prirodni i kulturni resursi i prevencija rizika

Pokazatelji ishoda

NAZIV	CILJ	IZVOR PODATAKA
Broj projekata		
Ukupan broj projekata	**53**	Praćenje
Broj projekata: zaštita i unapređenje okoliša mora i obalnog područja	**12**	Praćenje
Broj projekata: upravljanje prirodnim i kulturnim resursima i prevencija prirodnih i tehnoloških rizika	**15**	Praćenje
Broj projekata: štednja energije i obnovljivi izvori energije	**20**	Praćenje
Broj projekata: održivi turizam	**6**	Praćenje
Vrste projekata		
Izrada zajedničkih politika i strategija	**18**	Praćenje
Izrada zajedničkih instrumenata	**13**	Praćenje
Izrada oglednih mjera	**20**	Praćenje
Izrada zajedničkih studija izvodljivosti	**2**	Praćenje
Partnerstvo		
Broj projekata koji uključuju 2-4 partnera	>60%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju 5-8 partnera	>35%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju više od 8 partnera	>5%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju 2-3 zemlje	>60%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju 4-6 zemalja	>35%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju više od 6 zemalja	>5%	Praćenje
Konkretni ishodi		
Broj kilometara zaštićene obale	**60**	Praćenje
Broj novostvorenih prekograničnih timova za hitne slučajeve i	**2**	Praćenje

riješenih problema		
Broj prekograničnih sporazuma/mreža uspostavljenih između operatora/agencija u oblasti zaštite okoliša	**3**	Praćenje
Broj projekata kojima se stimulira i poboljšava zajednička zaštita i upravljanje okolišem	**3**	Praćenje
Broj sporazuma/mreža za saradnju kojima je cilj poboljšanje spremnosti u hitnim slučajevima	**3**	Praćenje
Broj kampanja za očuvanje energije i obnovljivih izvora energije	**2**	Praćenje
Broj oglednih projekata za korištenje obnovljivih resursa	**15**	Praćenje
Broj izrađenih turističkih paketa/ruta/zaštitnih znakova	**10**	Praćenje
Broj prekograničnih turističkih proizvoda/zajedničkih marketinčkih pristupa i zajedničkih usluga pružanja informacija	**10**	Praćenje
Broj marketinških inicijativa kojima je pružena podrška (ili zajedničkih promotivnih kampanja)	**2**	Praćenje
Broj novih/unaprijeđenih atrakcija/objekata	**25**	Praćenje

Pokazatelji rezultata

NAZIV	CILJ	IZVOR PODATAKA
Broj zaštićenih ekosistema	**5**	Praćenje
Broj zaštićenih lokacija prirodne/kulturne baštine	**10**	Praćenje
Postotak prirodnih resursa zanimljivih zajedničkom rukovodstvu	**20%**	Izvještaj o vrednovanju
Poboljšano upravljanje okolišem i promoviranje biološke raznolikosti	**2**	Praćenje /izvještaj o vrednovanju
Postotak povećanog broja noćenja u jadranskom području	**2%**	Ankete /izvještaj o vrednovanju

5-5-2 Prioritet 3 – Dostupnost i mreže

Pokazatelji ishoda

NAZIV	CILJ	IZVOR PODATAKA
Broj projekata		
Ukupan broj projekata	**58**	Praćenje
Broj projekata: fizička infrastruktura	**8**	Praćenje
Broj projekata: održivi sistemi mobilnosti	**20**	Praćenje
Broj projekata: komunikacijske mreže	**30**	Praćenje
Vrste projekata		
Izrada zajedničkih politika i strategija	**38**	Praćenje
Izrada zajedničkih instrumenata	**20**	Praćenje
Izrada oglednih mjera	**0**	Praćenje
Izrada zajedničkih studija izvodljivosti	**0**	Praćenje
Partnerstvo		
Broj projekata koji uključuju 2-4 partnera	>60%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju 5-8 partnera	>35%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju više od 8 partnera	>5%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju 2-3 zemlje	>60%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju 4-6 zemalja	>35%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju više od 6 zemalja	>5%	Praćenje

Konkretni ishodi		
Broj projekata kojima se razvija zajednička upotreba infrastrukture	**15**	Praćenje
Broj modernizovanih luka/aerodroma	**10**	Praćenje
Broj poboljšanih usluga saboraćaja	**15**	Praćenje
Broj projekata kojima se poboljšavaju veze	**15**	Praćenje
Broj popunjenih praznina u saobraćajnim vezama	**5**	Praćenje
Broj projekata kojima se smanjuje izolacija putem poboljšanog pristupa IKT/mrežama	**25**	Praćenje

Pokazatelji rezultata

NAZIV	CILJ	IZVOR PODATAKA
Broj novih pristaništa	**2**	Izvještaj o vrednovanju
Broj poboljšanih kombinovanih mogućnosti prijevoza	**10**	Praćenje
Broj dodatnih usluga javnog prijevoza	**5**	Praćenje
Postotak stanovništva koje koristi nove saobraćajne veze (rano)	**2%**	Izvještaj o vrednovanju
Broj novih uspostavljenih IKT usluga	**4**	Ankete /izvještaj o vrednovanju
Povećanje postotka stanovništva koje ima pristup IKT	**2%**	Ankete /izvještaj o vrednovanju

5-5-3 Prioritet 4 – Tehnička pomoć

Pokazatelji ishoda

NAZIV	CILJ	IZVOR PODATAKA
Broj projekata		
Ukupan broj projekata	**4**	Praćenje
Broj projekata: upravljanje i realizacija	**2**	Praćenje
Broj projekata: informiranje, promoviranje i vrijednovanja	**2**	Praćenje
Konkretni ishodi		
Broj uspostavljenih prekograničnih programskih struktura	**3**	Praćenje
Broj seminara/javnih događanja	**15**	Praćenje
Broj vrijednovanih (procijenjenih) projekata	**500**	Praćenje

Pokazatelji rezultata

NAZIV	CILJ	IZVOR PODATAKA
Broj izrađenih priručnika/smjernica	**4**	Praćenje
Broj učesnika u događajima organiziranim u svrhu promocije i realizacije Programa	**600**	Anketa
Broj i kvalitet projekata koji su podneseni radi finansiranja i stopa uspjeha	**5**	Praćenje

6 FINANSIJSKE ODREDBE

U sljedećem stavu predstavljena je finansijska tabela Programa za period 2007-2011., u skladu s Uredbom o provedbi IPA.

6-1 BUDŽET PROGRAMA I STOPA POMOĆI

Tab. 23 – Godišnja obaveza IPA u Programu (u eurima):

Godine	Ukupna alokacija IPA CBC
2007.	19.764.156
2008.	33.767.061
2009.	36.909.920
2010.	37.648.116
2011.	38.401.079
Ukupno 2007-2011.	**166.490.332**

Tab 24 – Indikativni raspored po prioritetu (2007-2009.) Prioritet po izvoru finansiranja (u eurima):

Prioritet	Sredstva Zajednice	Nacionalno sufinansiranje [21]	Ukupna sredstva	Stopa sufinansiranja	*Doprinosi EIB*	*Ostala sredstva* [22]
	(a)	(b)	(c) = (a) + (b)	(d) = (a)/(c)		
Prioritet 1 – Ekonomska, socijalna i institucijska saradnja	49.947.100	8.814.194	**58.761.294**	85,00%	-	-
Prioritet 2 – Prirodni i kulturni resursi i sprečavanje rizika	49.947.100	8.814.194	**58.761.294**	85,00%	-	-
Prioritet 3 – Pristupačnost i mreže	49.947.099	8.814.194	**58.761.293**	85,00%	-	-
Prioritet 4 – Tehnička pomoć	16.649.033	2.938.065	**19.587.098**	85,00%	-	-
Ukupno (2007-2011.)	**166.490.332**	**29.380.647**	**195.870.979**	**85,00%**	-	-

[21] Odnosi se i na javno i na privatno sufinansiranje.
[22] Odnosi se na sufinansiranje javnih i privatnih korisnika.

6-2- ALOKACIJA SREDSTAVA

Tab 25 – Alokacija sredstava po prioritetu i godini. Sredstva Zajednice i nacionalna sredstva (u eurima):

Prioritet	2007	2008	2009	2010	2011	Ukupno
Prioritet 1 - Ekonomska, socijalna i institucijska saradnja	6.975.584	11.917.786	13.027.031	13.287.571	13.553.322	**58.761.294**
Prioritet 2 – Prirodni i kulturni resursi i sprečavanje rizika	6.975.584	11.917.786	13.027.031	13.287.571	13.553.322	**58.761.294**
Prioritet 3 – Pristupačnost i mreže	6.975.584	11.917.786	13.027.031	13.287.570	13.553.322	**58.761.293**
Prioritet 4 – Tehnička pomoć	2.325.195	3.972.595	4.342.344	4.429.190	4.517.774	**19.587.098**
UKUPNO	**23.251.947**	**39.725.953**	**43.423.437**	**44.291.902**	**45.177.740**	**195.870.979**

7 ODREDBE O REALIZACIJI OPERATIVNOG PROGRAMA

7-1 UPRAVLJANJE PROGRAMOM

U okviru prekogranične saradnje u jadranskom regionu postoji odredba koja se odnosi na uspostavljanje tijela i zajedničkih struktura zaduženih za upravljanje Programom. Tijela i strukture moraju poštovati pravilo jedne strukture za jedan program, te principe razdvajanja funkcija.

Tijela su sljedeća:

(a) Upravno tijelo, zaduženo za upravljanje i realizaciju Programa;
(b) Tijelo zaduženo za ovjeru, zaduženo za ovjeru nastalih rashoda;
(c) Kontrolno tijelo, zaduženo za sisteme kontrole.

Uspostavljene strukture Programa su:

(d) Zajednički nadzorni odbor;
(e) Zajednički upravni odbor;
(f) Zajednički tehnički sekretarijat.

Ako tokom realizacije Programa dođe do promjena *naziva, adrese, telefona ili adrese elektronske pošte*, čime se mijenjaju strukture zadužene za sistem upravljanja i kontrole tokom realizacije, o ovome će biti obaviještena Evropska komisija i Zajednički nadzorni odbor, dok će se godišnji izvještaji ažurirati, a Program izmijeniti.

7-1.1 Zajenički nadzorni odbor

Zajednički nadzorni odbor uspostavit će se u roku od tri mjeseca od dana obavještavanja država učesnica o odluci kojom se odobrava Program.

Na zahtjev država učesnica ili Komisije, Zajednički nadzorni odbor sastajat će se najmanje dva puta godišnje[19].

U skladu s odredbama čl. 110 – 111. Uredbe o realizaciji IPA, Zajednički nadzorni odbor, zajedno s Upravnim tijelom, uvjerava se u djelotvornost i kvalitet realizacije Programa prekogranične saradnje, u skladu sa sljedećim odredbama:

(a) Razmatra i odobrava kriterijume za izbor aktivnosti koje se finansiraju u sklopu Programa prekogranične saradnje, te odobrava svaku reviziju tih kriterijuma u skladu sa programskim potrebama;
(b) Odobrava pozive za podnošenje prijedloga projekata prije njihovog objavljivanja (od strane JTS);
(c) Zaduženo je za izbor i odobravanje aktivnosti;
(d) Periodično provjerava napredak koji je ostvaren u smislu postizanja konkretnih ciljeva Programa prekogranične saradnje na temelju dokumenata koje podnosi Upravno tijelo;
(e) Ispituje rezultate realizacije, posebno ostvarenje ciljeva zadatih za svaki prioritet i vrijednovanja navedena u čl. 57. st. (4) i čl. 109. Uredbe o realizaciji IPA;
(f) Razmatra i odobrava godišnje i završne izvještaje o realizaciji iz čl. 112. Uredbe o realizaciji IPA;

[19] Čl. 110 (1) Uredbe o realizaciji IPA.

(g) Odobrava prijave strateških projekata.

Nadalje:

(f) Odbor se obavještava o godišnjem izvještaju o kontroli iz čl. 105 (1) (c) Uredbe o realizaciji IPA, i o svim značajnim napomenama koje bi Komisija mogla imati nakon razmatranja tih izvještaja;
(g) Odbor može Upravnom tijelu predložiti bilo kakvu reviziju ili pregled Programa prekogranične saradnje kojim će se vjerovatno omogućiti ostvarenje ciljeva iz čl. 86 (2) Uredbe o realizaciji IPA ili poboljšati upravljanje Programom, uključujući i finansijsko upravljanje;
(h) Razmatra i odobrava svaki prijedlog izmjena i dopuna sadržaja Programa prekogranične saradnje;

Zajednički nadzorni odbor sastavlja svoj poslovnik u sklopu institucionalnog, pravog i financijskog okvira država učesnica, te u skladu sa mandatom Zajedničkog nadzornog odbora koji je izložila Komsija, kako bi ispunio svoju misiju u skladu sa Uredbom o realizaciji IPA. JMC ga usvaja u dogovoru sa Upravnim tijelom.

Zajednički nadzorni odbor djeluje u skladu sa sljedećim odredbama:

(f) Svaka država mora biti zastupljena;
(g) Svaka država ima jedan glas;
(h) donosi odluke na temelju konsenzusa, sem kada su u internom poslovniku naznačeni drugi postupci glasanja;
(i) U njegovim dužnostima podržava ga Zajednički tehnički sekretariijat.

JMC se sastoji od predstavnika kako centralne, tako i regionalne/lokalne uprave država učesnica. Konačni sastav JMC bit će uključen u interni poslovnik kako bi se obezbijedila ravnomjerna zastupljenost država učesnica. Ukupan broj članova JMC omogućava Odboru da djeluje na efikasan i isplativ način. Kako bi bila zastupljena cijela teritorija obuhvaćena Programom, maksimalan broj članova JMC po zemlji bit će sljedeći:

Upravno tijelo	
Albanija	6 predstavnika (2 sa centralnog + 4 sa regionalnog/lokalnog nivoa)
Bosna and Hercegovina	3 predstavnika (sa centralnog nivoa)
Hrvatska	8 predstavnika (1 sa centralnog + 7 sa regionalnog/lokalnog nivoa)
Grčka	4 predstavnika (2 sa centralnog + 2 sa regionalnog/lokalnog nivoa)
Italija	9 predstavnika (2 sa centralnog + 7 sa regionalnog/lokalnog nivoa)
Crna Gora	2 predstavnika (sa centralnog nivoa)
Srbija	1 predstavnik (sa centralnog nivoa)
Slovenija	9 predstavnika (2 sa centralnog + 7 sa regionalnog/lokalnog nivoa)

Predstavnici Evropske komisije učestvuju u radu JMC u svojstvu savjetnika.
Predstavnik za zaštitu okoliša i predstavnici privrednih i društvenih partnerstava mogu prema potrebi također učestvovati kao posmatrači, u skladu s čl. 87. Uredbe o realizaciji IPA.

Troškovi MA i samo dva predstavnika iz svake države učesnice podmiruju se iz sredstava Tehničke pomoći.

7-1.2 Zajednički upravni odbor

U skladu sa čl. 110 (f) Uredbe o realizaciji IPA, Zajednički nadzorni odbor može dodijeliti nadležnost za izbor aktivnosti Zajedničkom upravnom odboru, ali zadržava odgovornost.

Tokom svog prvog sastanka JMC donosi odluku i odobrava poslovnik JSC-a, kojim se tačno određuje: predsjedavajući, sastav, zadaci i raspored sastanaka.

Stručnjaci (npr. stručnjaci za zaštitu okoliša) takođe mogu učestvovati u radu JSC radi procjene ispunjavanja konkretnih kriterijuma.

JSC-u pomaže Zajednički tehnički sekretarijat.

7-1.3 Upravno tijelo

Upravno tijelo je zaduženo za upravljanje i realizaciju Programa prekogranične saradnje u skladu s principom dobrog finansijskog upravljanja. MA je glavni sagovornik Evropske komisije.

Upravno tijelo Programa uspostavlja se u Italiji, u Lakvili (L'Aquila), i njegova struktura je sljedeća:

Odgovorna struktura:	REGIONE ABRUZZO DIREZIONE AFFARI INTERNAZIONALI
Adresa:	Piazza Santa Giusta, Palazzo Centi –L'Aquila
E-mail:	cooperazioneaq@regione.abruzzo.it

„*Direzione Affari Internazionali*" (Uprava za međunarodne poslove) funkcionalno ne ovisi od Tijela zaduženog za ovjeru i Kontrolnog tijela. Odlukom regionalne vlade Upravnom tijelu daju se sve odgovarajuće nadležnosti navedene u čl. 103. Uredbe o realizaciji IPA.

Upravno tijelo zaduženo je da:

(a) obezbijedi da je izbor aktivnosti za finansiranje u skladu sa kriterijumima koji se odnose na Program, te da su u skladu sa važećim pravilima Zajednice i države tokom cijelog perioda realizacije;
(b) obezbijedi postojanje sistema za evidentiranje i čuvanje računovodstvene dokumentacije u kompjuteriziranom obliku za svaku aktivnost obuhvaćenu Programom, te prikupljanje podataka o realizaciji, koji su neophodni za finansijsko upravljanje, praćenje, provjeru, reviziju i vrijednovanja;
(c) potvrdi tačnost rashoda. Iz tog razloga, ono se uvjerava da su rashodi svakog krajnjeg korisnika koji je učestvovao u aktivnosti potvrđeni od strane lica zaduženog za kontrolu, iz čl. 108. Uredbe o realizaciji IPA;
(d) obezbijedi da se aktivnosti realiziraju u skladu sa odredbama o javnoj nabavci iz člana 121. Uredbe o realizaciji IPA;
(e) obezbijedi da krajnji korisnici i druga tijela uključena u realizaciju aktivnosti vode ili poseban računovodstveni sistem, ili odgovarajući računovodstveni kod za sve transakcije u vezi sa aktivnošću, ne prenebregavajući računovodstvene propise države;
(f) obezbijedi da se vrijednovanja Programa vrši u skladu sa članom 109. Uredbe o realizaciji IPA;
(g) odredi procedure kojima se garantira da se svi dokumenti u vezi sa rashodima i revizijom, koji su potrebni radi obezbjeđivanja odgovarajuće evidencije revizija, čuvaju u skladu sa uvjetima iz člana 134 Uredbe o realizaciji IPA;
(h) obezbijedi da, u svrhu ovjere, tijelo zaduženo za ovjeru dobije sve neophodne informacije o izvršenim procedurama i provjerama u pogledu rashoda;
(i) usmjerava rad Zajedničkog nadzornog odbora i obezbjeđuje mu dokumente potrebne kako bi se omogućilo praćenje kvaliteta realizacije Programa u svjetlu njegovih konkretnih ciljeva;
(j) izradi i, nakon odobrenja Zajedničkog nadzornog odbora, podnese Komisiji godišnje i završne izvještaje o realizaciji iz člana 112. Uredbe o realizaciji IPA;

(k) obezbijedi ispunjavanje uvjeta u pogledu informiranja i promoviranja iz člana 62. Uredbe o ralizaciji IPA.

Upravno tijelo dostavlja Komisiji detaljan opis sistema upravaljanja i kontrole usvojenih u skladu s članom 115. Uredbe o ralizaciji IPA.

Upravnom tijelu će u izvršavanju njegovih dužnosti podršku pružati Zajednički tehnički sekretarijat, kome je to povjereno putem redovnog javnog tendera .

7-1.4 Zajednički tehnički sekretarijat

Zajednički tehnički sekretarijat uspostavlja Upravno tijelo[20] u dogovoru s državama učesnicama Programa, i ono predstavlja glavnu tehničko-administrativnu strukturu koja podržava Program. Sekretarijat pomaže Upravnom tijelu, Zajedničkom nadzornom odboru, Zajedničkom upravnom odboru, Tijelu zaduženom za ovjeru i Kontrolnom tijelu u izvršavanju njihovih zadataka

Zajednički tehnički sekretarijat uspostavlja se u Italiji, u Lakvili:

Odgovorna struktura:	REGIONE ABRUZZO
Adresa:	Piazza Santa Giusta, Palazzo Centi –L'Aquila
Email:	info@adriaticoipa.com

Zadaci povjereni Zajedničkom tehničkom sekretarijatu su sljedeći:

(a) Pomaže u odnosima između interesnih strana;
(b) Pruža informacije o Programu;
(c) Pruža pomoć u sastavljanju poziva za podnošenje prijedloga projekata i njihovo objavljivanje;
(d) Prikuplja prijedloge projekata;
(e) Organizira sastanke JMC, JSC, i ostale sastanke;
(f) Provjerava formalnu prihvatljivost projekata;
(g) Preliminarna ocjena prijedloga projekata;
(h) Pruža podršku strukturama Programa zaduženim za upravljanje u obavljanju njihovih dužnosti;
(i) Centralno prikupljanje i obrada podataka o realizaciji projekata radi praćenja realizacije Programa;
(j) prikupljanje izvještaja o napretku od glavnih korisnika.

Zaposleni u Zajedničkom tehničkom sekretarijatu, koje angažira i vodi Upravno tijelo, biraju se putem procedure javnog tendera i oni moraju ispuniti profesionalne uvjete za ta mjesta, te poznavati jezike koji se koriste u državama koje učestvuju u Programu.

7-1.5 Kancelarija za prvostepenu kontrolu

Kako bi se razvila organizacija sistema prvostepene kontrole, u kontekstu djelovanja kojim se podržava Upravno tijelo, kao što je navedeno u Programu, namjera je osnovati Kancelariju za provstepenu kontrolu (FLCO) i Decentralizirane kancelarije u upravama MS/CC/PCC, koja provjerava sve aktivnosti ili dijelove aktivnosti koje se provode u programskoj oblasti.

FLCO izvršava sljedeće zadatke: 1) koordinacija aktivnosti decentraliziranih kancelarija za kontrolu; 2) garantira jednako tumačenje i procjenu prihvatljivosti rashoda; 3) kontrolira usklađenost podataka

[20] Čl. 102. Uredbe o realizaciji IPA

korisnika o rasporedu rashoda, koje su u sistem unijele decentralizirane kancelarije svaka prema teritorijalnoj kvalifikaciji, i podataka o upisima rasporeda sredstava Prioriteta 4; 4) prima sve provjerene potvrde o rashodima od korisnika, provjerava službenu tačnost potvrđenih pregleda rashoda i priprema pregled rashoda koji se šalje Tijelu zaduženom za ovjere; 5) nadzire upisivanje u sistem praćenja i vrši potvrdu i konsolidaciju podataka o rashodima; 6) obrađuje podatake i sastavlja izvještaj o finansijskom napretku Programa.

FLCO je odgovoran za provjeru dokumentacije svih (100%) aktivnosti za koje su korisnici popunili pregled rashoda radi provjere prihvatljivosti rashoda u skladu sa sljedećim principima:

1) princip djelotvornosti: nalaže potvrdu da su rashodi korisnika ili njihovih partnera nastali u vezi sa realizacijom projekta;
2) princip legitimnosti: nalaže potvrdu da su rashodi u skladu sa propisima EU i propisima države;
3) princip lokalizacije aktivnosti: nalaže da su rashodi nastali u vezi sa aktivnostima u programskoj oblasti;
4) princip dokumentiranog dokaza: nalaže da se rashodi dokumentiraju pomoću primljenih faktura ili računovodstvene evidencije koja ima jednaku pravnu snagu.

FLCO može, u određenim slučajevima, od korisnika zahtijevati dodatne dokumente.

Procedura u pogledu prvostepene kontrole mora početi s pripremom računovodstva rashoda koju vrši svaki korisnik u pogledu aktivnosti koje su u njihovoj nadležnosti.
Kako bi se to ostvarilo, svaki korisnik mora provesti administrativnu i računovodstvenu procjenu dokumentacije koja potkrepljuje njegov pregled rashoda i mora zabilježiti te postupke u kontrolnoj listi za samoprocjenu koju dostavlja osoba nadležna za prvostepenu kontrolu i koja se prosljeđuje sa pregledom.
FLCO koji je nadležan za svaku državu provjerava dokumente za sve aktivnosti (100%) za koje korisnici prijavljuju rashode kako bi se provjerila njihova prihvatljivost. Nakon provjere, FLCO izdaje potvrdu o prihvatljivosti rashoda za svakog korisnika ili, ako je to neophodno, zahtjeva dodatnu dokumentaciju kako bi se dopunila dokumentacija koju je već primio od korisnika.

Potvrda o rashodima šalje se: 1) korisniku na kojeg se računovodstvo odnosi; 2) Prvoj centraliziranoj kancelariji za kontrolu; 3) glavnom korisniku.

Nakon provjere dokumenata Kancelarija za prvostepenu kontrolu - Decentralizirana kancelarija provodi *in situ* provjeru slojevitog uzimanja uzoraka aktivnosti prema vrsti aktivnosti i korisniku.

7-1.6 Sistem decentraliziranog praćenja

Realizacija Programa zahtijeva strukture kojima se pruža podrška MA, kao i državama/regijama.

Na centraliziranom nivou, MA podršku pruža Zajednički tehnički sekretarijat i FLCO.

Pomoć je predviđena i na decentralizovanom i lokalnom/regionalnom nivou kako bi se garantiralo poštivanje kriterijuma i smjernica datih u Programu.

Zadaci TA na lokalnom nivou obuhvataju pomoć potencijalnim podnosiocima prijedloga projekta, kao i pomoć javnim teritorijalnim strukturama koje učestvuju u Programu (s posebnim osvrtom na aktivnosti povezane s sistemom praćenja). To obuhvaća sve aktivnosti koje su u vezi sa centralnim sistemom praćenja: prikupljanje podataka na nivou projekta (proceduralni, finansijski i fizički pokazatelji) za svaku državu/regiju uključenu u Program.

7-1.7 Tijelo zaduženo za ovjeru

Tijelo zaduženo za ovjeru zaduženo je za ispravnu ovjeru rashoda nastalih prilikom realizacije Programa.

Tijelo Programa zaduženo za ovjeru funkcionalno je neovisno od Upravnog tijela i Kontrolnog tijela.

Tijelo Programa zaduženo za ovjeru uspostavlja se u Italiji, u Lakvili, i njegova struktura je sljedeća:

Odgovorna struktura:	REGIONE ABRUZZO SERVIZIO AUTORITÀ DI CERTIFICAZIONE
Adresa:	via Leonardo da Vinci 6, Palazzo Silone – 67100 L'Aquila
E-mail:	servautcert@regione.abruzzo.it

U skladu sa čl. 104. Uredbe o realizaciji IPA, Tijelo zaduženo za ovjeru nadležno je:

(a) Za sastavljanje i podnošenje ovjerenih pregleda rashoda i zahtjeva za plaćanje Komisiji;
(b) Za ovjeru:
  (i) Da je pregled rashoda tačan, da proizilazi iz pouzdanih računovodstvenih sistema, te da se zasniva na propratnim dokumentima koji se mogu provjeriti;
  (ii) Da su iskazani rashodi u skladu sa važećim propisima Zajednice i države, te da su nastali u vezi sa aktivnostima koje su izabrane za finansiranje u skladu sa kriterijumima koji se odnose na Program i u skladu sa propisima Zajednice i države;
(c) Da se, u svrhu ovjere, postara da od Upravnog tijela primi odgovarajuće informacije o procedurama i provjerama koje su izvršene u vezi sa rashodima obuhvaćenim pregledima rashoda;
(d) Da, u svrhu ovjere, uzme u obzir rezultate svih revizija koje je izvršilo Kontrolno tijelo ili koje su izvršene pod njegovom nadležnošću;
(e) Za vođenje računovodstvenih evidencija u kompjuteriziranom obliku o rashodima iskazanim Komisiji. Upravna i kontrolna tijela imaju pravo na pristup tim informacijama. Na pismeni zahtjev Komisije, tijelo zaduženo za ovjeru pruža Komisiji ove informacije u roku od deset radnih dana od dana prijema zahtjeva ili u bilo kom dogovorenom roku radi provođenja provjera dokumentacije i provjera na licu mjesta;
(f) Za vođenje evidencije o iznosima koji se vraćaju i iznosima povučenim nakon otkazivanja cjelokupnog ili dijela doprinosa za aktivnost. Iznosi koji se vraćaju ponovo se uplaćuju u opći budžet Evropske unije prije završetka Programa tako što se odbijaju od narednog pregleda rashoda
(g) Za slanje izvještaja Komisiji do 28. februara svake godine, kojim se za svaki prioritet Programa utvrđuje sljedeće:

  (i) Iznosi povučeni iz pregleda rashoda predatih tokom prethodne godine nakon otkazivanja cjelokupnog ili dijela javnog doprinosa za aktivnost;
  (ii) Vraćeni iznosi koji su odbijeni od tih pregleda rashoda;
  (iii) Izvještaj o iznosima čiji se povrat vrši do 31. decembra prethodne godine, razvrstani po godinama u kojima su izdati nalozi za povrat sredstava.

Tijelo zaduženo za ovjeru je organ nadležan za primanje isplata od Komisije i za uplate glavnim krorisnicima.

7-1.8 Kontrolno tijelo

Kontrolno tijelo, prema članu 105. Uredbe o realizaciji IPA, zaduženo je za provjeru djelotvornog funkcioniranja sistema upravljanja i kontrole.

Kontrolno tijelo Programa funkcionalno je neovisno od Upravnog tijela i Tijela zaduženog za ovjeru.

Kontrolno tijelo Programa uspostavlja se u Italiji, u Lakvili, i njegova struktura je sljedeća:

Odgovorna struktura:	REGIONE ABRUZZO STRUTTURA SPECIALE DI SUPPORTO "CONTROLLO ISPETTIVO-CONTABILE"
Adresa:	via Leonardo da Vinci 6 – 67100 L'Aquila
E-mail:	servcontisp@regione.abruzzo.it

Kontrolno tijelo Programa koristit će vanjske operativne strukture izabrane putem javnog poziva na tender.

Kontrolnom tijelu Programa pomaže grupa revizora, koja se sastoji od predstavnika svake države koja učestvuje u Programu, a koja vrše poslove iz člana 105. Uredbe o realizacijiia IPA. Grupa revizora uspostavlja se u roku od tri mjeseca od dana donošenja odluke kojom se odobrava Program prekogranične saradnje. Ona sastavlja vlastiti poslovnik. Njome predsjedava kontrolno tijelo Programa za prekograničnu saradnju.

Kontrolno tijelo, kako je propisano članom 105. Uredbe o realizaciji IPA, zaduženo je:

(a) Da obezbijedi da se revizije provode radi provjere djelotvornog funkcioniranja sistema upravljanja i kontrole Programa prekogranične saradnje;

(b) Da obezbijedi da se revizije aktivnosti provode na temelju odgovarajućeg uzorka radi provjere iskazanih rashoda;

(c) Da do 31. decembra svake godine, počevši od godine nakon usvajanja Programa do četvrte godine nakon posljednje budžetske obaveze:

(i) Podnese Komisiji godišnji izvještaj o kontroli, u kome su dati nalazi revizija izvršenih tokom proteklog dvanaestomjesečnog perioda, zaključno sa 30. junom date godine, i u kome se izvještava o svakom nedostatku koji je otkriven u sistemima za upravljanje i kontrolu Programa. Prvi izvještaj, koji se podnosi do 31. decembra godine nakon usvajanja Programa, obuhvata period od 1. januara godine usvajanja do 30. juna godine nakon usvajanja Programa. Informacije koje se odnose na revizije izvršene nakon 1. jula četvrte godine nakon zadnje budžetske obaveze, obuhvaćene su konačnim izvještajem o kontroli, kojim se potkrepljuje završna deklaracija iz tačke (d) ovog stava. Ovaj izvještaj zasniva se na revizijama sistema i revizijama aktivnosti koje se vrše u skladu sa tačkom (a) i (b) ovog stava;

(ii) na temelju kontrola i revizija koje su izvršene pod njegovom nadležnošću, da mišljenje o tome da li sistem upravljanja i kontrole uspješno funkcionira, kako bi se dala dovoljna garancija da su pregledi rashoda koji su predočeni Komisiji tačni, a time i dovoljna garancija da su osnovne transakcije u zakonite i ispravne.

(d) Najkasnije do 31. decembra pete godine nakon posljednje budžetske obaveze, podnese Komisiji završnu deklaraciju kojom se ocjenjuje valjanost zahtjeva za plaćanje završnog stanja i zakonitost i regularnost osnovnih transakcija obuhvaćenih završnim pregledom rashoda, koji će biti potkrijepljen završnim izvještajem o kontroli. Ova završna deklaracija zasniva se na cjelokupnom revizorskom radu koji je Kontrolno tijelo obavilo ili koji je obavljen pod njegovom nadležnošću.

Ako nedostaci u sistemima upravljanja ili kontrole, ili količina otkrivenih nepropisnih rashoda onemogućavaju davanje pozitivnog mišljenja u godišnjem mišljenju iz čl. 105 (1)(c) (ii) Uredbe o realizaciji IPA, Kontrolno tijelo navodi razloge i procjenu ozbiljnost problema i njegov finansijski učinak.

Revizija se obavlja svakih 12 mjeseci, počevši od 1. jula 2008.

Kontrolno tijelo u svom revizorskom radu uvažava međunarodno prihvaćene revizorske standarde, te garantira da su predstavnici koji vrše reviziju neovisni i da kod njih ne postoji sukob interesa.

7-2 IZRADA I IZBOR PROJEKATA

Cilj Programa je doći do visokokvalitetnih projekata koji su usmjereni na postizanje rezultata i koji imaju strateški karakter, a značajni su za programsku oblast.

Za izbor projekata zadužen je JMC (JMC dodjeljuje tu dužnost JSC-u), kome pomaže Zajednički tehnički sekretarijat.
Zajednički nadzorni odbor također može uvesti elemente hijerarhijskog upravljanja radi podsticanja izrade projekata kako bi se dobili prekogranični projekti visokog nivoa. Ovi element mogu, između ostalog, obuhvatati:

(a) Javni poziv za podnošenje prijedloga projekata (kome je cilj obuhvatiti sve potencijalne podnosioce prijedloga, kako bi podnijeli projektne ideje koje su od značaja za programske prioritete);

(b) Ograničene pozive za podnošenje prijedloga projekata:

(i) Kojima se usmjeravaju programski prioriteti (izrađuju detaljni opisi projekata);
(ii) Kojima se sužava ciljna grupa potencijalnih partnera na projektu;
(iii) Kojima se uspostavljaju konkretni kriterijumi kvalificiranosti i kvaliteta u pogledu broja i vrste partnera, aktivnosti, itd.

Pripremi za ograničene pozive može se pružiti pomoć putem tematskih seminara na nivou interesnih strana u Programu (ciljne grupe, stručnjaci, tijela Programa zadužena za upravljanje, itd) kako bi se utvrdila moguća polja strateške saradnje, koja bi mogla poslužiti kao osnova za pozive;

Za konačno odobravanje ili odbacivanje projekata zadužen je JMC. JMC može, ako je to potrebno, osnovati pododbore i uključiti vanjske stručnjake u izradu i procjenu projekata.

Detaljne procedure za izradu, prijavu i izbor projekata izrađuje Zajednički tehnički sekretarijat, a odobrava JMC.

7-2.1 Izrada projekta

Korisnicima koji izrađuju projekat pruža se pomoć i podrška. Sve države korisnice zadužene su za provođenje kampanja usmjerenih na upoznavanje sa raspoloživim sredstvima za potencijalne korisnike.

Prilkom izrade projekata, mora se garantirati sljedeće:

(a) Svi potencijalni podnosioci prijedloga projekata i partneri na projektima dobijaju iste informacije bez obzira gdje se nalaze;
(b) Pomoć pri ostvarivanju partnerstava putem pomoći u pronalaženju zainteresiranih učesnika, npr. pomoću baze podataka ili promotivnih događaja;
(c) Pružanje tehničke pomoći projektima (npr. u obliku modela ugovora, itd).

7-2.2 Izbor projekata

Za izbor projekata će u cjelini biti zadužen JMC. Kako bi se ostvarili programski ciljevi, JMC traži projekte koji imaju istinski prekogranični karakter, što se ogleda u:

(a) Relevantnosti predmeta / teme
(b) Konkretnosti predviđenih rezultata i utjecaja
(c) Kvalitetu partnerstva u sklopu projekta
(d) Pozitivnom odnosu između troškova i rezultata u smislu mobiliziranih resursa (finansijskih, ljudskih, prirodnih i kulturnih);
(e) Utjecaj projekta na okoliš.

U samom procesu izbora, primjenjuju se dve različite grupe kriterijuma prilikom odobravanja prijave. Prva grupa se odnosi na kriterijume kvalificiranosti – njima se određuju minimalni uvjeti koje prijava mora ispuniti. Projekti koji ne ispunjavaju kriterijume kvalificiranosti se isključuju. Druga grupa se sastoji od kriterijuma kvaliteta – ovi kriterijumi čine osnovu za ocjenu prijave, kako bi se projekti rangirali radi izbora.

Detaljne kriterijume (uključujući kriterijume kvalificiranosti i kvaliteta) koji se koriste prilikom izbora projekata, izrađuje Zajednički tehnički sekretarijat, a odobrava JMC, i o njima se obavještavaju potencijalni podnosioci prijedloga projekata u obliku iscrpnih Priručnika za podnosioce prijedloga projekata.

Zajednički nadzorni odbor može ograničiti opseg kvalificiranih podnosioca prijedloga u svakom pozivu za dostavljanje prijedloga, uzimajući u obzir konkretne uvjete datog poziva.

7-3 SISTEMI REALIZACIJE

7-3.1 Praćenje

Upravno tijelo i Zajednički nadzorni odbor putem sistema praćenja obezbjeđuju nadzor nad Programom.

Iz tog razloga, Upravno tijelo je zaduženo[21] za primjenu računarskog sistema u institucijama, koji služi za evidentiranje i čuvanje računovodstvenih podataka svake aktivnosti koja se provodi kako bi se obezbijedilo fizičko, finansijsko i proceduralno praćenje Programa. Posebna pažnja se mora posvetiti izboru pokazatelja ishoda i rezultata kojima se mjeri napredak i djelotvornost u provođenju prioriteta. Struktura zadužena za praćenje provjerava kvalitet i potpunost podataka koje daju glavni partneri kako bi se obezbijedila tačnost, pouzdanost i saglasnost praćenih informacija.

Podaci koji se dobijaju iz računarskog sistema za praćenje u različitim formatima se stavljaju na raspolaganje subjektima koji su uključeni u realizaciju na temelju njihovih potreba (Evropska komisija, Zajednički nadzorni odbor, tijelo zaduženo za vrijednovanja, itd).

Upravno tijelo koristi fizičke, finansijske i proceduralne podatke kod obrade godišnjih izvještaja koji se prosljeđuju Evropskoj komisiji, nakon što ih odobri Zajednički nadzorni odbor.
Razmjena podataka između Evropske komisije i MA obavlja se elektronskim putem, u skladu sa članom 111 „*Sporazumi o praćenju*" Uredbe o realizaciji IPA.

Godišnji izvještaji se objavljuju na zvaničnom sajtu Programa.

7-3-2 Vrijednovanja

Vrijednovanje je usmjereno na poboljšanje kvaliteta, djelotvornosti i koherentnosti Programa, strategije i realizacije, uzimajući u obzir konkretne strukturalne probleme svojstvene datoj teritoriji ili sektoru.

U vrijeme sastavljanja ovog dokumenta, izvršeno je i *ex ante* vrijednovanje programa zbog što bolje raspodjele sredstava i boljeg kvaliteta Programa, kao i Strateška ocjena utjecaja na okoliš (Strategic Environmental Assessment, SEA).

Tokom programskog perioda vrše se razna tematska vrijednovanja usmjerena na utvrđivanje važnih elemenata, kako bi se podržale odluke o izmjenama Programa, posebno onda kada pokazatelji govore da Program ne ostvaruje svoje zadate ciljeve.

[21] Čl. 103(b) Uredbe o realizaciji IPA.

Vrijednovanja se finansiraju sredstvima koja su dodjeljena za tehničku pomoć i vrše ih stručnjaci i organizacije – unutar uprave ili van nje – koji rade neovisno od Upravnog tijela, Tijela zaduženog za ovjeru i Kontrolnog tijela.

Prije nego što se pošalju Evropskoj komisiji, rezultati vrijednovanja dostavljaju se Zajedničkom nadzornom odboru i objavljuju se u skladu sa važećim propisima o pristupu dokumentima.

7-3.2 Finansijski tokovi

Prema čl. 122 Uredbe o realizaciji IPA, plaćanja se vrše u obliku predfinansiranja, međufaznog finansiranja i završnog stanja . Prihvatanje opisa sistema upravljanja i kontrole (čl.115 Uredbe o realizaciji IPA) i izvještaja o procjeni poštovanja propisa (čl. 116 Uredbe o realizaciji IPA) od strane Komisije predstavljaju preduvjete za isplatu avansa (čl. 128 Uredbe o realizaciji IPA).

Razmjena informacija o finansijskim transakcijama, predviđenim rashodima i zahtjevima za plaćanje[22], između Evropske komisije i imenovanog Tijela, odvija se putem elektronske pošte.

Kao što je utvrđeno čl. 128 Uredbe o realizaciji IPA, Evropska komisija obezbjeđuje jedan iznos za predfinansiranje. Predfinansiranje iznosi 25% udjela fonda Zajednice u Programu za prve tri godine. .

Imenovano tijelo vraća Evropskoj komisiji ukupan iznos za predfinansiranje ako se bilo koji zahtjev za plaćanje uputi u roku od dvadeset četiri mjeseca od dana kada je Evropska komisija uplatila avans.

Međufazna plaćanja Evropska komisija može izvršiti nakon prijema zahtjeva za plaćanje, pregleda rashoda u skladu sa čl. 124 Uredbe o realizaciji IPA i posljednjeg godišnjeg izvještaja.

Tijelo zaduženo za ovjeru organizira zahtjeve za međufazno plaćanje, dodaje digitalni potpis i šalje ih Evropskoj komisiji.

Tijelo zaduženo za ovjeru uplaćuje sredstva direktno glavnom partneru. Glavni partner je zadužen za uplate svakom pojedinom partneru na projektu.

Posljednja faza finansijskog toka odnosi se na raspodjelu salda. U toj fazi moraju se primijeniti isti principi i ista sredstva predviđena za međufazno plaćanje u skladu sa čl. 133 Uredbe o realizaciji IPA.

Dospjele kamate pripadaju državama korisnicama i moraju se iskoristiti samo za Program. Iznos kamate prijavljuje se Komisiji kada Program bude definitivno završen, u skladu sa čl. 36. Uredbe o realizaciji IPA.

7-3.3 Prihvatljivost izdataka

U skladu sa članom 89. Uredbe o realizaciji IPA, izdatak je dozvoljen ako je zapravo plaćen između 1. januara 2007. i 31. decembra treće godine nakon posljednje budžetske obaveze, za aktivnosti ili dio aktivnosti koje su realizovane unutar država članica, a nastao je nakon potpisivanja sporazuma o finansiranju za aktivnosti ili dio aktivnosti realizovane unutar država korisnica.

Sredstva Zajednice mogu se koristiti za finansiranje rashoda nastalih prilikom realizacije aktivnosti ili dijela aktivnosti do granice od 20% iznosa učešća Zajednice u Programu u područjima koji su definirani pod teritorijalnom derogacijom u skladu sa čl. 97 Uredbe o realizaciji IPA (definirano u poglavlju 1.3 – Tabela 2).

U skladu sa čl. 34 (3) i 89 (2) Uredbe o realizaciji IPA, sljedeći izdaci nisu dozvoljeni:

(a) Porezi, uključujući i poreze na dodatu vrijednost;
(b) Carine i uvozne dažbine, ili bilo koji druge naknade;

[22] Čl. 122 (4) Uredbe o realizaciji IPA

(c) Kupovina, iznajmljivanje ili lizing zemljišta ili postojećih objekata;
(d) Globe, novčane kazne ili troškovi sudskog postupka;
(e) Operativni troškovi;
(f) Korištena oprema;
(g) Provizije na bankovne usluge, troškovi garancija i slične naknade;
(h) Troškovi konverzije, naknade i gubici po osnovu deviznog kursa u vezi sa bilo kojim računom u eurima određene komponente, kao i drugi čisto finansijski izdaci;
(i) Doprinosi u naturi.
(j) Kamata na dug;
(k) Kupovina zemljišta za iznos preko 10% dozvoljenih rashoda date aktivnosti.

Derogacijom se dozvoljavaju sljedeći rashodi:

(l) Porezi na dodatu vrijednost, ukoliko su ispunjeni sljedeći uvjeti: ne mogu se nikako vratiti, utvrđeno je da ga snosi krajnji korisnik, i jasno je utvrđen u prijedlogu projekta .
(m) Troškovi međudržavnih finansijskih transakcija;
(n) Gdje realizacija aktivnosti nalaže otvaranje zasebnog računa ili više njih, provizije za bankarske usluge za otvaranje i vođenje računa;
(o) Naknade za pravne savjete, naknade za usluge notara, troškovi tehničkih i finansijskih stručnjaka, te troškovi računovodstva ili revizije, ako su direktno povezani sa aktivnošću koja se kofinansira, i neophodni su za njenu pripremu ili realizaciju;
(p) Troškovi garancija banke ili druge finansijske institucije, u mjeri u kojoj se te garancije zahtijevaju u skladu sa zakonskim pripisima države ili Zajednice;
(q) Režijski troškovi, pod uvjetom da se zasnivaju na stvarnim troškovima koji se odnose na realizaciju date aktivnosti. Paušalni iznosi koji se zasnivaju na prosječnim troškovima ne mogu prelaziti 25% onih direktnih troškova aktivnosti koji mogu utjecati na nivo režijskih troškova. Obračun će se na odgovarajući način dokumentirati i periodično preispitati.

Pored tehničke pomoći, dozvoljeni su sljedeći rashodi koje snose organi javne uprave prilikom pripreme ili realizacije aktivnosti:

(r) Troškovi stručnih usluga koje, prilikom pripreme ili realizacije aktivnosti, pruža neki drugi organ javne uprave a ne krajnji korisnik;
(s) Troškovi pružanja usluga koje se odnose na pripremu i realizaciju aktivnosti, a koje pruža organ javne uprave koji je sam krajnji korisnik i koji provodi aktivnost za svoj račun, a da pri tome ne pribjegava drugim, spoljnjim davaocima usluga, ukoliko su to dodatni troškovi i odnose se na rashode koji se stvarno i direktno plaćaju za aktivnost koja se kofinansira. .

7-3.4 Sistem finansijske kontrole i izvještavanje

Upravljanje finansijskim resursima datih Programu odvija se u skladu sa administrativnim i računovodstvenim pravilima Zajednice i države, te korištenjem kriterijuma dobrog finansijskog upravljanja.

Prema čl. 128. Uredbe o realizaciji IPA, predfinansiranje iznosi 25% prve tri budžetske obaveze prema Programu.

Tijelo zaduženo za ovjeru direktno plaća glavnom partneru. Glavni partner zadužen je za isplatu svakom partneru u Projektu.

Glavni partneri korisnika podnose u redovnim periodima definisanim ugovorom o subvenciji račune sa rashodima za realizaciju intervencija, te odgovarajuće zahtjeve za isplatu.

Podnošenje zahtjeva za isplatu aktivira svaki glavni partner slanjem zahtjeva Upravnom tijelu. U prilogu originala zahtjeva nalazi se sva relevantna dokumentacija u obliku ovjerenih kopija rashoda.

Upravno tijelo zaduženo je za upravljanje i kontrolu cijelog Programa. Ono naročito garantira djelotvornost sistema kontrole, u skladu sa čl. 101-105 Uredbe o realizaciji IPA.

Prije podnošenja prvog zahtjeva za plaćanje, Komisiji se šalje detaljan opis sistema kontrole i upravljanja, a posebna pažnja se pridaje načinu na koji su organizirane procedure koje su usvojili Upravno tijelo, Tijelo zaduženo za ovjeru i Kontrolno tijelo.

Pored informacija poredviđeniih čl. 115 (2) (3) Uredbe o realizaciji IPA, opis sistema upravljanja i kontrole obuhvata obezbjeđivanje procedura pristupa informacijama Upravnom tijelu, Kontrolnom tijelu i Tijelu zaduženom za ovjeru (čl. 115 (2) (3) Uredbe o realizaciji IPA).

Kako bi se potvrdili rashodi, u skladu sa čl. 108 Uredbe o realizaciji IPA, svaka država učesnica mora uspostaviti sistem prvostepene kontrole koji omogućava provjeravanje toga da su proizvodi i usluge koji su finansirani zaista i pruženi, da zaista dolazi do iskazanih rashoda, i da je to u skladu sa propisima države i Zajednice, u pogledu finansiranih aktivnosti. Iz tog razloga, države učesnice moraju imenovati osobe zadužene za zakonitost i regularnost rashoda koje su iskazali krajnji korisnici koji učestvuju u aktivnosti.

Kada se finansirani proizvodi i usluge odnose na cijelu aktivnost, provjeru mora izvršiti lice zaduženo za kontrolu države učesnice u kojoj je smješten glavni partner. Svaka država učesnica mora obezbijediti da lica zadužena za kontrolu potvrde rashode u roku od tri mjeseca od dana kada glavni partner pošalje dokumente.

Kontrolno tijelo, u skladu sa čl. 105 Uredbe o realizaciji IPA, tokom provjera potvrđuje djelotvorno funkcioniranje sistema kontrole i upravljanja za cijeli period realizacije.

Tijelo zaduženo za ovjeru, u skladu sa čl. 104 Uredbe o realizaciji IPA, doprinosi aktivnosti nadgledanja, obezbjeđujući tačnost i prihvatljivost pregleda rashoda, te da su oni zasnovani na pouzdanim računovodstvenim sistemima. Ovo se radi uzimanjem u obzir i rezultata aktivnosti nadgledanja, provjere i revizije koje vrši Upravno tijelo i Kontrola.

Države učesnice zadužene su za upravljanje i kontrolu regularnosti finansiranih aktivnosti; oni posebno moraju utvrditi i ispraviti nepravilnosti i izvršiti povrat nepropisno plaćenih iznosa, i ako je to slučaj, kazne za zakašnjelo plaćanje. Moraju obavijestiti Evropsku komisiju i izvjestiti je o relevantnim sudskim i administrativnim procedurama države, te o toku svih postupaka koji su proizašli iz nepravilnost. [23]

Tijelo zaduženo za ovjeru obavezuje se da će povratiti svaki nepropisno plaćen iznos slanjem zahtjeva glavnom partneru. Uzimajući u obzir postojeće sporazume između partnera na projektu, glavni partner zatim predaje zahtjev partnerima u projektu koji su počinili nepravilnosti. Ako glavni partner ne povrati te iznose od partnera u projektu, država učesnica, u kojoj je smješten partner u projektu, mora vratiti te nepropisno plaćene iznose Tijelu zaduženom za ovjeru.

7-3.5 Informiranje i promoviranje

Države članice i Upravna tijela, u skladu sa čl. 103 (k) Uredbe o realizaciji IPA, garantuju poštivanje svojih obaveza u pogledu promoviranja i informiranja, te jedne finansirane aktivnosti. Plan obavještavanja, i sve veće izmjene i dopune tog plana, sastavlja Upravno tijelo, a odobrava Zajednički nadzorni odbor.

Promoviranje i obavještavanje, u skladu sa čl. 69 Uredbe o realizaciji IPA, bit će predmet sveobuhvatne strategije informiranja i promoviranja, čiji je cilj informiranje i obezbjeđivanje najvećeg mogućeg učešća učesnika iz privatnog i javnog sektora, kao i distribucija rezultata. U strategiji će se koristiti svi raspoloživi kanali komunikacije radi distribucije informacija.

[23] Čl. 114 Uredbe o realizaciji IPA.

Osnovni cilje strategije je da naglasi ulogu Zajednice i da obezbijedi da je pomoć iz Fondova tranparentna tako što će aktivno distribuirati informacije i obezbjeđivati platforme koje podstiču razmjenu iskustava kako bi se povećala svijest javnosti.

Konkretni ciljevi strategije su:

(a) Širenje informacija o prilikama koje otvara Program i obezbjeđivanje transparentnosti za grupe na koje je Program ciljno usmjeren, uključujući relevantne učesnike za konkretne programske prioritete;
(b) Upoznavanja javnosti sa rezultatima i prednostima do kojih su doveli projekti prekogranične saradnje.
(c) Tačno i pravovremeno informiranje potencijalnih korisnika o pravilima i procedurama kako bi se garantirala valjana realizacija projekta.

Obajveštavanje bi prvenstveno trebalo biti usmjereno na potencijalne podnosioce prijedloga projekata i korisinike kako bi se obezbijedilo da oni budu ispravno i pravovremeno obaviješteni o prilikama da dobiju sredstva i o pozivima za podnošenje prijedloga.

Druga ciljna grupa je javnost koja, kao indirektan korisnik, treba biti upoznata sa rezultatima i prednostima koje su proizveli projekti.

Upravno tijelo snosi cjelokupnu odgovornost za komunikaciju sa korisnicima i javnošću na temelju *Plana informiranja i promoviranja,* koji obuhvata indikativni budžet za realizaciju koji na godišnjem nivou usvaja Zajednički nadzorni odbor.

Upravno tijelo zaduženo je za sastavljanje Plana informiranja i promoviranja za cijeli programski period i na godišnjem nivou. Ono takođe mora pripremiti informacijski materijal za distribuciju, izraditi, održavati i ažurirati internet stranicu, organizirati događaje s ciljem informiranja sa partnerima iz programske oblasti, odgovoriti na sve zahtjeve za informacijom, organizirati veliku informativnu kampanju kojom se promovira početak Programa, te godišnje barem jednu veću aktivnost s ciljem informiranja, kojom se promovira ili otvaranje poziva za podnošenje projekata ili rezultati Programa,uključujući, tamo gdje je to potrebno, glavne projekte, i objaviti spisak korisnika, nazive aktivnosti koje su odobrene i iznos javnih sredstava koja su dodijeljena aktivnostima.

Godišnji izvještaji i završni izvještaj o realizaciji Programa treba da sadrže neke primjere mjera usmjernih na informiranje i promoviranje Programa koje su poduzete tokom realizacije plana obavještavanja.

KRAJ PRIJEVODA

"Potvrđujem da ovaj prijevod potpuno odgovara izvorniku koji je sastavljen na engleskom. Br. Dnevnika: _____, 14.07.2009.g., I.Sarajevo.
Slavica Jevtović-Anđelić, Stalni sudski tumač za engleski jezik."

Član 3.

Ova odluka će biti objavljena u Službenom glasniku BiH na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-50-1-4025-34/11
28. decembra 2011. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Željko Komšić, s. r.

Temeljem članka V. 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-1195/11 od 21. prosinca 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 16. redovitoj sjednici, održanoj 28. prosinca 2011. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA O FINANCIRANJU IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I EUROPSKE KOMISIJE U SVEZI S "IPA JADRANSKIM PROGRAMOM PREKOGRANIČNE SURADNJE" U OKVIRU INSTRUMENTA PRETPRISTUPNE POMOĆI

Članak 1.

Ratificira se Sporazum o financiranju između Bosne i Hercegovine i Europske komisije u svezi s "IPA Jadranskim programom prekogranične suadnje" u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći, potpisan u Sarajevu, 1. rujna 2011. godine, na engleskome jeziku.

Članak 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

SPORAZUM O FINANCIRANJU

IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I EUROPSKE KOMISIJE U SVEZI S "IPA JADRANSKIM PROGRAMOM PREKOGRANIČNE SURADNJE" U OKVIRU INSTRUMENTA PRETPRISTUPNE POMOĆI

Dana

(podijeljeno upravljanje)

SPORAZUM O FINANCIRANJU

BOSNA I HERCEGOVINA

i

EUROPSKA KOMISIJA

dalje u tekstu zajednički kao "strane", ili pojedinačno kao "država korisnica" u slučaju Bosne i Hercegovine, ili "Komisija", u slučaju Europske komisije.

Budući da:

(a) Dana 17. srpnja 2006., Vijeće Europske unije usvojilo je Uredbu (EZ) br. 1085/2006 kojom se uspostavlja instrument pretpristupne pomoći[1] (dalje u tekstu: "Okvirna uredba o IPA"). Na snazi od 1. siječnja 2007., ova Okvirna uredba o IPA predstavlja jedinstven pravni temelj za pružanje financijske pomoći državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatima u njihovim nastojanjima na unapređenju političkih, ekonomskih i institucionalnih reformi kako bi postale članice Europske unije.

(b) Dana 12. lipnja 2007., Komisija je usvojila Uredbu (EZ) br. 718/2007 kojom se provodi Okvirna uredba o IPA[2], koja sadrži detaljne odredbe koje se primjenjuju u upravljanju i kontroli (dalje u tekstu: "Uredba o provedbi IPA").

(c) Pomoć Europske unije u sklopu instrumenta pretpristupne pomoći treba nastaviti podupirati države korisnice u njihovom nastojanju jačanja demokratskih institucija i vladavine prava, reforme javne uprave, provedbi ekonomskih reformi, poštivanju ljudskih i prava manjina, unapređenju jednakopravnosti spolova, potpori razvitku civilnoga društva i unapređenju regionalne suradnje kao i pomirenju i obnovi te doprinijeti održivom razvitku i smanjenju siromaštva.
Za države potencijalne kandidatkinje, pomoć Europske unije može također uključiti određeno usklađivanje s pravnom stečevinom Europske unije (*acquis communautaire*), kao i potporu za investicijske projekte, usmjerene naročito na izgradnju kapaciteta za upravljanje u područjima regionalnoga razvitka, razvitka ljudskih resursa i ruralnoga razvitka.

(d) Strane su 20. veljače 2008. zaključile Okvirni sporazum u kojem se utvrđuju opća pravila za suradnju i provedbu pomoći Europske unije u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (dalje u tekstu: "Okvirni sporazum").

(e) Dana 25. ožujka 2008., Komisija je usvojila IPA Jadranski program prekogranične suradnje (dalje u tekstu: "Program") Odlukom C(2008)1073 izmijenjen Odlukom C(2010)3780 koja podržava prekograničnu suradnju između Grčke, Italije, Slovenije, Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore i Srbije (dalje u tekstu "države učesnice"). Program će se provoditi podijeljenim upravljanjem, sukladno odredbama utvrđenim u članku 53.b i Glavi II. Drugog dijela Uredbe Vijeća (EZ, Euratom) br. 1605/2002 od 25. lipnja 2002. o Uredbi o financiranju važećoj za opći proračun Europskih zajednica[3] (dalje u tekstu: "Uredba o financiranju").

(f) Za provedbu ovoga programa potrebno je da Strane zaključe Sporazum o financiranju (dalje u tekstu: "ovaj Sporazum") kako bi se odredile:
   (i) odredbe kojima država korisnica prihvata pomoć Europske unije i ugovara pravila i procedure koje se tiču isplate vezane uz takvu pomoć; i
   (ii) uvjeti prema kojima se upravlja pomoći, uključujući relevantne metode i odgovornosti za provedbu Programa.

SPORAZUMJELE SU SE O SLJEDEĆEM:

1. PROGRAM

Komisija će sudjelovati, bespovratnim sredstvima, u financiranju Programa, koji je naveden u Dodatku A ovom Sporazumu:

Broj programa: CCI 2007 CB 16 IPO 001

Naziv: "IPA Jadranski program prekogranične suradnje"

2. PROVEDBA PROGRAMA

(1) Program će se provoditi podijeljenim upravljanjem, u smislu članka 53.b Uredbe o financiranju.

(2) Program se provodi sukladno odredbama navedenim u Odjeljku 2 Poglavlja III. Naslova II. Drugog dijela Uredbe o provedbi IPA (članak 101. do 138.), onim iz Okvirnog sporazuma, koji je naveden u Dodatku B ovom Sporazumu, i onim iz Odluke Komisije C(2008) 1073 od 25. ožujka 2008. kojom se odobrava "IPA Jadranski program prekogranične suradnje", kako je posljednji put izmijenjen Odlukom Komisije C(2010)3780.

1 OJ L 210, 31.7.2006, str. 82.
2 OJ L170, 29.6.2007, str. 1.
3 OJL 248,16.9.2002, str.1.

(3) Države sudionice nastojat će osigurati da sve aktivnosti i ciljevi koji se nastoje ostvariti provedbom Programa budu sukladni važećem zakonodavstvu i politikama Unije kako može biti primjenjivo na relevantni sektor i doprinijeti progresivnom usklađivanju s pravnom stečevinom Europske unije (*acquis communautaire*).

(4) Države sudionice osigurat će adekvatnu koordinaciju, usklađenost i komplementarnost pomoći koja se pruža u sklopu Programa s drugim oblicima pomoći Zajednice, uključujući ali ne ograničavajući se na druge komponente IPA koje obuhvata Okvirna uredba o IPA, kao i pomoć koju financiraju Europska investicijska banka, druge međunarodne financijske institucije i bilateralni donatori.

3. STRUKTURE I TIJELA S MJERODAVNOSTIMA

(1) Nacionalni IPA koordinator koji se spominje u članku 22. Uredbe o provedbi IPA i imenovan sukladno Okvirnom sporazumu bit će odgovoran za koordiniranje sudjelovanja države korisnice u relevantnim prekograničnim programima kao i u transnacionalnim, međuregionalnim ili programima morskih slivova u okviru drugih instrumenata Unije.

(2) Države sudionice uspostavit će sustave kontrole kako je opisano, na temelju članka 108. Uredbe o provedbi IPA, u Poglavlju [8] Programa.

(3) Države sudionice uspostavit će zajednički nadzorni odbor za ovaj Program, na temelju članka 110. Uredbe o provedbi IPA.

(4) Države sudionice bit će odgovorne za upravljanje i kontrolu Programa naročito kroz mjere navedene u članku 114. Uredbe o provedbi IPA, uključujući i povrat nepropisno isplaćenih iznosa.

(5) Države sudionice zaključit će pismeni sporazum u svezi sa strukturama o kojima se dogovore kako bi omogućile programskim tijelima da vrše svoje dužnosti proistekle iz Uredbe o provedbi IPA, na temelju članka 118. te Uredbe i priložene opisu sustava upravljanja i kontrole navedenom u članku 115. te Uredbe. Sukladno članku 121(2) te Uredbe, takav pismeni sporazum također će obuhvatiti odredbe iz točke 8 ovoga Sporazuma.

4. FINANCIRANJE

Ukupno financiranje za provedbu Programa koje pokriva ovaj Sporazum bit će kao u nastavku:

(a) Doprinos Europske unije utvrđen je na najviše 166.490.332 € kako je opisano u Poglavlju 6 Programa. Međutim, Komisija će izvršiti plaćanje doprinosa Europske unije unutar granica raspoloživih sredstava;

(b) Troškove struktura i tijela koje uspostavi zemlja korisnica za provedbu ovoga programa snosit će država korisnica s iznimkom troškova navedenih u članku 94(1)(f) Uredbe o provedbi IPA, kako je navedeno u Programu.

5. AUTOMATSKI I KONAČNI POVRAT SREDSTAVA

Sukladno članku 137. Uredbe o provedbi IPA i članku 166(3) Uredbe o financiranju,

(a) svaki dio proračunskog izdvajanja za Program bit će automatski vraćen u slučaju da, do 31. prosinca treće godine nakon godine n u kojoj je izvršeno izdvajanje iz proračuna:
  (i) nije iskorišten u svrhu predfinanciranja; ili
  (ii) nije iskorišten za vršenje međuplaćanja; ili
  (iii) nije predočena nikakva izjava o troškovima u svezi s istim;

(b) onaj dio proračunskih izdvajanja koji je još uvijek otvoren 31. prosinca 2017. za koji nije načinjena izjava o troškovima do 31. prosinca 2018. bit će automatski vraćen.

6. POSTUPANJE S PRIMITCIMA

(1) Sukladno članku 35. Uredbe o provedbi IPA, primitci za potrebe IPA uključuju prihod stečen poslovanjem, tijekom razdoblja njezinog sufinanciranja, od prodaje, iznajmljivanja, naknada za usluge/upisnina ili druge ekvivalentne primitke izuzev:
  (a) primitaka nastalih kroz ekonomski životni vijek sufinanciranih investicija u slučaju investicija u tvrtke;
  (b) primitaka ostvarenih unutar okvira mjere financijskog inženjeringa, uključujući kapital poduzeća i sredstva zajma, jamstva, leasing;
  (c) gdje je primjenjivo, doprinosi iz privatnog sektora u sufinanciranju poslovanja, koji će biti prikazani uz javni doprinos u financijskim tabelama programa.

(2) Primitci definirani u prethodnom stavku 1. predstavljaju dohodak koji će se odbiti od iznosa prihvatljivih troškova za odnosnu aktivnost. Najkasnije do zatvaranja programa, takvi primitci bit će odbijeni od relevantnih prihvatljivih troškova aktivnosti u cjelini ili srazmjerno, ovisno o tome da li su nastali u cijelosti ili samo dijelom sufinanciranim poslovanjem.

7. PRIHVATLJIVOST TROŠKOVA

(1) Troškovi u sklopu programa bit će prihvatljivi za doprinos Europske unije ako su stvarno načinjeni nakon potpisivanja ovoga Sporazuma.

(2) Sukladno članku 34(3) i članku 89(2) Uredbe o provedbi IPA, sljedeći troškovi neće biti prihvatljivi za doprinos Europske unije u sklopu programa:
  (a) porezi, uključujući poreze na dodatnu vrijednost;
  (b) carinske i uvozne pristojbe, ili neke druge pristojbe;
  (c) kupovina, najam ili zakup zemljišta i postojećih zgrada;
  (d) novčane globe, financijske kazne i troškovi parnica;
  (e) troškovi poslovanja;
  (f) rabljena oprema;
  (g) bankovne naknade, troškovi jamstava i slične pristojbe;
  (h) troškovi razmjene valuta, pristojbe i gubitci na tečaju povezani s bilo kojim od euro računa specifičnih za komponentu, kao i drugi čisto financijski izdatci;
  (i) doprinosi u naturi;
  (j) kamate na dug.

(3) Putem ograničenja iz stavka 2. iznad i sukladno članku 89(3) Uredbe o provedbi IPA, Komisija će odlučivati za svaki slučaj posebice da li su sljedeći troškovi prihvatljivi:
  (a) porezi na dodatnu vrijednost, ako su sljedeći uvjeti ispunjeni:
    (i) ne mogu se vratiti bilo kojim putem,
    (ii) utvrđeno je da ih snosi krajnji korisnik, i
    (iii) jasno su određeni u prijedlogu projekta.
  (b) troškovi za transnacionalne financijske transakcije;
  (c) kad provedba neke aktivnosti zahtijeva otvaranje odvojenog računa ili više njih, bankovne naknade za otvaranje i vođenje tih računa;
  (d) naknade za pravne savjete, naknade javnih bilježnika, troškovi tehničkih ili financijskih stručnjaka, te troškovi računovodstva ili revizije, ako su izravno vezani uz sufinanciranu aktivnost i neophodni za njezinu pripremu ili provedbu;
  (e) troškovi jamstava koje daje banka ili druge financijske institucije, u mjeri u kojoj državno ili zakonodavstvo Zajednice zahtijeva jamstva;
  (f) opći troškovi, pod uvjetom da se temelje na stvarnim troškovima koji se mogu pripisati provedbi odnosne aktivnosti. Jedinstvene stope na temelju prosječnih troškova ne smiju biti veće od 25% onih izravnih troškova neke aktivnosti koji mogu utjecati na razinu općih troškova. Obračun će se propisno dokumentirati i povremeno pregledati;
  (g) kupovina zemljišta u iznosu od najviše 10% prihvatljivih troškova odnosne aktivnosti.

(4) Pored tehničke pomoći za Program navedene u članku 94. Uredbe o provedbi IPA i sukladno članku 89(4) te Uredbe, sljedeći troškovi koje plate javna tijela u pripremi ili provedbi neke aktivnosti bit će prihvatljivi:
  (a) troškovi stručnih usluga koje pruža javno tijelo, koje nije krajnji korisnik, u pripremi ili provedbi neke aktivnosti;
  (b) troškovi pružanja usluga vezanih uz pripremu i provedbu neke aktivnosti koju pruža javno tijelo koje je ujedno i krajnji korisnik i koje izvodi neku aktivnost za svoj račun bez uključivanja drugih vanjskih pružatelja usluga ako su

to dodatni troškovi i ako se odnose na troškove koji su stvarno i izravno plaćeni za sufinanciranu aktivnost.

Odnosno javno tijelo će ili fakturirati troškove iz točke (a) ovoga stavka krajnjem korisniku ili potvrditi te troškove na temelju dokumenata jednake dokazne vrijednosti koji omogućavaju utvrđivanje stvarnih troškova koje je to tijelo platilo za tu aktivnost.

Troškovi iz točke (b) ovoga stavka moraju biti potvrđeni pomoću dokumenata koji omogućavaju utvrđivanje stvarnih troškova koje je platilo to državno tijelo za tu aktivnost.

(5) Ne dovodeći u pitanje odredbe stavaka 1 do 4, države sudionice mogu utvrditi dodatna pravila o prihvatljivosti troškova u Programu.

8. PRAVILA O JAVNOJ NABAVI

Sukladno članku 121(1) Uredbe o provedbi IPA, postupci nabave u cijelom području prekograničnog programa, kako na teritoriju [unijeti ime države(a) članice(a)] tako i na teritoriju [unijeti ime države(a) korisnice(a)], pratit će odredbe Poglavlja 3 Dijela drugog, Glava IV. Uredbe o financiranju i Poglavlja 3 Dijela drugog, Glava III. Uredbe (EZ, Euratom) br. 2342/2002[1], kao i Odluke Komisije C(2007) 2034 o pravilima i procedurama koje se primjenjuju na ugovore o nabavi usluga, roba i radova koji se financiraju iz općeg proračuna Europskih zajednica za potrebe suradnje s trećim zemljama, uz iznimku Odjeljka II.8.2. Te će se odredbe primjenjivati na cijelom području prekograničnog programa, na teritoriju države članice kao i na teritoriju države korisnice.

9. ČUVANJE DOKUMENATA

(1) Sukladno članku 134. Uredbe o provedbi IPA, svi dokumenti vezani uz program čuvat će se najmanje tri godine nakon zatvaranja Programa kako je određeno u članku 133(5) te Uredbe.

Ovo će razdoblje biti prekinuto ili u slučaju pravnog postupka ili na opravdan zahtjev Komisije.

(2) Dokumenti i evidencija čuvat će se sukladno detaljnim odredbama iz članka 134 (2) do (7) Uredbe o provedbi IPA.

10. TUMAČENJE

(1) Ako nema izričite odredbe suprotne ovom Sporazumu, pojmovi koji se koriste u ovom Sporazumu imat će isto značenje koje im je dodijeljeno u Okvirnoj uredbi o IPA i Uredbi o provedbi IPA.

(2) Ako nema izričite odredbe suprotne ovom Sporazumu, spominjanje ovoga Sporazuma je spominjanje takvog Sporazuma kako je povremeno izmijenjen, dopunjen ili zamijenjen.

(3) Svako pozivanje na uredbe Vijeća ili Komisije odnosi se na onu verziju tih uredbi kako je naznačeno. Po potrebi, izmjene će ovih uredbi biti prenesene u ovaj Sporazum pomoću izmjena i dopuna.

(4) Naslovi u ovom Sporazumu nemaju pravnog značenja i ne utječu na njegovo tumačenje.

11. DJELIMIČNA NIŠTAVOST I NENAMJERNE PRAZNINE

(1) Ako neka odredba ovoga Sporazuma jest ili postane ništava ili ako ovaj Sporazum sadrži nenamjerne praznine, to neće utjecati na valjanost ostalih odredbi ovoga Sporazuma. Strane će zamijeniti bilo koju ništavu odredbu valjanom odredbom koja će biti što je moguće bliža svrsi i namjeri ništave odredbe.

(2) Strane će popuniti sve nenamjerne praznine odredbom koja najbolje odgovara svrsi i namjeri ovoga Sporazuma, sukladno Okvirnoj uredbi o IPA i Uredbi o provedbi IPA.

12. PREGLED I IZMJENE I DOPUNE

(1) Provedba ovoga Sporazuma bit će predmet povremenih pregleda u vrijeme o kojem se Strane dogovore.

(2) Sve izmjene i dopune o kojima se Strane dogovore bit će u pismenome obliku i činit će dio ovoga Sporazuma. Takve će izmjene i dopune stupiti na snagu na datum koji Strane odrede.

13. PRESTANAK

(1) Ne dovodeći u pitanje stavak 2., ovaj Sporazum prestat će tri godine nakon datuma zatvaranja Programa kako određuje članak 133(5) Uredbe o provedbi IPA. Ovaj prestanak neće isključivati mogućnost da Komisija načini financijske ispravke sukladno članku 49. do 54. te Uredbe.

(2) Ovaj Sporazum može okončati bilo koja Strana davanjem pismene obavijesti drugoj Strani. Takav prestanak stupa na snagu šest kalendarskih mjeseci od datuma pismene obavijesti.

14. RJEŠAVANJE RAZLIKA

(1) Razlike nastale usljed tumačenja, upravljanja i provedbe ovoga Sporazuma, na bilo kojim i svim razinama sudjelovanja, rješavat će se mirnim putem kroz konzultacije između Strana.

(2) U slučaju da se ne uspije riješiti mirnim putem, svaka Strana može podnijeti pitanje na arbitražu sukladno Izbornim pravilima Stalnog arbitražnog suda o arbitraži između međunarodnih organizacija i država na snazi na datum potpisivanja ovoga Sporazuma.

(3) Jezik koji će se koristiti u arbitražnim postupcima bit će engleski. Tijelo za imenovanje bit će generalni tajnik Stalnog arbitražnog suda na pismeni zahtjev koji podnese bilo koja Strana. Odluka Arbitra bit će obvezujuća za sve Strane i na nju nema žalbe.

15. OBAVIJESTI

(1) Sve obavijesti u svezi s ovim Sporazumom bit će načinjene u pismenome obliku i na engleskom jeziku. Svaka obavijest mora biti potpisana i dostavljena kao originalni dokument ili putem telefaksa.

(2) Sve obavijesti u svezi s ovim Sporazumom moraju se slati na sljedeće adrese:

Za Komisiju:

Europska komisija

Generalna direkcija za regionalnu politiku

B-1049 Brisel

Belgija

Faks +32 2 206 32 90

Za državu korisnicu

Gđa Nevenka Savić

Nacionalni koordinator za IPA

Direkcija za europske integracije

Trg BiH 1

71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Faks:+387 33 703 198

16. BROJ ORIGINALA

Ovaj Sporazum sačinjen je u dva originalna primjerka na engleskom jeziku.

17. DODATCI

Dodatci A i B čine sastavni dio ovoga Sporazuma.

18. STUPANJE NA SNAGU

Ovaj Sporazum stupit će na snagu na datum potpisivanja. Ukoliko ga Strane potpišu na različite datume, ovaj Sporazum stupit će na snagu na datum kad ga potpiše druga od dviju Strana.

Potpisano, za i u ime Komisije,

u Briselu, dana 22. studeni 2010. godine

gosp. Dirk Ahner, s. r., generalni direktor

Potpisano, za i u ime Bosne i Hercegovine,

U Sarajevu, dana 01. rujna 2011. godine

g-đa Nevenka Savić, s. r., ravnateljica Direkcije za europske integracije BiH

1 OJ L 357, 31.12.2002, str. 1

DODATAK A

"IPA JADRANSKI PROGRAM PREKOGRANIČNE SURADNJE" ZA POMOĆ ZAJEDNICE IZ INSTRUMENTA PRETPRISTUPNE POMOĆI ZA KOMPONENTU PREKOGRANIČNA SURADNJA IZMEĐU GRČKE, ITALIJE, SLOVENIJE, ALBANIJE, BOSNE I HERCEGOVINE, HRVATSKE, CRNE GORE I SRBIJE USVOJEN ODLUKOM KOMISIJE C(2008)1073, I IZMIJENJEN ODLUKOM KOMISIJE C(2010)3780

DODATAK B

OKVIRNI SPORAZUM IZMEĐU KOMISIJE EUROPSKIH ZAJEDNICA I BOSNE I HERCEGOVINE, OD 20. VELJAČE 2008.

Slovenija
Hrvatska
PROGRAM PREKOGRANIČNE SURADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA
2007CB 16 IPO 001

KAZALO

SPISAK SKRAĆENICA 4

1. UVOD 5

1-1- Rezime pripreme programa 4
1-2- Novi oblik suradnje 8
1-3- Programska područja 8
1-4- Službeni jezik 10

2- ANALIZA (TERITORIJALNI, DRUŠTVENI I PRIVREDNI KONTEKST PROGRAMSKE OBLASTI) 13

2-1- Predgovor 11
2-2- Teritorijalni, društveni i ekonomski kontekst 11
2-2-1 Teritorija 13
2-2-2- Okoliš 18
2-2-3- Stanovništvo 19
2-2-4- Migracioni tokovi 20
2-2-5- Gospodarstvo 23
2-2-6- Tržište radne snage 24
2-2-7- Trgovina 25
2-2-8- Turizam 27
2-2-9- Infrastruktura i pristupačnost 28
2-2-10- Istraživanje i inovacije 30
2-2-11- Upravljanje i izgradnja kapaciteta 29
2-3- SWOT analiza 31
2-4- Predhodna iskustva suradnje u Jadranskom regionu 36

3- GLAVNI REZULTATI EX-ANTE PROCJENE I STRATEŠKA PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ 43

3-1- .... Sinteza ex-ante procjene 40
3-2- .... Sinteza teške procjene utjecaja na okoliš 42

4- STRATEGIJA PROGRAMA 49

4-1- .....Postupak formulacije strategije i utvrđivanja ciljeva programa 46
4-2- .... Principi koje program primjenjuje kao osnovu strategije 47
4-3- ....Cilj programa 48
4-4- ....Prioriteti i konkretni ciljevi 50
4-5- .... Primjena principa EU 54
4-5-1- Promoviranje održivog razvoja 54
4-5-2- Promoviranje jednakih mogućnosti i nediskriminacije 54
4-5-3- Pravila konkursa 55
4-6- .... Usklađenost s drugim politikama i programima 55
4-6-1- Opis intervencija u okviru jadranskog područja prekogranične suradnje 55
4-6-2- Usklađenost Programa sa strategijama i tekućim programima 56
4-7- .... Vrste i karakteristike projekata 59

5- PRIORITETI ZA INTERVENCIJE 62

5-1- .....Prioritet 1 - Ekonomska, društvena i institucionalna saradnja 62
5-1-1- Mjera 1.1 – Istraživanje i inovacije 62
5-1-2- Mjera 1.2 –Finansijska podrška inovativnim malim i srednjim preduzećima 72
5-1-3- Mjera 1.3 –Društvene, radničke i zdravstvene mreže 72
5-1-4- Mjera 1.4 –Institucionalna suradnja 72
5-2- Prioritet 2 - Prirodni i kulturni resursi i sprječavanje rizika 64
5-2-1- Mjera 2.1 – Zaštita i unaprijeđenje okoliša mora i obalnog područja 65

5-2-2- Mjera 2.2 –Upravljanje prirodnim i kulturnim resursima i sprječavanje prirodnih i tehnoloških rizika ... 72
5-2-3- Mjera 2.3 –Štednja energije i obnovljivi izvori energije ... 72
5-2-4- Mjera 2.4 –Održivi turizam ... 72
5-3- Prioritet 3 - Dostupnost i mreže ... 67
5-3-1- Mjera 3.1 – Fizička infrastruktura ... 67
5-3-2- Mjera 3.2 – Sustavi održive pokretljivosti ... 72
5-3-3- Mjera 3.3 – Komunikacijske mreže ... 72
5-4- Prioritet 4 - Tehnička pomoć ... 68
5-4-1- Mjera 4.1 – Upravljanje i realizacija ... 69
5-4-2- Mjera 4.2 – Informiranje, promoviranje i vrijednovanje ... 72
5-5- Kvantificirani ciljevi i pokazatelji ... 69
Prioritet 1 - Privredna, društvena i institucionalna saradnja ... 72
5-5-1- Prioritet 2 – Prirodni i kulturni resursi i prevencija rizika ... 73
5-5-2- Prioritet 3 – Dostupnost i mreže ... 74
5-5-3- Prioritet 4 – Tehnička pomoć ... 75

6- FINANSIJSKE ODREDBE ... 78

6-1- Proračun programa i stopa pomoći ... 76
6-2- Raspodjela sredstava ... 77

7- ODREDBE O REALIZACIJI ZA OPERATIVNI PROGRAM ... 80

7-1- Upravljanje programom ... 78
7-1-1- Zajednički nadzorni odbor ... 80
7-1-2- Zajednički upravni odbor ... 81
7-1-3- Upravno tijelo ... 82
7-1-4- Zajednički tehnički sekretarijat ... 83
7-1-5- Kancelarija za prvostepenu kontrolu ... 83
7-1-6- Sistem decentraliziranog praćenja ... 84
7-1-7- Tijelo zaduženo za ovjeru ... 84
7-1-8- Kontrolno tijelo ... 85
7-2- Izrada i izbor projekata ... 85
7-2-1- Izrada projekta ... 87
7-2-2- Izbor projekata ... 87
7-3- Sustev realizacije ... 86
7-3-1- Praćenje ... 88
7-3-2- Vrijednovanje ... 88
7-3-3- Financijski tokovi ... 89
7-3-4- Prihvatljivost izdataka ... 89
7-3-5- Sustev financijske kontrole i izvještavanje ... 90
7-3-6- Informiranje i promoviranje ... 91

SPISAK SKRAĆENICA

AA	Kontrolno tijelo (Audit Authority)
BiH	Bosna i Hercegovina (Bosnia and Herzegovina)
CA	Tijelo za ovjeravanje (Certifying Authority)
CARDS	Program Europske zajednice za obnovu, razvoj i stabilizaciju (Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation)
CBC	Prekogranična suradnja (Cross-Border Cooperation)
CC	Zemlje kandidati za članstvo u EU (Candidate Countries)
EC	Europska komisija (European Commission)
EIS	Europska tabela za praćenje rezultata u području inovacija (European Innovation Scoreboard)
ER	Izvješće o stanju okoliša (Environmental Report)
ERDF	Europski fond za regionalni razvoj (European Regional Development Fund)
EU	Europska unija (European Union)
FDI	Direktna strana ulaganja (Foreign Direct Investment)
GDP	Bruto domaći proizvod (Gross domestic product)
GIS	Geografski informacijski sustav (Geographical Information System)
GMES	Inicijativa za globalno praćenje okoliša i sigurnosti (Global Monitoring for Environment and Security)
ICT	Informaciono-komunikacijske tehnologije (Information and Communications Technology)
ICZM	Integrirano upravljanje priobalnim područjem (Integrated Coastal Zone Management)
ILM	Međunarodna organizacija za migracije radne snage (International Labour Migration)
ILO	Međunarodna organizacija rada (International Labour Organization)
IPA	Instrument za pretpristupnu pomoć (Instrument for Pre-accession Assistance)
ISPA	Instrument za strukturalnu politiku u pretpristupnom periodu (Instrument for Structural Policy for pre-Accession)
JMC	Zajednički nadzorni odbor (Joint Monitoring Committee)
JSC	Zajednički upravni odbor (Joint Steering Committee)
JTS	Zajednički tehnički sekretarijat (Joint Technical Secretariat)
MA	Upravno tijelo (Managing Authority)
MIPD	Višegodošnji indikativni plan (Multi Annual Indicative Planning Document)
MS	Zemlje članice (Member States)
NGO	Nevladine organizacije (Non-Governmental Organizations)
NUTS	Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku (Nomenclature of Territorial Units for Statistics)
OECD	Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj (Organisation for Economic Cooperation and Development)
OFLC	Kancelarija za kontrolu prvog nivoa (Office of the First Level Control)
PCC	Zemlje potencijalni kandidati za članstvo u EU (Potential Candidate Countries)
PHARE	Program za obnovu gospodarstva Poljske i Mađarske (proširen i na druge zemlje Srednje i Istočne Europe) (Poland & Hungary Assistance to the Reconstruction of the Economy)
R&D	Istraživanje i razvoj (Research and Development)
QSN	Quadro Strategico Nazionale (*Italijanski strateški okvir) (Italian Strategic Framework*)
SAPARD	Posebna pretpristupna pomoć za poljoprivredu i ruralni razvoj (Special Accession Programme for Agricultural and Rural Development)
SEA	Strateška procjena utjecaja na okoliš (Strategic Environmental Assessment)
SME	Mala i srednja poduzeća (Small and Medium-size Enterprise)
SWOT	Prednosti, nedostaci, mogućnosti i prijetnje (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)
TA	Tehnička pomoć (Technical Assistance)
WTO	Svjetska trgovinska organizacija (World Trade Organization)

1. UVOD

Program prekogranične suradnje u jadranskom regionu u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (u daljem tekstu Program) rezultat je zajedničkog rada relevantnih zemalja učesnica na izradi Programa, te čini dio procesa suradnje na jadranskom području. Program svoju snagu i odlučnost crpi iz velikog iskustva stečenog u prethodnom programskom periodu, te donosi konkretne rezultate iz studija i analiza financiranih u prošlosti.

Danas mnogi faktori čine suradnju na jadranskom području važnom, posebice sa političkog i gospodarskog stanovišta:

1. Faktori vezani za političku stabilnost područja. Deset godina poslije sukoba, ovo područje se sada kreće prema postupnoj integraciji kako „vertikale" (u okviru europskih i međunarodnih institucija), tako i „horizontale", stvaranjem područja slobodne trgovine;

2. Faktori vezani za geografsku i kulturološku povezanost, koji omogućavaju jačanje multilateralnih odnosa između jadranskih priobalnih regiona radi potpore lokalnim procesima ujednačenog rasta, održivog razvitka i jedinstva između naroda.

1-1- REZIME PRIPREME PROGRAMA

Sadašnji program je rezultat intenzivnog i detaljnog radnog procesa, za koji je bila potrebna intenzivna suradnja, razgovori i komunikacija.

1. Koordinacija između zemalja učesnica

Održan je niz sastanaka na različitim lokacijama širom programske oblasti, između travnja 2006. i srpnja 2007. godine. Program je kreiran postepeno na temelju tih razgovora. Postupak pripreme Programa završen je njegovim podnošenjem Komisiji krajem kolovoza 2007. godine.

Sljedeća tabela daje pregled sastanaka i njihovih najvažnijih rezultata.

Tabela 1 – Sastanci i rezultati

Datum	Lokacija	Sadržaj
13-14. travanj 2006.	*L'Akvila (Italija)*	Osnovana je Radna grupa sastavljena od predstavnika državnih i regionalnih vlasti zemalja učesnica, da upravlja procesom izrade programa. Osnovan je i Tim za izradu prijedloga novog programa, a regija Abruco određena je za koordinaciju Jadranskog programa.
5-7. srpanj 2006.	*Split (Hrvatska)*	Učesnici su odobrili učešće Grčke i Slovenije u Programu.
24-25. listopad 2006.	*L'Akvila (Italija)*	Angažirani su stručnjaci za provođenje *ex-ante*-evaluacije postojećeg Programa, kao i za stratešku procjenu utjecaja na okoliš (Izvještaj SEA) i olakšavanje procesa izrade programa. Početak uvodne rasprave o izradi Programa.
22. studeni 2006.	*Rim (Italija)*	Osnova rasprave su opći i konkretni ciljevi Programa. Dogovoreno je da engleski bude službeni jezik. Radni jezici su nacionalni jezici zemalja učesnica.
25. siječanj 2007.	*L'Akvila (Italija)*	
15. ožujak 2007.	*Sarajevo (BiH)*	
7-8. svibanj 2007.	*Brindizi (Italija)*	
31. svibanj 2007.	*Brisel*	Sastanak između Radne grupe i Europske komisije na kojem se raspravlja o nacrtu Programa i donosi sporazum o načinu pristupa Programu.
9-10. srpanj 2007.	*Brisel*	Sastanak Radne grupe. Završna rasprava o nacrtu Programa.

2. ***Uključenost šireg partnerstava***

Italija

U svim fazama izrade programa, Italija je uključila šire partnerstvo na regionalnoj i državnoj razini. Bile su uključene regionalne i državne vlasti iz oblasti turizma, zdravstva, kulture i zaštite okoliša, kao i udruženja malih i srednjih poduzeća. Nacrt Programa je dodatno razvijen na temelju njihovih povratnih informacija.

Sastanci održani u Italiji:

Molize 10. listopada 2006: predstavljanje Programa u Kampobasu.
Veneto:10. studenog 2006: predstavljanje Programa. 2. svibnja 2007: predstavljanje nacrta Programa potencijalnim partnerima prekogranične suradnje.
Rim 22. ožujka 2007: predstavljanje Programa Strateškoj grupi za teritorijalnu suradnju (ital. „*Gruppo strategico per la cooperazione territoriale*")
Furlanija-Julijska krajina: 24. travnja 2007. predstavljanje nacrta Programa potencijalnim prekograničnim partnerima.

Pulja: 7. svibnja 2007. predstavljanje nacrta Programa potencijalnim prekograničnim partnerima.
Abruco: 16. svibnja 2007. predstavljanje nacrta Programa potencijalnim prekograničnim partnerima.
Emilija Romanja 18. svibnja 2007: predstavljanje nacrta Programa potencijalnim prekograničnim partnerima.

Grčka

Program i Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA) predstavljeni su u Solunu 21. i 22. rujna 2006. godine.

Slovenija

U toku izrade nacrta Programa, Služba Vlade Slovenije za lokalnu samoupravu i regionalnu politiku, sva ministarstva i regionalni akteri učestvovali su pružajući povratne informacije na nacrt Programa. Pored toga, prikupljene su projektne ideje kako bi se procijenila zainteresovanost za Program.

Albanija

Razni akteri u Albaniji bili su uključeni na centralnom upravnom nivou u proces definiranja prioriteta Programa, u koordinaciji Ministarstva za europske integracije (MEI), te su dali komentare na prve nacrte Programa u svezi s pitanjima tehničke prirode.

U Tirani je 19. lipnja 2007. održan sastanak predstavnika iz Italije i predstavnika Ministarstva za europske integracije u svezi s metodom realizacije Jadranskog programa, kojem su prethodile interne rasprave u okviru samog MEI.

Bosna i Hercegovina

U Sarajevu je 14. lipnja 2007. održan sastanak u svezi s posljednjom fazom izrade Programa. Na sastanku je razmatrano „pitanje pristupa", naime – „integrirani" u odnosu na „tranzicioni" pristup.

Hrvatska

U okviru aktivnosti na državnom nivou za potporu saradnji na novom Jadranskom programu, Republika Hrvatska je poduzela sljedeće aktivnosti.

Osnovana je međuministarska grupa predstavnika ministarstava čiji je zadatak pružanje potpore radu na šest prekograničnih programa u okviru IPA: pet bilateralnih programa: Hrvatska-Slovenija, Hrvatska-Mađarska, Hrvatska-Bosna i Hercegovina, Hrvatska-Crna Gora, Hrvatska-Srbija i jedan multilateralni jadranski program.

Ministarstvo mora, turizma, saobraćaja i razvitka organizovalo je dvije radionice. Prva je održana 25. rujna 2006. u Splitu (Splitsko-dalmatinska županija), a druga 19. travnja 2007. u Puli (Istarska županija). Učestvovali su članovi međuministarske grupe, kao i predstavnici hrvatskih jadranskih županija koje učestvuju u Programu. Učesnici su učestvovali u nizu konsultacija i rasprava, te dali svoje komentara na nacrt Programa, a posebice na dio koji se odnosi na SWOT analizu. Razgovarali su i o strateškim prioritetima i mjerama. Na sastancima Tima za izradu nacrta Programa usvojeni su mnogi komentari i uneseni u tekst.

1-2- NOVI OKVIR SURADNJE

Na temelju dugogodišnjeg iskustva iz tri prethodna programska ciklusa, u svezi s prekograničnom saradnjom između zemalja članica i susjednih zemalja kandidata/potencijalnih kandidata za članstvo u EU, novi financijski okvir EU za period 2007-2013 predviđa pristup jednog instrumenta kroz novi Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA).

Uredba Savjeta (EK) br. 1085/2006, kojom se osniva instrument za pretpristupnu pomoć – Uredba o realizaciji IPA – zamjenjuje prethodnu pravnu osnovu na pretpristupnom području. Kao takva, ona čini okvirnu uredbu.

Instrument IPA namijenjen je za pružanje odgovarajuće pomoći zemljama koje su kandidati ili potencijalni kandidati za članstvo u EU, racionalnim korištenjem pretpristupne pomoći, tako što zamjenjuje razne instrumente koji su ranije postojali instrumentima kao što su Phare/ISPA/SAPARD/CARDS/Turski program pomoći.

Između ostalog, IPA priprema zemlju kandidata za pristupanje u smislu realizacije strukturnih i kohezionih fondova i ruralnog razvitka, dajući posebnu potporu jačanju institucija i uvođenju procedura što je moguće bližih strukturnim fondovima.

Detaljan opis pet komponenti IPA dat je u članku 3 (a) okvirne Uredbe za realizaciju IPA: (I) pomoć u tranziciji i jačanju institucija, (II) prekogranična suradnja, (III) regionalni razvoj, (IV) razvoj ljudskih resursa, (V) ruralni razvoj.

Prve dvije komponente primjenjuje se na sve zemlje. Pored toga, zemlje kandidati imaju korist i od komponenata III, IV i V.

Prekograničnu suradnju u pograničnim područjima između zemalja kandidata/zemalja potencijalnih kandidata, te između njih i zemalja članica podržava komponenta II IPA (komponenta CBC).

Prema tome, Jadranski program 2007-2013 podržava komponenta II IPA. On se financira iz fondova IPA, koji uključuju dio sredstava ERDF (član 21. Uredbe o strukturnim fondovima br. 1083/2006), a reguliše ga pravna struktura IPA (Okvirna uredba IPA br. 1085/2006 i Uredba za realizaciju IPA br. 718/2007[1]).

1-3- KVALIFICIRANA (PROGRAMSKA) PODRUČJA

Kvalificirana područja za prekograničnu suradnju na spoljnim granicama EU određena su u sukladnosti s člankom 88 (1) Uredbe za realizaciju IPA:

(a) Regije na razini NUTS 3, ili u nedostatku nivoa NUTS, ekvivalentna područja duž kopnenih granica između Zajednice i zemalja korisnica;

(b) Regije na razini NUTS 3, ili u nedostatku nivoa NUTS, ekvivalentna područja duž pomorskih granica između Zajednice i zemalja korisnica, koje su obično razdvojene područjem od najviše 150 kilometara, uzevši u obzir moguća prilagođavanja, po potrebi, da bi se osigurala dosljedna i neprekidna suradnja.

U sukladnosti s člankom 97. Uredbe o realizaciji IPA, teritorijalno odstupanje se primjenjuje u Italiji, Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori.

Tri zemlje članice EU (Italija, Slovenija i Grčka), jedna zemlja kandidat za članstvo u EU (Hrvatska) i tri

[1] Uredba Komisije (EK) br. 718/2007 od 12/06/2007.

zemlje potencijalni kandidati za članstvo u EU (Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Albanija) učestvuju u Programu. Pored toga, predviđeno je učešće Srbije u fazi postepenog gašenja Programa u zajedničkim projektima na polju institucionalne suradnje.

Što se tiče **Italije**, kvalificirana područja na razini NUTS III, jesu provincije Peskara, Teramo, Kijeti (Abruco), Ferara, Forli-Ćezena, Rimini, Ravena (Emilija-Romanja), Trst, Goricija, Udine (Furlanija-Julijska krajina), Pezaro-Urbino, Ankona, Maćerata, Askoli Pićeno (Marke), Kampobaso (Molize), Fođa, Bari, Brindizi, Leće (Pulja), Venecija, Rovigo, Padova (Veneto).

Teritorijalno odstupanje u Italiji važi za provincije L'Akvila, Pordenone, Izernija i Taranto.

Kvalificirano područje u **Sloveniji** je Obalno-kraška *regija*.

Teritorijalno odstupanje u Sloveniji važi za regije Notranjsko-krašku i Goriško.

Kvalificirana područja u **Grčkoj** su prefekture Krf i Tesprotija.

Kvalificirano područje u **Hrvatskoj** sastoji se od sedam oblasti (županija) na razini NUTS III: Dubrovačko-neretvanska, Istarska, Ličko-senjska, Primorsko-goranska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska i Zadarska županija.

Teritorijalno odstupanje u Hrvatskoj važi za Karlovačku županiju.

Kvalificirano područje u **Bosni i Hercegovini** obuhvata tri kantona u Federaciji BiH i južni dio Republike Srpske sa sljedeće 23 općine: Bileća, Čapljina, Čitluk, Gacko, Grude, Jablanica, Konjic, Kupres, Livno, Ljubinje, Ljubuški, Mostar, Neum, Nevesinje, Posušje, Prozor/Rama, Ravno, Široki Brijeg, Stolac, Berkovići, Tomislavgrad, Trebinje i Istočni Mostar.

Teritorijalno odstupanje u Bosni i Hercegovini važi za sarajevsku privrednu regiju, sjeverozapadnu privrednu regiju i privrednu regiju Srednje Bosne.

Kvalificirano područje **Crne Gore** sastoji se od deset općina: Bar, Budva, Cetinje, Danilovgrad, Herceg Novi, Kotor, Nikšić, Podgorica, Tivat i Ulcinj.

Teritorijalno odstupanje u Crnoj Gori važi za općine Pljevlja, Bijelo Polje, Berane, Rožaje, Plav, Andrijevica, Kolašin, Mojkovac, Šavnik, Žabljak i Plužine.

Kvalificirano područje u **Albaniji** sastoji se od šest prefektura: Fier, Drač, Leže, Skadar, Tirana i Vlora.

Iako se **Srbija** po teritoriji ne kvalificira za Program (nema priobalno područje), uzevši u obzir to da se ona ranije kvalificirala za Program za Italiju i Jadran 2004-06, dobila je učešće u *fazi postepenog gašenja* Jadranskog programa zaključno sa 2012. godinom. Ova posebna potpora u tranziciji omogućit će učešće srbijanskih partnera u institucionalnoj saradnji univerziteta, institucija kulture, istraživačkih instituta itd.

Tabela 2: Kvalificirana programska oblast

Italija	Nuts 3	Peskara, Teramo, Kijeti, Ferara, Forli-Čezena, Rimini, Ravena, Trst, Goricija, Udine, Pezaro-Urbino, Ankona, Maćerata, Askoli Pićeno, Kampobaso, Fođa, Bari, Brindizi, Leće, Venecija, Rovigo, Padova
Slovenija	Nuts 3	Obalno-kraška regija
Grčka	Nuts 3	Krf, Tesprotija
Hrvatska	Ekvivalentno Nuts 3	Dubrovačko-neretvanska, Istarska, Ličko-senjska, Primorsko-goranska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska i Zadarska županija
Bosna i Hercegovina	Ekvivalentno Nuts 3	Bileća, Čapljina, Čitluk, Gacko, Grude, Jablanica, Konjic, Kupres, Livno, Ljubinje, Ljubuški, Mostar, Neum, Nevesinje, Posušje, Prozor/Rama, Ravno, Široki Brijeg, Stolac, Berkovići, Tomislavgrad, Trebinje i Istočni Mostar
Crna Gora	Ekvivalentno Nuts 3	Bar, Budva, Cetinje, Danilovgrad, Herceg Novi, Kotor, Nikšić, Podgorica, Tivat, Ulcinj
Albanija	Ekvivalentno Nuts 3	Fier, Drač, Leže, Skadar, Tirana, Vlora
Srbija	Cijela teritorija (faza postepenog gašenja)	

Nadalje, gorespomenute teritorije su u bliskoj vezi sa nekim susjednim područjima, koji oba često čine jedan društveni, radni i gospodarski sustav sa jedinstvenim razvojem. Uključivanje tih pograničnih područja u svakom slučaju može da donese bitnu dodatu vrijednost Programu.

Sljedeća tabela daje pregled opravdanosti proširenja kvalificiranih područja.

Tabela 3: Teritorijalno odstupanje

Italija	Nuts 3	L'Akvila, Pordenone, Izernija, Taranto	Izernija i L'Akvila • Teritorijalna blizina • Kontinuitet suradnje u jadranskom regionu Pordenone • Teritorijalna blizina • Geografski položaj provincije • Jake gospodarske veze sa programskom oblašću Taranto • Prisustvo odgovarajuće infrastrukture, te naučnih i kulturnih centara za programsku oblast • Jake gospodarske veze sa programskom oblašću
Slovenija	Nuts 3	Notranjsko-kraška regija, Goriška regija	• Teritorijalna blizina
Hrvatska	Ekvivalentno Nuts 3	Karlovačka županija	• Teritorijalna blizina • Jedna od najnerazvijenihih županija u Hrvatskoj • Kontinuitet suradnje u jadranskom regionu

PROGRAM PREKOGRANIČNE SURADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

Bosna i Hercegovina	Ekvivalentno Nuts 3	sarajevska privredna regija, sjeverozapadna privredna regija, privredna regija srednje BiH	• Kontinuitet suradnje u jadranskom regionu • Sama Hercegovina nije u stanju da primi sva raspoloživa sredstva
Cma Gora	Ekvivalentno Nuts 3	Pljevlja, Bijelo Polje, Berane, Rožaje, Plav, Andrijevica, Kolašin, Mojkovac, Savnik, Žabljak, Plužine	• Kontinuitet suradnje u jadranskom regionu • Površina državne teritorije • Teritorijalna blizina

Slika 1: Kvalificirano područje

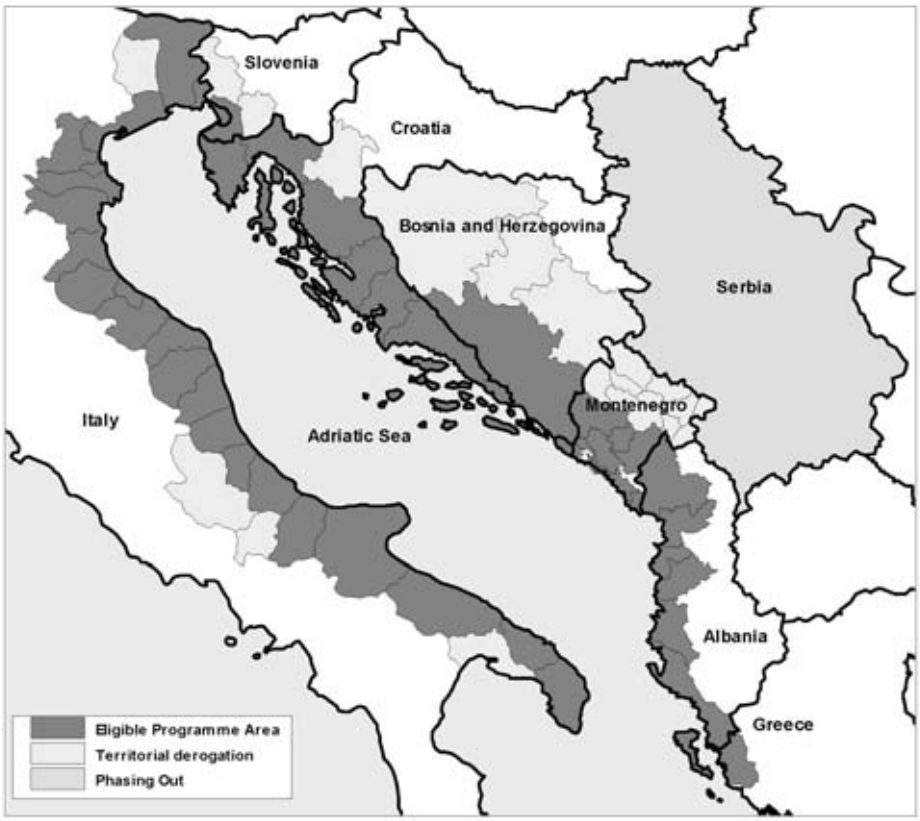

1-4- SLUŽBENI JEZIK

Službeni jezik Programa je engleski. Radni jezici su nacionalni jezici zemalja učesnica.

2- ANALIZA (TERITORIJALNI, DRUŠTVENI I GOSPODARSKI KONTEKST PROGRAMSKE OBLASTI)

2-1- PREDGOVOR

U svjetlu ciljeva, strateških prioriteta i tematskih oblasti koje je postavio Program prekogranične suradnje u okviru IPA, dat je pregled profila teritorija i sektora u programskoj oblasti. Ova analiza konteksta odnosi se na cijelu programsku oblast (kvalificirana područja i područja kod kojih postoji odstupanje) prema postojećim statističkim podacima. Posebna važnost ipak se daje ciljnoj programskoj oblasti. Pored toga, analiza sadrži i neke detaljne informacije o posebnim teritorijama koje učestvuju u Programu, a pogotovo o različitim regionalnim komponentama u okviru Jadranskog basena: sjeverna, centralna i južna područja.

Analize koje su urađene glede cijelog kvalificiranog područja u Programu tiču se prvenstveno sljedećih aspekata:

- Teritorija;
- Okoliš;
- Stanovništvo;
- Migracioni tokovi;
- Gospodarstvo;
- Tržište radne snage;
- Trgovina;
- Turizam;
- Infrastruktura i pristupačnost;
- Istraživanja i inovacije;
- Upravljanje i izgradnja kapaciteta.

Društveni i gospodarski kontekst dobijen je iz najnovijih raspoloživih statističkih informacija i podataka. U tom smislu, mora se naglasiti da, iako se informacije vezane za zemlje članice (MS) odnose na regije pokrivene Programom, informacije koje su dostupne za zemlje kandidate (CC) i zemlje potencijalne kandidate za članstvo u EU (PCC) često se odnose na zemlju u cjelini, a ne samo na kvalificirana područja u Programu.

U pripremi ovog poglavlja korišteni su podaci državnih zavoda za statistiku različitih zemalja.

2-2- TERITORIJALNI, DRUŠTVENI I GOSPODARSKI KONTEKST

2-2-1- Teritorija

Program obuhvata kvalificirana područja tri zemlje članice EU (Italija, Slovenija i Grčka) i četiri zemlje sa područja istočnog Jadrana (Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Albanija). Trenutno samo Hrvatska ima status zemlje kandidata za članstvo u EU, dok su ostale zemlje potencijalni kandidati za članstvo u EU, kako je priznao Vijeće Europe na sastanku u Solunu u lipnju 2003. godine. Srbija, koja će u Programu učestvovati u fazi postepenog gašenja, nije razmotrena u sljedećoj analizi.

PROGRAM PREKOGRANIČNE SURADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

Cijela programska oblast zauzima površinu od 115.714 km^2 i broji 15.074 milijuna stanovnika; glede stanovništva i površine teritorije, italijanska područja na razini NUTS III vrlo su važna i predstavljaju 47%, odnosno 69% stanovništva i površine cijelog Programa[2].

Albanija i Crna Gora učestvuju u Programu sa velikim procentom svojih državnih teritorija i stanovništva (površina teritorije: Albanija 47%, Crna Gora 42%; stanovništvo: Albanija 64,2%, Crna Gora 65,5%), dok Grčka i Slovenija imaju manji udio gorespomenutih pokazatelja (površina teritorije: Grčka 1,6%, Slovenija 5,1%), i učestvuju sa manjim procentima (stanovništvo: Grčka 1,4%, Slovenija 5,3%).

Tabela 5 – Površina i broj stanovnika na kvalificiranom području / Ukupna površina i broj stanovnika u programskoj oblasti

Stepeni (%) po površini i stanovništvu	Površina	%	Stanovništvo	%
Albanija (stanov. 2005)	12.197	10,5%	2.013.186	13,4%
Bosna i Hercegovina (stanov.2001)	14.480	12,5%	470.364	3,1%
Hrvatska (stanov. 2001)	24.723	21,4%	1.427.088	9,5%
Crna Gora (stanov. 2003)	6.508	5,6%	425.266	2,8%
Gračka (stanov.2005)	2.095	1,8%	162.772	1,1%
Slovenija (stanov.2005)	1.044	0,9%	105.313	0,7%
Italia (stanov. 2004)	54.667	47,2%	10.470.528	69,5%
Ukupno program	115.714	100,0%	15.074.517	100,0%

Teritorije obuhvaćene Programom graniče sa Jadranskim morem. Jedino Srbija nema pomorsku granicu. Pejzaž i prirodne razlike između dvije obale Jadranskog basena bitne su zbog svojih geomorfoloških osobina, visokog pritiska urbanog razvitka i demografskih razlika.

Na italijansku obalu utječe visok nivo urbanizacije, koja se odvija u neprekidnom linearnom obrascu sa najvišim tačkama oko centara proizvodnje i područja sa intenzivnim razvojem turizma. Pretjerani pritisak koji nameću efikasno korišćenje, lokalizirana potražnja i posljedična transformacija obale uzrokovali su sveopću zakrčenost i stalno smanjenje prirodnog okoliša. Uprkos tome, postoje izvrsne ekološke lokacije kao što su državna i regionalna zaštićena područja na sjeveru i jugu zemlje.

Područje istočnog Jadrana prostire se od Obalno-kraške regije u Sloveniji do Grčke, uključujući mnoga hrvatska ostrva, te predstavlja povezani pejzaž i prirodnu baštinu, kojoj sada prijeti sve veća opasnost od razvitka i napretka u zemljama kandidatima/potencijalnim kandidatima. Nedostatak sustava za kanalizaciju i odlaganje otpada, te stalno ispuštanje u atmosferu zagađivača nastalih u saobraćaju i industrijskim procesima te, pogotovo, zapaljiva goriva za proizvodnju energije, česta su pojava u ovim zemljama.

U **sjevernom dijelu Jadranskog basena** nalaze se italijanske regije Furlanija-Julijanska krajina, Veneto, Emilija-Romanja, slovenačka Obalno-kraška regija i poluostrvo Istra na sjeveru Hrvatske. Ova oblast je najrazvijenija od svih učesnika u Programu, sa visokim stupnjem urbanizacije i dobro razvijenom infrastrukturom. Kroz nju prolazi transeuropski saobraćajni koridor broj V, koji povezuje Lisabon i Kijev i zato ima stratešku poziciju za pristup srednjoistočnoj Europi.

Kvalificirano područje u Italiji uglavnom se sastoji od ravnica, sa izuzetkom Apenina i planinskih predjela u podnožju Alpa. Uprkos prisustvu velikih urbanih centara, u ravnicama postoji znatan pritisak

[2] Srbija je uključena samo u aktivnosti suradnje na izgradnji institucija. Bez Srbije, ukupna površina programske oblasti obuhvata površinu od oko 115.714 km^2 i ima oko 15.074 milijuna stanovnika.

na poljoprivredno zemljište zbog nekontroliranog širenja gradskih naselja i stalne potrebe za građevinskim zemljištem.

Slovenačka Obalno-kraška regija izlazi na Tršćanski zaliv, a obalni pojas je nešto duži od 40 kilometara. Neka područja su nizinska i močvarna, a druga planinska i stjenovita. Izlaz na more, prvenstveno luka Kopar, omogućava regiji eksploataciju velikog potencijala u svim sektorima; najperspektivnije djelatnosti odnose se na prijevoz, distribuciju, logistiku i turizam.

Na kraju, hrvatsko poluostrvo Istra i Nacionalni park Brioni, predstavljaju jednu od najvažnijih turističkih destinacija u ovoj oblasti. Pored toga, luka Rijeka i luke Trst i Kopar nude ovoj oblasti velike mogućnosti za razvoj pomorske trgovine.

Sjeverna oblast Italije na Jadranu ima drugačije karakteristike urbanih naselja. Osnovna infrastruktura, tj. luke, aerodromi, željeznice i putevi, dobro je razvijena i sadrži neke ključne točke, kao što su cestovne veze i željeznički čvorovi na saobraćajnim pravcima sjever-jug i istok-zapad. Industrijske zone, ruralne oblasti, lagune i neprekidna linearna urbanizacija (ljetovališta na obali) na jugu ove oblasti dopunjuju sustav infrastrukture.

Na teritorijama sjevernog Jadranskog basena nalaze se brojna područja sa velikom prirodnom i ekološkom vrijednošću. Područja sa važnom biološkom raznovrsnošću postoje u Furlaniji-Julijskoj krajini, kao što su furlanski dolomiti i predalpski regionalni parkovi prirode u Julijskoj krajini, jedanaest regionalnih prirodnih rezervata, kao što je *Foce dell'Isonzo* (Goricija) i *Falesie di Duino* (Trst), te tri nacionalna rezervata, kao što je morski rezervat *Miramare* (Trst). Prirodne lokalitete u regiji Veneto, iako uglavnom smještene u brdovitim i planinskim predjelima, predstavljaju regionalni park *Colli Euganei* (Padova), *delta rijeke Po* (Rovigo) i rijeka *Sile* (Padova i Venecija), te razni regionalni prirodni rezervati, i naravno, Venecijanska laguna. Raznovrsnost okoliša u regiji Emilija-Romanja uključuje brojna zaštićena područja: šumski nacionalni park *Casentinesi* (Forli-Ćezena) i, nadasve, deltu rijeke Po.

Ovo područje ima bogatu kulturnu baštinu i mnoge lokacije priznate od strane UNESCO: *Akvilejsko arheološko područje i Patrijarhalna bazilika* (Furlanija-Julijska krajina), *Venecija i njena Laguna, Botanička bašta* u Padovi (Veneto), *Renesansni grad Ferara, delta rijeke Po* i *spomenici ranog kršćanstva u Raveni* (Emilija-Romanja).

Slovenačka teritorija također ima mnoga prirodna bogatstva. Obalno-kraška regija predstavlja šarenilo pejzaža: obala sa gustom vegetacijom, krševita visoravan sa Škocjanskim jamama kao parkom UNESCO-ve zaštićene svjetske baštine, stepenasta brda u dolini Soče koja vode u planine i Nacionalnog parka Triglav. Duž obale su smještena tri zaštićena područja, prirodni rezervat Škocjanski zatok, Strunjanski klif, koji je najviša stjenovita tvorevina na Jadranu, te prirodne solane u Sečovlju. Slovenački priobalni pojas, iako bez bitnih promjena u korištenju zemljišta prije 2000. godine, podložan je urbanizaciji, velikom pritisku urbanog razvitka, nekontroliranom širenju gradskih naselja i zakrčenosti saobraćaja. Pored toga, poljoprivreda negativno utječe na kvalitet vode zbog nedostatka postrojenja za preradu vode.

Hrvatsko poluostrvo Istra ima važnu prirodnu i kulturnu baštinu. Po pitanju okoliša, ogroman dio teritorije podložan je brojnim politikama očuvanja okoliša. Nacionalni park Brioni, koji se sastoji od četrnaest ostrva, posjeduje značajnu biološku raznovrsnost. Kulturno nasljeđe ove teritorije sa lokacijom kao što je Eufrazijeva bazilika upisana u UNESCO-ov spisak svjetske baštine, koja se nalazi u istorijskom centru Poreča, jeste jedan od najranijih episkopalnih kršćanskih spomenika.

Centralni dio Jadranskog basena obuhvata italijanske regije Marke, Abruco i Molize, te istočnu obalu Hrvatske. Zapadni dio Bosne i Hercegovine, sa vrlo ograničenim pristupom Jadranu, jeste kopneno područje sa uskim obalnim pojasom.

Teritorija na zapadnoj obali sastoji se od tri osnovna prirodna lokaliteta: ekološki dragocjeni Apenini, pretežno poljoprivredni brdski krajevi i obalni pojas.

Na području Apenina postoje bliski međuodnosi, između ostalog, prirodni rezervati, poljoprivredne površine, koje se odlikuju kompleksnom i osjetljivom hidrografskom mrežom, koje su podložne stalnoj eroziji i nestabilnosti, te obalni pojas koji predstavlja filter između planinskog i pomorskog okruženja.

Sjeverni dio karakterizira bogata mreža manjih centara, relativno homogena i ujednačena na cijelom području, te linearna urbanizacija duž obale, koja je bliska kapacitetima lučkih gradova. Unutrašnja područja imaju značajne prirodne sustave sa visokim stupnjem biološke raznovrsnosti, iz koje su nastala tri velika nacionalna parka (*Nacionalni park Abruco, Lacio i Molize, Park Majela i Nacionalni park Gran Saso-Laga*), kao i još neki parkovi i prirodni rezervati. U regiji Marke postoji nekoliko zaštićenih područja, od kojih neka imaju značajnu državnu vrijednost, kao na primjer *Nacionalni park Monti Sibilini* (Askoli Pićeno, Maćerata), *Nacionalni park Gran-Saso Laga* i drugi važni regionalni parkovi duž obale, kao što je *Park Konero* (Ankona).

Južni dio je uglavnom planinski, sa uskim dolinama neplodnog tla i smanjenim obalnim područjem. Stanovništvo obitava u malim razbacanim zajednicama sa malom gustinom naseljenosti. Iako cestovna mreža ima međuregionalne veze sa glavnim centrima, ona ne garantira odgovarajuću pristupačnost i ima za posljedicu dodatne troškove organizacije usluga za stanovništvo, a u nekim oblastima, čak i za proizvodne sustave. Prirodna i ekološka baština ovog područja je vrlo značajna i uključuje dio regije Molize u *Nacionalnom parku Abruco, Lacio i Molize*, te *morski rezervat ostrva Tremiti*. U provinciji Kampobaso postoje brojna sela koja su osnovali Hrvati i Albanci, koja još uvijek čuvaju svoju tradiciju, kulturu i jezike.

Na suprotnoj obali nalaze se sve zapadne županije, od Istre do Dubrovnika. Dalmatinska ostrva sa dva nacionalna parka (ostrva Mljet i Kornati) nalaze se na strani dobro razuđene obale sa Dinarskim Alpama koje se u nekim područjima sa druge strane spuštaju prema moru. Pored gorespomenuta dva nacionalna parka, postoji još pet nacionalnih parkova u regijama koje Program pokriva (Risnjak, sjeverni Velebit, Paklenica, Krka i Plitvička jezera). Neka područja koja imaju značajnu vrijednost zbog svoje biološke i pejzažne raznolikosti zaštićena su na međunarodnom nivou, na primjer, UNESCO je Nacionalni park Plitvička jezera proglasio svjetskom baštinom. U okviru programske oblasti, Ramsarska konvencija o močvarnim staništima od međunarodnog značaja uključuje i donji tok Neretve. Planinu Velebit UNESCO je uvrstio u svjetsku mrežu rezervata biosfere.

Pored Poreča, postoje razni lokaliteti kulturne baštine, svrstani u spisak UNESCO:

- Stari grad Dubrovnik, koji se naziva „biserom Jadrana", postao je važna pomorska sila na Mediteranu od XIII stoljeća naovamo.
- Ruševine Dioklecijanove palate u Splitu, sagrađene između kasnog III i ranog IV stoljeća naše ere nalaze se širom grada.
- Episkopalni kompleks Eufrazijeve bazilike u istorijskom centru Poreča veličanstven je primjer ranokršćanske episkopalne gradnje.
- Grad Trogir je izuzetan primjer urbanog kontinuiteta. Plan grada ovog ostrvskog naselja datira još iz helenističkog razdoblja, a njegove prekrasne romaneskne crkve nadopunjuju predivne renesansne i barokne zgrade iz mletačkog razdoblja.
- Katedrala Sv. Jakova u Šibeniku svjedok je značajnih promjena na polju spomeničke umjetnosti između sjeverne Italije, Dalmacije i Toskane u XV i XVI vijeku, kao i uspješnog spajanja gotičke i renesansne umjetnosti.

Područja važna za zaštitu okoliša prisutna su u unutrašnjosti Bosne i Hercegovine: pretežno planinska područja, iznad kojih se izdižu Dinarske Alpe, u kojima postoji mnoštvo podzemnih voda. Južna Hercegovina obuhvata dolinu rijeke Neretve, tmurna kraška polja, lijevkaste oblike, depresije, brežuljke i brdašca. Visoke planine, duboke doline rijeka i prostrana kraška polja dominiraju sjevernom Hercegovinom. Zbog svoje orografije, prirodni pejzaži dominiraju nad urbanim pejzažom, no samo manji dio te teritorije je zaštićen. Zaštićena područja na jugu Hercegovine obuhvataju rezervat ptica Hutovo Blato, močvarno područje koje je proglašeno svjetskom baštinom na koje migriraju tisuće

ptica. Otpad je jedno od glavnih pitanja zaštite okoliša, budući da se još uvijek odlažu velike količine otpada u prirodu.

Južni dio jadranskog basena čine Pulja na zapadnoj obali i Crna Gora i Albanija na istočnoj. Najjužniji dio Pulje i suprotna obala koja uključuje malo područje Grčke koje je također dio Programa, spajaju Jadransko i Jonsko more.

Italijanska teritorija predstavlja nekoliko homogenih područja: sjeverozapadno koje pokazuje elemente pejzaža i njihovu povezanost sa istorijskim okvirom naselja. Značajne promjene u pejzažu i strukturi naselja u južnim područjima pokazuju proturječnosti i takmičenje u postupku tranformacije. Među naseljima također postoje i velike razlike: Fođa Tavoljere na sjeveru (poljoprivredno područje proizvodnje žitarica i vrlo efikasne poljoprivredne proizvodnje koja se zasniva na navodnjavanju), visoravan Murge u centru (rijetko naseljeno unutarnje područje sa visokom prepoznatljivošću) i ravnica Brindizi na jugu (koja povezuje proizvodna područja sa močvarnim i obalnim ekosustavima). Regionalni pejzaž pokazuje značajan pritisak na prirodne ekosustave i ruralne prostore duž obale, te njihovo posljedično smanjivanje, s promjenom historijskih uloga obalnih naselja. U ovom kontekstu postoje dva nacionalna parka; park Gargano (Fođa) i park Alta Murđa (Bari), četiri regionalna parka i nekoliko prirodnih rezervata, uglavnom staništa u obalnim močvarama. U regiji Pulja također postoje dvije lokacije kojima je UNESCO priznao veliku kulturološku vrijednost: *Castel del Monte* i *Trulli di Alberobello*.

Sa druge strane Jadranskog mora nalazi se Crna Gora sa svojom dugom krivudavom obalom; od unutrašnjosti je razdvajaju visoke krečnjačke planine ispresijecane kanjonima i tjesnacima. Na sjeveru se nalazi jedini fjord u južnom Mediteranskom basenu, Boka Kotorska, dio područja pod UNESCO-vom zaštitom zbog svog izuzetnog ekološkog i društveno-kulturološkog značaja. Crna Gora je uspostavila nekoliko zaštićenih područja uključujući nacionalne parkove i već je usvojila zakonodavstvo o zaštiti prirode i upravljanju resursima.

42,5 % albanske teritorije je dio Programa, a leži u dolini zapadne Albanije, uključuje 6 prefektura, 16 okruga, 34 općina (urbana područja) i 133 naselja (ruralna područja). Albanija je pretežno planinska zemlja (sjeverna i centralna Albanija) sa velikom površinom brežuljkastih područja (približno 38% cijele teritorije). Prosječna nadmorska visina je 708m, skoro duplo veća od europskog prosjeka. Najviša tačka na kvalificiranom području Albanije je Jezerca, 2694 metara, u regiji Skadar.

Albanija ima obalu na Jadranskom i Jonskom moru u dužini od 316 km. 25% teritorije sastoji se od obalnog područja na zapadu zemlje, koja se cijelom površinom kvalificira za Program. Zemlja čini dio suptropskog područja sa mediteranskom klimom koja je vrlo pogodna za razvoj turizma i poljoprivrede.

Obala, od regije Skadar na sjevernom dijelu, do regije Vlore i južne granice, ima veliko prirodno, kulturno i istorijsko nasljeđe, kao što su arheološki lokaliteti Butrinti, koji se nalazi na UNESCO-vom spisku svjetske baštine, Apolonija, Plavo oko u Delvini (regija Vlora), doline glavnih rijeka u Albaniji, Skadarsko jezero (najveće na Balkanskom poluostrvu) i dio Albanskih Alpa. Postoje mnoga zaštićena područja među kojima se nalazi i trinaest nacionalnih parkova. Bogata je hidro resursima, termalnim vodama, lagunama, a posjeduje i bogatu floru i faunu. Bogata je i prirodnim resursima kao što su nafta, gas, ugalj i željezo.

Albanija je u prošlosti pretrpjela značajnu sječu šuma, no uprkos usporavanju tog procesa, raširena sječa šuma, nekontrolirana ispaša stoke i česte poplave ubrzale su eroziju tla. U rastućim urbanim područjima sve veći problemi vezani su za kvalitet zraka, uzorkovanje i obradu otpada i prijevoz. Sustav proizvodnje stvara velike pritiske, na primjer, u razdoblju između 1995. i 2002. godine, sektor poljoprivrede povećao je korištenje đubriva za 70%, a industrijski sektor uključuje izrazito zagađivačku industriju, kao što je prerada nafte i ugljа, te proizvodnja električne energije, hroma i bakra. Značajni ekološki problemi ne mogu se riješiti samo primjenom odgovarajućeg i potpunog zakonodavstva, a proces prilagođavanja europskim standardima započeo je tek nedavno. Potrebno je još puno uraditi i u sektoru turizma, posebice po pitanju infrastrukture, usluga i razvitka planinskog turizma.

Program uključuje samo mali dio **Grčke**: prefekture Krf i Tesprotija u regiji Epir, sa važnom lukom Igumenica. Ova područja imaju veliku ekološku vrijednost i dobro su poznate turističke destinacije.

2-2-2- Okoliš

Obala Jadranskog mora preteže se na oko 5867 km (kako je izmjerio francuski geograf Brodel).

Geografski gledano, Jadransko more je dio Mediteranskog mora, koje se nalazi između italijanskog poluostrva, Slovenije, Hrvatske, Crne Gore i Albanije; riječ je o vodenoj površini između lanca Apeninskih planina i Dinarskih Alpa maksimalne dužine od oko 800 km. Prosječna širina iznosi oko 150 km^2. Na jugu se spaja sa Jonskim morem kroz Otrantska vrata (70 km). Zapadna obala je načelno dosta ravna i prekida je samo delta rijeke Po i rtovi planina Konero i Gargano (koja se širi prema moru na ostrva Tremiti). Sjeverna obala je isprekidana lagunama Venecije, Marana i Grada, te Tršćanskim zalivom; idući duž Istarskog poluostrva i Dalmatinske obale, obala postaje sve razuđenija i viša i gleda u bezbrojna ostrva, između ostalih Krk, Cres, Pag, Dugi Otok, Brač, Hvar, Vis, Korčula, Mljet. Albanska obala je ravnija i ujednačenija, podijeljena zalivima Drač i Vlora.

U osnovi, Jadransko more nije previše duboko: sjeverni basen je prosječno dubok 70-80 m, sa maksimalnom dubinom od 270 m između Peskare i Šibenika; južni basen je dublji (1222 m između Barija i Boke Kotorske). Prosječni salinitet iznosi 38‰ i slabiji je na sjeveru zbog veće količine svježe vode iz rijeka (Isonzo, Taljamento, Pjave, Brenta, Adige, Po). Dalje na jugu Tronto, Fortore i Ofanto na italijanskoj strani, te Neretva, Drina, Vjosa na balkanskoj strani ulijevaju se u Jadransko more. Obim plime je promjenljiv, oko 30 cm u južnom basenu i raste do 90-95 u sjevernom.

Godinama je Jadransko more bilo jedno od italijanskih mora koje je trpjelo najveće posljedice eutrofikacije.

Jadransko more u osnovi predstavlja natprosječan ekološki ekosistem koji je izuzetno osjetljiv, ogromno „zatvoreno more" u kojem bi eventualna nesreća sa ispuštanjem štetnih tvari izazvala kritičan razvoj događaja i gdje se ne može ni razmisliti o povećavanju utjecaja pomorskog saobraćaja.

Danas se sjeverna i centralna područja Jadranskog mora hvataju u koštac sa takvom ekološkom situacijom koja zahtijeva posebnu pažnju i djelovanje koje omogućava zaštitu ove visokokvalitetne teritorije i njenih morskih resursa.

Iskorištavanje područnih resursa ovih regija u prošlosti je bilo posebice intenzivno i vrlo često nije bilo racionalno opravdano.

To dokazuje:

- Smještanje aktivnosti koje su veliki zagađivači duž obala, kao što su npr. petrohemijske industrije i rafinerije nafte;
- Termoelektrane na područjima koja su na cijeni zbog prirodnih i umjetničkih osobina;
- Razvoj poljoprivrede u kojoj se uveliko koriste kemijske supstance i za đubrenje i za zaštitu usjeva;
- Pretjerana koncentracija farmi za uzgoj stoke pored glavnih vodenih puteva (počevši od rijeke Po koja u Jadransko more ispušta 40% otpadnih voda sa cjelokupne italijanske teritorije):
- Eksponencijalni porast fabrika i naselja, što rezultira ozbiljnim zatvaranjem teritorija i izuzetno velikom koncentracijom stanovništva u glavnim izgrađenim područjima;
- Abnormalno povećanje potrošnje prirodnih resursa bez prikladnog, racionalnog i efikasnog kapaciteta za zaustavljanje negativnih utjecaja koji proizlaze iz njega;
- Prostorno-vremensko koncentriranje praznika i industrija masovnog turizima koja predstavlja problem ublažavanja antropološkog opterećenja u korist razvitka kvalitetnijeg turizma, dakle kao uvjet za ostvarivanje pravog rasterećenja sezona i boljih privrednih rezultata;

- Eksponencijalni porast ribolova koji je istaknuo nastanak ozbiljnih problema u sektoru.

Što se tiče naselja, jadranski region se odlikuje:

- tendencijom duž sjeverozapadnog luka prema stvaranju jednog linearnog neprekinutog grada od Akvileje do Brindizija;
- povećanjem turizma koji uveliko utječe na okoliš;
- porastom naseljenih područja duž hrvatske, albanske i crnogorske obale, što nosi ozbiljne rizike od poticanja bujanja gradnje na italijanskim obalama, što nažalost uništava prirodno nasljeđe.

Gorenavedene tendencije upućuju prije svega na to da se mora ozbiljno razmotriti potencijalni utjecaj turizma na okoliš, kako bi se zaštitila područja u kojima još nije došlo do urbanizacije i zatvaranja.

Turistička industrija se zapravo brzo širi, bez obzira na to što različite zemlje i regije prolaze kroz različite faze rasta i razvitka.

2-2-3- Stanovništvo

Prosječna gustina naseljenosti programske oblasti iznosi 165 stanovnika/km^2 sa varijacijama u različitim zemljama učesnicama: prosječne vrijednosti na italijanskim (192 stanovnika/km^2) i albanskim (165 stanovnika/km^2) područjima nivoa NUTS III; niže vrijednosti za Bosnu i Hercegovinu (32,5 stanovnika/km^2), Hrvatsku (57,7 stanovnika/km^2) i Crnu Goru (65 stanovnika/km^2). Međutim, postoje značajne razlike u gustini naseljenosti unutar zemalja: vrijednosti niže od prosjeka kvalificiranog područja primjećuju se posebice u općini Cetinje u Crnoj Gori (20 stanovnika/km^2), u Ličko-senjskoj županiji u Hrvatskoj (10 stanovnika/km^2), u provinciji Kampobaso u Molizeu (79 stanovnika/km^2), te u Fođi u regiji Pulja (95 stanovnika/km^2).

S obzirom na demografska kretanja, na većini područja uočen je cjelokupan porast broja stanovništva (s izuzetkom hrvatskih i srbijanskih županija i regija u kojima se stanovništvo smanjilo između 1991. i 2001. godine), i na poprilično različitim nivoima. Tijekom razmatranog perioda dogodio se značajan porast broja stanovništva u grčkim prefekturama (2001-2005) i u opštinama Bosne i Hercegovine (1996-2001), sa manjim porastom na područjima drugih zemalja[3].

Razlog stabilnosti stanovništva u Italiji više su migracioni tokovi nego stope fertiliteta. Presudnu ulogu imaju unutrašnja i spoljna migracija koje su nadoknadile negativan prirodni priraštaj zabilježen u mnogim kvalificiranim provincijama.

Drugi razlozi leže u postepenoj repopulaciji istočnih jadranskih zemalja koja je započela završetkom Drugog svjetskog rata povratkom prognanika i naprednim rješavanjem društvene i gospodarske krize. Međutim, spoljna migracija nastavlja se zbog velikog broja ljudi koji se sele u zemlje Europske unije u potrazi za poslom.

Unutarnje migracije su također važne; prvenstveno sve učestalije napuštanje ruralnih prostora, što je posebice izražen fenomen u Albaniji.

Određene demografske varijacije i dalje rastu; na primjer, stanovništvo i dalje stari, pa indeks starosne ovisnosti raste, što smanjuje ukupnu količinu radne snage i potkopava buduću produktivnost lokalnog ljudskog kapitala. Postoje značajne razlike u demografskoj strukturi vezane uz pokazatelje starenja, a kreću se od posebice visokih vrijednosti u italijanskim provincijama (146) i Obalno-kraškoj regiji u Sloveniji (142) do nižih vrijednosti u albanskim prefekturama (26). Stanovništvo Albanije je najmlađe u Europi: prema podacima iz 2001. godine, 34,1% stanovništva mlađe je od 14 godina, dok je samo

[3] Dostupnost podataka na programskim porudčjima (županije, provincije, prefekture itd.) utjecala je na izbor intervalnih razdoblja s obzirom na različite zemlje. Vidi napomenu za Tabelu 2.

8,6% starije od 60. Situacija je takva uprkos intenzivnim migracionim tokovima prema Italiji i Njemačkoj koji nepokolebljivo lišavaju državu mladog i radno sposobnog stanovništva. Niske stope rađanja uravnotežava dugovječnost koja je u jadranskoj regiji Italije i u Grčkoj za 6-7 godina viša nego u Albaniji, Srbiji i Crnoj Gori.

Tabela 6 Teritorijalni i demografski pokazatelji

	Albanija (2001, 2005)	BiH (2001)	Hrvatska (2001)	Crna Gora (2003)	Grčka (2005)	Slovenija (2005)	Italija (2004)	Ukupnol Program
Površina u m2	12.197	14.450	24.723	6.508	2.095	1.044	54.667	115.714
Populacija	2.013.186	470.364	1.427.088	425.266	162.772	105.313	10.470.528	15.074.517
Godišnja stopa prirodnog priraštaja (%	0,58%	1,09%	-0,97%	0,61%	1,31%	0,19%	0,78%	
Gustina naseljenosti	165,1	32,5	57,7	65,4	73,8	100,9	192,0	165,23
Indikator starenja	26,2	-	98,0	61,9	133,3	141,8	145,7	118,13
Indikator strukturne pouzdanosti	56,5	-	49,5	48,4	49,3	40,7	51,4	50,11
Stopa rađanja-muška djeca	71	72	72	71	77	73,4	77,5	
Stopa rađanja-ženska djeca	77	77	79	76	81	81	83	

Izvor: naša razrada podataka državnih zavoda za statistiku. Podaci u sivim poljima odnose se na cjelokupno područje zemlje; svi ostali podaci odnose se samo na kvalificirano područje;
** Godišnja varijacija stanovništva obuhvata sljedeća razdoblja: Albanija 2001-2005; BiH 1996-2001; Hrvatska 1991-2001; Crna Gora 1991-2003; Grčka 2001-2005; Slovenija 1993-2005; Italija 2001-2004.*

2-2-4- Migracioni tokovi

Nedavne političke promjene u Europi, posebice konsolidacija procesa nastalih desegregacijom Jugoslavije i proširenje Europske unije s ciljem uključivanja država istočne Europe, stvorili su i nastavljaju stvarati primjetan utjecaj na države srednje i jugoistočne Europe, koje su iskusile velike migracione tokove (redovne i neredovne, unutarnje i vanjske, uglavnom prema drugim zapadnoevropskim zemljama). Opći pogled na europska demografska zbivanja pokazuje da demografska stabilnost/rast u mnogim državama ovisi od stope ukupne imigracije. Pogotovo je porast broja stanovništva u Austriji, Češkoj Republici, Italiji, Njemačkoj, Grčkoj i Sloveniji posljedica imigracije. Skorašnje studije koje je provela Europska komisija[4] procjenjuju da je oko 1% stanovništva novih zemalja članica spremno da se preseli u zapadne europske zemlje; u sljedećih 20 godina potencijalna migracija bi mogla uključivati oko 3-4 milijuna ljudi. Međutim, sada je došlo do smanjenja migracije u odnedavno povećanoj Europi. U srednjoročnim i dugoročnim prognozama, predviđa se da nove države članice neće imati demografske potencijale za migraciju prema zapadnoevropskim državama zbog starenja i mogućeg smanjenja stanovništva. Štaviše, privredna stabilnost koja dolazi nakon pristupanja EU, neće samo smanjiti migracioni pritisak, već će i pretvoriti ove zemlje u destinacije migracionih tokova. Službeni podaci iz 2003. godine pokazuju pozitivno stanje migracija u Češkoj, Slovačkoj i Sloveniji.

Raspoloživi demografski podaci za kvalificirano područje ne odnose se na ista razdoblja. Nije bilo moguće izračunati prosjek stanovništva programske oblasti za zadato razdoblje. Međutim, nakon proučavanja situacije u pojedinim zemljama, može se reći da su podaci iz ranih devedesetih do početka XXI stoljeća više ili manje stabilni za programsku oblast. Značajne razlike naziru se u hrvatskim županijama u kojima je broj stanovnika opao za 9,7% u periodu od 1991. do 2001. te u opštinama u Crnoj Gori gdje je broj stanovnika porastao za 7% u periodu od 1991. do 2003. godine. Demografsko stanje pokazuje velike unutarnje i vanjske migracione tokove.

Tabela 7 – Priliv [im]migranata po državljanstvu[5]

[4] Istraživanje Evrobarometra (Kriger, 2004) i druge studije spomenute u publikaciji Svjetske organizacije za migracije, *Svjetske migracije 2005 – Cijena i korist međunarodnih migracija - Odjeljak 1, Regionalni pregled odabranih geografskih regija*

[5] Istraživanje Evrobarometra (Kriger, 2004) i druge studije u publikaciji Svjetske organizacije za migracije, Svjetske migracije 2005 – Cijena i korist međunarodnih migracija – Odjeljak 1, Regionalni pregled odabranih geografskih regija

ZEMLJA	GODINA	IMIGRANTI	NAJVAŽNIJE ZEMLJE PORIJEKLA				
Grčka	1998	38.200	Ruska Fed.	Bugarska	Albanija	Egipat	Rumunija
			12,6%	7,6%	7,1%	5,8%	5,5%
	2001	-----	----	----	----	----	----
			----	----	----	----	----
Italija	1996	143.151	Maroko	Albanija	Rumunija	Filipini	Tunis
			15,6%	14,4%	4,7%	4,2%	4,0%
	2000	226.968	Albanija	Maroko	Rumunija	Kina	Filipini
			14,1%	8,9%	8,5%	4,0%	3,0%
Slovenija	1995	3.688	Bivša Jugoslavija	BiH	Hrvatska	BJRM	Italija
			31,5%	23,1%	20,3%	9,7%	2,1%
	2001	6.773	BiH	Hrvatska	BJRM	Bivša Jugoslavija	Ukrajina
			34,8%	16,3%	15,5%	13,0%	3,4%
Hrvatska	1995	42.026	Bivša Jugoslavija**	BiH	-----	-----	-----
			99,0%	1,0%	----	----	----
	2001	24.415	BiH	Bivša Jugoslavija	BJRM	Njemačka	Slovenija
			3,5%	1,8%	0,9%	0,4%	0,4%

Izvor: Naša razrada podataka Međunarodne organizacije rada (ILO) – baza podataka Međunarodne organizacije za migracije radne snage (ILM)
**Vrijednost je povezana sa povratničkim tokovima migranata*

Tabela 8 – Odliv građana po zemljama destinacije[6]

ZEMLJA	GODINA	EMIGRANTI	NAJVAŽNIJE ZEMLJE DESTINACIJE				
Grčka	1998	-------	------	------	------	------	------
			------	------	------	------	------
	2001	-------	------	------	------	------	------
			------	------	------	------	------
Italija	1996	39.017	Njemačka	SAD	Francuska	Belgija	Argentina
			25,9%	8,2%	7,6%	4,8%	3,4%
	2000	56.601	Njemačka	SAD	U. K.	Francuska	Argentina
			20,2%	7,3%	6,9%	6,0%	4,7%
Slovenija	1995	776	Njemačka	Hrvatska	Austrija	Bivša Jugoslavija	BiH
			25,0%	17,1%	17,0%	8,5%	5,2%
	2001	1.442	Njemačka	Hrvatska	Austrija	Švajcarska	Bivša Jugoslavija
			27,1%	11,7%	9,8%	6,8%	6,7%

[6] Neki podaci ILO (Međunarodna organizacija rada) u svezi s prilivom i odlivom modifikovani su kako slijedi:
Jugoslavija – Bivša Jugoslavija
Makedonija – FYROM (Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija)
** Hrvatska – Bivša Jugoslavija

Hrvatska	1995	3.288	Bivša Jugoslavija	BiH	Njemačka	Slovenija	Austrija
			33,6%	25,8%	7,6%	2,7%	2,6%
	2001	7.488	BiH	Njemačka	Austrija	Bivša Jugoslavija	Slovenija
			17,4%	13,6%	9,9%	7,9%	1,9%

Izvor: Naša razrada podataka Međunarodne organizacije rada (ILO) – baza podataka Međunarodne organizacije za migracije radne snage (ILM)

Italija je destinacija većine migracionih tokova. U razdoblju od 1996. do 2000. unutrašnja migracija je porasla za 58% sa Albanskim imigrantima kao jednim od najprisutnijih faktora. 2003. godine strano stanovništvo u Italiji premašilo je 2 milijuna[7]; skoro 36% je došlo iz južnih europskih zemalja, u poređenju sa prosjekom EU od 25[8] koji iznosi 28%. U smislu stranih stanovnika, podaci italijanskog državnog statističkog zavoda ISTAT iz 2001. pokazuju značajno prisustvo istočnoevropskih građana u Italiji: većinu njih čine državljani Albanije (13,1%), a slijede ih državljani Maroka (12,7%) i Rumunije (6%). Državljani drugih istočnoevropskih država u Italiji predstavljaju značajnih 2%-4%, a isti broj u Italiji dostigli su i državljani osam drugih zemalja[9]. U međuvremenu, emigracija iz Italije prema raznim destinacijama nije posebice usmjerena prema istočnim jadranskim zemljama, osim slabog toka prema Grčkoj. Međutim, podaci ILO-a otkrivaju da su Italijani među prvih pet naroda koji migriraju u Sloveniju (1995). U ovom kontekstu važno je naglasiti da je kretanje italijanskih građana prema predmetnim državama povezano sa delolalizacijom i internacionalizacijom poduzeća. Glavna destinacija italijanskih poduzetnika posljednjih godina bila je Istočna Europa. U Hrvatskoj djeluje preko 4500 italijanskih poduzeća, ili poduzeća sa italijanskim učešćem: Italija je glavni trgovački partner Zagreba, primarna tržišna destinacija hrvatskog izvoza i druga država po količini direktnih stranih ulaganja u Hrvatsku. Srbija također razvija bliskije odnose i programe suradnje, uglavnom u poljoprivrednom sektoru.

Iako slaba raspoloživost homogenih statističkih podataka ograničava cjelovito detaljno poređenje migracionih tokova, jasno je da je na istočnom jadranskom području mobilnost između različitih država posebice značajna u smislu unutrašnjih i spoljnih tokova.

35% stranih državljana koji su 2001. ušli u Sloveniju došli su iz Bosne i Hercegovine, dok ih je 16% došlo iz Hrvatske; Hrvatska je bila destinacija 12% državljana Slovenije, iz koje se najveći odliv događa uglavnom prema Njemačkoj (27%).

Najznačajniji imigracioni tokovi u Hrvatsku dolaze iz Bosne i Hercegovine, te Srbije i Crne Gore; isto tako, te države su destinacija za oko 25% odliva iz Hrvatske.

U bazama podataka vodećih organizacija koje se bave migracijama, podaci za Grčku nisu posebice novi ali pokazuju da je 1998, prema procjenama ILO-a, Grčka bila glavna destinacija emigracija albanskih građana (7,1%). Međutim, isključujući albansku komponentu, Grčka ne predstavlja važnu destinaciju za većinu zemalja sa istočnog jadranskog područja. Prema državnim statistikama, 2005. godine albanski državljani su predstavljali najvažniju komponentu stranih državljana (78%).

Konačno, slučaj Albanije je izuzetno važan jer je albanska emigracija nesumnjivo bila jedan od najdramatičnijih demografskih fenomena u Europi u posljednjoj deceniji XX stoljeća. Između 1990. i 2001. godine, oko 700,000 albanskih građana napustilo je svoju državu, što je imalo posljedice ne samo na cjelokupno stanovništvo i njegovu geografsku rasprostranjenost, već i za gospodarski kapacitet države, budući da je migracija mahom uključivala radno aktivno stanovništvo.

[7] Izvor: Statistički spis za 2005 ; Karitas/Migrantes, XV izvještaj

[8] EU je većinom destinacija unutarevropskih migracija, koje predstavljaju 60,2% ukupnih migracija.

[9] Filipini (3,9%), Kina (3,3%), Njemačka (2,8%), Senegal (2,5%), Francuska (2,3%), Peru (2,3%), Poljska (2,2%), Indija (2,0%).

Problem migracija stoga je jedan od ključnih pitanja na jadranskom području, te zahtijeva pažnju radi pronalaženja efikasnih metoda posmatranja i upravljanja u okviru regionalne politike suradnje, čiji je cilj podržati povezanost, stabilne odnose sa susjednim zemljama, te strategije za razvoj lokalne gospodarstva.

2-2-5- Gospodarstvo

Jadranska regija, tj. jedinstveno područje zemalja koje graniče sa Jadranskim morem, društveno i privredno se razlikuje, uglavnom između različitih zemalja, ali i unutar područja zemalja.

Tijekom posljednje decenije na jadranskom području dogodile su se značajne promjene. Sa stajališta gospodarstva, istočne jadranske zemlje ostvaruju težak prijelaz na samoodrživu privredu s ciljem smanjivanja svoje ovisnosti o međunarodnoj pomoći. S druge strane, razne italijanske jadranske regije prolaze kroz privrednu stagnaciju koja traje od 2001. godine, a koja je rezultat teške međunarodne situacije i slabe potražnje na domaćem tržištu.

Pomoću BDP-a kao glavnog pokazatelja programskog konteksta, možemo prepoznati 4 kategoije privrednog kapaciteta: italijanske provincije i grčke prefekture sa bruto društvenim proizvodom po stanovniku od 19.600 eura, odnosno 16.100 eura, nakon čega slijede Obalno-kraška regija sa BDP-om po glavi stanovnika od 11.700 eura, hrvatske županije i crnogorske općine (5.600 eura, odnosno 3.000 eura), te najzad Srbija, Bosna i Hercegovina i Albanija sa BDP-om po glavi stanovnika između 1.900 i 2.400 eura.

Tabela 9 – BDP

	Albania (2004)	Bosnia and Herzegovina (2005)	Croatia (2003)	Montenegro (2003)	Greece (2000)	Slovenia (2004)	Italy (2004)	Total Programme
BDP(milion €)	5.915,2	8.052,0	8.071,0	1.290,0	2.625,0	1.237,0	206.449,0	233.639,2
BDP stopa (godišnja) (%)	6,2	7,43	4,3	2,4	10,3	7,6	0,75	1,39
BDP po sektoru (%)								
Poljoprivreda	25,2	9,8	7,2	18,6	4,2	1,4	3,5	
Industrija	19,5	24,5	30,3	36,4	11,9	23,5	23,4	
Usluge	55,3	65,7	62,5	45,0	83,9	75,1	69,6	

Izvor: Naša razrada podataka državnih zavoda za statistiku. Podaci u sivim poljima odnose se na cjelokupno područje zemlje, dok se ostali podaci odnose samo na kvalificirano područje.
Razlike u BDP-u: Albanija, Italija 2003-2004; Bosna i Hercegovina, Hrvatska 2004-2005; Crna Gora 2002-2003; Grčka, Slovenija, Srbija 2003-2004.
Kolona pod nazivom „Ukupno u Programu" predstavlja približnu vrijednost koja se zasniva na državnim vrijednostima (označeno sivom bojom)

Što se tiče italijanskih provincija, makroekonomski pokazatelji ističu neka područja koja su u porastu (Furlanija-Julijska krajina, Veneto, Emilija-Romanja) i u kojima istorijski podaci o BDP-u pokazuju stabilan napredak, te druga područja (Marke, Abruco i Pulja) u kojima su gospodarski trendovi doživjeli preokret u razdoblju od 2001-2002: BDP i ulaganja su se smanjila, te se tako razotkrila slabost proizvodnog sustava koji utječe na skoro sve sektore. Gospodarski sustav u ovim područjima još uvijek u znatnoj mjeri ovisi od tradicionalnih, tehnološki jednostavnih sektora, što negativno utječe na njihove mogućnosti dugoročnog rasta.

Zemlje kandidati i potencijalni kandidati, uprkos velikim poteškoćama i neizvjesnostima u ukupnom privrednom kontekstu, pokazale su značajan rast BDP-a u 2004, koji se kretao od 9,3% u Srbiji do 2,4% u Crnoj Gori. Na ovim područjima rast BDP-a umnogome se održao pomoću iseljeničkih doznaka iz inostranstva, koje su održale nivo neto transfera u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima.

Analiza strukture privrednog sektora vrlo jasno pokazuje da se relativna važnost različitih sektora u osnovi prebacila na uslužni sektor, posebice na teritorijama zemalja članica, što za 70% - 84% pridonosi ukupnoj dodatoj vrijednosti.

U zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima stupanj ove promjene je manje značajan, a poljoprivredni sektor još uvijek donosi prilično velik dio dodate vrijednosti. Albanija posebice ima najveći poljoprivredni BDP u odnosu na druge sektore gospodarstva, iako se i tamo taj trend smanjuje (2000. je bio preko 50% GDP-a).

Industrijski sektor je nesumnjivo doživio najozbiljniji zastoj tijekom građanskih ratova i društvenih i privrednih kriza, što je rezultiralo uništenjem infrastrukture i prekidom glavnih proizvodnih djelatnosti, posebice u industrijskom i rudarskom sektoru, potaknuvši pomak proizvodnih djelatnosti na poljoprivredni sektor i trgovinu, također iz razloga održanja. Od 2000. godine bilježi se jasan oporavak sektora industrije i građevine (Bosna i Hercegovina i Albanija), koje su još uvijek u centru glavnih investicionih programa, te proizvodnog i uslužnog sektora (Hrvatska). Veliku važnost u uslužnom sektoru imaju turizam i financijske usluge, koji se neprekidno šire, posebice u Hrvatskoj i Albaniji; u skorijoj budućnost turizam će vjerojatno biti važno financijsko sredstvo privlačenja dodatnih ulaganja i značajnog doprinosa privrednom razvitku na području istočnog Jadrana. Glavni problem u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima jeste potreba za finalizacijom strukturalnih reformi proizvodnog sustava, koje su ključni element povećanja učinkovitosti u različitim sektorima gospodarstva, naročito razvojem privatnog sektora i provođenjem financijskih i infrastrukturnih reformi. Nadalje, neophodno je što uže se specijalizirati za proizvode sa visokom dodatom vrijednošću, preći sa proizvoda sa niskim stupnjem obrade na one sa visokim, naglasiti važnost obuke i cjeloživotnog učenja kadrova, razviti umrežavanje i klastere koji će povezivati proizvođače i omogućiti razvoj brendova i usvajanje međunarodnih standarda.

Uzimajući u obzir da gospodarski razvoj i poticanje privlačenja stranih ulaganja mogu postati glavne pokretačke sile u regiji, zaštita okoliša će postati pitanje od posebnog interesa. Da bi se očuvali posebni ekosistemi i prirodne vrijednosti, odnosno poboljšalo stanje okoliša u urbanim područjima, posebna pažnja bit će posvećena mjerama za povećanje nivoa svijesti o okolišu, poboljšanje okoliša općenito i smanjenje potencijalnih negativnih utjecaja Programa i intervencija na području.

2-2-6- Tržište radne snage

Ukupna stopa zaposlenosti područja uključenog u ovaj Program iznosi 52%, dok je stopa nezaposlenosti gotovo 12%. Na ovom području veliki broj ljudi je zaposlen u uslužnom sektoru (55%) i u industriji (27,7%). Poljoprivreda, sa 12,3% zaposlenih predstavlja izuteno nizak nivo kada se uporedi sa državnim prosjekom, kod kojeg su jedini izuzeci grčke i italijanske regije.

Podaci sa tržišta radne snage u okviru ovog Programa ukazuju na drastične razlike među strukama, koje u nekim slučajevima značajno odstupaju od državnih prosjeka.

Najviši nivo nezaposlenosti, prema potrebama ovog Programa, zabilježen je na slovenačkim teritorijama (61%), te ih slijede italijanske regije (56,3%). Skoro identične, iako značajno niže nego prosječni indeksi cjelokupnog područja obuhvaćenog ovim Programom jesu nivoi zabilježeni u grčkoj regiji od 46,9% i Crnoj Gori od 43,3%, a na kraju se nalaze općine Bosne i Hercegovine na razini od 26%, što predstavlja kritičnu točku tržišta radne snage.

Što se tiče nezaposlenosti, italijanske provincije i slovenačka regija se nalaze na razini ispod prosjeka čitave teritorije obuhvaćene ovim Programom. Najniži procenat nezaposlenost je zabilježen u Obalno-kraškoj regiji od 4,9%. Kritičnije su stope nezaposlenosti u Grčkoj i zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima, koje su vrlo visoke. Vrlo uznemirujuće stope nezaposlenosti su uočljive u regijama Hrvatske i Crne Gore, gdje iznose 23%, odnosno 32%.

Analizirajući udio žena na tržištu radne snage, stopa nezaposlenosti je skoro jednaka sveukupnom indeksu. Indeks zaposlenosti žena je naglašeniji. Najviši udio žena koje učestvuju na tržištu radne snage zabilježen je u italijanskim provincijama koje učestvuju u Programu, gdje se prosječno povećavao za +12,8% u periodu 2003/2005, što potvrđuje nekoliko godina pozitivnog trenda. Kritičnije statistike su zabilježene na slovenačkim teritorijama, gdje je procenat i zaposlenosti i nezaposlenosti žena značajno drugačiji od procenta za cjelokupni Program. Gotovo identične stope nezaposlenosti zabilježene su u Grčkoj, Crnoj Gori i Albaniji, sa razlikom koja se odnosi na ženski udio između 3% i 3,5%. Ujednačiniji nivo učešća žena zabilježen je u hrvatskim županijama, gdje je stopa niža od 2% za oba indeksa.

Trendovi tržišta radne snage tijekom razdoblja od 2000. do 2005. vezano za kvalificirane učesnike ukazuje na pad stope zaposlenosti i uzlazne stope nezaposlenosti u Albaniji (cjelokupno državno područje) i u regijama Bosne i Hercegovine. Isti trend važi za Hrvatsku (cjelokupno državno područje). U Grčkoj stope nezaposlenosti imaju blago negativan trend; isto vrijedi i za Hrvatsku (cjelokupno državno područje) iako se stopa zaposlenosti povećava. U Sloveniji smo uočili zaustavljenu stopu nezaposlenosti, te na kraju zadovoljavajući nivo zaposlenosti u italijanskim provincijama iako je i tamo uočljiva stopa nezaposlenosti.

Prema kategorijama zaposlenja poljoprivreda je najvažnija, posebice na području Albanije (državni nivo) i na grčkoj teritoriji.

Najviši nivo zaposlenosti, u uslužnim djelatnostima, uočen je u Grčkoj sa 73%, a zatim slijede Crna Gora, Hrvatska i Slovenija. Posebice uočljiv nivo zaposlenosti je na sekundarnim tržištima od 32,4% na italijanskom području, znatno iznad prosjeka u poređenju sa cjelokupnim područjem.

Tabela 10 - Tržište radne snage [10]

	Albanija (2005)	Bosna i Hercegovina (2001)	Hrvatska (2001)	Crna Gora (2003)	Grčka (2005;2001)	Slovenija (2005)	Italija (2005)	Ukupno Program
Stopa aktivnosti	47,10	65,70	51,70	54,50	53,70	57,40	47,80	*48,90*
Stopa zapošljavanja	45,60	25,90	44,10	43,30	46,90	61,10	56,30	*52,40*
Stopa zapošljavanja: žene *	38,80		425,00	35,00	38,80	43,00	47,30	*43,80*
Zaposleni po sektoru aktivnosti(%)								
Poljoprivreda	58,47		4,90	4,00	16,40	5,30	5,30	*12,30*
Industrija	13,52		26,10	22,30	10,50	25,80	32,40	*27,70*
Usluge	18,24		69,00	69,70	73,10	68,90	62,30	*55,50*
Stopa nezaposlenosti *	14,10	14,20	23,30	32,90	14,90	4,90	8,70	*11,70*
Stopa nezaposlenosti: žene *	17,20		25,10	36,40	18,40	14,00	10,70	*13,40*

Izvor: Naša razrada podataka državnih zavoda za statistiku i Priloga sa statističkim podacima Radnog dokumenta osoblja Komisije. Podaci u sivim poljima odnose se na cjelokupno područje države, dok se ostali podaci odnose samo na kvalificirano područje.
Kolona pod nazivom „Ukupno u Programu" predstavlja približnu vrijednost koja se zasniva na državnim vrijednostima.
**Podaci za Grčku odnose se na 2001. godinu, Izvor: grčki Zavod za statistiku, popis iz 2001.*

2-2-7- Trgovina

Treba napomenuti da ne postoje podaci za trgovinu na kvalificiranim programskim područjima osim podataka za Italiju i Hrvatsku.

[10] *Sljedeće definicije koriste se za indekse radne snage:*
Stopa aktivnosti = radno stanovništvo /ukupna populacija > 15 godina
Stopa zaposlenosti = ukupno zaposlenih/stanovnici između 15-65 godina
Stopa nezaposlenosti = nezaposleni/radno stanovništvo

U 2004. zabilježen je veliki porast trgovinskog bilansa u italijanskim provincijama; naime, kvalificirane provincije su ostvarile dobit od 75%. Provincije Kijeti, Ferara, Padova, Pezaro-Urbino i Udine zabilježile su posebice visoke bilance, koji su se kretali u rasponu od 1,1 milijardi eura u Ferari i 1,9 milijardu eura u Ankoni. Ovi podaci ublažavaju negativna trgovinska bilanca zabilježen u provincijama Venecija, Ravena i Brindizi.

Od 2001. dolazi do velikog porasta italijanskih ulaganja u zemlje kandidate i potencijalne kandidate, koja su prije bila prilično ograničena i većinom usmjerena na stabilniju Hrvatsku.

Otvaranje zapadnih srednjoevropskih tržišta potaknulo je razvoj jadranske regije i izazvalo porast ulaganja u Bosnu i Hercegovinu, koja se nalazi na saobraćajnim pravcima sjever-jug, te u Albaniju i Crnu Goru, koje su uključene u izgradnju koridora VIII, koji povezuje istočne susjede. Investiciona sredstva su usmjerena na proizvodnju, zbog mogućnosti decentralizacije sektora lake industrije, te na financijski sektor.

Italijanske jadranske regije na drugačiji način učestvuju u trgovinskim odnosima sa zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima. Regije Veneto, Furlanija-Julijska krajina, Marke i Pulja zauzimaju važan položaj, posebice u sektorima mehanike, prerade gume, hemijskoj industriji, industriji nemetalnih minerala, elektronici, te proizvodnji tekstila i obuće.

Zbog postojećih značajnih strukturalnih problema koji proizvodni sustav čine još manje konkurentnim, vanjskotrgovinska razmjena zemalja kandidata i potencijalnih kandidata pokazuje manjak u trgovinskom bilansu. Srbija, Hrvatska i Bosna i Hercegovina pokazuju značajan dugovni saldo. Pa ipak, neke države, na primjer, Albanija, Bosna i Hercegovina i Hrvatska također bilježe i porast izvoza kapitala nakon otvaranja stranih tržišta.

Glavninu izvoza zemalja kandidata i potencijalnih kandidata čine tekstil (Srbija, Albanija, Hrvatska, Slovenija), obuća (Albanija), koža i kožni proizvodi (Srbija), sirovine i polugotovi proizvodi (Albanija, BiH, Srbija i Hrvatska), obrada drveta i proizvodnja namještaja (Slovenija i BiH), hemijski proizvodi (Slovenija, Hrvatska), industrijska mehanizacija (Srbija), električne i metalne mašine i alati (Hrvatska i Slovenija), brodogradnja (Hrvatska), građevinska mehanizacija (Albanija), hrana, piće i duhan (Albanija, Hrvatska), koji se vrlo često izvoze nakon prerade u ime trećih strana.

Uvezena roba namijenjena tržištu uključuje širok dijapazon proizvoda, posebice naftu i petrohemijske proizvode (Slovenija, Hrvatska), mašine, prevozna sredstva i njihove dijelove (BiH, Hrvatska, Albanija), hemikalije i farmaceutske proizvode (Hrvatska), prehrambene proizvode (BiH, Srbija) obuću i odjeću (Srbija i Albanija), tekstil (Slovenija, Albanija), električne alate, telekomunikacione proizvode (Slovenija), kompjuterske proizvode (Slovenija), građevinske materijale (Albanija), farmaceutske i kozmetičke proizvode (Slovenija i Hrvatska), plastične materijale (Srbija), drveni namještaj (Hrvatska, BiH).

Tabela 11 – Trgovina

	Albanija	BiH	Hrvatska	Crna Gora	Grčka	Slovenija	Italija	Ukupno Program
Izvoz (milion €)	479	1.920	3.018	461	14.049	14.397	43.364	77.687
Uvoz (milion €)	1.823	5.670	4.539	682	44.047	15.805	27.985	100.551
Saldo trgovine	-1344,2	-3.750	-1.521	-221	-29.998	-1.408	15.379	-22.863

Izvor: državni zavodi za statistiku i Prilog sa statističkim podacima Radnog dokumenta osoblja Komisije. Podaci u sivom odnose se na cjelokupno područje države, dok se ostali podaci odnose samo na kvalificirano područje.

2-2-8- Turizam

Turizam je, zahvaljujući izuzetnom prirodnom pejzažu, te umjetničkoj i kulturnoj baštini na europskom i svjetskom tržištu, možda jedan od najvažnijih sektora na polju suradnje za razvoj lokalne gospodarstva i za zapošljavanje. Zapravo, dok je turizam tradicionalno bio jedan od najaktivnijih i najrazvijenijih sektora gospodarstva u italijanskim jadranskim regijama, danas predstavlja marginalnu djelatnost u istočnojadranskim regijama, osim u Grčkoj, Sloveniji i Hrvatskoj.

Italijanske jadranske regije posjeti oko 20 milijuna posjetioca koji ostvaruju preko 100 milijuna turističkih noćenja. Regija Veneto je primila najviše posjetioca (36% priliva turista u italijanskim jadranskim regijama), a slijede je Emilija-Romanja (27%), te Marke i Pulja (11%).

Došlo je do stabilnog porasta broja posjetilaca na italijanskoj jadranskoj obali u razdoblju 2003-2005, ali se smanjio broj boravaka, naročito u 2004, što se uglavnom može pripisati smanjenju broja domaćih posjetilaca. Međutim, podaci za 2005. ukazuju na oporavak u poređenju sa proteklom godinom, posebice što se tiče broja domaćih i stranih posjetilaca koji apsolutno premašuju brojke iz 2003, međutim podaci o broju boravaka pokazuju povratak na trend zabilježen 2003. godine.

Istočnojadranska područja nude izuzetno bogatstvo prirodne i kulturološke raznolikosti pa stoga postoje brojne mogućnosti ne samo za razvoj plaža, već i za razvoj ekološkog, kulturnog i vjerskog turizma. Turizam se u Hrvatskoj neprekidno širi, uglavnom vođen ponudom smještaja, te predstavlja jednu od najvažnijih privrednih djelatnosti i važan izvor zaposlenja.

Duž obale Jadranskog mora, postoje stotine gradova, mjesta i sela koja mogu pružiti turistima osnovni smještaj, kao i ograničen broj sportskih aktivnosti, zabave, razgledanja i kupovine. Pored starih obalnih gradova koji su predmet interesa, kao što je Dubrovnik, Korčula, Trogir, Split, Zadar, Šibenik i Hvar, hrvatsko područje obuhvaćeno Programom hvali se velikim brojem malih sela koja su sačuvala svoje historijske osobine i tradicije. Hrvatska programska oblast ujedno ima i bogato kulturološko nasljeđe i široki spektar kulturnih događanja tijekom godine, od kojih neki privlače međunarodne goste iz svih krajeva svijeta.

Kvalificirano područje bogato je kulturološkim resursima, uključujući značajna arheološka nalazišta, kao što je stari grad Krf, koji je dio UNESCO-vog spiska svjetske baštine, ruševine iz doba Klasike i Rimljana u Palaiopoliju u Krfu, te nedavno obnovljena i uljepšana nalazišta Elea, Doliani i Dimokastro u Tesprotiji, kao i Muzej azijske umjetnosti u Krfu.

Turistički potencijal preovladava na obali, uz postojanje dopunske infrastrukture i uglavnom privatnog smještaja. Ipak, smještajni kapacitet ne može da zadovolji potražnju u toku visoke turističke sezone.

Turizam u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima je vrlo neujednačen. U stvari, uprkos širokom spektru mogućnosti, turizam u Hrvatskoj uglavnom je koncentrisan na ljetnu turističku ponudu na obali, te u posljednjih nekoliko godina, na plovidbeni turizam. U Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori ponuda smještaja je vrlo ograničena, a turistička industrija nije dobro organizovana u smislu pružanja sredstava. Međutim, u postupnom porastu je ljetni turizam na obali, zimski na skijalištima, a jača i sektor prirodnog turizma u Crnoj Gori, koja je istočnojadranska regija sa najviše turistički privlačnih elemenata i koja je ekološki nezagađena. Turizam se također polako razvija i u BiH. S druge strane, turističke posjete Albaniji prilično su rijetke: strani turizam se slabo promovira, no mnogi albanski emigranti tijekom ljetnih godišnjih odmora vraćaju se na obalu.

Turizam (ekološki, kulturni, sportski, obalni ili dr.) svakako je jedan od sektora koji mogu pokrenuti razvoj istočnih jadranskih zemalja i eksploataciju njihovih resursa. Nužna je promocija strane potražnje da bi se ojačala ponuda smještaja i proširio njegov kvalitet, te da bi se razvili integrirani paketi usluga (posebice vezano uz ekološke aktivnosti), kojima se smanjuje sezonska potražnja. Problemi u turističkom sektoru, osim onih vezanih uz visoku sezonu, uključuju lošu turističku infrastrukturu kopnenih područja, slabo tržišno plasiranje kulturne baštine i nedostatak razmjene informacija između

turističke industrije i kooperativnog marketinga. Koncentriranost na specifične vrste turizma, kao što je sportski i kongresni turizam, kulturni turizam, ruralni turizam, lovni turizam i gastronomski turizam, mogao bi produžiti turističku sezonu i potaknuti specijalizaciju.

Potražnja i domaći turistički tokovi na Jadranu ovise od sve većeg korištenja privrednih i kulturnih veza i obostrane koristi između država učesnica. Trajna potreba za ulaznom vizom mnogim državama je važna prepreka u razvitku turizma. Nadalje, turizam iz zemalja kandidata i potencijalnih kandidata prema Europi još uvijek je sporedan fenomen i uključuje samo određene segmente stanovništva, uglavnom pripradnike srednjeg i visokog društveno privrednog i kulturnog sloja, koji žive u velikim gradovima u kojima su turističke agencije i organizatori putovanja jače ukorijenjeni. Tokovi su uglavnom usmjereni na turističke lokacije u susjednim zemljama, iako Italija ima važan položaj među glavnim stranim turističkim destinacijama, posebice što se tiče crnogorskih i hrvatskih turista, od kojih ovi drugi uglavnom posjećuju sjeveroistočne italijanske regije, posebice Veneto, Furlaniju-Julijsku krajinu i Emiliju-Romanju, tim redom. U osnovi, destinacije su uglavnom spomenici kulture, primorske i prirodne lokacije te, u slučaju hrvatskih turista, termalna kupališta i mjesta vjerskih hodočašća. Očigledno je da je razvoj turizma u ovim državama prvenstveno povezan sa cjelokupnim poboljšanjem njihove gospodarstva.

Hrvatske destinacije su od primarne važnosti u turističkim tokovima prema zemljama kandidatima/potencijalnim kandidatima, primajući skoro 50% svih stranih posjetilaca u programskoj oblasti. Strani turisti, uglavnom Njemci (20%) i Italijani (15,6%), predstavljaju preko 80% ukupnog broja posjetilaca u Hrvatskoj.

	Dolasci		Noćenja		
	Ukupno	Stranci	Ukupno	Stranci	Broj kreveta

Tabela 12 – Turistički tokovi i smještajni kapaciteti (samo za kvalificirano područje)

	Arrivals		Nights		No. of available beds
	Total	Foreigners	Total	Foreigners	
Albania	182.000	42.000	588.000	146.000	8.500
Bosnia and Herzegovina	273.913	75.953	596.686	351.326	11.587
Croatia	8.978.522	7.881.197	49.452.175	44.935.322	883.332
Montenegro	791.096	263.082	5.121.324	1.558.748	117.428
Greece	281.688	194.274	1.867.453	1.599.401	18.222
Slovenia	152.323	91.114	429.223	227.703	80.724
Italy	19.526.069	7.568.677	100.489.809	35.447.416	1.384.989

Izvor: Državni zavod za statistiku i Prilog sa statističkim podacima Radnog dokumenta osoblja Komisije.
Podaci u sivim poljima odnose se na cjelokupno područje države, dok se ostali podaci odnose samo na kvalificirano područje.

2-2-9- Infrastruktura i pristupačnost

Već sada postoji visok stupanj razmjene ljudi, roba, kapitala, znanja i tehnologija između dvije susjedne obale Jadranskog mora. Ta razmjena je zasnovana na duboko ukorijenjenoj tradiciji odnosa i srazmjerno dobroj infrastrukturi i organizaciji prijevoza.

Pristupačnost talijanskom priobalnom području osigurava infrastruktura koja se sastoji od autocesti i mreže jadranskih državnih puteva, koje, zajedno sa željeznicom (sa dobrom razgranatošću linija), opslužuju luku Trst i Veneciju-Mestre na sjeveru, te Ravenu, Ankonu i Peskara-Ortona u centralnom dijelu. Bari, Brindisi, Leće i Taranto na jugu Italije imaju važnu stratešku ulogu u povezivanju sa jonskom obalom, odakle se nastavlja meridijanski koridor koji prelazi Mediteran od Gibraltara preko Turske, pa sve od Crnog mora.

PROGRAM PREKOGRANIČNE SURADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

Međunarodni plovidbeni putevi imaju značajnu ulogu (iako još uvijek nedovoljnu) i mogu potpomoći ekonomski razvoj talijanskih regija i u sektoru turizma. Razvoj morskih pravaca mogao bi ponuditi rješenje u oblasti prekograničnog saobraćaja, kao i za unaprijeđenje državnih veza time što bi bila smanjena zakrčenost cesta, naročito na priobalnom autoputu u blizini velikih gradova i njihovih linearnih konurbacija.

Danas se 62% robne razmjene između Italije i istočnih jadranskih zemalja odvija morskim putem, 32% drumskim i 6% željezničkim. Od 1999. godine do 2003. godine, ukupna robna razmjena je povećana za oko 30%, a drumski saobraćaj se povećao za 75%. Neophodno je naglasiti da kopnene veze preko Slovenije nisu efikasne i konkurentne koliko i veze na sjeveru Alpi preko Austrije, kad se uzmu u obzir nedovršeni autoceste u Sloveniji i željeznička pruga Venecija-Trst-Ljubljana. Što se tiče pomorskog prijevoza, količina teretnog prijevoza se svake godine značajno povećava u luci Kopar, koja predstavlja značajnu ulazno-izlaznu točku između autocesti Jadranskog i Jonskog mora i transportnih pravaca intermodalnog koridora V u okviru mreže TEN-T.

Na jugu se razmjena gotovo u potpunosti odvija morskim putem (oko 93%), dok se preostali dio odvija cestom. Neophodno je napomenuti da se na ovom dijelu Jadranskog mora, saobraćajne veze sa Srbijom i Crnom Gorom uglavnom ostvaruju preko grčkih luka, a potom kopnom, budući da nije tako lako koristiti luke na istočnoj obali.

Od svih zemalja kandidata i potencijalnih kandidata, Hrvatska se odlikuje boljom pristupačnošću i primjetnijim razvojem infrastrukture. Cestovna mreža je prilično opsežna, čak iako se uglavnom radi o putevima regionalnog i državnog značaja, a mogućnosti lučke plovidbe i pomorskog prijevoza su dobre. Jedna od najvećih pomorskih komercijalnih prijevoznih kompanija nalazi se u luci Zadar i ima veliku važnost za trajektne veze sa Italijom. Splitska luka prevozi najveći broj putnika i, zajedno sa dubrovačkom lukom, je od velike važnosti za trajektne veze sa Italijom. Također, plovidba je prevladala privrednu recesiju na svjetskom tržištu, iako lučki prijevoz robe još uvijek pretežno ovisi od normalizacije situacije u unutrašnjosti. Poboljšanju situacije doprinijela je izgradnja glavnih državnih puteva, kao što su autoceste Zagreb-Rijeka i Zagreb-Zadar-Split.

Željeznički prijevoz putnika i robe je uglavnom od lokalne važnosti. U Hrvatskoj je od međunarodne važnosti kopnena željeznička pruga koja vodi od riječke luke preko Zagreba pa do centralne i istočne Europe.

Prema podacima o ukupnom broju zaposlenih, o prihodima i poduzetnicima, aktivnosti u oblasti saobraćaja i veza su od velike važnosti za hrvatsku privredu, naročito u primorsko-planinskom, te dubrovačko-neretvanskom području. Prijevoz i razvrstavanje robe uglavnom su usmjereni na kopneni, obalni i pomorski prijevoz, te na pomoćne aktivnosti vezane uz prijevoz.

Bosna i Hercegovina ima prilično dobre pomorske, željezničke i drumske veze kako unutar, tako i van zemlje. Dakako, predviđeno je unapređenje kopnenog prijevoza, te vazdušnih veza i pomorskog prijevoza. To podrazumijeva modernizaciju i izgradnju novih magistralnih puteva u sklopu Pan-europskih koridora (npr. koridora V koji predstavlja najkraću vezu Jadranskog mora sa centralnom i istočnom Evropom), kao i činjenicu da postoje brojne mogućnosti povećanja broja riječnih saobraćajnih veza, te otvaranje mogućnosti za razvoj intermodalnog prijevoza preko koridora.

Crna Gora ima kapilarnu putnu mrežu, od koje se više od 30% sastoji od savremenih obalnih puteva i regionalnih puteva. Željezničke veze su ograničene zbog kratkog produžetka pretežno električne željezničke mreže. Glavni prilaz regiji, kako za prijevoz robe, tako i putnika, vodi od luke Bar, koja ima strateški položaj za izlaz na Mediteran.

Nedavno su se istočne jadranske zemlje usmjerile na izgradnju i modernizaciju saobraćajne infrastrukture; na primjer, Albanija gradi prvu električnu željeznicu koja će povezivati Tiranu, Drač i međunarodni aerodrom Rinas.

Nadalje, aerodrom Krf nudi mnoge čarter letove tijekom glavne sezone, budući da taj aerodrome u zapadnoj Grčkoj ima veliku važnost tijekom cijele godine.

Konačno, neophodno je podsjetiti da projekti programa Koridor VIII imaju primamu ulogu u jačanju pristupačnosti cijelog područja, budući da je to strateška mogućnost privredne i društvene stabilizacije zemalja kandidata i potencijalnih kandidata, te jačanja odnosa između Italije i istočnih zemalja.

U tom kontekstu, snažna multilateralna suradnja predstavlja prvi konkretan odgovor na izgradnju, tehnološku modernizaciju i jačanje saobraćajne infrastrukture, kao i na potrebu organiziranja saobraćajne logistike.

2-2-10- Istraživanje i inovacije

Inovativni kapacitet privrednog sustava i sklonost ka ulaganju u sektor istraživanja i razvitka (R&D) u programskom području ostvareni su, koliko je to moguće, uz uvažavanje pokazatelja u tematskim oblastima koji su definirani od strane Europske komisije (Tabela za praćenje rezultata u oblasti inovacija – EIS) i koji pokazuju nivo inovacija i troškove na polju istraživanja i razvitka.

U tabeli 13 je prema podacima iz 2003. godine izvršeno poređenje italijanskih i grčkih kvalificiranih područja sa prosječnim europskim vrijednostima (Europa 15). Pored toga, izvršeno je poređenje sa podacima iz 2005. godine (Europa 25) državnog indeksa tri zemlje članice koje učestvuju u programu. Poređenjem regionalnih podataka, za 2003. godinu, vidljivo je da postoje kontrasti u grčkim i talijanskim regijama. Dok prva pokazuje vrijednost koja je niža od nacionalnog prosjeka, sjevernojadranske italijanske regije pokazuju veće prosjeke od nacionalnih. Podaci iz 2005. godine, iako manje relevantni zbog toga što se odnose na državnu teritoriju, ukazuju na izvrstan položaj Slovenije po pitanju doživotnog obrazovanja, sa indeksom koji je viši od europskog prosjeka.

S obzirom na podatke iz 2003. godine, kapacitet italijanskih provincija da proizvode i koriste inovacije za potrebe proizvodnje je uglavnom ispod nacionalnog prosjeka. Ovaj nepovoljan položaj ima važnije značenje ako se uzme u obzir da je Italija u cjelini još uvijek u zaostatku u poređenju sa europskim prosjekom, uglavnom zbog neodgovarajućeg obrazovanja i korištenja ljudskih resursa, nedovoljnog ulaganja sredstava privatnog sektora u istraživanje i razvoj, malog broja patenata dostavljenih EPO-u (Europska organizacija za patente) iz sektora visoke tehnologije, malog broja inovativnih malih i srednjih poduzeća, te nedovoljnih ulaganja u početni kapital.

Emilija-Romanja i Friuli Đulija su najinovativnije regije i nalaze se među prvih pet italijanskih regija, dok je stupanj inovacija u Moliseu i Pulji ograničen.

Tabela 13 – Regionalni pokazatelji konkurentnosti i inovacija prema EIS (Tabela za praćenje rezultata u oblasti inovacija u Europi)

Tematsko područje	Pokazatelj	*Veneto	*Friuli V.G.	*Emilia Romagna	*Marche	*Abruzzo	*Molise	*Puglia	*Italy	*Epiro	*Ionic Island	*Greece	*UE15	**Italy	**Greece	**Slovenia	**UE15
Ljudski resursi	S&E diplomiranih 20 - 29 godina	nd	7.2	nd	nd	7.7	nd	nd	5.7	nd	nd	nd	11.3	7.4	nd	8.5	11.4
	Stanov. sa tercijalnim obrazovanjem (% 25 - 64)	9.5	9.4	11.8	11.4	11.5	10.6	9.5	10.4	14.3	10.3	17.6	21.5	11.6	20.5	19	21.9
	Učešće cjeloživotnog učenja (% 25 - 64 godina)	5.5	6.2	8.4	4.6	4.7	4.5	4.0	4.6	0.7	0.1	1.2	8.4	6.8	3.9	17.9	9.9
	Zaposlenost u srednje i visoko razvijenoj proizvodnji (% ukupne radne snage)	10.1	9.9	10.4	7.5	8.9	8.6	3.2	7.4	0.6	0.1	2.2	7.4	7.4	2.0	8.9	6.6
	Zaposlenost u visoko razvijenim uslugama (% ukupne r snage)	2.2	3.3	2.9	1.7	2.3	1.3	1.6	3.0	1.1	0.6	1.8	3.6	2.9	1.8	2.7	3.2
Stvaranje znanja	Javni I&R rashodi (GERD - BERD) (% BDP)	0.3	0.6	0.5	0.4	0.5	0.3	0.5	0.6	0.9	0.1	0.4	0.7	0.6	0.4	0.6	0.7
	Poslovni rashodi I&R (BERD) (% BDP)	0.25	0.55	0.50	0.14	0.45	0.11	0.13	0.53	0.03	0	0.19	1.3	0.55	0.20	0.90	1.26
	EPO prijavena visokih teh. patenata (po milionu stanovnika	4.8	4.7	5.6	1.0	1.8	1.5	0.7	6.5	0.7	nd	2.1	31.6	30.3	1.9	8.4	71.3
	EPO prijavena patenata (po milionu stanovnika)	109.9	92.8	176.7	55.5	55.0	7.7	8.1	80.6	nd	nd	8.3	166.3	74.7	8.1	32.8	133.6
Prenos i primjena znanja	Inovacije kupnih MSP (% MSP proizvodnje i % MSP usluga)	0.8	0.8	0.7	0.5	0.4	0.3	0.4	nd	nd	nd	nd	nd	28.8	nd	14.9	nd
	Rashodi inovacija (% ukupnog obrta u proizvodnji i % ukupnog obrta u uslugama)	0.6	1.0	0.6	0.4	0.5	0.4	0.04	nd	nd	nd	nd	nd	2.0	2.1	1.3	nd
Inovacije financije izlaz i tržišta	Udio high-tech kapitalnih investicija / EVCA	nd	1.5	nd	nd	0.1	nd	nd	0.2	nd	nd	nd	nd	5.3	5.1	5.2	6.3
	Prodaja SMP proizvoda novih za firmu ali ne i za tržište (% ukupnog obrta u proizvodnji MSP-i % ukupnog obrta MSP u uslugama)	0.3	0.7	0.4	0.3	0.6	0.3	0.4	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
	Pristup internetu/širenje (poruke)	nd	30.1	36.7	nd	33.3	nd	nd	30.8	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
	Pristup internetu/širenje (SMP)	nd	7.7	nd	nd	4.4	nd	nd	5.7	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd

Izvor: Tabela za praćenje rezultata u oblasti inovacija u Europi iz 2003. godine: Rezultati u oblasti inovacija po regijama

Analiza prve tematske makro-oblasti, u svezi s kapacitetom obuke ljudskih resursa za razvoj i primjenu inovacija, jedina otkriva dobar položaj italijanskih provincija u poređenju sa stanjem u Italiji na državnom nivou.

Što se tiče mogućnosti ostvarivanja istraživanja i razvitka (druga tematska oblast), pokazatelji koji mjere financijska sredstva uložena u ovaj sektor niži su od državnog prosjeka.

Vezano uz nedavnu studiju ISTAT-a "*Ricerca e Sviluppo in Italia nel 2004*", ulaganje u istraživanje i razvoj je ponajviše prisutno u pokrajinama Emilija-Romanja i Veneto. Ove dvije pokrajine troše oko 14% ukupnih sredstava italijanskog kvalificiranog područja i više od 70% sredstava planiranih za sektor istraživanja i razvitka u firmama.
Posmatrajući vrijednosti pojedinačnih pokazatelja, neke od italijanskih provincija imaju niže vrijednosti od prosječnih nacionalnih, dok druge, posve suprotno, pokazuju niže vrijednosti od prosječnih nacionalnih u slijedećim oblastima:

- postotak stanovništva sa višim i visokim obrazovanjem,
- učestvovanje u programima doživotnog obrazovanja,
- odnos između zaposlenosti u proizvodnim sektorima i sektorima visoke tehnologije;

U drugim slučajevima vrijednosti su prilično visoke.

Ukratko, proizvodni sustav italijanskih provincija karakterizira dobra kreativnost, ali nivo ulaganja u istraživanje, razvoj, tehnologiju, a naročito dio izdataka poduzeća, su niski, uglavnom zbog karakteristika proizvodnog sustava u kojem prevladavaju uglavnom mala i srednja poduzeća sa slabom sklonošću prema ulaganju u inovacije.

Podaci prikupljeni o zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima nisu u potpunosti ujednačeni sa regionalnim pokazateljima tabele za praćenje rezultata u oblasti inovacija u Europi, što znači da nije moguće napraviti poređenje sa drugim zemljama. S druge strane, podaci koji su predstavljeni u korištenim izvorima su prilično nepotpuni, što otežava definiranje okvira za istočnojadranske zemlje. Podaci, međutim, naglašavaju položaj Hrvatske koja je bolje opremljena, više koristi pristup Internetu, više ulaže u ljudske resurse prema podacima o BDP-u, te ima dodatne centre za istraživanja i tehnologiju.

Tabela. 14 – Istraživanje i razvoj informatike, informacijske i komunikacijske tehnologije

	Albanija	Bosn i Hercegovina	Hrvatska	Crna Gora	Srbija	Slovenija
Javni rashodi u ljudskim resursima (% BDP)*	2,9	na	4,2	na	3,8	
Javni rashodi I&R (% BDP)*	na	na	1,1	na	na	0,6
Pristup internetu/korištenje po porodici (%)*	na	6,6		na	na	54
Pristup internetu/korištenje na 100.000 stanovnika**	9	39	228	104		56
Br. PC-ja na 1.000 stanovnika**	11	na	171	36		61
Br. sigurnih internet usluga **	0,6	3,9	32,4	1,1		0
Br. škola vezanih na internet (%)**	na	na	na	70		99***

* *Izvor: Radni dokument osoblja Komisije, 2006 – Izvještaj o programu*
** *Izvor: Grupacija Svjetske banke, Baza statističkih podataka prema polu*
*** *Izvor: Korištenje računara – Internet u europskim školama, Kratki izvještaj o Sloveniji, EC 6/2006.*

Uopćeno gledajući, kad je u pitanju suradnja između dve obale u oblasti istraživanja, razvitka i inovacija u cilju uzajamnog transfera znanja i tehnologije u sferi kulture, zaštite okoliša, javnih službi, primjenjuje se Jadransko-jonska inicijativa (JJI).

Ova Inicijativa, koja je proistekla iz Konferencije o razvitku i sigurnosti Jadranskog mora, održane 2000. godine u Ankoni, uz učešće Italije, Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Grčke, Slovenije, Srbije i Crne Gore, ima za cilj jačanje regionalne suradnje u sektorima koji su presudni za proces europskih integracija i razvitka jadransko-jonskog bazena. U tome su najvažniji kultura i suradnja među univerzitetima. To dvoje čine čvrstu podlogu za procese transformacije i širenja u različitim privrednim i društvenim sektorima, kao i na razini institucionalne suradnje.

2-2-11- Upravljanje i izgradnja kapaciteta

Kao što je već poznato, konkretan cilj instrumenta pretpristupne pomoći (IPA) da poboljša efikasnost eksternih programa pomoći Zajednice predviđa usmjeravanje pomoći zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima na potporu procesima konsolidacije demokratskih institucija u svim reformama (u sektorima gospodarstva, državne uprave, ljudskih prava i prava manjina), koje su neophodne za uspostavljanje uvjeta za usklađivanje sa Europskom zajednicom.

Imajući to na umu, prikazan je kratak nacrt okvira iz kojeg je očito da zemlje kandidati/potencijalni kandidati moraju sprovesti više institucionalnih reformi, kao što je najavljeno u najnovijim dokumentima Europske komisije[11] i drugih kvalificiranih institucija.

Međutim, što se tiče zemalja članica, proces institucionalne konsolidacije koji je strogo povezan s ciljevima konkurentnosti i kohezije, još uvijek predstavlja prioritet za glavnu i prateće politike. To je očigledno na slučaju Italije (QSN 2007-2013), gdje modernizacija i razvoj državne uprave igraju glavnu ulogu, kako za otvorenost i mogućnost intervencija, tako i za ostvarivanje boljih konkurentnih uvjeta za robu, javne usluge i kapital, kako bi se primjenjivali u potpuno zakonskom kontekstu.

U posljednjih nekoliko godina zemlje kandidati i potencijalni kandidati su postigle važan napredak, djelomično zahvaljujući trenutnom procesu europske integracije. Konkretno, Hrvatska je završila prvu fazu procesa pristupanja i trenutno je u fazi sprovođenja. Još uvijek je neophodno uložiti znatne napore kako bi se ohrabrio prijenos odgovornosti na lokalne nivoe, osim općih mjera kojima je cilj da administrativni aparat bude neovisan od utjecaja politike i da osposobi ljudske resurse.

Procesi reformi u drugim zemljama koje su učestvuju u Programu su manje uspješne, mada su uvedene značajne promjene u organizaciji državne uprave. Uopćeno govoreći, čini se da su neophodna veća ulaganja u financije i ljudske resurse, kao i poklanjanje više pažnje određenim okvirima, poput onih koje se tiču transparentnosti i odgovornosti, pravosuđa i unutarnje sigurnosti, a naročito u svezi s borbom protiv korupcije i kriminala.

[11] Radni dokument Komisije – Izvještaj o napretku Hrvatske, Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore za 2006. godinu.

Također, još uvijek postoji potreba za pokretanjem i/ili završavanjem procesa reformi u drugim strateškim oblastima za politike u razvitku u zemljama kandidatima/potencijalnim kandidatima, koje se naročito tiču povećanja atraktivnosti za strana ulaganja.

Izvještaj OECD-a „Napredak u reformi politike za poboljšanje investicijske klime u jugoistočnoj Europi" (2006) je komparativna analiza napretka procesa reformi i postignutih rezultata, tijesno povezanih sa sposobnošću privlačenja domaćih i, većinom, stranih ulaganja s osvrtom na devet zemalja od onih koje učestvuju u Programu (uz Bugarsku, Rumuniju, Bivšu Jugoslovensku Republiku Makedoniju i Moldaviju). Procjena je izvršena poređenjem s brojnim okvirima politika (koje su utvrdile i sprovodile vlade različitih zemalja i OECD) na temelju kojih je opisan napredak procesa reformi.

Razmatrani okviri koji su utvrdili niz konkretnih pokazatelja su:

- *Politika investiranja*: budući da izravne strane investicije predstavljaju pokretačku silu za gospodarski razvoj i pozitivno utječu na transfer tehnologija, razvoj novih zanimanja i rast u sektorima zapošljavanja, oporezivanja, izvoza i kapitala.
U vezi s ovim konkretnim okvirom, izvještaj pokazuje slijedeće:

> *Politika investiranja je jedna od najnaprednijih dimenzija reformi politika u jugoistočnoj Europi. Svaka država stvorila je liberalan režim kako bi privukla strana ulaganja i osigurava ravnopravnost stranih i domaćih ulagača (nacionalni tretman), osigurava zaštitu od eksproprijacije i slobodan prijenos sredstava. Znatno se smanjio broj izuzetaka od nacionalnog tretmana. Glavno pitanje koje je preostalo za rješavanje u ovom području tiče se prava vlasništva: stare zemljišne knjige i posjedovni listovi, restitucija nacionalizirane imovine i, u nekim slučajevima, pravo preče kupovine. Sprovođenje prava intelektualnog vlasništva se također mora poboljšati.*

- *Promoviranje i olakšavanje ulaganja:* tj. sposobnost izgradnje predstave o zemlji, koja će privući strana ulaganja, te sprovođenje mjera koje olakšavaju ulaganja.

U svezi s ovim aspektom, u izvješću se ističe:

> *Mnoge države unaprijedile su svoje poslovno okruženje, ali je predstava o regionu u cjelini još uvijek loša. Razvoj marketinških vještina i sticanje znanja o tome kako promovirati region kao atraktivnu destinaciju za strana ulaganja bit će ključni prioritet u narednim godinama.*

- *Poreska politika:* Budući da su domaći i strani ulagači osjetljivi na utjecaj fiskalnog sustava, on mora biti transparentan i bez diskrecionog prava i samovolje.

> *Države u jugoistočnoj Europi su uvele atraktivne poreske politike i zakonodavne okvire sa niskim stopama oporezivanja firmi u rasponu od 9 do 20%. Uopćeno govoreći, regija je uvela velikodušne režime amortizacije; većina država dozvoljava firmama prenošenje gubitaka u sukladnosti s međunarodnim standardima. Nadalje, razvijene su opsežne mreže ugovora o oporezivanju, koje se i dalje proširuju. Međutim, poreske uprave u regiji su veoma slabe. Nastavljaju da rade sa premalim proračunom i premalo osoblja.*

- *Antikorupcijski i poslovni integritet:* s obzirom da korupcija predstavlja najveću prepreku za ulaganje.

U vezi s ovim aspektom, u izvješću se ističe:

> *Antikorupcijski i poslovni integritet je jedna od slabijih dimenzija politike u jugoistočnoj Europi. Iako postoje zakoni i institucije za borbu protiv korupcije, malo je primjera primjene tih zakona. Premalo je istraga, krivičnih postupaka i presuda na temelju optužnica za korupciju. Korupcija u poreskom i carinskom sustavu smanjena je uspostavljanjem učinkovitih administrativnih procesa. Javne/privatne rasprave pomogle bi u čišćenju sustava i poboljšanju imidža regije.*

- *Politika konkurencije:* uz shvatanje da je konkurentnost uvjet za snažno i transparentno privredno okruženje sposobno da primi ulagače.

U vezi s ovim aspektom, u izvješću se ističe:

> *Uopćeno, politika konkurencije u regiji još uvijek je u ranoj fazi razvitka. Državni organi širom regije treba da ojačaju uvođenjem višeg nivoa stručnosti i obezbjeđivanjem odgovarajućih proračunskih sredstava. Nekoliko tijela nadležnih za zaštitu konkurentnosti na tržištu iz regije ili još uvijek nisu samostalni (Moldavija i Crna Gora), ili nemaju ovlaštenja za kažnjavanje (Hrvatska, BJR Makedonija i Srbija).*

- *Trgovinska politika:* kao instrument rasta i zapošljavanja:

U svezi s ovim aspektom, OECD ističe:

> *Države regije su dobro integrirane u globalni sustav trgovinskih sporazuma. Sve države su članice WTO-a, osim Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije. Gotovo sve države imaju korist od skoro neograničenog pristupa tržištu EU zahvaljujući Autonomnim trgovinskim mjerama, Sporazumima o stabilizaciji i pridruživanju i Europskim sporazumima. Na regionalnom nivou postoji bilateralna mreža sporazuma o slobodnoj trgovini (FTA). Glavne prepreke trgovini u regiji su visoke necarinske barijere, naročito tehničke, sanitarne i fitosanitarne.*

Glede na aspekte zaštite okoliša[12], svi procesi usklađivanja sa zakonima EU su u toku, čak i pored toga što zemlje kandidati/potencijalni kandidati zaostaju u tom pogledu. Hrvatska, konkretno, je poduzela pozitivne korake glede poboljšanje kvalitete zraka i vode, zaštitu okoliša, kemijskih proizvoda i genetski modificiranih organizama (GMO). Dakako, i dalje je neophodno usavršavanje administrativnih kapaciteta u oblasti okoliša.

S obzirom na navedeno, Program predstavlja konkretnu priliku za zemlje koje se nalaze u pretpristupnom razdoblju da se suoče sa nekima od problematičnih područja koja su zajednički istaknuta.

Potencijal za razmjenu iskustava i prakse mogao bi predstavljati korisnu referentnu točku za definiranje zakonskih i standardnih okvira, te za okončanje procesa pristupanja. To se naročito odnosi na administrativne procese vezane uz vremensko planiranje i planiranje inicijativa, te korištenje

[12] COM(2006) 649 – Strategija proširenja i glavni izazovi 2006 – 2007, uključujući posebno izvješće o sposobnosti EU da integrira nove članice, koji je priložen u aneksu

financijskih sredstava iz fondova Europske unije i programa potpore u pretpristupnom razdoblju, a zatim i razdoblju pristupanja u skoroj budućnosti, na najbolji mogući način.

2-3- SWOT ANALIZA

Izvršena je SWOT analiza gore razmatranih aspekata i tema koje karakteriziraju okvir Programa:

-okoliš
-teritorija, infrastruktura i pristupačnost
-demografija
-gospodarstvo
-tržište rada
-trgovina
-turizam
-istraživanje i inovacija

Kratak pregled teritorijalnih i socioekonomskih karakteristika područja s obje strane Jadranskog mora ukazuju na neke prioritetne aspekte čija složenost otkriva jake i slabe strane koje su, u mnogim slučajevima, slične i u istočnim i u zapadnim jadranskim državama.

Sa stajališta prostornog razvitka, korištenja prirodnih bogatstava i posljedičnog općeg stanja okoliša, postoji razlika u obrascima naseljavanja između zemalja članica i zemalja kandidata/potencijalnih kandidata, s obzirom na visoku prosječnu gustoću naseljenosti u zemljama članicama i rjeđu gustoću naseljenosti u zemljama kandidatima/potencijalnim kandidatima. Intenzitet razvojnih obrazaca također se razlikuje. Na zapadnoj strani Jadrana to je rezultiralo vrlo visokom razinom urbanizacije. Duž obalnog teritorija očigledan je gubitak ekološkog kontinuiteta i pritisak na okoliš, posebice tamo gdje postoji koncentracija turističkih ili proizvodnih djelatnosti (poseban pritisak i utjecaj na zajedničko vodeno tijelo Jadranskog mora se stvara pretežno preko rijeke Po).

Zemlje kandidati i potencijalni kandidati zadržale su prirodnije stanje okoliša, ali cilj im je premostiti razvojni jaz, čime vrše nove pritiske na teritorij u nedostatku odgovarajućih propisa i planiranja. Nadalje, unutrašnja migracija uzrokuje snažan porast urbane populacije. To bi moglo ugroziti prirodna bogatstva i zaprijetiti ekološkoj ravnoteži koja je, u nekim slučajevima, već poremećena zagađenjem zraka, vode i tla.
Međutim, u oba primjera postoji jedna neupitna prednost, a to je raširenost prirodnih i kulturnih bogatstava.

Države članice, naročito italijanske provincije, odlikuje složena i izrazito hijerarhijska infrastrukturna mreža koja može odgovoriti na visok nivo saobraćajne potražnje. Gustoća mreže ipak je slaba strana zbog svog učinka na ekološki kontinuitet i nivo preopterećenosti čiji smo često svjedoci.

Na teritorijima zemalja kandidata i potencijalnih kandidata, cestovna i željeznička infrastruktura su slabe strane koje, u određenim slučajevima, ozbiljno koče gospodarski razvoj lokalnih zajednica.

Demografski gledano, prevladava priraštaj srednje razine, kako u zemljama članicama tako i u zemljama kandidatima/potencijalnim kandidatima, iako postoji jasna razlika u strukturi starosne piramide. U zemljama članicama postotak starijih mnogo je istaknutiji i starenje stanovništva utječe na stopu ovisnosti.

Što se tiče konteksta proizvodnje i gospodarstva, te tržišta rada, situacija u državama članicama dosta se razlikuje od one u državama kandidatima/potencijalnim kandidatima, a nije homogena niti u jednoj od tih skupina. U istočno-jadranskim zemljama gospodarski oporavak odvija se mnogo brže, dok se

italijanske provincije, na primjer, još uvijek bore kako bi prevladale gospodarsku stagnaciju iz prvih nekoliko godina ovog stoljeća.

Stopa zaposlenosti na cijelom području Programa u prosjeku je 52%, no teritorije zemalja kandidata i potencijalnih kandidata uvelike su ispod srednje vrijednosti. U smislu konkurentnosti proizvodnog sustava, a time i kapaciteta za osiguravanje zapošljavanja, oba teritorijalna sustava imaju jednake rizike. S jedne strane, države članice, naročito italijanske provincije, nisu kadre pokazati dovoljnu inovativnost. Razlog tome je, između ostalog, nedostatak privatnih i javnih ulaganja u istraživanje i razvoj. S druge strane, države kandidati i potencijalni kandidati su još uvijek blisko vezane uz tradicionalnu ekonomiju koju karakterizira zakašnjeli razvoj uslužnog sektora.

Ove dvije grupe stoga moraju nastojati da povećaju ulaganja u istraživanje i razvoj i tehnološke inovacije, te da ojačaju i optimiziraju svoju infrastrukturu koja sada predstavlja glavnu prepreku njihovoj konkurentnosti.

Konačno, ogromna nepokretna imovina raspoloživa je za korištenje za dobrobit razvitka i postoji velik potencijal za promjenu, stimuliranje i privlačenje kapitala, tehnologije i kvalificiranog rada.

Promoviranje razvitka u raznim dijelovima programskog područja, iako su različita po svojim karakteristikama, zahtjeva potpuno i produktivno korištenje njihovih sredstava, što je moguće postići samo uklanjanjem svih postojećih prepreka i neuspjeha.

SWOT analiza ističe propadanje dijelova postojećih resursa, poput okoliša, koji je pod pretjeranim pritiskom naseljavanja i proizvodnje, kulturne baštine koja je vrlo dragocjena, ali nedovoljno zaštićena i iskorištena, te infrastrukture, naročito saobraćajne. Štoviše, nedostaje odgovarajuća metoda iskorištavanja ljudskih resursa, koji, čak i ako su primjereno kvalifikovani, ne pronađu odgovarajuće zaposlenje u pravom znanstvenom i tehnološkom sektoru, također zbog loših veza između obrazovanja i proizvodnih sustava.

Nadalje, uvjeti upravljanja, prilagođavanje pravnog okvira, te planiranje prostora i upravljanje njime, pokazuju zajedničke i raširene slabosti u državama članicama i državama kandidatima/potencijalnim kandidatima, iako se donekle razlikuju.

PROGRAM PREKOGRANIČNE SURADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

Tabela 15 – SWOT analiza

1. OKOLIŠ	
PREDNOSTI	**NEDOSTACI**
Zadovoljavajući kvalitet zraka u interurbanim područjima	Značajan utjecaj na okoliš koji imaju mehanički ribolov i akvakultura
Prisutnost područja koja se odlikuju značajnom biološkom raznolikošću	Snažni pritisci na kvalitet voda koje primjenjuje poljoprivreda, naročito tamo gdje vlada rascjepkanost zbog industrije i lučkih aktivnosti (naročit pritisak preko rijeke Po)
Smanjivanje količina tradicionalnih zagađivača atmosphere u urbanism područjima	Urbana područja su prije svega zagađena zbog cestovnog saobraćaja i toplana
Povećanje odvajanja čvrstog gradskog otpada	Kritično stanje okoliša u urbanim područjima zbog porasta stanovništva i posljedičnog povećanja saobraćaja i otpada (uglavnom zemlje potencijalni kandidati)
Tendencijski pad količina proizvedenog otpada	Prisustvo osjetljive okoliša izložene značajnim pritiscima naseljavanja ljudi
Širenje sustava zaštićenih područja	Jednodimenzionalna urbanizacija uzduž obale: gubitak biološke raznolikosti, cjepkanje ekosistema, zakrčenost (Italija)
Bogatstvo vodenih površina i resursa	Interna područja s problemima hidrogeološke nestabilnosti
Kulturno nasljeđe – materijalno i duhovno – sa snažnim osobinama identiteta	Prisustvo obalne industrije i energana koje proizvode emisije u atmosferu
	Zanemariv doprinos obnovljivih izvora
	Nezadovoljavajući kanalizacijski sustav i sustav za pročišćavanje otpadnih voda
MOGUĆNOSTI	**PRIJETNJE**
Bogatstvo vodenih resursa	Nizak nivo učinkovitosti sanitarnih infrastruktura u periodima pojačanog turizma
Povećavanje javnih financijskih resursa radi ohrabrivanja korištenja obnovljivih izvora energije	Zagađeni otpad od intenzivne poljoprivredne proizvodnje
Prošireni prirodni resursi (šume, lagune, ekosistemi itd.) još uvijek nisu dovoljno ograničeni i zaštićeni	Rastuće količine otpadnih voda koje se ispuštaju u nadzemne i podzemne vode zbog naseljavanja teritorija
Prisustvo krajolika i kulturnog nasljeđa koje se može unaprijediti intervencijama ekološke prekvalifikacije	Dodatni porast cestovnog saobraćaja uzduž obalnih infrastruktura, prije svega teretnog saobraćaja
Održavanje na stabilnom nivou ili smanjivanje proizvodnje krutog gradskog otpada	Tendencijski učinci emisije stakleničkih plinova na klimu
Povećavanje zaštite i proširivanje površine zaštićenih površina na moru i kopnu	Povećavanje razlike između urbanističkog upravljanja i pritiska naseljavanja u zonama masovnog turizma
Suradnja na očuvanju, upravljanju i nadziranju teritorijalnih voda, te sprječavanje rizika	Brzo povećavanje urbane populacije, što rezultira intenzivnim iskorištavanjem prirodnih resursa i rizika za zdravlje ljudi
Sklonost proširivanju zaštićenih prirodnih područja	Utjecaj turizma na krhke prirodne i historijske resurse
Mogućnost pojačavanja razvitka obnovljivih izvora energije, naročito u Albaniji	Veliki utjecaj na prirodni i kulturni okoliš kroz nekontrolirane građevinske aktivnosti

2. TERITORIJA – INFRASTRUKTURE – PRISTUPAČNOST	
PREDNOSTI	**NEDOSTACI**
Povoljan geografski položaj	Nedostatak cestovne mreže, slaba pristupačnost, također kao posljedica rata (ZPK)
Bogatstvo naselja koja ovise od različitih nivoa polarnosti: dobra pristupačnost (ZČ)	Nezadovoljavajuće prometne veze i nezadovoljavajuća logistika, naročito u Albaniji
Kulturno nasljeđe – materijalno i duhovno – sa snažnim osobinama identiteta	Neuravnotežen regionalni razvoj u kvalificiranim područjima

PROGRAM PREKOGRANIČNE SURADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

Alati za teritorijalno, urbano i sektorsko planiranje (ZČ)	Nezadovoljavajuće planiranje održavanja i unapređenja arheoloških područja i historijskih spomenika
Mreže i kulturološka razmjena između zemalja obuhvaćenih programom	
MOGUĆNOSTI	**PRIJETNJE**
Napredak u prostornom i strateškom planiranju	Daljnje povećanje cestovnog saobraćaja, naročito teretnog saobraćaja (Italija)
Promoviranje historijskog i kulturnog nasljeđa	Brzo povećanje urbanizacije uz rizik ugrožavanja prirodnih resursa (ZK/ZPK)
Poboljšanja interne povezanosti zemalja kandidata/potencijalnih kandidata pogoduju upotrebi luka	Nezadovoljavajući javni financijski resursi za potrebe infrastrukture
Važna uloga luka i povećanje trgovačkog pomorskog prijevoza omogućuje smanjivanje cestovnog prijevoza naročito u italijanskom dijelu jadranske regije	Utjecaj turizma na osjetljive prirodne i historijske resurse

2. DEMOGRAFIJA	
PREDNOSTI	**NEDOSTACI**
Stalno povećavanje prosječnog životnog vijeka	Povećavanje broja starijih ljudi (ZČ)
Snažno povećavanje broja mladih osoba (Albanija)	Egzodus u planinskim i rubnim područjima
	Izolacija i neprikladni uvjeti života na otocima
	Migracijska strujanja mladih ljudi (ZPK)
MOGUĆNOSTI	**PRIJETNJE**
Dinamika trenda rasta	
Stabilizacija internih struja je počela u doba sukoba (ZPK)	Rapidno i nekontrolirano povećavanje broja stanovnika (ZPK)

3. GOSPODARSTVO I TRŽIŠTE RADA	
PREDNOSTI	**NEDOSTACI**
Povećanje BDP u mnogim zemljama potencijalnim kandidatima	Pad BDP u nekim italijanskim provincijama
Porast stope zaposlenosti (Italija)	Privredna struktura još uvijek vezana uz tradicionalne sektore Zastarjela tehnologija i tehnološki slabo opremljena proizvodnja
Jadransko more kao izvor za privrednu međunarodnu i regionalnu suradnju	Pad sustava poslovne infrastrukture usljed rata (ZPK) Nedostatak partnerskih grupacija i mreže malih i srednjih poduzeća Slabost proizvodnog sektora, naročito u Albaniji
Potencijalni komplementarni aspekti u demografskim i poslovnim tendencijama na svakoj obali	Visoke stope nezaposlenosti (ZK/ZPK i dio regija ZČ) Neprikladna povezanost sustava obrazovanja i tržišta rada
MOGUĆNOSTI	**PRIJETNJE**
Povećanja na globalnom nivou	Izmještanje u procesu modernizacije i adaptacije pravnih/upravnih sustava kao i u procesima trendova razvitka (ZPK)
Kraj ratnih sukoba (ZPK); početak procesa vraćanja u normalno stanje	Porast sive ekonomije i rada "na crno", u svezi s iskorištavanjem ilegalnih iseljenika
Napredak procesa usklađivanja s politikama EU (ZK/ZPK)	Mlada populacija pred ulaskom na tržište rada
Prisustvo proizvodnih specijalizacija Poboljšani zajednički pristup tržištu rada Zajedničko privlačenje direktnih stranih investicija	
Niski troškovi i širok raspon ponude radne snage, koja ima kapacitete učenja, naročito u Albaniji	

PROGRAM PREKOGRANIČNE SURADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

4. POSLOVANJE I TURIZAM	
PREDNOSTI	**NEDOSTACI**
Potencijalan rast trgovačkih tokova između država prema novim sporazumima	Deficit trgovinskog bilansa
Povećanje trgovine između Italije i istočnih jadranskih zemalja	Porast kompleksnosti trgovačkih režima
Pozitivan trgovinski bilans (italijanske provincije)	Greške u marketingu turističkih proizvoda koji ne naglašavaju ono što teritorij može ponuditi
Povećanje izvoza iz nekih ZK/ZPK	Manjak prihvatnih struktura
Afirmisane turističke destinacije (Grčka)	
Snažan razvoj turizma, naročito u Hrvatskoj	Slabe kvalifikacije i organizacija ponude
Komparativne prednosti u turizmu povezane sa prirodnim, kulturnim i antropološkim resursima (sva kvalificirana područja)	Zagušenost masovnim turizmom u nekim regijama Sezonski karakter turizma Slaba horizontalna i vertikalna integracija turizma
Obogaćivanje kulturoloških aktivnosti u okviru upravljanja slobodnim vremenom	

MOGUĆNOSTI	**PRIJETNJE**
Otvaranje novih tržišta Jačanje financijskih instrumenata (poduzetnički kapital, "poslovni anđeli", inicijalni kapital, fondovi s garancijama) Stvaranje povoljnih uvjeta za razvoj poslovanja kroz razvoj infrastrukture za poslovanje, partnerskih grupacija i mreže malih i srednjih poduzeća	Interna konkurentnost turističkog sektora na području istočne Europe
Razvoj infrastruktura i mreža	
Stvaranje zajedničkog turističkog i kulturološkog prostora Prisustvo resursa koje još treba unaprijediti u turističkom sektoru, naročito u Albaniji	
Povećavanje blagostanja u području istočne Europe i naknadno povećanje kupovne moći turista	
Ostvarivanje prometne regionalne suradnje	

5. ISTRAŽIVANJE I INOVACIJE	
PREDNOSTI	**NEDOSTACI**
Dobar položaj Italije zbog visokog stupnja obrazovanja i dostupne kvalificirane radne snage	Slabi rezultati istraživanja u nekim ZČ u poređenju sa europskim prosjekom
Dobar položaj nekih italijanskih regija (Emilija-Romanja, Friuli Venecija Đulija i Veneto) u oblasti istraživanja i razvitka	Slabi kapaciteti poduzeća za ulaganje u istraživanje (italijanske provincije)
Prisustvo univerziteta i istraživačkih centara u različitim urbanim centrima	Slaba suradnja privatnog sektora i institucija za istraživanje i razvoj (italijanske provincije) Nedovoljno korištenje interneta unutar porodice (ZPK)
MOGUĆNOSTI	**PRIJETNJE**
Prisustvo inicijativa za suradnju između dvije susjedne obale u oblasti istraživanja i razvitka	Gubitak konkurentnosti (ZČ)
Dinamika u infrastrukturama (ZK/ZPK)	
Dodatne studije i istraživanja sprovedena u razdoblju pregleda faze programiranja , naročito u Italiji – Albaniji)	

2-4- PRETHODNA ISTUSTVA SURADNJE U JADRANSKOM REGIONU

Europska komisija je 1990. godine pokrenula program Inicijativa INTERREG I, koji je imao slijedeće glavne ciljeve: (i) promoviranje privrednog razvitka i (ii) podupiranje integracije. Prvi cilje se odnosio na potporu pograničnim područjima, olakšavanju njihovih konkretnih razvojnih problema. Drugi cilj je bio usmjeren na promoviranje prekograničnog umrežavanja.

Iz tog razloga je ova Inicijativa obuhvatala prekograničnu suradnju kako unutar Europske unije, tako i sa zemljama centralno-istočnog područja koje nisu bile članice. Transnacionalna suradnja je uvedena tek nakon pokretanja programa INTERREG II (1994-1999), a kasnije je i potvrđena programom INTERREG III (2000-2006).

Odnos između zemalja uključenih u Program je započeo prije mnogo godina. Od 1960. godine nadalje te države sarađuju na rješavanju zajedničkih problema.

U razdoblju razvitka programa 1994-1999, uz INTERREG II je sproveden pomoćni program, koji je obuhvatao prekogranične teritorije nekih država. Ranija iskustva su pokazala da je veliki broj projekata u sklopu ranijih programa bio sproveden u sektorima institucionalne suradnje i komunikacija i program se odlikovao ograničenom veličinom realiziranih projekata (više od polovine tih projekata su odobrena sredstva u iznosu ispod 150.000 eura), kao i niskim nivoom prekogranične suradnje. To je rezultat različitih faktora, kao što su poteškoće u pronalaženju partnera i različiti upravni postupci čije zahtjeve treba ispuniti prilikom podnošenja projekata u državama.

U razdoblju 2000.-2006. realizirani su različiti programi suradnje u jadranskoj regiji i/ili između zemalja koje učestvuju u IPA Programu prekogranične suradnje u jadranskom regionu. Jedna od najvažnijih inicijativa za suradnju je bio program INTERREG IIIA. Prekogranični program za jadranski region 2000.-2006, INTERREG IIIA, uz odobrenje Uredbe o CARDS-u, postao je glavni financijski i referentni instrument za prekograničnu suradnju između Italije i istočnojadranskih zemalja.

U razdoblju 2004.-2006. godine, instrumenti suradnje su bili bolje koordinirani kroz stvaranje „Programa za susjedstvo", čime je predloženo sprovođenje zajedničkih projekata prekogranične suradnje.
Prekogranični program u jadranskom regionu INTERREG IIIA - Novi program jadranskog susjedstva (ANNP) Interreg–Cards/Phare je najveći program suradnje koji obuhvata jadransku regiju.

Najvažnije pouke koje su izvučene iz razdoblja sprovođenja programa 2000.-2006. se mogu sažeti u konstataciju da se efikasna prekogranična suradnja može ostvariti samo uz uvjet pune simetrije, kako glede upravljanja, tako i glede financijskih resursa.

Talijansko-albanski INTERREG IIIA (2000.-2006.) s više od 80 financiranih projekata je program koji je važan dio jadranske suradnje. Značajna dodana vrijednost u području programa je obezbijeđena kroz definiranje strateških ciljeva i zajedničkih prioriteta, pri čemu su albanska i italijanska nadležna tijela imala na umu strateške smjernice Komisije za pitanja suradnje. Naročito je izražavanje programa u ciklusu programa 2000.-2006. ukazalo na susjedski pristup, stavivši na raspolaganje proces zajedničkog donošenja odluka i sposobnost pronalaženja odgovarajuće potpore pri pokretanju novih prekograničnih odnosa.

Prekogranična suradnja između Italije i Albanije, koja je započela 1994. godine je pojačana na temelju mišljenja lokalnih zajednica o zakonitim korisnicima usluga koje pružaju odgovarajuće lokalne i državne uprave.

U razdoblju sprovođenja programa 2000.-2006, program INTERREG IIIA Italija-Slovenija promovisao je održivi razvoj prekograničnih regija i integraciju teritorija kako bi se prevazišla izolacija koja odlikuje tu regiju. Srednjoročna procjena je otkrila kako je odgovarajuća strategija utvrđena u okviru programa, naročito na polju zaštite okoliša i održivog razvitka (posebice u sklopu pažnje koja je posvećena

pokretanju procesa prekograničnog prostornog planiranja, uključujući pomorske aspekte, i uvođenje zajedničkih sustava praćenja zaštite okoliša), zajednički razvoj turizma, kulturološko nasljeđe i mjere koje potpomažu firme u primarnom sektoru. Međutim, projekti u korist malih i srednjih poduzeća su se pokazali ograničenima, usprkos njihovom velikom značaju. Što se tiče transporta, veliko je značenje dato prekograničnim putnim mrežama, kao i parkiralištima za kamione od značaja u prekograničnom prijevozu, te lukama. Nisu pokrenuti projekti za unapređenje javnog prijevoza i aerodroma.

Slovenija, Hrvatska i Mađarska su 2004. godine pokrenule trilateralni program prekogranične suradnje nazvan Program za susjedstvo Slovenija-Mađarska-Hrvatska 2004.-2006, da bi se bolje pripremile za implikacije proširenja i kako bi ojačale dobre odnose među tri susjedne države. Ovaj program je osigurao osnovu za razvoj i realizaciju zajedničkih razvojnih projekata u dva prioritetna područja: privrednoj i društvenoj koheziji i razvitku ljudskih resursa, te održivom razvitku. Regionalni i lokalni učesnici su pokazali veliki interes za prekograničnu suradnju, naročito u oblasti promoviranja turizma i zaštite okoliša. Međutim, projekti su se načelno razvili uzduž teritorijalne granice, dok se inicijative za pomorske granice još moraju ojačati.

U širem kontekstu, 2006. godine su italijanske jadranske regije i određene općine i regije Republike Slovenije, Republike Hrvatske, Republike Bosne i Hercegovine, Republike Crne Gore i Republike Albanije, smještene na Jadranskom moru, osnovale Jadransku euroregiju, *„udruženje jedinica teritorijalne samouprave s namjerom ostvarivanja ciljeva ohrabrivanja i razvijanja dugoročne suradnje i partnerstva u jadranskoj regiji i među nacionalnim i međunarodnim institucijama."*[13].

Grčko-talijanski INTERREG program 2000.-2006. je značajno doprinio uspostavljanju i unaprijeđivanju mreže prekogranične suradnje i imao je važnu ulogu u zbližavanju ljudi i teritorijalnih institucija, razvijanju zajedničkog razumijevanja problema razvitka, izazova i rješenja. Pouke koje su obje strane izvukle iz programa se odnose na sadržaj projekata, kao i upravljanje prekograničnom suradnjom.

Grčko-albanski INTERREG program 2000.-2006. je kroz svoju zajedničku strategiju razvitka doprinio ujednačenom razvitku susjednih prekograničnih regija kroz unapređivanje njihovih ekonomskih potencijala i podržavajući njihovu društveno-gospodarsku strukturu radi ostvarivanja koristi za cjelokupno stanovništvo prekograničnog područja. Program se zasnivao na dvojnim strukturama ERDF-a i CARDS-a, međutim, kasniji prijelaz iz Prekogranične suradnje na Program za susjedstvo, te naknadno osnivanje Zajedničkog nadzornog odbora, Zajedničkog izbornog odbora i Zajedničkog sekretarijata su omogućili zbližavanje dviju država. Rezultat toga je da je iskustvo koje su obje države stekle u osnivanju zajedničkih struktura na razini Programa doprinijelo tome da su obje države bile dobro pripremljene za borbu s tim zahtjevima u fazi sprovođenja programa 2007.-13.

Slijedeća tabela prikazuje povezanost programa koja su obuhvatala ista područja kao IPA Program prekogranične suradnje u jadranskom regionu.

[13] Član 1 "Osnivanje i ciljevi" statute Jadranske euroregije.

PROGRAM PREKOGRANIČNE SURADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

Tabela 16 – Dosadašnje programske strategije

Prošlo iskustvo u Programu strategija u jadranskom regionu (2000-2006)		IPA Jadranski i prekogr. prog.		
		1	2	3
INTERREG IIIA Jadranski prekogr. 2000-2006	Zaštita i okretanje brizi za okoliš, kulturu i infrastrukturu prekograničnih područja		x	
	Gospodarska integracija proizvodnih sustava prekograničnih područja	x		
	Aktivnosti jačanja suradnje	x		x
INTERREG IIIA Italija-Albanija 2000-2006	Transport i komunikacije			x
	Potpora SMP	x		
	Okoliš		x	
	Turizam		x	
	Obrazovanje			
	Prekogranična suradnja			
INTERREG IIIA Italija-Slovenija 2000-2006	Održivi razvoj prekograničnih područja		x	x
	Gospodarska suradnja	x		
	Ljudski resursi, suradnja i sustavi usklađivanja	x		
	Specijalna potpora za regije koje graniče sa državama kandidatima			
INTERREG IIIA Grčka-Italija 2000-2006	Transport, komunikacije, sigurnost			x
	Poduzeća	x		
	Okoliš i kulturno nasljeđe		x	
Mađarska–Rumunija i Mađarska–Srbija i Crna G. prekogr. program 2004-2006	Jačanje prostornog, fizičkog i infrastrukturnog integriteta u prekograničnim područjima	x		
	Promocija inicijativa suradnje radi olakšica za integraciju tržišta i unaprijeđenje kohezije između lokalnih društava	x		
Program susjedstva Slo-Mađ-Hr 2004-2006	Razvijanje ekonomsko-socijalnih i ljudskih resursa	x		
	Održivi razvoj		x	x
INTERREG IIIA Grčka-Albanija 2000-2006	Prekogranična infrastruktura			x
	Ekonomski razvoj i promocija zapošljavanja	x		

Iz analize iskustva s prethodnim programima suradnje očito je slijedeće:

- vrijednost procesa partnerstva u određivanju zajedničkih projekata;
- vrijednost međuinstitucionalnog pristupa izradi programa;
- važnost prihvatanja procesa procjene projekta koji mogu razjasniti dodanu vrijednost suradnje između država učesnika;
- potreba za identifikovanjem inicijativa i projekata od strateškog značaja za teritoriju te smanjivanjem rascjepkanosti aktivnosti;
- vrijednost razmjene najboljih praksi, i u proceduralnim i administrativnim područjima, s ciljem ubrzavanja procesa pridruživanja EU;
- potreba za maksimalnim povećanjem uključenosti mještana.

3- GLAVNI REZULTATI EX-ANTE PROCJENE I STRATEŠKA PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ

3-1- SINTEZA EX-ANTE PROCJENE

Proces

Ex-ante procjena programa je sprovedena u sukladnosti s smjernicama i prijedlozima koje je sastavila Europska komisija. Dokumenti koji su činili metodološku osnovu za provođenje ex-ante procjene su:

- Novo razdoblje realizacije programa, 2007.-2013: Indikativne smjernice za metode procjene: ex-ante procjena (radni dokument br. 1 – kolovoz 2006);
- Novo razdoblje realizacije programa, 2007.-2013.: Indikativne smjernice za metode procjene: Indikatori praćenja i procjene;
- Smjernice za ex-ante procjenu programa regionalnih politika 2007.-2013. (UVAL – Odjeljenje za razvojne politike (Italija) travanj i studeni 2006. godine).

Teme koje su razmatrane u procesima ex-ante procjene su odgovorile na potrebe za informacijama koje su izrazili akteri koji su aktivno učestvovali u izradi Programa. Sastanci između tima za planiranje i struktura za procjenu su se zbog logističkih razloga poklapali sa sastancima radne grupe koji su se održavali od travnja 2006. do lipnja 2007, pored brojnih stručnih kontakata sa Sekretarijatom. Razmjena dokumenata programa i prijedlozi i napomene su bile usmjerene na praćenje procesa planiranja, racionalizaciju sadržaja i identifikaciju kritičnih točaka prilikom definiranja strategije. Tako je procjenjivač na brojnim sastancima dobio uvid u dokumentaciju koja se odnosi na specifične teme koje su procjenjivane i/ili prijedloge za aspekte koji se tiču izrade programa.

Prvi stupanj procesa definiranja programa se sastoji od identifikacije općih potreba i problema jadranske regije, naročito po pitanju strukture. Ta je identifikacija provedena uz doprinos različitih zemalja koje su dostavile statističke podatke prema unaprijed definisanim obrascima i s referencama. Uloga procjenjivača na ovom stepenu obuhvata izbor informacija o činjeničnom stanju i najvažnijih statističkih podataka. U procesu određivanja teritorijalne i socioekonomske analize su korištene *povratne* informacije iz naknadnih faza definiranja programa, naročito sa stajališta objektivne identifikacije, koja je usmjerila analize prema mišljenju da se logička povezanost između sodio-gospodarske analize i definiranje strategije mora pojačati. Procjenjivač je stoga pripremio specifične dubinske tematske analize koje su uključene u tekst Programa.

Drugi stupanj procesa se sastoji od definiranja cjelokupne strategije i relativne opravdanosti prioriteta kroz identifikaciju hijerarhije ciljeva i aktivnosti na koje se odnosi. Ovaj stupanj je razvijen poređenjem unutar *radne grupe*, gdje su različiti učesnici izložili rezultate teritorijalnih savjetovanja. Na temelju analize činjeničnih podataka, poređenje je omogućilo izjednačavanje percepcija problema između političke i operativne dimenzije i usmjeravanje pažnje na smjernice za razvoj koje su precizno usklađene s ciljevima prekogranične suradnje. U ovoj oblasti procjenjivač je učestvovao u razvitku logičke mreže ciljeva i definiranja strateških pristupa i metoda za primjenu principa koncentrisanja, integracije i izbora projekata. Prilikom definiranja skupa indikatora, procjenjivač je predstavio metodološki dokument koji se može koristiti za pravilno uspostavljanje sustava.

Zaključci ex-ante procjene

Imajući na umu prethodno opisano, smatra se, dakle, da je proces ex-ante procjene pravilno slijedio faze i metode navedene u smjernicama Zajednice i metodološki dokument, i da je, prema tome, bio koristan i djelotvoran za izradu Programa.

Važno je pritom ovdje istaknuti neke aspekte Programa, koji se, zapravo, tiču izrade Programa 2007-2013 u cjelini, a koji utječu na karakter same ex-ante procjene.

Program, kako to navode smjernice Zajednice, ima posebnu prirodu koja ga čini različitim od dokumentacije o sprovođenju programa iz ranijih perioda, s obzirom da je, ako ne „univerzalan", onda nesumnjivo „preliminaran" unutar mreže smjernica.

Taj uvjet ima očigledne posljedice na proces procjene, kako za ex-ante procjenu tako i za SEA (Stratešku procjenu utjecaja na okoliš), budući da se često nalaze u radu na istom nivou. Kao primjer, konkretno, može se navesti nedostatak tačne definicije vrsta aktivnosti koje su prisutne unutar mjera, načelno predstavljenih u vidu indikativnih spiskova koji ne sadrži sve moguće intervencije.

U konkretnom slučaju programa prekogranične suradnje u jadranskom regionu u okviru IPA, ovom uvjetu prirodat je još i uvjet specifičnosti Financijskog plana, koji je organiziran na temelju prioriteta, te je stoga vrlo uopćen, uzimajući u obzir različitost djelovanja koja su utvrđena za svaki prioritet.

Program ujedno ima svoje specifičnosti koje povećavaju kompleksnost procjene (na svim nivoima) u sukladnosti s prirodom programa suradnje, kao i sa nasljeđem koje se prenosi iz Interrega, kao suštinskom Inicijativom Zajednice, u dijelovima koji se tiču inovacije, prenosivosti i dodane vrijednosti. Taj poseban poziv je, međutim, potvrđen u opsegu financijskih sredstava koji su na raspologanju Programu i, koji iznose oko 3,5 milijuna eura godišnje po državi, s obzirom na to da se Program sprovodi devet godina.

Iznos sredstava, koji su, dakle, prilično ograničeni, zahtjevaju jačanje i razvoj naročito aspekata inovacije i prenosivosti koji su, prije svega, povezani sa procesima, zbog ograničenog financijskog pokrića Programa za realizaciju značajnih radova. Sve ovo, a naročito *naglasak* na procesima, neizostavno stavlja procjenu u toku faze sprovođenja programa u nepovoljan položaj, umjesto toga, pomjerajući žarište procjenjivačke analize na faze "*in itinere*" i "*ex post*".

U svjetlu svega navedenog, proces koji je sproveden je omogućio sastavljanje opće ocjene Programa, pozivajući se na slijedeće aspekte:

- analize, čak i s ograničenjima koja proizilazi iz raspoloživosti statističkih podataka, su omogućile sakupljanje elemenata koji su korisni za programiranje, te pravilno istaknuti u SWOT analizi;
- prioriteti koji su istaknuti u SWOT analizi su razmotreni i sistematično analizirani glede konkretnih djelovanja, koje imaju dobre potencijalne utjecaje:
  - inicijative čiji je cilj razvoj prioritetnih resursa u području, kao npr. njegov strateški položaj koji je ojačan mjerama usmjerenim na jačanje sustava luka i aerodrome, veza između infrastruktura puteva i luka, poboljšanje efikasnosti upravljanja sustavima prekograničnog prijevoza; prirodni i kulturni resursi koji su razvijeni uz pomoć mjera čiji je cilj unapređenje centara i lokacija koje odlikuje izuzetnost, uspostavljanje mreže usluga u oblasti kulture, zajedničko upravljanje i promoviranje; turizam će imati koristi od inicijativa koje su integrirane u promociju i marketing, putem intervencija koje imaju za cilj stvaranje trgovačkih marki na tom području, itd;
  - inicijative čiji je cilj suprotstavljanje rizicima i nedostacima: snažni pritisci na okoliš su predmet intervencija koje imaju za cilj odbranu priobalne i pomorske okoliša, te biološke različitosti putem koordiniranih mjera prekograničnog upravljanja, prijenosa iskustava i stručnosti, te zajedničkih projekata;
  - inicijative čiji je cilj povećanje konkurentnosti: osim što je stvoren pozitivan utjecaj gore pomenutim inicijativama, Program, iz razloga konkurentnosti, zahtjeva značajne mjere iz oblasti istraživanja i razvitka, koje bi nastale kao rezultat približavanja naučnih institucija i proizvodnih sustava, te tehnoloških inovacija u oblasti informatike i komunikacija, sa učincima i na polju integracija i društvene kohezije;

- Financijski plan, čak i uz ograničenja u organizaciji, pokazao se dosljednim sa strategijom. Zapravo, uzimajući u obzir iznos javnih financijskih sredstava, nemjerljivost teritorija i rezultirajuće

potrebe, izbori koji su doneseni tijekom faze programiranja su se pokazali primjerenim za garantiranje maksimalnog razvitka usljed niza predviđenih aktivnosti, izbora vrsta intervencija, te nadasve, principa koncentracije koji su najavljena tijekom faze izrade programa;
- smjernice glede vrsta projekata su također značajne, i dijele se na strateške i obične. Strateški projekti imaju ulogu garantovanja kvalitete i efikasnosti sprovođenja programa. Među njima Program ističe projekat Italija – Albanija, koji će omogućiti kontinuitet iskustava koja su stečena tijekom prethodnog perioda sprovođenja programa;
- skup pokazatelja koji su predstavljeni u Programu (pokazatelji uspjeha i rezultata) slijedi Radni dokument EK br. 4 i čini se dosljednim. Međutim, skup pokazatelja će biti prilagođen/ažuriran tijekom faze realizacije
- sustav upravljanja i realizacije je usklađen sa odredbama uredbi i prema nekim aspektima uvodi prikladna objašnjenja.

Prijedlozi

Vraćajući se na razmatranja koja su navedena u prethodnom stavu, velikim se prioritetom smatra, nasuprot općim smjernicama Dokumentacije programa, daljnje napredovanje faze izrade programa, koja dijeli slijedeće strateške dijelove. Među njima se naročito smatra prikladnim ostvarivanje dogovora o prioritetnim aktivnostima, među brojnim mogućim opcijama koje Program navodi, te odgovarajućoj raspodjeli sredstava koja bi bila izvršena isključivo u sukladnosti s prioritetima.

U svezi s skupom pokazatelja i raspoloživosti statističkih podataka, smatra se prikladnim potvrditi i prema potrebi prekgledati i uskladiti pokazatelje, predviđajući čak i radove koji bi se mogli izvesti u bliskoj budućnosti prije srednjoročne revizije. Isto je tako važno potvrditi mogućnost uspostavljanja direktnih odnosa sa državnim zavodima za statistiku, dodijeliti im konkretna područja za analizu, te planirati specifična ad hoc ispitivanja uz potporu procjenjivača.

Kada je u pitanju definiranje uobičajenog, i štaviše, strateškog potencijala razvitka projekta, predlaže se da se odmah započne s regeneracijom zajednice, razvojem i identifikacijom glavnih sagovornika u području, zainteresiranih strana. U vezi s tim, bilo bi prikladno da se u sukladnosti s metodima svake zemlje planira osnivanje savjetodavnih i tijela/alata za usklađivanje koja će biti trajno vezana uz period realizacije Programa.

Konančno, glede kompleksnih stadija postupaka koji se odnose na upravljanje plaćanjem, izjavama i provjerama, predlaže se da se što prije otpočne izbor struktura tehničke pomoći (centralne i teritorijalne), uzimajući u obzir vrijeme koje je neophodno za okončanje procesa izbora i ugovaranje davanja usluga.

Posmatrajući usvajanje integriranog centralnog sustava upravljanja plaćanjem i izjavama, te da bi se postigla viša dodana vrijednost zajednice, prihvatljivo je da Komisija i zemlje članice koriste *Twinning* program. Na taj način pretpristupne države koje zatraže pomoć dobivaju potporu putem praktičnog obučavanja lokalnih stručnjaka koji učestvuju u upravljanju intervencijama, sufinanciranim u sklopu Programa. .

3-2- SINTEZA STRATEŠKE PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ

Sadržaj Izvještaja o stanju okoliša (u daljem tekstu ER)

Upravljačko tijelo je uporedo sa izradom Programa odlučilo – u sukladnosti s Strateškom procjenom utjecaja na okoliš (SEA), Direktiva 2001/42/CE – da se razviju procedure za Stratešku procjenu utjecaja na okoliš za ovaj Program.

Takve procedure su primijenjene uz blisku suradnju kreatora programa, ex-ante procjenjivača i ekološkog procjenjivača..

SEA se, kao što je poznato, sastoji od skupa ovdje navedenih aktivnosti: sastavljanja Izvještaja o stanju okoliša vezano uz programski sadržaj, savjetovanja s tijelom nadležnim za zaštitu okoliša i javnošću, integgracije rezultata Izvještaja o stanju okoliša u Program i praćenja pokazatelja utjecaja na okoliš.

Tim postupcima SEA od početka nastoji doprinijeti integraciji ekoloških aspekata u Program. To omogućava unapređivanje održivog razvitka, kao i prepoznavanje i procjenu potencijalnog utjecaja koji bi Program mogao izvršiti na okoliš, kako u fazi izrade, tako i u fazi realizacije programa.

Kao prvo, ER je pripremljen u sklopu SEA i sadrži:

(a) potvrdu usklađenosti programske strategije sa europskim ciljevima ekološke održivosti;
(b) analizu ekološkog konteksta (antropološki pritisci i trenutno stanje okoliša) cjelokupnog jadranskog područja, s obzirom na aspekte vezane uz strategiju Programa;
(c) dijagnozu jadranske ekološke situacije. Sažetak ključnih problema i potencijala tog područja;
(d) procjenu mogućih efekata koje bi realizacija Programa prekogranične suradnje mogla imati na okoliš u jadranskom području;
(e) razradu prijedloga za poboljšanje ekološke održivosti Programa;
(f) utvrđivanje mjera i pokazatelja za praćenje ekoloških učinaka koje bi mogla proizvesti realizacija programskih intervencija.

U pripremi Izvještaja o stanju okoliša prvenstveno su korištene informacije dobivene od nadležnih nacionalnih i regionalnih upravnih tijela, s dodatnim oslanjanjem na baze podataka europskih i međunarodnih institucija (Svjetska banka, Europska agencija za zaštitu okoliša itd.).

Različiti nacrti Izvještaja o stanju okoliša pripremljeni su uporedno s nacrtima Programa. Na taj način bilo je moguće izraditi program s elementima korisnima za ažuriranje i unapređivanje sadržaja (prioriteta i mjera) ekološke strategije Programa.

Izmjene i dopune Programa kao rezultat Izvještaja o stanju okoliša i procesa savjetovanja.

Konačna verzija Izvještaja o stanju okoliša stoga uzima u obzir podatke o: (a) sastancima državnih i regionalnih nadležnih tijela za zaštitu okoliša koja upravljaju kvalificiranim teritorijama; (b) savjetovanjima koja su organizirana prema uvjetima koje je odredilo Upravljačko tijelo Programa.

Glavna pitanja koja proizilaze iz dostavljenih mišljenja za vrijeme savjetovanja o Izvješću o stanju okoliša odnose se naročito na:

- poboljšano obrazloženje funkcionalne povezanosti između različitih dijelova Izvještaja o stanju okoliša i kriterija koji su korišteni za procjenu efekata;
- detaljniju analizu i ocjenu stanja okoliša;
- obogaćivanje sadržaja alternativnih prijedloga i kriterija koji su dati za povećavanje ekološke održivosti Programa;
- proširivanje sadržaja predloženih aktivnosti za praćenje utjecaja na okoliš u kojoj se Program realizuje i razradu odgovarajućih pokazatelja.

Procjenitelj utjecaja na okoliš je u konačnoj verziji Izvještaja o stanju okoliša dostavljenog Komisiji u prilogu prijedloga programa, gdje je to bilo moguće, slijedio mišljenja dostavljena u sklopu upravo opisanog savjetovanja.

Nadležna osoba za planiranje je na kraju procesa Strateške procjene utjecaja na okoliš (SEA) uklopila u Program pitanja zaštite okoliša sadržana u Izvješću o stanju okoliša, koja se naročito odnose na:

- glavne ekološke probleme jadranskog mora, koji su istaknuti i u analizi konteksta ekološke situacije i u *SWOT* analizi;
- učinke koji se potencijalno mogu primijeniti na okoliš kroz aktivnosti koje se planiraju u sklopu realizacije Programa;
- prijedloge koji su sastavljeni radi: (i) ublažavanja negativnih učinaka ili pojačavanje pozitivnih učinaka koji se potencijalno mogu ostvariti zahvaljujući realizaciji Programa; (ii) identifikacije mogućih kriterija realizacije aktivnosti čiji je cilj povećavanje ekološke održivosti Programa;
- strategiju praćenja i kontrole negativnih utjecaja na okoliš koje izazivaju realizacija Programa i ekološki indikatori koji se koriste tijekom praćenja.

Kao što je već ranije navedeno, tijekom pripreme Programa je posebna pažnja posvećena ciljevima i aktivnostima koje pruža SEA glede njihovog utjecaja na okoliš.

To je omogućilo progresivnu orijentaciju strategije Programa prema načelima i kriterijima održivog razvitka koje je utvrdila EU.

Vezano uz integraciju ekoloških aspekata u Program, definiranje operativne strategije uzima u obzir glavne ekološke probleme na području Jadranskog mora.

Analitičko poglavlje Izvještaja o stanju okoliša navodi slijedeće prioritetne probleme:

1. Zagađenje zraka i vode izazvano industrijskim i energetskim postrojenjima (emisije);
2. Neophodnost navodnjavanja i isušenja tla;
3. Kritična situacija pomorske okoliša kroz eutrofikaciju zbog zagađenja rijeka (prije svega rijeke Po) i zbog plitkosti sjevernog podbazena;
4. Utjecaj na ribolov u moru, akvakultura i aktivnost luka;
5. Fragmentacija ekosistema i negativne promjene krajolika zbog široko proširene naseljenosti obalnih i kopnenih područja;
6. nezadovoljavajuća efikasnost zdravstvene infrastrukture, naročito tijekom turističke sezone;
7. Erozija obale i postepeni nestanak obalne linije;
8. Niska stopa reciklaže;
9. Zagađenje bukom i destabilizirajuće vibracije koje su uzrokovane jakim saobraćajem unutar obalne cestovne mreže;
10. Zagađenje planinskih i ravničarskih voda, koje je uzrokovano intenzivnim poljoprivrednim i zootehničkim aktivnostima (prije svega nitrati i pesticidi);
11. Zabrinjavajuća neadekvatnost postrojenja za prečišćavanje voda i otpadnih voda (kako gradskih, tako i specijalizovanih);
12. Rastući problemi zagađenja zraka (prije svega stakleнички plinovi i fina prašina) u urbanim područjima;
13. Nužnost poboljšavanja obalne okoliša i prisustvo prijetnji za zaštićena područja;
14. Zanemariv doprinos resursa obnovljive energije;
15. Nužnost zaštite osjetljive pomorske i obalne okoliša.

Proces savjetovanja s nadležnim tijelima za posebne zadatke zaštite okoliša i širom javnosti

U sukladnosti s Direktivom o SEA, nacrt Programa i Izvještaj o stanju okoliša dostavljeni su nadležnim tijelima za posebne zadatke zaštite okoliša i široj javnosti kako bi im se omogućilo da daju komentare o ekološkim aspektima Programa. U tom cilju je Upravno tijelo Programa promovisalo i sprovelo savjetovanje koje se može opisati na slijedeći način:

1) zahtjevanje podataka za sastavljanje Izvještaja o stanju okoliša (ER) od nadležnih tijela za posebne zadatke zaštite okoliša uključene u Program. Predstavljanje nacrta ER-a tijekom narednih sastanaka.
   - Rim, 13. prosinac 2006. godine
   - Rim, 5. travanj 2007. godine
   - Rim, 22. svibanj 2007. godine

2) Savjetovanje nadležnih tijela za posebne nadležnosti zaštite okoliša i javnosti o nacrtu Programa i nacrtu Izvještaja u slijedećom periodu (31. svibanj 2007 – 30. lipanj 2007. godine):
   - objava Programa i ER-a uz napomenu na internet stranici Programa sa direktnim vezom sa stranicama drugih kvalificiranih zemalja/regija
   - predstavljanje mišljenja – nadležnih tijela za posebne zadatke zaštite okoliša i javnosti – preko internet stranice
   - reakcije na mišljenja od strane Upravnog tijela Programa, prije usvajanja nacrta i ER-a; nakon toga može uslijediti odgovor sa odgovarajućim izmjenama Izvještaja o stanju okoliša;

   Nakon savjetovanja su preduzeti slijedeći koraci:

   - priprema konačne potvrde ER-a s izmjenama napravljenim nakon što su formulirana mišljenja tijekom procesa savjetovanja;
   - dostavljanje javnosti štampanog oblika konačne verzije ER-a u kancelariji Samostalne službe za međunarodne odnose izvršnih poslova Predsjedništva regionalnog vijeća u Abrucu.

4- STRATEGIJA PROGRAMA

Ovo poglavlje opisuje strategiju i prioritete primijenjene u Programu u sukladnosti s višegodišnjim indikativnim planom zemalja kandidata/potencijalnih kandidata koje učestvuju u Programu i drugim relevantnim regionalnim strateškim dokumentima i rezultatima ex-ante procjene.

4-1- POSTUPAK FORMULACIJE STRATEGIJE I UTVRĐIVANJA CILJEVA PROGRAMA

Program prekogranične suradnje u jadranskom regionu u okviru IPA daje prvenstvo ciljevima pretpristupne i kohezijske politike EU-a.

Program se temelji na saradnji između četiri zemlje kandidati/potencijalni kandidati i tri države članice, čime potencijalno ispunjava ciljeve IPA-e dopuštajući državama učesnicama poduzimanje zajedničkih aktivnosti u svrhu razvitka njihovih teritorija, prema pravilima i propisima Zajednice, razvojem institucionalnog kapaciteta država kandidata/potencijalnih kandidata.

U ovom kontekstu, program "prekogranične suradnje" je komponenta koja nastoji pogodovati odnosima u jadranskom bazenu i stabilizirati ih promoviranjem održivog i uravnoteženog razvitka.

U sukladnosti s čl. 86. st. 2. Uredbe o realizaciji IPA, širi ciljevi pomoći su slijedeći:

- Promoviranje održivog privrednog i društvenog razvitka u pograničnom području;
- Suradnja u rješavanju zajedničkih izazova u područjima poput ekološke, prirodne i kulturne baštine, javnog zdravstva, te prevencije i suzbijanja organiziranog kriminala;
- Osiguravanje efikasnosti i sigurnosti granica;
- Promoviranje zajedničkih aktivnosti manjeg opsega koje uključuju lokalne učesnike iz pograničnih područja.

Oblikovanje strategije i utvrđivanje općih ciljeva programa temelji se na pažljivoj analizi prethodnog iskustva s programima suradnje razvijenima proteklih godina između uključenih država. Iskustvo prethodnog ciklusa programiranja (Program INTERREG IIIA) također je uzeto u obzir u smislu njegovih rezultata, stvorenih mreža suradnje i primjera *najbolje prakse*. Program je razvijen na temelju dijaloga i partnerstva sa zajedničkom težnjom, navedenim ciljevima. Strategija se temelji na specifičnostima pojedinih konteksta i na mogućnosti da se pruži kontinuitet i koherentnost inicijativama i projektima suradnje koji još uvijek traju i onima koji su već realizirani.

Slika 2 – Logički okvir postupaka izrade Programa

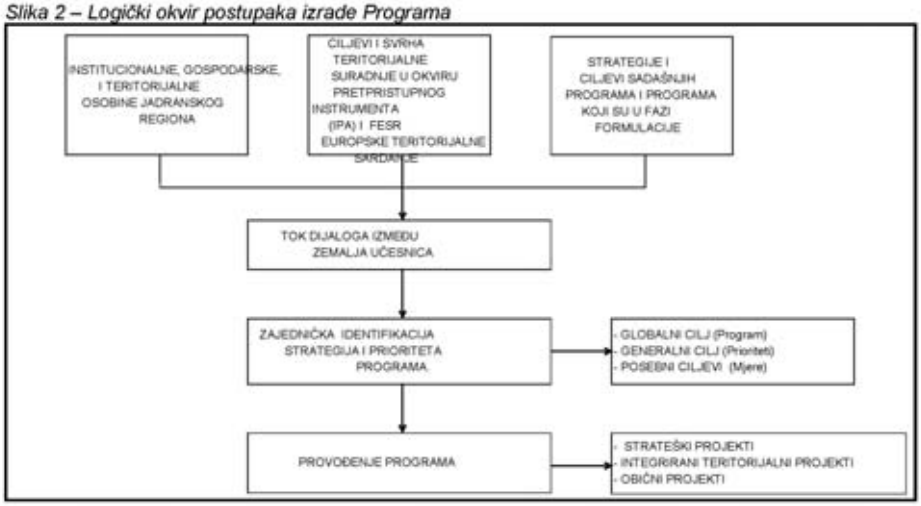

4-2- PRINCIPI KOJE PROGRAM PRIMJENJUJE KAO OSNOVU STRATEGIJE

Prije utvrđivanja i usaglašavanja strategije, države koje učestvuju u Programu smatrale su neophodnim donijeti neke smjernice za usmjeravanje izbora i lokalnih učesnika izravno uključenih u realizaciju Programa.

Definirani i zajednički principi na kojima se strategija temelji su:

- **Zajedničke koristi.** Program mora istaknuti koristi koje vode razvitku teritorija potičući process koji spaja teritorijalni potencijal i kapacitet regionalnih i lokalnih partnera kako bi se pronašla rješenja zajedničkih problema, te doprinijelo poboljšanju društvene kohezije i konkurentnosti područja suradnje.
- **Partnerstvo**. Partnerstvo je prijeko potrebno kako bi bila zagarantirana djelotvornost Programa. Prilike za partnerstvo treba neprekidno tražiti i ohrabrivati, kako u procesu izrade programa, tako i kasnije u fazi realizacije, putem savjetodavnih mehanizama koji postoji između uključenih učesnika.
- **Održiv razvoj.** Pruža dugoročnu viziju mogućnosti razvitka i uzima u obzir rezultate aktivnosti koje su provele različite države. Partneri u Programi trebalo bi da se trude da usmjere javna i privatna ulaganja u nove tehnologije koje su ekološki prihvatljive i osiguravaju zapošljavanje.
- **Jednake mogućnosti, bez diskriminacije, poštivanje prava pojedinca.** Sve aktivnosti Programa slijede principe nediskriminacije i poštivanja prava pojedinca garantovanjem jednakih mogućnosti i zaštitom od svih oblika diskriminacije. Posebnu pažnju treba posvetiti pravima radnika i useljenika.
- **Teritorijalno područje** razvojnog područja i korištenje unutrašnjeg potencijala. Lokalno težište suradnje omogućava iskorištavanje sirovina i ljudskih potencijala područja. Korištenje unutrašnjeg potencijala trebalo bi da slijedi princip teritorijalne kohezije kako bi se uzela u obzir i manje povlaštena područja i postigla uravnoteženost razvojnog procesa.
- **Jačanje konkurentnosti** jadranskog bazena u odnosu na druga geoekonomska područja. Jadransko područje mora otkriti konkurentnost s obzirom na druga geoekonomska područja. Promoviranje integracije evro-jadranskog područja iniciralo je stvaranje kriterija kohezije koji

moraju biti praćeni zajedničkim radom na utvrđivanju koherentne strategije konkurentnosti ovog područja u globalnom kontekstu; zbog boljeg izbora strateških inicijativa koje važe za učesnike u Programu

- **Integracija**. Kako bi se unaprijedio kvalitet aktivnosti i postigli rezultati koji proizilaze iz teritorija i njihovih postupaka donošenja odluka, Program mora promovirati:
  - integraciju teritorijalnog i prekograničnog pristupa u cilju suočavanja sa zajedničkim izazovima putem najefikasnijih mjera za ostvarenje zajedničke koristi;
  - međusektorsku integraciju inicijativa kojima Program promovira proces lokalnog razvitku usmjerenog na koheziju i održivost;
  - integraciju različitih vještina i uloga ključnih učesnika u kvalificiranim teritorijama;
  - integraciju, komplementarnost i koordinaciju makroregionalnih, nacionalnih i lokalnih inicijativa u svezi s područjem suradnje;
  - integraciju i koncentraciju sredstava. Kako bi na najbolji način ostvarili značajni rezultat na teritoriju, važno je prepoznati područja i sektore u kojima će intervencija biti djelotvornija. Osim toga, privatna/javna financijska partnerstva moraju biti uključena u realizaciju kako bi se povećala financijska sredstva;
  - Kontinuitet. Potrebno je održati kontinuitet postojeće prekogranične suradnje (programsko razdoblje 2000-2006), kako bi se integrirali postignuti rezultati.

4-3- CILJEVI PROGRAMA

Globalna strategija u sukladnosti je s čl. 8. do 9. Glave II Uredbe (EZ) br. 1085/2006 koja uređuje komponente prekogranične suradnje u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć.

Prioriteti i aktivnosti Programa osmišljeni su u sukladnosti s rezultatima analize potreba i SWOT analize (analiza prednosti, nedostataka, mogućnosti i prijetnji).

Nadalje, plan strategije morao bi u obzir uzeti priliku za nadogradnju na iskustvo stečeno u prethodnom programskom periodu, kako u smislu ostvarenih rezultata, tako i u smislu stvorenih jadranskih mreža.

Programski ciljevi predstavljaju doprinos strategijama iz Lisabona i Geteborga, a naročita se pažnja posvećuje održivom razvitku.

Na temelju analize obrazložene prethodno u tekstu, opći cilj postojećeg Programa definiran je kao:

Opći cilj

Jačanje mogućnosti za održiv razvoj jadranskog regiona usklađenom strategijom djelovanja među partnerima iz kvalificiranih područja.

Definirani opći cilj upotpunjuje propisne ciljeve pomoći u pretpristupnim procesima ciljevima kohezijske politike EU, podstičući putem suradnje:

- zahtjeve zemalja kandidata (ZK)/zemalja potencijalnih kandidata (ZPK) za potporu u procesu institucionalnog razvitka i kompetencije za upravljanje instrumentima Zajednice;
- usmjeravanje svih zemalja učesnica na zajedničke ciljeve kojima se ostvaruju novi i korisni oblici integracije i odnosi između oblasti, te povećava opća konkurentnost jadranskog područja.

Strategijski izbori na kojima se Program zasniva detaljno su navedeni u definiciji prioriteta.

1. ***Jačanje istraživanja i inovacija kako bi se podstakao razvoj jadranskog područja putem gospodarske, socijalne i institucionalne suradnje.*** Svrha gospodarske, socijalne i institucionalne suradnje jeste razvoj kapaciteta za istraživanje i inovacije te procesa stvaranja i primjene znanja. Taj aspekt naročito je važan za Program. Taj je prioritet glavni budući da ima za cilj rast i stvaranje konkurentnosti u teritorijalnom i proizvodnom ekonomskom sustavu. Nekoliko je vrsta intervencija koje za cilj imaju snažnu potporu djelovanju koje povećava vrijednost prekogranične aktivnosti.
2. ***Promoviranje, razvoj i zaštita prirodnih i kulturnih resursa putem zajedničkog upravljanja tehnološkim i prirodnim rizicima.*** Razvoj ekoloških, prirodnih i kulturnih resursa područja programa drugi je utvrđeni prioritet. Važan kvalitativni i kvantitativni potencijal prirodnih i kulturnih resursa područja razlog je zbog koga se taj prioritet smatra tako važnim, te je stoga i uvršten u Program. Intervencije za cilj imaju razvoj, promoviranje i zaštitu tih resursa kroz njihovu zajedničku maksimalnu upotrebu.
3. ***Jačanje i integracija postojećih infrastrukturnih mreža, promoviranje i razvoj saobraćajnih, informacijskih i komunikacijskih usluga.*** Glavnu ulogu u razvitku i oživljavanju jadranskog područja ima razvoj infrastrukture i promoviranje saobraćajnih, informacijskih i komunikacijskih usluga. "Koridor", čak i pomorski, koji spaja dvije obale, doprinio bi jačanju ekonomije cijelog područja te podstakao razmjenu izvan njega.

Sve prioriteti Programa ostvaruju se i putem provođenja strateškog projekta i to „Strateškog projekta Italija – Albanija", koji se nastavlja na prethodna iskustva i u sukladnosti je s rezultatima SWOT analize.

Gorepomenuti prioriteti su utvrđeni i to kako slijedi.

Prioritet 1 - Gospodarska, socijalna i institucionalna suradnja: neophodan je zbog loše konkurentnosti nekih zemalja i potpunog gubitka konkurentnosti ostalih zbog niskog nivoa ulaganja u istraživanja i inovacije.

Prioritet 2 – Prirodni i kulturni resursi i sprječavanje rizika: zasniva se na kvalitetama jadranskog basena, s njegovom prilično bogatom ekološkom, prirodnom i kulturnom baštinom koja u velikoj mjeri zadržava svoje jedinstvene karakteristike. Ta baština još nije u cijelosti oživotvorena i generalno postoji opasnost da se njezina namjena ograniči na ljetovališta i sezonski turizam. Nadalje, rast geomorfoloških karakteristika i jačanje antropomorfne upotrebe čini ekološke resurse sve ranjivijima te se može prepoznati potreba za integriranim politikama zaštite područja, kao i ciljanim i posebnim mjerama.

Prioritet 3 – Dostupnost i mreže: u slučaju aspekata povezanih sa istraživanjem i inovacijama i onih povezanih sa dostupnošću i mrežama, oni predstavljaju elemente koji utječu na konkurentnost jadranskog regiona, konkretno, činioce koje predstavljaju navedene intervencijske strategije: logističku potporu, intermodalnost i integraciju mreža, sustava saobraćajnih usluga, te komunikacijske i informacione mreže.

Ciljevi programa će se ostvarivati uzimajući u obzir potrebu za promoviranjem horizontalnih pitanja kao što su ravnopravnost žena i muškaraca i održivi razvoj kroz integraciju zaštite okoliša i zahtjeva za poboljšanjima.

Tabela u nastavku prikazuje raspodijelu sredstava Programa.

Tabela 17. – Prioriteti Programa

Prioritet	***Sredstva***

PROGRAM PREKOGRANIČNE SURADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

1.	*Gospodarska, socijalna i institucionalna suradnja*	***30%***
2.	*Prirodni i kulturni resursi i sprječavanje rizika*	***30%***
3.	*Dostupnost i mreže*	***30%***
4.	*Tehnička pomoć*	***10%***
Ukupno		***100%***

Ravnomjerna raspodjela između prioriteta 1, 2 i 3 zasniva se na sljedećim argumentima:

- Prioriteti 1 i 2 usko su povezani s najvažnijim sektorima suradnje u jadranskom području;
- Prioritet 3, iako nije namijenjen za financiranje glavnih infrastrukturnih aktivnosti, finansiraće projekte koji za cilj imaju jačanje i integraciju postojećih infrastrukturnih mreža, koji su po svojoj prirodi financijski dosljedni.

4-4- PRIORITETI I KONKRETNI CILJEVI

U ovom se stavu daje opis strategije koja se nastoji postići prioritetima i utvrđuju se konkretni ciljevi.

Program je podijeljen na četiri prioriteta.

- Prioritet 1 – Gospodarska, socijalna i institucionalna suradnja
- Prioritet 2 – Prirodni i kulturni resursi i sprječavanje rizika
- Prioritet 3 – Dostupnost i mreže
- Prioritet 4 – Tehnička pomoć

Struktura Programa prikazana je u tabelama u nastavku.

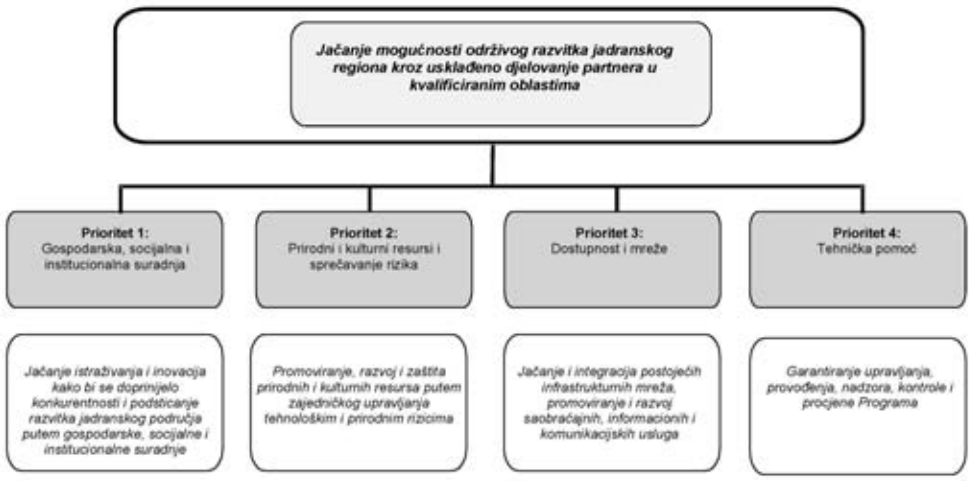

Slika 3 – Logički okvir

Tabela 18 - Struktura prioriteta i konkretni ciljevi Programa

Opći cilj:	***Jačanje mogućnosti za održiv razvoj jadranskog regiona usklađenom strategijom djelovanja među partnerima iz kvalificiranih područja***
Prioriteti	**Konkretni ciljevi**
I. GOSPODARSKA, SOCIJALNA I INSTITUCIONALNA SURADNJA	
1.Jačanje istraživanja i inovacija kako bi se doprinijelo konkurentnosti i jačanje razvitka jadranskog područja putem gospodarske, socijalne i institucionalne suradnje	Jačanje istraživačkih kapaciteta povećavanjem nivoa stručnosti, podsticanje prijenosa inovacija stvaranjem mreža između poduzetničkog, institucionalnog, akademskog, obrazovnog i istraživačkog sektora, a prvenstveno promoviranjem zajedničkih aktivnosti
	Podsticanje teritorijalnih i proizvodnih sustava na ulaganje u istraživanje i inovacije kroz raznovrsne i inovativne ponude financijskih instrumenata
	Stvaranje novih i jačanje postojećih mreža za suradnju u socijalnoj politici, politici tržišta rada i zdravstvenoj politici
	Promoviranje inovativnih usluga građanima kroz razmjenu tehničkih i vladinih stručnih znanja i razmjenu najbolje prakse između vlada i organa lokalne/javne vlasti
II. PRIRODNI I KULTURNI RESURSI I SPRIJEČAVANJE RIZIKA	
2. Promoviranje, razvoj i zaštita prirodnih i kulturnih resursa i putem zajedničkog upravljanja tehnološkim i prirodnim rizicima	Uređenje i zaštita obale i putem zajedničkog upravljanja okolišem mora i obalnog područja, te sprječavanje rizika
	Jačanje institucionalnih kapaciteta za očuvanje i upravljanje prirodnim i kulturnim resursima kroz regionalnu suradnju
	Razvoj obnovljivih izvora energije i očuvanje energije
	Održivi razvoj konkurentnosti jadranskih turističkih destinacija poboljšanjem kvalitete i tržišno orijentiranim paket aranžmanima za to područje, korišćenjem kulturnih i prirodnih resursa na najbolji način
III. DOSTUPNOST I MREŽE	
3. Jačanje i integracija postojećih infrastrukturnih mreža, promoviranje i razvoj saobraćajnih, informacijskih i komunikacijskih usluga	Razvoj lučkih i aerodromskih sustava i vezanih usluga kojima se garantira međusobno funkcioniranje i integracija postojećih saobraćajnih mreža
	Promoviranje sustava održivih prijevoznih usluga za poboljšanje veza u jadranskom području
	Povećavanje i razvoj komunikacijskih i informacijskih mreža i pristupa istima
IV. TEHNIČKA POMOĆ	
4. Garantiranje upravljanja, provođenja, nadzora, kontrole i procjene Programa	Poboljšanje upravljanja Programom i njegovog provođenja
	Garantiranje informativnih, promotivnih i aktivnosti procjene

PRIORITET 1 – Gospodarska, socijalna i institucionalna suradnja

Opći cilj ovog prioriteta je *„jačanje istraživanja i inovacija kako bi se doprinijelo konkurentnosti i jačanje razvitka jadranskog područja putem gospodarske, socijalne i institucionalne suradnje"*.

Prioritet treba da kroz gospodarsku, socijalnu i institucionalnu suradnju doprinese razvitku istraživanja, jačanju konkurentnosti i inovativnih kapaciteta, razvitku i primjeni znanja u jadranskom području.

Potpora istraživačkim aktivnostima i inovacijama od naročitog je značaja za Program. To je veoma važan cilj u područjima intervencije jer mu je cilj da podstakne rast i konkurentske uvjete u proizvodnom sustavu.

Iz tog se razloga struktura strategije mora oslanjati na nekoliko vrsta intervencija, a kako bi podržala radnje koje prekograničnim aktivnostima povećavaju vrijednost, promoviranjem npr. zajedničkih javno-

privatnih istraživanja, jačanjem suradnje među organizacijama i uključivanjem partnera s određenim stručnim znanjima, te jačanjem proizvodnih sustava.

Prioritet se ostvaruje kroz četiri konkretna cilja:

- Jačanje istraživačkih kapaciteta povećavanjem nivoa stručnosti, podsticanje prijenosa inovacija stvaranjem mreža između poduzetničkog, institucionalnog, akademskog, obrazovnog i istraživačkog sektora, a prvenstveno promoviranjem zajedničkih aktivnosti
- Podsticanje teritorijalnih i proizvodnih sustava na ulaganje u istraživanje i inovacije kroz raznovrsne i inovativne ponude financijskih instrumenata
- Stvaranje novih i jačanje postojećih mreža za suradnju u socijalnoj politici, politici tržišta rada i zdravstvenoj politici
- Promoviranje inovativnih usluga građanima kroz razmjenu tehničkih i vladinih stručnih znanja i razmjenu najbolje prakse između vlada i organa lokalne/družavne vlasti.

PRIORITET 2 – Prirodni i kulturni resursi i spriječavanje rizika

Kod opisane strategije je najznačajnije iskoristititi potencijal kulturnih, prirodnih i ekoloških resursa područja gdje je taj kvantitativni i kvalitativni potencijal velik. Cilj ovog prioriteta jeste „promoviranje, razvoj i zaštita prirodnih i kulturnih resursa putem zajedničkog upravljanja tehnološkim i prirodnim rizicima", a s ciljem maksimalne upotrebe tih resursa, poboljšanja upravljanja i stvaranja boljeg načina upravljanja.

U ovom kontekstu Program za cilj ima ispunjavanje sljedećih konkretnih ciljeva:

- Uređenje i zaštita obale putem zajedničkog upravljanja okolišem mora i obalnog područja, te spriječavanje rizika
- Razvoj obnovljivih izvora energije i očuvanje energije
- Jačanje institucionalnih kapaciteta za očuvanje i upravljanje prirodnim i kulturnim resursima kroz regionalnu suradnju
- Održivi razvoj konkurentnosti jadranskih turističkih destinacija poboljšanjem kvalitete i tržišno orijentiranim paket aranžmanima za to područje, korišćenjem kulturnih i prirodnih resursa na najbolji način.

Konkrentni ciljevi će se provoditi u sklopu održivog razvitka.

Program doprinosi ostvarivanju prioriteta uspostavljenih Strategijom održivog razvitka iz Geteborga, a naročito jačanjem sinergije između održivog razvitka i rasta.

PRIORITET 3 – Dostupnost i mreže

Cilj ovog prioriteta jeste „jačanje i integracija postojećih infrastrukturnih mreža, promoviranje i razvoj saobraćajnih, informacijskih i komunikacijskih usluga".

Infrastruktura i usluge prijevoza, kao i komunikacije, imaju glavnu ulogu u razvitku jadranskog regiona. Kako bi se nastavili na rezultate postignute u prethodnom programskom periodu i radi postizanja principa ekološke kompatibilnosti, utvrđeni su sljedeći konkretni ciljevi:

- Razvoj lučkih i aerodromskih sustava i vezanih usluga kojima se garantira međusobno funkcioniranje i integracija postojećih saobraćajnih mreža
- Promoviranje sustava održivih prijevoznih usluga za poboljšanje veza u jadranskom području
- Razvoj i povećavanje komunikacijskih i informacijskih mreža i pristupa istima.

PRIORITET 4 – Tehnička pomoć

Opći cilj ovog prioriteta jeste da „garantira upravljanje, provođenje, nadzor, kontrolu i procjenu Programa".

Financijska dimenzija ovog prioriteta uzima u obzir složenost upravljanja ovim programom uz geografsko proširenje kvalificiranog područja, što podrazumijeva velik broj zemalja učesnica i velik broj organa i tijela uključenih u upravljanje i kontrolu.

Prioritet se ostvaruje kroz dva konkretna cilja:

- poboljšanje upravljanja Programom i njegovog provođenja;
- garantiranje informativnih, promotivnih i aktivnosti procjene.

4-5- PRIMJENA PRINCIPA EU

4-5-1- Promoviranje održivog razvitka

Održivi razvoj ključni je cilj Ugovora. Vijeće EU je 2001. godine u Geteborgu usvajanjem Strategije održivog razvitka prihvatio principe i ciljeve održivog razvitka. Nakon revidiranja Strategije EU održivog razvitka iz 2001. godine, koju je Komisija pokrenula 2004, a na temelju doprinosa Savjeta, Europskog parlamenta, Europskog odbora za gospodarska i socijalna pitanja i drugih tijela, Vijeće EU je u lipnju 2006. godine usvojio ambicioznu i sveobuhvatnu novu Strategiju održivog razvitka za proširenu Evropsku uniju (10117/06). Kao osnov za ovu izmjenjenu strategiju, Vijeće EU je u lipnju 2006. usvojilo deklaraciju sa sljedećim ključnim ciljevima i principima:

Ključni ciljevi:

- Zaštita okoliša
- Socijalna ravnopravnost i kohezija
- Materijalno blagostanje
- Ispunjavanje naših međunarodnih obveza

Principi kojima se politika vodi:

- Promoviranje i zaštita osnovnih prava
- Solidarnost unutar i među generacijama
- Otvoreno i demokratsko društvo
- Uključivanje građana
- Uključivanje poslovnih i društvenih partnera
- Usklađenost politike i upravljanje
- Integracija politike
- Primjena najboljeg dostupnog znanja
- Princip predostrožnosti
- Obavezivanje zagađivača na plaćanje.

Sveukupna struktura ciljeva i prioriteti koji iz njih proizilaze pokazuju izravnu vezu s ovim područjima jer se bave zaštitom i unaprijeđenjem okoliša, promoviraju ekonomski sustav budućnosti utemeljen na znanju i inovacijama, te naglašavaju socijalnu ravnopravnost i učešće javnosti.

4-5-2- Promoviranje jednakih mogućnosti i nediskriminacije

Provođenje ove aktivnosti u sukladnosti je s europskim i državnim politikama jednakih mogućnosti i nediskriminacije.

Jednakost u mogućnostima zahtijeva se u svim fazama Programa, od strategije, izrade projekata, postupka prijave i odabira, nadzora, te procjene i promocije.

4-5-3- Pravila konkursa

Svaki projekat u kome kao korisnik učestvuje „gospodarski subjekat" (Direktiva 2004/18/EZ Europskog parlamenta), mora garantirati poštivanje pravila konkursa i pravila o dodjeli državne pomoći. U Pravilima o realizaciji i pozivu za dostavljanje ponuda navode se ograničenja te pomoći.

4-6- USKLAĐENOST S DRUGIM POLITIKAMA I PROGRAMIMA

4-6-1- Opis intervencija u okviru jadranskog područja prekogranične suradnje

Sjeverni je Jadran bogato područje, ne samo glede resursa, nego i svoje ekološke baštine, bogatog ekosistema, raznolikih i dinamičnih privrednih djelatnosti, kako na moru tako i u unutrašnjosti, te glede pokretača razvitka tercijarnih djelatnosti. Sjeverni Jadran zatvoreno je vodeno područje s niskom plimom, što ga čini naročito ranjivim ekosistemom, te je zbog toga ovdje naročito potreban jedan cjelovit program očuvanja. Jadransko more odvojeno je od ostatka Sredozemlja Jonskim morem, plućima Jadrana koja dovode novu vodu u basen. Tok vode u Jadranskom moru generalno ide u pravcu suprotnom od kazaljke sata.

Zbog visoke gustine naseljenosti i koncentracije industrije i drugih privrednih djelatnosti, pomorski saobraćaj uopće, a naročito saobraćaj naftnih tankera, izuzetno je gust u sjevernom dijelu Jadranskog mora.

Hrvatska, Italija i Slovenija, tri zemlje čije granice leže na sjevernom dijelu Jadranskog mora, ugovorne su strane Konvencije o zaštiti Sredozemnog mora od zagađivanja (Barselonska konvencija) i njezinog Protokola o saradnji u sprečavanju zagađivanja s brodova i, u hitnim slučajevima, suzbijanju zagađivanja Sredozemnog mora iz 2002. (Protokol o sprečavanju i hitnim slučajevima) koji je zamijenio Protokol o saradnji u borbi protiv zagađivanja Sredozemnog mora naftom i drugim štetnim tvarima u slučaju nesreća (Protokol o nesrećama) iz 1976. Sve tri zemlje razvile su svoje vlastite nacionalne sustave za spremnost i reakciju u slučaju incidenata zagađenja mora i imaju svoje nacionalne planove za vanredne situacije, obučeno osoblje i materijalna sredstva za suzbijanje naftnih mrlja.

Predstavnici Hrvatske, Italije i Slovenije, znajući da bi ozbiljan ekološki incident zagađenja mora teško oštetio i jadranski ekosistem i privredne djelatnosti regiona, naročito turizam, ribarstvo i proizvodnju energije, pripremili su i usvojili Subregionalni plan za vanredne situacije na Jadranskom moru.

Posebna pažnja posvetit će se uslugama koje pruža program INTERACT II. Ovaj program, namijenjen cijelom području EU, koncentriše se na dobro upravljanje teritorijalnom saradnjom, a interesnim stranama uključenim u programe realizacije pruža potporu utemeljenu na potrebama. Ciljne grupe za program INTERACT su prvenstveno organi koji ga realiziraju, kao i druga tijela uključena u njegovu realizaciju. U cilju obezbjeđivanja najveće koristi od programa INTERACT za organe koji realiziraju ovaj program, potiče se na korištenje usluga i dokumentacije INTERACT, kao i sudjelovanje na seminarima INTERACT. Zavisni troškovi odobreni su kao Tehnička pomoć.

Ukoliko su regioni u sklopu programske oblasti uključeni u inicijativu Regioni za gospodarske promjene, Upravno tijelo se obavezuje na:

a) stvaranje neophodnih aranžmana za potporu inovativnih aktivnosti s prekograničnim/transnacionalnim utjecajem koje su povezane sa rezultatima mreža;
b) stavljanje na dnevni red Nadzornog odbora najmanje jednom godišnje točke na kojoj bi se raspravljalo o važnim prijedlozima za program i na koju bi se pozvali predstavnici mreža (u svojstvu posmatrača) da izvijeste o realizaciji aktivnosti mreža;
c) opisivanje aktivnosti uključenih u inicijativu Regiona za gospodarske promjene u godišnjem izvješću.

4-6-2- Usklađenost Programa sa strategijama i tekućim programima

U svrhu provjere i ocjene „vanjske usklađenosti" Programa s programskim ciljevima EU i pojedinih zemalja i regiona, u ovom poglavlju razmatramo i analiziramo odnos između programskih ciljeva i (tabela 19):

- ciljeva Lisabonske strategije;
- strateških politika EU;
- Geteborških strategija;
- ciljeva IPA.

Kako bi se provjerila usklađenost Programa, Državni strateški referentni okvir(i) za izvršavanje kohezijskih politika zemalja članica i Višegodišnji indikativni plan za strateško planiranje u sferi pretpristupnog procesa (poređenje u tabeli 19) također su uzeti u obzir.

Tabela 19 – Usklađenost strategija EU i ciljeva Programa prekogranične suradnje u jadranskom regionu u okviru IPA

Strategije EU u jadran. području		Program CBC IPA u j. području		
		Prioritet 1	Prioritet 2	Prioritet 3
Lisabonska strategija	Znanje i inovacije – pokretači održivog rasta	x		x
	Učiniti Evropu privlačnijim mjestom za investicije i rad	xx	X	x
	Stvaranje više i boljih radnih mjesta	x		x
Strateška orijentacija EU	Učiniti Evropu i njene reg. privlač. mjestom za investicije	xx	↑	x
	Poboljšanje znanja i inovacija u cilju rasta	x	X	xx
	Stvaranje više i boljih radnih mjesta	x	↓	x
Geteborška strategija	Klimatske promjene i energija		x	
	Održiv saobraćaj			x
	Održivi načini proizvodnje i potrošnje		x	
	Očuvanje i upravljanje prirodnim resursima		x	
	Zdravlje stanovništva	x		
	Socijalna uključenost, demografija i imigracija	x		
	Globalno siromaštvo i izazovi održivog globalnog razvitka	x		
	Održiva proizvodnja i potrošnja*	x		
Ciljevi IPA	Promoviranje održivog ekon. i soc. razvitka u pogran. područjima	x		
	Suradnja u suočavanju sa zajedničkim izazovima u poljima kao	x	x	
	Obezbjeđivanje djelotvornih i sigurnih granica	-	-	-
	Promoviranje zajedničkih manjih akcija sa učesnicima iz p.podr.	x		x

* Opširniji postupak revidiranja Geteborške strategije iz 2001. usvojen je u lipnju 2006.

X = nizak nivo usklađenosti XX = visok nivo usklađenosti
← X → = zajednička važnost ekološke održivosti

Program je u potpunosti u sukladnosti s Lisabonskom strategijom upravo zbog toga što je to program za suradnju, te je kao takav u značajnoj mjeri usmjeren prema naddržavnim europskim kohezijskim strategijama.

Opći cilj i strategijski izbori Programa doprinose provođenju Lisabonske strategije usvajanjem tri prioriteta:

- glede prve strategije, „učiniti Evropu privlačnijim mjestom za investicije i rad", treći programski prioritet, „jačanje i integracija postojećih infrastrukturnih mreža, promoviranje i razvoj saobraćajnih, informacijskih i komunikacijskih usluga" pokriva naročito cilj širenja i poboljšavanja europske infrastrukture. Program teži jačanju lučke i aerodromske infrastrukture i usluga, te poboljšanju i sigurnosti saobraćajnog sustava.

- u sukladnosti s drugom Lisabonskom strategijom, Program bi trebao biti vrlo efikasan u postizanju cilja Lisabonske strategije da se znanje i inovacije iskoriste za podsticanje rasta. Mjere koje se odnose na razvoj, promoviranje i poboljšanje istraživanja i inovacija uspostavljanjem naučnih i tehnoloških mreža, međunarodnih tehnoloških platformi, jačanjem odnosa između istraživačkih i proizvodnih sustava te, uopće, radnjama koje unapređuju sposobnost područja da privuče ulaganja i radna mjesta.
- glede treće Lisabonske strategije, Program doprinosi uglavnom prvom prioritetu, zahvaljujući ulaganju u ljudski kapital, podršci razvitku kompetencija, pokretljivosti istraživača i razmjeni i distribuciji rezultata i praksi. Pored toga, daljom orijentacijom prioriteta 1 u smislu intervencija, on doprinosi osuvremenjavanju socijalno-zdravstvenog i sektora za zapošljavanje.

Kohezijskom se politikom ispunjavaju ciljevi Lisabonske strategije, i stoga su i *Strateške smjernice*, usvajanjem ista tri prioriteta prilikom utvrđivanja glavnih ciljeva u promoviranju održivog rasta, konkurentnosti i zapošljavanja, usko povezane i u sinergiji s njom.

Smjernice naglašavanjem uloge „teritorijalne dimenzije" u kohezijskoj politici, ističu značaj teritorijalne suradnje i predlažu prevladavajuće tematske sektore za njenu primjenu u unaprijeđivanju saobraćajne infrastrukture i u upravljanju hidrološkim i ekološkim potencijalom. Čini se da su elementi usklađenosti Programa sa *Smjernicama* veoma izraženi u radnjama koje za cilj imaju povećanje privlačnosti europskih regiona, što bi se trebalo ostvariti poboljšavanjem djelotvornosti saobraćajnih infrastruktura, a vezano uz to Komisija izričito podsjeća na značaj prekograničnih projekata; poboljšanje sinergije između zaštite okoliša i povećanja korištenja obnovljivih izvora energije. Program daje važan doprinos u drugom smjeru gdje je cilj povećanje nivoa istraživanja i tehnološkog razvitka u javnom i privatnom sektoru, promoviranje uvođenja inovacija u proizvodni sustav, promoviranje širenja informaciono-komunikacionih tehnologija u javnom i privatnom sektoru.

Uz Lisabonsku strategiju i stratešku orijentaciju EU, prilikom izrade Programa u obzir su uzeti i prioriteti Geteborške strategije. To naročito vrijedi za prijedloge o strategijama održivog saobraćaja, očuvanju i upravljanju prirodnim resursima, zdravlju stanovništva, klimatskim promjenama i energiji.

Instrument za pretpristupnu **pomoć** (IPA) sastavljen je iz pet komponenti. Jadranski program ravna se isključivo po komponenti pod nazivom „prekogranična suradnja". Osnovni ciljevi te komponente su sljedeći[14]:

- Promoviranje održivog gospodarskog i socijalnog razvitka u pograničnim područjima;
- Suradnja u suočavanju sa zajedničkim izazovima u oblasti kao što je okoliš, prirodna i kulturna baština, zdravlje stanovništva, te suzbijanje i borba protiv organizovanog kriminala;
- Obezbjeđivanje djelotvornih i sigurnih granica;
- Promoviranje zajedničkih manjih akcija sa učesnicima iz pograničnih područja.

Pored navedenih strategija EU, Program u obzir uzima ciljeve navedene u Pravilima za realizaciju IPA.Kao što je vidljivo u tabeli 19, Jadranski program pokazuje dobar stupanj usklađenosti sa instrumentom IPA. Naročito je prioritet „gospodarska, socijalna i institucionalna suradnja" usklađen s ciljem instrumenta IPA za „promoviranje održivog gospodarskog i socijalnog razvitka u pograničnim područjima". Isto tako, ekološki ciljevi Programa imaju dobar nivo usklađenosti s ekološkim ciljevima IPA.

Tabela u nastavku (tabela 20) pokazuje kako je Program usklađen s Nacionalnim strateškim referentnim okvirom i Višegodišnjim indikativnim planom. Kako se može vidjeti, višegodišnje indikativno planiranje zemalja koje su dio Jadranskog programa u velikoj se mjeri podudara s prioritetima Programa, ali i s ciljevima IPA.

U do sada razmatranim dokumentima Nacionalnih strateških referentnih okvira zemalja koje su dio Programa (Italija, Slovenija i Grčka) utvrđeni su određeni prioriteti, podijeljeni na neke opće ciljeve. Procjena usklađenosti u ovom dokumentu pokazuje da mnogi prioriteti i ciljevi imaju dobar nivo usklađenosti sa Programom prekogranične suradnje.

[14] Preneseno iz čl. 86. Uredbe o realizaciji IPA/2007

PROGRAM PREKOGRANIČNE SURADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

Još jedan važan dokument koji u obzir uzima usklađenost jeste „Sporazum o okvirnom programu za Balkan" (*APQ Balcani*). Tu je vidljiva orijentacija ovog programa u dijelu područja obuhvaćenog Jadranskog programom. Mnogi od tih prioriteta ilustrovani su i u Jadranskom programu.

Tabela 20. – Usklađenost s Nacionalnim strateškim referentnim okvirom i Višegodišnjim indikativnim planom

Višegodišnji indikativni plan i Nacionalni strateški dokument		*CBC IPA u jadranskom regionu*		
		1	*2*	*3*
VIP Albanija	Razvoj prekograničnih ekonomskih, socijalnih i ekoloških aktivnosti pograničnih područja	x	x	
	Rješavanje zajedničkih izazova u oblasti zaštite okoliša, zdravlja stanovništva, prevencije i borbe protiv organizovanog kriminala	x	x	
	Obezbjeđivanje djelotvornih i sigurnih granica			
	Promoviranje pravne i administrativne suradnje	x		
	Promoviranje mjesnih aktivnosti putem ličnog kontakta	x		
VIP Bosna i Hercegovina	Aktivnosti koje za cilj imaju promoviranje i poboljšanje prekogranične suradnje i socio-gospodarske integracije pograničnih područja kroz jačanje ekonomskih, socijalnih, ekoloških i kulturoloških veza među zemljama učesnicama, uključujući aktivnosti putem ličnog kontakta	x	x	
	Rješavanje zajedničkih izazova u oblasti zdravlja stanovništva, prevencije i borbe protiv organizovanog kriminala, protiviterorističkih aktivnosti, korupcije, itd.		x	
	Suradnja i uvezivanje zemalja s ciljem obezbjeđivanja sigurnih granica, te promoviranje pravne i administrativne suradnje	x		
VIP Hrvatska	Suradnja mjesnih/regionalnih organa, udruženja, NVO, i poduzeća iz susjednih regiona kako bi se poboljšao ekonomski i socijalni razvoj kvalificiranih pograničnih područja Manja infrastruktura u cilju poboljšanja potencijala za turizam ili mjesnog/regionalnog saobraćaja i komunikacija, uključujući ekološke aspekte Suradnja putem ličnog kontakta u cilju jačanja kontakata na mjesnom nivou između građanima s obje strane granice Tehnička pomoć i širenje informacija radi pružanja pomoći kod provođenja programa i doprinosa pravovremenom izvršenju zadataka Suradnja organa koji rade na strategijama i aktivnostima za rješavanje rizika i prijetnji graničnoj sigurnosti te na organizovanom kriminalu	x	x	x
VIP Crna Gora	Razvoj prekograničnih ekonomskih, socijalnih i ekoloških aktivnosti pograničnih područja	x	x	
	Rješavanje zajedničkih izazova, naročito u oblasti zaštite okoliša, zdravlja stanovništva i razvitka	x	x	
	Promoviranje mjesnih aktivnosti putem ličnog kontakta, kao i suradnje između NVO i lokalnih vlasti	x		
VIP Srbija	Prekogranična infrastruktura; sprječavanje poplava; upravljanje vodama			x
	Gospodarska suradnja (naročito stvaranje snažnih logističkih veza, lanaca nabavke i klastera uzduž granice), turizam, poljoprivreda i razvoj sela			x
	Rješavanje zajedničkih izazova u oblasti zaštite okoliša, zdravlja stanovništva, prevencije i borbe protiv organizovanog kriminala, itd.	x	x	
	Obezbjeđivanje djelotvornih i sigurnih granica, promoviranje pravne i administrativne suradnje			
	Promoviranje mjesnih aktivnosti putem ličnog kontakta, veći naglasak bi trebao biti na snažnijoj saradnji između javnih ustanova i NVO u oblastima poput obrazovanja i kulturološke suradnje, razvitka demokratije i tolerancije, prevencije sukoba, itd.	x	x	
	Suradnja među kulturnim ustanovama, uključujući muzeje, pozorišta, itd.		x	
	Izrada referentnog okvira za aktivnosti u oblasti prekogranične suradnje, te izrada planskih dokumenata	----------		
	Njegovanje uzajamnog povjerenja na lokalnom nivou	x		
	Potpora inicijativama u oblasti obrazovanja, istraživanja i zapošljavanje	x		
	Potpora aktivnostima za povratak izbjeglica u njihovu zemlju, njihovu reintegraciju i ostvarivanje njihovih prava			
	Potpora naporima za kontrolu naoružavanja ručnim vatrenim i lakim oružjem			
Državni strateški referentni okvir Italija	Poboljšanje i vrijednovanja ljudskih resursa	x		
	Promoviranje, vrijednovanja i širenje istraživanja i inovacija u cilju ostvarivanja konkurentnosti	x		
	Održiva i djelotvorna primjena ekoloških principa u cilju razvitka		x	
	Poboljšanje prirodnih i kulturnih resursa u cilju stvaranja privlačnosti i razvitka		x	
	Socijalna uključenost i usluge za poboljšanje kvalitete života i privlačnosti područja	x		x
	Mreže i veze za poboljšanje pokretljivosti			x
	Konkurentnost proizvodnih sustava i zapošljavanja	x		
	Konkurentnost i privlačnost gradskog područja			
	Privlačnost Italije kao mjesta za ulaganje	x		
	Upravljanje i razvoj institucija	x		
Državni strateški	Gospodarski razvoj	x		x
	Društveni razvoj	x		

referentni okvir Slovenija	Međugeneracijski i održivi razvoj	x		
	Razvoj Slovenije u međunarodnom okruženju		x	
Nacionalni strateški okvir za razvoj, Grčka	Ulaganje u proizvodni gospodarski sektor	x	x	
	Društvo znanja i inovacija	x		
	Zapošljavanje i društvena povezanost	x		
	Institucionalni okvir			
	Privlačnost Grčke i regiona kao mjesta za ulaganje, rad i život	x	x	x
Sporazum o okvirnom programu za Balkan 2007 – 2013.	Socio-ekonomski razvoj	x		
	Materijalne i nematerijalne međusobne veze			x
	Okoliš i održivi razvoj		x	
	Dijalog i kultura		x	
	Zdravstvo i socijalna pomoć		x	

Pri realizaciji Programa u obzir se uzimaju i analize drugih programa za suradnju koji pokrivaju period od 2007. do 2013 i ista područja kao i Jadranski program. Programi koji su tijekom ove faze razmotreni su sljedeći: „Jugoistočna Europa (SEE)", „Italija – Slovenija", „Grčka – Italija" i „Grčka – Albanija". Tabela 21 pokazuje stupanj usklađenosti tih programa i Programa.

Tabela 21. – Usklađenost sa strategijama u programima koji pokrivaju period od 2007. do 2013. u jadranskom području

Programske strategije u jadranskom području		IPA CBC u j. pod.		
		1	2	3
Jugoistočna Europa (SEE) 2007 - 2013.	Omogućavanje inovacija i preduzetništva	x		
	Zaštita i unapređivanje okoliša		x	
	Poboljšanje dostupnosti			x
	Razvoj transnacionalnih sinergija za područja održivog rasta			
Italija - Slovenija 2007 - 2013.	Obezbjeđivanje održive teritorijalne integracije		x	x
	Povećavanje konkurentnosti i razvitka društva koje se zasniva na znanju	x	x	
	Poboljšavanje komunikacije, socijalne i kulturološke suradnje, kako bi se ujedno otklonile postojeće prepreke	x	x	
Grčka – Italija 2007 - 2013.	Jačanje konkurentnosti i inovacija	x		
	Poboljšavanje dostupnosti održivih mreža i usluga			x
	Poboljšavanje kvalitete života, zaštite okoliša i društvene i kulturološke kohezije		x	
Grčka - Albanija 2007 - 2013.	Poboljšavanje prekograničnog ekonomskog razvitka	x		
	Promoviranje i razvoj okoliša i prirodnih i kulturnih resursa		x	

4-7- VRSTE I KARAKTERISTIKE PROJEKATA

Jedino su zajednički projekti koji uključuju najmanje jednu zemlju članicu kao partnera i jednu zemlju kandidata ili zemlju potencijalnog kandidata prihvatljivi za sufinanciranje. Projekti koji uključuju samo zemlje članice kao partnere ili samo zemlje kandidate ili zemlje potencijalne kandidatkinje kao partnere nisu. U nastavku su u glavnim crtama data konkretna pravila koja vrijede za projekte koje su kao partnerske zemlje predale samo Grčka i Albanija i samo Slovenija i Hrvatska.

Opća pravila koja uređuju pitanje kvalificiranja operacija Programa prekogranične suradnje u okviru IPA između zemalja članica i zemalja kandidata ili zemalja potencijalnih kandidata, naročito ona koja su svojstvena za ovaj program radi izbjegavanja neefikasnog dupliranja napora, su slijedeća:

a) Odabrane operacije uključuju korisnike iz barem jedne zemlje članice i jedne zemlje kandidata/zemlje potencijalnog kandidata. Operacije koje uključuju korisnike samo iz zemalja članica ili samo iz zemalja (potencijalnih) kandidata, nisu kvalificirane za financiranje.
Zbog toga se prekogranična suradnja između zemalja članica odvija se samo u relevantnim programima Strukturnih fondova za teritorijalnu suradnju (npr. Slovenija – Italija, Italija – Grčka), dok se prekogranična suradnja koja uključuje zemlje (potencijalne) kandidate odvija samo u relevantnim programima prekogranične suradnje u okviru IPA (npr. Hrvatska – Bosna i Hercegovina, Albanija – Crna Gora, itd).

b) Kao dopuna gorepomenutom općem pravilu, a u svezi s sudjelovanjem Slovenije i Grčke u Programu, operacije koje uključuju samo korisnike iz:

•	Obalno – kraške regije u Sloveniji i Istarske županije i/ili Primorsko-goranske županije u Hrvatskoj,
ili	
•	Prefekture Tesprotija i/ili Krf u Grčkoj i regiona Vlore (okrug Vlore i Saranda) u Albaniji, kvalificirane su na temelju Programa prekogranične suradnje u okviru IPA Slovenija – Hrvatska i Grčka – Albanija.
c)	Da bi na temelju Programa bile kvalificirane za financiranje, operacije koje uključuju korisnike iz regiona Slovenija – Hrvatska i regiona Grčka – Albanija iz 6.b), moraju uključivati i:
•	najmanje jednog korisnika iz kvalificiranih područja Italije ili Grčke (slučaj operacija koje uključuju korisnike iz regiona Slovenija – Hrvatska) ili Slovenije (slučaj operacija koje uključuju korisnike iz regiona Grčka – Albanija);
ili	
•	najmanje jednog korisnika iz bilo kog drugog kvalificiranog područja u zemljama (potencijalnim) kandidatima, sem područja Hrvatske ili Albanije iz točke b) gore.

Programska strategija, koja odražava relevantnu teritorijalnu dimenziju, je opsežna i teži ostvarenju zahtjevnih ciljeva kroz tri prioriteta; *Istraživanje i inovacije, Prirodni i kulturni resursi i sprječavanje rizika,* te *Dostupnost i mreže*.

S obzirom na golemi potencijal i predviđenu raznolikost, potrebno je izbjeći rizik od „razvodnjavanja" novčanih sredstava njihovom raspodjelom na previše operacija. Poželjnije je koristiti principe odgovarajuće koncentracije investicija u smislu teritorija i oblasti da bi se intervencijom postigla najveća djelotvornost.

Ovo je jedan od glavnih principa propisanih u uredbama Zajednice.

U sukladnosti s čl. 95. Propisa o realizaciji IPA, Program u pravilu financira zajedničke aktivnosti koje su zajednički odabrale zemlje koje učestvuju u programu kroz pojedinačne pozive za dostavljanje ponuda a koje pokrivaju cijelo kvalificirano područje. Zemlje koje učestvuju u programu mogu ujedno odrediti i zajedničke aktivnosti za koje se ne objavljuju pozivi za dostavljanje ponuda. U tom se slučaju ta zajednička aktivnost izričito navodi u Programu ili se, ukoliko je usklađena s prioritetima ili mjerama Programa, utvrđuje bilo kada nakon usvajanja Programa u odluci koju donosi Zajednički nadzorni odbor.

U tom su smislu sredstva i procedure za definiranje, utvrđivanje i odabir operacija veoma značajn. Ove će operacije zajednički utvrditi korisnici i partneri u kvalificiranim oblastima, koji će udružiti svoja iskustva i zajedničke interese.

Za ovu kategoriju projekata Zajednički nadzorni odbor treba da odredi ograničen broj projekata, čija se važnost određuje prema uticaju na predmetni teritorij.

Ovi projekti se određuju na temelju njihovih troškova i konkretnog tematskog pristupa, djelotvornosti i dugoročnih rezultata u predmetnim teritorijima te s obzirom na ciljeve Programa.

Strateški projekti su složeni projekti koji uključuju partnerstvo s određenim karakteristikama, odnose se na nekoliko sektora, a za njihovo stvaranje, aktivnosti tehničke potpore i određenu usklađenost potreban je duži vremenski period.

Drugo svojstvo strateških projekata je upotreba ili tzv. pristupa odozgo prema dolje (*topdown*), pri čemu Zajednički nadzorni odbor (JMC) određuje strateške projekte, ili tzv. pristupa odozdo prema gore (*bottom-up*), što je lokalna alternativa pri čemu mjesni akteri predlažu konkretne projekte.

Strateški projekti moraju biti djelotvorni i odgovoriti na potrebe područja kako je to predviđeno Programom. Provodili bi se kao horizontalne inicijative u kojima se preferira konkretan tematski pristup, te bi u njima trebalo učestvovati više područja zemalja članica i zemalja kandidata /potencijalnih kandidata.

PROGRAM PREKOGRANIČNE SURADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

Standardi koji su prijeko potrebni za prepoznavanje jednog strateškog projekta bili bi sljedeći:

a. da se temelji na visokom stepenu sufinanciranja;
b. da je dugoročan projekat zbog složenosti organizacije, partnerstva i sadržaja;
c. da ima aktivno i vrlo kvalitetno partnerstvo prije nego tek formalno sudjelovanje;
d. da ima određene uvjete glede sadržaja. Strateški projekti moraju pokazati gdje se podudaraju i gdje doprinose realizaciji Lisabonske i/ili Geteborške strategije. Po potrebi moraju pokazati i priliku ili mogućnost otvaranja novih područja *europske politike*. Strateški projekti moraju zadovoljavati integracijske elemente koje vezano za suradnju promoviraju politike Zajednice;
e. da dovodi do pozitivnog ishoda u oblasti suradnje. Ovaj je aspekt blisko povezan s teritorijalnim područjem projekta koji nije zajednički po definiciji. Projekat može biti „strateški" jer, čak i ako funkcionira na ograničenom teritoriju, on obnavlja ili popunjava neke mreže ili se bavi pitanjima od opšteg interesa za cijelo područje te prema tome podstiče bolju cjelokupnu suradnju;
f. da bi prouzrokovali trajne posljedice, strateški projekti moraju dovesti do trajnih promjena i posljedica koje prevazilaze i samo područje i sam sadržaj projekta:
   - radi stvaranja efekta poluge na financijska sredstva u cilju katalizacije ostalih privatnih i/ili javnih financijskih i ljudskih resursa;
   - radi omogućavanja konsolidacije i stabilizacije partnerstva s obzirom na razvojne prioritete strategije tih područja;
   - radi stvaranja stalnih prilika za suradnju;
   - radi stvaranja pozitivnih promjena u ponašanju *interesne strane*.

Dodatna objašnjenja o tipovima projekata izradit će se u Priručniku za realizaciju koji treba da se izda nakon odobrenja Programa.

Programsko partnerstvo prepoznaje vrijednost suradnje između Italije i Albanije koju posljednjih godina zastupaju obje zemlje i EU.

Iz tog razloga Programsko partnerstvo poziva Albaniju i Italiju da izrade strateški projekat koji će koristiti cijelom jadranskom programskom području. Uključeni albanski i talijanski partneri moraju nastojati proširiti partnerstvo ovog strateškog projekta na druge zainteresirane partnere programskog područja.

Albanski i talijanski partneri pozvani su da Zajedničkom nadzornom odboru – na jednom od njegovih prvih sastanaka – predaju strateški projekat, uključujući financijski plan i plan aktivnosti.[15]

[15] Od ožujka 2006. godine u okviru Programa je održan čitav niz sastanaka i razmijenjen čitav niz pisama povodom Strateškog projekta Italija – Albanija.
Ovog mjeseca, premijer Albanije i predsjednik regiona Apulija potpisali su Pismo namjere i poslali ga predsjedavajućem Europske komisije u Briselu. U pismu traže nastavak suradnje Albanije i Italije pod projektima o saradnji koje financira Zajednica.
Sastanak koji su organizovali Europska komisija i Ministarstvo spoljnih poslova Italije, a na kome je su predstavljeni novi programi prekogranične suradnje, dogodio se u Rimu 9. i 10. ožujka 2006. Odlučeno je da će Albanija učestvovati u samo jednom programu sa Italijom. Nakon odluke da u narednom programskom periodu, od 2007. do 2013, ne bude bilateralnog programa između Italije i Albanije, a kako bi se nastavilo sa aktivnostima na saradnji sa kojima se otpočelo 1994, napori da se u Program uvrsti strateški projekat Italija – Albanija se nastavljaju.
Forum na visokom nivou o "Investicijama i zakonitosti u Albaniji" održan je u Bariju, Italija, 24. svibnja 2007. godine, gdje se diskutovalo o budućoj saradnji ove dvije zemlje pod novim programom.

5 – PRIORITETI ZA INTERVENCIJE

UVOD

U ovom su poglavlju za svaki prioritet detaljno opisani konkretan cilj, način provođenja i potencijalni korisnici[16]. Uz to, u poglavlju 5.5. su u glavnim crtama izneseni programski pokazatelji u smislu ishoda i rezultata, te kvantitativno izraženi ciljevi.

5-1 - PRIORITET 1 - GOSPODARSKA, SOCIJALNA I INSTITUCIONALNA SURADNJA

Opći cilj prioriteta „jačanje istraživanja i inovacija kako bi se doprinijelo konkurentnosti i pojačao razvoj jadranskog područja putem gospodarske, socijalne i institucionalne suradnje" treba postići kroz četiri mjere. Te mjere su sljedeće:

- Mjera 1.1 – Istraživanje i inovacije
- Mjera 1.2 – Financijska potpora inovativnim malim i srednjim poduzećima
- Mjera 1.3 – Socijalne, zdravstvene i radničke mreže
- Mjera 1.4 – Institucionalna suradnja

5-1-1- Mjera 1.1 – Istraživanje i inovacije

Cilj ove mjere je poboljšanje istraživačkih kapaciteta u jadranskom području povećavanjem nivoa stručnosti, podsticanjem prijenosa inovacija stvaranjem mreža između poduzetničkog, institucionalnog, akademskog, obrazovnog i istraživačkog sektora, a prvenstveno promoviranjem zajedničkih aktivnosti.

Svrha je olakšati inicijative usmjerene prema jačanju naučno-tehnološkog istraživačkog sustava jačanjem veza između poduzetničkog, institucionalnog, akademskog i istraživačkog sektora, te nadasve promoviranjem zajedničkih istraživačkih aktivnosti između privatnih poduzeća, kao i između privatnog i javnog sektora. Uključeni su razni sektori, uključujući i građevinarstvo. Pored toga, treba podsticati ekološka istraživanja i istraživanja u oblasti ekoinovacija.

Ova potpora ima za cilj stvaranje i jačanje suradnje među univerzitetima, istraživačkim centrima, privatnim poduzećima i javnim tijelima da bi se olakšalo napredno istraživanje putem financijske potpore strateških projekata. Također je predviđena je i za promoviranje razmjene istraživača i tehničara između poduzeća i univerziteta. U ovoj se mjeri naročit značaj daje izgradnji kapaciteta, prenosu stručnih znanja i iskustava i razmjeni tehničko-naučnih znanja.

Intervencije koje se financiraju ovom mjerom moraju nastojati uključiti srbijanske partnere.

Očekivani korisnici:

Istraživačke institucije, univerziteti, poduzeća, javne organizacije

Primjeri mogućih radnji su:

- Uspostava mreža za suradnju između univerziteta, istraživačkih centara i drugih kvalificiranih organizacija;
- Razvijanje mehanizama za konkurentnost i suradnju koji će istraživačima koji najviše obećavaju garantirati sredstva;
- Pružanje potpore i omogućavanje naprednih istraživačkih aktivnosti;
- Stimuliranje pokretljivosti istraživača i naročito razmjene istraživača i tehničara između poduzeća i univerziteta;
- Pojačavanje sistematične suradnje između istraživačkih i privatnih/javnih poduzeća;
- Stvaranje međunarodnih tehnoloških platformi;

[16] Konačni spisak korisnika bit će uključen u Projektni zadatak poziva za podnošenje ponuda, pozive za dostavljanje ponuda i pozive za iskazivanje interesa.

- Izgradnja kapaciteta i prijenos stručnih znanja i iskustava;
- Promoviranje širenja najboljih praksi;
- Stvaranje naučnih i tehnoloških mreža u jadranskom području u cilju razmjene informacija, podataka i iskustava o istraživanjima i inovacijama;
- Stvaranje informaciono-komunikacionih mogućnosti za pružanje potpore malim i srednjim poduzećima i procesima pokretanja posla i potpora stvaranju regionalnih i međuregionalnih klastera kvalitete;
- Promoviranje zajedničke istraživačke djelatnosti između poduzeća i univerziteta i razvijanje partnerstva za inovacije, te potpora stvaranju regionalnih i transregionalnih klastera kvalitete.

5-1-2- Mjera 1.2 – Financijska potpora inovativnim malim i srednjim poduzećima

Ova mjera ima za cilj stvaranje podsticaja za teritorijalne i proizvodne sustave da ulažu u istraživanje i inovacije kroz raznoliku i inovativnu ponudu financijskih instrumenata.

Inicijative će se usredotočiti prvenstveno na prijenos istraživanja, tehnologija i nauke, stimulišući preduzetničku inicijativu i stvarajući produktivnu sredinu gdje inovativni kapaciteti, čak i u tradicionalnim sektorima, mogu rasti i razvijati se, a u cilju jačanja konkurentnosti Europe.

Očekivani korisnici:

Mala i srednja poduzeća, udružena mala i srednja poduzeća, državni organi, razvojne agencije

Primjeri mogućih inicijativa su:

- Promoviranje stvaranja i jačanja poduzeća zasnovanih na znanju promoviranjem procesa pokretanja i izgradnje, stvaranje mreža poslovnih inkubatora i supsidijarnih fabrika i upotrebe početnog kapitala;
- Pružanje potpore ulaganju u istraživanje i inovacije i prijenos tehnologije i nauke;
- Ubrzavanje stvaranja i jačanja sustava klastera, sa posebnom pažnjom na saradnji između poduzetničkih, institucionalnih, akademskih i istraživačkih javnih i privatnih sektora;
- Internacionalizacija udruženih malih i srednjih poduzeća;
- Promoviranje inovacija u tradicionalnim i neproduktivnim djelatnostima u smislu proizvoda, procesa, tržišta, organizacije;
- Pružanje potpore idejama, inovacijama i znanju;
- Pomoć malim i srednjim poduzećima u promoviranju ekološki prihvatljivih proizvoda i postupaka proizvodnje;
- Ulaganje u poduzeća izravno povezana s istraživanjem i inovacijama;
- Unaprijeđenje pristupa poslovnim financijama;
- Pružanje potpore ulaganju u djelatnosti za obuku i razvoj povezane s poslovnim unaprijeđenjem.

5-1-3 - Mjera 1.3 – Društvene, radničke i zdravstvene mreže

Cilj ove mjere je stvaranje novih i jačanje postojećih mreža suradnje u društvenoj, radničkoj i zdravstvenoj politici.

Ona ima za cilj olakšavanje razmjene iskustava i prijenosa stručnih znanja u socijalno-zdravstvenom i radničkom sektoru.

Jedan od prvih prioriteta je pronalaženje ravnoteže između usluga najvišeg kvalitete i ravnopravnog pristupa za sve uz održavanje troškova na razumnom nivou, u sukladnosti s praksom dobrog upravljanja.

Podržat će se razmjena iskustava i prijenos kapaciteta u društvenom, radničkom i zdravstvenom sektoru, poboljšanje kvalitete i dostupnosti usluga socijalne zaštite radi smanjenja teritorijalnih

nejednakosti. Inicijativa bi trebala biti inovativnog karaktera kako bi bolje integrisala ono što je inače zagarantovano redovnim resursima i državnim politikama.

Očekivani korisnici:

Dobrovoljne organizacije u društvenom i zdravstvenom sektoru, mjesni i državni organi.

Primjeri mogućih inicijativa su:

- Razmjena iskustava i prijenos stručnih znanja u socijalno-zdravstvenom i radničkom sektoru i povećanjem upotrebe informaciono-komunikacionih tehnologija;
- Optimalno iskorištavanje postojeće zdravstvene i socijalne infrastrukture u cilju poboljšanja kvalitete i dostupnosti socijalnih i zdravstvenih usluga;
- Porast učešća migranata u zapošljavanju, time i jačanje njihove socijalne integracije;
- Omogućavanje geografske i profesionalne pokretljivosti radnika i integracija prekograničnih tržišta rada;
- Integracija socijalnih i zdravstvenih politika da bi se uskladilo pružanje zdravstvenih usluga, te smanjenje teritorijalih nejednakosti;
- Stvaranje međunarodnih mreža (npr. epidemiološko praćenje, razmjena informacija u cilju brzog rješavanja hitnih zdravstvenih slučajeva);
- Postupak poboljšavanja integracije zapostavljenih kategorija;
- Stvaranje integriranih mreža usluga za dobrovoljni društveni rad i zdravstvene usluge (bolnički objekti, telemedicina, telepomoć i zajednički centri za rad sa strankama);
- Stvaranje integriranih mreža da bi se poboljšala pokretljivost radne snage;
- Pružanje zdravstvenih i usluga socijalne zaštite putem kućne njege i kroz upotrebu informaciono-komunikacionih tehnologija;
- Razmjena iskustava i prijenos stručnih znanja na tržištu rada i u obrazovnom sektoru;
- Usklađivanje akademskih kvalifikacija i diploma.

5-1-4 - Mjera 1.4 – Institucionalna suradnja

Ova mjera ima za cilj promovirati inovativne usluge stanovništvu putem razmjene tehničke i političke stručnosti i putem širenja najboljih praksi među organima lokalne uprave.

Intervencije financirane ovom mjerom moraju nastojati uključiti srbijanske partnere.

Očekivani korisnici:

Državni organi, organizacije i agencije za pružanje poslovne potpore, NVO

Primjeri mogućih inicijativa su:

- Promoviranje razmjene iskustava glede tehničke i upravljačke stručnosti, opće usvajanje upravljačkih alata koji olakšavaju integraciju/suradnju među državnim organima;
- Promoviranje stalnih mreža među državnim organima, a za širenje inovativnih usluga;
- Širenje najbolje prakse;
- Širenje procesa inovacija među vladama (e-vlada) da bi se postupci što više pojednostavili i da bi se vrijeme potrebno za pružanje usluga građanima smanjilo;
- Promoviranje aktivnosti koje za cilj imaju povećanje europskog identiteta u multikulturalnom i multietničkom kontekstu kroz projekte teritorijalne i društvene suradnje namjenjene uglavnom mladim ljudima.

5-2- PRIORITET 2 – PRIRODNI I KULTURNI RESURSI I SPRIJEČAVANJE RIZIKA

Ovaj se prioritet se zasniva na sljedećem cilju: „promovirati, unaprijediti i zaštititi prirodne i kulturne resurse kroz zajedničko upravljanje tehnološkim i prirodnim rizicima".

PROGRAM PREKOGRANIČNE SURADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

Opći cilj postiže se kroz četiri mjere:

- Mjera 2.1 – Zaštita i unaprijeđenje okoliša mora i obalnog područja
- Mjera 2.2 – Upravljanje prirodnim i kulturnim resursima i sprječavanje prirodnih i tehnoloških rizika
- Mjera 2.3 – Štednja energije i obnovljivi izvori energije
- Mjera 2.4 – Održivi turizam

5-2-1- Mjera 2.1 – Zaštita i unaprijeđenje okoliša mora i obalnog područja

Cilj ove mjere je unaprijeđenje, sprječavanje i zaštita obale i kroz zajedničko upravljanje okolišem obale i obalnog područja i zajedničkim rizicima.

Cilj ove mjere jeste pružanje potpore kod intervencija za zaštitu obalne baštine, a radi obezbjeđivanja ponovnog oživljavanja i uspostavljanja ravnoteže obalnog područja i okoliša mora dok istovremeno teži održivom turizmu kao ključu razvitka ovog područja.

Potpora za cilj ima zaštitu morskog i obalnog ekosistema, koji su fragmentirani, izuzetno ranjivi i izloženi značajnim antropomorfnim pritiscima, kroz razvoj zaštićenih zona (Integrirano upravljanje priobalnim područjem - ICZM).

Mjera je u sukladnosti s glavnim smjernicama politike za dalje promoviranje ICZM u Europi koje je odredila EK u COM 2007 (308) od 7. lipnja 2007. i u potpunosti će prihvatiti sustav INSPIRE (Infrastruktura za prostorno Informiranje u Europi) i programa GMES (Inicijativa za globalno praćenje okoliša i sigurnosti).

Očekivani korisnici:

Državni organi, istraživački centri

Primjeri mogućih inicijativa su:

- Jačanje stručnosti mjesnih organa u zajedničkom upravljanju okolišem mora i obalnog područja i kroz promoviranje zajedničke planske politike;
- Provođenje posebnih studija obalnog ekološkog sustava;
- Razvoj općih instrumenata za integrirano upravljanje obalnom zonom;
- Praćenje okoliša mora i obalnog područja i kroz zajednički geografski informacijski sustav (GIS);
- Zajednički projekti za zaštitu kopnenih voda od široko rasprostranjenog zagađenja, od stranih i invazivnih vrsta, te kontrola kvalitete morske vode;
- Jačanje ekoloških sustava i zaštita biološke raznovrsnosti radi poboljšanja ekološkog kvalitete i promoviranje održivog privrednog i društvenog razvitka;
- Sprječavanje obalne erozije;
- Naučna istraživanja u cilju poboljšanja održive i odgovorne upotrebe izvora morske hrane, a radi garantovanja kvalitete hrane;
- Zaštita lokacija NATURA 2000.

5-2-2 - Mjera 2.2 – Upravljanje prirodnim i kulturnim resursima i sprječavanje prirodnih i tehnoloških rizika

Cilj ove mjere je ojačati institucionalne sposobnosti očuvanja i upravljanja teritorijalnim resursima, sprječavanje rizika i ublažavanje posljedica nesreća kroz teritorijalnu suradnju.

Važno je predložiti strategije promoviranja i očuvanja prirodne i kulturne baštine ovog područja jer su to strateški resursi od ogromnog značaja za razvoj održivog turizma. Kulturna i prirodna baština ovog

područja je od posebnog ekološkog, historijskog, arhitektonskog i kulturnog značaja, i još uvijek nije dobro poznata široj javnosti.

Društvena i gospodarska analiza kvalificiranog područja Programa ipak je pokazala prisustvo prijetnji koje, ako se ne riješe odmah, mogu biti prepreka razvitku područja. Takvi resursi pružaju značajnu razvojnu priliku i to ne samo od turizma.

Mjera je u sukladnosti s glavnim smjernicama politike za dalje promoviranje ICZM u Europi koje je odredila EK u COM 2007 (308) od 7. lipnja 2007. i u potpunosti će prihvatiti sustav INSPIRE (Infrastruktura za prostorno Informiranje u Europi) i programa GMES (Inicijativa za globalno praćenje okoliša i sigurnosti).

Očekivani korisnici:

Državni organi, NVO, mala i srednja poduzeća

Primjeri mogućih inicijativa su:

- Jačanje stručnosti državnih organa u definisanju dugoročnih ekoloških strategija (uključujući programe korištenja Strateške procjene utjecaja na okoliš – SEA);
- Inovacije i širenje tehnologije za očuvanje i upravljanje kulturnom i prirodnom baštinom;
- Razmjena najbolje prakse o očuvanju i upravljanju ekološkom i kulturnom baštinom;
- Uspostavljanje suradnje između agencija, organizacija i univerziteta radi stvaranja mreže u oblasti zaštite okoliša i kulturnih dobara i upravljanja rizikom;
- Razmjena iskustava u upravljanju lokacijama NATURA 2000 u svezi s Direktivom Savjeta 92/43/EEZ o očuvanju prirodnih staništa i divlje flore i faune, te Direktivom Savjeta 79/409/EEZ o zaštiti divljih ptica;
- Razmjena iskustava u upravljanju prirodnim resursima i zaštićenim područjima;
- Upravljanje balastnim vodama;
- Zajednički projekti za provjeru i čišćenje kvalificiranih područja od zagađenja.

5-2-3 - Mjera 2.3 – Štednja energije i obnovljivi izvori energije

Mjera za cilj ima razvijanje obnovljivih izvora energije i štednju energije.

Mjera, u sukladnosti s ciljevima EU, ima za cilj poboljšanje energetske efikasnosti putem novčanih ulaganja u nove tehnologije i podsticanje malih i srednjih poduzeća na usvajanje tih mjera kroz kampanje upoznavanja sa njima.

Očekivani korisnici:

Mala i srednja poduzeća, državni organi

Primjeri mogućih incijativa su:

- Promoviranje centara kvalitete za razvoj obnovljivih izvora energije (održivo korištenje morske vode, solarne energije, biomase i biogasa, klaničkog otpada);
- Širenje najbolje prakse o očuvanju energije i obnovljivim izvorima energije;
- Promoviranje kampanja za upoznavanje sa pitanjima očuvanja energije i obnovljivih izvora energije;
- Priprema regionalnih i lokalnih programa za održivu proizvodnju i potrošnju energije;
- Promoviranje pilot projekata i demonstracijskih aktivnosti o upotrebi obnovljivih izvora, naročito stvaranjem malih obnovljivih elektrana.

5-2-4 - Mjera 2.4 – Održivi turizam

Mjera ima za cilj povećanje međunarodne konkurentnosti turističkih destinacija na održiv način, podizanjem kvalitete tržišno orijentisanih turističkih paket aranžmana, s naročitim naglaskom na prirodne i kulturne resurse.

Strategija mora osigurati zajednički pristup promoviranju jadranskog basena kao cjeline. Ovo se također može garantirati i financiranjem glavnog strateškog projekta.

Očekivani korisnici:

Turistički odbori i organizacije, državni organi i privatna tijela za razvoj ili vođenje turističkih djelatnosti i/ili kulturnih objekata

Primjeri mogućih inicijativa su:

- Poboljšanje prirodnih i kulturnih centara kvalitete, jačanje mreža između muzeja, pozorišta, itd;
- Stvaranje mreža za razvoj turizma i sportske infrastrukture;
- Jačanje teritorijalne i svijesti o okolišu kroz promoviranje kulturnog identiteta;
- Poboljšanje upravljanja turističkim uslugama kroz prekograničnu suradnju (razmjena iskustava i stručnih znanja, itd);
- Promoviranje i stvaranje zaštitnih znakova područja (eko-oznake, plave zastave);
- Poboljšanje novih kulturnih proizvoda u cilju razvitka održivog kulturnog turizma;
- Aktivnosti turističkog marketinga usmjerene ka produženju turističke sezone;
- Promoviranje integriranih turističkih pravaca i paketa;
- Provođenje procjene kapaciteta za turistički razvoj;
- Poboljšanje i integracija turističkih informativnih centara;
- Razvoj i promoviranje trgovine u području tradicionalnih zanata kroz stvaranje lokalnih konzorcijuma i zajedničkih teritorijalnih marketinških akcija;
- Zajedničke strategije za grananje i podjelu turističkih destinacija jadranskog područja;
- Studije i zajedničke strategije u cilju unaprijeđenja područja u unutrašnjosti kao turističkih odredišta.

5-3- PRIORITET 3 – DOSTUPNOST I MREŽE

Opći je cilj ovog prioriteta „jačanje i integracija postojećih infrastrukturnih mreža, promoviranje i razvoj saobraćajnih, informacijskih i komunikacijskih usluga". Tri specifična cilja koja odgovaraju sljedećim mjerama:

- Mjera 3.1 – Fizička infrastruktura
- Mjera 3.2. – Sustavi održive pokretljivosti
- Mjera 3.3. – Komunikacijske mreže

5-3-1- Mjera 3.1 – Fizička infrastruktura

Cilj ove mjere je razvoj pomorskog i vazdušnog saobraćaja i pomoćnih usluga kako bi se garantiralo međudjelovanje i integracija postojećih saobraćajnih mreža.

Potpora za cilj ima osavremenjavanje i jačanje luka i aerodroma radi optimalnog korištenja postojećeg potencijala kroz poboljšanje usluge, sigurnosti i kroz unaprijeđenje postojećih objekata. Izolirane radnje bez dokazivog utjecaja na cjelokupnu međusobnu povezanost područja neće se financirati.

Očekivani korisnici:

Javnost i nadležna tijela za javne usluge (lučke i aerodromske vlasti)

Primjeri mogućih inicijativa su:

- Modernizacija i jačanje lučkih i aerodromskih objekata;

- Poboljšanje sigurnosti robe i prijevoznika.

5-3-2 - Mjera 3.2 – Sustavi održive pokretljivosti

Ova je mjera namijenjena promoviranju održivih prijevoznih usluga u cilju poboljšanja veza u jadranskom području.

Mjera podupire djelotvoran, siguran i održiv prevozni sustav s ciljem postizanja integriranog razvitka jadranskog područja i dostupnosti graničnih područja.

Očekivani korisnici:

Državni organi, javna i privatna poduzeća

Primjeri mogućih inicijativa su:

- Potpora prekograničnom vođenju usluga javnog prijevoza;
- Promoviranje veza između luka i područja u unutrašnjosti radi poboljšanja međusobnog funkcioniranja mreža;
- Jačanje i promoviranje prijevoznih usluga za robu i ljude.

5-3-3 - Mjera 3.3 – Komunikacijske mreže

Informacione tehnologije predstavljaju najvažniji faktor inovacijskog i gospodarskog razvitka, kao i osnovni instrument socijalne kohezije.

Ova mjera za cilj ima poboljšanje i razvoj informacijskih i komunikacijskih mreža i njihove dostupnosti budući da su to sredstva u razmjeni stručnih znanja i vještina.

Njome se također nastoji poboljšati dostupnost podataka i usluga, a istovremeno smanjiti gustina saobraćaja.

Očekivani korisnici:

Državni organi, NVO

Primjeri mogućih inicijativa su:

- Inovativni projekti o upotrebi novih informaciono-komunikacionih tehnologija, naročito u podizanju svijesti i poboljšanju područja u kulturi i multimedijima;
- Promoviranje informaciono-komunikacionih tehnologija za pristup javnim servisima (e-vlada, e-nastava, e-nabavka, itd);
- Korištenje informaciono-komunikacionih tehnologija kao instrumenta za smanjenje potreba za prekograničnim prevozom (video-konferencije, internet stranice, itd);
- Korištenje informaciono-komunikacionih tehnologija za razvoj djelotvornog sustava za upravljanje saobraćajem i saobraćajnih informacijskih sustava za prekogranične prevozne tokove.

5-4 PRIORITET 4 – TEHNIČKA POMOĆ

Osnovni cilj ovog prioriteta je da „garantira upravljanje, realizaciju, praćenje, kontrolu i vrijednovanja Programa". Ovaj prioritet obuhvata dvije mjere:

- Mjera 4.1 – Upravljanje i realizacija
- Mjera 4.2 – Informiranje, promoviranje i vrijednovanja

Tehnička pomoć (TA) pružat će se aktivnostima koje su neophodne radi djelotvornog i nesmetanog upravljanja i realizacije Programa. Tehnička pomoć koristit će se za aktivnosti na pripremi, upravljanju, praćenju, vrijednovanju, informisanju i kontroli.

Ovim će se garantirati preduvjeti (materijalni i ljudski resursi) za efikasnu i djelotvornu realizaciju i nastavak programa, uključujući izbor projekata, kontrolu, praćenje, vrijednovanja i informiranje.

5-4-1 Mjera 4.1 – Upravljanje i realizacija

Ovom mjerom obuhvaćeni su operativni troškovi koji su neophodni radi djelotvorne i efikasne realizacije Programa, kao što su:

- Troškovi koji se odnose na JTS i njegove ispostave ili mjesta informiranja ;
- Pomoć i potpora strukturama upravljanja (MA, CA, AA, JMC, JSC, OFLC);
- Jačanje administrativnih kapaciteta;
- Davanje visokokvalitetne procjene prijava, praćenje i kontrola projekata koji se realiziraju u sklopu operativnog programa i generalno programa, kao sastavnog dijela dobrog upravljanja programom;
- Izdaci za sastanke JMC i JSC;
- Izgradnja, održavanje i nadogradnja kompjuterizovanih sustava za prikupljanje financijskih i fizičkih pokazatelja napretka i utjecaja kako za unutrašnju tako i za vanjsku potrošnju.

5-4-2 Mjera 4.2 –Informiranje, promoviranje i vrijednovanja

Ovom mjerom obuhvaćeni su operativni troškovi koji su neophodni radi distribucije informacija o Programu među potencijalnim korisnicima i u široj javnosti programske oblasti. Moguće je financirati:

- postavljanje, održavanje i nadogradnju internet sajta;
- Mjere usmjerene na informiranje i promoviranje kako bi se povećala upoznatost potencijalnih korisnika, ciljnih grupa i šire javnosti sa Programom i programskim aktivnostima koje bi se mogle kofinansirati, kao i sa rezultatima realizacije Programa (npr. organizovanje javnih događanja i događanja usmjerenih na podizanje svijesti);
- Informacije i dokumente, uključujući troškove prevođenja;
- Promoviranje partnerstva i suradnje među partnerima (npr. forumi za pronalaženje projektnih partnera i predstavljanje projektnih ideja)
- Informiranje, seminare za tehničku potporu, obuku i savjetodavne usluge koje se pružaju podnosiocima prijedloga projekata i potencijalnim korisnicima prilikom pripreme projekta;
- Provođenje/naručivanje tematskog vrijednovanja, studija, izvještaja i anketa koje doprinose većoj važnosti i uspješnosti Programa i/ili su od javnog interesa;
- Kapitalizacija ishoda i rezultata, te distribucija informacija, kao što su informacije o najboljoj praksi.

5-5 KVANTIFICIRANI CILJEVI I POKAZATELJI

U sukladnosti s čl. 94 Uredbe o realizaciji IPA-e, ciljevi prioriteta se mjere korištenjem ograničenog broja pokazatelja ishoda i rezultata, uzimajući u obzir princip proporcionalnosti. Pokazateljima se omogućava mjerenje napretka u odnosu na početnu situaciju i uspješnost ciljeva kojima se realiziraju prioriteti.

Grupa pokazatelja služi za unutarnje upravljanje programom i čini preko potrebnu osnovu za izvještavanje i komunikaciju kako bi dostignuća Programa bila jasna programskim partnerima i široj javnosti.

Ex ante kvantifikacija ciljeva zasniva se na dva parametra: finansijskoj težini osa prioriteta i prosječnoj veličini projekta dobijenoj iz prethodnih iskustava.

Slika 4 – Logika postupaka u programu

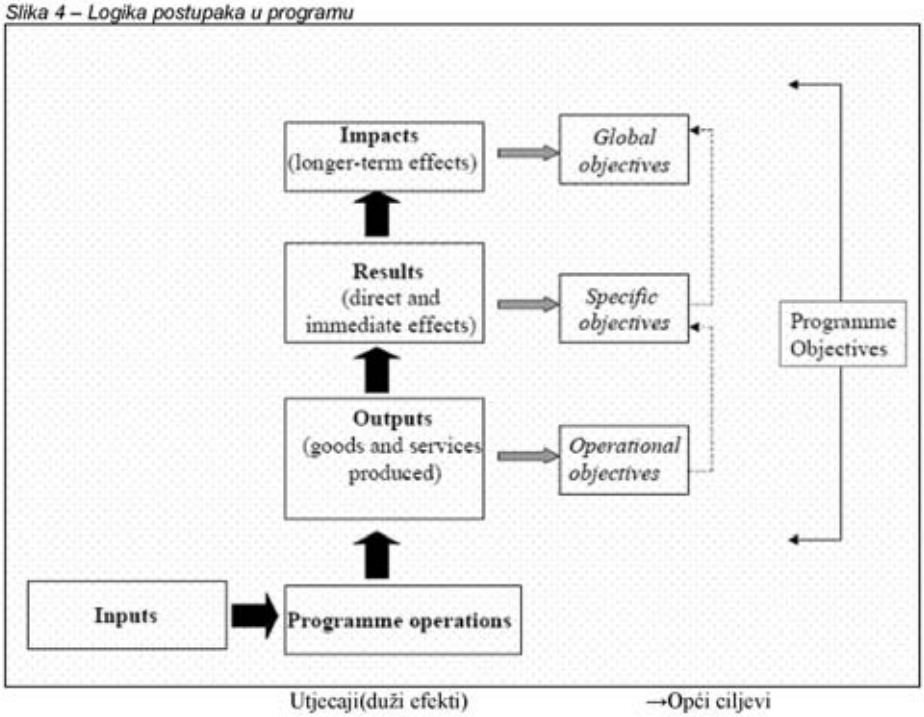

Utjecaji(duži efekti) →Opći ciljevi
↑
Rezultati (direktni i neposredni efekti) →Posebni ciljevi
↑
Ishodi (isporučena roba i usluge) →Operativni ciljevi
↑
Unosi → Programske operacije

Kako bi se mogla pratiti realizacija programa i donijeti sud o njegovim rezultatima rada u odnosu na postavljene ciljeve, potrebno je koristiti grupu pokazatelja koji se moraju utvrditi unaprijed ili u ranoj fazi realizacije programa kako bi se podaci o njima mogli prikupiti.

Tabela 22 – Definicija pokazatelja unosa, ishoda, rezultata i utjecaja

Pokazatelji resursa ili unosa odnose se na proračun koji je dodijeljen svakom nivou pomoći.
Financijski pokazatelji se koriste za praćenje napretka glede (godišnjih) obveza i isplate sredstava koja su dostupna za svaku aktivnost, mjeru ili program u odnosu na njegove dozvoljene troškove.
Pokazatelji ishoda odnose se na djelovanje. Mjere se fizičkim ili financijskim jedinicama (npr. dužina izgrađene željezničke pruge, broj poduzeća kojima je pružena financijska pomoć, itd).
Pokazatelji rezultata odnose se na direktan i neposredan učinak na izravne korisnike koji proizvede program. Oni pružaju informacije o promjenama u, na primjer, ponašanju, sposobnostima ili

rezultatima rada korisnika. Ti pokazatelji mogu biti fizičke prirode (smanjenje vremena putovanja, broj polaznika koji su uspješno završili obuku, broj saobraćajnih nesreća, itd) ili financijske prirode (sredstva privatnog sektora, smanjenje troškova prijevoza, itd).

Pokazatelji utjecaja odnose se na posljedice koje, pored neposrednih učinaka, program ima. Mogu se definirati dva koncepta utjecaja:

Konkretni utjecaji su oni učinci do kojih dolazi nakon određenog vremenskog razdoblja, ali koji su uprkos tome, izravno povezani sa poduzetom mjerom i direktnim korisnicima.

Globalni utjecaji su dugotrajni učinci koji imaju utjecaj na šire stanovništvo.

Prioritet 1 – Privredna, društvena i institucionalna suradnja

Pokazatelji ishoda

NAZIV	CILJ	IZVOR PODATAKA
Broj projekata		
Ukupan broj projekata	**65**	Praćenje
Broj projekata: istraživanje i inovacija	**10**	Praćenje
Broj projekata: financijska potpora inovativnim malim i srednjim poduzećima	**20**	Praćenje
Broj projekata: društvene, radne i mreže zdravstvene zaštite	**15**	Praćenje
Broj projekata: institucionalna suradnja	**20**	Praćenje
Vrste projekata		
Izrada zajedničkih politika i strategija	**25**	Praćenje
Izrada zajedničkih instrumenata	**25**	Praćenje
Izrada ogledних mjera	**13**	Praćenje
Izrada zajedničkih studija izvodljivosti	**2**	Praćenje
Partnerstvo		
Broj projekata koji uključuju 2-4 partnera	>60%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju 5-8 partnera	>35%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju više od 8 partnera	>5%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju 2-3 zemlje	>60%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju 4-6 zemalja	>35%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju više od 6 zemalja	>5%	Praćenje
Konkretni ishodi		
Broj istraživačkih aktivnosti kojima se pruža potpora	**15**	Praćenje
Broj stvorenih mreža u oblasti ITR/inovacija	**10**	Praćenje
Broj uključenih univerzitetskih centara/centara za istraživanje	**10**	Praćenje
Broj malih i srednjih poduzeća kojima se pruža pomoć od kojih je: Broj ženskih malih i srednjih poduzeća Broj malih i srednjih poduzeća koja izrađuju ekološke proizvode	**30** **15** **8**	Praćenje
Broj novih poduzeća kojima se pruža pomoć od kojih je: Broj ženskih malih i srednjih poduzeća Broj malih i srednjih poduzeća koja izrađuju ekološke proizvode	**15** **7** **3**	Praćenje
Broj projekata kojima se razvija suradnja u oblasti usluga u javnom sektoru	**10**	Praćenje
Broj ljudi koji učestvuje u zajedničkim obrazovnim ili	**300**	Praćenje

aktivnostima na obuci		
Broj i vrsta unaprijeđenih institucija (društvene, institucije zdravstvene zaštite i rada)	**10**	Praćenje
Broj projekata kojima se jačaju institucionalni kapaciteti	**20**	Praćenje

Pokazatelji rezultata

NAZIV	CILJ	IZVOR PODATAKA
Broj novih usluga/proizvoda/procesa koji su razvijeni sa parnterima u prekograničnoj saradnji	**15**	Praćenje
Povećanje prometa u malim i srednjim poduzećima kojma se pruža pomoć (koja već postoje)	**25**	Ankete/izvještaj o vrijednovanju
Postotak novih poduzeća kojma se pruža pomoć, a koja su preživjela više od 18 mjeseci	**70%**	Ankete/izvještaj o vrijednovanju
Postotak stanovništva kojem su dostupne društvene, zdravstvene i radne institucije	**30%**	Ankete/izvještaj o vrijednovanju
Broj uključenih korisnika, opisanih po vrsti	**700**	Praćenje

5-5-1 Prioritet 2 – Prirodni i kulturni resursi i prevencija rizika

Pokazatelji ishoda

NAZIV	CILJ	IZVOR PODATAKA
Broj projekata		
Ukupan broj projekata	**53**	Praćenje
Broj projekata: zaštita i unapređenje okoliša mora i obalnog područja	**12**	Praćenje
Broj projekata: upravljanje prirodnim i kulturnim resursima i prevencija prirodnih i tehnoloških rizika	**15**	Praćenje
Broj projekata: štednja energije i obnovljivi izvori energije	**20**	Praćenje
Broj projekata: održivi turizam	**6**	Praćenje
Vrste projekata		
Izrada zajedničkih politika i strategija	**18**	Praćenje
Izrada zajedničkih instrumenata	**13**	Praćenje
Izrada ogledних mjera	**20**	Praćenje
Izrada zajedničkih studija izvodljivosti	**2**	Praćenje
Partnerstvo		
Broj projekata koji uključuju 2-4 partnera	>60%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju 5-8 partnera	>35%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju više od 8 partnera	>5%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju 2-3 zemlje	>60%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju 4-6 zemalja	>35%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju više od 6 zemalja	>5%	Praćenje
Konkretni ishodi		
Broj kilometara zaštićene obale	**60**	Praćenje
Broj novostvorenih prekograničnih timova za hitne slučajeve i riješenih problema	**2**	Praćenje
Broj prekograničnih sporazuma/mreža uspostavljenih između operatora/agencija u oblasti zaštite okoliša	**3**	Praćenje

Broj projekata kojima se stimulira i poboljšava zajednička zaštita i upravljanje okolišem	**3**	Praćenje
Broj sporazuma/mreža za suradnju kojima je cilj poboljšanje spremnosti u hitnim slučajevima	**3**	Praćenje
Broj kampanja za očuvanje energije i obnovljivih izvora energije	**2**	Praćenje
Broj oglednih projekata za korištenje obnovljivih resursa	**15**	Praćenje
Broj izrađenih turističkih paketa/ruta/zaštitnih znakova	**10**	Praćenje
Broj prekograničnih turističkih proizvoda/zajedničkih marketinčkih pristupa i zajedničkih usluga pružanja informacija	**10**	Praćenje
Broj marketinških inicijativa kojima je pružena potpora (ili zajedničkih promotivnih kampanja)	**2**	Praćenje
Broj novih/unaprijeđenih atrakcija/objekata	**25**	Praćenje

Pokazatelji rezultata

NAZIV	CILJ	IZVOR PODATAKA
Broj zaštićenih ekosistema	**5**	Praćenje
Broj zaštićenih lokacija prirodne/kulturne baštine	**10**	Praćenje
Postotak prirodnih resursa zanimljivih zajedničkom rukovodstvu	**20%**	Izvještaj o vrijednovanju
Poboljšano upravljanje okolišem i promoviranje biološke raznolikosti	**2**	Praćenje /izvještaj o vrijednovanju
Postotak povećanog broja noćenja u jadranskom području	**2%**	Ankete /izvještaj o vrijednovanju

5-5-2 Prioritet 3 – Dostupnost i mreže

Pokazatelji ishoda

NAZIV	CILJ	IZVOR PODATAKA
Broj projekata		
Ukupan broj projekata	**58**	Praćenje
Broj projekata: fizička infrastruktura	**8**	Praćenje
Broj projekata: održivi sustavi mobilnosti	**20**	Praćenje
Broj projekata: komunikacijske mreže	**30**	Praćenje
Vrste projekata		
Izrada zajedničkih politika i strategija	**38**	Praćenje
Izrada zajedničkih instrumenata	**20**	Praćenje
Izrada oglednih mjera	**0**	Praćenje
Izrada zajedničkih studija izvodljivosti	**0**	Praćenje
Partnerstvo		
Broj projekata koji uključuju 2-4 partnera	>60%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju 5-8 partnera	>35%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju više od 8 partnera	>5%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju 2-3 zemlje	>60%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju 4-6 zemalja	>35%	Praćenje
Broj projekata koji uključuju više od 6 zemalja	>5%	Praćenje
Konkretni ishodi		

Broj projekata kojima se razvija zajednička upotreba infrastrukture	**15**	Praćenje
Broj modernizovanih luka/aerodroma	**10**	Praćenje
Broj poboljšanih usluga saboraćaja	**15**	Praćenje
Broj projekata kojima se poboljšavaju veze	**15**	Praćenje
Broj popunjenih praznina u saobraćajnim vezama	**5**	Praćenje
Broj projekata kojima se smanjuje izolacija putem poboljšanog pristupa IKT/mrežama	**25**	Praćenje

Pokazatelji rezultata

NAZIV	CILJ	IZVOR PODATAKA
Broj novih pristaništa	**2**	Izvještaj o vrijednovanju
Broj poboljšanih kombinovanih mogućnosti prijevoza	**10**	Praćenje
Broj dodatnih usluga javnog prijevoza	**5**	Praćenje
Postotak stanovništva koje koristi nove saobraćajne veze (rano)	**2%**	Izvještaj o vrijednovanju
Broj novih uspostavljenih IKT usluga	**4**	Ankete /izvještaj o vrijednovanju
Povećanje postotka stanovništva koje ima pristup IKT	**2%**	Ankete /izvještaj o vrijednovanju

5-5-3 Prioritet 4 – Tehnička pomoć

Pokazatelji ishoda

NAZIV	CILJ	IZVOR PODATAKA
Broj projekata		
Ukupan broj projekata	**4**	Praćenje
Broj projekata: upravljanje i realizacija	**2**	Praćenje
Broj projekata: informiranje, promoviranje i vrijednovanja	**2**	Praćenje
Konkretni ishodi		
Broj uspostavljenih prekograničnih programskih struktura	**3**	Praćenje
Broj seminara/javnih događanja	**15**	Praćenje
Broj vrijednovanih (procijenjenih) projekata	**500**	Praćenje

Pokazatelji rezultata

NAZIV	CILJ	IZVOR PODATAKA
Broj izrađenih priručnika/smjernica	**4**	Praćenje
Broj učesnika u događajima organiziranim u svrhu promocije i realizacije Programa	**600**	Anketa
Broj i kvalitet projekata koji su podneseni radi financiranja i stopa uspjeha	**5**	Praćenje

6 FINANCIJSKE ODREDBE

U narednom odlomku date su tabele sa financijskim podacima Programa za period od 2007-2009. u sukladnosti s Uredbom o realizaciji IPA.

6-1 PRORAČUN PROGRAMA I STOPA POMOĆI

Tab. 23 – Godišnja obveza IPA u Programu (u eurima):

Godina	Ukupna raspodjela sredstava IPA CBC
2007	19.764.156
2008	33.767.061
2009	36.909.920
Ukupno 2007-2009	**90.441.137**

Tab. 24 – Indikativna raspodjela prema prioritetima (2007/2009) Prioriteti prema izvoru financiranja (u eurima):

Prioritet	Sredstva iz Zajednice	Sufinanciranje iz države	Ukupna sredstva	Stopa kofinanciranja	Učešće EIB	Ostala[17]
	(a)	(b)	(c) = (a) + (b)	(d) = (a)/(c)		
Prioritet 1 – Privredna, društvena i institucionalna suradnja	27.132.341	4.788.060	**31.920.401**	85,00%	-	-
Prioritet 2 – Prirodni i kulturni resursi i prevencija rizika	27.132.341	4.788.060	**31.920.401**	85,00%	-	-
Prioritet 3 – Dostupnost i mreže	27.132.341	4.788.060	**31.920.401**	85,00%	-	-
Prioritet 4 – Tehnička pomoć	9.044.114	1.596.020	**10.640.134**	85,00%	-	-
Ukupno (2007-2009)	**90.441.137**	**15.960.200**	**106.401.337**	**85,00%**	-	-

[17] Odnosi se na kofinansiranje korisnika i iz javnog i iz privatnog sektora.

6-2 RASPODJELA SREDSTAVA

Tab.25 – Raspodjela sredstava prema prioritetima i godinama. Fond Zajednice i države (u eurima)):

Prioritet	2007	2008	2009	Ukupna sredstva
Prioritet 1 – Privredna, društvena i institucionalna suradnja	6.975.584	11.917.786	13.027.031	**31.920.401**
Prioritet 2 – Prirodni i kulturni resursi i prevencija rizika	6.975.584	11.917.786	13.027.031	**31.920.401**
Prioritet 3 – Dostupnost i mreže	6.975.584	11.917.786	13.027.031	**31.920.401**
Prioritet 4 – Tehnička pomoć	2.325.195	3.972.595	4.342.344	**10.640.134**
UKUPNO	**23.251.948**	**39.725.954**	**43.423.435**	**106.401.338**

7 ODREDBE O REALIZACIJI OPERATIVNOG PROGRAMA

7-1 UPRAVLJANJE PROGRAMOM

U okviru prekogranične suradnje u jadranskom regionu postoji odredba koja se odnosi na uspostavljanje tijela i zajedničkih struktura zaduženih za upravljanje Programom. Tijela i strukture moraju poštovati pravilo jedne strukture za jedan program, te principe razdvajanja funkcija.

Tijela su sljedeća:

(a) Upravno tijelo, zaduženo za upravljanje i realizaciju Programa;
(b) Tijelo zaduženo za ovjeru, zaduženo za ovjeru nastalih rashoda;
(c) Kontrolno tijelo, zaduženo za sustave kontrole.

Uspostavljene strukture Programa su:

(d) Zajednički nadzorni odbor;
(e) Zajednički upravni odbor;
(f) Zajednički tehnički sekretarijat.

Ako tijekom realizacije Programa dođe do promjena *naziva, adrese, telefona ili adrese elektronske pošte*, čime se mijenjaju strukture zadužene za sustav upravljanja i kontrole tijekom realizacije, o ovome će biti obaviještena Europska komisija i Zajednički nadzorni odbor, dok će se godišnje izvješćei ažurirati, a Program izmijeniti.

7-1.1 Zajenički nadzorni odbor

Zajednički nadzorni odbor uspostavit će se u roku od tri mjeseca od dana obavještavanja država učesnica o odluci kojom se odobrava Program.

Na zahtjev država učesnica ili Komisije, Zajednički nadzorni odbor sastajat će se najmanje dva puta godišnje[18].

U sukladnosti s odredbama čl. 110 – 111. Uredbe o realizaciji IPA, Zajednički nadzorni odbor, zajedno s Upravnim tijelom, uvjerava se u djelotvornost i kvalitet realizacije Programa prekogranične suradnje, u sukladnosti s sljedećim odredbama:

(a) Razmatra i odobrava kriterijume za izbor aktivnosti koje se financiraju u sklopu Programa prekogranične suradnje, te odobrava svaku reviziju tih kriterijuma u sukladnosti s programskim potrebama;
(b) Odobrava pozive za podnošenje prijedloga projekata prije njihovog objavljivanja (od strane JTS);
(c) Zaduženo je za izbor i odobravanje aktivnosti;
(d) Periodično provjerava napredak koji je ostvaren u smislu postizanja konkretnih ciljeva Programa prekogranične suradnje na temelju dokumenata koje podnosi Upravno tijelo;
(e) Ispituje rezultate realizacije, posebice ostvarenje ciljeva zadatih za svaki prioritet i vrijednovanja navedena u čl. 57. st. (4) i čl. 109. Uredbe o realizaciji IPA;
(f) Razmatra i odobrava godišnja i završna izvješća o realizaciji iz čl. 112. Uredbe o realizaciji IPA;

[18] Čl. 110 (1) Uredbe o realizaciji IPA.

(g) Odobrava prijave strateških projekata.

Nadalje:

(f) Odbor se obavještava o godišnjem izvješću o kontroli iz čl. 105 (1) (c) Uredbe o realizaciji IPA, i o svim značajnim napomenama koje bi Komisija mogla imati nakon razmatranja tih izvještaja;
(g) Odbor može Upravnom tijelu predložiti bilo kakvu reviziju ili pregled Programa prekogranične suradnje kojim će se vjerojatno omogućiti ostvarenje ciljeva iz čl. 86 (2) Uredbe o realizaciji IPA ili poboljšati upravljanje Programom, uključujući i financijsko upravljanje;
(h) Razmatra i odobrava svaki prijedlog izmjena i dopuna sadržaja Programa prekogranične suradnje;

Zajednički nadzorni odbor sastavlja svoj poslovnik u sklopu institucionalnog, pravog i financijskog okvira država učesnica, te u sukladnosti s mandatom Zajedničkog nadzornog odbora koji je izložila Komsija, kako bi ispunio svoju misiju u sukladnosti s Uredbom o realizaciji IPA. JMC ga usvaja u dogovoru sa Upravnim tijelom.

Zajednički nadzorni odbor djeluje u sukladnosti s sljedećim odredbama:

(f) Svaka država mora biti zastupljena;
(g) Svaka država ima jedan glas;
(h) donosi odluke na temelju konsenzusa, sem kada su u internom poslovniku naznačeni drugi postupci glasanja;
(i) U njegovim dužnostima podržava ga Zajednički tehnički sekretariijat.

JMC se sastoji od predstavnika kako centralne, tako i regionalne/lokalne uprave država učesnica. Konačni sastav JMC bit će uključen u interni poslovnik kako bi se obezbijedila ravnomjerna zastupljenost država učesnica. Ukupan broj članova JMC omogućava Odboru da djeluje na efikasan i isplativ način. Kako bi bila zastupljena cijela teritorija obuhvaćena Programom, maksimalan broj članova JMC po zemlji bit će sljedeći:

Upravno tijelo	
Albanija	6 predstavnika (2 sa centralnog + 4 sa regionalnog/lokalnog nivoa)
Bosna and Hercegovina	3 predstavnika (sa centralnog nivoa)
Hrvatska	8 predstavnika (1 sa centralnog + 7 sa regionalnog/lokalnog nivoa)
Grčka	4 predstavnika (2 sa centralnog + 2 sa regionalnog/lokalnog nivoa)
Italija	9 predstavnika (2 sa centralnog + 7 sa regionalnog/lokalnog nivoa)
Crna Gora	2 predstavnika (sa centralnog nivoa)
Srbija	1 predstavnik (sa centralnog nivoa)
Slovenija	9 predstavnika (2 sa centralnog + 7 sa regionalnog/lokalnog nivoa)

Predstavnici Europske komisije učestvuju u radu JMC u svojstvu savjetnika.
Predstavnik za zaštitu okoliša i predstavnici privrednih i društvenih partnerstava mogu prema potrebi također učestvovati kao posmatrači, u sukladnosti s čl. 87. Uredbe o realizaciji IPA.

Troškovi MA i samo dva predstavnika iz svake države učesnice podmiruju se iz sredstava Tehničke pomoći.

7-1.2 Zajednički upravni odbor

U sukladnosti s čl. 110 (f) Uredbe o realizaciji IPA, Zajednički nadzorni odbor može dodijeliti nadležnost za izbor aktivnosti Zajedničkom upravnom odboru, ali zadržava odgovornost.

Tijekom svog prvog sastanka JMC donosi odluku i odobrava poslovnik JSC-a, kojim se tačno određuje: predsjedavajući, sastav, zadaci i raspored sastanaka.

Stručnjaci (npr. stručnjaci za zaštitu okoliša) također mogu učestvovati u radu JSC radi procjene ispunjavanja konkretnih kriterijuma.

JSC-u pomaže Zajednički tehnički sekretarijat.

7-1.3 Upravno tijelo

Upravno tijelo je zaduženo za upravljanje i realizaciju Programa prekogranične suradnje u sukladnosti s principom dobrog financijskog upravljanja. MA je glavni sugovornik Europske komisije.

Upravno tijelo Programa uspostavlja se u Italiji, u Lakvili (L'Aquila), i njegova struktura je sljedeća:

Odgovorna struktura:	REGIONE ABRUZZO DIREZIONE AFFARI INTERNAZIONALI
Adresa:	Piazza Santa Giusta, Palazzo Centi –L'Aquila
E-mail:	cooperazioneaq@regione.abruzzo.it

„*Direzione Affari Internazionali*" (Uprava za međunarodne poslove) funkcionalno ne ovisi od Tijela zaduženog za ovjeru i Kontrolnog tijela. Odlukom regionalne vlade Upravnom tijelu daju se sve odgovarajuće nadležnosti navedene u čl. 103. Uredbe o realizaciji IPA.

Upravno tijelo zaduženo je da:

(a) obezbijedi da je izbor aktivnosti za financiranje u sukladnosti s kriterijumima koji se odnose na Program, te da su u sukladnosti s važećim pravilima Zajednice i države tijekom cijelog perioda realizacije;
(b) obezbijedi postojanje sustava za evidentiranje i čuvanje računovodstvene dokumentacije u kompjuteriziranom obliku za svaku aktivnost obuhvaćenu Programom, te prikupljanje podataka o realizaciji, koji su neophodni za financijsko upravljanje, praćenje, provjeru, reviziju i vrijednovanja;
(c) potvrdi točnost rashoda. Iz tog razloga, ono se uvjerava da su rashodi svakog krajnjeg korisnika koji je učestvovao u aktivnosti potvrđeni od strane lica zaduženog za kontrolu, iz čl. 108. Uredbe o realizaciji IPA;
(d) obezbijedi da se aktivnosti realiziraju u sukladnosti s odredbama o javnoj nabavci iz članka 121. Uredbe o realizaciji IPA;
(e) obezbijedi da krajnji korisnici i druga tijela uključena u realizaciju aktivnosti vode ili poseban računovodstveni sustav, ili odgovarajući računovodstveni kod za sve transakcije u svezi s aktivnošću, ne prenebregavajući računovodstvene propise države;
(f) obezbijedi da se vrijednovanja Programa vrši u sukladnosti s člankom 109. Uredbe o realizaciji IPA;
(g) odredi procedure kojima se garantira da se svi dokumenti u svezi s rashodima i revizijom, koji su potrebni radi obezbjeđivanja odgovarajuće evidencije revizija, čuvaju u sukladnosti s uvjetima iz članka 134 Uredbe o realizaciji IPA;
(h) obezbijedi da, u svrhu ovjere, tijelo zaduženo za ovjeru dobije sve neophodne informacije o izvršenim procedurama i provjerama glede rashoda;
(i) usmjerava rad Zajedničkog nadzornog odbora i obezbjeđuje mu dokumente potrebne kako bi se omogućilo praćenje kvalitete realizacije Programa u svjetlu njegovih konkretnih ciljeva;
(j) izradi i, nakon odobrenja Zajedničkog nadzornog odbora, podnese Komisiji godišnja i završna izvješća o realizaciji iz članka 112. Uredbe o realizaciji IPA;
(k) obezbijedi ispunjavanje uvjeta glede informiranja i promoviranja iz članka 62. Uredbe o ralizaciji IPA.

Upravno tijelo dostavlja Komisiji detaljan opis sustava upravaljanja i kontrole usvojenih u sukladnosti s člankom 115. Uredbe o ralizaciji IPA.

Upravnom tijelu će u izvršavanju njegovih dužnosti potporu pružati Zajednički tehnički sekretarijat, kome je to povjereno putem redovnog javnog tendera .

7-1.4 Zajednički tehnički sekretarijat

Zajednički tehnički sekretarijat uspostavlja Upravno tijelo[19] u dogovoru s državama učesnicama Programa, i ono predstavlja glavnu tehničko-administrativnu strukturu koja podržava Program. Sekretarijat pomaže Upravnom tijelu, Zajedničkom nadzornom odboru, Zajedničkom upravnom odboru, Tijelu zaduženom za ovjeru i Kontrolnom tijelu u izvršavanju njihovih zadataka

Zajednički tehnički sekretarijat uspostavlja se u Italiji, u Lakvili:

Odgovorna struktura:	REGIONE ABRUZZO
Adresa:	Piazza Santa Giusta, Palazzo Centi –L'Aquila
Email:	info@adriaticoipa.com

Zadaci povjereni Zajedničkom tehničkom sekretarijatu su sljedeći:

(a) Pomaže u odnosima između interesnih strana;
(b) Pruža informacije o Programu;
(c) Pruža pomoć u sastavljanju poziva za podnošenje prijedloga projekata i njihovo objavljivanje;
(d) Prikuplja prijedloge projekata;
(e) Organizira sastanke JMC, JSC, i ostale sastanke;
(f) Provjerava formalnu prihvatljivost projekata;
(g) Preliminarna ocjena prijedloga projekata;
(h) Pruža potporu strukturama Programa zaduženim za upravljanje u obavljanju njihovih dužnosti;
(i) Centralno prikupljanje i obrada podataka o realizaciji projekata radi praćenja realizacije Programa;
(j) prikupljanje izvješća o napretku od glavnih korisnika.

Zaposleni u Zajedničkom tehničkom sekretarijatu, koje angažira i vodi Upravno tijelo, biraju se putem procedure javnog tendera i oni moraju ispuniti profesionalne uvjete za ta mjesta, te poznavati jezike koji se koriste u državama koje učestvuju u Programu.

7-1.5 Kancelarija za prvostepenu kontrolu

Kako bi se razvila organizacija sustava prvostepene kontrole, u kontekstu djelovanja kojim se podržava Upravno tijelo, kao što je navedeno u Programu, namjera je osnovati Kancelariju za provstepenu kontrolu (FLCO) i Decentralizirane kancelarije u upravama MS/CC/PCC, koja provjerava sve aktivnosti ili dijelove aktivnosti koje se provode u programskoj oblasti.

FLCO izvršava sljedeće zadatke: 1) koordinacija aktivnosti decentraliziranih kancelarija za kontrolu; 2) garantira jednako tumačenje i procjenu prihvatljivosti rashoda; 3) kontrolira usklađenost podataka korisnika o rasporedu rashoda, koje su u sustav unijele decentralizirane kancelarije svaka prema teritorijalnoj kvalifikaciji, i podataka o upisima rasporeda sredstava Prioriteta 4; 4) prima sve provjerene potvrde o rashodima od korisnika, provjerava službenu točnost potvrđenih pregleda rashoda i priprema pregled rashoda koji se šalje Tijelu zaduženom za ovjere; 5) nadzire upisivanje u

[19] Čl. 102. Uredbe o realizaciji IPA

sustav praćenja i vrši potvrdu i konsolidaciju podataka o rashodima; 6) obrađuje podatake i sastavlja izvještaj o finansijskom napretku Programa.

FLCO je odgovoran za provjeru dokumentacije svih (100%) aktivnosti za koje su korisnici popunili pregled rashoda radi provjere prihvatljivosti rashoda u sukladnosti s sljedećim principima:

1) princip djelotvornosti: nalaže potvrdu da su rashodi korisnika ili njihovih partnera nastali u svezi s realizacijom projekta;
2) princip legitimnosti: nalaže potvrdu da su rashodi u sukladnosti s propisima EU i propisima države;
3) princip lokalizacije aktivnosti: nalaže da su rashodi nastali u svezi s aktivnostima u programskoj oblasti;
4) princip dokumentiranog dokaza: nalaže da se rashodi dokumentiraju pomoću primljenih faktura ili računovodstvene evidencije koja ima jednaku pravnu snagu.

FLCO može, u određenim slučajevima, od korisnika zahtijevati dodatne dokumente.

Procedura glede prvostepene kontrole mora početi s pripremom računovodstva rashoda koju vrši svaki korisnik glede aktivnosti koje su u njihovoj nadležnosti.
Kako bi se to ostvarilo, svaki korisnik mora provesti administrativnu i računovodstvenu procjenu dokumentacije koja potkrepljuje njegov pregled rashoda i mora zabilježiti te postupke u kontrolnoj listi za samoprocjenu koju dostavlja osoba nadležna za prvostepenu kontrolu i koja se prosljeđuje sa pregledom.
FLCO koji je nadležan za svaku državu provjerava dokumente za sve aktivnosti (100%) za koje korisnici prijavljuju rashode kako bi se provjerila njihova prihvatljivost. Nakon provjere, FLCO izdaje potvrdu o prihvatljivosti rashoda za svakog korisnika ili, ako je to neophodno, zahtjeva dodatnu dokumentaciju kako bi se dopunila dokumentacija koju je već primio od korisnika.

Potvrda o rashodima šalje se: 1) korisniku na kojeg se računovodstvo odnosi; 2) Prvoj centraliziranoj kancelariji za kontrolu; 3) glavnom korisniku.

Nakon provjere dokumenata Kancelarija za prvostepenu kontrolu - Decentralizirana kancelarija provodi *in situ* provjeru slojevitog uzimanja uzoraka aktivnosti prema vrsti aktivnosti i korisniku.

7-1.6 Sustav decentraliziranog praćenja

Realizacija Programa zahtijeva strukture kojima se pruža potpora MA, kao i državama/regijama.

Na centraliziranom nivou, MA potporu pruža Zajednički tehnički sekretarijat i FLCO.

Pomoć je predviđena i na decentralizovanom i lokalnom/regionalnom nivou kako bi se garantiralo poštivanje kriterijuma i smjernica datih u Programu.

Zadaci TA na lokalnom nivou obuhvataju pomoć potencijalnim podnosiocima prijedloga projekta, kao i pomoć javnim teritorijalnim strukturama koje učestvuju u Programu (s posebnim osvrtom na aktivnosti povezane s sustavom praćenja). To obuhvaća sve aktivnosti koje su u svezi s centralnim sustavom praćenja: prikupljanje podataka na razini projekta (proceduralni, financijski i fizički pokazatelji) za svaku državu/regiju uključenu u Program.

7-1.7 Tijelo zaduženo za ovjeru

Tijelo zaduženo za ovjeru zaduženo je za ispravnu ovjeru rashoda nastalih prilikom realizacije Programa.

Tijelo Programa zaduženo za ovjeru funkcionalno je neovisno od Upravnog tijela i Kontrolnog tijela.

Tijelo Programa zaduženo za ovjeru uspostavlja se u Italiji, u Lakvili, i njegova struktura je sljedeća:

Odgovorna struktura:	REGIONE ABRUZZO SERVIZIO AUTORITÀ DI CERTIFICAZIONE
Adresa:	via Leonardo da Vinci 6, Palazzo Silone – 67100 L'Aquila
E-mail:	servautcert@regione.abruzzo.it

U sukladnosti s čl. 104. Uredbe o realizaciji IPA, Tijelo zaduženo za ovjeru nadležno je:

(a) Za sastavljanje i podnošenje ovjerenih pregleda rashoda i zahtjeva za plaćanje Komisiji;
(b) Za ovjeru:
  (i) Da je pregled rashoda tačan, da proizilazi iz pouzdanih računovodstvenih sustava, te da se zasniva na propratnim dokumentima koji se mogu provjeriti;
  (ii) Da su iskazani rashodi u sukladnosti s važećim propisima Zajednice i države, te da su nastali u svezi s aktivnostima koje su izabrane za financiranje u sukladnosti s kriterijumima koji se odnose na Program i u sukladnosti s propisima Zajednice i države;
(c) Da se, u svrhu ovjere, postara da od Upravnog tijela primi odgovarajuće informacije o procedurama i provjerama koje su izvršene u svezi s rashodima obuhvaćenim pregledima rashoda;
(d) Da, u svrhu ovjere, uzme u obzir rezultate svih revizija koje je izvršilo Kontrolno tijelo ili koje su izvršene pod njegovom nadležnošću;
(e) Za vođenje računovodstvenih evidencija u kompjuteriziranom obliku o rashodima iskazanim Komisiji. Upravna i kontrolna tijela imaju pravo na pristup tim informacijama. Na pismeni zahtjev Komisije, tijelo zaduženo za ovjeru pruža Komisiji ove informacije u roku od deset radnih dana od dana prijema zahtjeva ili u bilo kom dogovorenom roku radi provođenja provjera dokumentacije i provjera na licu mjesta;
(f) Za vođenje evidencije o iznosima koji se vraćaju i iznosima povučenim nakon otkazivanja cjelokupnog ili dijela doprinosa za aktivnost. Iznosi koji se vraćaju ponovo se uplaćuju u opći proračun Europske unije prije završetka Programa tako što se odbijaju od narednog pregleda rashoda
(g) Za slanje izvještaja Komisiji do 28. veljače svake godine, kojim se za svaki prioritet Programa utvrđuje sljedeće:

  (i) Iznosi povučeni iz pregleda rashoda predatih tijekom prethodne godine nakon otkazivanja cjelokupnog ili dijela javnog doprinosa za aktivnost;
  (ii) Vraćeni iznosi koji su odbijeni od tih pregleda rashoda;
  (iii) Izvještaj o iznosima čiji se povrat vrši do 31. prosinca prethodne godine, razvrstani po godinama u kojima su izdati nalozi za povrat sredstava.

Tijelo zaduženo za ovjeru je organ nadležan za primanje isplata od Komisije i za uplate glavnim krorisnicima.

7-1.8 Kontrolno tijelo

Kontrolno tijelo, prema članku 105. Uredbe o realizaciji IPA, zaduženo je za provjeru djelotvornog funkcioniranja sustava upravljanja i kontrole.

Kontrolno tijelo Programa funkcionalno je neovisno od Upravnog tijela i Tijela zaduženog za ovjeru.

Kontrolno tijelo Programa uspostavlja se u Italiji, u Lakvili, i njegova struktura je sljedeća:

Odgovorna struktura:	REGIONE ABRUZZO

	STRUTTURA SPECIALE DI SUPPORTO "CONTROLLO ISPETTIVO-CONTABILE"
Adresa:	via Leonardo da Vinci 6 – 67100 L'Aquila
E-mail:	servcontisp@regione.abruzzo.it

Kontrolno tijelo Programa koristit će vanjske operativne strukture izabrane putem javnog poziva na tender.

Kontrolnom tijelu Programa pomaže grupa revizora, koja se sastoji od predstavnika svake države koja učestvuje u Programu, a koja vrše poslove iz članka 105. Uredbe o realizacijia IPA. Grupa revizora uspostavlja se u roku od tri mjeseca od dana donošenja odluke kojom se odobrava Program prekogranične suradnje. Ona sastavlja vlastiti poslovnik. Njome predsjedava kontrolno tijelo Programa za prekograničnu suradnju.

Kontrolno tijelo, kako je propisano člankom 105. Uredbe o realizaciji IPA, zaduženo je:

(a) Da obezbijedi da se revizije provode radi provjere djelotvornog funkcioniranja sustava upravljanja i kontrole Programa prekogranične suradnje;

(b) Da obezbijedi da se revizije aktivnosti provode na temelju odgovarajućeg uzorka radi provjere iskazanih rashoda;

(c) Da do 31. prosinca svake godine, počevši od godine nakon usvajanja Programa do četvrte godine nakon posljednje proračunske obveze:

(i) Podnese Komisiji godišnje izvješće o kontroli, u kome su dati nalazi revizija izvršenih tijekom proteklog dvanaestomjesečnog perioda, zaključno sa 30. lipnjem date godine, i u kome se izvještava o svakom nedostatku koji je otkriven u sustavima za upravljanje i kontrolu Programa. Prvi izvještaj, koji se podnosi do 31. prosinca godine nakon usvajanja Programa, obuhvata period od 1. siječnja godine usvajanja do 30. lipnja godine nakon usvajanja Programa. Informacije koje se odnose na revizije izvršene nakon 1. srpnja četvrte godine nakon zadnje proračunske obveze, obuhvaćene su konačnim izvješćem o kontroli, kojim se potkrepljuje završna deklaracija iz točke (d) ovog stavka. Ovo izvješće zasniva se na revizijama sustava i revizijama aktivnosti koje se vrše u sukladnosti s točkom (a) i (b) ovog stavka;

(ii) na temelju kontrola i revizija koje su izvršene pod njegovom nadležnošću, da mišljenje o tome da li sustav upravljanja i kontrole uspješno funkcionira, kako bi se dala dovoljna garancija da su pregledi rashoda koji su predočeni Komisiji tačni, a time i dovoljna garancija da su osnovne transakcije u zakonite i ispravne.

(d) Najkasnije do 31. prosinca pete godine nakon posljednje proračunske obveze, podnese Komisiji završnu deklaraciju kojom se ocjenjuje valjanost zahtjeva za plaćanje završnog stanja i zakonitost i regularnost osnovnih transakcija obuhvaćenih završnim pregledom rashoda, koji će biti potkrijepljen završnim izvješćem o kontroli. Ova završna deklaracija zasniva se na cjelokupnom revizorskom radu koji je Kontrolno tijelo obavilo ili koji je obavljen pod njegovom nadležnošću.

Ako nedostaci u sustavima upravljanja ili kontrole, ili količina otkrivenih nepropisnih rashoda onemogućavaju davanje pozitivnog mišljenja u godišnjem mišljenju iz čl. 105 (1)(c) (ii) Uredbe o realizaciji IPA, Kontrolno tijelo navodi razloge i procjenu ozbiljnost problema i njegov financijski učinak.

Revizija se obavlja svakih 12 mjeseci, počevši od 1. srpnja 2008.

Kontrolno tijelo u svom revizorskom radu uvažava međunarodno prihvaćene revizorske standarde, te garantira da su predstavnici koji vrše reviziju neovisni i da kod njih ne postoji sukob interesa.

7-2 IZRADA I IZBOR PROJEKATA

Cilj Programa je doći do visokokvalitetnih projekata koji su usmjereni na postizanje rezultata i koji imaju strateški karakter, a značajni su za programsku oblast.

Za izbor projekata zadužen je JMC (JMC dodjeljuje tu dužnost JSC-u), kome pomaže Zajednički tehnički sekretarijat.
Zajednički nadzorni odbor također može uvesti elemente hijerarhijskog upravljanja radi podsticanja izrade projekata kako bi se dobili prekogranični projekti visoke razine. Ovi element mogu, između ostalog, obuhvatati:

(a) Javni poziv za podnošenje prijedloga projekata (kome je cilj obuhvatiti sve potencijalne podnosioce prijedloga, kako bi podnijeli projektne ideje koje su od značaja za programske prioritete);

(b) Ograničene pozive za podnošenje prijedloga projekata:

(i) Kojima se usmjeravaju programski prioriteti (izrađuju detaljni opisi projekata);
(ii) Kojima se sužava ciljna grupa potencijalnih partnera na projektu;
(iii) Kojima se uspostavljaju konkretni kriterijumi kvalificiranosti i kvalitete glede broja i vrste partnera, aktivnosti, itd.

Pripremi za ograničene pozive može se pružiti pomoć putem tematskih seminara na razini interesnih strana u Programu (ciljne grupe, stručnjaci, tijela Programa zadužena za upravljanje, itd) kako bi se utvrdila moguća polja strateške suradnje, koja bi mogla poslužiti kao osnova za pozive;

Za konačno odobravanje ili odbacivanje projekata zadužen je JMC. JMC može, ako je to potrebno, osnovati pododbore i uključiti vanjske stručnjake u izradu i procjenu projekata.

Detaljne procedure za izradu, prijavu i izbor projekata izrađuje Zajednički tehnički sekretarijat, a odobrava JMC.

7-2.1 Izrada projekta

Korisnicima koji izrađuju projekat pruža se pomoć i potpora. Sve države korisnice zadužene su za provođenje kampanja usmjerenih na upoznavanje sa raspoloživim sredstvima za potencijalne korisnike.

Prilkom izrade projekata, mora se garantirati sljedeće:

(a) Svi potencijalni podnosioci prijedloga projekata i partneri na projektima dobijaju iste informacije bez obzira gdje se nalaze;
(b) Pomoć pri ostvarivanju partnerstava putem pomoći u pronalaženju zainteresiranih učesnika, npr. pomoću baze podataka ili promotivnih događaja;
(c) Pružanje tehničke pomoći projektima (npr. u obliku modela ugovora, itd).

7-2.2 Izbor projekata

Za izbor projekata će u cjelini biti zadužen JMC. Kako bi se ostvarili programski ciljevi, JMC traži projekte koji imaju istinski prekogranični karakter, što se ogleda u:

(a) Relevantnosti predmeta / teme
(b) Konkretnosti predviđenih rezultata i utjecaja
(c) Kvalitetu partnerstva u sklopu projekta
(d) Pozitivnom odnosu između troškova i rezultata u smislu mobiliziranih resursa (financijskih, ljudskih, prirodnih i kulturnih);
(e) Utjecaj projekta na okoliš.

U samom procesu izbora, primjenjuju se dve različite grupe kriterijuma prilikom odobravanja prijave. Prva grupa se odnosi na kriterijume kvalificiranosti – njima se određuju minimalni uvjeti koje prijava mora ispuniti. Projekti koji ne ispunjavaju kriterijume kvalificiranosti se isključuju. Druga grupa se sastoji od kriterijuma kvalitete – ovi kriterijumi čine osnovu za ocjenu prijave, kako bi se projekti rangirali radi izbora.

Detaljne kriterijume (uključujući kriterijume kvalificiranosti i kvalitete) koji se koriste prilikom izbora projekata, izrađuje Zajednički tehnički sekretarijat, a odobrava JMC, i o njima se obavještavaju potencijalni podnosioci prijedloga projekata u obliku iscrpnih Priručnika za podnosioce prijedloga projekata.

Zajednički nadzorni odbor može ograničiti opseg kvalificiranih podnosioca prijedloga u svakom pozivu za dostavljanje prijedloga, uzimajući u obzir konkretne uvjete datog poziva.

7-3 SUSTAVI REALIZACIJE

7-3.1 Praćenje

Upravno tijelo i Zajednički nadzorni odbor putem sustava praćenja obezbjeđuju nadzor nad Programom.

Iz tog razloga, Upravno tijelo je zaduženo[20] za primjenu računarskog sustava u institucijama, koji služi za evidentiranje i čuvanje računovodstvenih podataka svake aktivnosti koja se provodi kako bi se obezbijedilo fizičko, financijsko i proceduralno praćenje Programa. Posebna pažnja se mora posvetiti izboru pokazatelja ishoda i rezultata kojima se mjeri napredak i djelotvornost u provođenju prioriteta. Struktura zadužena za praćenje provjerava kvalitet i potpunost podataka koje daju glavni partneri kako bi se obezbijedila točnost, pouzdanost i suglasnost praćenih informacija.

Podaci koji se dobijaju iz računarskog sustava za praćenje u različitim formatima se stavljaju na raspolaganje subjektima koji su uključeni u realizaciju na temelju njihovih potreba (Europska komisija, Zajednički nadzorni odbor, tijelo zaduženo za vrijednovanja, itd).

Upravno tijelo koristi fizičke, financijske i proceduralne podatke kod obrade godišnjih izvještaja koji se prosljeđuju Europskoj komisiji, nakon što ih odobri Zajednički nadzorni odbor.
Razmjena podataka između Europske komisije i MA obavlja se elektronskim putem, u sukladnosti s člankom 111 „*Sporazumi o praćenju*" Uredbe o realizaciji IPA.

Godišnje izvješćei se objavljuju na zvaničnom sajtu Programa.

7-3.2 Vrijednovanja

Vrijednovanje je usmjereno na poboljšanje kvalitete, djelotvornosti i koherentnosti Programa, strategije i realizacije, uzimajući u obzir konkretne strukturalne probleme svojstvene datoj teritoriji ili sektoru.

U vrijeme sastavljanja ovoga dokumenta, izvršeno je i *ex ante* vrijednovanje programa zbog što bolje raspodjele sredstava i boljeg kvalitete Programa, kao i Strateška ocjena utjecaja na okoliš (Strategic Environmental Assessment, SEA).

Tijekom programskog perioda vrše se razna tematska vrijednovanja usmjerena na utvrđivanje važnih elemenata, kako bi se podržale odluke o izmjenama Programa, posebice onda kada pokazatelji govore da Program ne ostvaruje svoje zadate ciljeve.

[20] Čl. 103(b) Uredbe o realizaciji IPA.

Vrijednovanja se financiraju sredstvima koja su dodjeljena za tehničku pomoć i vrše ih stručnjaci i organizacije – unutar uprave ili van nje – koji rade neovisno od Upravnog tijela, Tijela zaduženog za ovjeru i Kontrolnog tijela.

Prije nego što se pošalju Europskoj komisiji, rezultati vrijednovanja dostavljaju se Zajedničkom nadzornom odboru i objavljuju se u sukladnosti s važećim propisima o pristupu dokumentima.

7-3.3 Financijski tokovi

Prema čl. 122 Uredbe o realizaciji IPA, plaćanja se vrše u obliku predfinanciranja, međufaznog financiranja i završnog stanja . Prihvatanje opisa sustava upravljanja i kontrole (čl.115 Uredbe o realizaciji IPA) i izvještaja o procjeni poštovanja propisa (čl. 116 Uredbe o realizaciji IPA) od strane Komisije predstavljaju preduvjete za isplatu avansa (čl. 128 Uredbe o realizaciji IPA).

Razmjena informacija o financijskim transakcijama, predviđenim rashodima i zahtjevima za plaćanje[21], između Europske komisije i imenovanog Tijela, odvija se putem elektronske pošte.

Kao što je utvrđeno čl. 128 Uredbe o realizaciji IPA, Europska komisija obezbjeđuje jedan iznos za predfinanciranje. Predfinanciranje iznosi 25% udjela fonda Zajednice u Programu za prve tri godine. .

Imenovano tijelo vraća Europskoj komisiji ukupan iznos za predfinanciranje ako se bilo koji zahtjev za plaćanje uputi u roku od dvadeset četiri mjeseca od dana kada je Europska komisija uplatila avans.

Međufazna plaćanja Europska komisija može izvršiti nakon prijema zahtjeva za plaćanje, pregleda rashoda u sukladnosti s čl. 124 Uredbe o realizaciji IPA i posljednjeg godišnjeg izvještaja.

Tijelo zaduženo za ovjeru organizira zahtjeve za međufazno plaćanje, dodaje digitalni potpis i šalje ih Europskoj komisiji.

Tijelo zaduženo za ovjeru uplaćuje sredstva izravno glavnom partneru. Glavni partner je zadužen za uplate svakom pojedinom partneru na projektu.

Posljednja faza financijskog toka odnosi se na raspodjelu salda. U toj fazi moraju se primijeniti isti principi i ista sredstva predviđena za međufazno plaćanje u sukladnosti s čl. 133 Uredbe o realizaciji IPA.

Dospjele kamate pripadaju državama korisnicama i moraju se iskoristiti samo za Program. Iznos kamate prijavljuje se Komisiji kada Program bude definitivno završen, u sukladnosti s čl. 36. Uredbe o realizaciji IPA.

7-3.4 Prihvatljivost izdataka

U sukladnosti s člankom 89. Uredbe o realizaciji IPA, izdatak je dozvoljen ako je zapravo plaćen između 1. siječnja 2007. i 31. prosinca treće godine nakon posljednje proračunske obveze, za aktivnosti ili dio aktivnosti koje su realizovane unutar država članica, a nastao je nakon potpisivanja sporazuma o finansiranju za aktivnosti ili dio aktivnosti realizovane unutar država korisnica.

Sredstva Zajednice mogu se koristiti za financiranje rashoda nastalih prilikom realizacije aktivnosti ili dijela aktivnosti do granice od 20% iznosa učešća Zajednice u Programu u područjima koji su definirani pod teritorijalnom derogacijom u sukladnosti s čl. 97 Uredbe o realizaciji IPA (definirano u poglavlju 1.3 – Tabela 2).

U sukladnosti s čl. 34 (3) i 89 (2) Uredbe o realizaciji IPA, sljedeći izdaci nisu dozvoljeni:

(a) Porezi, uključujući i poreze na dodatu vrijednost;

[21] Čl. 122 (4) Uredbe o realizaciji IPA

(b) Carine i uvozne dažbine, ili bilo koji druge naknade;
(c) Kupovina, iznajmljivanje ili lizing zemljišta ili postojećih objekata;
(d) Globe, novčane kazne ili troškovi sudbenog postupka;
(e) Operativni troškovi;
(f) Korištena oprema;
(g) Provizije na bankovne usluge, troškovi garancija i slične naknade;
(h) Troškovi konverzije, naknade i gubici po osnovu deviznog kursa u svezi s bilo kojim računom u eurima određene komponente, kao i drugi čisto financijski izdaci;
(i) Doprinosi u naturi.
(j) Kamata na dug;
(k) Kupovina zemljišta za iznos preko 10% dozvoljenih rashoda date aktivnosti.

Derogacijom se dozvoljavaju sljedeći rashodi:

(l) Porezi na dodatu vrijednost, ukoliko su ispunjeni sljedeći uvjeti: ne mogu se nikako vratiti, utvrđeno je da ga snosi krajnji korisnik, i jasno je utvrđen u prijedlogu projekta .
(m) Troškovi međudržavnih financijskih transakcija;
(n) Gdje realizacija aktivnosti nalaže otvaranje zasebnog računa ili više njih, provizije za bankarske usluge za otvaranje i vođenje računa;
(o) Naknade za pravne savjete, naknade za usluge notara, troškovi tehničkih i financijskih stručnjaka, te troškovi računovodstva ili revizije, ako su izravno povezani sa aktivnošću koja se kofinancira, i neophodni su za njenu pripremu ili realizaciju;
(p) Troškovi garancija banke ili druge financijske institucije, u mjeri u kojoj se te garancije zahtijevaju u sukladnosti s zakonskim pripisima države ili Zajednice;
(q) Režijski troškovi, pod uvjetom da se zasnivaju na stvarnim troškovima koji se odnose na realizaciju date aktivnosti. Paušalni iznosi koji se zasnivaju na prosječnim troškovima ne mogu prelaziti 25% onih direktnih troškova aktivnosti koji mogu utjecati na nivo režijskih troškova. Obračun će se na odgovarajući način dokumentirati i periodično preispitati.

Pored tehničke pomoći, dozvoljeni su sljedeći rashodi koje snose organi javne uprave prilikom pripreme ili realizacije aktivnosti:

(r) Troškovi stručnih usluga koje, prilikom pripreme ili realizacije aktivnosti, pruža neki drugi organ javne uprave a ne krajnji korisnik;
(s) Troškovi pružanja usluga koje se odnose na pripremu i realizaciju aktivnosti, a koje pruža organ javne uprave koji je sam krajnji korisnik i koji provodi aktivnost za svoj račun, a da pri tome ne pribjegava drugim, spoljnjim davaocima usluga, ukoliko su to dodatni troškovi i odnose se na rashode koji se stvarno i izravno plaćaju za aktivnost koja se kofinancira. .

7-3.5 Sustav financijske kontrole i izvještavanje

Upravljanje financijskim resursima datih Programu odvija se u sukladnosti s administrativnim i računovodstvenim pravilima Zajednice i države, te korištenjem kriterijuma dobrog financijskog upravljanja.

Prema čl. 128. Uredbe o realizaciji IPA, predfinanciranje iznosi 25% prve tri proračunske obveze prema Programu.

Tijelo zaduženo za ovjeru izravno plaća glavnom partneru. Glavni partner zadužen je za isplatu svakom partneru u Projektu.

Glavni partneri korisnika podnose u redovnim periodima definisanim ugovorom o subvenciji račune sa rashodima za realizaciju intervencija, te odgovarajuće zahtjeve za isplatu.

Podnošenje zahtjeva za isplatu aktivira svaki glavni partner slanjem zahtjeva Upravnom tijelu. U prilogu originala zahtjeva nalazi se sva relevantna dokumentacija u obliku ovjerenih kopija rashoda.

Upravno tijelo zaduženo je za upravljanje i kontrolu cijelog Programa. Ono naročito garantira djelotvornost sustava kontrole, u sukladnosti s čl. 101-105 Uredbe o realizaciji IPA.

Prije podnošenja prvog zahtjeva za plaćanje, Komisiji se šalje detaljan opis sustava kontrole i upravljanja, a posebna pažnja se pridaje načinu na koji su organizirane procedure koje su usvojili Upravno tijelo, Tijelo zaduženo za ovjeru i Kontrolno tijelo.

Pored informacija poredviđeniih čl. 115 (2) (3) Uredbe o realizaciji IPA, opis sustava upravljanja i kontrole obuhvata obezbjeđivanje procedura pristupa informacijama Upravnom tijelu, Kontrolnom tijelu i Tijelu zaduženom za ovjeru (čl. 115 (2) (3) Uredbe o realizaciji IPA).

Kako bi se potvrdili rashodi, u sukladnosti s čl. 108 Uredbe o realizaciji IPA, svaka država učesnica mora uspostaviti sustav prvostepene kontrole koji omogućava provjeravanje toga da su proizvodi i usluge koji su financirani zaista i pruženi, da zaista dolazi do iskazanih rashoda, i da je to u sukladnosti s propisima države i Zajednice, glede financiranih aktivnosti. Iz tog razloga, države učesnice moraju imenovati osobe zadužene za zakonitost i regularnost rashoda koje su iskazali krajnji korisnici koji učestvuju u aktivnosti.

Kada se financirani proizvodi i usluge odnose na cijelu aktivnost, provjeru mora izvršiti lice zaduženo za kontrolu države učesnice u kojoj je smješten glavni partner. Svaka država učesnica mora obezbijediti da lica zadužena za kontrolu potvrde rashode u roku od tri mjeseca od dana kada glavni partner pošalje dokumente.

Kontrolno tijelo, u sukladnosti s čl. 105 Uredbe o realizaciji IPA, tijekom provjera potvrđuje djelotvorno funkcioniranje sustava kontrole i upravljanja za cijeli period realizacije.

Tijelo zaduženo za ovjeru, u sukladnosti s čl. 104 Uredbe o realizaciji IPA, doprinosi aktivnosti nadgledanja, obezbjeđujući točnost i prihvatljivost pregleda rashoda, te da su oni zasnovani na pouzdanim računovodstvenim sustavima. Ovo se radi uzimanjem u obzir i rezultata aktivnosti nadgledanja, provjere i revizije koje vrši Upravno tijelo i Kontrola.

Države učesnice zadužene su za upravljanje i kontrolu regularnosti financiranih aktivnosti; oni posebice moraju utvrditi i ispraviti nepravilnosti i izvršiti povrat nepropisno plaćenih iznosa, i ako je to slučaj, kazne za zakašnjelo plaćanje. Moraju obavijestiti Evropsku komisiju i izvjestiti je o relevantnim sudskim i administrativnim procedurama države, te o toku svih postupaka koji su proizašli iz nepravilnost. [22]

Tijelo zaduženo za ovjeru obavezuje se da će povratiti svaki nepropisno plaćen iznos slanjem zahtjeva glavnom partneru. Uzimajući u obzir postojeće sporazume između partnera na projektu, glavni partner zatim predaje zahtjev partnerima u projektu koji su počinili nepravilnosti. Ako glavni partner ne povrati te iznose od partnera u projektu, država učesnica, u kojoj je smješten partner u projektu, mora vratiti te nepropisno plaćene iznose Tijelu zaduženom za ovjeru.

7-3.6 Informiranje i promoviranje

Države članice i Upravna tijela, u sukladnosti s čl. 103 (k) Uredbe o realizaciji IPA, garantuju poštivanje svojih obveza glede promoviranja i informiranja, te jedne financirane aktivnosti. Plan obavještavanja, i sve veće izmjene i dopune tog plana, sastavlja Upravno tijelo, a odobrava Zajednički nadzorni odbor.

Promoviranje i obavještavanje, u sukladnosti s čl. 69 Uredbe o realizaciji IPA, bit će predmet sveobuhvatne strategije informiranja i promoviranja, čiji je cilj informiranje i obezbjeđivanje najvećeg mogućeg učešća učesnika iz privatnog i javnog sektora, kao i distribucija rezultata. U strategiji će se koristiti svi raspoloživi kanali komunikacije radi distribucije informacija.

[22] Čl. 114 Uredbe o realizaciji IPA.

PROGRAM PREKOGRANIČNE SURADNJE U JADRANSKOM REGIONU U OKVIRU IPA

Osnovni cilje strategije je da naglasi ulogu Zajednice i da obezbijedi da je pomoć iz Fondova transparentna tako što će aktivno distribuirati informacije i obezbjeđivati platforme koje podstječu razmjenu iskustava kako bi se povećala svijest javnosti.

Konkretni ciljevi strategije su:

(a) Širenje informacija o prilikama koje otvara Program i obezbjeđivanje transparentnosti za grupe na koje je Program ciljno usmjeren, uključujući relevantne učesnike za konkretne programske prioritete;
(b) Upoznavanja javnosti sa rezultatima i prednostima do kojih su doveli projekti prekogranične suradnje.
(c) Tačno i pravovremeno informiranje potencijalnih korisnika o pravilima i procedurama kako bi se garantirala valjana realizacija projekta.

Obajveštavanje bi prvenstveno trebalo biti usmjereno na potencijalne podnosioce prijedloga projekata i korisinike kako bi se obezbijedilo da oni budu ispravno i pravovremeno obaviješteni o prilikama da dobiju sredstva i o pozivima za podnošenje prijedloga.

Druga ciljna grupa je javnost koja, kao indirektan korisnik, treba biti upoznata sa rezultatima i prednostima koje su proizveli projekti.

Upravno tijelo snosi cjelokupnu odgovornost za komunikaciju sa korisnicima i javnošću na temelju *Plana informiranja i promoviranja,* koji obuhvata indikativni proračun za realizaciju koji na godišnjoj razini usvaja Zajednički nadzorni odbor.

Upravno tijelo zaduženo je za sastavljanje Plana informiranja i promoviranja za cijeli programski period i na godišnjoj razini. Ono također mora pripremiti informacijski materijal za distribuciju, izraditi, održavati i ažurirati internet stranicu, organizirati događaje s ciljem informiranja sa partnerima iz programske oblasti, odgovoriti na sve zahtjeve za informacijom, organizirati veliku informativnu kampanju kojom se promovira početak Programa, te godišnje barem jednu veću aktivnost s ciljem informiranja, kojom se promovira ili otvaranje poziva za podnošenje projekata ili rezultati Programa,uključujući, tamo gdje je to potrebno, glavne projekte, i objaviti spisak korisnika, nazive aktivnosti koje su odobrene i iznos javnih sredstava koja su dodijeljena aktivnostima.

Godišnje izvješće i završno izvješće o realizaciji Programa treba da sadrže neke primjere mjera usmjernih na informiranje i promoviranje Programa koje su poduzete tijekom realizacije plana obavještavanja.

KRAJ PRIJEVODA

"Potvrđujem da ovaj prijevod potpuno odgovara izvorniku koji je sastavljen na engleskom. Br. Dnevnika: _____, 14.07.2009.g., I.Sarajevo.
Slavica Jevtović-Anđelić, Stalni sudski tumač za engleski jezik."

Članak 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenome glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-50-1-4025-34/11
28. prosinca 2011. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Željko Komšić, v. r.

37

На основу члана V 3. д) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука број 01,02-05-2-833/11 од 01. децембра 2011. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 16. редовној сједници, одржаној 28. децембра 2011. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ СПОРАЗУМА О ФОРМИРАЊУ И СТАТУТУ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЗА ЕВРОПСКО ЈАВНО ПРАВО (EPLO)

Члан 1.

Ратификује се Споразум о формирању и Статуту Организације за европско јавно право (EPLO), потписан у Атини, 27. октобра 2004. године, на енглеском језику.

Члан 2.

Текст Споразума у преводу гласи:

СПОРАЗУМ

О ФОРМИРАЊУ И СТАТУТУ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЗА ЕВРОПСКО ЈАВНО ПРАВО

Стране потписнице овог Споразума,

Признајући важност јавног права *latu sensu* и потребу за даље унапређење научног, истраживачког, образовног, едукационог и институционалног јачања и других димензија за боље стварање правних стручњака и демократских институција широм свијета и промоцију европских вриједности кроз јавно право у цијелом свијету;

Вјерујући да је сада пожељно успоставити Организацију за европско јавно право (ОЕЈП, енгл. скр. EPLO) као међународну организацију са одговарајућом управом, потпуним међународним правним идентитетом и статусом;

Констатујући жељу Страна потписница да промовишу и подрже Организацију за европско јавно право без икаквих политичких обзира;

Констатујући спремност Републике Грчке да прихвати да сједиште Организације за европско јавно право буде успостављено у Грчкој, онда када Организација за европско јавно право стекне међународни статус;

Су се договориле о сљедећем:

ДИО I - УСПОСТАВЉАЊЕ И СТАТУС

Члан 1.

Организација

1) Организација за европско јавно право се овим успоставља као међународна организација (у даљем тексту: ОЕЈП /енгл. скр. EPLO/ или Организација).
2) ОЕЈП ће имати потпуни међународни правни идентитет и имат ће надлежности које јој буду потребне за извршавање њених функција и испуњавање циљева.
3) Политички обзири неће утицати на Организацију и њене активности, управу или особље.
4) Организација ће радити у складу са овим Споразумом.

Члан 2.

Циљеви и активности

1) Сврха Организације је стварање и ширење знања у области јавног права latu sensu, укључујући, између осталог, јавно право појединачних држава, компаративно и европско јавно право, право из области људских права, право из области екологије итд. и промоција европских вриједности кроз јавно право у цијелом свијету. У ову сврху ће Организација организовати и подржавати научно, истраживачко, образовно, едукационо и институционално јачање и друге активности и пружати помоћ демократским институцијама у Европи и широм свијета.
2) Да би остварила своје циљеве, Организације може да обавља све врсте активности, као што ће бити наведене у Статуту и као што њени органи могу даље да одреде, и унапрјеђивати ће сарадњу са другим институцијама и организацијама и органима, нарочито са организацијама из система Уједињених нација.

Члан 3.

Сједиште

1) Сједиште Организације ће бити у Атини, Грчка.
2) Организација може отварати канцеларије и филијале на другим локацијама и огранке на другим локацијама и земљама по потреби у циљу подршке њеним програмима и активностима.

Члан 4.

Овлашћења

Са циљем даље реализације својих циљева и активности, Организација ће имати пуна овлашћења која има свака друга међународна организација са потпуним међународно- правним идентитетом, а између осталог, сљедећа овлашћења:

1) да стиче покретну и непокретну имовину и да њоме располаже,
2) да склапа уговоре и друге врсте споразума,
3) да запошљава особље,
4) да покреће судске и друге поступке и да се у истим брани,
5) да инвестира новац и имовину у Организацију,
6) да закључује споразуме са државама и другим међународним организацијама и
7) да предузима друге законите радње потребне за постизање циљева Организације, који су утврђени овим Споразумом и даље детаљно разрађени у њеном Статуту.

Члан 5.

Права, привилегије и имунитети

1) ОЕЈП, њени званичници и особље ће уживати на територији сваке Државе Чланице привилегије и имунитете који су дефинисани у Конвенцији Уједињених нација о привилегијама и имунитетима, коју је 13. фебруара 1946. године усвојила Генерална скупштина Уједињених нација, који су потребни за независно вршење њихових функција у складу са принципима и циљевима из овог Споразума.
2) ОЕЈП ће уживати на територији сваке Државе Чланице, за своје службене комуникације, третман који ни у којем случају неће бити мање повољан од оног који та Држава одобрава дипломатским мисијама било које друге Државе. Никаква цензура неће бити примијењена на службену

кореспонденцију и службене комуникације ОЕЈП-а. Никаква цензура неће бити примијењена на публикације, мирне или покретне слике, филмове или звучне снимке ОЕЈП-а.

3) Надаље, ОЕЈП, његови званичници и особље ће уживати у земљи свог сједишта права, привилегије и имунитете који су потребни за вршење њихових функција. Ове привилегије и имунитети ће бити обухваћени споразумом о сједишту који ће бити закључен са Републиком Грчком. Друге земље могу одобрити слична права, привилегије и имунитете као подршку активностима Организације у тим земљама.

Члан 6.

Кооперативни односи

1) Организација ће се ангажовати на кооперативним односима са другим институцијама и програмима, укључујући универзитете, истраживачке центре, министарства, локалне власти, парламенте, судове итд. и промовисати институционалну сарадњу. Ова сарадња ће бити детаљно регулисана у њеном Статуту.
2) Организација може да узме особље на привременој основи или додијељено од Страна потписница овог Споразума или на други начин.

ДИО II - ОРГАНИЗАЦИЈА

Члан 7.

Органи

ЕОЈП ће бити тако организована да се састоји од Генералне скупштине (у даљем тексту: Скупштина), Управног одбора (у даљем тексту: Одбор), Извршног комитета и Европског научног савјета, директора и особља.

Члан 8.

Скупштина

1) Свака Страна потписница ће именовати једног представника у својству члана скупштине. Свака Страна потписница ће, са изузетком прописаним чланом 11. став 2., имати један глас у Скупштини.
2) Скупштина ће се редовно састајати сваке двије године да расправља о раду Организације, као и саставу Управног одбора и Извршног комитета. Приликом својих редовних сједница, Скупштина ће усвајати општу политику и буџет Организације и упознавати се са финансијским извјештајима које подноси Управни одбор након њихове ревизије.
3) Могу се сазивати и ванредне сједнице на позив Управног одбора или на иницијативу једне трећине чланова Скупштине с пуним правом гласа.
4) Било која радња Скупштине која би захтијевала лично гласање чланова Скупштине ће имати једнаку важност ако се изгласа путем писменог изражавања слагања чланова умјесто да одрже сједницу.
5) Када се постигне кворум присуством већине чланова са пуним правом гласа Скупштина доноси одлуке већином гласова чланова који имају пуно право гласа присутних при разматрању, осим ако другачије није прописано овим Споразумом или Статутом.

Члан 9.

Управни одбор

1) Управни одбор ће бити састављен од директора као његовог предсједавајућег, чланова Извршног комитета и представника земаља учесница, међународних организација и других институција или програма са којима ЕОЈП успоставља кооперативне односе. ЕОЈП ће такође позвати једног званичника/члана особља Европске комисије да буде члан Управног одбора. Представници институција или програма са којима ЕОЈП успоставља кооперативне односе, као и потписници овог Споразума који немају пуно право гласа у Скупштини, ће бити чланови Управног одбора с правом гласа у консултацијама осим у случајевима активности у којима активно учествују. Одступања од ове одредбе се могу детаљно регулисати у Статуту Организације.

Детаљан састав Управног одбора, право гласа сваког члана и процедуре које треба слиједити ће бити детаљно регулисано у Статуту Организације.

2) Управни одбор ће бити именован након што овај Споразум ступи на снагу и након тога кад год је потребно, након консултација са сваком заступљеном Страном потписницом, институцијом итд. одлуком директора. Једном када буду именовани, чланови Одбора ће бити чланови у личном својству, а неће бити обавезивани директивама својих влада или организација.
3) Управни одбор ће се састајати бар једном годишње да извршава своје функције, које обухватају усвајање опште политике и буџета ОЕЈП-а и упознавање са финансијским извјештајима након њихове ревизије.
4) Када се постигне кворум присуством већине чланова са пуним правом гласа, Управни одбор доноси одлуке већином гласова чланова који имају пуно право гласа присутних при разматрању, осим ако другачије није прописано овим Споразумом или Статутом.
5) Управни одбор ће донијети Статут са детаљно прописаним циљевима и начином управљања Организацијом у складу са овим Споразумом и као његову допуну.

Члан 10.

Извршни комитет

1) Извршни комитет ће се састојати од четири лица, која се бирају на основу њихових професионалнх резултата у научним областима којима се бави Организација и успоставља се у земљи сједишта Организације, плус директора као предсједавајућег.
2) Извршни комитет ће бити именован након што овај Споразум ступи на снагу и након тога кад год је потребно, у принципу између чланова Европског научног савјета, одлуком директора.
3) Извршни комитет ће расправљати и одобравати одлуке у свакодневном управљању Организацијом, које нису Статутом повјерене само директору.
4) Када се постигне кворум већине чланова са пуним правом гласа, Извршни комитет доноси одлуке већином гласова чланова који имају пуно право гласа присутних при разматрању, осим ако другачије није прописано овим Споразумом или Статутом.

Члан 11.

Европско научно вијеће

1) Европски научни савјет (ЕНС, енг.скр. ESC) ће бити консултативно тијело Управног одбора.
2) ЕНС има кворум за рад независно од броја чланова присутних на разматрању.
3) ЕНС бира између својих чланова предсједника на три године са могућношћу поновног избора.

Члан 12.

Директор

1) Организација ће радити под управом директора којег именује Управни одбор на препоруку ЕНС-а, а у складу са посебном процедуром прописаном у Статуту. Директор се бира на основу његових професионалнх резултата у научној области којом се бави Организација и руководећих способности. Он мора бити именован у земљи сједишта Организације.
2) Директор ће бити одговоран за рад Организације и њено управљање у складу са овим Споразумом, Статутом и политикама рада о којима одлучују надлежни органи.

Члан 13.

Особље

1) Директор ће именовати особље у стручне и опште службе које буде потребно за извршавање циљева Организације.
2) Особље ОЕЈП ће извршавати своје послове као међународни државни службеници уз пуно поштивање принципа и циљева Организације. Њихово понашање ће увијек бити у складу с принципима интегритета и непристрасности који се неопходни у њиховом раду.

3) У обављању својих послова особље неће тражити нити ће добијати упутства ни од једне владе или било ког органа ван ОЕЈП-а. Они ће се суздржавати од свих радњи које могу утицати на њихову позицију међународних државних службеника који су за свој рад одговорни само Организацији.
4) Управни одбор ће давати сагласност на Правилник о награђивању и бенефицијама особља ОЕЈП-а. Такође ће давати сагласност на интегрисани систем рјешавања притужби.

ДИО III - ФИНАНСИЈСКЕ ОДРЕДБЕ

Члан 14.

Финансије

1) Организација ће добијати финансијска средства на све законите начине, укључујући, између осталог, доприносе, добровољне доприносе и донације, котације за предавања и семинаре, реализацију пројеката, хонораре за радионице и техничку помоћ, приходе од публикација и све врсте прихода од услуга, приход од камата од фондација, задужбина и са банковних рачуна итд.
2) Стране потписнице нису одговорне, појединачно или колективно, ни за какве дугове, новчане обавезе или друге обавезе Организације.

Члан 15.

Екстерни ревизори

Рад Организације ће бити предмет потпуних финансијских ревизија које ће једном годишње вршити независне књиговође. Резултати ових ревизија ће се подносити Управном одбору и Скупштини.

ДИО IV - ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 16.

Потписивање, ратификација, прихватање, одобравање и приступање.

1) Овај Споразум ће бити отворен за потписавање од стране држава и међународних организација.
2) Овај Споразум ће бити предмет ратификације, прихваћања и одобравања.
3) На овај Споразум се не могу изјавити резерве.
4) Било која држава или међународна организација која није потписала овај Споразум може накнадно да му приступи.
5) Влада Републике Грчке ће бити Депозитар овог Споразума.

Члан 17.

Ступање на снагу

Овај Споразум ступа на снагу након што Депозитар прими обавјештења три Стране потписнице да су формалности које су њиховим законима прописане за ступање овог Споразума на снагу завршене.

Члан 18.

Измјене и допуне

1) Овај Споразум може мијењати и допуњавати Скупштина већином од четири петине гласова свих чланова са пуним правом гласа, под условом да се обавјештење о тим измјенама и допунама заједно са њиховим пуним текстом доставе свим члановима Скупштине најмање четири седмице унапријед у односу на датум одређен за гласање о предложеним измјенама и допунама.
2) Све ове измјене и допуне ће ступити на снагу чим се о њима донесе одлука.

Члан 19.

Укидање Организације

1) Организација може бити укинута ако сви чланови Скупштине са пуним правом гласа једногласно одлуче да Организација више није потребна или да она више неће моћи да функционише ефикасно.
2) У случају укидања Организације, имовина која остане након плаћања њених законом прописаних обавеза ће бити подијељена институцијама које имају сличне циљеве, а о чему ће одлучити Скупштина у консултацијама са Управним одбором.

Члан 20.

Прекид

Свака Страна потписница може иступити из овог Споразума и повући своје чланство из Скупштине тако што ће формално обавијестити Депозитара. Прекид ступа на снагу онога дана који је наведен у обавјештењу. Што се тиче разних обавеза Стране потписнице која се повлачи, прекид ступа на снагу на крају фискалне године у којој је обавјештење о њему дато.

Члан 21.

Прије лазне и разне одредбе

1) Након ступања овог Споразума на снагу, Организација ће аутоматски укључити у свој састав Центар за европско јавно право (Центар), који је утемељен према закону Републике Грчке 1995. године, као грчка организација међународног карактера и аутоматски ће преузети његова права, обавезе, концесије, имовину, интересе итд.
2) Од Потписница овог Споразума се тражи да прихвате обавезу да пружају подршку Организацији у складу са њиховим споразумом о учествовању. Стране потписнице које не прихвате у својим споразумима о учествовању обавезу да пружају подршку Организацији такође могу бити Стране потписнице овог Споразума, а тада имају право гласа само у консултацијама у Генералној Скупштини, све док другачије не одлуче.
   Споразуми о учешћу који су већ закључени са државама или међународним организацијама са претходном организацијом, Центром, осим ако не буду преиспитани, настављају да важе у складу са овим Споразумом. Ове државе и међународне организације ће и даље бити заступљене у Управном одбору нове институције у разумном временском периоду који је потребан да постану чланице ОЕЈП у складу са одредбама овог споразума.
3) Институционални односи било које врсте са другим потписницима, који нису државе и међународне организације које су заступљене у Управном одбору ОЕЈП-а у вријеме ступања овог Споразума на снагу, осим ако не буду преиспитани, ће бити трансформисани у кооперативне односе наведене у овом документу.
4) Грб и застава претходне организације, Центра, ће и даље важити као грб и застава ОЕЈП-а. Они се могу промијенити одлуком Управног одбора.
5) Активности Извршног комитета и Управног одбора претходне организације, Центра, ће бити покривене овим Споразумом, до формирања новог Извршног комитета, односно Управног одбора.
6) Директор претходне организације, Центра, ће наставити да ради у оквирима овог Споразума као директор ОЕЈП-а под постојећим и истим радним условима. Европски научни савјет (ЕНС), предсједник ЕНС-а и особље претходне организације, Центра, ће наставити да раде као ЕНС, предсједник ЕНС-а и особље у оквирима овог Споразума.
7) Кад год је прописано именовање представника у различите органе ОЕЈП-а, могућност именовања његовог замјеника остаје на дискрецију Страна потписница који врши именовање.
8) Како је Европска група за јавно право отјелотворена у Европском научном савјету играла важну и одлучујућу улогу у развоју Центра као што је одређено његовим конститутивним актом Парламента, различити органи ОЕЈП ће и даље у принципу, бити бирани међу члановима Европског научног савјета.
9) Организацију ће Република Грчка прихватити као организацију која има право на програме, пројекте, радове итд. које буде нудила грчким државним организацијама, непрофитним организацијама, невладиним организацијама или јавним организацијама.

Потврђујући га, овај Споразум су, уредно овлашћени од стране својих Влада, потписали долепотписани представници.

Потписано у Атини, дана 27. октобра 2004. године.

Члан 3.

Ова одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-50-1-4025-45/11
28. децембра 2011. године
Сарајево

Предсједавајући
Жељко Комшић, с. р.

Na osnovu člana V 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-833/11 od 1. decembra 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 16. redovnoj sjednici, održanoj 28. decembra 2011. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA O FORMIRANJU I STATUTU ORGANIZACIJE ZA EVROPSKO JAVNO PRAVO (EPLO)

Član 1.

Ratifikuje se Sporazum o formiranju i Statutu Organizacije za evropsko javno pravo (EPLO), potpisan u Atini, 27. oktobra 2004. godine, na engleskom jeziku.

Član 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

SPORAZUM

O FORMIRANJU I STATUTU ORGANIZACIJE ZA EVROPSKO JAVNO PRAVO

Strane potpisnice ovog Sporazuma,

Priznajući važnost javnog prava *latu sensu* i potrebu za daljnje promoviranje naučnog, istraživačkog, obrazovnog, edukacionog i institucionalnog jačanja i drugih dimenzija za bolje stvaranje pravnih stručnjaka i demokratskih institucija širom svijeta i promociju evropskih vrijednosti kroz javno pravo u cijelom svijetu;

Vjerujući da je sada poželjno uspostaviti Organizaciju za evropsko javno pravo (OEJP, engl. skr. EPLO) kao međunarodnu organizaciju sa odgovarajućom upravom, potpunim međunarodnim pravnim identitetom i statusom;

Konstatujući želju Strana potpisnica da promovišu i podrže Organizaciju za evropsko javno pravo bez ikakvih političkih obzira;

Konstatujući spremnost Republike Grčke da prihvati da sjedište Organizacije za evropsko javno pravo bude uspostavljeno u Grčkoj, onda kada Organizacija za evropsko javno pravo stekne međunarodni status;

Su se dogovorile o slijedećem:

DIO I. USPOSTAVLJANJE I STATUS

Član 1.

Organizacija

1) Organizacija za evropsko javno pravo se ovim uspostavlja kao međunarodna organizacija (u daljnjem tekstu: OEJP /engl.skr. EPLO/ ili Organizacija).
2) OEJP će imati potpuni međunarodni pravni identitet i imat će nadležnosti koje joj budu potrebne za izvršavanje njenih funkcija i ispunjavanje ciljeva.
3) Politički obziri neće uticati na Organizaciju i njene aktivnosti, upravu ili osoblje.
4) Organizacija će raditi u skladu sa ovim Sporazumom.

Član 2.

Ciljevi i aktivnosti

1) Svrha Organizacije je stvaranje i širenje znanja u oblasti javnog prava *latu sensu*, uključujući, između ostalog, javno pravo pojedinačnih država, komparativno i evropsko javno pravo, pravo iz oblasti ljudskih prava, pravo iz oblasti ekologije itd. i promocija evropskih vrijednosti kroz javno pravo u cijelom svijetu. U ovu svrhu će Organizacija organizovati i podržavati naučno, istraživačko, obrazovno, edukaciono i institucionalno jačanje i druge aktivnosti i pružati pomoć demokratskim institucijama u Evropi i širom svijeta.
2) Da bi ostvarila svoje ciljeve, Organizacije može da obavlja sve vrste aktivnosti, kao što će biti navedene u Statutu i kao što njeni organi mogu dalje da odrede, i promovisat će saradnju sa drugim institucijama i organizacijama i organima, naročito sa organizacijama iz sistema Ujedinjenih nacija.

Član 3.

Sjedište

1) Sjedište Organizacije će biti u Atini, Grčka.
2) Organizacija može otvarati kancelarije i filijale na drugim lokacijama i ogranke na drugim lokacijama i zemljama po potrebi u cilju podrške njenim programima i aktivnostima.

Član 4.

Ovlaštenja

Sa ciljem dalje realizacije svojih ciljeva i aktivnosti, Organizacija će imati puna ovlaštenja koja ima svaka druga međunarodna organizacija sa potpunim međunarodnim pravnim identitetom, a između ostalog, slijedeća ovlaštenja:

1) da stiče pokretnu i nepokretnu imovinu i da njome raspolaže,
2) da sklapa ugovore i druge vrste sporazuma,
3) da zapošljava osoblje,
4) da pokreće sudske i druge postupke i da se u istim brani,
5) da investira novac i imovinu u Organizaciju,
6) da zaključuje sporazume sa državama i drugim međunarodnim organizacijama i
7) da preduzima druge zakonite radnje potrebne za postizanje ciljeva Organizacije, koji su utvrđeni ovim Sporazumom i dalje detaljno razrađeni u njenom Statutu.

Član 5.

Prava, privilegije i imuniteti

1) OEJP, njeni zvaničnici i osoblje će uživati na teritoriji svake Države Članice privilegije i imunitete koji su definisani u Konvenciji Ujedinjenih nacija o privilegijama i imunitetima, koju je 13. februara 1946. godine usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija, koji su potrebni za nezavisno vršenje njihovih funkcija u skladu sa principima i ciljevima iz ovog Sporazuma.
2) OEJP će uživati na teritoriji svake Države Članice, za svoje službene komunikacije, tretman koji ni u kojem slučaju neće biti manje povoljan od onog koji ta Država odobrava diplomatskim misijama bilo koje druge Države. Nikakva cenzura neće biti primijenjena na službenu korespondenciju i službene komunikacije OEJP-a. Nikakva cenzura neće biti primijenjena na publikacije, mirne ili pokretne slike, filmove ili zvučne snimke OEJP-a.
3) Nadalje, OEJP, njegovi zvaničnici i osoblje će uživati u zemlji svog sjedišta prava, privilegije i imunitete koji su

potrebni za vršenje njihovih funkcija. Ove privilegije i imuniteti će biti obuhvaćeni sporazumom o sjedištu koji će biti zaključen sa Republikom Grčkom. Druge zemlje mogu odobriti slična prava, privilegije i imunitete kao podršku aktivnostima Organizacije u tim zemljama.

Član 6.

Kooperativni odnosi

1) Organizacija će se angažovati na kooperativnim odnosima sa drugim institucijama i programima, uključujući univerzitete, istraživačke centre, ministarstva, lokalne vlasti, parlamente, sudove itd. i promovisati institucionalnu saradnju. Ova saradnja će biti detaljno regulisana u njenom Statutu.
2) Organizacija može da uzme osoblje na privremenoj osnovi ili dodijeljeno od Strana potpisnica ovog Sporazuma ili na drugi način.

DIO II. ORGANIZACIJA

Član 7.

Organi

EOJP će biti tako organizovana da se sastoji od Generalne skupštine (u daljnjem tekstu: Skupština), Upravnog odbora (u daljnjem tekstu: Odbor), Izvršnog komiteta i Evropskog naučnog vijeća, direktora i osoblja.

Član 8.

Skupština

1) Svaka Strana potpisnica će imenovati jednog predstavnika u svojstvu člana skupštine. Svaka Strana potpisnica će, sa izuzetkom propisanim članom 11. stav 2., imati jedan glas u Skupštini.
2) Skupština će se redovno sastajati svake dvije godine da raspravlja o radu Organizacije, kao i sastavu Upravnog odbora i Izvršnog komiteta. Prilikom svojih redovnih sjednica, Skupština će usvajati opću politiku i budžet Organizacije i upoznavati se sa finansijskim izvještajima koje podnosi Upravni odbor nakon njihove revizije.
3) Mogu se sazivati i vanredne sjednice na poziv Upravnog odbora ili na inicijativu jedne trećine članova Skupštine s punim pravom glasa.
4) Bilo koja radnja Skupštine koja bi zahtijevala lično glasanje članova Skupštine će imati jednaku važnost ako se izglasa putem pismenog izražavanja slaganja članova umjesto da održe sjednicu.
5) Kada se postigne kvorum prisustvom većine članova sa punim pravom glasa Skupština donosi odluke većinom glasova članova koji imaju puno pravo glasa prisutnih pri razmatranju, osim ako drugačije nije propisano ovim Sporazumom ili Statutom.

Član 9.

Upravni odbor

1) Upravni odbor će biti sastavljen od direktora kao njegovog predsjedavajućeg, članova Izvršnog komiteta i predstavnika zemalja učesnica, međunarodnih organizacija i drugih institucija ili programa sa kojima EOJP uspostavlja kooperativne odnose. EOJP će također pozvati jednog zvaničnika/člana osoblja Evropske komisije da bude član Upravnog odbora. Predstavnici institucija ili programa sa kojima EOJP uspostavlja kooperativne odnose, kao i potpisnici ovog Sporazuma koji nemaju puno pravo glasa u Skupštini, će biti članovi Upravnog odbora s pravom glasa u konsultacijama, osim u slučajevima aktivnosti u kojima aktivno učestvuju. Odstupanja od ove odredbe se mogu detaljno regulirati u Statutu Organizacije.
   Detaljan sastav Upravnog odbora, pravo glasa svakog člana i procedure koje treba slijediti će biti detaljno regulisano u Statutu Organizacije.
2) Upravni odbor će biti imenovan nakon što ovaj Sporazum stupi na snagu i nakon toga kad god je potrebno, nakon konsultacija sa svakom zastupljenom Stranom potpisnicom, institucijom itd. odlukom direktora. Jednom kada budu imenovani, članovi Odbora će biti članovi u ličnom svojstvu, a neće biti obavezivani direktivama svojih vlada ili organizacija.
3) Upravni odbor će se sastajati bar jednom godišnje da izvršava svoje funkcije, koje obuhvataju usvajanje opće politike i budžeta OEJP-a i upoznavanje sa finansijskim izvještajima nakon njihove revizije.
4) Kada se postigne kvorum prisustvom većine članova sa punim pravom glasa, Upravni odbor donosi odluke većinom glasova članova koji imaju puno pravo glasa prisutnih pri razmatranju, osim ako drugačije nije propisano ovim Sporazumom ili Statutom.
5) Upravni odbor će donijeti Statut sa detaljno propisanim ciljevima i načinom upravljanja Organizacijom u skladu sa ovim Sporazumom i kao njegovu dopunu.

Član 10.

Izvršni komitet

1) Izvršni komitet će se sastojati od četiri lica, koja se biraju na osnovu njihovih profesionalnh rezultata u naučnim oblastima kojima se bavi Organizacija i uspostavlja se u zemlji sjedišta Organizacije, plus direktora kao predsjedavajućeg.
2) Izvršni komitet će biti imenovan nakon što ovaj Sporazum stupi na snagu i nakon toga kad god je potrebno, u principu između članova Evropskog naučnog vijeća, odlukom direktora.
3) Izvršni komitet će raspravljati i odobravati odluke u svakodnevnom upravljanju Organizacijom, koje nisu Statutom povjerene samo direktoru.
4) Kada se postigne kvorum većine članova sa punim pravom glasa, Izvršni komitet donosi odluke većinom glasova članova koji imaju puno pravo glasa prisutnih pri razmatranju, osim ako drugačije nije propisano ovim Sporazumom ili Statutom.

Član 11.

Evropsko naučno vijeće

1) Evropsko naučno vijeće (ENV, eng.skr. ESC) će biti konsultativno tijelo Upravnog odbora.
2) ENV ima kvorum za rad nezavisno od broja članova prisutnih na razmatranju.
3) ENV bira između svojih članova predsjednika na tri godine sa mogućnošću ponovnog izbora.

Član 12.

Direktor

1) Organizacija će raditi pod upravom direktora kojeg imenuje Upravni odbor na preporuku ENV-a, a u skladu sa posebnom procedurom propisanom u Statutu. Direktor se bira na osnovu njegovih profesionalnh rezultata u naučnoj oblasti kojom se bavi Organizacija i rukovodećih sposobnosti. On mora biti imenovan u zemlji sjedišta Organizacije.
2) Direktor će biti odgovoran za rad Organizacije i njeno upravljanje u skladu sa ovim Sporazumom, Statutom i politikama rada o kojima odlučuju nadležni organi.

Član 13.

Osoblje

1) Direktor će imenovati osoblje u stručne i opće službe koje bude potrebno za izvršavanje ciljeva Organizacije.
2) Osoblje OEJP će izvršavati svoje poslove kao međunrodni državni službenici uz puno poštivanje principa i ciljeva Organizacije. Njihovo ponašanje će uvijek biti u skladu s principima integriteta i nepristrasnosti koji se neophodni u njihovom radu.
3) U obavljanju svojih poslova osoblje neće tražiti niti će dobijati uputstva ni od jedne vlade ili bilo kog organa van OEJP-a. Oni će se suzdržavati od svih radnji koje mogu uticati na njihovu poziciju međunarodnih državnih službenika koji su za svoj rad odgvorni samo Organizaciji.
4) Upravni odbor će davati saglasnost na Pravilnik o nagrađivanju i beneficijama osoblja OEJP-a. Također će davati saglasnost na integrisani sistem rješavanja pritužbi.

DIO III. FINANSIJSKE ODREDBE

Član 14.

Finansije

1) Organizacija će dobijati finansijska sredstva na sve zakonite načine, uključujući, između ostalog, doprinose, dobrovoljne doprinose i donacije, kotacije za predavanja i seminare, realizaciju projekata, honorare za radionice i tehničku pomoć, prihode od publikacija i sve vrste prihoda od usluga, prihod od kamata od fondacija, zadužbina i sa bankovnih računa itd.
2) Strane potpisnice nisu odgovorne, pojedinačno ili solidarno, ni za kakve dugove, novčane obaveze ili druge obaveze Organizacije.

Član 15.

Eksterni revizori

Rad Organizacije će biti predmet potpunih finansijskih revizija koje će jednom godišnje vršiti nezavisne knjigovođe. Rezultati ovih revizija će se podnositi Upravnom odboru i Skupštini.

DIO IV. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 16.

Potpisivanje, ratifikacija, prihvatanje, odobravanje i pristupanje.

1) Ovaj Sporazum će biti otvoren za potpisavanje od strane država i međunarodnih organizacija.
2) Ovaj Sporazum će biti predmet ratifikacije, prihvaćanja i odobravanja.
3) Na ovaj Sporazum se ne mogu izjaviti rezerve.
4) Bilo koja država ili međunarodna organizacija koja nije potpisala ovaj Sporazum može naknadno da mu pristupi.
5) Vlada Republike Grčke će biti Depozitar ovog Sporazuma.

Član 17.

Stupanje na snagu

Ovaj Sporazum stupa na snagu nakon što Depozitar primi obavještenja tri Strane potpisnice da su formalnosti koje su njihovim zakonima propisane za stupanje ovog Sporazuma na snagu završene.

Član 18.

Izmjene i dopune

1) Ovaj Sporazum može mijenjati i dopunjavati Skupština većinom od četiri petine glasova svih članova sa punim pravom glasa, pod uslovom da se obavještenje o tim izmjenama i dopunama zajedno sa njihovim punim tekstom dostave svim članovima Skupštine najmanje četiri sedmice unaprijed u odnosu na datum određen za glasanje o predloženim izmjenama i dopunama.
2) Sve ove izmjene i dopune će stupiti na snagu čim se o njima donese odluka.

Član 19.

Ukidanje Organizacije

1) Organizacija može biti ukinuta ako svi članovi Skupštine sa punim pravom glasa jednoglasno odluče da Organizacija više nije potrebna ili da ona više neće moći funkcionirati efikasno.
2) U slučaju ukidanja Organizacije, imovina koja ostane nakon plaćanja njenih zakonom propisanih obaveza će biti podijeljena institucijama koje imaju slične ciljeve, a o čemu će odlučiti Skupština u konsultacijama sa Upravnim odborom.

Član 20.

Prekid

Svaka Strana potpisnica može istupiti iz ovog Sporazuma i povući svoje članstvo iz Skupštine tako što će formalno obavijestiti Depozitara. Prekid stupa na snagu onoga dana koji je naveden u obavještenju. Što se tiče raznih obaveza Strane potpisnice koja se povlači, prekid stupa na snagu na kraju fiskalne godine u kojoj je obavještenje o njemu dato.

Član 21.

Prijelazne i razne odredbe

1) Nakon stupanja ovog Sporazuma na snagu, Organizacija će automatski uključiti u svoj sastav Centar za evropsko javno pravo (Centar), koji je osnovan prema zakonu Republike Grčke 1995. godine kao grčka organizacija međunarodnog karaktera i automatski će preuzeti njegova prava, obaveze, koncesije, imovinu, interese itd.
2) Od Potpisnica ovog Sporazuma se traži prihvaćanje obaveze pružanja podrške Organizaciji u skladu sa njihovim sporazumom o učestvovanju. Strane potpisnice koje ne prihvate u svojim sporazumima o učestvovanju obavezu pružanja podrške Organizaciji također mogu biti Strane potpisnice ovog Sporazuma, a tada imaju pravo glasa samo u konsultacijama u Generalnoj Skupštini, sve dok drugačije ne odluče.

   Sporazumi o učestvovanju koji su već zaključeni sa državama ili međunarodnim organizacijama sa prethodnom organizacijom, Centrom, osim ako ne budu preispitani, nastavljaju da važe u skladu sa ovim Sporazumom. Ove države i međunarodne organizacije će i dalje biti zastupljene u Upravnom odboru nove institucije u razumnom vremenskom periodu koji je potreban postati članice OEJP u skladu sa odredbama ovog sporazuma.
3) Institucionalni odnosi bilo koje vrste sa drugim potpisnicima, koji nisu države i međunarodne organizacije koje su zastupljene u Upravnom odboru OEJP-a u vrijeme stupanja ovog Sporazuma na snagu, osim ako ne budu preispitani, će biti transformisani u kooperativne odnose navedene u ovom dokumentu.
4) Grb i zastava prethodne organizacije, Centra, će i dalje važiti kao grb i zastava OEJP-a. Oni se mogu promijeniti odlukom Upravnog odbora.
5) Aktivnosti Izvršnog komiteta i Upravnog odbora prethodne organizacije, Centra, će biti pokrivene ovim Sporazumom, do formiranja novog Izvršnog komiteta, odnosno Upravnog odbora.
6) Direktor prethodne organizacije, Centra, će nastaviti raditi u okvirima ovog Sporazuma kao direktor OEJP-a pod postojećim i istim radnim uslovima. Evropsko naučno vijeće (ENV), predsjednik ENV-a i osoblje prethodne organizacije, Centra, će nastaviti raditi kao ENV, predsjednik ENV-a i osoblje u okvirima ovog Sporazuma.
7) Kad god je propisano imenovanje predstavnika u različite organe OEJP-a, mogućnost imenovanja njegovog zamjenika ostaje na diskreciju Strana potpisnica koji vrši imenovanje.
8) Kako je Evropska grupa za javno pravo otjelotvorena u Evropskom naučnom vijeću igrala važnu i odlučujuću ulogu u razvoju Centra kao što je određeno njegovim konstitutivnim aktom Parlamenta, različiti organi OEJP će i dalje u principu, biti birani među članovima Evropskog naučnog vijeća.
9) Organizaciju će Republika Grčka prihvatiti kao organizaciju koja ima pravo na programe, projekte, radove itd. koje bude nudila grčkim državnim organizacijama, neprofitnim organizacijama, nevladinim organizacijama ili javnim organizacijama.

Potvrđujući ga, ovaj Sporazum su, uredno ovlašteni od strane svojih Vlada, potpisali doljepotpisani predstavnici.

Potpisano u Atini, dana 27. oktobra 2004. godine.

Član 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-50-1-4025-45/11
28. decembra 2011. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Željko Komšić, s. r.

Temeljem članka V. 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka broj 01,02-05-2-833/11. od 1. prosinca 2011. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 16. redovitoj sjednici, održanoj 28. prosinca 2011. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA O FORMIRANJU I STATUTU ORGANIZACIJE ZA EUROPSKO JAVNO PRAVO (EPLO)

Članak 1.

Ratificira se Sporazum o formiranju i Statutu Organizacije za Europsko javno pravo (EPLO), potpisan u Ateni, 27. listopada 2004. godine, na engleskome jeziku.

Članak 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

SPORAZUM

O FORMIRANJU I STATUTU ORGANIZACIJE ZA EUROPSKO JAVNO PRAVO

Strane potpisnice ovog Sporazuma,

Priznajući važnost javnog prava *latu sensu* i potrebu za daljnje promicanje znanstvenog, istraživačkog, obrazovnog, edukacionog i institucionalnog jačanja i drugih dimenzija za bolje stvaranje pravnih stručnjaka i demokratskih institucija širom svijeta i promoviranje europskih vrijednosti kroz javno pravo u cijelom svijetu;

Vjerujući da je sada poželjno uspostaviti Organizaciju za europsko javno pravo (OEJP, engl. skr. EPLO) kao međunarodnu organizaciju sa odgovarajućom upravom, potpunom međunarodnom pravnom osobnošću i statusom;

Konstatirajući želju Strana potpisnica da promoviraju i podrže Organizaciju za europsko javno pravo bez ikakvih političkih obzira;

Konstatirajući spremnost Republike Grčke da prihvati da sjedište Organizacije za europsko javno pravo bude uspostavljeno u Grčkoj, onda kada Organizacija za europsko javno pravo stekne međunarodni status;

Su se dogovorile o slijedećem:

DIO I. USPOSTAVA I STATUS

Članak 1.

Organizacija

1) Organizacija za europsko javno pravo se ovim uspostavlja kao međunarodna organizacija (u daljnjem tekstu: OEJP /engl. skr. EPLO/ ili Organizacija).
2) OEJP će imati potpuni međunarodni pravni identitet i imat će nadležnosti koje joj budu potrebne za izvršavanje njezinih funkcija i ispunjavanje ciljeva.
3) Politički obziri neće utjecati na Organizaciju i njezine aktivnosti, upravu ili osoblje.
4) Organizacija će raditi sukladno ovom Sporazumu.

Članak 2.

Svrha i aktivnosti

1) Svrha Organizacije je stvaranje i širenje znanja u oblasti javnog prava *latu sensu*, uključujući, između ostalog, javno pravo pojedinačnih država, komparativno i europsko javno pravo, pravo iz oblasti ljudskih prava, pravo iz oblasti okoliša itd. i promicanje europskih vrijednosti kroz javno pravo u cijelom svijetu. U ovu svrhu će Organizacija organizirati i podupirati znanstveno, istraživačko, obrazovno, edukacijsko i institucijsko jačanje i druge aktivnosti i pružati pomoć demokratskim institucijama u Europi i širom svijeta.
2) Da bi ostvarila svoje ciljeve, Organizacije može da obavlja sve vrste aktivnosti, kao što će biti navedene u Statutu i kao što njezina tijela mogu dalje da odrede, i promovirat će suradnju sa drugim institucijama i organizacijama i tijelima, naročito sa organizacijama iz sustava Ujedinjenih naroda.

Članak 3.

Sjedište

1) Sjedište Organizacije će biti u Atini, Grčka.
2) Organizacija može otvarati urede i podružnice na drugim lokalitetima i podružnice na drugim lokalitetima i zemljama po potrebi u svrhu podrške njezinim programima i aktivnostima.

Članak 4.

Ovlasti

U svrhu daljnjeg realiziranja svojih ciljeva i aktivnosti, Organizacija će imati pune ovlasti koje ima svaka druga međunarodna organizacija sa potpunim međunarodnim pravnim identitetom, a između ostaloga, slijedeće ovlasti:

1) stjecati pokretnu i nepokretnu imovinu i njome raspolagati,
2) sklapati ugovore i druge vrste sporazuma,
3) upošljavati osoblje,
4) pokretati sudske i druge postupke i u istima se braniti,
5) investirati novac i imovinu u Organizaciju,
6) zaključivati sporazume sa državama i drugim međunarodnim organizacijama i
7) poduzimati druge zakonite radnje potrebne za ostvarenje svrhe Organizacije, koja je utvrđena ovim Sporazumom i daljnje detaljno razrađena u njezinom Statutu.

Članak 5.

Prava, povlastice i imuniteti

1) OEJP, njeni dužnosnici i osoblje će uživati na teritoriju svake Države Članice povlastice i imunitete koji su definirani u Konvenciji Ujedinjenih naroda o povlasticama i imunitetima, koju je 13. veljače 1946. godine usvojila Glavna skupština Ujedinjenih naroda, koji su potrebni za neovisno vršenje njihovih funkcija sukladno načelima i ciljevima iz ovog Sporazuma.
2) OEJP će uživati na teritoriju svake Države Članice, za svoje službeno komuniciranje, tretman koji ni u kojem slučaju neće biti manje povoljan od onog koji ta Država odobrava diplomatskim misijama bilo koje druge Države. Nikakva cenzura neće biti primijenjena na službenu korespondenciju i službene komunikacije OEJP-a. Nikakva cenzura neće biti primijenjena na publikacije, mirne ili pokretne slike, filmove ili zvučne snimke OEJP-a.
3) Nadalje, OEJP, njegovi dužnosnici i osoblje će uživati u zemlji svog sjedišta prava, povlastice i imunitete koji su potrebni za vršenje njihovih funkcija. Ove povlastice i imuniteti će biti obuhvaćeni sporazumom o sjedištu koji će biti zaključen sa Republikom Grčkom. Druge zemlje mogu odobriti slična prava, povlastice i imunitete kao potporu aktivnostima Organizacije u tim zemljama.

Članak 6.

Suradnički odnosi

1) Organizacija će se angažirati na suradničkim odnosima sa drugim institucijama i programima, uključujući sveučilišta, istraživačke centre, ministarstva, lokalne vlasti, parlamente, sudove itd. i promovirati institucionalnu suradnju. Ova suradnja će biti detaljno regulirana njezinim Statutom.
2) Organizacija može da uzme osoblje na privremenom osnovu ili dodijeljeno od Strana potpisnica ovog Sporazuma ili na drugi način.

DIO II. ORGANIZACIJA

Članak 7.

Tijela

EOJP će biti tako organizirana da se sastoji od Glavne skupštine (u daljnjem tekstu: Skupština), Upravnog odbora (u daljnjem tekstu: Odbor), Izvršnog komiteta i Europskog znanstvenog vijeća, ravnatelja i osoblja.

Članak 8.

Skupština

1) Svaka Strana potpisnica će imenovati jednog zastupnika u svojstvu člana skupštine. Svaka Strana potpisnica će, sa iznimkom propisanom člankom 11. stavak 2., imati jedan glas u Skupštini.
2) Skupština će se redovito sastajati svake dvije godine da raspravlja o radu Organizacije, kao i sastavu Upravnog odbora i Izvršnog komiteta. Tijekom svojih redovitih sjednica, Skupština će usvajati opću politiku i proračun Organizacije i upoznavati se sa financijskim izvješćima koje podnosi Upravni odbor nakon njihove revizije.
3) Mogu se sazivati i izvanredne sjednice na poziv Upravnog odbora ili na inicijativu jedne trećine članova Skupštine s punim pravom glasa.
4) Bilo koja radnja Skupštine koja bi zahtijevala osobno glasovanje članova Skupštine će imati jednaku važnost ako se izglasuje putem pisane suglasnosti članova umjesto da održe sjednicu.
5) Kada se postigne kvorum prisustvom većine članova sa punim pravom glasa Skupština donosi odluke većinom glasova članova koji imaju puno pravo glasa prisutnih pri razmatranju, osim ako drukčije nije propisano ovim Sporazumom ili Statutom.

Članak 9.

Upravni odbor

1) Upravni odbor će biti sastavljen od ravnatelja kao njegovog predsjedatelja, članova Izvršnog komiteta i predstavnika zemalja sudionica, međunarodnih organizacija i drugih institucija ili programa sa kojima EOJP uspostavlja suradničke odnose. EOJP će također pozvati jednog dužnosnika/člana osoblja Europskog povjerenstva da bude član Upravnog odbora. Predstavnici institucija ili programa sa kojima EOJP uspostavlja suradničke odnose, kao i potpisnici ovog Sporazuma koji nemaju puno pravo glasa u Skupštini, će biti članovi Upravnog odbora s pravom glasa u konzultacijama, osim u slučajevima aktivnosti u kojima aktivno sudjeluju. Odstupanja od ovih odredaba se mogu detaljno regulirati Statutom Organizacije.
   Detaljan sastav Upravnog odbora, pravo glasa svakog člana i procedure koje treba slijediti će biti detaljno regulirano Statutom Organizacije.
2) Upravni odbor će biti imenovan nakon što ovaj Sporazum stupi na snagu i nakon toga kad god je potrebno, nakon konzultacija sa svakom zastupljenom Stranom potpisnicom, institucijom itd. odlukom ravnatelja. Jednom kada budu imenovani, članovi Odbora će biti članovi u osobnom svojstvu, a neće biti obvezivani direktivama svojih vlada ili organizacija.
3) Upravni odbor će se sastajati bar jednom godišnje da izvršava svoje funkcije, koje obuhvaćaju usvajanje opće politike i proračuna OEJP-a i upoznavanje sa financijskim izvješćima nakon njihove revizije.
4) Kada se postigne kvorum prisustvom većine članova sa punim pravom glasa, Upravni odbor donosi odluke većinom glasova članova koji imaju puno pravo glasa prisutnih pri razmatranju, osim ako drukčije nije propisano ovim Sporazumom ili Statutom.
5) Upravni odbor će donijeti Statut sa detaljno propisanim ciljevima i načinom upravljanja Organizacijom sukladno ovom Sporazumu i kao njegovu dopunu.

Članak 10.

Izvršni komitet

1) Izvršni komitet će se sastojati od četiri osobe, koje se biraju na temelju njihovih profesionalnh rezultata u znanstevim područjima kojima se bavi Organizacija i uspostavlja se u zemlji sjedišta Organizacije, plus ravnatelja kao predsjedatelja.
2) Izvršni komitet će biti imenovan nakon što ovaj Sporazum stupi na snagu i nakon toga kad god je potrebno, u načelu između članova Europskog znanstvenog vijeća, odlukom ravnatelja.
3) Izvršni komitet će raspravljati i odobravati odluke u svakodnevnom upravljanju Organizacijom, koje nisu Statutom povjerene samo ravnatelju.
4) Kada se postigne kvorum većine članova sa punim pravom glasa, Izvršni komitet donosi odluke većinom glasova članova koji imaju puno pravo glasa prisutnih pri razmatranju, osim ako drukčije nije propisano ovim Sporazumom ili Statutom.

Članak 11.

Europsko znanstveno vijeće

1) Europsko znanstveno vijeće (EZV, eng. skr. ESC) će biti konzultativno tijelo Upravnog odbora.
2) EZV ima kvorum za rad neovisno od broja članova prisutnih na razmatranju.
3) EZV bira između svojih članova predsjednika na tri godine s mogućnošću ponovnog izbora.

Članak 12.

Ravnatelj

1) Organizacija će raditi pod upravom ravnatelja kojeg imenuje Upravni odbor na preporuku EZV-a, a sukladno posebnoj proceduri propisanoj Statutom. Ravnatelj se bira na temelju njegovih profesionalnih rezultata u znanstvenom području kojom se bavi Organizacija i rukovodećih sposobnosti. On mora biti imenovan u zemlji sjedišta Organizacije.
2) Ravnatelj će biti odgovoran za rad Organizacije i njeno upravljanje sukladno ovom Sporazumu, Statutu i politikama rada o kojima odlučuju nadležna tijela.

Članak 13.

Osoblje

1) Ravnatelj će imenovati osoblje u stručne i opće službe koje bude potrebno za izvršavanje ciljeva Organizacije.
2) Osoblje OEJP će izvršavati svoje poslove kao međunrodni državni službenici uz puno poštivanje načela i ciljeva Organizacije. Njihovo ponašanje će uvijek biti sukladno načelima integriteta i nepristranosti koji se nužni u njihovom radu.
3) U obavljanju svojih poslova osoblje neće tražiti niti će dobijati upute ni od jedne vlade ili bilo kojeg tijela izvan OEJP-a. Oni će se uzdržavati od svih radnji koje mogu utjecati na njihovu poziciju međunarodnih državnih službenika koji su za svoj rad odgvorni samo Organizaciji.
4) Upravni odbor će davati suglasnost na Pravilnik o nagrađivanju i naknadama osoblja OEJP-a. Također će davati suglasnost na integrirani sustav rješavanja pritužbi.

DIO III. FINANCIJSKE ODREDBE

Članak 14.

Financije

1) Organizacija će dobijati financijska sredstva na sve zakonite načine, uključujući, između ostalog, doprinose, dobrovoljne doprinose i donacije, kotacije za predavanja i seminare,

realizaciju projekata, naknade za radionice i tehničku pomoć, prihode od publikacija i sve vrste prihoda od usluga, prihod od kamata od zaklada, zadužbina i sa bankovnih računa itd.
2) Strane potpisnice nisu odgovorne, pojedinačno ili kolektivno, ni za kakve dugove, novčane obveze ili druge obveze Organizacije.

Članak 15.

Eksterni revizori

Rad Organizacije će biti predmet potpunih financijskih revizija koje će jednom godišnje vršiti neovisne računovođe. Rezultati ovih revizija će se podnositi Upravnom odboru i Skupštini.

DIO IV. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 16.

Potpisivanje, ratifikacija, prihvat, odobrenje i pristupanje

1) Ovaj Sporazum će biti otvoren za potpisavanje od strane država i međunarodnih organizacija.
2) Ovaj Sporazum će biti predmet ratifikacije, prihvata i odobrenja.
3) Na ovaj Sporazum se ne mogu izjaviti rezerve.
4) Bilo koja država ili međunarodna organizacija koja nije potpisala ovaj Sporazum može mu naknadno pristupiti.
5) Vlada Republike Grčke će biti Depozitar ovog Sporazuma.

Članak 17.

Stupanje na snagu

Ovaj Sporazum stupa na snagu nakon što Depozitar zaprimi obavijesti triju Strana potpisnica da su formalnosti koje su njihovim zakonima propisane za stupanje ovog Sporazuma na snagu završene.

Članak 18.

Izmjene i dopune

1) Ovaj Sporazum može mijenjati i dopunjavati Skupština većinom od četiri petine glasova svih članova sa punim pravom glasa, pod uvjetom da se obavijest o tim izmjenama i dopunama zajedno sa njihovim punim tekstom dostave svim članovima Skupštine najmanje četiri sedmice unaprijed u odnosu na datum određen za glasovanje o predloženim izmjenama i dopunama.
2) Sve ove izmjene i dopune će stupiti na snagu čim se o njima donese odluka.

Članak 19.

Ukidanje Organizacije

1) Organizacija može biti ukinuta ako svi članovi Skupštine sa punim pravom glasa jednoglasno odluče da Organizacija više nije potrebna ili da ona više neće moći funkcionirati učinkovito.
2) U slučaju ukidanja Organizacije, imovina koja ostane nakon plaćanja njenih zakonom propisanih obveza će biti podijeljena institucijama koje imaju slične ciljeve, a o čemu će odlučiti Skupština u konzultacijama s Upravnim odborom.

Članak 20.

Prekid

Svaka Strana potpisnica može istupiti iz ovog Sporazuma i povući svoje članstvo iz Skupštine tako što će formalno izvijestiti Depozitara. Prekid stupa na snagu onoga dana koji je naveden u obavijesti. Što se tiče raznih obveza Strane potpisnice koja se povlači, prekid stupa na snagu na kraju fiskalne godine u kojoj je obavijest o njemu data.

Članak 21.

Prijelazne i razne odredbe

1) Nakon stupanja ovog Sporazuma na snagu, Organizacija će automatski uključiti u svoj sastav Centar za europsko javno pravo (Centar), koji je utemeljen prema zakonu Republike Grčke 1995. godine kao grčka organizacija međunarodnog značaja i automatski će preuzeti njegova prava, obveze, koncesije, imovinu, interese itd.
2) Od potpisnica ovog Sporazuma se traži prihvaćanje obveze pružanja potpore Organizaciji sukladno njihovom sporazumu o sudjelovanju. Strane potpisnice koje ne prihvate u svojim sporazumima o sudjelovanju obvezu pružanja potpore Organizaciji također mogu biti Strane potpisnice ovog Sporazuma, a tada imaju pravo glasa samo u konzultacijama u Glavnoj Skupštini, sve dok drukčije ne odluče.
Sporazumi o sudjelovanju koji su već zaključeni sa državama ili međunarodnim organizacijama sa prethodnom organizacijom, Centrom, osim ako ne budu preispitani, nastavljaju da važe sukladno ovom Sporazumu. Ove države i međunarodne organizacije će i dalje biti zastupljene u Upravnom odboru nove institucije u razumnom vremenskom razdoblju koje je potrebno da postanu članice OEJP sukladno odredbama ovog sporazuma.
3) Institucionalni odnosi bilo koje vrste sa drugim potpisnicima, koji nisu države i međunarodne organizacije koje su zastupljene u Upravnom odboru OEJP-a u vrijeme stupanja ovog Sporazuma na snagu, osim ako ne budu preispitani, će biti transformirani u suradničke odnose navedene u ovom dokumentu.
4) Grb i zastava prethodne organizacije, Centra, će i dalje važiti kao grb i zastava OEJP-a. Oni se mogu promijeniti odlukom Upravnog odbora.
5) Aktivnosti Izvršnog komiteta i Upravnog odbora prethodne organizacije, Centra, će biti pokrivene ovim Sporazumom, do formiranja novog Izvršnog komiteta, odnosno Upravnog odbora.
6) Ravnatelj prethodne organizacije, Centra, će nastaviti raditi u okvirima ovog Sporazuma kao ravnatelj OEJP-a pod postojećim i istim radnim uvjetima. Europsko znanstveno vijeće (EZV), predsjednik EZV-a i osoblje prethodne organizacije, Centra, će nastaviti raditi kao EZV, predsjednik EZV-a i osoblje u okvirima ovog Sporazuma.
7) Kad god je propisano imenovanje zastupnika u različita tijela OEJP-a, mogućnost imenovanja njegovog zamjenika ostaje na diskreciju Strana potpisnica koji vrši imenovanje.
8) Kako je Europska grupa za javno pravo utjelovljena u Europskom znanstvenom vijeću igrala važnu i odlučujuću ulogu u razvoju Centra kao što je određeno njegovim konstitutivnim aktom Parlamenta, različita tijela OEJP će i dalje u načelu, biti birana među članovima Europskog znanstvenog vijeća.
9) Organizaciju će Republika Grčka prihvatiti kao organizaciju koja ima pravo na programe, projekte, radove itd. koje bude nudila grčkim državnim organizacijama, neprofitnim organizacijama, nevladinim organizacijama ili javnim organizacijama.

Potvrđujući ga, ovaj Sporazum su, uredno ovlašteni od strane svojih Vlada, potpisali doljepotpisani predstavnici.

Potpisano u Ateni, dana 27. listopada 2004. godine.

Članak 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenome glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-50-1-4025-45/11
28. prosinca 2011. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Željko Komšić, v. r.

С А Д Р Ж А Ј

ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

14 Одлука о давању сагласности за ратификацију Заједничке конвенције о безбједности збрињавања истрошеног горива и безбједности збрињавања радиоактивног отпада (српски језик) 1

Odluka o davanju saglasnosti za ratifikaciju Zajedničke konvencije o sigurnosti zbrinjavanja istrošenog goriva i sigurnosti zbrinjavanja radioaktivnog otpada (bosanski jezik) 1

Odluka o davanju suglasnosti za ratificiranje Zajedničke konvencije o sigurnosti zbrinjavanja istrošenog goriva i sigurnosti zbrinjavanja radioaktivnog otpada (hrvatski jezik) 1

15 Одлука о давању сагласности за ратификацију Споразума између Босне и Херцеговине и Ирске о избјегавању двоструког опорезивања и спречавању утаје пореза у односу на порезе на доходак и порезе на добит од имовине (српски језик) 2

Odluka o davanju saglasnosti za ratifikaciju Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Irske o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprečavanju utaje poreza u odnosu na poreze na dohodak i poreze na dobit od imovine (bosanski jezik) 2

Odluka o davanju suglasnosti za ratificiranje Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Irske o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprečavanju utaje poreza u odnosu na poreze na dohodak i poreze na dobit od imovine (hrvatski jezik) 2

16 Одлука о давању сагласности за ратификацију Уговора између Савјета министара Босне и Херцеговине и Савјета министара Републике Албаније о рјешавању дуга Републике Албаније и намиривању износа на рачунима по основу робне размјене између Републике Албаније и бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (српски језик) 2

Odluka o davanju saglasnosti za ratifikaciju Ugovora između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vijeća ministara Republike Albanije o rješavanju duga Republike Albanije i namirivanju iznosa na računima po osnovu robne razmjene između Republike Albanije i bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (bosanski jezik) 3

Odluka o davanju suglasnosti za ratificiranje Ugovora između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vijeća ministara Republike Albanije o rješavanju duga Republike Albanije i namirivanju iznosa na računima po osnovi robne razmjene između Republike Albanije i bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (hrvatski jezik) 3

17 Одлука о давању сагласности за ратификацију Споразума о финансирању између KfW, Франкфурт на Мајни, Њемачка (KfW) и Владе Швајцарске Конфедерације коју представља Државни секретаријат за економске односе (SECO) и Вијећа министара Босне и Херцеговине којег представља Министарство финансија и трезора (прималац) за 900.000 евра за пружање Стручних услуга примаоцу за припрему програма "Водоснабдијевање и управљање отпадним водама у БиХ II" (Тузла, Зеница, Травник) који се финансира посебним средствима Владе Њемачке (бр. 212 K 2012-0026/125) и средствима Владе Швајцарске (српски језик) 3

Odluka o davanju saglasnosti za ratifikaciju Sporazuma o finansiranju između KfW, Frankfurt na Majni, Njemačka (KfW), i Vlade Švicarske Konfederacije, koju predstavlja Državni sekretarijat za ekonomske odnose (SECO), i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, kojeg predstavlja Ministarstvo finansija i trezora (primalac), za 900.000 eura za pružanje Stručnih usluga primaocu za pripremu programa "Vodosnabdijevanje i upravljanje otpadnim vodama u BiH II" (Tuzla, Zenica, Travnik) koji se finansira posebnim sredstvima Vlade Njemačke (br. 212 K 2012-0026/125) i sredstvima Vlade Švicarske (bosanski jezik) 3

Odluka o davanju suglasnosti za ratificiranje Sporazuma o financiranju između KfW-a, Frankfurt na Majni, Njemačka ("KfW"), i Vlade Švicarske Konfederacije, koju predstavlja Državno tajništvo za ekonomske odnose ("SECO"), i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, kojeg predstavlja Ministarstvo financija i trezora ("Primatelj"), za 900.000 eura za pružanje Stručnih usluga primatelju za pripremu programa "Vodoopskrba i gospodarenje otpadnim vodama u BiH II" (Tuzla, Zenica, Travnik) koji se financira posebnim sredstvima Vlade Njemačke (br. 212 K 2012-0026/125) i sredstvima Vlade Švicarske (hrvatski jezik) 4

18 Одлука о давању сагласности за ратификацију Споразума о финансирању између Босне и Херцеговине и Европске комисије у вези са вишекорисничким програмом за Темпус у оквиру ИПА-ине компоненте: помоћ у транзицији и изградњи институција за 2010. годину (српски језик) 4

Odluka o davanju saglasnosti za ratifikaciju Sporazuma o finansiranju između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije u vezi s višekorisničkim programom za Tempus u sklopu IPA komponente pomoć u tranziciji i izgradnji institucija za 2010. godinu (bosanski jezik) 4

Odluka o davanju suglasnosti za ratificiranje Sporazuma o financiranju između Bosne i Hercegovine i Europske komisije u vezi s višekorisničkim programom za Tempus u sklopu IPA komponente: pomoć u tranziciji i izgradnji institucija za 2010. godinu (hrvatski jezik) 5

19 Одлука о давању сагласности за ратификацију Споразума између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Македоније о сарадњи у области образовања и науке (српски језик) 5

Odluka o davanju saglasnosti za ratifikaciju Sporazuma između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Makedonije o saradnji u oblasti obrazovanja i nauke (bosanski jezik) 5

Odluka o davanju suglasnosti za ratificiranje Sporazuma između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Makedonije o suradnji u području obrazovanja i znanosti (hrvatski jezik) 5

20 Одлука о давању сагласности за ратификацију Споразума о гранту у оквиру Државног програма ИПА 2009 за Босну и Херцеговину - Инфраструктура за воду и отпадне воде између Европске инвестиционе банке и Босне и Херцеговине (српски језик) 6

Odluka o davanju saglasnosti za ratifikaciju Sporazuma o grantu u sklopu Državnog programa IPA 2009 za Bosnu i Hercegovinu - Infrastruktura za vodu i otpadne vode između Evropske investicione banke i Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 6

Odluka o davanju suglasnosti za ratificiranje Sporazuma o grantu u sklopu Državnog programa IPA 2009 za Bosnu i Hercegovinu - Infrastruktura za vodu i otpadne vode - između Europske investicijske banke i Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 6

21 Одлука о давању сагласности за ратификацију Уговора о финансирању између Босне и Херцеговине и Републике Српске и Европске инвестиционе банке - Пројекат болнице Републике Српске/А (српски језик) 6

Odluka o davanju saglasnosti za ratifikaciju Ugovora o finansiranju između Bosne i Hercegovine i Republike Srpske i Evropske investicione banke - Projekat bolnice Republike Srpske/A (bosanski jezik) 6

Odluka o davanju suglasnosti za ratificiranje Ugovora o financiranju između Bosne i Hercegovine i Republike Srpske i Europske investicijske banke - Projekt bolnice Republike Srpske/A (hrvatski jezik) 7

ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

22 Одлука о ратификацији Споразума о бесповратном зајму заснован на помоћи Холандије између Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине и Министарства спољних послова Холандије за финансирање Пројекта број KGS10/БА/3/1 (српски језик) 7

Odluka o ratifikaciji Sporazuma o bespovratnom zajmu zasnovan na pomoći Holandije između Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine i Ministarstva vanjskih poslova Holandije za finansiranje Projekta broj KGS10/BA/3/1 (bosanski jezik) 9

Odluka o ratifikaciji Sporazuma o bespovratnom zajmu utemeljenog na pomoći Nizozemske između Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine i Ministarstva vanjskih poslova Nizozemske za financiranje Projekta broj KGS10/BA/3/1 (hrvatski jezik) 10

23 Одлука о ратификацији Споразума између Босне и Херцеговине и Државе Кувајт о избјегавању двоструког опорезивања и спречавања утаје пореза у односу на порезе на доходак и имовину (српски језик) 12

Odluka o ratifikaciji Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Države Kuvajt o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprečavanja utaje poreza u odnosu na poreze na dohodak i imovinu (bosanski jezik) 19

Odluka o ratifikaciji Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Države Kuvajt o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprječavanja utaje poreza u odnosu na poreze na dohodak i imovinu (hrvatski jezik) 26

24 Одлука о ратификацији Споразума између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Србије о привременом запошљавању држављана Босне и Херцеговине у Републици Србији и држављана Републике Србије у Босни и Херцеговини (српски језик) 32

Odluka o ratifikaciji Sporazuma između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Srbije o privremenom zapošljavanju državljana Bosne i Hercegovine u Republici Srbiji i državljana Republike Srbije u Bosni i Hercegovini (bosanski jezik) 34

Odluka o ratifikaciji Sporazuma između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Srbije o privremenom zapošljavanju državljana Bosne i Hercegovine u Republici Srbiji i državljana Republike Srbije u Bosni i Hercegovini (hrvatski jezik) 37

25 Одлука о ратификацији Споразума о повољном зајму између Босне и Херцеговине коју представља Министарство финансија и трезора и Erste Bank Der Öesterreichischen Sparkassen AG за Пројекат *Набавка медицинске опреме за Општу болницу у Невесињу* (српски језик) 39

Odluka o ratifikaciji Sporazuma o povoljnom zajmu između Bosne i Hercegovine koju predstavlja Ministarstvo finansija i trezora i Erste Bank Der Öesterreichischen Sparkassen AG za Projekat *Nabavka medicinske opreme za Opću bolnicu u Nevesinju* (bosanski jezik) 48

Odluka o ratifikaciji Sporazuma o povoljnom zajmu između Bosne i Hercegovine koju predstavlja Ministarstvo financija i trezora i Erste Bank Der Öesterreichischen Sparkassen AG za Projekt *Nabava medicinske opreme za Opću bolnicu u Nevesinju* (hrvatski jezik) 56

26 Одлука о ратификацији Споразума између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Бугарске о међусобној заштити и размјени тајних података (српски језик) 65

Odluka o ratifikaciji Sporazuma između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Bugarske o međusobnoj zaštiti i razmjeni tajnih podataka (bosanski jezik) 68

Odluka o ratifikaciji Sporazuma između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Bugarske o međusobnoj zaštiti i razmjeni tajnih podataka (hrvatski jezik) 71

27 Одлука о ратификацији Уговора између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Црне Горе о ветеринарској сарадњи (српски језик) 73

Odluka o ratifikaciji Ugovora između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Crne Gore o veterinarskoj saradnji (bosanski jezik) 75

Odluka o ratifikaciji Ugovora između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Crne Gore o veterinarskoj suradnji (hrvatski jezik) 76

28 Одлука о ратификацији Уговора о правној помоћи у грађанским и кривичним стварима између Босне и Херцеговине и Исламске Републике Иран (српски језик) 77

Odluka o ratifikaciji Ugovora o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima između Bosne i Hercegovine i Islamske Republike Iran (bosanski jezik) 81

Odluka o ratifikaciji Ugovora o pravnoj pomoći u građanskim i kaznenim stvarima između Bosne i Hercegovine i Islamske Republike Iran (hrvatski jezik) 86

29 Одлука о ратификацији Кредитног споразума за Пројекат главне градске магистрале у Зеници између Саудијског фонда за развој и Босне и Херцеговине (српски језик) 90

Odluka o ratifikaciji Kreditnog sporazuma za Projekat glavne gradske magistrale u Zenici između Saudijskog fonda za razvoj i Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 93

Odluka o ratifikaciji Kreditnog sporazuma za Projekt glavne gradske magistrale u Zenici između Saudijskog fonda za razvitak i Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 96

30 Одлука о ратификацији Амандмана на споразум у вези са Споразумом о зајму, финансирању и пројекту од дана 23. јуна 2008. г. за 17,000,000.00 ЕВР између Босне и Херцеговине коју представља Министарство финансија и трезора ("Зајмопримац") и Федерације Босне и Херцеговине коју представља Федерално министарство финансија и Електропривреде Хрватске заједнице Херцег Босна д.д. Мостар (ЕП ХЗХБ) као Агенције за извођење пројекта ("Агенција за извођење пројекта") и Kreditanstalt Für Wiederaufbau (KfW) Frankfurt am Main ("KfW") Рехабилитација Хидроелектране Рама (српски језик) 99

Odluka o ratifikaciji Amandmana na sporazum u vezi sa Sporazumom o zajmu, finansiranju i projektu od dana 23. juna 2008. g. za 17,000,000.00 EUR između Bosne i Hercegovine koju predstavlja Ministarstvo financija i trezora ("Zajmoprimac") i Federacije Bosne i Hercegovine koju predstavlja Federalno ministarstvo finansija i Elektroprivrede Hrvatske zajednice Herceg Bosna d.d. Mostar (EP HZHB) kao Agencije za izvedbu projekta ("Agencija za izvedbu projekta") i Kreditanstalt Für Wiederaufbau (KfW) Frankfurt am Main ("KfW") Rehabilitacija Hidroelektrane Rama (bosanski jezik) 102

Odluka o ratifikaciji Amandmana na sporazum u vezi sa Sporazumom o zajmu, finansiranju i projektu od dana 23. lipnja 2008. g. za 17,000,000.00 EUR između Bosne i Hercegovine koju predstavlja Ministarstvo financija i trezora ("Zajmoprimac") i Federacije Bosne i Hercegovine koju predstavlja Federalno ministarstvo financija i Elektroprivrede Hrvatske zajednice Herceg Bosna d.d. Mostar (EP HZHB) kao Agencije za izvedbu projekta ("Agencija za izvedbu projekta") i Kreditanstalt Für Wiederaufbau (KfW) Frankfurt am Main ("KfW") Rehabilitacija Hidroelektrane Rama (hrvatski jezik) 104

31 Одлука о ратификацији Допуне Финансијског споразума између Босне и Херцеговине и Европске комисије у погледу прекограничног програма Босна и Херцеговина - Србија у оквиру ИПА компоненте прекограничне сарадње за 2007. годину (српски језик) 106

Odluka o ratifikaciji Dopune Finansijskog sporazuma između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije u pogledu prekograničnog programa Bosna i Hercegovina - Srbija u okviru IPA komponente prekogranične saradnje za 2007. godinu (bosanski jezik) 106

Odluka o ratifikaciji Dopune Financijskog sporazuma između Bosne i Hercegovine i Europske komisije u pogledu prekograničnog programa Bosna i Hercegovina - Srbija u okviru IPA komponente prekogranične suradnje za 2007. godinu (hrvatski jezik) 107

32 Одлука о ратификацији Амандмана број 1 на Споразум о финансирању, потписан 27.02.2006. године, између Босне и Херцеговине, коју заступа Министарство финансија и трезора, и KfW, Франкфурт на Мајни, за установљавање Европског фонда за Босну и Херцеговину (српски језик) 108

Odluka o ratifikaciji Amandmana broj 1 na Sporazum o finansiranju, potpisan 27.02.2006. godine, između Bosne i Hercegovine, koju zastupa Ministarstvo finansija i trezora, i KfW, Frankfurt na Majni, za ustanovljavanje Evropskog fonda za Bosnu i Hercegovinu (bosanski jezik) 110

Odluka o ratifikaciji Amandmana broj 1 na Sporazum o financiranju, potpisan 27.02.2006. godine, između Bosne i Hercegovine, koju zastupa Ministarstvo financija i trezora, i KfW, Frankfurt na Majni, za ustanovljavanje Europskog fonda za Bosnu i Hercegovinu (hrvatski jezik) 111

33 Одлука о ратификацији Амандмана број 2 на Споразум о финансирању и управљању Фондом, потписан 21.07.2000. године, а који је допуњен Допунским споразумом о финансирању и управљању Фондом, потписаним 30.07.2004. године, између Босне и Херцеговине и KfW, Франкфурт на Мајни - Фонд за кредитне гаранције (српски језик) 113

Odluka o ratifikaciji Amandmana broj 2 na Sporazum o financiranju i upravljanju Fondom, potpisan 21.7.2000. godine, a koji je dopunjen Dopunskim sporazumom o financiranju i upravljanju Fondom, potpisan 30.07.2004. godine, između Bosne i Hercegovine i KfW, Frankfurt na Majni - Fond za kreditne garancije (bosanski jezik) 115

Odluka o ratifikaciji Amandmana broj 2 na Sporazum o financiranju i upravljanju Fondom, potpisan 21.7.2000. godine, a koji je dopunjen Dopunskim sporazumom o financiranju i upravljanju Fondom, potpisan 30.07.2004. godine, između Bosne i Hercegovine i KfW, Frankfurt na Majni - Fond za kreditne garancije (hrvatski jezik) 116

34 Одлука о ратификацији Измјене Споразума о финансирању између Босне и Херцеговине и Међународне развојне асоцијације (ИДА) за Програм енергетске заједнице за Југоисточну Европу - ESCEE пројекат (Кредит бр. 4197-БОС) (српски језик) 117

Odluka o ratifikaciji Izmjene Sporazuma o finansiranju između Bosne i Hercegovine i Međunarodne razvojne asocijacije (IDA) za Program energetske zajednice za Jugoistočnu Evropu - ESCEE projekat (Kredit br. 4197-BOS) (bosanski jezik) 118

Odluka o ratifikaciji Izmjene Sporazuma o financiranju između Bosne i Hercegovine i Međunarodne razvojne asocijacije (IDA) za Program energetske zajednice za Jugoistočnu Europu - ESCEE projekat (Kredit br. 4197-BOS) (hrvatski jezik) 119

35 Одлука о ратификацији Уговора између Босне и Херцеговине и Грчке Републике о избјегавању двоструког опорезивања и спречавању утаје пореза у односу на порезе на доходак и имовину (српски језик) 120

Odluka o ratifikaciji Ugovora između Bosne i Hercegovine i Grčke Republike o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprečavanju utaje poreza u odnosu na poreze na dohodak i imovinu (bosanski jezik) 126

Odluka o ratifikaciji Ugovora između Bosne i Hercegovine i Grčke Republike o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sprečavanju utaje poreza u odnosu na poreze na dohodak i imovinu (hrvatski jezik) 132

36 Одлука о ратификацији Споразума о финансирању између Босне и Херцеговине и Европске комисије у вези с "ИПА Јадранским програмом прекограничне сарадње" у оквиру Инструмента претприступне помоћи (српски језик) 138

Odluka o ratifikaciji Sporazuma o finansiranju između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije u vezi s "IPA Jadranskim programom prekogranične saradnje" u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (bosanski jezik) 239

Odluka o ratifikaciji Sporazuma o financiranju između Bosne i Hercegovine i Europske komisije u svezi s "IPA Jadranskim programom prekogranične suradnje" u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (hrvatski jezik) 333

37 Одлука о ратификацији Споразума о формирању и Статуту Организације за европско право (EPLO) (српски језик) 429

Odluka o ratifikaciji Sporazuma o formiranju i Statutu Organizacija ze evropsko javno pravo (EPLO) (bosanski jezik) 432

Odluka o ratifikaciji Sporazuma o formiranju i Statutu Organizacije za europsko javno pravo (EPLO) (hrvatski jezik) 435

Издавач: Овлаштена служба Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Трг БиХ 1, Сарајево - За издавача: секретар Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине Марин Вукоја - Припрема и дистрибуција: ЈП НИО Службени лист БиХ Сарајево, Цемала Биједића 39/III - Директор: Драган Прусина - Телефони: Централа: 722-030 - Директор: 722-061 - Претплата: 722-054, факс: 722-071 - Огласни одјел: 722-049, 722-050, факс: 722-074 - Служба за правне и опште послове: 722-051 - Рачуноводство: 722-044, 722-046 - Комерцијала: 722-042 - Претплата се утврђује полугодишње, а уплата се врши УНАПРИЈЕД у корист рачуна: UNICREDIT BANK д.д. 338-320-22000052-11, ВАКУФСКА БАНКА д.д. Сарајево 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK А.Д. Бања Лука, филијала Брчко 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK д.д. БиХ Сарајево 161-000-00071700-57 - Штампа: ГИК "ОКО" д. д. Сарајево - За штампарију: Мевлудин Хамзић - Рекламације за непримљене бројеве примају се 20 дана од изласка гласила.
"Службени гласник БиХ" је уписан у евиденцију јавних гласила под редним бројем 731.
Упис у судски регистар код Кантоналног суда у Сарајеву, број УФ/I - 2168/97 од 10.07.1997. године. - Идентификацијски број 4200226120002. - Порезни број 01071019. - ПДВ број 200226120002. Молимо претплатнике да обавезно доставе свој ПДВ број ради издавања пореске фактуре.
Претплата за I полугодиште 2012. за "Службени гласник БиХ" и "Међународне уговоре" 120,00 КМ, "Службене новине Федерације БиХ" 110,00 КМ.
Web издање: http: //www.sluzbenilist.ba - годишња претплата 200,00 КМ